

هەرئىمى كوردستان/ عىراق
ووزارەتى خويىندى باڭو توپژىنەوھى زانستى
زانكۆى سلىمانى
بەشى شوپنەوار/ كۆلچى زانستە مرۇقايەتییەكان

هەلبژاردەيەك بەلگەنامەى باڭونەكراوھى بنەمالەى سىيەمى ئور (۲۱۱۲-۲۰۰۴ پ.ز.) لە مۆزەخانەى سلىمانى (خويىندەوھى و شىكارى زمانەوانى و شارستانى)

نامەيەكە خويىندكار

هيمىن نوورى فتاح

پيشكەشى ئەنجومەنى كۆلچى زانستە مرۇقايەتییەكانى زانكۆى سلىمانى كردووه. وەك
بەشىك لە پيداويستییەكانى بە دەستهيپنانى پروانامەى ماستەر لە زانستى شوپنەوار
لە پسپۆرى شوپنەوارى كۆن.

بە سەرپەرشتى

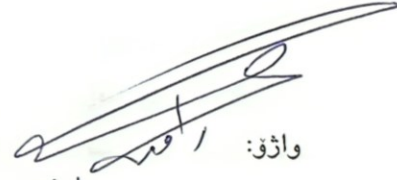
د. رافدە عبدالله عبدالصمد

۲۰۲۲ زايىنى

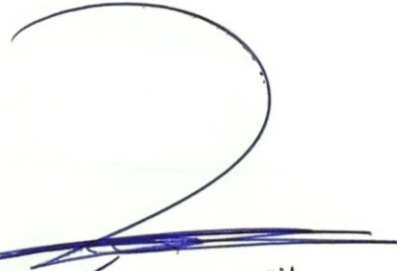
۲۷۲۲ كوردى

ره‌زانه‌ندی سه‌رپه‌رشتیار

ئەم نامە‌یە‌ی خۆ‌ئیندکار (هێمن نوری فتاح) بە ناو‌نیشانی (هەلبژاردە‌یەک بە‌لگە‌نامە‌ی بلاونە‌کراوە‌ی بنە‌مالە‌ی سی‌یە‌می ئور (٢١١٢-٢٠٠٤ پ.ن.) لە مۆزە‌خانە‌ی سلیمانی-خۆ‌ئیندە‌وه و شیکاری زمانە‌وانی و شارستانی) بە چاودیری ئیمە لە کۆ‌لیجی زانستە مە‌رقایە‌تیە‌کان-زانکۆی سلیمانی ئامادە‌کراوە، بە‌شیکە لە پێ‌داویستیە‌کانی بە‌دە‌ست‌هێنانی بروانامە‌ی ماستەر لە زانستی (شوینە‌واری کۆن) پێ‌شنیاز دە‌کە‌ین پێ‌شکە‌ش بە لیژنە‌ی هە‌لسە‌نگاندن بک‌ریت.

واژۆ:
سه‌رپه‌رشتیار: د. راف‌ده‌ عبدالله‌ احمد
پله‌ی زانستی: مامۆستا
به‌روار: ٢٠٢٢ / ٩ / ١٠

به پێی ئەم پێ‌شنیازە ئەم نامە‌یە پێ‌شکە‌ش بە لیژنە‌ی هە‌لسە‌نگاندن دە‌کە‌م

واژۆ:
ناو: ن. نو‌زاد‌ محمد‌ احمد
سه‌رۆکی به‌شی (شوینە‌وار)
به‌روار: ٢٠٢٢ / ٩ / ١٠

رہزنامہ ندی لیژنہی تاووتوی

ٹیئمہ وھک ئەندامانی لیژنہی تاووتوی، ئەم ماستەرنامەییە خۆیندکار (ههیمن نووری فتاح) مان بە ناویشانی (ههلبژاردەیهک بەلگەنامەیی بلاونەکراوەی بنەمالەیی سیتیەمی نور (۲۰۰۴-۲۰۱۲ پ.ن.) لە مۆزەخانەیی سلیمانی خۆیندەوہ و شیکاری زمانەوانی و شارستانی) خۆیندەوہ و تاووتووییەمان لە بارەیی ناوەرۆک و لایەنەکانی تری کرد، بڕیارماندا بڕوانامەیی ماستەر لە زانستی شوینەواری کون یین بەدریت.

واژۆ:
ناو: د. ئاری خلیل کامل

پلەیی زانستی: پروفیسۆری یاریدەدەر
ئەندام:

رێکەوت: ۲۰۱۷/۱۱/۲۰

واژۆ:
ناو: د. رافدە عبدالله عبدالصمد

پلەیی زانستی: مامۆستا
ئەندام و سەرپەرشتیار:

رێکەوت: ۲۰۱۸/۱۰/۲۰

واژۆ:
ناو: د. کوزاد محمد أحمد

پلەیی زانستی: پروفیسۆری یاریدەدەر
سەرۆکی لیژنە:

رێکەوت: ۲۰۱۷/۱۱/۲۰

واژۆ:
ناو: د. ئارام جلال حسن

پلەیی زانستی: پروفیسۆری یاریدەدەر
ئەندام:

رێکەوت: ۲۰۱۸/۱۰/۲۰

لە لایەن ئەنجومەنی کۆلیجی زانستە مرۆڤایەتیەکان-زانکۆی سلیمانییەوہ پەسەند کرا.

واژۆ:
ناو: پ.د. ابتسام اسماعیل قادر

راگری کۆلیجی زانستە مرۆڤایەتیەکان

۲۰۱۸/۱۲/۱۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا

عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾

صدق الله العظيم

سورة البقرة الآية: ٣٢

سوپاس و پېزانين

سوپاس و ستايش بۆ خوداي گوره و ميهره بان بۆ ئه و له شساعى و توانا و وزه ي پي به خشين له ته واو كردنى ئه م نامه يه دا.

له كاتى پرۆسه ي نووسين و ئاماده كردنى ئه م تويزينه وه يه دا زور كه س به ميهره بان يه وه يارمه تى و هاوكاريان پيشكه ش كردووم، هر يه كه يان به شيوازي خويان هاوكار بوون له م تويزينه وه يه دا. ليره دا به ئهرك و پيوستى سه رشانمى ده زانم سوپاسگوزارى خوم ئاراسته ي هه ريه كه له م به ريزانه ي خواره وه بكم: سه ره تا ده مه وي ت سوپاسى تايبه تى به ريز (د. رافده عبدالله عبدالصمد) بكم كه په زامه ندى نيشاندا ئهركى سه ره په رش تى كردنى ئه م نامه يه له ئه ستو بگري ت و به ميهره بان يه وه هه رچيمان ويستيت دريخى نه كردووه. سوپاسى تايبه ت و بى پايانم بۆ به ريز (پ.ى.د. كوزاد محمه د ئه حمه د) كه سه ره راي سه رقالى و به رپرسياريه تى زورى له گه ل ئه وه شدا هه ميشه ده ستى هاوكارى بۆ دريژ كردين و به خشنده بوو به پيدانى كاته به نرخه كانى و به پيشنياز و رينمايى و تيبينى يه به نرخه كانى ئه م نامه يه ي ده وه له مه ند كرد.

جيگه ي خويه تى سوپاسى تايبه تى (د. ئه رده لان عوسمان) له زانكوى صلاح الدين بكم هاوكاريكى زور باش بوو به پيدانى رينمايى و داين كردنى چه ندين سه ره چاوه يه كى گرنگ و به نرخ كه به بى هاوكارى به ريزيان زه حمه ت بوو ده ستكه وتنيان. سوپاسى تايبه ت بۆ ماموستايانى به شى شوينه وار كه هاوكار و يارمه تيدر بوون له ماوه ي خويندن و نووسينى ئه م تويزينه وه يه دا. نابيت ئاموژگارى و هاندان و پالپشتى (د. فاروق ناصر الراوى) له ياد بگري ت كه هاوكار بوو بۆ ئه وه ي تويزينه وه له سه ر ده قه ميخيه كان هه لبژيرم و وهك بابه تى ئه م نامه يه ئيشى له سه ر بكم. هه روه ها ده مه وي ت سوپاسى كاك (هاشم حه مه عه بدوللا) به رپوه به رى مؤزه خانه ي سليمانى بكم كه سه ره پشكى كردم له هه لبژاردنى ده قه كانى ئه م تويزينه وه. سوپاسى (م. ئارام عه لى حه مه ئه مين) ده كه م كه له سه ره تاى ده ست كردن به نووسينى ئه م نامه يه هاوكار بوو له داين كردنى چه ند سه ره چاوه يه كى به نرخ كه به دريژايى نووسينى ئه م نامه يه سووديان لى بينرا.

سوپاسى به رپوه به رايه تى شوينه وار و كه له پوورى سليمانى بۆ كار ئاسان بيان له ماوه ي خويندن ئه م ماسته رنامه يه دا. سوپاسى تايبه ت بۆ مؤزه خانه ي سليمانى كه په زامه نديان نيشاندا به پيدانى 30 ده قى ميخى وهك بابه تى ئه م نامه يه، هه روه ها سوپاسى هه ر دوو شوينه وارناس (عادل حه مه ئه مين و نيان ناسر) له مؤزه خانه ي سليمانى ده كه م، كه هه ميشه ئاماده ي هه موو جوړه هاوكاريه ك بوو.

سوپاسى تايبه تى خيزانى به ريزم ده كه م له ماوه ي نووسينى ئه م نامه يه دا هاوكار و يارمه تيدر يكى زور باش و ئهرك و به رپرسياريه تى زياترى كه وتبووه سه ر له ماوه ي خويندن و نووسينه وه ي ئه م تويزينه وه يه دا.

له كو تايدا سوپاسگوزارى هه ر كه سيكم به ته نيا وشه يه كيش هاوكار بوو بيت له م نامه يه دا و ليره دا ناوى نه ها تيب ت.

پېرېستى ناوېرۆك

v	سوپاس و پېزانين.....
vii	ليستى شيوهكان، خشتهكان، وينه و كۆپى دهقهكان، نهخشهكان.....
x	كورتكراوهى سهراوهكان.....
xi	هيما و نيشانه كورتكراوهكان.....
۱	پيشهكى.....
۴	بهشى يهكه م: خويندنهوه و وەرگيران و شيكاري دهقهكان.....
۵	تهوهري يهكه م: بابته و ناوېرۆكى گشتى دهقهكان.....
۶	تهوهري دووه م: خويندنهوه و وەرگيران و شيكاري دهقهكان.....
۶۴	بهشى دووه م: شيكاري لايهنى ميژوويى و جوگرافى دهقهكان.....
۶۵	تهوهري يهكه م: شيكاري ناوى مانگ و كليشه ميژووييهكان.....
۶۵	أ- شيكاري ناوى مانگهكان:.....
۷۴	ب- شيكاري كليشه ميژووييهكان (ناوى سالهكان).....
۸۰	تهوهري دووه م: شيكاري ناوى شار و شوينه جوگرافيهكان.....
۸۰	أ- شار و شوينه جوگرافيهكانى ناو دهقهكانى تويزينهوهكه.....
۹۳	ب- شار و شوينه جوگرافيهكان ناو كليشه ميژووييهكان.....
۱۰۲	بهشى سييه م: شيكاري ناوى پيشه و پۆست و ناوه كهسييهكان.....
۱۰۳	تهوهري يهكه م: شيكاري ناوى پيشه و پۆستهكان.....
۱۱۴	تهوهري دووه م: شيكاري ناوه كهسييهكان.....
۱۶۰	دهرته نجام.....
۱۶۱	پاشكۆكان.....
۱۶۲	۱- ليستى خشتهكان.....
۱۸۵	۲- وينه و كۆپى دهقهكان.....
۲۱۶	۳- نهخشهكان.....
۲۲۵	پېرېستهكان.....
۲۲۵	ناوه كهسييهكان.....
۲۲۹	ناوى شار و شوينه جوگرافيهكان.....
۲۳۰	ناوى خواوهندهكان.....
۲۳۱	زاراوه و ووشهكان.....
۲۳۵	فرمانهكان.....
۲۳۶	ناوى پيشه و پۆستهكان.....
۲۳۷	ناوى مانگهكان.....
۲۳۸	سهراوهكان.....

پوخته.....	۲۴۹
الملخص.....	۲۵۱
Abstract.....	۲۵۲

لیستی شیوه‌کان

۱: پۆلینکردنی دهقه‌کانی توپژینه‌وه‌که به پیتی ناوه‌پۆکه‌کانیان.....	۵
۲: ناوی مانگه‌دهرکه‌وتوووه‌کان له دهقه‌کانی توپژینه‌وه‌که.....	۲۶
۳: ریزبه‌ندی کرۆنۆلۆجی دهقه‌کان به پیتی کلێشه‌میژووبیه‌کان.....	۷۴
۴: پیکهاته‌ی ناوه‌که‌سییه‌کان له شاری ئیریساگریگ.....	۱۱۴
۵: پیکهاته‌ی ناوه‌که‌سییه‌کان له شاری پوزریش-داگان.....	۱۱۵
۵: پیکهاته‌ی ناوه‌که‌سییه‌کان له شاری گهرشانه.....	۱۱۵
۷: پیکهاته‌ی ناوه‌که‌سییه‌کان له شاری ئومما.....	۱۱۶
۸: پیکهاته‌ی کۆی گشتی ناوه‌که‌سییه‌کان له دهقه‌کانی توپژینه‌وه‌که.....	۱۱۶
۱۲: خیزانی <i>Abī-simti</i>	۱۱۹
۱۶: خیزانی <i>Abiya</i>	۱۲۰
۱۵: خیزانی <i>Ba'aga</i>	۱۲۴
۱۱: خیزانی <i>E-urbi-du</i>	۱۲۸
۱۳: خیزانی <i>Ili-ašrani</i>	۱۳۱
۹: خیزانی <i>Lu šalim</i>	۱۳۷
۱۴: خیزانی <i>Šu-kabta</i>	۱۵۲
۱۰: خیزانی <i>Ur-gigir</i>	۱۵۶

لیستی خشته‌کان

۱: لیستی دهقه‌میخیه‌کانی توپژینه‌وه‌که.....	۱۶۲
۲: لیستی ناوی مانگه‌کانی توپژینه‌وه‌که به پیتی ریزبه‌ندی دهقه‌کان.....	۱۶۳
۳: پۆژژمیری ئه‌و شارانه‌ی که ناوی مانگه‌کانیان له دهقه‌کانی توپژینه‌وه‌که‌دا هاتوه.....	۱۶۴
۴: لیستی ناوی مانگه‌دهرکه‌وتوووه‌کانی توپژینه‌وه‌که و به‌راوردکردنیان به پۆژژمیری ناوخرۆیی	
شاره‌کانی سه‌رده‌می بنه‌ماله‌ی سییه‌می ئور.....	۱۶۵
۵: ناوی کلێشه‌میژووبیه‌کان (ناوی سال) به پیتی ریزبه‌ندی کرۆنۆلۆجی دهقه‌کانی توپژینه‌وه‌که.....	۱۶۶
۶: یه‌که‌کانی قه‌باره.....	۱۶۷
۷: ئه‌رکه‌کانی <i>Šulgi-mati</i> وه‌که‌ نێردراوی پاشا له ئیریساگریگ.....	۱۶۸
۸: ئه‌رکه‌کانی <i>Puzur-mama</i> وه‌که‌ نێردراوی پاشا له ئیریساگریگ.....	۱۶۹-۱۶۸
۹: ئه‌رکه‌کانی <i>Ur-dublamaha</i> وه‌که‌ نێردراوی پاشا له ئیریساگریگ.....	۱۶۹
۱۰: ئه‌رکه‌کانی <i>Dingir-kal</i> وه‌که‌ نێردراوی پاشا له ئیریساگریگ.....	۱۷۰-۱۶۹
۱۱: ئه‌رکه‌کانی <i>Hulal</i> وه‌که‌ نێردراوی پاشا له ئیریساگریگ.....	۱۷۱-۱۷۰
۱۲: ئه‌رکه‌کانی <i>tāb-īli</i> وه‌که‌ نێردراوی پاشا له ئیریساگریگ.....	۱۷۱

- ۱۳: ئەرکەکانى *Ušur-urbašu* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۷۱
- ۱۴: ئەرکەکانى *Adad-bāni* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۷۱
- ۱۵: ئەرکەکانى *Ur-ŠuSeun* وەك یاریدهدهرى سەرۆک وەزیر له ئیريساگرىگ ۱۷۲
- ۱۶: ئەرکەکانى *Laqīpum* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۷۴-۱۷۲
- ۱۷: ئەرکەکانى *Akalla* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۷۴
- ۱۸: ئەرکەکانى *Lu šalim* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۷۵-۱۷۴
- ۱۹: ئەرکەکانى *Namḥani* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۷۵
- ۲۰: ئەرکەکانى *Ili-šipti* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۷۶
- ۲۱: ئەرکەکانى *Ur-baba* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۷۷-۱۷۶
- ۲۲: ئەرکەکانى *Aḫu-šuni* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۷۷
- ۲۳: ئەرکەکانى *Šu-Šulgi* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۷۷
- ۲۴: ئەرکەکانى *Erranui d* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۷۸
- ۲۵: ئەرکەکانى *Urmeda* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۷۸
- ۲۶: ئەرکەکانى *Puzur-Eštar* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۷۹-۱۷۸
- ۲۷: ئەرکەکانى *Idi-Ilum* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۷۹
- ۲۸: ئەرکەکانى *Dan-Ili* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۸۰
- ۲۹: ئەرکەکانى *Idi-Suen* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۸۰
- ۳۰: ئەرکەکانى *Ur-Šulpae* وەك یاریدهدهرى سەرۆک وەزیر له ئیريساگرىگ ۱۸۱-۱۸۰
- ۳۱: ئەرکەکانى *gigir^{ĜEŠ}-Ur* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۸۲-۱۸۱
- ۳۲: ئەرکەکانى *Ilum-súbani* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۸۲
- ۳۳: ئەرکەکانى *Inaḫ-Ilum* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۸۲
- ۳۴: ئەرکەکانى *Martu-saga* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۸۳-۱۸۲
- ۳۵: ئەرکەکانى *Bilalum* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۸۳
- ۳۶: ئەرکەکانى *Ili-kibri* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۸۴-۱۸۳
- ۳۷: ئەرکەکانى *Šu-Adad* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۸۴
- ۳۸: ئەرکەکانى *Ennam-Suen* وەك نیردراوى پاشا له ئیريساگرىگ ۱۸۴

لیستی وینه و کۆپی دهقهکان

- دهقى ۱: (SM.037085) ۱۸۶
- دهقى ۲: (SM.037284) ۱۸۷
- دهقى ۳: (SM.039983) ۱۸۸
- دهقى ۴: (SM.040488) ۱۸۹
- دهقى ۵: (SM.040261) ۱۹۰
- دهقى ۶: (SM.040094) ۱۹۱
- دهقى ۷: (SM.040378) ۱۹۲
- دهقى ۸: (SM.039956) ۱۹۳

۱۹۴	.....(SM.037286) دهقى ۹:
۱۹۵	.....(SM.038721) دهقى ۱۰:
۱۹۶	.....(SM.038726) دهقى ۱۱:
۱۹۷	.....(SM.038820) دهقى ۱۲:
۱۹۸	.....(SM.038868) دهقى ۱۳:
۱۹۹	.....(SM.039472) دهقى ۱۴:
۲۰۰	.....(SM.039602) دهقى ۱۵:
۲۰۱	.....(SM.038810) دهقى ۱۶:
۲۰۲	.....(SM.038823) دهقى ۱۷:
۲۰۳	.....(SM.038873) دهقى ۱۸:
۲۰۴	.....(SM.039483) دهقى ۱۹:
۲۰۵	.....(SM.039520) دهقى ۲۰:
۲۰۶	.....(SM.039482) دهقى ۲۱:
۲۰۷	.....(SM.036154) دهقى ۲۲:
۲۰۸	.....(SM.038642) دهقى ۲۳:
۲۰۹	.....(SM.040560) دهقى ۲۴:
۲۱۰	.....(SM.038661) دهقى ۲۵:
۲۱۱	.....(SM.039191) دهقى ۲۶:
۲۱۲	.....(SM.036019) دهقى ۲۷:
۲۱۳	.....(SM.038349) دهقى ۲۸:
۲۱۴	.....(SM.036001) دهقى ۲۹:
۲۱۵	.....(SM.037745) دهقى ۳۰:

ليستی نه خشه كان

۲۱۶	..... شوينى جوگرافى شاره سومه رييه كانى سه رده مى بنه مالئى سنييه مى ئور.
۲۱۷	..... شوينى خه ملينراوى كيماش.
۲۱۷	..... شوينى پيشنياركر اوى دينيكتوم له لايه ن فرهين.
۲۱۸	..... شوينى خه ملينراوى گهرشانه له سنورى نيوان ئوما و گيرسو.
۲۱۸	..... شوينى خه ملينراوى گهرشانه له سنورى نيوان ئوما و گيرسو له لايه ن مؤلينا و شتايئيكله ر.
۲۱۹	..... شوينى پيشنياركر اوى كه نالى ئاوى ماما-شهر پرات له لايه ن فيانو.
۲۲۰	..... شوينى پيشنياركر اوى شارى توممال.
۲۲۰	..... شوينى پيشنياركر اوى شارى تومبال.
۲۲۱	..... شوينى خه ملينراوى ئيريساگريگ له لايه ن مؤلينا.
۲۲۱	..... ۱۰: ناوچه ي گوئيديننا Gu'edenna له هه رييمى ئوما.
۲۲۲	..... ۱۱: شوينى زابشالى.
۲۲۲	..... ۱۲: شوينى خوخنورى (ته په بورمى).

کورتکراوی سه‌رچاوه‌کان

ABZL	<i>Altbabylonische Zeichenliste der sumerisch-literarischen Texte</i> , (2006)
ALP	<i>Acta Linguistica Petropolitana</i> (Russian Federation 1999-2006.)
AOS	<i>American Oriental Series</i> (New Haven 1925 ff.)
ASJ	<i>Acta Sumerologica</i> (Hiroshima, Japan 1979 ff.)
AUCT	Andrews University Cuneiform Texts (Berriens Springs, Michigan 1984 ff.)
CAD	<i>The Assyrian Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago</i> (Chicago 1956 ff.)
CDLB	<i>Cuneiform Digital Library Bulletin</i> < http://cdli.ucla.edu/pubs/cdlb.html > (Los Angeles/Berlin 2002ff.)
CDLJ	<i>Cuneiform Digital Library Journal</i> < http://cdli.ucla.edu/pubs/cdlj.html > (Los Angeles/Berlin 2002ff.)
CSMSJ	<i>Canadian Society for Mesopotamian Studies Journal</i>
CUSAS	<i>Cornell University Studies in Assyriology and Sumerology</i> (Bethesda, 2007 ff.)
JAC	<i>Journal of Ancient Civilizations</i> . (Changchun)
JAOS	<i>Journal of the American Oriental Society</i> .
JCS	<i>Journal of Cuneiform Studies</i> (New Haven . . . Baltimore 1947 ff.)
JCS SS	Journal of Cuneiform Studies Supplemental Series.
JESHO	<i>Journal of the Economic and Social History of the Orient</i> , Leiden
JNES	<i>Journal of Near Eastern Studies</i> (Chicago 1942 ff.)
MSZ	Münchner Sumerischer Zettlkasten (2020)
MZL	Borger, Rykle. <i>Mesopotamisches Zeichenlexikon</i> (AOAT 305; Ugarit-Verlag 2003)
NISABA	<i>Studi Assiriologici Messinesi</i> (Messina 2002ff.)
OBO	<i>Orbis Biblicus et Orientalis</i>
OIP	<i>Institute Publications</i> (Chicago 1924 ff.)
RA	<i>Revue d'Assyriologie et d'Archéologie Orientale</i> (Paris 1886 ff.)
RGTC	Répertoire géographique des textes cunéiformes (Wiesbaden 1974.)
RIMA	<i>Royal Inscriptions of Mesopotamia, Assyrian Periods</i> (Toronto 1987 ff.)
RIME	<i>Royal Inscriptions of Mesopotamia, Early Periods</i> (Toronto 1990 ff.)
RIA	<i>Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie</i> (Berlin 1928 ff.)
SANER	<i>Studies in Ancient Near Eastern Records</i>
SCO	Studi classici e orientali (Pisa 1951 ff.)
SCCNH	<i>Studies on the Civilization and Culture of Nuzi and the Hurrians</i>
ZA	<i>Zeitschrift für Assyriologie und Vorderasiatische Archäologie</i> (Berlin)

هېما و نیشانه کورتکراوهکان

هېما و نیشانه	واتای به ئینگلیزی	واتای به کوردی
1SG	First person singular human	کهسی یه کهمی تاک ژیر
2SG	Second person singular human	کهسی دووهمی تاک ژیر
3SG	Third person singular human	کهسی سییه می تاک ژیر
1PL	First person plural human	کهسی یه کهمی کو ژیر
2PL	Second person plural human	کهسی دووهمی کو ژیر
3PL	Third person plural human	کهسی سییه می کو ژیر
3N	Third person non-human	کهسی سییه می ناژیر
ABL	Ablative case	ئو باره ی ریزمانه که تیندا جو له یه ک له شوینیکه وه به ئاراسته یه کی تر هه بیت
ABS	Absolutive case	باری ئاسایی جیناوه
COM	Comitative case	باری ریزمانیه که تیندا ئه م پاشگره به هو ی ئامرازی په یوه ندی (Preposition) له گه ل ناودا دهرده که ویت
DAT	Dative case	دوخی بهرکاری به یاریده که کهسی خاوه ن جیناوه فرمانیکی بو کراوه یا خود شتیکی پیشکesh کراوه (بهرکاری راسته وخو)
DIR	Directive case	باریکی ریزمانیه که ئاماژه به ئاراسته ی شوین دهکات (ئاوه لکاری ئاراسته)
ERG	Ergative case	باریکی ریزمانیه که ناو وه ک بکهری کرداریکی تیپه ر دیاریده کات.
GEN	Genitive case	باریکی ریزمانیه / باری دانه پال بو ناو یا خود جیناوه، که زیاتر بو نیشاناندانی خاوه نداریتی به کاردیت
IPFV	Imperfective	رهگی ناته واوی فرمان
LOC	Locative case	باری ریزمانیه ئاماژه به شوین یا خود کات دهکات
MM	Middle marker/ infix	نیشانه ی ناوه راست / ناوگر
MOD	Modal	تایبه ت به باری کردار (پیشگره کان)
NEG	Negative	ئامرازی نه ری
NOM	Nominalizing suffix	پاشگری به ناو کردن
PP	Possessive pronouns	جیناوی خاوه نداریتی
RDP	Reduplication	چه ند باره کردنه وه / دو باره کردن
TERM	Terminative case	باریکی ریزمانیه ئاماژه به شوین یا نه وه کاته دهکات که کوتای به کرداریک دهه نیت و سنورداری دهکات

VENT	Ventive	باریکه ئاراسته‌ی فرمانه‌که به ئاراسته قسه‌که‌ر پیشانده‌دات
VP	Vocalic prefix	پیشگری ده‌نگی
AS	Amar-Suen	ئه‌مار-سین
1 (abbr. ^m)	Determinative personal names (usually male)	هیمای دیاریکه‌ر بۆ ناوه‌که‌سییه‌کان (به‌زوری بۆ نیر به‌کار دیت)
D	Determinative	هیمای دیاریکه‌ر
Diss.	Dissertation	تیزی دکتورا
DN	Divine Name	ناوی خواوه‌ند
ff.	Following pages	لاپه‌ره‌کانی دواتر
GN	Geographical Name	ناوی جوگرافی
Ibid	In the same page	له‌همان لاپه‌ره
IM	Iraq Museum	مۆزه‌خانه‌ی عیراقی
IS	Ibbi-Suen	ئیبی-سین
Le. ed.	Left edge	لیواری چه‌پ
Lo. ed.	Lower edge	لیواری خواره‌وه
MN	Month Name	ناوی مانگ
No.	Number	ژماره
Obv.	Obverse	پووی پیشه‌وه
Op. cit.	The last Reference	کۆتا سه‌رچاوه/سه‌رچاوه‌ی پیشوو
p.	Page	لاپه‌ره
PN	Personal Name	ناوی که‌سی
pp.	pages	لاپه‌ره‌کان
Rev.	Reverse	پووی پشته‌وه
Š	Šulgi	شولگی
SM	Slemani Museum	مۆزه‌خانه‌ی سلیمانی
ŠS	Šu-Suen	شو-سین
U. ed.	Upper edge	لیواری سه‌ره‌وه
Vol.	Volume	به‌رگ
[ ]	Sign broken	هیمای شکاو
⌈ ⌋	Sign broken from the top	هیمای شکاو له‌به‌شی سه‌ره‌وه
⌋ ⌈	Sign broken from the bottom	هیمای شکاو له‌به‌شی خواره‌وه
[XXX]	Sign broken but known	هیمای شکاو به‌لام زانراو
[.....]	Unknown sign	هیمای نه‌زانراو
< >	Scribal Omission sign	هیمای پشتگوێخراو/له‌بیرچوو له‌لایه‌ن نووسه‌ره‌وه

?	Uncertain reading sign	دلنیا نه بوون له خویندنه وهی هیما
“ ”	Literally	وهرگیرانی ووشه یان دهسته واژه یان رسته
- /	1. In the Transliteration of the Texts indicates complementarity of the sentence.	له خویندنه وهی هیماکانی دهقه کان ئاماژه به بو ته اووکاری رسته که له دیږی نویدا (سه ری دیږ)
/	Between two words indicates the meaning one of them.	له نیوان دوو ووشه دا ئاماژه به مانای یه کیکیان دهکات.
-	Separates affixes or stems from other affixes or stems in a word	پتوه لکاو هکان (پیشگر و ناوگر و پاشگره کان) یا خود رهگه کان له (پیشگر و ناوگر و پاشگره کان) تر له رهگی تری ناو ووشه جیاده کاته وه
=	Separates clitics from the other parts of word	بو جیاکردنه وهی ووشه و رهگ و پاشگر و ئامرازه کان له یه ک له شیکردنه وهی رسته کاند

پيشهكى

بنه مالەى سىيەمى ئور كه به Ur III ناسراوه ميژووه كهى بۇ (۲۱۱۲-۲۰۰۴ پ. ز.) دهگه رپته وه، به يه كيك له باشترين سهردمه كان داده نريت، له ميژووى خوره لاتي نزىكى كون له روى دوكيومينتكردنى هممه جورى به لگه نامه كان. كه مه زنده دهكرت به زياتر له ۱۰۳،۲۶۴ هزار دهقى توماركو به پيى نامارى داتابه يسى (BDTNS) تايبت به تومارى دهقه ميخيه كانى سهردمى سومه رى نوي تا مانگى دووه مى سالى ۲۰۲۲ ز. ئەمه جگه له هه زاران دهقى تر له موزه خانه و شوينه ئەنتيكه كانى تر له سه رانسهرى جيهاندا پاريزراون. ئەم به لگه نامه به نزىكه يى هممو چالاكيه جوراوجوره كانى دهولتي دهگرت وه، به تايبت له روى به ريوه بردنى كارگيرى و ئابوريه وه.

ئەم نامه به ناونيشانى ”هه لېزارده كه به لگه نامه يى بلاونه كراوه يى بنه مالەى سىيەمى ئور له موزه خانه يى سليمانى خويندنه وه و شيكارى زمانه وانى و شارستانى“ له ۳۰ دهقى ميخى پيكدت، كه له موزه خانه يى سليمانى پاريزراون و سه رچاوه كه يان بۇ چهند شارىكى جياواز دهگه رپته وه. ميژووى ئەم دهقانه بۇ سهردمى فه رمانه وايى هه ر چوار پاشاى بنه مالەى سىيەمى ئور شولگى (۲۰۹۲-۲۰۴۵ پ. ز.)، ئەمار-سين (۲۰۴۴-۲۰۳۶ پ. ز.)، شو-سين (۲۰۳۵-۲۰۲۷ پ. ز.) له گه ل ئيبى-سين (۲۰۲۶-۲۰۰۳ پ. ز.) دهگه رپته وه.

گرنگى تويژينه وه كه

سه باره ت به گرنگى ئەم تويژينه وه كه دهتوانين له چهند خاليكدا بوختى بكه ينه وه يه كه م: تويژهر راسته وخو زانياريه كان له وه دهقه ميخيه انه وه رده گرنت كه بۇ يه كه م جاره له م تويژينه وه يه دا بلاو دهكرينه وه. ئەم ش له ريگه ي وه رگيران و شيكارى ناوه روكى دهقه كان. دووه م: له ريگه ي تويژينه وه ي ناوه كه سييه كانه وه دهتوانريت زانيارى نويمان له سه ر ريشه و نه ژادى دانيشتوانى ئەو ناوچانه به رده ست بكه ويت كه له وه سهردمه دا ژياون و ههروه ها پيكه اته ي دانيشتوانى هه ر شارىك له وه سهردمه دا چون بووه و سه ر به چ پيكه اته و نه ته وه يه ك بوون. سييه م: له ريگه ي دهقه ئابورى و كارگيريه كانى ئەم تويژينه وه يه و به پشت به ستن به ده ركه وتنى ناوى مانگ و كلنشه ميژوويه كان دهتوانريت به ئاسانى ميژوو و سه رچاوه ي ئەم دهقانه ديارى بكرين، كه بۇ كام و شار و فه رمانه وايه تى چ پاشايه ك دهگه رپته وه.

رپبازى تويژينه وه كه

رپبازى ئەم تويژينه وه راسته وخو پشت به وه دهقى ميخى بلاونه كراوه ده به ستيت كه بۇ يه كه م جاره له م تويژينه وه يه دا بلاو دهكرينه وه، له هه مان كاتدا تويژهر ليكدانه وه و شيكارى زمانه وانى و شارستانى بۇ ئەم دهقه ميخيه انه ئەنجام ده دات، پالپشت به چهند سه رچاوه يه كى گرنگ و نويى په يوه نديدار به و زانيارى و ده سته واژه و چه مكانه ي له ناوه روكى دهقه كانى ئەم تويژينه وه يه دا ده رده كه ون.

گرفت و ئاسته‌نگییه‌کانی توژیینه‌وه‌که:

توژیینه‌وه‌یه‌کی له‌م شیوه‌یه به‌دهر نییه له‌گرفت و ئاسته‌نگی بیگومان پیوستی به‌پشوو دریزی و شه‌ونخونی زۆر هه‌یه بۆ ئه‌وه‌ی بتوانی به‌سه‌ر ئه‌م گرفتانه زال ببین. له‌گرنگترین ئه‌و کۆسپ و له‌مپه‌رانه‌ی له‌به‌رده‌م توژیینه‌وه‌که‌دا بوون ده‌رکه‌وتنی چه‌ند ده‌قیکی تاراده‌یه‌ک نوێ و جیاواز، هه‌روه‌ها ده‌رکه‌وتنی زاراو و ناوی که‌سی نوێ له‌گه‌ل ده‌رکه‌وتنی ریژه‌یه‌کی زۆر له‌فرمان له‌ده‌قه‌کانی توژیینه‌وه‌که و شیکردنه‌وه‌یان له‌پرووی ریزمانییه‌وه ئه‌رکی توژیهری تاراده‌یه‌ک زه‌حمه‌تتر کردبوو. به‌ده‌ر له‌و خالانه‌ی سه‌ره‌وه ئاماژه‌ی پیدرا دوو له‌ده‌قه‌کان به‌هۆی بوونی پاشماوه‌ی کلس و خوێ له‌سه‌ریان پیوستی به‌پاککردنه‌وه هه‌بوو بۆ ئه‌وه‌ی هیماکانیان ده‌رکه‌وت و بتوانییت بخوینریته‌وه، ئه‌م کاره‌ش پیوستی به‌شاره‌زایی و کاتی زۆر هه‌بوو، تا به‌شیوه‌یه‌کی زانستیانه‌ی کاری پاککردنه‌وه‌یان بۆ ئه‌نجام بدرییت. خو‌شبه‌ختانه توانیمان تاراده‌یه‌کی زۆر به‌سه‌ر ئه‌و گرفتانه‌دا زال ببین.

توژیینه‌وه‌یه‌که‌ پشته‌ی به‌ده‌یان سه‌رچاوه‌یه‌کی گرنگ به‌ستوو، که‌ ده‌توانین ئاماژه‌ به‌گرنگینیان بکه‌ین. له‌پرووی ناسینه‌وه‌ی هیمای میخیه‌کان و وه‌رگیترانی وشیه‌وه Transliteration چه‌ند فه‌ره‌ه‌نگیک به‌کار هینراوه له‌گرنگترینیان (Mittermayer, ABZL, 2006) له‌وه‌رگیترانی وشه و زاراو و ده‌سته‌واژه‌کان ئه‌م سه‌رچاوانه به‌شیوه‌یه‌کی سه‌ره‌کی به‌کار هینراون (Sallaberger, MSZ, 2021)، (Kleinerman and Owen, CUSAS 4, 2009)، (Owen, NISABA 15, 2013) له‌به‌شی شیکردنه‌وه‌ی ناوی مانگه‌کان ئه‌م سه‌رچاوه به‌زۆری به‌کار هینراوه (Cohen, E. M., *Festivals and Calendars of the Ancient Near East*, 2015).

پیکهاته‌ی توژیینه‌وه‌که‌ پیشه‌کی و سێ به‌ش له‌خۆده‌گرییت.

به‌شی یه‌که‌م تایبته‌ی کراوه به‌خویندنه‌وه‌ی ده‌قه‌ میخیه‌کان، که‌ بابته‌ی سه‌ره‌کی توژیینه‌وه‌که‌یه و دابه‌ش کراوه به‌سه‌ر دوو ته‌وه‌ردا، ته‌وه‌ری یه‌که‌م ته‌رخانکراوه بۆ ناوه‌پۆکی گشته‌ی ده‌قه‌کان و بابته‌کانیان، ته‌وه‌ری دووه‌می ئه‌م به‌شه‌ پیکدیته‌ی له‌خویندنه‌وه و وه‌رگیتران و شیکارکردنی ده‌سته‌واژه و زاراو‌ه‌کانی ناو ئه‌م ده‌قه‌کان. به‌شی دووه‌می توژیینه‌وه‌که به‌هه‌مان شیوه دابه‌ش کراوه به‌سه‌ر دوو ته‌وه‌ردا، که‌ ته‌وه‌ری یه‌که‌می تایبته‌ی کراوه به‌توژیینه‌وه له‌ناوی مانگه‌کان و کلێشه‌ میژووویه‌کان (ناوی سه‌له‌کان). ته‌وه‌ری دووه‌می ته‌رخانکراوه بۆ شیکارکردنی ناوی شار و شوینه‌ جوگرافییه‌کانی ده‌رکه‌وتوو له‌ناو ده‌قه‌کان و کلێشه‌ میژووویه‌کان.

به‌شی سێیه‌می توژیینه‌وه‌که دوو ته‌وه‌ر له‌خۆده‌گرییت، ته‌وه‌ری یه‌که‌می ته‌رخانکراوه بۆ شیکارکردنی ناوی پیشه و پۆسته‌کان، ته‌وه‌ری دووه‌می تایبته‌ی کراوه به‌شیکارکردنی ناوه‌که‌سییه‌کان. دانانی ناوه‌که‌سییه‌کان وه‌ک به‌شیکی سه‌ره‌به‌خۆ په‌یوه‌ندی به‌زۆری ده‌رکه‌وتنی ناوه‌کانه‌وه هه‌یه، هه‌روه‌ها دانانی ناوی پیشه و پۆسته‌کان په‌یوه‌ندی راسته‌وخۆی به‌ناوه‌که‌سییه‌کانه‌وه هه‌یه. ئه‌مه‌ هۆکاری دانانی ئه‌م دوو ته‌وه‌ره بوو پیکه‌وه له‌به‌شیکی سه‌ره‌به‌خۆدا.

تویژینه وه که به دهره نجامیکی کۆتایی پیدیت و گرنگترین ئەو خالانه له خۆده گریت، که له ئەنجامی ئەم تویژینه وهیه پیی گهیشتووین. ههروهها تویژینه وه چهند پاشکویهک له خۆده گریت و پیکدیت له خشته کان، ئەویش پیکدیت له خشته ی دهقه کانی تویژینه وه که و پیوانه و ناوه پۆکه کانیان، خشته ی ناوی مانگه کان و ناوی کلیشه میژووویه کان له گه ل خشته ی ئه رکه کانی نیراوه کانی پاشا له پاشان پیرسته کان له خۆده گریت و پیکدیت له پیرستی ناوه که سیه کان، ناوی شار و شوینه جوگرافییه کان، ناوی خواوه نده کان، ناوی وشه و دهسته واژه کان، پیرستی فرمانه کان و ناوی پیشه و پۆسته کان. ههروهها پاشکوی نه خسه کان، که گرنگترین نه خسه ی ئەو شار و شوینه جوگرافییه کان له خۆده گریت، که له دهقه کاند ده رکه وتوون. پاشکوی وینه و کۆپی دهقه میخیه کانی تویژینه وه که له گه ل لیستی سه رچاوه کانی به کارهاتوو له تویژینه وه که، له کۆتایدا پوخته یه ک به زمانه کانی کوردی و عه ره بی له گه ل ئینگلیزی له خۆده گریت.

له کۆتایدا هیوادارین ئەم تویژینه وهیه زیاده یه بخاته سه ر تویژینه وه زانستییه کانی تایبه ت به دهقه میخیه کان و ببیته پرکردنه وه ی که لیتیک له سه رچاوه ی کوردی له م بواره دا.

تویژهر

به‌نشی یه‌که‌م:

**خویندنه‌وه و وه‌رگی‌پران و شیکاری
ده‌قه‌کان**

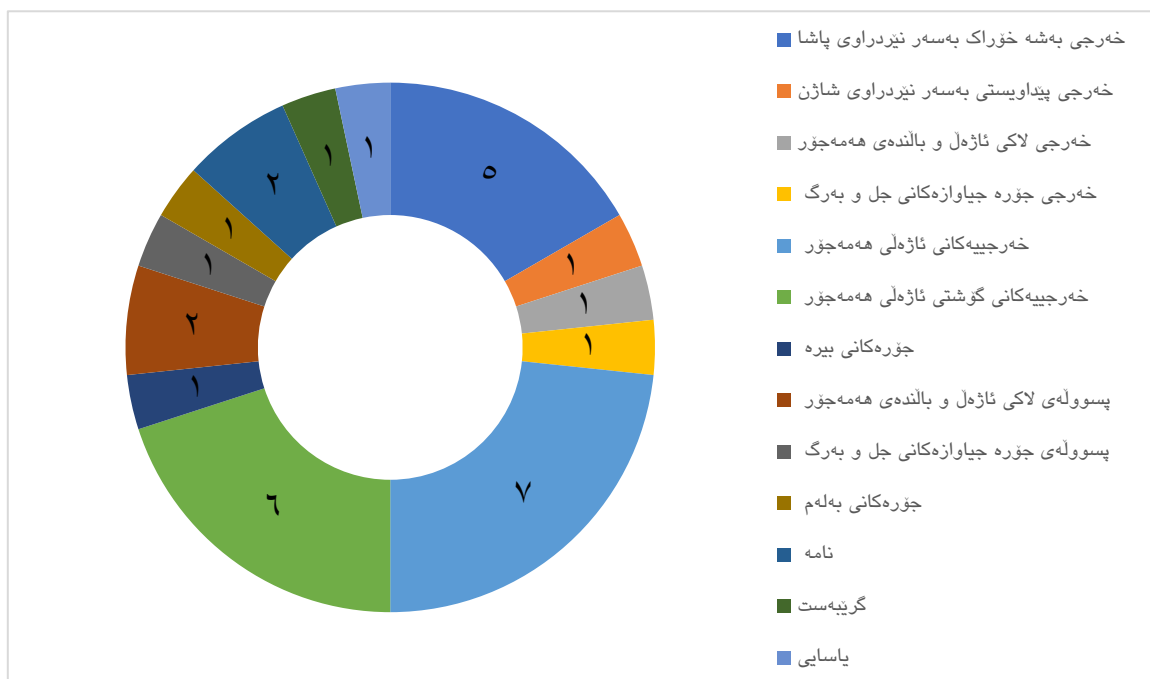

تەۋەرى يەكەم: بابەت و ناوەرپۆكى گىشتى دەقەكان

دەقە مېخىيەكانى ئەم توۋىژىنەۋەيە لە ۳۰ بەلگەنامەى ئابوورى و كارگىرى و ياساىي پىكھاتوون. ئەم بەلگەنامانە بەشىكن لەو دەقە مېخىيانەى لە مۆزەخانەى سالىمانى پارىزاون. بەلگەنامەكان چەند بابەتىكى ھەمەجۆر لە خۇدەگرىت، كە لەسەر بنەماى ناوەرپۆك و بابەتەكانيان بەم شىۋەى خوارەۋە پۆلىنكراون.

- ۱) لىستى خەرجى بەشە خۇراك بەسەر نىرداۋەكانى پاشا (۱-۵)
- ۲) لىستى خەرجى پىداۋىستى بەسەر نىرداۋى شاژن (۶)
- ۳) خەرجى لاكى ئاژەل و بالندەى ھەمەجۆر (۷)
- ۴) خەرجى جۆرە جىاۋازەكانى جل و بەرگ (۸)
- ۵) لىستى خەرجىيەكانى ئاژەلى ھەمەجۆر بۆ خواۋەند و فىستىقال و بۆنە جىاۋازەكان (۹-۱۵)
- ۶) لىستى خەرجىيەكانى گۆشتى ئاژەلى ھەمەجۆر (۱۶-۲۱)
- ۷) لىستى جۆرەكانى بىرە (۲۲)
- ۸) پسولەى لاكى ئاژەل و بالندەى ھەمەجۆر (۲۳-۲۴)
- ۹) پسولەى جۆرە جىاۋازەكانى جل و بەرگ (۲۵)
- ۱۰) جۆرەكانى بەلەم و بارەكانيان (۲۶)
- ۱۱) نامە (فەرمانى كارگىرى) (۲۷-۲۸)
- ۱۲) گرئىبەست (۲۹)
- ۱۳) دەقى ياساىي (۳۰)

شىۋەى ۱: پۆلىنكرەنى دەقەكانى توۋىژىنەۋەكە بەيى ناوەرپۆكەكانيان

تهوهري دووهم: خویندنهوه و وهرگیپان و شیکاری دهقهکان

ژ. دهق: ۱
 ژ. مؤزهخانه: SM.037085
 پیتوانه: (2.2 x 5 x 9.4 سم)
 بابه تی دهقهکه: خهرجی zi-ga
 میژووهکهی (پوژ/مانگ/سال): ۱۷/۴ سالی دووهمی ئیسی-سین
 شوینی دۆزینهوهی: ئیریساکریگ

Obv.

پووی پیشهوه:

1. 1 udu še₆-gá 5 síla tu₇ (۱) ۱ مه‌ری برژاو، ۵ لیتر شوږبا
2. ^dšul-gi-ma-ti rá-gaba / lú-kíĝ-gi₄-a (۲) (بو) شولگی-ماتی، سواره نیردراوی پاشا
- lugal (۳) ۱ لیتر شوږبا، ۱ ماسی
3. 1 síla tu₇ 1 ku₆ (۴) (بو) پوزور-ماما، نیردراوی پاشا
4. puzur₄-ma-ma lú-kíĝ-gi₄-a lugal (۵) ئەو کاته‌ی که هاتن بو کۆکردنه‌وه‌ی
5. u₄ erín še ĝeš ra-ra zi-zi-dè im-e-re- (۶) کریکاره‌کان بو گیره‌کردنی دانه‌ویله
- ša-a (۷) ۱ پارچه گوشتی مه‌ر
6. 1 ma-la-ku udu (۸) ۲ لیتر شوږبا، ۲ ماسی
7. 2 síla tu₇ 2 ku₆ (۹) (بو) ئوردوب-لاماڅا، نیردراوی پاشا
8. ur-dub-la-maĥ-a lú-kíĝ-gi₄-a lugal (۱۰) ئەو کاته‌ی که له کیماشه‌وه
9. u₄ ki-maš^{ki}-ta (۱۱) به‌ره‌و شوینی (چاوپیکه‌وتنی) پاشا هات
10. ki lugal-šè ba-ĝen-na-a (۱۲) ۱ پارچه گوشتی مه‌ر
11. 1 ma-la-ku udu (۱۳) ۲ لیتر شوږبا، ۲ ماسی
12. 2 síla tu₇ 2 ku₆ (۱۴) (بو) دینگیر-کال، نیردراوی پاشا
13. dingir-kal lú-kíĝ-gi₄-a lugal (۱۵) ئەو کاته‌ی که روشت بو کیماش
14. u₄ ki-maš^{ki}-šè ba-ĝen-na-a (۱۶) ۲ لیتر شوږبا، ۲ ماسی
15. 2 síla tu₇ 2 ku₆ (۱۷) (بو) خولال، نیردراوی پاشا
16. ĥu-la-al lú-kíĝ-gi₄-a lugal (۱۸) ئەو کاته‌ی که هات بو سهر ریگاکه بو
17. u₄ kaskal ^{anše}kúnga zi-gu₅-um-šè (۱۹) گویدریژ (هیستر؟) ی زیگوم.
- im-ĝen-na-a (۲۰) ۱ لیتر شوږبا، ۱ ماسی (بو) پولولوی
18. 1 síla tu₇ 1 ku₆ pu-lu-lu šùš مه‌یته‌ر
19. u₄ ^{anše}kúnga zi-gu₅-um-šè im-ĝen- (۲۱) ئەو کاته‌ی که هات به‌ره‌و هیستری؟
- na-a زیگوم.
20. 2 síla tu₇ 2 ku₆ (۲۲) ۲ لیتر شوږبا، ۲ ماسی

پووی پشته‌وه:

Rev.

1. du₁₀-ì-lí lú-kíĝ-gi₄-a lugal (۱) (بو) طب-ئیلی، نیردراوی پاشا
2. u₄ níĝ-gù-dé mar-sa má-lugal-ka-šè (۲) ئەو کاته‌ی که هات بو (دابینکردنی)
- im-ĝen-na-a (۳) پیداو یستییه‌کانی به‌نده‌ری به‌له‌می شاهانه
3. 2 síla tu₇ 2 ku₆ (۴) ۲ لیتر شوږبا، ۲ ماسی

4. ^dnanna-kù-zu dub-sar lugal (بۆ) شیشکوزو، نوسه‌ری پاشا (۴)
5. 2 sila tu₇ 2 ku₆ ۲ لیتر شۆربا، ۲ ماسی (۵)
6. nin-a-na dub-sar lugal (بۆ) نین-ئانا، نوسه‌ری پاشا (۶)
7. u₄ še gána-gu₄ gēš è-è-/e-dè im-e-re-
ša-a ئەو کاته‌ی که هاتن بۆ جۆ کوتان له
کینگه‌یه‌کی کینراو (۷)
8. 1 sila tu₇ 1 ku₆ ۱ لیتر شۆربا، ۱ ماسی (۸)
9. ù-šur-ur-ba-šu lú-kíĝ-gi₄-a lugal (بۆ) ئوصور-ئورباشو، نیردرای پاشا (۹)
10. u₄ ki ensí-ka-šè im-ĝen-na-a ئەو کاته‌ی که هات بۆ شوینی
(چاوپیکه‌وتنی) فه‌رمانپه‌وا ensí (۱۰)
11. 1 sila tu₇ 1 ku₆ ۱ لیتر شۆربا، ۱ ماسی (۱۱)
12. ^diškur-ba-ni lú-kíĝ-gi₄-a lugal (بۆ) ئەده‌د-بانی، نیردرای پاشا (۱۲)
13. u₄ BÂD.AN^{ki}-šè ba-ĝen-na-a ئەو کاته‌ی که چوو بۆ دیر (۱۳)
14. 1 sila tu₇ 1 ku₆ ۱ لیتر شۆربا، ۱ ماسی (۱۴)
15. šeš-kal-la agà-ús lugal dú-ra (بۆ) شیش-کال، سه‌ربازی شاهانه
نه‌خۆش (۱۵)
16. u₄ en-nu-gá šè buru₁₄-ka-šè im-
ĝen-na-a / lú sa-gaz-ke₄ in-sìg-ga ئەو کاته‌ی که هات بۆ پاسه‌وانیکردنی
دانه‌ویله، له کاتی دروینه‌کردن، له لایه‌ن
جه‌رده‌وه/پیرگه‌وه لیدرا (۱۶)
17. 1 sila tu₇ 1 ku₆ lugal-amar-kù lú ùr-
ra ۱ لیتر شۆربا، ۱ ماسی (بۆ) لوگال-
ئه‌مارکو، به‌هارات ووردکه‌ر/هار (۱۷)
18. u₄ mun-gazi-šè im-ĝen-na-a ئەو کاته‌ی که هات بۆ به‌هارات (۱۸)
19. zi-ga iti ezem-^dli₉-si₄ خه‌رجی مانگی فیستیقالی خواه‌ند لیس (۱۹)
20. mu en ^dinanna unu(g)^{ki}-ga / máš-e
ì-pàd (ئه‌و) سه‌اله‌ی کاهینی خواه‌ند ئیناننا
له‌شاری ئوروک له‌ریگه‌ی فاله‌وه‌دیاریکرا
(سویندی خوارد) (۲۰)

Le. ed. u₄ 1(u) 7(diš)-kam

لای چه‌پ: پوژی هه‌قه‌یه‌م

وه‌رگێرانی گشتی:

ئه‌م ده‌قه‌ لیسستی خه‌رجیه‌کانی به‌شه‌ خۆراکه‌ و پیکدیت له‌ (گۆشتی مه‌پی برژاو، ماسی، شۆربا، پارچه‌ گۆشتی مه‌پ) به‌سه‌ر نیردرایه‌کانی پاشا دابه‌شکراوه‌ وه‌ک پالپشتیه‌ک له‌ کاتی ئە‌نجامدانی ئە‌رکه‌کانیان. میژووی ده‌قه‌که‌ بۆ مانگی چواره‌می سه‌الی دووه‌می فه‌رمانپه‌وایی ئیبی-سین ده‌گه‌رپه‌ته‌وه‌.

شیکردنه وه:

udu: وشه یه کی سومه ریبه واتای ”مهړ“ ددهات. ^۱ به رامبه ری له ئەکه دیدا ^۲.immeru
sila: یه که ی پپوانه ی قه باره یه، واتای ”لیتر“ ددهات. به رامبه ری له ئەکه دیدا ^۳.mīšertu qū
še₆-gá: زاراوه یه کی سومه ریبه به واتای ”برژاو“ دیت. ^۴ به زوری له دهقه کانی ئیریساکریگدا
دهرکه وتوو. ته نیا له چهند دهقیکی که می ئومما و گیرسو دا هاتوو. ئەم زاراوه یه له گه ل وشه ی
udu پیکه وه واتای ”گوشتی برژاوی مهړ“ ددهات، ته نیا له شاری ئیریساکریگدا هاتوو، ئەویش به
تایبته له وه دهقانه ی باس له نیردراوه کانی پاشا دهکات و پیده چیت ئەم جوړه له ”گوشتی برژاوی
مهړ“ تایبته بووبیت به نیردراوه کانی پاشا و ئەو که سایه تیانه ی له شاره کانی تری دهره وه ی
فرمانه وایه تی بنه ماله ی سییه می ئور له کاتی گه شته کانیان بو ئەنجامدانی ئه رکه کانیان وهک
به شه خوړاک له پال نان، ماسی، شوړبا، بیره دا، گوشتی برژاوی مهړیشیان به سه ردا دابه ش
کراوه. به رامبه ری ئەم زاراوه یه له ئەکه دیدا ^۵.bašālu
tu7: وشه یه کی سومه ریبه واتای ”سوپ، شوړبا“ ددهات. ^۶ به رامبه ری له ئەکه دیدا ^۷.ummaru
ku6: وشه یه کی سومه ریبه، به واتای ”ماسی“ ^۸ به رامبه ری له ئەکه دیدا ^۹.nūnu
u4 erín še gēš ra-ra zi-zi-dè im-e-re-ša-a: ”کاتیگ هاتن بو کوکردنه وه ی کریکاره کان بو دروینه ی
دانه ویله“ ^{۱۰}.
u4: به واتای ”رۆژ، کاتیگ“ ^{۱۱} به رامبه ری له ئەکه دیدا ^{۱۲}.ūmu
u4....a+a: دهسته واژه یه که به واتای ”ئهو کاته ی که“ ^{۱۳}.
še: وشه یه کی سومه ریبه واتای ”دانه ویله، جو“ ددهات، به رامبه ری له ئەکه دیدا ^{۱۴}.še'u
gēš ra-ra: زاراوه یه کی سومه ریبه واتای ”گیره کردنی جو، دانه ویله“ ددهات. ^{۱۵}
zi-zi-dè: فرمانه له حاله تی رانه بردوو ^{۱۶} marū دا، zi: رهگی فرمانه که یه به واتای ”کوکردنه وه،
لابردن“. دوو واتای سه ره کی هه یه، یه که م: ”لابردن و پاککردنه وه“ ^{۱۷} (مه به ست له پاککردنه وه ی

¹ Hübner, B. and Reizammer. A., *Sumerisch-Deutsches Glossar II M-Z*, 1986, p. 1098.

² CAD, Vol. U, p. 129.

³ Kleinerman, A. and Owen, D. I., *The Analytical Concordance to the Garšana Archives*, CUSAS 4, Bethesda, 2009, p. 169.

⁴ Owen, D. I., *Cuneiform Texts Primarily from Iri-Sağrig/Āl-Šarrākī and the History of the Ur III Period*, NISABA 15/1, Bethesda, 2013, p. 412.

⁵ CAD, Vol. B, p. 135.

⁶ Sallaberger, W., *MSZ*, p. 990.

⁷ CAD, Vol. U and W, p. 116.

⁸ Halloran, J. A., *Sumerian Lexicon*, Los Angeles, 2006, p. 12.

⁹ CAD, Vol. N, p. 336.

¹⁰ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 167.

¹¹ Foxvog, D. A., *Elementary Sumerian Glossary*, 2011, p. 41.

¹² Sallaberger, *MSZ*, p. 1016.

¹³ Foxvog, D. A., *Introduction to Sumerian Grammar*, revised, 2016, p. 101.

¹⁴ Sallaberger, *MSZ*, p. 913.

¹⁵ Owen, *op. cit.*, p. 182.

¹⁶ *Op. cit.*, p. 182.

که نال و جوگه ئاودیریه کانه له قور و لیتهی نیشـتوو). دووهم: واتای ”کۆکردنه وه” دەدات، به تایبەتی کاتیکی ئەم فرمانە له گەڵ کریکار erín بە کاربێت.^{۱۷}

dè(ed): پاشگریکە هەمیشە فرمانی داهاوو دروست دەکات و له پاش رەگی فرمانەوه دێت. هەر وەها کرداریک دەردەبریت که دەبی بکری له داهاوو دا. لەمەدا له شیوه دا له و مۆرفیمە کوردییە دەچیت که له فرماندا دەبیریتەوه وهک ”له داهاوو دا دەچی” یان ”دەبی بچی”.^{۱۸} له چەند دەقیکی توێژینەوه ویدا ئەم پاشگرە دەرکەوتوووە که له دواى رەگی فرمانەوه هاتوووە و له هەموو دەرکەوتنەکاندا فرمانەکه ئاماژە بە رانه بردوو/داهاوو دەکات.

zi-zi-dè

zi : RDP -ed =e

لابردن IPFV -IPFV =DIR

im-e-re-ša-a: فرمانە به واتای ”ئەوان هاتن”.

im-e-re-ša-a

i -m -er -eš -a =a

VP-VENT -3PL -NOM =LOC

i: پیشگری دەنگیە .vocalic prefix

m: حالەتیکی ریزمانییە له زمانی سومەریدا پێی دەوتریت ventive. (له گەڵ فرمانی جولەدا بە کاردیت).

im: ئەم پیشگرە کاتیکی لەرستەدا بە کار دێت، که زیاتر ئاماژە بۆ شتیکی بکات. بە پێچەوانەوه زۆر بە کەمی له ناو رستەدا له گەڵ ناوی شویندا بە کار دیت.^{۱۹}

ere/er: رەگی فرمانە له حالەتی کۆدایە واتای ”رۆشتن” دەدات. ئەم جۆرە رەگی فرمانانە ناودەبرین بە ”رەگە ناتەواوەکان” Imperfective stem، له حالەتی تاکدا رەگی فرمانەکه بریتی یە له gen له باری رابردوو، بە لام ئەگەر وهک marû بە کارهات، ئەوا رەگی فرمانەکه دەبیتە du.^{۲۰} بە هەمان شیوه رەگی ئەم جۆرە فرمانانە له کاتی گۆرینی له تاکەوه بۆ کۆ، چ له رابردوو xamtu یاخود رانه بردوو marû دا بە کاربێت رەگی فرمانەکه به تەواوی گۆرانکاری بەسەردا دیت.^{۲۱}

eš: پاشگری کەسی سێیەمی کۆی ژیر Third personal plural human.^{۲۲}

a: پاشگری ناو/بەناوکردن nominalizing suffix.^{۲۳}

¹⁷ Michalowski, P., *The Correspondence of the Kings of Ur: An Epistolary History of an Ancient Mesopotamian Kingdom*, Eisenbrauns, 2011, p. 336.

¹⁸ ئەحمەد، کۆزاد محەمەد، ”زمانی کوردی ئەودوو قوناغی هیندو-ئەوروپی کورتەیکە لەسەر پیشینە زمانەوانییەکان و کاریگەرییان،” گۆناری ژین، ژ. ۲، (۲۰۱۰)، لا. ۲۸.

¹⁹ Rubio, G., and Woods, Ch., “Two Views on the Relative Temporal Clause,” in *Cuneiform Texts Primarily from Iri-Sağrig/Āl-Šarrākī and the History of the Ur III Period*, NISABA 15/1, Bethesda, 2013, p. 195.

²⁰ Foxvog, *Introduction to Sumerian Grammar*, pp. 119-121

²¹ *Ibid.*

²² Jagersma, B., *A Descriptive Grammar of Sumerian*, PhD diss., Leiden, 2010, p. 278.

²³ *Op. cit.*, p. 591.

a: ئامرازی لیکدەرە ئەرکی دروستکردنی پارستەیه، بە واتای ”کە“ دیت لە زمانی کوردیدا.
 ta: پاشگرە پێی دەوتریت Ablative Instrumental. چەند واتایەکی ھەیە، لەگەڵ شویندا بەکارھات
 واتای ”لە.....وہ/لەوویوہ“ دەدات، لەگەڵ ناوی کەسی بەکارھات ئەوا بە واتای ”لە لایەن“ دەدات،
 ئەگەر وەک ئامراز بەکارھات ئەوا بە واتای ”لەگەڵ“ دیت.^{۲۴}

šè: پاشگرە لە ڕووی ڕیزمانییەوہ پێی دەوتریت Terminative (ئاراستە). واتای گشتی ئەم ئامرازە
 بریتی یە لە ”جولان بەرہو ئاراستەیک و کۆتایھێنان لە بابەتیک یان ئامانجیکدا“.^{۲۵} بەزۆری لەگەڵ
 ناوی شار و شوینە جوگرافیەکاندا بەکار دیت و واتای ”بە ئاراستە، بەرہو“ دەدات.
 ba-ġen-na-a: فرمانە بە واتای ”ئەو ھات“.

ba: پیشگری reflective کاتیک شتیک خۆی ڕووبدات. ھەرہوہا بۆ فرمانیکی بکەر نادیاریش
 بەکار دیت. لە دەقەکانی شاری ئیریساکریگ شیوازی ئەم پیشگرە زیاتر بەستراوہ بە جولەیک بە
 ئاراستە شوینیکی جیاوازی. واتە ئەم پیشگرە کاتیک بەکارھاتوہ، ناوی شوینیک ھەبیت، لە
 حالەتی ڕیزمانی terminative، یاخود پستەکە ئاماژە ی بۆ جولەیک کردبیت، ”لیرەوہ بۆ ئەوی“
 واتە لە ta ی ablative بۆ šè ی terminative.^{۲۶}
 ġen: ڕەگی فرمانە بە واتای ”ئەوان ھاتن“.^{۲۷}

ba-ġen-na-a
 ba -ġen -Ø -a =a
 MM -رۆشتن -3SG -NOM =LOC

ma-la-ku udu: زاراوہیکە ئەکەدیە واتای ”پارچەیک لە گوشتی مەر“ دەدات.^{۲۸}
 kaskal: وشەیکە سومیە واتای ”رێگا، گەشت، کاروان، قافلە“ دەدات.^{۲۹} بەرامبەری لە ئەکەدیدا
 gerum|harrānu.^{۳۰}

kuúnga^{anše}: وشەیکە سومیە و لە لایەن توێژەرەنەوہ چەند لیکدانەوہیکە بۆ کراوہ، مەیکاوہ
 ئەم وشەیکە بە ”ئوناگەر“ دەستنیشانکردوہ، کە جوړیکی باو بوو، لە کۆتاییەکانی ھەزارە
 سیییەمی پیش زاین.^{۳۱} لە کاتیکدا ھایمپل ئەم دەستنیشانکردنە ی مایکاوا بە دوور دەزانیت.^{۳۲}

²⁴ Jagersma, *Op. cit.*, p. 57.

²⁵ *Op. cit.*, p. 58.

²⁶ Woods and Rubio, *op. cit.*, p. 195.

²⁷ Foxvog, *Introduction to Sumerian Grammar*, p. 13.

²⁸ Molina, M., "Textos Cuneiformes Sumerios de La Antigua Ciudad de Irisağrig," in *Ex Baetica Romam: Homenaje a José Remesal Rodríguez*, eds. Víctor Revilla Calvo, Antonio Aguilera Martín, Lluís Pons Pujol, Manel García Sánchez, Barcelona, 2020, pp. 21-22.

²⁹ Sallaberger, *MSZ*, p. 513; Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 93.

³⁰ Lafont, B., "The Army of the Kings of Ur: The Textual Evidence," *CDLJ* 5, (2009), p. 5.

³¹ Maekawa, K., "The Ass and the Onager in Sumer in the Late Third Millennium BC," *ASJ* 1, (1979), p. 41.

³² Heimpel, W., "Towards an Understanding of the Term Sikkum," *RA* 88, No. 1, (1994), p. 10.

سیگریست ئەم جوړه ناژهلای به "هیستر" دیاریکردووه.^{۳۳} یان ناژهلایک بووه له لیکنانی گویدریژ و ئوناگر. بهرامبهری ئەم وشهیه له ئەکهیددا *parû* ه.^{۳۴}

zi-gu₅-um: ئەم زاراوهیه جوړیک له خزمهتگوزاری بووه که بۆ سودی نیردراوهکانی پاشا له گهشتهکانیاندا به کارهاتووه. هایمپل له توژیینهوهیهکی زور وورد و بهرفراواندا لیکنانهوهی بۆ ئەم دەستهواژهیه کردووه و به وشهیهکی ئەکهیدی یاخود به لای کهمهوه به وشهیهکی سامی داناوه، که هاتووته ناو سومهیری ئوری سینیهم و بابلی کۆن.^{۳۵}

zi-ga: فرمانه به واتای "خهرجی، سهرفکردن" بهرامبهری له ئەکهیددا *nasāhu*.^{۳۶}

zig: رهگی فرمانه به واتای "خهرجکردن"، بهرامبهری له ئەکهیددا *nasāhu*.^{۳۷}

im-ġen-na-a: هه مان واتای *ba-ġen-na-a* ی ههیه به واتای "ئهو هات".

im-ġen-na-a

i -m(u) -ġen -∅ -a =a

VP -VENT -رۆشتن -3SG -NOM =LOC

nig-gù-dé: زاراوهیهکی سومهرییه به واتای "پیداویستییهکان".^{۳۸}

mar-sa: وشهیهکی سومهرییه له لایهن توژیهرانهوه لیکنانهوهی جیاوازی بۆکراوه. گونجاوترین

وهرگیتران بۆ ئەم زاراوهیه واتای "بهندهر/شوینی چاککردنهوهی به له م".^{۳۹}

má-lugal: وشهیهکی لیکنراوی سومهرییه به واتای "به له می شاهانه".^{۴۰}

gána-gu₄: زاراوهیهکی سومهرییه به واتای "کیلگهیهک به گا کیلرا بیت".^{۴۱}

ġeš è-è-dè: دهستهواژهیهکی سومهرییه به واتای "خهрман کوتان به میکوت".^{۴۲}

dú-ra: به واتای "نهخۆش/بریندار".^{۴۳} بهرامبهری له ئەکهیددا *marṣu(m)*.^{۴۴}

³³ Sigrist, M., *Neo-Sumerian Texts From The Royal Ontario Museum*, Vol. 2, Bethesda, 1995, p. 61.

³⁴ CAD, Vol. P, p. 206.

³⁵ Heimpel, *op. cit.*, p. 30.

³⁶ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 371.

³⁷ *Op. cit.*, p. 371.

³⁸ Owen, *NISABA* 15, p. 400.

³⁹ Snell, D. C., *Ledgers and Prices: Early Mesopotamian Merchant Accounts*, New Haven and London, 1982, p. 91;

Zarins, J., "Magan Shipbuilders at the Ur III Lagash State Dockyards (2062-2025 BC)," in: *Intercultural Relations Between South and Southwest Asia. Studies in Commemoration of ECL During Caspers (1934-1996)*, eds. E.

Olijdam & R.H. Spoor, Oxford, 2008, p. 210.

بۆ زانیاری ورد و زیاتر له سههر لیکنانهوه جیاوازهکان دهربارهی زاراوهی *mar-sa* و ئه و ماده جیاوازه له دروستکردنی به له مدها

به کارهاتووه، دهرواندریته ئەم سههرچاوه: Zarins, *op. cit.*, pp. 209-229.

⁴⁰ Owen, *op. cit.*, p. 394.

⁴¹ *Op. cit.*, p. 374.

⁴² *Op. cit.*, p. 182.

میکوت: داریکی دریژه، له سههریکیهوه پارچه داریکی ئهستووری بچوکی پیوه ده به ستریت و به کاردیت بۆ جیاکردنهوهی

دانهویله (گه نم و جو) له که په که که ی، له ریگهی پیا کیشان به دانهویله.

⁴³ Owen, *op. cit.*, p. 366.

⁴⁴ CAD, Vol. M, p. 270.

en-nu-gá: وشه‌یه‌کی سومه‌رییه، به واتای ”پاسه‌وان/چاودیئر“ دیت، به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا
^{٤٥} maššartum ئەم وشه‌یه وهک فرمانیش به‌کار دیت و واتای ”پاسه‌وانیکردن/چاودیئریکردن“
 ده‌دات.^{٤٦}

buru₁₄: فرمانه به واتای ”دروینه‌کردن“ به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا ^{٤٧}.ebûru
 in-sig-ga: فرمانه به واتای ”لیدرا“.
 sig: ره‌گی فرمانه به واتای ”لیدان“.^{٤٨}

in-sig-ga
 i -n -sig -Ø -a
 VP 3SG لیدان -3N -NOM

mun-gazi: وشه‌یه‌کی سومه‌رییه به واتای ”به‌هارات“.^{٤٩}

ژ. دهق: ٢
 پژواکه: (2.2 x 4.7 x 9.1 سم)
 ژ. مؤزه‌خانه: SM.037284
 میژوو‌ه‌که‌ی: ٢٠/٨/سالی دووه‌می ئیبی-سین
 شوینی دۆزینه‌وه‌ی: ئیریس‌اگرگ
 زی‌گه‌ی: zi-ga

Obv.

پرووی پیشه‌وه:

1. 3(bán) kaš 3(bán) ninda	(١) ٣٠ لیتر بیره، ٣٠ لیتر نان
2. ur- ^d šu- ^d suen egir sukkal-mah	(٢) (بۆ) ئور-شو-سین، یاریده‌ده‌ری گه‌وره
3. u ₄ maškim a-ša ^d nanna-še im- ^g en-na-a	وه‌زیر (٣) ئەو کاته‌ی که هات به‌ره‌و لای کۆمیسه‌ری
4. 1(bán) kaš 1(bán) ninda	کیلگه‌ی خواوه‌ند نه‌ننا
5. la-[qì-pu-um] sagi lú-kíĝ-gi ₄ -a lugal	(٤) ١٠ لیتر بیره، ١٠ لیتر نان (٥) (بۆ) لا[قی-پوم] مه‌یگێژ، نێردراوی پاشا
6. u ₄ siz[kúr] lugal-še im- ^g en-na-a	(٦) ئەو کاته‌ی که هات بۆ پیشه‌که‌ش‌کردنی قوربانی بۆ پاشا
7. 3 [sila kaš] 2 sila ninda	(٧) ٣ لیتر بیره، ٣ لیتر نان
8. a-kal-[la] lú-kíĝ-gi ₄ -a lugal	(٨) (بۆ) ئاکالا، نێردراوی پاشا
9. 3 [sila] kaš 2 sila ninda	(٩) ٣ لیتر بیره، ٢ لیتر نان
10. lú-ša-lim lú-kíĝ-gi ₄ -a lugal	(١٠) (بۆ) لوشالیم، نێردراوی پاشا
11. u ₄ BÀD.AN ^{ki} -še ba-e-re-ša-a	(١١) ئەو کاته‌ی که رۆشتن بۆ دێر
12. 3 sila kaš 2 sila ninda	(١٢) ٣ لیتر بیره، ٢ لیتر نان
13. nam-ḥa-ni lú-kíĝ-gi ₄ -a lugal	(١٣) (بۆ) نه‌م-خانی، نێردراوی پاشا

⁴⁵ Michalowski., *op. cit.*, p. 296.

⁴⁶ Robson, E. and Clark, K., “The Cuneiform Tablet Collection of Florida State University,” *CDLJ* 2, (2009), p. 5.

⁴⁷ Kleinerman and Owen., *op. cit.*, p. 33.

⁴⁸ Halloran, *op. cit.*, p. 54.

⁴⁹ Sallaberger, *MSZ*, p. 687.

14. 3 sìla kaš 2 sìla ninda (۱۴) ۳ لیتر بیره، ۲ لیتر نان
 15. ur-dub-lá-maḥ-a lú-kíĝ-gi₄-a lugal (۱۵) (بۆ) ئوردوب-لاماڭا، نیردرای پاشا
 16. 3 sìla kaš 2 sìla ninda (۱۶) ۳ لیتر بیره، ۲ لیتر نان
 17. ì-lí-šip-ti lú-kíĝ-gi₄-a lugal (۱۷) (بۆ) ئیلی-شیپتی، نیردرای پاشا
 18. 3 sìla kaš 2 sìla ninda (۱۸) ۳ لیتر بیره، ۲ لیتر نان

Rev.

پرووی پشتهوه:

1. ur-^dba-ba₆ lú-kíĝ-gi₄-a lugal (۱) (بۆ) ئور-بابا، نیردرای پاشا
 2. u₄ BĀD.AN^{ki}-ta (۲) ئەو کاتهی که له دیرهوه
 3. ki lugal-šè ba-e-re-ša-a (۳) پۆشتن بۆ شوینی (چاوپیکهوتنی) پاشا
 4. 3 sìla kaš 2 sìla ninda (۴) ۳ لیتر بیره، ۲ لیتر نان
 5. ší-šur-IR lú-kíĝ-gi₄-a lugal (۵) (بۆ) صیسور؟، نیردرای پاشا
 6. 3 sìla kaš 2 sìla ninda (۶) ۳ لیتر بیره، ۲ لیتر نان
 7. a-ḥu-šu-ni lú-kíĝ-gi₄-a lugal (۷) (بۆ) ئاخو-شونی، نیردرای پاشا
 8. u₄ di-ni-ik-tum^{ki}-šè ba-e-re-ša-a (۸) ئەو کاتهی که پۆشتن بۆ دینیکتوم
 9. 3 sìla kaš 2 sìla ninda (۹) ۳ لیتر بیره، ۲ لیتر نان
 10. šu-^dšul-gi lú-kíĝ-gi₄-a lugal (۱۰) (بۆ) شو-شولگی، نیردرای پاشا
 11. u₄ maškim lú-di-da-ka-šè im-ĝen-na-a (۱۱) ئەو کاتهی که هات بۆ لای کومیسهری
 سکاآکار
 12. 5 sìla kaš 5 sìla ninda (۱۲) ۵ لیتر بیره، ۵ لیتر نان
 13. šu-ga-tum lú-kíĝ-gi₄-a lugal (۱۳) (بۆ) شوگاتوم، نیردرای پاشا
 14. u₄ éren zàḥ arád ^dnin-ḥur-sag dab₅-ba-dè im-ĝen-na-a (۱۴) ئەو کاتهی که هات بۆ گرتنی کریکاره
 ههلاتووهمکان (و) خزمهتکار(هکانی)
 خواوهند نینخورساگ
 15. 3 sìla kaš 2 sìla ninda (۱۵) ۳ لیتر بیره، ۲ لیتر نان
 16. èr-ra-nu-id lú-kíĝ-gi₄-a lugal (۱۶) (بۆ) ئیرانوید، نیردرای پاشا
 17. 3 sìla kaš 2 sìla ninda (۱۷) ۳ لیتر بیره، ۲ لیتر نان
 18. ur-me-da lú-kíĝ-gi₄-a lugal (۱۸) (بۆ) ئورمیدا، نیردرای پاشا
 19. u₄ ki ensí-ka-šè im-e-re-ša-a (۱۹) ئەو کاتهی که هاتن بۆ شوینی
 (چاوپیکهوتنی) فهمانپهوا ensí
 20. 2 sìla kaš 2 sìla ninda pu-lu-lu šùš (۲۰) ۲ لیتر بیره، ۲ لیتر نان، (بۆ) پولولوی
 مهیتهر
 21. zi-ga iti níĝ-^den-líl-lá (۲۱) ئەو کاتهی که هات بۆ هیستری؟ زیگوم
 22. (۲۲) خهرجی مانگی خواهنداریتی ئەنلیل

23. mu en ^dinanna unu(g)^{ki}-ga máš-e i- (ئەو) سالاھى كاهىنى گورەى خواوند
pàd ئىناننا لەشارى ئوروك لە پىگەى فالهوه

ناوى هينرا/دياريكرا

لاى چهپ: رۆژى بيستم

Le. ed. u₄ 20 kam

وهرگيرانى گشتى:

ئەم دەقه لىستى خەرجى بەشە خوراکە (بىرە و نان)، بەسەر نيزدر اووهكانى پاشا دابهشكراوه،
لە كاتى گەشتکردن و ئەنجامدانى ئەرکهكانيان. ميژووى دەقهكه بۆ مانگى هەشتەمى سالى دووهمى
فەرمانرەوايى ئىبى-سىن دەگەرپتەوه.

شىكردنهوه:

bán: يەكهى قەبارەى ”بې، توانايى“ يە، ۱ bán هاوتايە بە ۱۰ لىتر. ^{۵۰} بەرامبەرى لە ئەكهديدا ^{۵۱} sūtu

kaš: وشەيهكى سومەرييه بە واتاي ”بىرە“ بەرامبەرى لە ئەكهديدا ^{۵۲} šikāru

ninda: وشەيهكى سومەرييه بە واتاي ”نان، خواردن“ بەرامبەرى لە ئەكهديدا ^{۵۳} akalu

egir: ئەم وشەيهچەند واتايەكى جياوازی هەيه ”پشتەوه، تەنیشت، دواوهوه“ بەرامبەرى لە ئەكهديدا

^{۵۴} arkatu. بەلام لەم دەقەدا بە واتاي ”ياريدەدەر“ ديت.

”كاتىك ئەوان رۆشتن بۆ شوينى فەرمانرەوا (ensí)“: u₄ ki ensí-ka-šè im-e-re-ša-a

u₄ ki ensí-ka-šè im-e-re-ša-a

u₄ ki ensí.k =ak =šè i -m(u) -er -eš -a = a

رۆشتن: PLUR -3PL -NOM=LOC =GEN=TERM VP-VENT فەرمانرەوا شوين كاتىك

a-šà: وشەيهكه بەواتاي ”كىلگه“ بەرامبەرى لە ئەكهديدا ^{۵۶} eqlu

sizkúr: وشەيهكى سومەرييه بە واتاي ”قوربانىکردن/پيشكهشکردن“ بەرامبەرى لە ئەكهديدا ^{۵۷} niqû

lú-di-da-ka-šè: زاراوهيهكه بە واتاي ”بەرەو لاي سكالاکار/ بەرپرسی دادوهرى“ ^{۵۸}.

zàh: وشەيهكى سومەرييه لە دەقهكانى بنه مالهى سيبه مى ئوردا بەزورى بۆ كه سانی

”ههلهاتوو/راکردوو“ بەكارهاتوو، بەرامبەرى لە ئەكهديدا ^{۵۹} halāqu nābutu

arád: وشەيهكى سومەرييه بە واتاي ”خزمەتکار، كۆيله“ ديت، بەرامبەرى لە ئەكهديدا ^{۶۰} wardu

dab₅-ba-dè: فرمانه بۆ رانهبردوو marû بەكارهاتوو، بە واتاي ”گرتنى“.

⁵⁰ Foxvog, *Elementary Sumerian Glossary*, p. 10.

⁵¹ CAD, Vol. S, p. 420.

⁵² Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 94.

⁵³ Sallaberger, *op. cit.*, p. 770.

⁵⁴ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 48.

⁵⁵ Owen, *op. cit.*, p. 371.

⁵⁶ Snell, D. C., “The Ur III Tablets in the Emory University Museum,” *ASJ* 9, (1987), p. 218.

⁵⁷ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 170.

⁵⁸ Owen, *op. cit.*, p. 93.

⁵⁹ Reid, J. N., “Runaways and Fugitive-Catchers during the Third Dynasty of Ur,” *JESHO* 58, no. 4, (2015), p. 581.

⁶⁰ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 22.

dab₅: رهگی فرمانه واتای ”گرتن، بردن، دهست به سهرداگرتن“ ده دات.⁶¹

dab₅-ba-dè

dab₅ -a -ed -e
گرتن -NOM -IPFV -ERG

پیانوه: (2.1 x 4.7 x 7.4 سم)

ژ. دهق: ۳

بابه تی دهقه که: خه رچی Zi-ga

ژ. مؤزه خانه: SM.039883

شویننی دۆزینه وهی: ئیریساگریگ

میژووه کهی: ۱۲/۲۹/سالی دووه می ئیبی-سین

Obv.

پرووی پیشه وه:

1. 3 sila kaš 2 sila ninda	(۱) ۳ لیتر بیره، ۲ لیتر نان
2. <i>puzur₄-eš₁₈-tár</i> lú-kíĝ-gi ₄ -a-lugal	(۲) (بۆ) پوزور- ئیشتار، نیردرای پاشا
3. 3 sila kaš 2 sila ninda	(۳) ۳ لیتر بیره، ۲ لیتر نان
4. <i>i-dì-dingir</i> lú-kíĝ-gi ₄ -a-lugal	(۴) (بۆ) ئیدی-ئیلوم، نیردرای پاشا
5. u ₄ BÀD.AN ^{ki} -šè ba-e-re-ša-a	(۵) ئەو کاتهی که رۆشتن به ره و شاری دیر
6. 3 sila kaš 2 sila ninda	(۶) ۳ لیتر بیره، ۲ لیتر نان
7. <i>dan-i-lí</i> lú-kíĝ-gi ₄ -a-lugal	(۷) (بۆ) دان-ئیلی، نیردرای پاشا
8. 3 sila kaš 2 sila ninda	(۸) ۳ لیتر بیره، ۲ لیتر نان
9. <i>i-dì^dsuen</i> lú-kíĝ-gi ₄ -a-lugal	(۹) (بۆ) ئیدی-سین، نیردرای پاشا
10. u ₄ BÀD.AN ^{ki} -ta	(۱۰) ئەو کاتهی که له دیره وه
11. ki lugal-šè ba-e-re-ša-a	(۱۱) به ره و شویننی (چاوپیکه وتنی) پاشا رۆشتن
12. 5 sila kaš 5 sila ninda	(۱۲) ۵ لیتر بیره، ۵ لیتر نان
13. <i>ša-lu-um</i> lú-kíĝ-gi ₄ -a-lugal	(۱۳) (بۆ) سالوم، نیردرای پاشا
14. u ₄ udu ur ₄ -dè im-ĝen-na-a	(۱۴) ئەو کاتهی که بۆ مه ر برینه وه هات
15. 3 sila kaš 2 sila ninda	(۱۵) ۳ لیتر بیره، ۲ لیتر نان

Rev.

پرووی پشته وه:

1. ur ^d šul-pa-è lú-kíĝ-gi ₄ -a-lugal	(۱) (بۆ) ئور-شولپای، نیردرای پاشا
2. 3 sila kaš 2 sila ninda	(۲) ۳ لیتر بیره، ۲ لیتر نان
3. ur ^{ĝeš} gigir lú-kíĝ-gi ₄ -a-lugal	(۳) (بۆ) ئور-گیگیر، نیردرای پاشا
4. 3 sila kaš 2 sila ninda	(۴) ۳ لیتر بیره، ۲ لیتر نان
5. <i>dingir-sú-ba-ni</i> lú-kíĝ-gi ₄ -a-lugal	(۵) (بۆ) ئیلوم-سوبانی، نیردرای پاشا
6. u ₄ erín šà é-gal sahar ⁱ⁷ ma-ma-šar-ra-/at zi-zi-dè im-e-re-ša-a	(۶) ئەو کاتهی که هاتن بۆ کوکردنه وهی کریکاره کان له کو شک (بۆ) پا کردنه وهی
7. 2 sila kaš 2 sila ninda	(۷) که نالی ماما-شه پرآت ۲ لیتر بیره، ۲ لیتر نان

⁶¹ Jagersma, *op. cit.*, p. 129.5

8. pu-lu-lu šuš / u⁴anš⁶e kúnga zi-gu⁵- (۸) (بۆ) پولولو مه يتهر، ئەو كاته ي كه بۆ
um-šè im-ĝen-na-a (هيسترو؟) ي زيگوم هات
9. zi-ga iti še-kíĝ-ku⁵ (۹) خه رجي مانگي دروينه ي جو/دانه ويڻه
10. mu en-^dinanna unu(g)^{ki} maš-e ì-pàd (۱۰) ئەو سـالـه ي كاهيني خواوند ئيناننا له
ئوروك له ريگه ي فاله وه دياريكرا (سويندي
خوارد).

Le. ed. 29 kam

لاي چه پ: پوژي بيست و نويه م

وهرگيراني گشتي:

ئەم دەقه لىستى خه رجي بيره و نانه، به سهر نيردراوه كاني پاشا دابهش كراوه. ميژووي
دەقه كه بۆ پوژي ۲۹ ي مانگي دوانزه يه مي سالي دووه مي فرمانه وايي ئيبي-سين ده گه پيته وه.
شيكردنه وه:

ba-e-re-ša-a: فرمانه به واتاي "ئەوان پوشتن"، به م شيوه ي خواره وه شيكردنه وه ي بۆ ده كريت.

ba-e-re-ša-a

ba - (en) -er -eš -a =a

VP-VENT پوشتن: PLUR -3PL -NOM =LOC

u⁴ udu ur⁴-dè im-ĝen-na-a: "كاتيك ئەو هات بۆ مه ر بپينه وه".⁶²

ur⁴: ره گي فرمانه و چهند واتايه كي جياوازي هه يه "ليكردنه وه، بپينه وه، چاندن، كو كردنه وه".⁶³ له م
رسته ي سه ره و هدا واتاي "بپينه وه، ليكردنه وه" ده دات (مه به ست له ليكردنه وه ي خوري مه ره).
به رامبه ري له ئەكه ديده baqāmu.⁶⁴

é-gal: وشه يه كي ليكدراوي سومه رييه واتاي "كوشك، په رستگا" ده دات.⁶⁵ له ناو+ئاوه لئاو
پيگه اتووه. ئەم وشه يه بۆ ماوه يه كي زور دووردریژ ماوه ته وه و به كار هينراوه و له گه ل چهند
گورانكاريبه كي كه م كه به سه ريده اتووه. لايه ن ئەكه دييه كانه وه وهرگيراوه و بووه به ekallu.⁶⁶ به
هه مان شيوه خورييه كان ئەم ووشه يان راسته وخۆ له سومه رييه وه وهرگرتووه و به شيوه ي
haikalli/haigalli هاتووه، به گويره ي يه كيك له گريمانه كان كه روبيو ئاماژه ي پيداوه ئەم وشه يه له
خورييه كانه وه بلاوبوته وه له ناوه راست و كوتاييه كاني چاخى برونز له سوريا (ئوگاريت و دواتر
ئارامي)، كه له ئوگاريتي به hkl و له ئارامي به hkl/hykl هاتووه.⁶⁷ له پاشاندا له ئاراميه وه بۆ ناو

⁶² Owen, *op. cit.*, p. 172.

⁶³ Garfinkle, S. et. al., *UR III Tablets from the Columbia University Libraries, CUSAS 16*, Bethesda, 2010, p. 315.

⁶⁴ Sallaberger, *op. cit.*, P. 1056.

⁶⁵ Rubio, G., "Sumerian Temples and Arabian Horses: On Sumerian e₂-gal," in: *The First Ninety Years: A Sumerian Celebration in Honor of Miguel Civil*, eds, Lluís Feliu, Fumi Karahashi and Gonzalo Rubio, Vol. 12, Berlin, 2017, pp. 294-295.

⁶⁶ *Op. cit.*, pp. 294-295.

⁶⁷ *Op. cit.*, p. 284.

زمانه سامییه‌کانی تر بلاووه‌ته‌وه، وهک زمانی عیبری به واتای *hêkhāl* و سـریانی به *haykālā* هاتووه، له پاشاندا چووته‌ته‌وه ناو زمانی عه‌ره‌بی و بووه به هیکل.⁶⁸
 sahar: ووشیه‌کی سومه‌رییه به واتای ”تۆز، پیسی، خۆل، لم“ به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا *eperu*.⁶⁹ له‌م ده‌قه‌دا به واتای ”قور و لیتیه‌ی که‌نالی ئاودی‌ری“ هاتووه.

ژ. ده‌ق: ٤
 ژ. مؤزه‌خانه: SM.040488
 میژوووه‌که‌ی: ١١/١٧/سالی حه‌وته‌می ئەمارسین
 پێوانه: (2.2 x 3.9 x 6.7 سم)
 بابه‌تی ده‌قه‌که: خه‌رجی zi-ga
 شوپنی دۆزینه‌وه‌ی: ئیریس‌اگرگ

Obv.

پرووی پیشه‌وه:

1. 2 sila tu ₇ 2 ku ₆	(١) ٢ لیتر شو‌ربا، ٢ ماسی
2. a- <i>hu</i> -du ₁₀ lú-kíĝ-gi ₄ -a / lugal	(٢) (بۆ) ئاخوطاب، نێردراوی پاشا
3. 1 sila tu ₇ 1 ku ₆	(٣) ١ لیتر شو‌ربا، ١ ماسی
4. ur-zu šidim	(٤) (بۆ) ئورزو وه‌ستای بی‌نا
5. u ₄ é kaskal lugal sa gi ₄ -gi ₄ -/dè im-e-re-ša-a	(٥) ئەو کاته‌ی که هاتن بۆ ئاماده‌کردنی ریڭای کاروان سه‌رای پاشا
6. 1 ma-la-ku udu	(٦) ١ پارچه گوشتی مه‌ر
7. 2 sila tu ₇ 2 ku ₆	(٧) ٢ لیتر شو‌ربا، ٢ ماسی
8. i-lí-ki-ib-ri lú-kíĝ-/gi ₄ -a lugal	(٨) (بۆ) ئیلی-کیبری، نێردراوی پاشا
9. u ₄ ^{kuš} ummù-šè/ im-ĝen-na-a	(٩) ئەو کاته‌ی که هات بۆ کونده‌ی ئاو
10. 1 ma-la-ku udu	(١٠) ١ پارچه گوشتی مه‌ر
11. 2 sila tu ₇ 2 ku ₆	(١١) ٢ لیتر شو‌ربا، ٢ ماسی

Rev.

پرووی پشته‌وه:

1. šu- ^d iškur lú-kíĝ-gi ₄ -a lugal	(١) (بۆ) شو-ئه‌ده‌د، نێردراوی پاشا
2. u ₄ i ku ₆ -a-šè im-ĝen-na-a	(٢) ئەو کاته‌ی که هات بۆ رۆنی ماسی
3. 1 sila tu ₇ 1 ku ₆	(٣) ١ لیتر شو‌ربا، ١ ماسی
4. i-dì-dingir lú-kíĝ-gi ₄ -a / lugal	(٤) (بۆ) ئیدی-ئیلوم، نێردراوی پاشا
5. 1 sila tu ₇ 1 ku ₆	(٥) ١ لیتر شو‌ربا، ١ ماسی
6. a- <i>hu</i> -šu-ni lú-kíĝ-/gi ₄ -a lugal	(٦) (بۆ) ئاخوشونی، نێردراوی پاشا
7. u ₄ ki-maš ^{ki} šè ba-e-re-ša-a	(٧) ئەو کاته‌ی که رۆشتن بۆ کیماش
8. 1 ma-la-ku udu	(٨) ١ پارچه گوشتی مه‌ر
9. 2 sila tu ₇ 2 ku ₆	(٩) ٢ لیتر شو‌ربا، ٢ ماسی
10. en-nam- ^d suen lú-/kíĝ-gi ₄ -a lugal	(١٠) (بۆ) ئیننام-سین، نێردراوی پاشا

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Sallaberger, *op. cit.*, p. 842.

11. u₄ lú-sa-gaz dab₅-ba-dè / im-ġen-na-a

(۱۱) ئەو کاتەى كە هات بۆ گرتنى
جەردە/پيگر

12. zi-ga iti-ezem-a-dara₄

(۱۲) خەرجى مانگى فيستيقالى بزنى كئوييه كان

13. mu ħu-úġ-nu-ri^{ki} / ba-ħul

(۱۳) (ئەو) سالەى خوخنورى ويړانكرا

Le. ed. u₄ 17 kam

لاى چەپ: پوژى حەقدەيەم

وەرگيرانى گشتى:

ئەم دەقە رېژەيەك لە خەرجييه كانى (شوربا، ماسى، گوشتى مەر) لە خو دەگريت، كە بەسەر نيړدراوه كانى پاشا دابەش كراوه. ميژووى دەقەكە بۆ پوژى ۱۷ى مانگى يانزەيەمى سالى حەوتەمى فەرمانرەوايى ئەمارسين دەگە رېتەوه.

شيكردنەوه:

sa gi₄-gi₄-dè: فرمانە بە واتاي "نامادەکردنى".

sa...gi₄: رەگى فرمانى ليكدراوه بە واتاي "نامادەکردن".^{۷۰}

لە زمانى سومەريدا دەتوانرى شيوەى كوى فرمان دروستبكرىت، لە ريگەى رەگى هەنديك فرمانەوه ئەويش بە دووبارەکردنەوهى تەواوى رەگەكە دەبيت و لە رەگى فرمانى hamtu وەرەگيرىت و بە دووبارەکردنەوهى رەگى فرمانەكە دەبيتە فرمانى رانەبردوو marû. ئەگەر هاتوو رەگى فرمانەكە بە پيىكى نەبزوين كوتايى هاتبوو، ئەوا بە دووبارە كردنەوهى رەگەكە پيىتە نەبزوينەكە لادەبرىت، بەلام ئەگەر كوتايى رەگى فرمانەكە بە پيىكى بزوين كوتايى هاتبوو، ئەوا رەگى فرمانەكە بە بى گورپانكارى دادەنريتەوه و دەستكارى ناكريت.^{۷۱}

sa-gi₄-gi₄-dè

sa...gi₄: RDP -ed =e

نامادەکردن: IPFV -IPFV =DIR

kušummù(EDIN.A.LAL): زاراوهيەكى سومەرييه واتاي "كوندەى ئاو" دەدات. لە چەند هيمايەكى ليكدراو پيىكەتوو. "پيىست + دەشت + ئاو + هەلواسين"، لە رووى وشەييهوه بە واتاي "پيىستى چەرمى هەلواسراو بۆ ئاو لە دەشت".^{۷۲} ئەم جورە پيىستە بۆ هەلگرتنى ئاو بەكارهاتوو. ^{۷۳} كە دەتوانين بلين برىتى يە لە "كوندەى ئاو". مولىنا بە "پيىستەى هەلگرتنى شەراب" ليكىداوتەوه.^{۷۴}

i-ku₆: وشەيەكى سومەرييه لە دوو ناوى ليكدراو پيىكەتوو. i بە واتاي "پون/چەورى" بەرامبەرى لە ئەكەديدا šamnu.^{۷۵} هەردوو ناوهكە پيىكەوه واتاي "پونى ماسى" دەدات.

⁷⁰ Jagersma, *op. cit.*, p. 670.

⁷¹ Foxvog, *Introduction to Sumerian Grammar*, p. 120.

⁷² Selz, G. J., "To Carry Coals to Newcastle or Observations Concerning Sign Formation as an Early Concept in Mesopotamian," in: *The First Ninety Years: A Sumerian Celebration in Honor of Miguel Civil*, eds, Lluís Feliu, Fumi Karahashi and Gonzalo Rubio, Vol. 12, Berlin, 2017, p. 306.

⁷³ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 107.

⁷⁴ Molina, *op. cit.*, pp. 21-22.

⁷⁵ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 80.

پټوانه: (1.6 x 3.3 x 4.6 سم)

ژ. دهق: ۵

zi-ga خهرجی دهقهکه:

ژ. مؤزهخانه: SM.040261

شویننی دۆزینهوهی: ئیریساگریگ

میژوووهکهی: ۷/۲۸ سالی حهوتهمی ئەمار-سین

Obv.

پرووی پیشهوه:

1. 5 sila kaš	(۱) ۵ لیتر بیره
2. 5 sila ninda	(۲) ۵ لیتر نان
3. mar-tu-sa ₆ -ga / lú-kíĝ-gi ₄ -a-lugal	(۳) (بۆ) مارتو-ساگا، نیردرای پاشا
4. 5 sila kaš	(۴) ۵ لیتر بیره
5. 5 sila ninda	(۵) ۵ لیتر نان
6. šu-eš ₁₈ -tár lú-kíĝ-gi ₄ -a-lugal	(۶) (بۆ) شو-ئیشتار، نیردرای پاشا
7. u ₄ erín zaḫ lú iri-sa ₁₂ -ri/g ₇ ^{ki} mu-la-ḫa-a	(۷) کاتیک کریکاره ههلاتوووهکانی، پیاوانی

ئیریساگریگی هینا

Rev.

پرووی پشتهوه:

1. 3 sila kaš	(۱) ۳ لیتر بیره
2. 2 sila ninda	(۲) ۲ لیتر نان
3. bí-la-lum lú-kíĝ-gi ₄ -a-lugal	(۳) (بۆ) بیلالوم، نیردرای پاشا
4. u ₄ še-ĝeš-ì an-za-gàr-ta / mu-de ₆ -a	(۴) کاتیک کونجی له قهلاوه هینا
5. zi-ga	(۵) خهرجی
6. iti níg ^d -en-líl-lá	(۶) مانگی خاوهنداریتی/سامانی ئیتلیل
7. mu ḫu-úḫ-nu-ri ^{ki} / ba-ḫul	(۷) ئەو ساله‌ی خوخنوری ویرانکرا

Le. ed. u₄ [2]8 kam

لای چهپ: پوژی بیست و ههشتهم

وهرگیپانی گشتی:

ئەم دهقه لیستی خهرجیهکانی بیره و نانه، که بهسه‌ر نیردراووهکانی پاشا دابه‌ش کراوه. میژووی دهقهکه بۆ پوژی ۲۸ی مانگی ههشتهمی سالی حهوتهمی فه‌رمانپه‌وایی ئەمارسین ده‌گه‌رپته‌وه.

شیکردنه‌وه:

mu-la-ḫa-a: فرمانه به واتای "ئەو هینای".

lah₄(4) په‌گی کۆی فرمانی de₆ یه به واتای "هینان".^{۷۶} یه‌کیکه له و فرمانانه‌ی له حاله‌تی تاک و کۆدا

په‌گی فرمانه‌که به‌ته‌واوی گۆرپانکاری به‌سه‌ردا دیت. په‌گی فرمانه‌که له حاله‌تی تاک بریتی یه له de₆

له حاله‌تی کۆدا په‌گی فرمانه‌که ده‌بیت به lah₄.^{۷۷}

mu-la-ḫa-a

-m -n -lah₄ -∅ -a =a

-VENT -3SG - هینان -3SG -NOM =LOC

⁷⁶ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 333.

⁷⁷ Foxvog, *Introduction to Sumerian Grammar*, p. 129.

še-ġeš-i: وشهیهکی سومه‌رییه واتای "کونجی" ده‌دات.^{۷۸} به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا ^{۷۹} *šamaššammu* de₆-a: فرمانه به واتای "هینای" دیت، به پیچه‌وانه‌ی فرمانه‌که‌ی سه‌ره‌وه‌یه ره‌گی فرمانی له‌م رسته‌دا وه‌ک تاک به‌کاره‌اتوه، چونکه له‌گه‌ل ناوی نه‌ژمی‌راودا به‌کاره‌اتوه (که بیگومان ناوی نه‌ژمی‌راو وه‌ک تاک به‌کار دیت). به‌رامبه‌ری فرمانی de₆ له ئەکه‌دیدا بریتی یه له ^{۸۰} *babālu*.

mu-de₆-a

-m -n -de₆ =a

VENT 3SG هینان =LOC

پیتوانه: (4 x 3.6 x 1.5 سم)

ژ. ده‌ق: ٦

zi-ga خه‌رجی ده‌قه‌که:

ژ. مؤزه‌خانه: SM.040094

شوینی دۆزینه‌وه‌ی: ئیریس‌اگرگ

میژووه‌که‌ی: -/۷/-

Obv.

پرووی پیشه‌وه:

1. 1 kušummud (A.EDIN.LAL)

(١) ١ کونده‌ی ئاو

2. 1 kuše-sír é-ba-/an

(٢) ١ جوت که‌وش له چه‌رم (دروستکراو)

3. i-na-aḫ-dingir lú-kíġ-gi₄-a nin

(٣) (بۆ) ئیناخ-ئیلوم، نیردرای شازن

Rev.

پرووی پشته‌وه:

1. giri dšu-dsuen-/ḫa-ma-ti

(١) له ریگه‌ی شو-سین-خاماتی

2. zi-ga

(٢) خه‌رجی

3. iti gi-sig-ga

(٣) مانگی کوخی قامیش

وه‌رگیرانی گشتی:

ئەم ده‌قه لیستی خه‌رجی پیلو و کونده‌ی ئاو له خۆده‌گریت، بۆ نیردرای شازن خه‌رجکراوه. میژووی ده‌قه‌که بۆ مانگی شه‌شه‌م له شاری ئیریس‌اگرگ ده‌گه‌رپته‌وه، به‌بێ هاتنی کلێشه‌یی میژوویی.

شیکردنه‌وه:

kuše-sír: وشه‌یه‌کی سومه‌رییه به واتای "پیلو/نه‌عل" به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا ^{۸۱} *šenu* é-ba-an: وشه‌یه‌که به واتای "جوت/دوان" دیت، به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا ^{۸۲} *tapalu*. ئەم ناوه‌هه‌رچه‌نده ئاماژه‌یه به چه‌ندیتی ده‌کات، به‌لام ناتوانریت وه‌ک وشه‌یه‌کی ژماردن به‌کاربه‌نریت، به‌لکو وه‌ک ناو ده‌ناسریت نه‌ک ژماره. ^{۸۳}

⁷⁸ Owen, *op. cit.*, p. 411.

⁷⁹ CAD, Vol. Š, p. 301.

⁸⁰ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 255.

⁸¹ Rubio, *op. cit.*, p. 45.

⁸² Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 47.

⁸³ Jagersma, *op. cit.*, p. 241.

پخوانه: (1.5 x 3.2 x 3.6 سم)
Zi-ga بابه تی دهقه که: خه رچی
شوینی دۆزینه وهی: ئیریساگریگ

ژ. دهق: ۷
ژ. مؤزه خانه: SM.040378
میژووه کهی: -/۵/ سالی هه شته می ئەمارسین

Obv.

1. 2 ad ₇ gu ₄	(۱) ۲ لاشه ی گا
2. 15 ad ₇ udu ú	(۲) ۱۵ لاشه ی مه ری (به ختوکراو) به ئالیک
3. 10 ad ₇ uz-tur	(۳) ۱۰ لاشه ی قاز
4. 6 ad ₇ ir ₇ ^{mušen}	(۴) ۶ لاشه ی کوتری کیوی
5. 15 5 ad ₇ tu-gur ₈ ^{mušen}	(۵) ۱۵ لاشه ی کوتری مالی
6. 5 ad ₇ péš-ĝeš-gi	(۶) ۵ لاشه ی مشکی گه وره (جرج)
7. 6(ĝeš) 10 mušen tur	(۷) ۳۷۰ بالنده ی بچوک

Rev.

1. gemé uš-bar-e	(۱) جولا ژنه کان
2. íb-gu ₇	(۲) خواردیان
3. ki ur- ^d hendur-sag	(۳) له لایه ن ئور-خیندورساگ
4. zi-ga	(۴) خه رچی
5. iti ezem-a-bi	(۵) مانگی فیستیقالی ئابی
6. mu en eridu ^{ki} / ba-ĥun/ĥuĥ	(۶) (ئه و) ساله ی کاهینی ئیریدو دامه زرا

وه رگی رانی گشتی:

ئهم دهقه لیستی خه رچی لاشه ی ئاژهل و بالنده ی هه مه جور و پیشکه ش به جولا ژنه کان کراوه.
میژووی ئهم دهقه بو مانگی پینجه می سالی هه شته می ئەمار-سین دهگه رپته وه.

شیکردنه وه:

uz: له ووشه ی usu ی ئەکه دی وه رگی راره و هاتووه ته ناو زمانی سومه ریه وه واتای "قاز" ده دات.^{۸۴}
péš-ĝeš-gi: به جوریک له مشکی گه وره داده نریت و شیوا بووه بو خواردن، به رامبه ری له ئەکه دیدا
ušummu.^{۸۵} هایمپل Heimpel به "مشکی ناو قامیشه لان/زۆنگاو (Reed-marsh mice)" لیکداوه ته وه، که
به خواردنیکی خوش دانراوه له میسو پۆتامیای کۆن، هه روه ها به دووری ناخاته وه دانیشتوانی
میسو پۆتامیا ئهم ئاژهل ه یان خواردییت تا ئه و کاته ی به ته وای له ناوچوون. به رای هایمپل ئهم
جوره مشکه و جوریکی تر که پیی دهوتریت "مشکی دهم و چاو خه تدار" péš igi-gùn له
میسو پۆتامیای کۆن راگی راون و قه له ون کراون.^{۸۶}

⁸⁴ Emelianov, V., "Akkadian Loanwords in Sumerian Revised," *ALP* 10, no. 1 (2014), p. 487.

⁸⁵ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 142

⁸⁶ Heimpel, W., *Workers and Construction Work at Garšana, CUSAS* 5, Bethesda, 2009, pp. 108-109.

به واتای ”بالندهی بچووک“، tur واتای بچووک دهدات، به رامبهری ئەم ووشهیه له ئەکه دیدا
^{mušen} tur
^{seheru}

ib-gu7: فرمانه به واتای ”خواردیان“.⁸⁷

b: بۆ کهسی سییه م نا ژیر.

gu7: رهگی فرمانه به واتای ”خواردن“.

ib-gu7

i -b -gu7 -Ø

VP -3N خواردن -3N

پێوانه: (1.9 x 4.5 x 7.4 سم)

بابه تی دهقه که: خه رچی zi-ga

شوینی دۆزینه وهی: ئیریساگریگ

ژ. دهق: 8

ژ. مۆزه خانه: SM.039965

میژوو ه که ی: -/11/ سالی دووه می ئیبی-سین

Obv.

پرووی پیشه وه:

1. 1 ^{túg} ba-tab duh- <i>hu-um</i> tál ús	1 پۆشاکى جۆرى ba-tab duh- <i>hu-um</i> فراوان
2. 1 ^{túg} àga ba-tab duh- <i>hu-um</i> / tál ús	کوالیتی پله دوو
3. ^d nin- <i>hur-sag</i>	1 تاج بۆ پۆشاکى ba-tab duh- <i>hu-um</i> فراوان
4. 1 gada- <i>gen</i>	کوالیتی پله دوو
5. ^d iš- <i>asar</i>	3 (بۆ) نینخورساگ
6. 1 ^{túg} siki dù-a 3(diš)-kam-ús	4 1 که تانی کوالیتی ئاسایی
7. lú-mah	5 (بۆ) خواوه ند ئیشه سار
8. 1 ^{túg} siki dù-a 3(diš)-kam-ús	6 1 پۆشاکى siki-du'a کوالیتی سییه م
9. tu	7 (بۆ) لوماخ
10. 1 ^{túg} siki dù-a 3(diš)-kam-ús	8 1 پۆشاکى siki-du'a کوالیتی سییه م
11. a-tu	9 (بۆ) تو
	10 1 پۆشاکى siki-du'a کوالیتی سییه م
	11 (بۆ) ئاتو

پرووی پیشه وه:

Rev.

1. 1 ^{túg} siki dù-a 3(diš)-kam-ús	1 پۆشاکى siki-du'a کوالیتی سییه م
2. al-la	2 (بۆ) ئالا
3. 2 ^{túg} uš-bar	3 2 پۆشاکى /جل و به رگی جۆرى uš-bar
4. lú zà-udu-mi-si-na-me	4 بۆ پیاوانى .....
5. 1 ^{túg} uš-bar	5 1 پۆشاکى /جل و به رگی جۆرى uš-bar
6. lú-nanna ki gub-dè	6 بۆ پیاوی نه ننا که له و شوینه دا ده وه ستی؟

⁸⁷ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 202.

⁸⁸ Jagersma, *op. cit.*, p. 124.

7. níg-dab₅ ezem-ma (۷) پیداوئیستییه کانی فیستیقال
8. zi-ga (۸) خهرجی
9. iti ezem-a-dara₄ (۹) مانگی فیستیقالی بزنه کتوی
10. mu en ^dinanna unu(g)^{ki}-ga (۱۰) (ئهو) ساله ی کاهینی ئینه ننا له شاری ئوروک
 máš-e ì-pàd له ریگه ی فاله وه دیاریکرا (سویندی خوارد).

وهرگێرانی گشتی:

ئهم دهقه لیستی خهرجی چهند جوړیگی جیاوازی کراس و جل و بهگ له خۆدهگریت، که پیشکەش به چهند خواوهند و کاهین و فهرومانبهری جیاواز کراوه، وهک پیداوئیستییه کانی فیستیقال. میژووی دهقه که بۆ مانگی یانزهیه می سالی دووه می فهرومانه وایی ئیبی-سین دهگه ریته وه.

شیکردنه وه:

túg ba-tab *duh-hu-um*: یه کیکه له جوړه کانی قوماش و به زوری له خوری زور باش به رهه م دهه نریت. waetzoldt پروونیکردوه ته وه *ba-tab duh-hu-um* جوړیکه له قوماشی چنراو به دهست، له سه ر بنه مای به شیک له وشه ی *ba-tab*. فرمانی *tab* ی سومه ری به واتای ”دوو ئه وهنده کردن/دانانی جووت“، له میانی ئهم لیکدانه وهیه بۆمان دهرده که ویت، چهندین ده زووی چنراوه و خراوه ته ناو یه ک ته خته وه، به شی دووه می وشه که ده توانی به زاراه ی ئه که دی *tuhhu* لیکداریته وه، هه رچه نده واتاکه ی تا رادهیه کی زور دووره و هیچ واتایه کی نییه لیره دا که په یوه نیدار بیت به قوماش و جل و بهرگه وه.⁸⁹ یه کی که له به لگه کان له باره ی جوړی زور باشی ئهم قوماشه بریتی یه له و راستیه ی که خانمانی ”ته ونکه ر، جولا ژنه کان“ بۆ دروستکردنی قوماشیکی جوړی دوو له جوړی *ba-tab duh-hu-um* له خورییه خامه که وه تا ته واکردنی پارچه قوماشیکی ته واپیوستیان به ۲۴۰ رۆژ هه بووه.⁹⁰ له لایه کی دیکه وه سالابیرگه ر ئهم زاراه ی به ”جوانکارییه کی به نرخ که له کراسی ئافره تان“ دهریت لیکداوه ته وه.⁹¹ دهگریت بلین شیکردنه وه ی هه ردوو تویره که له سه ره وه باسکران تا رادهیه کی زور ته واکه ری یه کترن، چ له پرووی جوړی قوماشه که وه، یاخود له پرووی ئه و جوانکارییه به نرخانه ی بۆ ئهم کراسه کراوه، وایکردوه خانمانی ته ونکه ر (جولا ژن) کاتیکی زوریان پیوست بیت بۆ ته واکردنی جوړه کراسیکی له م شیوهیه، به تایبته له م به لگه نامه ی سه ره وه دا ئهم جوړه کراسه پیشکەش به خواوهند نینخورساگ کراوه، ئه مه ش ده بیته پالپشتی زیاتر بۆ ئه و پیشنیازانه ی که کراون له سه ر به نرخ ی و باشی ئهم جوړه کراسه.

tál: وشه یه کی سومه رییه به واتای ”پان، فراوان“ به رامبه ری له ئه که دیدا *rapāšu*⁹²

⁸⁹ Waetzoldt, “The Colours and Variety of Fabrics from Mesopotamia during the Ur III Period (2050 BC),” p. 227.

⁹⁰ *Ibid.*

⁹¹ Sallaberger, W., “Sumerian Language Use at Garšana. On Orthography, Grammar, and Akkado-Sumerian Bilingualism,” in: *Garšana Studies*, ed. David I. Owen, *CUSAS* 6, Bethesda, 2011, p. 357.

⁹² <http://psd.museum.upenn.edu/nepsd-frame.html> (3/9/2022, 1:10 AM).

agà: وشهیه کی سومه ریبه واتای ”تاج“ دهدات.^{۹۳} به رامبه ری له ئەکه دیدا agû.^{۹۴}
 lú-mah: ناوی کاهینیکی پله بالایه و ناسراوه به ”کاهینی لوماخ“ به رامبه ری له ئەکه دیدا lumahhu.^{۹۵}
 lú zà udu: زاراوهیه کی سومه ری ناروونه، رهنه گه واتای ”که سی مه ر داخکه ر؟“ بدات.
 zà: وشهیه کی سومه ریبه به واتای ”ئاسنی داخکردن“ دیت.^{۹۶} که بو (بو نیشانه کردنی ئازهل و کویله له کوندا) به کارهاتوو.

mi-si-na-me: فرمان/دهسته واژهیه کی ناروونه و واتاکه ی نه زانراوه.

túguš-bar: جوړیکه له قوماشی به نرخ یاخود لوکه ی چنراو، یان جوړه قوماشیک و له لایه ن جو لاوه چنرابیت.^{۹۷} له رووی جوړی و باشی جوړی ده زوو هکه ی له دوا ی جوړه کانی níg-lám و gu-za وه دیت.^{۹۸}

níg-dab₅: وشهیه کی لیکدراوه، له دوو بره گه níg به واتای ”شت“، له گهل dab₅ به واتای ”گرتن“ پیکهاتوو. هه ردوو بره گه که پیکه وه واتای ”پیداویستییه کان“ دهدات.^{۹۹} به شیک له تویره ران به ”پیشکه شکردن“ لیکانداوه ته وه.^{۱۰۰} له لایه کی دیکه وه کیرتس به ”ماده ی وه رگیراو“ لیکداوه ته وه.^{۱۰۱} هه ندیک له تویره ران ئەم زاراوه یان به ”داواکاریییان“ داناوه.^{۱۰۲}

lú-nanna: وشهیه کی سومه ریبه به واتای ”پیاوی نه ننا“.

gub-dè: فرمانه به واتای ”وه ستاو/جیگیرکراو“

gub-dè

gub -de -e

IMPF -ERG -وهستان

gub: رهگی فرمانه چهند واتایه کی جیاوازی هه یه ”وهستان، ته رخانکردن، دیاریکردن، دامه زراندن“، به رامبه ری له ئەکه دیدا izuzzu.^{۱۰۳}

TU: وشهیه کی سومه ریبه، واتای ”جوړیک له کاهین“ دهدات.^{۱۰۴} یاخود کاهینیکی که په یوه نیدار بوو بیت له په رستنی خواوهندی له دایکبوون.^{۱۰۵}

⁹³ Sallaberger, *MSZ*, p. 52.

⁹⁴ <http://psd.museum.upenn.edu/nepsd-frame.html> (3/9/2022, 1:20 AM).

⁹⁵ Sallaberger, *op. cit.*, p. 612.

⁹⁶ *Op. cit.*, p. 1081.

⁹⁷ Firth, R. and Nosch, M.L., “Spinning and Weaving Wool in Ur III Administrative Texts,” *JCS* 64, no. 1, (2012), p. 66.

⁹⁸ سعدون، أبازر راهی،، *صناعة الاقمشة في بلاد الرافدين، دار السميع للطباعة و النشر، المطبعة غاندي، ط ١، طهران، ٢٠٢٠، ص. ١٢٢.*

⁹⁹ Maekawa, K., “The Agricultural Texts of Ur III Lagash of the British Museum (X),” *ASJ* 14, (1992), p. 176.

¹⁰⁰ Cooper, M., “The Dyke College Texts,” *ASJ* 7, 1985, p. 108; Englund, R. K., “Ur III Sundries,” *ASJ* 14, (1992), 77–102, p. 80.

¹⁰¹ Curtis, J. B., “Ur III Texts in the Bible Lands Museum,” *ASJ* 16, (1994), p. 84.

¹⁰² Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 130.

¹⁰³ *Op. cit.*, p. 232.

¹⁰⁴ <http://psd.museum.upenn.edu/nepsd-frame.html> (2/9/2022, 11:45 PM).

¹⁰⁵ Sallaberger, *MSZ*, p. 987.

A-tu: واتای ”کاهین یاخود فهرمانبهری په رستن(ئاینی)“ ده دات. ۱۰۶ یاخود به واتای ”کاهینه یهک په یوه ندیدار بوو بیت له په رستن خاوه ندی له دایک بوون“. ۱۰۷ هه روه ها A-tu وهک به رپرسی په رستگاش دیاریده کریت. ۱۰۸

Al-la: به پیی ناوه پوکی ده که که نه گه ری زوره ئه م ناوه جوړیک له کاهین یاخود فهرمانبهری په رستگا بوو بیت. ئه م ناوه وهک ناوی که سی له ده که کانی ئوری سییه م هاتووه.

ژ. دهق: ۹
ژ. مؤزه خانه: SM.037286
میتزوه که ی: -/۲/ساللی دووه می نه مارسین
پیوانه: (سم 1.8 x 4 x 7.1)
بابه تی ده که که: خه رچی zi-ga
شوینی دۆزینه وهی: پوزیش-داگان

Obv.

1. 2 udu niga 2 sila ₄	(۱) ۲ مه ری دابه سته، ۲ به رخ
2. ^d nin-líl	(۲) (بو) خواوه ند نینلیل
3. iti ezem-an-na	(۳) (له) مانگی فیستیقالی خواوه ند ئانو
4. 2 udu niga	(۴) ۲ مه ری دابه سته
5. ^d nin-líl	(۵) (بو) خواوه ند نینلیل
6. iti še-gur ₁₀ -ku ₅	(۶) (له) مانگی دروینه ی دانه ویله
7. šà nibru ^{ki}	(۷) له شاری نیپور
8. 4 udu niga 2 sila ₄	(۸) ۳ مه ری دابه سته، ۲ به رخ
9. ^d inanna	(۹) (بو) خواوه ند ئیناننا
10. šà unu(g) ^{ki} -ga	(۱۰) له شاری ئوروک
11. iti šeš-da-gu ₇	(۱۱) (له) مانگی خواردنی ئاسک
12. 2 udu niga 1 sila ₄	(۱۲) ۲ مه ری دابه سته، ۱ به رخ
13. ezem-ad ₇	(۱۳) (بو) فیستیقالی لاشه ی ئاژهل

په روه ی پشته وه:

Rev.

1. 1 udu niga	(۱) ۱ مه ری قه له و
2. ^d ḥa-bu-rí-tum	(۲) (بو) خواوه ند خابوریتم
3. iti u ₅ -bí-gu ₇	(۳) (له) مانگی خواردنی بالنده ی ubi
4. šunigin 11 udu niga	(۴) کو ی گشتی: ۱۱ مه ری دابه سته
5. šunigin 5 sila ₄	(۵) کو ی گشتی: ۵ به رخ
6. zi-ga	(۶) خه رچی
7. ki nin-ḥa-ma-ti-ta	(۷) له لایه ن-نین-خاماتی

¹⁰⁶ <http://psd.museum.upenn.edu/nepssd-frame.html> (2/9/2022, 11:55 PM).

¹⁰⁷ Sallaberger, *op. cit.*, p. 27.

¹⁰⁸ Frayne, D. R. and Stuckey, J. H., *A Handbook of Gods and Goddesses of the Ancient Near East*, Pennsylvania, 2021, p. 41.

8. *a-bí-si-im-ti* (۸) ئابى-سىمىتى
 9. *šu-ba-ti* (۹) وەرېگرت
 10. *mu^damar-d^suen lugal-e / ur-bí-lum^{ki}* (۱۰) (ئەو) سالەى پاشا ئەمار-سىن ئوربيلومى
mu-ḫul ويرانکرد

وهرگيرانى گشتى:

ئەم دەقە لىستى خەرجى مەرى دابەستە و بەرخ لە خو دەگریت، لە چەند مانگىكى جياواز پيشكەش بە چەند خواوەندىكى جياواز كراوه، لە شارەكانى نىپپور و ئوروك. مېژووى دەقەكە بۆ سالى دووهمى فەرمانرەوايى ئەمارسىن دەگەرپتەوه.

شىكردنەوه:

ezem-ad₇: يەككە لە فېستىقالە زۆر دەگمەنەكان و بۆ يەكەم چاره لە دەقەكاندا دەردەكەويت. بە واتاى "فېستىقالى لاشە/لاک" دیت، *ad₇* رېنوووسەكەى بە (*Lú-šeššig*) نوسراوه، واتاى "لاک/كەلاكى ئاژەل" دەدات. ۱۰۹ لە دەقەكانى ئورى سىيەم بە زۆرى ئەم هيمايە دەركەوتوو، لەگەل *ad*. لەشارى گىرسو بە تەواوى هيمای *ad₇* بەكارهاتوو. لە هەمان كاتدا لە شارى دىر و ئومماش بەكارهاتوو. ۱۱۰ *šunigin*: وشەيەكە واتاى "كۆى گشتى، هەموو" دەدات، بەرامبەرى لە ئەكەديدا *napharu*. ۱۱۱ *šu-ba-ti*: فرمانە بە واتاى "وهرېگرت".

šu .... ti: رەگى فرمانى لىكدراره بە واتاى "وهرگرتن، گرتن" بەرامبەرى لە ئەكەديدا *leqû, maḫāru*. ۱۱۲

šu-ba-ti

šu -ba -n -ti -Ø

3N- نزيك دەبیتەوه VP-3N -3SG دەست

پېوانە: (4 x 3.5 x 1.7 سم)

بابەتى دەقەكە: خەرجى *zi-ga*

شوپىنى دۆزىنەوهى: پوزىش-داگان

ژ. دەق: ۱۰

ژ. مۆزەخانە: SM.038721

مېژووهكەى: -/سالى نۆيه مى شوسىن

Obv.

1. 2 sila₄

2. ^dinanna

3. šà é-gal

4. u₄ *a-bí-sí-im-/ti*

5. e-lu-núm bí-/in-gar-ra

رووى پيشهوه:

(۱) ۲ بەرخ

(۲) (بۆ) خواوەند ئىناننا

(۳) لە كۆشك

(۴) كاتىك ئابى-سىمىتى

(۵) لە (فېستىقالى) ئىلونوم دايانا

¹⁰⁹ Veldhuis, N., "Orthography and Politics: Adda, 'Carcass' and Kur₉, 'to Enter,'" in: *On the Third Dynasty of Ur: Studies in Honor of Marcel Sigris*, JCS SS, ed. Piotr Michalowski, Boston, 2008, p. 223.

¹¹⁰ *Op. cit.*, pp. 223-229.

¹¹¹ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 188.

¹¹² *Op. cit.*, p. 354.

Rev.

رووی پشتهوه:

1. <i>an-ta-lú agrig maškim</i>	(۱) ئەنتالو چاودیر کۆمیسەر بوو
2. <i>zi-ga ME-dⁱištaran</i>	(۲) خەرچی سیمات-ئیشتاران
3. <i>ki dⁱškur-sig⁵-ta</i>	(۳) لە لایەن ئەدەد-دامیق
4. <i>ba-zi</i>	(۴) خەرچکرا
5. <i>ša nibru^{ki}</i>	(۵) لە شاری نیپپور
6. <i>iti maš-dù-gu₇ u₄ 6(diš)-kam</i>	(۶) مانگی خواردنی ئاسک رۆژی شەشەم
7. <i>mu d^šu-d^suen lugal / urim⁵^{ki}- ma-ke₄ é d^šara-umma^{ki}-ka mu- dù</i>	(۷) (ئەو) سالەى شو-سین پاشای ئور، پەرستگای خواوەند شارای لە شاری ئومما دروستکرد

Le. ed. gaba-ri

لای چەپ: کۆپی (رونووس)

وەرگێڕانی گشتی:

ئەم دەقە لیستی خەرچی بەرخە، پێشکەش بە خواوەند ئیناننا کراوە، لە فێستیڤالی ئیلونوم لە شاری نیپپور. میژووی دەقەکە بۆ مانگی یەکەمی سالی نوێمی فەرمانرەوایی شو-سین دەگەرێتەوه. شیکردنەوه:

elunum: فێستیڤالێکە لە کۆندا لە زۆربەى میسۆپۆتامیادا ئەنجامدراوه. لە ووشەى ئەکەدى *ulūlu* وەرگیراوه، واتای "پاککردنەوه" دەدات.¹¹³ کۆهن رای وایە بنەرەتی ئەم فێستیڤالە ئاموری یان سامی یاخود رەگەزێکی تری رۆژئاوای بووبیت، دواتر هاتیبیتە ناو ئوری سینیەم و لە چەند شارێکی جیاوازی بۆ چەند خواوەندیکی جیاواز ئەنجام دراوه.¹¹⁴ ئەم فێستیڤالە لە شاری گەرشانە وا دەردەکەوێت، بۆ خواوەند نیرگال ئەنجام درابیت. وەک لە دەقەکانی (*CUSAS* 03, 0019, 0090, 1032) دەرکەوتوو. هەرودها کۆهن پێشنیازی ئەوه دەکات *elunum* فێستیڤال یاخود ئاهەنگیک بووه، خەلک بەشداری تیدا کردوو بە پێشکەشکردن، یاخود ئەنجامدانی قوربانییە تایبەتەکان.¹¹⁵ رایشی وایە ئەم ئاهەنگە پەيوەست بووه بە خواوەندەکانی تایبەت بە جیهانی ژێرەوه و کەسایەتییه گەوره و خاوهن پیگەى بالا بەشدراييان تیدا کردوو، کۆهن ئاماژە بە وەش دەدات کە گیمی-ئینلیل هاوسەری پاشا شولگی چاودیر و سەرپەریشتیاری ئەم فێستیڤالە بووه.¹¹⁶ بە هەمان شیوه کەسایەتی وەک ئابی-سیمتی بەشداری تیدا کردوو و ئاژەلی پێشکەش بەم فێستیڤالە کردوو، لە ناوەرۆکی ئەم دەقە (SM.038721) هاتوو، ئابی-سیمتی ۲ بەرخى لە کۆشکەوه هیناوه بۆ خواوەند ئیناننا و لە فێستیڤالی

¹¹³ Emelianov, *op. cit.*, p. 497

¹¹⁴ Cohen, M. E., *Festivals and Calendars of the Ancient Near East*, Bethesda, 2015, p. 277.

¹¹⁵ *Op. cit.*, p. 277.

¹¹⁶ *Op. cit.*, p. 280.

elunum دایناوه. پینوسی ناوی ئەم فیتسقاله بهم شیوهیه له نوسراوهکانی ئوری سییه مدهاتوه،

¹¹⁷ *e-lu-núm* ¹¹⁸ *é-lu-núm* ¹¹⁹ *è-lu-núm*

bí-in-gar-ra: فرمانه به واتای "ئهو داینا".

bí: پیشگریکی دهنگییه یاخود (پیشگریکی پیکه وهنوساو conjugation prefix)، حاله تیکی ریزمانییه له

یه کگرتنی پیشگریکی *ba* له گه ل *i/e* (Locative-Terminative) پیک دیت. ¹²⁰

n: جیناوه بو که سی سییه می تاک ژیر

bí-in-gar-ra

bi -n -gar -a

VP-3N -3SG -LOC دانان/جیگیرکردن

پێوانه: (2 x 4.3 x 5.7 سم)

ژ. دهق: 11

بابه تی دهقه که: خهرجی *zi-ga*

ژ. مؤزه خانه: SM.038726

شوینی دۆزینه وهی: پوزریش-داگان

میژوهه کهی: /-10/ سالی نۆیه می شوسین

Obv.

پووی پیشه وه:

1. 1 sila₄

(1) 1 بهرخ

2. ^dga-an-sur-ra

(2) (بو) خواوه ند گان-سورا/کیسورا

3. 1 sila₄ é-ta

(3) 1 بهرخ له په رستگا

4. 1 sila₄ ^dna-na-a

(4) 1 بهرخ (بو) خواوه ند نه نایا

5. u₄ sig₅-ma

(5) له پوژیکی باشدا؟

6. u₄ 28 kam

(6) پوژی 28 یه م

7. šà unu(g)^{ki}-ga

(7) له شاری ئوروک

8. 1 sila₄ ^dnin-líl

(8) 1 بهرخ (بو) خواوه ند نینلیل

9. sag u₄-sakar

(9) مانگی نۆی/سه ره تایی مانگی نۆی

Rev.

پووی پشته وه:

1. u₄ 30 kam

(1) پوژی 30 یه م

2. šà nibru^{ki}

(2) له شاری نیپور

3. *an-ta-lú* agrig / maškim

(3) ئەنتالو چاودیر کۆمیسەر بوو

4. *zi-ga* ME-^dištaran

(4) خهرجی سیمات-ئیشتاران

5. *ki šar-ru-um-ba-ni-ta*

(5) له لایه ن شاروم-بانی یه وه

6. *ba-zi*

(6) خهرجکرا

7. *iti ezem-an-na*

(7) مانگی فیتسقالی خواوه ند ئان

¹¹⁷ SM.038721, SM.038820.

¹¹⁸ RA 019, 192 04.

¹¹⁹ Seri, A., "The Mesopotamian Collection in the Kalamazoo Valley Museum," *CDLJ* 1, (2007), p. 11.

¹²⁰ Karahashi, F., "The Locative-Terminative Verbal Infix in Sumerian," *ASJ* 22, (2000), p. 11.

8. mu^dšu-d^suen lugal / urim⁵ki-ma-ke₄ ، (ئەو) سالاھى شو-سین پاشای ئور،
 é^dšará umma^{ki}-ka mu-dù پەرستگای خواوەند شارای لە شارای
 ئومما دروستکرد

Le. ed. 4

لاى چەپ: ٤ (بەرخ)

وەرگێڕانی گشتی:

ئەم دەقە لیستی خەرچى بەرخ لە خۆدەگریت، پیشکەش بە چەند خواوەندیکی جیاواز کراوە، لە
 پۆژى بیست و هەشتەم لە شارى ئوروک و پۆژى سییەم لە شارى نیپپور. میژووی دەقەکە بۆ
 مانگی دەیهمی سالی نۆیهمی فەرمانرەوایی شو-سین دەگەریتەوه.

شیکردنەوه:

é: وشەیهکی سومەرییە بە واتای ”پەرستگا/خانوو”.¹²¹ بەرامبەری لە ئەکەدیدا *bītu*.¹²²

u₄ sig₅-ma: دەستەواژەیهکی سومەرییە بە واتای ”پۆژىکی باش”.

sag u₄-sakar: دەستەواژەیهکی سومەرییە بە واتای ”مانگی نۆی/سەرەتایی مانگی نۆی”، ئەم

دەستەواژەیه چوووەتە ناو زمانی ئەکەدی و بوو بە *warḫu/uskāru*.¹²³

پێوانە: (1.8 x 4.3 x 5.2 سم)

ژ. دەق: ١٢

بابەتی دەقەکە: خەرچى zi-ga

ژ. مۆزەخانە: SM.038820

شوێنی دۆزینەوهی: پوزریش-داگان

میژوووهکەى: -/٢ سالی نۆیهمی شوسین

Obv.

پووی پێشەوه:

1. 1 sila ₄ ^d da-gan / ù ^d iš-ḫa-ra	(١) ١ بەرخ (بۆ) خواوەند داگان و ئیشخارا
2. šà é-gal u ₄ 10 kam	(٢) (لە) پۆژى دەیهم لەناو کۆشک
3. 1 udu ^d ḫa-bu-ri-tum	(٣) ١ مەر (بۆ) خواوەند خابوریتوم
4. ezem e-lu-núm-ma	(٤) (لە) فیستیقالی ئیلونوم
5. šà é-a-na	(٥) لە پەرستگاکی
6. an-ta-lú agrig maškim	(٦) ئەنتالو چاودیر کۆمیسەر بوو
7. 1 sila ₄ nin-zi-šà-gál	(٧) ١ بەرخ (بۆ) نین-زیشاگال

Rev.

پووی پشتەوه:

1. 1 udu li-bur-a-ḫu-/ša	(١) ١ مەر (بۆ) لیبور-ئاخوشا
2. ma-da-mu-ḡen ₇ maškim	(٢) ماداموگین کۆمیسەر
3. 1 máš-gal wa-ta- [...]	(٣) ١ خرت/سابرین (بۆ) واتا [...]
4. A-i-lí (A.NI.NI) rá-gaba [...]	(٤) (بۆ) ئالیلی (ئانی نی)؟، سواره

¹²¹ Halloran, *op. cit.*, p. 3.

¹²² CAD, Vol. B, p. 282.

¹²³ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 156.

5. u4 15 k[am[?]] (۵) (له) پوژی یانزهیه م
6. zi-ga ME-^diš[taran] (۶) خهرجی سیمات-ئیش [تاران]
7. ki ^diškur-sig₅-t[a] (۷) له لایهن ئهدهد-دامیقه وه
8. šà puzur₄^{iš}-[^dda-gan^{ki}] (۸) له پوزریش- [داگان]
9. iti maš-dà-[gu₇] (۹) مانگی خواردنی ئاسک
10. mu ^dšu-^dsuen [lugal] urim₅-ma-ke₄ é (۱۰) (ئهو) ساله ی شو-سین پاشای ئور،
 په‌رسنگای خواوه‌ند شارای له ئوما
 دروستکرد

وه‌رگێرانی گشتی:

ئه‌م ده‌قه لیستی خه‌رجی به‌رخ و مه‌ره. پێشکەش به‌ چەند خواوه‌ندیکی جیاواز کراوه، له‌ چەند بۆنه‌یه‌کی جیاواز له‌ شارای پوزریش-داگان. میژووی ده‌قه‌که‌ بۆ مانگی دووه‌می سالی نۆیه‌می فه‌رمانه‌وایی شو-سین ده‌گه‌رپه‌ته‌وه.

شیکردنه‌وه:

da-gan^d: داگان خواوه‌ندی دانه‌ویله‌ بووه، له‌ هه‌مان کاتدا خواوه‌ندی چاندن و کوگاکردنیش بووه.^{۱۲۴} له‌ بنه‌ره‌تا خواوه‌ندی سامییه‌ پوژئاواییه‌کان بووه له‌ وولاتی سوریا (شام) و په‌رسنتی به‌ شیوه‌یه‌کی فراوان هاتووه‌ته‌ ناو هه‌موو خوهره‌لاتی نزیکي کۆن و میسوپۆتامیاشی گرتووه‌ته‌وه. واتای بنه‌ره‌تی ناوه‌که‌ به‌ ته‌واوی نه‌زانراوه له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا له‌ لایهن توێژه‌رانه‌وه‌ چەند لیکدانه‌وه‌یه‌ک سه‌بارت به‌ ریشه‌ی ناوی خواوه‌ند داگان خراوه‌ته‌پوو له‌وانه: dagan له‌ ره‌گی ووشه‌ی سامی پوژئاوایی *dgn* وه‌رگه‌راوه.^{۱۲۵} که‌ وشه‌یه‌کی زۆر باوه له‌ عیبری و ئوگاریتی دا به‌ واتای "دانه‌ویله" دیت.^{۱۲۶} یه‌کیکی تر له‌ لیکدانه‌وه‌کان بۆ ناوی dagan ئه‌وه‌یه له‌ ره‌گی ووشه‌ی عیبری *dāg* وه‌رگه‌رابیت که‌ واتای "ماسی" ده‌دات.^{۱۲۷} به‌ گوێره‌ی یه‌کیک له‌ نه‌رپه‌ته‌کان خواوه‌ند داگان داهینه‌ری کیلان بووه. داگان خواوه‌ندی سه‌ره‌کی پانتیۆنی سوریا بووه و به‌ شیوه‌یه‌کی بنه‌ره‌تی په‌یوه‌ندی به‌ ناوچه‌ی فوراتی ناوه‌په‌سته‌وه‌ هه‌بووه، به‌ تاییه‌ت شاره‌کانی توتول Tutul و دواتر تیرقا Terqa. په‌رسنتی ئه‌م خواوه‌نده‌ به‌ شیوه‌یه‌کی فراوان له‌ هه‌زاره‌ی سییه‌می پ.ز، له‌ سوریا جیگیر بووه، کۆنترین ئاماژه‌پیدانی ئه‌م خواوه‌نده‌ بۆ ده‌قه‌کانی سه‌رده‌می سه‌ره‌له‌دانی بنه‌ماله‌کان ده‌گه‌رپه‌ته‌وه.^{۱۲۸} په‌رسنتی ئه‌م خواوه‌نده‌ له‌ ماری له‌ ده‌وروبه‌ری ۲۵۰۰ پ.ز دا و له‌ ئیپلا له‌ ۲۳۰۰ پ.ز ناسراو بووه. به‌ پێی هه‌ندیک له‌ نه‌رپه‌ته‌کان داگان هاوسه‌ری خواوه‌ند išhara بووه. له‌ هه‌ندیک نه‌رپه‌تی تر دا هاوسه‌ری šalaš بووه. (šalaš خواوه‌ندیکی خوری بووه). وا گریمانە کراوه

¹²⁴ Frayne, D. and Stuckey, J. H., *op. cit.*, p. 67.

^{۱۲۵} بۆ زانیاری وورد و زیاتر له‌سه‌ر خواوه‌ند داگان ده‌رواندرپه‌ته‌ ئه‌م سه‌رچاوه‌یه:

Feliu, L., *The God Dagan in Bronze Age Syria*, Translated by Wilfred G.E. Watson, Leiden & Boston, 2003.

¹²⁶ Black, J. and Green, A., *Gods, Demons and Gods, Demons and Symbols Symbolsof Symbols of Ancient Mesopotamia Gods*, London, 1992, p. 56.

¹⁵¹ Feliu, *op. cit.*, p. 280.

¹²⁸ Frayne and Stuckey., *op. cit.*, p. 67.

Taram-uram هاوسهري يه كه مي شولگي پهرستني ئەم خواوهندهي له ماري زيدي خوويه ماري هينا بيته ئور.^{۱۲۹} *dagan* پهيوهندي به جيهاني خوارهوه (مردوان) هه بووه و وا دهردهكه ويته دادوهري مردووهكان بووه له جيهاني خوارهوه دا. ريزگرتن بو ئەم خواوهنده له نوسراوه شاهانه بيه كاني سارگوندا دهردهكه ويته، به لام له گه ل ئەوه شدا هيچ به لگه يه ك له سه ره تاي سه رده مي بنه ماله ي سييه مي ئوره وه نيه بو قورباني پيشكesh كردن بو خواوهند داگان. يه كه م ئامازه ي پهرستني داگان له سه رده مي ئوري سييه م بو سالي هه شته مي فه رمانزه وايي ئەمار-سين ده گه رپيته وه.^{۱۳۰} پهرستني ئەم خواوهنده به رده وام بووه له سه رده مي ئيسن-لارسه و سه رده مي بابلي كون.^{۱۳۱}

Išhara: ئيشخه را خواوهنديكي به ره چه له ك نا سومه ري بووه، پهرستني له ناوچه ي فوراتي ناوه راس ته وه بو باشووري ميسو پوتاميا بلاو بووه ته وه و له ناو پانتيونى pantheon بنه ماله ي سييه مي ئور و له ناو خيزاني شاهانه دا په رستراوه، به تاييه تي له لايه ن شولگي-سييمي يه وه.^{۱۳۲} وا دهردهكه ويته هاوسه ري خواوهند داگان بوو بيت و هاوتا ده كريت له گه ل خواوهند ئيناننا.^{۱۳۳} ناوي ئەم خواوهنده به شيويه كي باو به *diš-ḫa-ra* نوسراوه، له گه ل ئەوه شدا به شيويه *dāš-ḫa-ra* ش هاتوو، له هه زاره ي سييه مي پ.ز دا. له سه رده مي هيتيه كان به شيويه *duš-ḫa-ra* هاتوو.^{۱۳۴} به لگه كاني سه رده مي بنه ماله ي سييه مي ئور ئەوه پيشانده دن، كه ره نكه پهرستني ئەم خواوهنده له فوراتي ناوه راس ته وه بو باشووري ميسو پوتاميا بلاو بوو بيته وه.^{۱۳۵} به لگه كاني هه زاره ي دووه مي پ.ز ئەم تاييه ته ندييانه ي خواره وه له باره ي ئەم خواوهنده وه ده خه نه روو: ۱- خواوهندي خو شه ويستي بووه و له م لايه نه وه هاوتا بووه به خواوهند ئيشتار ۲- خواوهندي داك ۳- خواوهندي فالگرته وه ۴- خواوهندي جهنگ. له سه رده مي بابلي كون دا هيماي ئەم خواوهنده ئەژديه اي هه وت سه ري ئەفسانه يي بووه، به لام له كو تاييه كاني سه رده مي كاشيه كاندا هيماكه ي دوو پشك بووه.^{۱۳۶}

ḫaburītum: خابوريتوم خواوهنديك بووه له پانتيونى ئوري سييه م، له شاري پورزيش-داگان قورباني پيشكesh كراوه له پال خواوهند داگان، پيده چيت له دواي خواوهند داگان له ناوچه ي فوراتي ناوه راس ته وه هاتيته باشوور.^{۱۳۷} دوو ليكدانه وه ي جياواز سه باره ت به ناوي ئەم خواوهند پيشنياز كراوه. يه كه م ناوي ئەم خواوهند له ناوي رووباري خابور هاتوو. دووه م له ناوي شاري خابورا *ḫabura* وه هاتوو.^{۱۳۸} سه باره ت به ناوي خابور دوو شار به م ناوه وه هاتوو، يه كه ميان شاري خابور له له سه ر رووباري خابور له نزك هه سه كه ي ئيستا. ئەم خابوره له به لگه نامه كاني

¹²⁹ Weiershäuser, F., *Die Königlichen Frauen Der III. Dynastie von Ur*, Göttingen, 2008, p. 133.

¹³⁰ Sharlach, T., "Foreign Influences on the Religion of the Ur III Court," *SCCNH* 10, no. 3 (2002), p. 95.

¹³¹ *Op. cit.*, p. 96.

¹³² Weiershäuser, *op. cit.*, p. 132.

¹³³ Balck and Green., *op. cit.*, p. 11.

¹³⁴ Lambert, w., "Išhara," *RIA* 5, (1976-1980), p. 176.

¹³⁵ *Ibid.*

¹³⁶ Lambert, *op. cit.*, p. 177.

¹³⁷ Edzard, D. O., "Ḫabūrītum," *RIA* 4, (1972-1975), p. 29.

¹³⁸ Sharlach, *op. cit.*, p. 103.

ئاشووری کوندا ئاماژەى پیدراوه له کول تەپە و بە بەرھەم ھینەرى جوړیكى تاییه تی مس به ناویانگ بووه.^{۱۳۹} خابوری دووهم له باکووری ناوجەرگه‌ی خاکی ئاشوور و له نزیك سیمانوم و شارۆچکه‌ی باسټکی ئیستا. ئەم خابورەى دواتریان باوهر وایه هەمان خابورایه habura یه، که له نوسراوه‌کانی پاشا شو-سین ئاماژەى پین دراوه له پال سیمانوم.^{۱۴۰} خابوریتوم هەندیک جار له‌گه‌ل داگان یاخود له‌گه‌ل داگان و هاوسەرەکه‌ی ئیشخارا دەپەرسترا.^{۱۴۱}

é-a-an: زاراوه‌یه‌کی سومه‌رییه به واتای ”پەرستگا‌ه‌ی“. ^{۱۴۲} یاخود پەرنگه واتای ”پەرستگای خواوهند ئان؟“ بدات.

a-an: ئەم زاراوه‌یه پیکهاتوووه له ane+a

ane: جیناوه بو کەسی سێیه‌می تاک.

é-a-an

é - ane -a

پەرستگا -his -LOC

maš-gal: وشه‌یه‌کی سومه‌رییه به واتای ”خرت/سابرین“، بەرامبەری له ئەکه‌دیدا ^{۱۴۳} mašgallu

پێوانه: (6 x 4.5 x 1.9 سم)
بابه‌تی ده‌قه‌که: خه‌رجی zi-ga
شوینی دۆزینه‌وه‌ی: پوزریش-داگان

ژ. ده‌ق: ۱۳
ژ. مۆزه‌خانه: SM.038868
مێزووه‌که‌ی: -/ساالی نۆیه‌می شوسین

Obv.

پووی پێشه‌وه:

1. 10 udu ú	(۱) ۱۰ مە‌ری به‌خیو‌کراو به‌ ئالیک
2. 4 máš-gal ú	(۲) ۴ خرت/سابرینی به‌خیو‌کراو به‌ ئالیک
3. máš-da-ri-a ezem-mah	(۳) باجی mašdaria بو فیسټیقاله‌ مه‌زنه‌که
4. 9 udu ú	(۴) ۹ مە‌ری به‌خیو‌کراو به‌ ئالیک
5. 5 máš-gal ú	(۵) ۵ خرت/سابرین به‌خیو‌کراو به‌ ئالیک
6. máš-da-ri-a	(۶) باجی mašdaria
7. á-ki-ti še-kíĝ-kuš	(۷) (له‌ فیسټیقالی) ئاکیتی (مانگی) دروینه‌کردن
8. lugal-mu	(۸) (بو) لوگال-مو
9. ì-lí-aš-ra-ni šabra	(۹) ئیلی-ئه‌شرانی به‌رپوه‌به‌ری کارگیری

پەرستگا

Le. ed. maškim

لێواری خواره‌وه: کۆمیسەر

¹³⁹ Sharlach, *op. cit.*, p. 103.

¹⁴⁰ *Op. cit.*, p. 104.

¹⁴¹ *Op. cit.*, p. 105.

¹⁴² Jagersma, *op. cit.*, p. 431.

¹⁴³ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 119.

* خرت/سابرین: به‌ بزنی نیره‌ ده‌وتریت کاتیک به‌ ته‌واوی پیده‌گات، به‌ مینیه‌که‌ی ده‌وتریت بزنی.

Rev.**پرووی پشتهوه:**

1. zi-ga ME- ^d ištaran	(۱) خه رچی سیمات-ئیشتاران
2. ki ^d iškur-nuri-ta ba-zi	(۲) له لایه ن ئه ده د-نورییه وه خه رچکرا
3. šà nibru ^{ki}	(۳) له شاری نیپور
4. iti maš-dù-gu ₇ [x]-kam	(۴) مانگی خوارنی ئاسک
5. mu ^d šu- ^d [suen] lugal urim ₅ ^{ki} -ma-ke ₄ é ^d šara umma ^{ki} -ka mu-dù	(۵) (ئهو) ساله ی شو-سین پاشای ئور، په رستگای خواوند شارای له شاری ئومما دروستکرد

Le. ed. 28

لای چه پ: (کوی گشتی) بیست و ههشت

وه رگیانی گشتی:

ئه م دهقه لیستی خه رچی کومه لیک ئازهلای هه مه جور له خوده گریت، وه ک باج پیشکesh به هه ردوو فیستیقالی گه وره و ئاکیتی له شاری نیپور کراوه. میژووی ئه م دهقه بو مانگی یه که می سالی نویه می فه رمانزه وایی شو-سین ده گه ریته وه.

شیکردنه وه:

maš-da-ri-a: باج یان سه رانه یه که به فه رمانزه واه ده به خشرا، که هه ندیکی ئه رکی ئاینی/په رستشی جی به جی ده کرد. ^{۱۴۴} به رامبه ری له ئه که دیدا ^{۱۴۵} irbu. دال Dahl ئه م زاراه یه ی به ”پیشکesh کردن“ لیکداوه ته وه و به شیوه یه کی ئاسایی په یوه ندی به خیزانی شاهانه وه هه یه. ^{۱۴۶}

په وانه: (1.9 x 4.6 x 6.6 سم)
 بابه تی ده قه که: zi-ga خه رچی
 شوینی دوزینه وه ی: پوزیش-داگان

ژ. ده ق: ۱۴
 ژ. مؤزه خانه: SM.039472
 میژووه که ی: -/۱/ سالی نویه می شوسین

Obv.**پرووی پیشه وه:**

1. 1 sila ₄	(۱) ۱ به رخ
2. ^d á-an-da	(۲) (بو) خواوند ئا-ئه ندا
3. u ₄ 3 kam	(۳) (له) پوژی سییه م
4. 1 sila ₄ an-nu-ni-tum	(۴) ۱ به رخ (بو) ئانونیتوم
5. u ₄ ezem-ne-izi-gar	(۵) (له) پوژی فیستیقالی neizigar
6. 1 máš ^d inanna ^g es ^t tukul	(۶) ۱ بز (بو) چه کی خواوند ئیناننا
7. u ₄ 4 kam	(۷) له پوژی چواره م
8. 1 sila ₄ ^d gu-la	(۸) ۱ به رخ (بو) خواوند گولا
9. 1 máš-gal	(۹) ۱ خرت (سابرین)

¹⁴⁴ Sallaberger, W. and Westenholz, A., Mesopotamien Akkade-Zeit und Ur III-Zeit, OBO, Göttingen, 1999, p. 267.

¹⁴⁵ <http://psd.museum.upenn.edu/nepsd-frame.html> (17/8/2022, 11:35 AM).

¹⁴⁶ Dahl, J. L., *The Ruling Family of Ur III Umma: A Prosopographical Analysis of an Elite Family in Southern Iraq 4000 Years Ago*, Leiden, 2007, p. 41.

10. eš₁₈-tár-tu-kúl ummeda^{da}

(۱۰) (بۆ) ئیشتار-توکول، دایه‌ن

11. u₄ 5 kam

(۱۱) له پوژی پینجه‌م

Rev.

پرووی پشته‌وه:

1. an-ta-lú agrig / maškim

(۱) ئەنتالو چاودیر کۆمیسەر بوو

2. zi-ga ME-^{di}ištaran

(۲) خەرگی سیمات-ئیشته‌ران

3. ki šar-ru-um-ba-ni-ta

(۳) له لایه‌ن شاروم-بانی یه‌وه

4. [ba₁-zi

(۴) خەرگجرا

5. [šà] urim^{ki}-ma

(۵) [له] شاری ئور

6. [iti] á-ki-ti

(۶) [مانگی] ئاکیتی

7. [mu] ^dšu-^dsuen / [lugal] urim^{ki}-ma

(۷) (ئەو) [ساله‌ی] شو-سین [پاشا]ی ئور،

[ke₄ ^d]šará umma^{ki}-ka mu-dù

پەرستگا[ی خواوه‌ند] شاری له شاری

ئومما دروستکرد

Le. ed. 5

لای چه‌پ: ۵ (به‌رخ و بز)

وه‌رگێرانی گشتی:

ئەم دەقه لیستی خەرگی کۆمه‌لیک ئاژەلی هه‌مه‌جۆره پیشکەش به‌ چه‌ند خواوه‌ندیکی جیاواز کراوه، له پوژی سییه‌م و پینجه‌م له شاری ئور، میژووی ده‌قه‌که بۆ مانگی شه‌شه‌م سالی نۆیه‌می فه‌رمانه‌وایی شو-سین ده‌گه‌رپته‌وه.

شیکردنه‌وه:

Annunitum: خواوه‌ندیکی ئەکه‌دی مینیه‌یه، په‌یوه‌ندی‌داره بووه به‌ له دایک بوونی منداله‌وه.^{۱۴۷} خواوه‌ندی پارێزه‌ری شاری ئەکه‌د و بنه‌ماله‌ی ئەکه‌دییه‌کان بووه و به‌ کچی خواوه‌ند ئینلیل دانراوه.^{۱۴۸} به‌ هه‌مان شیوه‌ی ئیناننا خواوه‌ندیکی جه‌نگاوه‌ر بووه.^{۱۴۹} په‌رستنی له سه‌رده‌می ئەکه‌دییه‌کانه‌وه به‌ربلاو بووه و به‌ شیوه‌یه‌ک تاییه‌ت له‌ناو خیزانی بنه‌ماله‌ی فه‌رمانه‌وای سییه‌می ئور په‌رستراوه.^{۱۵۰}

ezem ne-izi-gar: ئەم فیستیقاله‌ واتای "فیستیقالی کوره و مه‌شخه‌ل" ده‌دات.^{۱۵۱} هێمای یه‌که‌م ne ی سومه‌ری ده‌توانری به‌رامبه‌ری وشه‌ی ئەکه‌دی kinūnu "کوره" بیته‌. ^{۱۵۲} زاراوه‌ی کۆنتر بۆ وشه‌ی کوره بۆ سه‌رده‌می سه‌ره‌له‌دانی بنه‌ماله‌کان ده‌گه‌رپته‌وه و ده‌شی له‌ ناوی مانگی ^{iti}ne-gir_x له شاری ئور وه‌رگێرابیته‌.^{۱۵۳} هێمای izi-gar به‌ واتای "مه‌شخه‌ل" دیت، به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دییدا dipāru. ئەم

¹⁴⁷ Black, G. and Green, A., *Gods, Demons and Gods, Dervons an Symbols Symbolsof Symbols of Ancient Mesopotamia Gods*, London, 1992.

p. 34.

¹⁴⁸ Frayne and Stuckey, *op. cit.*, p. 24.

¹⁴⁹ بۆ زانیاری وورد و زیاتر له‌سه‌ر Annunitum ده‌روانریته‌:

Weiershäuser, *op. cit.*, pp. 68-76

¹⁵⁰ Frayne and Stuckey, *op. cit.*, p. 24.

¹⁵¹ Cohen, *Festivals and Calendars of the Ancient Near East*, p. 136

¹⁵² *Ibid.*

¹⁵³ *Ibid.*

فستیقاله وهک ناوی مانگی چوارهم له شاری نیپور هاتووه.^{۱۵۴} دهرکهوتنی ezem ne-izi-gar وهک فستیقال ته نیا له سی دهقدا دهرکهوتووه، دهقیکی پوزریش-داگان (kyoto 44) و له دهقیکی نیپوردا (TuM NF I-II 121) هاتووه.^{۱۵۵} ههروهها له م دهقهی توژیینه وهکه دا (SM.039472) بۆ سالی نۆیه می فه رمانره وای شو-سین دهگه ریته وه. که پیشکه شکر دنی چهند ئازهلکی هه مه جوره وهک قوربانی بۆ چهند خواهند و که سایه تیه کی جیاوان، له نیویاندا ۱ بهرخ بۆ خواهند ئانینوتوم له رۆژی فستیقالی ezem ne-izi-gar.

gēštukul: وشهیه کی سومه رییه به واتای "چهکن دار، داردهست" دیت.^{۱۵۶} بهرامبهری له ئەکه دیدا ^{۱۵۷} .kakku

ژ. دهق: ۱۵
 ژ. مؤزه خانه: SM.039602
 مژوووه که ی: -/۹/ سالی نۆیه می شوسین
 پیوانه: (3.6 x 4.3 x 1.8 سم)
 بابه تی دهقه که: خه رجی zi-ga
 شوینی دۆزینه وه ی: پوزریش-داگان

Obv.

پرووی پیشه وه:

1. 1 sila ₄	(۱) ۱ بهرخ
2. u ₄ 4 kam	(۲) (له) رۆژی چوارهم
3. 1 sila ₄ é u ₄ 7 kam	(۳) ۱ بهرخ، (له) په رستگا، (له) رۆژی هه وته م
4. u ₄ 5 kam	(۴) (له) رۆژی پینجه م
5. ^d nin-líl	(۵) (بۆ) خواهند ننلیل
6. 2 máš-gal u ₄ 10 kam	(۶) ۱ خرت / سا برین له رۆژی ده یه م
7. 3 udu	(۷) ۳ مه پ
8. é muḫaldim mu lú tum-ba-al/ ^{ki} -ke ₄ -ne-šè	(۸) له جیاتی / له بری پیوانی تومبال (بۆ) چیشتخانه
9. u ₄ máš-da-ri-a	(۹) کاتیک باجی máš-da-ri-a
10. mi-ni-in-ku ₄ -re-ša-a	(۱۰) هینایان / هینابوویان
11. 1 udu ki-a-nag ^d amar- ^d suen	(۱۱) ۱ مه پ (بۆ) شوینی قوربانی، ئەمار-سین

Rev.

پرووی پشته وه:

1. 1 máš-gal ki-a-nag da-/da	(۱) ۱ خرت (بۆ) شوینی قوربانی، دادا
2. 1 máš-gal ki-a-nag šu-/kab-tá	(۲) ۱ خرت (بۆ) شوینی قوربانی، شو-کابتا
3. u ₄ 11 kam	(۳) (له) رۆژی یانزه یه م
4. an-ta-lú agrig maškim	(۴) ئەنتالو چاودیر کۆمیسهر بوو
5. zi-ga ME- ^d ištaran	(۵) خه رجی سیمات-ئیشتاران

¹⁵⁴ Sallaberger, W., *Der Kultische Kalender Der Ur III-Zeit*, Berlin, 1993, p. 125.

¹⁵⁵ Cohen, *op. cit.*, p. 138.

¹⁵⁶ Halloran, *op. cit.*, p. 58.

¹⁵⁷ CAD, Vol. K, p. 50.

6. ki šar-ru-um-ba-ni-ta / ba-zi (٦) له لایه ن شارو-بانی یه وه خه رجکرا
 7. šà tum-ma-al^{ki} (٧) له شاری توممال
 8. iti ezem-^dšul-gi (٨) مانگی فیستیقالی شولگی
 9. mu ^dšu-^dsuen lugal urim⁵^{ki}-ma-ke⁴ (٩) (ئه وه) ساله ی شو-سین پاشای ئور،
 é ^dšara-ka mu-dù په رستگای خواوه ند شارای له شاری
 ئومما دروستکرد

Le. ed. 9

لای چه پ: ٩ (مه پ و بز)

وه رگێرانی گشتی:

ئه م دهقه لیستی خه رگی چه ند ئاژه لیککی هه مه جوړه وه ک قوربانی پیشکەش به خواوه ند نینلیل کراوه. هه روه ها مه پ وه ک باج له شاری تومباله وه هینراوه، بۆ ئاههنگی یادکردنه وه ی پاشا ئه مار-سین و هه ردوو که سایه تی پله به رز دادا و شوکه بتا له شاری توممال. میژووی دهقه که بۆ مانگی چه وته می سالی نۆیه می فه رمانه وایی شو-سین دهگه ریته وه.

شیکردنه وه:

ki-a-nag: زاراوه یه کی سومه ریه، له پرووی واتای وشه ییه وه "شوینی ئاو خوارده وه" ده دات. ^{١٥٨} له ناو+ناو+په رگی فرمان پیکهاتوه به واتای "شوینی رشتنی شله مه نی پرسه". ^{١٥٩} مه به ست له م زاراوه یه ئه و شوینه یه که بۆ نه یه کی ئاینی تیدا ئه نجامده دریت، ئه ویش به رشتنی جوړه کانی شله مه نی، له وانه یه (بیره و رشتنی خوینی ئه و ئاژه له ی ده کریت به قوربانی) وه ک پیشکه شکردنیک بۆ یادکردنه وه ی که سانیک که مردوون، له وانه پاشاکان و شازنه کان و که سانی تری پله بالا. ئه م زاراوه یه له دهقه کانی ئوری سییه م دووباره ده بیته وه ناوی هه ریه که له پاشایانی ئوری سییه م (ئورنه م، شولگی، شو-سین، ئه مارسین) هاتوه. ^{١٦٠} هه روه ها که سانی پله بالای وه ک دادا، شوکه بتا له م دهقه دا (SM.039602) ناویان هاتوه.

é-muḫaldim mu lú tum-ba-al^{ki}-ke⁴-ne-šè: ئه م رسته یه واتای "له جیاتی/له بری پیاوانی تومبال بۆ چیشتخانه" ده دات.

é-muḫaldim: وشه یه کی لیکدراوه له ناو+ناو پیکهاتوه، له پرووی وه رگێرانی وشه ییه وه به واتای "خانوی چیشتکردن" ^{١٦١} هاوشیوه ی چیشتخانه یه کی پیشه سازی گه وره بووه و که ل و په لی خوراک

¹⁵⁸ Jagersma, *op. cit.*, p. 123.

¹⁵⁹ Kleinerman and Owen, *CUSAS 4, op. cit.*, p. 97.

^{١٦٠} المتولي، نواله أحمد محمود، مدخل في دراسة الحياة الاقتصادية لدولة أور الثالثة في ضوء الوثائق المسمارية (المنشورة و غير

المنشورة)، ٢٠٠٧، بغداد، ص. ٦٠.

¹⁶¹ Jagersma, *op. cit.*, p. 118.

وهك دانه ويلاه ي هاراو بو دروستكردني نان و جورهكاني نازهل به سه ربردراوي هاتوته نه م
چيشخانه يه گه وره و ليره وه ناماده كراوه بو به كارهيان.¹⁶²

mu ..... a(k)-šè : نه م زاراويه به واتاي ”له جياتي/ له بري“ ديت.¹⁶³

lú: وشه يه كي سومه رييه واتاي ”پياو/ كهس“ دهدات. پاتيرسن نامازه به وه دهكات نه گه ر lú به دوايدا
ناويكي جوگرافي بيت، نه وا واتاي فه رمانره وا (حاكم) يكي بيانويه دهدات، كه هيچ په يوه ندييه كي فه رمي
له گه ل دهوله تي سنييه مي ثوردا نه بووه، به پيچه وانه ي ensí نامازه يه بو فه رمانره وايه ك كه په يوه ندي
فه رمي له گه ل دهوله تي سنييه مي ثوردا هه يه.¹⁶⁴

ene: پاشگريكه له زماني سومه ريديا وهك جيناوي كو بو ناوي ژير به كار ديت.¹⁶⁵

é-muḫaldim mu lú tum-ba-al^{ki}-ke₄-ne-šè

é-muḫaldim mu lú tumbal=ak =ene =ak -šè

چيشخانه پياو ناو GN =ĜEN=PL =ĜEN-TERM

mi-ni-in-ku₄-re-ša-a : فرمانه به واتاي ”هيان/ هينابويان“.¹⁶⁶

ku₄(kur₉): رهگي فرمانه به واتاي ”هيان/ چونه ژوره وه“.¹⁶⁷

mi-ni-in-ku₄-re-ša-a

mu -nna -ni -n -ku₄.r -eš -a =a

VENT-3SG -in -3SG -چونه ژوره وه- 3PL -NOM =LOC

پيوانه: (1.8 x 4 x 4.9 سم)

ژ. دهق: 11

زي-گه خه رجي zi-ga

ژ. مؤزه خانه: SM.038810

شويني دوزينه وه ي: گه رشانه

ميژووه كه ي: 1/25 سالي حه وته مي شوسين

Obv.

پرووي پيشه وه:

1. 1 ma-la-lum gu ₄ niga ba-úš	(1) 1 پارچه ي گوشتي گاي دابه سته ي سه ربراو
2. šul-mi-dub nagar	(2) (بو) شولمي-دوب دارتاش
3. giri ^d ba-ba ₆ -i-dab ₅ / šu-i maškim	(3) به رپرسياري بابا-ئيداب سه رتاش كوميسه ر
4. 1 mu-du-lum udu niga ba-úš	بوو
5. ša-at-i-lí	(4) 1 مه ري دابه سته ي وشكراوي سه ربراو
6. nin ₉ šu-kab-tá	(5) (بو) شات-ئيلي
7. ^d šára-i-sa ₆ agrig / maškim	(6) خوشكي شو-كابتا
	(7) شارا-ئيسا، چاودير كوميسه ر بوو

¹⁶² Allred, L. B., *Cooks and Kitchens: Centralized Food Production in Late Third Millennium Mesopotamia*, PhD diss., Baltimore, 2006, p. 24.

¹⁶³ Halloran, *op. cit.*, p. 121.

¹⁶⁴ Patterson, D., *Elements of the Neo-Sumerian Military*, PhD diss., Pennsylvania, 2018, p. 24.

¹⁶⁵ Hayes, J. L., *A Manual of Sumerian Grammar and Texts*, California, 2000, p. 84.

¹⁶⁶ Sallaberger, “Sumerian Language Use at Garšana.....”, p. 354.

¹⁶⁷ Garfinkle, et. al., *CUSAS* 16, p. 305.

Rev.

پرووی پشته وه:

1. 1 <i>mu-du-lum</i> [gu ₄ -niga]	(۱) ۱ گای وشکراو/پاریزراوی دابهسته
2. ù-da-ti	(۲) (بۆ) ئوداتی
3. <i>an-ta-lú</i> agrig maškim	(۳) ئەنتالو چاودیریکەر کۆمیسەر بوو
4. šà nibru ^{ki}	(۴) له شاری نیپپور
5. zi-ga	(۵) خهرجی
6. giri šu-kab-tá	(۶) له ریگهی شو-کابتا
7. ki <i>an-ta-lú</i> -ta ba-zi	(۷) له لایهن ئەنتالو خهرجکرا
8. iti maš-dù-kú	(۸) مانگی خواردنی ئاسک
9. mu ^d š ^u - ^d suen lugal urim ^s ^{ki} -ma-ke ₄	(۹) (ئهو) ساله ی شو-سین پاشای ئور، خاکی
ma-da za-<ab>-š ^a -li ^{ki} / mu-ḫul	زاحب<شالی ویرانکرد

لای چهپ: رۆژی بیست و پینجه م

Le. ed. u₄ 25 kam

وهرگێرانی گشتی:

ئهم دهقه لیستی خهرجی گاو مه‌ری وشکراو/پاریزراوی دابهسته یه بۆ چه‌ند که سایه‌تییه‌کی جیاواز. میژووی دهقه‌که بۆ رۆژی ۲۵ ی مانگی یه‌که‌می سالی حوته‌می فه‌رمانه‌وایی شو-سین ده‌گه‌رێته‌وه.

شیکردنه‌وه:

ba-úš: فرمانه به واتای "سه‌ربردراو".

úš: ره‌گی فرمانه واتای "سه‌ربرین" ده‌دات.^{۱۶۸}

ba-úš

-ba -úš -Ø

-MM -3N سه‌ربرین

nin₉: وشه‌یه‌کی سومه‌رییه، واتای "خوشک" ده‌دات، به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا ^{۱۶۹}.ahātu

mu-du-lum: وشه‌یه‌کی ئەکه‌دییه و چووته‌ ناو سومه‌رییه‌وه، واتای "گۆشتی پاریزراو/خۆشه‌کراو"

ده‌دات.^{۱۷۰} گونجاوه ئهم جووره گۆشته پارچه پارچه کرابیت، وشکرا بیته‌وه و دواتر پاریزرا بیت.^{۱۷۱}

¹⁶⁸ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 367.

¹⁶⁹ *Op. cit.*, p. 135.

¹⁷⁰ Sallaberger, "Sumerian Language Use at Garšana . . . . .," p. 358.

¹⁷¹ Owen, D. I., "Garšana Notes," *RA* 110, no. 1, (2016), p. 28.

بېوانه: (1.9 x 4.7 x 6.9 سم)
 بابه تی دهقه که: خه رجي zi-ga
 شوینی دۆزینه وهی: گه رشانه

ژ. دهق: ۱۷
 ژ. مؤزه خانه: SM.038823
 میژووه که ی: -/۱۲/سالئی شه شه می شو سین

Obv.

پووی پیشه وه:

1. 3 ma-la-lum udu niga	(۱) ۳ پارچه گوشتی مه ری دابه سته
2. ^{du} gútul sá-du ₁₁ -lugal-šè	(۲) مه نجه لیک (قوربانی) پیشکه شکردن بو پاشا
3. 1 mu-du-lum šáḫ-zé-da ḡeš-gi	(۳) ۱ به چکه به رازی وشکراوی ناو قامیشه لان
4. ½ mu-du-lum udu niga	(۴) ½ مه ری دابه سته ی وشکراو/پاریزراو
	(۵) مه نجه لیک قوربانی پیشکه شکردن بو
5. ^{du} gútul sá-du ₁₁ šagina-e-ne	فهرمانده کان/جه نه راله کان
6. é-uz-ga-šè šà é-gal	(۶) بو هوئی نانخوردن له ناو کوشک
7. 3 ma-la-lum udu niga	(۷) ۳ مه ری خو شه کراوی دابه سته
8. útul dag-zi-um-šè	(۸) قاپیکی گه وره ی ده سکار؟
9. kisal-lá gar-ra lugal	(۹) له هه وشه دانرا (بو) پاشا
10. 1 mu-du-lum udu niga	(۱۰) ۱ مه ری دابه سته ی وشکراو/پاریزراو
11. 3 ma-la-lum udu niga	(۱۱) ۳ پارچه گوشتی مه ری دابه سته
12. 1 mu-du-lum šáḫ-zé-da ḡeš-gi	(۱۲) ۱ به چکه به رازی وشکراو/پاریزراوی ناو قامیشه لان

Rev.

پووی پشته وه:

1. ^{du} gútul é agrig arad-šè	(۱) مه نجه لیک شو ربا بو خانووی چاودی ری خز مه تکاره کان
2. mu šagina ù ša é-gal/ke ₄ -ne-šè	(۲) له جیاتی فهرمانده کان و نه وانه ی ناو کوشک
3. é-a-šar dub-sar maškim	(۳) ئی یاشار، نوسه ر کومیسه ر بوو
4. 1 ½ mu-du-lum-udu niga	(۴) ۱ ½ مه ری دابه سته ی وشکراو/پاریزراو
5. 1 ma-la-lum-gu ₄ -niga	(۵) ۱ پارچه گوشتی گای دابه سته
6. ^{du} gútul-šè é agrig [arád ²]-šè	(۶) مه نجه لیک شو ربا بو خانووی چاودی ری
7. ri-iš-dingir dub-sar maškim	[خز مه تکاران؟]
8. zi-ga kaš-dé-a-lugal	(۷) ریص-ئیلوم، نوسه ر کومیسه ر بوو
9. šà tum-ma-al ^{ki}	(۸) خه رجي ئاهه نگی خوان/خواردنه وه ی پاشا
10. ki-an-ta-lú-ta ba-zi	(۹) له شاری توممال
11. iti ezem- ^d šul-gi	(۱۰) له لایه ن نه نتالو خه رجکرا
12. mu ^d šu- ^d suen lugal urim ₅ ^{ki} -ma-ke ₄ na-rú-a maḫ ^d en-líl ^d nin-líl-ra <mu-ne-dím>	(۱۱) مانگی فیستیقالی شولگی (۱۲) (ئه وه) ساله ی شو-سین پاشای ئور، میله زه به لاهه که بو ئینلیل و نینلیل <دروستکرد>

وهرگيراني گشتي:

ئەم دەقە لیستی خەرجی گوشتی چەند ئاژەلیکی هەمەجۆر و شوربا لە خۆدەگریت، کە پیشکەش بە فەرماندەکان و خەزمتکارەکان کراوە، لە ئاھەنگی خوانی شاھانە لە شاری توممال، میژووی دەقەکە بۆ مانگی دووھەمی سالی شەشەمی فەرمانرەوایی شو-سین دەگەریتەوہ.

شیکردنەوہ:

duḡ: وشەییەکی سومەرییە بە واتای "مەنجەل"، ھەرۆھە وەک ھیمای دیاریکەر determinative بەکار دیت، لە پیش جۆرەکانی "دەفر و قاپ". بەرامبەری ئەم وشەییە لە ئەکەدیدا *karpatu* ھ. ۱۷۲
é agrig: وشەییەکی سومەرییە بە واتای "خانووی چاودیز". ۱۷۳
sá-du₁₁: زاراویەکی سومەرییە بە واتای "پیشکەشکردن / گەیانندی ناوبەناو" دیت، بەرامبەری لە ئەکەدیدا *šattukku/sattukku* ۱۷۴ مەبەست لەم جۆرە پیشکەشکردنە ئەو خواردن و خواردنەوانەییە، کە پیشکەش بە پەرستگا دەکریت.

šaḥ-zé-da: وشەییەکی سومەرییە واتای "بەچکە بەراز" دەدات. ۱۷۵
ḡeš: وشەییەکی سومەرییە بە واتای "دار/تەختە، چەک"، ھەرۆھە وەک ھیمای دیاریکەر determinative بەکار دیت لە پیش جۆرەکانی دار و بەرھەمەکانیان و شتە دروستکراوەکان لە دار و تەختە، بەرامبەری لە ئەکەدیدا *iṣu*. ۱۷۶

gi: وشەییەکی سومەرییە بە واتای "قامیش"، بەرامبەری لە ئەکەدیدا *qanû*. ۱۷۷
ḡeš-gi: وشەییەکە بە واتای "قامیشەلان/بیشەلانی قامیش"، بەرامبەری لە ئەکەدیدا *apu*. ۱۷۸
mu šagina ù šà é-gal é-ne-šè: "لە جیاتی/لەبری فەرماندەکان و ئەوانەیی ناو کۆشک".

mu šagina ù šà é-gal é-ne-šè

mu šagina ù šà é-gal =ene =(ak) =še

=PL =ĜEN=TERM =کۆشک ناو و فەرماندە ناو

é uz-ga: یەکیکە لەو زاراوانەیی لە لایەن زۆریک لە توێژەرانی لیکدانەوہی جیاوازی بۆ کراوە. بەشیکی زۆری توێژەرانی رایان وایە ئەم زاراویە واتای "خانووی قەلەوکردن" بیت. ۱۷۹ (مەبەست پێی ئەو شوینەییە ئاژەلی لێ دابەستە دەکریت). سالا بیریگەر Sallaberger ئەم زاراویەیی بە "شوینیکی پیروۆز/پەناگەییەکی پیروۆز" لیکداوەتەوہ کە هیچ پەيوەندییەکی بە "خانووی قەلەوکردن/خانووی دابەستەکردنەوہ" نییە. ۱۸۰ سیگریست Sigris رای وایە ئەم زاراویە لەرووی وەرگيراني وشەییەوہ

¹⁷² Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 367.; Foxvog, *Elementary Sumerian Glossary*, p. 15.

¹⁷³ *Op. cit.*, p. 45.

¹⁷⁴ Sallaberger, *MSZ*, p. 820.

¹⁷⁵ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 181.

¹⁷⁶ Foxvog, *Elementary Sumerian Glossary*, p. 27.; *CAD*, Vol. I, p. 214.

¹⁷⁷ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 59.

¹⁷⁸ Sallaberger, *MSZ*, p. 381.

¹⁷⁹ Snell, "The Ur III Tablets in the Emory University Museum," p. 221; Uchitel, A., "Erín-Èš-Didli," *ASJ* 14, (1992), p. 321; Halloran, *op. cit.*, p. 87.

¹⁸⁰ Sallaberger, *MSZ*, p. 1075.

”مالی بیس/مالی ناپاک“ دهدات و پیی وایه خانووهیهک بووه، ژهمی ههلبژیردراو و ئامادهکراوی تایبتهتی وهرگرتووه، له ههمان کاتدا خه لکانیکی له خو گرتووه، که خاوون پیگهیهکی کومه لایهتی بهرز بوون.¹⁸¹ یوهون Yuhong له توژیینهوه وورد و بهرفراوانه کهیدا رای وایه é-uz-ga شوینیکی تایبتهت بووه به پاشا بو چیژوهرگرتن له و خواردنه تایبتهتانهی که پیشکشی کراوه، له لایهن خانه دانان و کهسانی پله بهرز، ته نانهت ههندیگ جاریش له لایهن کهسانی ئاساییهوه وهک ریزلینانیکی تایبتهت پیشکشی به پاشا خووی کراوه، نهک بو کوشکی پاشایهتی.¹⁸² یوهون زیاتر پروونی دهکاتهوه، پاشا دوی تهواو بوونی ئه رکهکانی له کوشک و په رستگا پرووی کردووه ته ئه م شوینه و چیژی وهرگرتووه، له خواردنی به تام.¹⁸³ به رامبه ر زاراوهی é-uz-ga له ئه که دیدا *bīt asakkim* ه. به واتای ”خانوی قه دهغه کراو“ دیت. به پیی لیکدانه وهی یوهون é-uz-ga شوینی حه وانه وه و پشوو وهرگرتنی پاشا بووه، له دهره وهی کوشک و ته نانهت له دهره وهی شاریش.¹⁸⁴ به پیچه وانهی ئه م بوچوونهی یوهون و بو یه که م جار دهسته واژهی é-uz-ga له م دهقهی توژیینه وه که دا (SM.038823) ئه وه مان بو پشتر استده کاته وه که مه رج نییه é-uz-ga له دهره وهی کوشک بوو بیت، به لکو به پیی ناوه روکی ئه م دهقهی سه ره وه é-uz-ga له ناو کوشک بووه و دهشی وهک میوانخانه یه ک جا له ناو کوشک یاخود دهره وهی کوشک بوو بیت. یاخود بریتی بوو بیت له ”هو لی ناخواردنی شاهانه“.¹⁸⁵ ئه م پیشنیاز ه مان پشت ئه ستوره به نویتترین لیکدانه وهی Sharlach رای وایه é-zu-ga شوینیکی بووه له کوشکی شاهانه یاخود زور نزیک لیوهی.¹⁸⁶ که به شیوه یه کی گه وره گوشت و کهل و په لی دیکه ی بو دابین ده کرا و له لایهن کارمه ندانی کوشکه وه به ریوه ده برا، که لانیکه م له ههندیگ کاتدا په یوه ست بووه به شازن یاخود هاوسه ره کانی شاهانه.¹⁸⁷ Sharlach ئاماژه به وهش دهدات، هه رچه نده ئه مه نایسه لمینیت é-uz-ga حه ره میک بووه، به لام به رای ئه و دهشی ههمان واتای حه ره می عه ره بی بدات و é-uz-ga زاراو یه کی ئوری سییه م بوو بیت بو حه ره م.¹⁸⁸

arād: وشه یه کی سومه رییه به واتای ”کو یله/خزمه تکار“.¹⁸⁹ ئه م وشه یه له پیش سارگو ندا به شیوه ی HAR.TU نوسراوه، به لام دهشی به àr-tu یاخود àr-dú بخوینریتته وه، ئه م وشه یه ها تووه ته ناو

¹⁸¹ Sigrist, *Neo-Sumerian Texts From The Royal Ontario Museum*, Vol. I, Bethesda, 1995, p. 37.

¹⁸² Yuhong, Wu., “The Ewes without Lambs and Lambs Cooked in É-Uz-Ga,” *The Private House of Kings in the Drehem Archives*, JAC 11, (1996), p. 82.

¹⁸³ Yuhong, *op. cit.*, p. 82.

¹⁸⁴ *Ibid.*

¹⁸⁵ Yuhong, W. and Junna, W., “The Identifications of Šulgi-Simti, Wife of Šulgi, with Abi-Simti, Mother of Amar-Sin and Šu-Sin, and of Ur-Sin, the Crown Prince, with Amar-Sin,” JAC 27, (2012), p. 4.

¹⁸⁶ Sharlach, T. M., “An Ox of One's Own Royal Wives and Religion at the Court of the Third Dynasty of Ur,” *SANER* Vol. 18, 2017, p. 99.

¹⁸⁷ *Ibid.*

¹⁸⁸ *Ibid.*

¹⁸⁹ Halloran, *op. cit.*, p. 51.

سومه‌رییه‌وه، ره‌نگه له بنه‌رتدا له یه‌کیک له زاره سامییه‌کان وهرگیرا بیټ. ^{۱۹۰} به‌رامبه‌ری ئه‌م وشه‌یه له ئه‌که‌دیدا wardu. ^{۱۹۱}

kisal-lá gar-ra lugal: ده‌سته‌واژه‌یه‌که واتای ”له‌حه‌وشه‌ی پاشا دانرا“.

kisal-lá gar-ra lugal

kisal =ak gar=a lugal

پاشا =LOC دانان =GEN =حه‌وشه

kaš-dé-a lugal: ده‌سته‌واژه‌یه‌که واتای ”تیکردنی بیره به‌سه‌ر پاشا“ ده‌دات. ^{۱۹۲} مه‌به‌ست له‌م زاراوه‌یه

(ناهه‌نگی خوانی شاهانه‌یه که‌تینیدا بیره تی ده‌کریت بو پاشا به مه‌به‌ستی خو‌شی و چیژ وهرگرتن

یاخود ریوره‌سم ئه‌نجام دراوه). به‌رامبه‌ری ئه‌م زاراوه‌یه له ئه‌که‌دیدا *qarītu qerītu*. ^{۱۹۳}

utúl dag-zi-um-šè: زاراوه‌یه‌کی ناروون و ئالۆزه. پیده‌چیت واتای ”قاپیکی گه‌وره‌ی ده‌سکدار؟“

بدات. ئه‌م زاراوه‌یه پیوستی به لیکۆلینه‌وه‌ی زیاتر هه‌یه.

پێوانه: (1.9 x 4.5 x 5.4 سم)

بابه‌تی ده‌قه‌که: خه‌رجی zi-ga

شوینی دۆزینه‌وه‌ی: گه‌رشانه

ژ. ده‌ق: ۱۸

ژ. مۆزه‌خانه: SM.038873

میتزوه‌که‌ی: -/۷/سالی هه‌شته‌می شوسین

Obv.

پرووی پێشه‌وه:

1. 2 ma-la-lum udu niga (۱) ۲ پارچه گوشتی مه‌ری دابه‌سته
2. útul dag-zi-um-šè (۲) قاپیکی گه‌وره‌ی ده‌سکدار؟
3. igi-kár a-bí-sí-im-ti (۳) گه‌یاندن/دیاری (بو) ئابی-سیمتی
4. i-mi-iq-^dšul-gi / muḫaldim maškim (۴) ئیمیق-شولگی، چیشتلینه‌ر کۆمیسهر بوو
5. 2 ma-la-lum udu niga (۵) ۲ پارچه گوشتی مه‌ری دابه‌سته
6. ½ mu-du-lum udu niga / gu4-e ús-sa (۶) ½ مه‌ری دابه‌سته وشکراو/پاریزراو له
7. útul dag-zi-um-šè (۷) دواى گا (له پرووی کوالیتییه‌وه) قاپیکی گه‌وره‌ی ده‌سکدار؟

Rev.

پرووی پشته‌وه:

1. igi-kár ku-ba-tum (۱) گه‌یاندن/دیاری (بو) کوباتوم
2. ^dšu-^dsuen-ba-ni-muḫaldim / maškim (۲) شوسین-بانی چیشتلینه‌ر کۆمیسهر بوو
3. u4 lugal-ra kaš in-na-/dé-ša-a (۳) ئه‌وکاته‌ی که بیره‌یان بو پاشا تیکرد
4. šà tum-ma-al^{ki} (۴) له توممال
5. zi-ga ME-^dištaran (۵) خه‌رجی سیمات-ئیشتاران

¹⁹⁰ Michalowski, *op. cit.*, p. 228.

¹⁹¹ CAD, Vol. A, p. 243.

¹⁹² Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 96.

¹⁹³ CAD, Vol. Q, p. 240.

6. ki an-ta-lú-ta (٦) له لایه ن ئه نتالو
7. ba-zi (٧) خه رجکرا
8. iti ezem-^dšul-gi (٨) مانگی فیستیقالی شو-سین
9. mu ^dšu-^dsuen lugal urim⁵ki-ma-ke₄ (٩) (ئه و) ساله ی شو-سین، پاشای ئور،
 má-gur₈ mah ^den-líl ^dnin-líl<-ra mu-
 ne-dím> که شتییه زه به لاحه که ی (دروستکرد بۆ)
 ئینلیل و نینلیل
- Le. ed. gaba-ri لای چه پ: کۆپی (پونووس)

وه رگی پانی گشتی:

ئه م دهقه لیستی خه رچی گوشتی مه ر و گای دابه سته یه، وه ک دیاری پیشکەش به ئابی-سیمتی و کوباتوم کراوه، له شاری توممال. میژووی دهقه که بۆ مانگی هه وته می سالی شه شه می فه رمانه وایی شو-سین ده گه پیته وه.

شیکردنه وه:

igi-kár: زاراویه کی سومه رییه له پووی وشه ییه وه به واتای ”چاوه کانی گه شبووه وه”.^{١٩٤} ویدل Widell ئاماژه به وه ده کات ئه م زاراویه igi-kár به واتای ”گه یاندن یان دیارییه کی په یوه ست به مندالبونه” له ناو خیزانی شاهانه یان خیزانی سه رکرده کانی تر، که پیگه یان هه بووه له ناو کۆشکدا، ئاماژه به وه ش ده کات سه بارهت به ماده سه ره کییه کانی ئه م (گه یاندن و دیارییه) به شیوه یه کی سه ره کی بریتی بووه له ریژه یه کی زۆر له ماده خۆراکییه کان وه ک گوشتی ئاژهل، نان، زهیت له گه ل بیره.^{١٩٥}

u₄ lugal-ra kaš in-na-dé-ša-a: به واتای ”ئه و کاته ی که بیره یان تیکرد بۆ پاشا”.^{١٩٦}

u₄ lugal-ra kaš in-na-dé-ša-a

u₄ lugal =ra kaš =Ø i-nna -dè -Ø -eš -a =a

تیکردن -3N -3PL -NOM =LOC = پیره =DAT پاشا کاتیک

gu₄-e úš-sa: دهسته واژه که به واتای ”به ستراو به گا” وا دهرده که ویت به شیوه یه کی تاییهت به کار هاتبیت بۆ وه سفکردنی ئاژه له قه له وه کان.^{١٩٧} یاخود مه به ست له و ئاژه له یه که له پووی کوالیتی و باشی جۆره که یه وه له پله ی دووه م دیت، له دوا ی گا. (له م دهقه دا مه به ست له و مه رانه ی دابه سته ن و چه ورییان زۆره).

¹⁹⁴ Jagersma, *op. cit.*, p. 437.

¹⁹⁵ Widell, M., “The Sumerian Expression igi-Kár Revisited,” *Iraq* 70, (2008), p. 135.

¹⁹⁶ Jagersma, *op. cit.*, p. 127.

¹⁹⁷ Englund, R. K., “The Ur III Collection of the CMAA,” *CDLJ* 11, (2002), p. 15.

پخوانه: (1.8 x 4.3 x 5.8 سم)

ژ. دهق: ۱۹

بابه تی دهقه که: خه رچی zi-ga

ژ. مؤزه خانه: SM.039483

شوینتی دۆزینه وهی: گهرشانه

میژووه کهی: -/۱/سالی حه وته می شو سین

Obv.

پرووی پیشه وه:

1. ½ *mu-du-lum* udu niga (۱) ½ مه ری وشکراو/پاریزراو دابه سته
2. *ma-la-ti* (۲) (بو) مالاتی
3. *níg-šu-tak₄-a unu(g)^{ki}-šè* (۳) دیاری/بار به رهو شاری ئوروک
4. 1 *mu-du-lum* udu niga (۴) ۱ مه ری وشکراو/پاریزراو دابه سته
5. *um-mi-^dkab-tá* (۵) (بو) ئومی-که بتا
6. *dumu-m[unus šà]-é-a* (۶) کچی مال وه
7. *gar-ša-[an]-na^{ki}-šè [de₆]-ni* (۷) هینای بو گهرشانه
8. *é-a-šar* dub-sar maškim (۸) ئینه شار نو سه ر کومیسهر بوو

Rev.

پرووی پشته وه:

1. *šà nibru^{ki}* (۱) له شاری نیپور
2. *zi-ga* (۲) خه رچی
3. *šu-kab-tá* (۳) شو-که بتا
4. *ki an-ta-lú-ta* (۴) له لایه ن ئه نتالو
5. *ba-zi* (۵) خه رچکرا
6. *iti ezem-^dnin-a-zu* (۶) مانگی فیستیالی خوا وه ند نین-ئازو
7. *mu ^dšu-^dsuen laugal urim₅^{ki}-ma-ke₄ ma-da za-ab-ša-li^{ki} mu-hul* (۷) (ئه وه) ساله ی شو-سین، پاشای ئور، خاکی زابشالی ویرانکرد

وه رگپرائی گشتی:

ئه م دهقه لیستی خه رچی مه ری وشکراو/پاریزراو دابه سته یه، بو چهنده که سایه تیبیه کی جیاواز له شاری نیپور. میژووی دهقه که بو مانگی چواره می سالی حه وته می فرمانره وایی شو-سین دهگه ریته وه.

شیکردنه وه:

nig₂-šu-tak₄-a: زاراوه یه کی سومه ریبه واتای ”دیاری/بار“ ده دات، واته باریک له خوراک، که وهک دیاری پیشکش ده کریت. به رامبه ری له ئه که دیدا ^{۱۹۸} *šūbultu*.
dumu munus: وشه یه کی سومه ریبه واتای ”کچ“ ده دات، به رامبه ری له ئه که دیدا ^{۱۹۹} *mārtu*.
de₆-ni: فرمانه به واتای ”ئه وه هینای“.

¹⁹⁸ Kleinerman and Owen, *CUSAS* 4, p. 134.

¹⁹⁹ Sallaberger, *MSZ*, p. 191.

de6: رهگی فرمانه که به واتای ”هینان/گواستنه وه“، یه کیکه له و فرمانانه ی که به (فرمانی ته و اوکاری Complementary Verbs) ناسراوه. رهگی ئەم فرمانه له حاله تی رانه بردوو *marû* شیوه یه که و له حاله تی رابردوو *hamtu* شیوه یه کی جیاواز تریان هه یه (به ته وای گورانکاری به سه ردیت). به دهر له و گورانکاریه ی ئاماژه ی پیدرا، به هه مان شیوه له حاله تی تاک و کودا گورانکاری به سه رهگی ئەم فرمانه دیت. ۲۰۰ هاوشیوه ی ئەم فرمانانه له زمانی کوردیدا تیبینی ده کریت و نمونه ی ئەم شیوه فرمانه وه ک فرمانی ”وتن“ه. که له رابردوو دا ”وتی“، و له رانه بردوو دا ”ده لی“ یه، که لیکچوون له نیوانیاندانیه. ۲۰۱

پیتوانه: (1.9 x 4.4 x 5.6 سم)

بابه تی ده قه که: خه رگی zi-ga

شویننی دۆزینه وه ی: گه رشانه

ژ. ده ق ۲۰

ژ. مؤزه خانه: SM.039520

میژوو ه که ی: -/۱۲/سالی هه شته می شوسین

Obv.

پرووی پیشه وه:

1. 1 mu-du-lum udu niga	۱ مه ری دابه سته ی وشکراو/پاریزراو	(۱)
2. 1 gu ₄ sukkal urim ^{ki}	۱ گا (بو) وه زیر/پاویژکاری ئور	(۲)
3. 1 mu-du-lum šáh-zé-/da gēš-gi	۱ به چکه به رازی وشکراو/پاریزراوی ناو قامیشه لان	(۳)
4. 1 ma-la-lum gu ₄ niga ba-úš	۱ پارچه گوشتی گای دابه سته ی سه ربراو	(۴)
5. dingir-ra-bi a-zu	(بو) ئیلوم-رابی پزیشک	(۵)
6. an-ta-lú agrig maškim	ئه نتالو چاودی ر کومیسه ر بوو	(۶)
7. 1 mu-du-lum udu niga ba-úš	۱ مه ری دابه سته ی وشکراو/پاریزراوی سه ربراو	(۷)
8. ^{du} gútul-gal 3(diš)-a-šè	۳ مه نجلی گه وره	(۸)

Rev.

پرووی پشته وه:

1. ní-gu ₇ -a gemé dumu	۱ خواردن (بو) کریکاره مییه نه کان/که نیه کان و	(۱)
2. šà é-gal ^d nè-eri ₁₁ -gal / dumu da-da-an	منداله (کانیان) له کوشکی نیرگال، کوری دادان	(۲)
3. mu-e-zé-pi-ni rá-gaba	(بو) موئیزی-پینی، سواره	(۳)
4. é-a-šar dub-sar maškim	ئیئه شار نووسه ر کومیسار بوو	(۴)
5. šà gar-ša-an-na ^{ki}	له شاری گه رشانه	(۵)
6. zi-ga šu-kab-tá	خه رگی شوکه بتا	(۶)
7. ki an-ta-lú-ta ba-zi	له لایه ن ئه نتالو خه رچکرا	(۷)
8. iti še-kíĝ-ku ₅	مانگی دروینه ی دانه ویله /جو	(۸)

²⁰⁰ Foxvog, *Introduction to Sumerian Grammar*, p. 120.

^{۲۰۱} ئەحمەد، هه مان سه رچاوه، لا. ۲۸.

9. mu^dšu-d^{suen} lugal urim^ski- (ئەو) ساڵەى شو-سین، پاشای ئور، بە لەمیکی
 ma-ke₄ má-gur₈ mah^den-líl مه زنی بو ئینلیل و نینلیل دروستکرد
^dnin-líl-ra mu-ne-dím

وهرگیرانی گشتی:

ئەم دەقە لیستی خەرجی گوشتی چەند ئاژەلیکی هەمەجۆرە بو چەند کەسایەتییهکی جیاواز لە شاری گەرشانە. میژووی دەقە کە بو مانگی دوانزەهەمی سالی هەشتەمی فەرمانرەوایی شو-سین دەگەریتەو.

شیکردنەو:

- ²⁰² dugutùl: وشەیهکی سومەرییە بە واتای "مەنجەل"، بەرامبەری لە ئەکەدیدا *diqaru*.
²⁰³ dugutùl-gal: پیکەو وە واتای "مەنجەلی گەرە" دەدات.
²⁰⁴ níg-gu₇: وشەیهکی سومەرییە بە واتای "خۆراک، خواردن".

ژ. دەق: ۲۱
 ژ. مۆزەخانە: SM.039482
 میژوووەکی: -/۱۱/ سالی حەوتەمی شوسین
 پێوانە: (2 x 4.5 x 6.6 سم)
 بابەتی دەقە کە: خەرجی zi-ga
 شوێنی دۆزینەو: گەرشانە

Obv.

- پرووی پیشەو:
1.	1 mu-du-lum [...]	(۱) ۱ وشکراو/پاریزراو [...]
2.	1 mu-du-lum [x] [...]	(۲) ۱ وشکراو/پاریزراو [...]
3.	i-mi-id-a-ḫi nu-[ban]dà	(۳) (بو) ئیمید-ئاخی چاودیر/کاپتن
4.	1 mu-du-lum udu niga	(۴) ۱ مەری خۆشەکراوی دابەستە
5.	en-um- ^d iškur egir ²	(۵) (بو) ئینوم-ئەدەد
6.	u ₄ iri-ne-ne-šè	(۶) کاتیک بو شارەکیان
7.	i-re-ša-a	(۷) رۆشتن
8.	1 mu-du-lum šah ₂ ḡeš-gi	(۸) ۱ بەچکە بەرازی خۆشەکراوی ناو
9.	a-bí-a-ti ugula ḡeš-da	قه مێشەلان
10.	u ₄ nam-ša-ra-ab-dú-šè	(۹) ئابی-ئاتی فەرماندەیی شەست (کەس)
		(۱۰) کاتیک (بو) ئەنجامدانی ئەرکی بەرپۆهەر/ ژمیریار

Rev.

- پرووی پشتهو:
1.	^d šu-d ^{suen} -du ₁₀ ki-šè	(۱) بو شاری شو-سین-طابو
2.	i-ḡen-na-a	(۲) هات

²⁰² Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 212.

²⁰³ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 213.

²⁰⁴ *Op. cit.*, p. 137.

3.	1 ma-la-lum gu ₄ -niga	۳) ۱ پارچه گوشتی گای دابه‌سته
4.	a-a-kal-la simug	۴) (بۆ) ئایاکالا، کانزاساز
5.	u ₄ buru ₁₄ -ni-šè	۵) کاتیک بۆ دروینه‌کردنه‌که‌ی
6.	i-ġen-na-a	۶) هات
7.	é-a-šar dub-sar maškim	۷) ئیئه‌شار نوسەر کۆمیسەر بوو
8.	šà nibru ^{ki}	۸) له نیپپور
9.	zi-ga šu-kab-tá	۹) خەرچی شوکه‌بتا
10.	ki an-ta-lú-ta	۱۰) له لایه‌ن ئەنتالو
11.	ba-zi	۱۱) خەرچکرا
12.	iti ezem-me-ki-gál	۱۲) مانگی فیستیقالی me-kigal
13.	mu ^d šu ^d suen lugal urim ₅ ^{ki} -ma-ke ₄ ma-d[a za]/-ab-ša-li ^{ki} m[u-ḫul]	۱۳) ئەو ساله‌ی شو-سین پاشای ئور خاکی زابشالی ویرانکرد

Le. ed. 4 [gaba]-ri

لای چه‌پ: ۴ کۆپی (پونووس)

وهرگێرانی گشتی:

ئەم دەقه لیستی خەرچی چه‌ند ئاژەلێکی دابه‌سته‌ی هه‌مه‌جۆره، بۆ چه‌ند که‌سایه‌تییه‌کی جیاواز له کاتی ئەنجامدانی ئەرکه‌کانیان. میژووی ده‌قه‌که بۆ مانگی یانزه‌یه‌می سالی هه‌وته‌می فه‌رمانه‌وایی شو-سین ده‌گه‌ریته‌وه.

شیکردنه‌وه:

u₄ uru-ne-ne-šè i-re-ša-a: به واتای "کاتیک هاتن بۆ شاره‌که‌یان".

u₄ iri-ne-ne-šè

u₄ uru -ene -šè

شار پوژ/کاتیک -3PL -TER

i-re-ša-a: فرمانه به واتای "ئه‌وان هاتن".

i-ġen-na-a: فرمانه به واتای "ئه‌و هات".

ئەم دوو فرمانه‌ی سه‌ره‌وه له ده‌قه‌کانی سه‌ره‌تای توێژینه‌وه‌که شیکردنه‌وه‌ی بۆ کراوه، به‌لام جیاوازییه‌کی که‌م هه‌یه له رووی ریزمانییه‌وه به‌راورد به هه‌مان ئەم فرمانانه که له ده‌قه‌کانی ئیریساگریگ دا هاتووه. ئه‌ویش پیشگری m له‌م دوو فرمانه‌دا به‌کارنه‌هاتووه، به‌لام له ده‌قه‌کانی ئیریساگریگ ئەم پیشگره به‌کارهاتووه.

پټوانه: (1.4 x 3.5 x 4.1 سم)

ژ. دهق: ۲۲

بابه تی دهقه که: جوړه کانی بیره

ژ. مؤزه خانه: SM.036154

شوینی دؤزینه وهی: نومما

میژووه که ی: -/۳/سالی شه شه می شوسین

Obv.

پرووی پیشه وه:

1. 1(barig) 2(bán) kaš saga₁₀ (۱) ۸۰ لیتر بیره ی جوړی باش
2. 1(aš) 2(bán) kaš du gur (۲) ۳۲۰ لیتر بیره ی ئاسای (ساده)
3. 4 sila kaš dida sag₁₀ (۳) ۴ لیتر بیره ی جوړی dida جوړی باش
4. 5 sila kaš dida du (۴) ۵ لیتر بیره ی جوړی dida جوړی ئاسای
5. ki ^dšul-gi-mu-/daḥ-ta (۵) له لایه ن شولگی-موداخ

Rev.

پرووی پشته وه:

1. kišib da-ku-gi (۱) موری داکوگی
2. iti še-kar-ra-gál (۲) مانگی بارکردنی جو/دانه ویله له به نده ره کان
3. mu ús-sa bàd mar-tu ba-dù (۳) سالیک دوا ی ئه و سالی دیواری مارتو بنیادنرا،
mu ús-sa-bi سالی دواتری

Seal.

مؤر.

^damar-^dEN.[ZU-...]

ئه مار-سین ؟

lukur ^dšára

کاهینی لوکوری (خواه ند) شارا

وهرگپانی گشتی:

ئه م دهقه لیستی چه ند جوړیکی جیاوازی بیره ی، میژووی دهقه که بو سالی شه شه می شو-سین

دهگه ریته وه.

شیکردنه وه:

kaš sag₁₀: وشه یه کی سومه ریبه به واتای ”بیره ی جوړی باش“.^{۲۰۵}

kaš du: ”بیره ی جوړی ئاسای“.^{۲۰۶}

dida: وشه یه کی سومه ریبه به واتای ”بیره ی پوخته کراو/ووشک“.^{۲۰۷} جوړیکه له بیره ی خاوینکراو،

که زور پیویست و سهره کی بووه، له گه شته دوور و دريژه کان له گه رمای چری میسو پوتامیا.^{۲۰۸}

هه روه ها وهک یاسایه کی گشتی ئه م جوړه بیره دابینه کراوه بو گه شته ماوه کورته کان.^{۲۰۹} به رامبه ری

له ئه که دیدا billatu.^{۲۱۰}

²⁰⁵ Owen, *NISABA* 15, p. 378.

²⁰⁶ *Ibid.*

²⁰⁷ Al-Mutawalli, N., Sallaberger, W., and Shalkham, A. U., “The Cuneiform Documents from the Iraqi Excavation at Drehem,” *ZA* 107, no. 2, (2017), p. 212.

²⁰⁸ Neumann, H., “Beer as a Means of Compensation for Work in Mesopotamia during the Ur III Period,” *Drinking in Ancient Societies. History and Culture of Drinks in the Ancient Near East*, ed. Lucio Milano, Roma, 1994, p. 331.

²⁰⁹ *Ibid.*

²¹⁰ *CAD*, Vol. B, p. 225.

Obv.

پرووی پیشه‌وه:

1. 24 àd gukkal ú	(۱) ۲۴ لاک‌ی مه‌پ‌ی چه‌وری زۆر (به‌خیوکراو) به‌ ئالیک
2. 23 àd udu ú	(۲) ۲۳ لاشه‌ی مه‌پ‌ی (به‌خیوکراو) به‌ ئالیک
3. 10 àd ud ₅ ú	(۳) ۱۰ لاشه‌ی بزنی مینیه (به‌خیوکراو) به‌ ئالیک
4. 3 àd sila ₄ ú	(۴) ۳ لاشه‌ی به‌رخ‌ی (به‌خیوکراو) به‌ ئالیک
5. ki ba-a-ga kurušda-ta	(۵) له‌ لایه‌ن بائاگا، په‌رواربه‌ن
6. šu-eš ₁₈ -tár agrig	(۶) شو-ئیش‌تار چاودیر

Rev.

پرووی پشته‌وه:

1. šu-ba-ti	(۱) وه‌رگرت
2. iti kir ₁₁ -si-ak	(۲) مانگی برینه‌وه‌ی (خوری) به‌رخ
3. mu ^d š ^d u-en lugal uri ₅ ^{ki} - ma-ke ₄ ma-da za-ab-ša-li ^{ki} mu-ḥul	(۳) (ئه‌و) ساله‌ی شو-سین، پاشای ئور، خاکی زابشالی ویرانکرد

وه‌رگرتانی گشتی:

ئه‌م دهقه‌ پسوول‌هی وه‌رگرتنی لاک‌ی چه‌ند ئاژه‌لیکی هه‌مه‌جۆره و له‌ لایه‌ن بائاگای په‌رواربه‌نه‌وه‌ خه‌رجکراوه. میژوو‌ی دهقه‌که‌ بۆ مانگی تۆیه‌می سالی‌ حه‌وته‌می فه‌رمانزده‌وایی شو-سین ده‌گه‌رینه‌وه‌.

شیکردنه‌وه:

àd/àdda: وشه‌یه‌کی سومه‌رییه‌ واتای "لاک/لاکه‌ی ئاژه‌ل" ده‌دات، به‌رامبه‌ری له‌ ئه‌که‌دیدا ^{۲۱۱} pagru
gukkal: وشه‌یه‌کی سومه‌رییه‌ به‌ واتای "مه‌پ‌ی چه‌وری زۆر". ^{۲۱۲} به‌رامبه‌ری له‌ ئه‌که‌دیدا ^{۲۱۳} gukkallu
ú: وشه‌یه‌کی سومه‌رییه‌ واتای "گژوگیا، ئالیک" ده‌دات، به‌رامبه‌ری له‌ ئه‌که‌دیدا ^{۲۱۴} šamu gukkal
ئوپیکه‌وه‌ به‌ واتای "مه‌پ‌یکی چه‌وری زۆر بیت و به‌ گژوگیا قه‌له‌وکراو بیت".
ud₅ (ùz): وشه‌یه‌کی سومه‌رییه‌ به‌ واتای "بزنی مینیه"، به‌رامبه‌ری له‌ ئه‌که‌دیدا ^{۲۱۵} enzu.

²¹¹ Kleinerman and Owen, *Op. cit.*, p. 10.

²¹² Sigrist, *Neo-Sumerian Texts From The Royal Ontario Museum*, I, p. 49.

²¹³ CAD, Vol. G, p. 126.

²¹⁴ Sallaberger, *MSZ*, p. 1004.

²¹⁵ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 205; Snell, "The Lager Texts: Transliteration, Translations and Notes," *ASJ* 11, (1989), p. 158.

پخوانه: (1.5 x 3.3 x 3.5 سم)
بابه تی دهقه که: پسوولہی وەرگرتن (šu-ba-ti)
شوینتی دۆزینہ وەہی: ئیرساگرگ

ژ. دهق: ۲۴
ژ. مؤزەخانە: SM.040560
میژووہەکی: -/۱۰ سالی دووہمی ئیبی-سین

Obv.

1. 2 àd [x] ú
2. 1 àd ir⁷mušen
3. 3 àd tu-gur⁸mušen
4. ki ba-a-ga kurušda-ta
5. ^diškur-ra-bi agrig

- (۱) ۲ لاشه ی [x] (به خیتوکراو) به ئالیک
- (۲) ۱ لاشه ی کۆتری کیوی
- (۳) ۱ لاشه ی کۆتری مالی
- (۴) له لایه ن ئاباگا، په رواربه ن
- (۵) ئە دەد-رابی، چاودیر

پرووی پیشه وه:

Rev.

1. šu-ba-ti
2. iti níg-e-ga u₄ 5 / ba-zal
3. mu en ^dinanna unu(g)^{ki} máš-e ì-
pàd

- (۱) وەرگرت
- (۲) مانگی به نداوه کان، دوی تیپه پبوونی ۵ پوژ
- (۳) (ئەو) سالی کاهینی خواوند ئیناننا
له شاری ئوروک له ریگه ی فاله وه دیاریکا
(سویندی خوارد)

پرووی پشته وه:

وەرگرتانی گشتی:

ئەم دهقه پسوولہی وەرگرتنی لاشه ی چه ند بالنده یه کی هه مه جوړه، له لایه ن بائاکای
په رواربه نه وه خه رجاوه. میژوو ی دهقه که بۆ مانگی دهیه می سالی دووہمی فه رمانه وایی ئیبی-
سین دهگه پیته وه.

شیکردنه وه:

ir⁷mušen: وشه یه کی سومه ریبه به واتای "کۆتر/کۆتری کیوی" به رامبه ری له ئە که دیدا ²¹⁶uršāannu
mušen: وشه یه کی سومه ریبه به "واتای بالنده"، هه روه ها وه ک هیما ی دیاریکه ر determinative له
دوی ناوی ئەم ووشانه دیت (بالنده کان، میرووه کان، جوړه جیاوازه کانی ئازله بالداره کانی
تر). ²¹⁷به رامبه ری له ئە که دیدا ²¹⁸išūru.

tum₁₂-gur⁸mušen: وشه یه کی سومه ریبه، به واتای "کۆتری مالی". ²¹⁹به رامبه ری له ئە که دیدا
²²⁰sukanninu

²¹⁶ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 87.

²¹⁷ Foxvog, *Introduction to Sumerian Grammar*, p. 14.

²¹⁸ Sallaberger, *MSZ*, p. 699.

²¹⁹ Owen, *NISABA* 15, p. 416.

²²⁰ *CAD*, Vol. S, p. 353.

Obv.

پرووی پیشه‌وه:

1. 1 túg bar-dul ₅ sù-a lugal	۱ کراسی جوړی bar-dul ₅ نه‌خشینراوی شاهانه
2. 3 túg níg-lám ús	۳ کراسی جوړی níg-lám کوالیتی دووهم
3. 1 gada 3 kam ġen sumun	۱ که‌تانی کونی ئاسای جوړی پله سی
4. 1 gada ġen sumun	۱ که‌تانی کونی جوړی ئاسای
5. 1 túg du ₈ -a 3 kam ús	۱ کراسی له لباد دروستکراوی پله سی
6. 1 túg du ₈ -a siki gír-gul	۱ کراسی لبادی له خوری دروستکراو
7. 1 túg šà-ga-dù túg du ₈ -a / 3 kam ús	۱ کراسی ژیره‌وه له لباد دروستکراوی پله سی

Rev.

پرووی پشته‌وه:

1. 1 túg šà-ga-dù túg du ₈ -a / siki gír-gul	۱ کراسی ژیره‌وه له لباد دروستکراو
2. 1 túg bar-si du ₈ -a 3 kam / ús	۱ ملیچ له لباد دروستکراوی پله سی
3. ki d ⁱ škur-illat	۳ له لایه‌ن ئەده‌د-ئیلات
4. am-ri-ni šu-ba-ti	۴ ئامرینی وهریگرت
5. iti ezem-d ^š ul-gi	۵ مانگی فیستیقالی شولگی
6. mu d ^š u-d ^š uen lugal urim ^{ki} -ma-ke ₄ é d ^š ára umma ^{ki} -ka mu-dù	۶ ئەو ساله‌ی شو-سین پاشای ئور، په‌رستگای خواوه‌ند شارای له شارای ئوما دروستکرد

لای چه‌پ: (کوی گشتی) ۱۱

Le. ed. 11

وهرگرتانی گشتی:

ئەم دهقه پسوول‌هی وهرگرتنی جوړه جیاوازه‌کانی کراس و جل و به‌رگ له خوده‌گریت، میژوو‌ی دهقه‌که بو مانگی هه‌وته‌می سالی نۆیه‌می فرمان‌ه‌وایی شو-سین ده‌گه‌ریت‌ه‌وه شیکردنه‌وه:

túg وشه‌یه‌کی سومه‌رییه به واتای "جل و به‌رگ/کراس" به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا ^{۲۲۱} šubātu. وه‌ک هیمای دیاریکه‌ر determinative له پیش جوړه جیاوازه‌کانی جل و به‌رگه‌وه و به‌کار ده‌هینریت.

²²¹ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 194.

g̃bar-dul²²²: جۆرىكە لە جل و بەرگی تەواو / پىك و پىك. واتای ”چاکەت/كەوايەكى دريژ” دەدات. ۲۲۲
هەرودها بە واتای پۆبىكى جوانيش دىت، كە تەواوى لاشە دابپۆشيت. ۲۲۳ بەرامبەرى ئەم زاراوہیە
لە ئەكەديدا kusītu. ۲۲۴

gnig-lám ús: قوماشيكي تەنكە و لە جۆرىكى زۆر باشى خورييه دروستكراوه، پيڤهچيت بە ھۆى
جۆرە زۆر باشەكەيەوہ بە تايبەت بۆ پاشا تەرخان كرابيت و تەنيا لە لايەن ئەوہ بەكار
ھينرابيت. ۲۲۵ ھەرودها بە ”پۆشاكى ئاھەنگەكان” يش دەستنيشانكراوه لە كواليتي پلەى دووہم. ۲۲۶
ئەم جۆرە قوماشە لە بەنرخترين جۆرى خورى (زەردى-بريقەدار) دروستكراوه، بە huš-a ناسراوه
و پەنگيكي ئالتوونى خاوينى ھەبووہ. ۲۲۷ بەرامبەرى ئەم زاراوہیە لە ئەكەديدا lamahuššu. ۲۲۸
ús: يەكيكە لە و نيشانانەى كە لە پۆلينكردى جۆرى جل و بەرگ و پۆشاكەكان بەكارھينراوه بە
واتای ”پلە دوو” بۆ ئەو قوماش و جل و بەرگانە دانراوه كە لە ريزبەندى دووہم دانراوه لە ڤووى
كواليتيەوہ. ۲۲۹

gada ģen sumun: ئەم زاراوہیە بە واتای ”كەتانی كۆنى جۆرى ئاسايى”. ۲۳۰

gada: لە وشەى ئەكەدى kitûm وەرگيراوہ. ۲۳۱ بە واتای ”كەتان”. ۲۳۲

ģen: وشەيەكە بە واتای ”جۆرى سەرەتايى، مامناوہند”. ۲۳۳

sumun: ئاوہلناوہ بە واتای ”كۆن”. ۲۳۴ بەرامبەرى لە ئەكەديدا labāru. ۲۳۵

gada 3(diš)-kam ģen sumun: دەستەواژەيەكە واتای ”كەتانی كۆن جۆرى پلە سى” دەدات. ۲۳۶

g̃duš-a: زاراوہیەكە بە واتای ”پۆشاكىك لە لباد” دروستكرابيت. ۲۳۷

222 Waetzoldt, H., “The Colours and Variety of Fabrics from Mesopotamia during the Ur III Period (2050 BC),” in: *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First BC. Millennia*, ed. C. Michel and M. L. Nosch, Oxford, 2010, p. 207.

۲۲۳ سعدون، صناعة الاقمشة في بلاد الرافدين، ص. ۹۰.

224 Michel, C. and Klaas, V., “The Textiles Traded by the Assyrians in Anatolia (19th-18th Centuries BC),” in: *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First BC. Millennia*, ed. C. Michel and M. L. Nosch, Oxford, 2010, p. 228.

225 Waetzoldt, *op. cit.*, p. 202.

۲۲۶ سعدون، مصدر السابق، ص. ۱۱۴.

227 Waetzoldt, *op. cit.*, p. 202.

228 Firth, R. and Nosch, M.L., *op. cit.*, p. 75.

229 Pomponio, F., “New Texts Regarding the Neo-Sumerian Textiles”, in: *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First BC. Millennia*, ed. C. Michel and M. L. Nosch, Oxford, 2010, p. 192.

230 Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 55.

231 Emelianov, *op. cit.*, p. 489

232 Halloran, *op. cit.*, p. 23.

233 Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 58.

234 Black, J., “Some Sumerian Adjectives,” *ASJ* 22, (2000), p. 13.

235 *CAD*, Vol. L, p. 13.

۲۲۶ الجبوري، على ياسين، قاموس اللغة السومرية، الاكديّة، العربيّة، أبو ظبي، ۲۰۱۰. ص. ۱۰۰۸.

237 Owen, *NISABA* 15, p. 416.

siki: وشهيهكى سومهرييه به واتاي ”خوري“^{٢٣٨} بهرامبهري له ئەكهديدا *tušipa*.^{٢٣٩}
siki gir-gal: به واتاي ”خورييهكى شياو“ ئەم جوره خورييه له مهريكي مردارهوه بوو ياخود
سهريپراو به دەست هاتوو، نهك به شيويهكى ئاسايي (له برينهوهي مهري) به دەست هاتييت.^{٢٤٠} ئەم
جوره خورييه له پوليئيبهندييهكاني جورهكاني خوريدا جورتيكي زور باش نهبووه ، لهگهال ئەوهشدا
له رووي جوريهوه/كواليتييهوه پيش خوري رهش و مووي بزندايه.^{٢٤١}
^{túgšà-ga-du}: جورتيكه له پوڤشاك، له رووي ووشييهوه به واتاي ”لهسهر دل/سكهوه له بهر دهكريت“
ئەم جوره پوڤشاكه بو داپوشيني بهشي ژيرهوه بهكارهاتوووه وهك كراسيكي كورتى بي قول يان
كراسيكي كه نيوهي لاشه ي داپوشيوه له ژير عهبا ياخود وهك جل و بهرگ له ئاههنگ و فيستيئاله
كان له بهر كراوه.^{٢٤٢} كوتترين ئاماژهي دهركهوتني ئەم جوره كراسه دهگهريتهوه بو كوتاييهكاني
سهردهمي سهرهلهلاني بنه ماله سومهرييه كان.^{٢٤٣} ئەم زاراوه سومهرييه وهريگراوه و چوووته ناو
زمانى ئەكهدييهوه بووه به *šakkatu*.^{٢٤٤}

duh-ḥu-um 3(diš)-kam úš: پوڤشاكى جورى *duhḥum* پله سى له رووي جورهوه.
^{túgbar-si}: يهكيكه له جورهكاني جل و بهرگ و پوڤشاك به واتاي ”مل پيچ“ ديت، ههروهها دهتوانري
وهك پشتينييش له بهشه جياوازهكاني لاشه بيوشريت، وهك دهوروبهري كه مهر و پشت و يهكيك
بووه له باوترين قوماشهكان له ماري.^{٢٤٥} بهرامبهري ئەم زاراويه له ئەكهديدا بريتي يه له *paršīgu*.^{٢٤٦}

پيوانه: (2.4 x 5.1 x 12.1 سم)
بابهتي دهقهكه: گواستنهوه
شويئي دوزينهوهي: ئيريساگرگ

ژ. دهق: ٢٦
ژ. موزهخانه: SM.039191
ميژوووهكهي: -/٢/سالي نويمه ئهمارسين

Obv.

رووي پيشهوه:

1. 6 má 1(ĝés) 3(u) gur	(١) ٦ بهله م ٢٧٠٠٠ ليتر
2. 1 má-gur ₈ 2(ĝés) 1(u) gur	(٢) ١ بهله مي گهوره ٣٩٠٠٠ ليتر
3. 1 má 3(u) gur šu-gi ₄	(٣) ١ بهله مي ٩٠٠٠ ليتر كون
4. 2 má 3(u) gur sumun al-/zi-ra	(٤) ٢ بهله مي ٩٠٠٠ ليتر تيگشكاو/له كاركهوتوو
5. 1 má-gur ₈ 2(u) gur	(٥) ١ بهله مي گهوره ٦٠٠٠ ليتر

²³⁸ Halloran, *op. cit.*, p. 29.

²³⁹ CAD, Vol. Š, p. 57.

²⁴⁰ Waetzoldt, H., *Untersuchungen Zur Neusumerischen Textilindustrie*, Roma, 1972, p. 55.

²⁴¹ *Ibid.*

²⁴² Foster, B. R., “Clothing in Sargonic Mesopotamia: Visual and Written Evidence,” in *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First BC. Millennia*, ed. C. Michel and M. L. Nosch, Oxford, 2010, p. 135.

²⁴³ *Op. cit.*, p. 134.

²⁴⁴ *Ibid.*

²⁴⁵ Beaugead, A. C., “Les Textiles Du Moyen-Euphrate à l’époque Paléo-Babylonienne d’après Un Ouvrage Recent,” in: *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First BC. Millennia*, ed. C. Michel and M. L. Nosch, Oxford, 2010, p. 288.

²⁴⁶ Michel and Klaas, *op. cit.*, p. 227.

6. 1 má 1(u) 6 gur	۱ به‌لەم ۴۸۰۰ لیتر (۶)
7. 3 má 1(u) gur	۳ به‌لەم ۳۰۰۰ لیتر (۷)
8. gub-ba-àm	جیگیرکران (۸)
9. [ša ³]-[bi ² -ta ²]	[له‌ویوه/له‌و شوینه‌وه] (۹)
10. 1 má 1(ĝeš) 4(u) gur	۱ به‌لەم ۳۰۰۰۰ لیتر (۱۰)
11. má a è-[a]	به‌لەمی به‌ر به‌ست شکین؟ (۱۱)
12. ki arád- ^d àš-gi ₅	له‌لایه‌ن ئاراد-ئه‌شگی (۱۲)
13. 3 má 1(ĝeš) 3(u) gur	۳ به‌لەم ۲۷۰۰۰ لیتر (۱۳)
14. ki ur-zu	له‌لایه‌ن ئورزو (۱۴)
15. 3 má 1(ĝeš) 3(u) gur	۳ به‌لەم ۲۷۰۰۰ لیتر (۱۵)
16. uri ₅ ^{ki} -šè	به‌ئاراسته‌ی ئور (۱۶)
17. 1 má 1(ĝeš) 3(u) gur	۱ به‌لەم ۲۷۰۰۰ لیتر (۱۷)
18. ki šu-ì-lí a-igi-du ₈	له‌لایه‌ن شو-ئیلی، کریکاری که‌نالی ئاوی (۱۸)
19. 1 má 1(ĝeš) 3(u) gur	۱ به‌لەم ۲۷۰۰۰ لیتر (۱۹)
20. nibru ^{ki} -šè	به‌ره‌و نیپپور (۲۰)

Rev.

پرووی پشته‌وه:

1. ki a- <i>hu</i> -a-du ₁₀	له‌لایه‌ن ئاخو-ئادو (۱)
2. 1 má-gur ₈ 4(u) gur	۱ به‌لەمی گه‌وره ۱۲۰۰۰ لیتر (۲)
3. ki lú- ^d inanna lú lúnga	له‌لایه‌ن لونه‌نا بیره‌ دروستکه‌ر (۳)
4. 1 má-gur ₈ 3(u) gur	۱ به‌لەم ۹۰۰۰ لیتر (۴)
5. ki a-da-lál lú lúnga	له‌لایه‌ن ئادا-لال، بیره‌ دروستکه‌ر (۵)
6. 1 má 3(u) gur	۱ به‌لەم ۹۰۰۰ لیتر (۶)
7. ki en-um-ì-lí lú lúnga	له‌لایه‌ن ئینوم-ئیلی بیره‌ دروستکه‌ر (۷)
8. 1 má 2(ĝeš) 3(u) gur má uz-ga	۱ به‌لەم ۴۵۰۰۰ لیتر به‌لەمی بینای مه‌زار (۸)
9. ki tu-ra-am-ì-lí	له‌لایه‌ن تورام-ئیلی (۹)
10. 1 má 3(u) gur sizkúr	۱ به‌لەم ۹۰۰۰ لیتر قوربان‌ی(یه‌کان) (۱۰)
11. ki ur- ^d šul-gi-ra	له‌لایه‌ن ئور-شولگی را (۱۱)
12. -----	----- (۱۲)
13. [xx] [...]-[a ²]	.....؟ (۱۳)
14. é šu šúm-ma ki [x] [...]	شوینی کوگا (۱۴)
15. i- <i>tur</i> -DINGIR ì-dab ₅	ئیطور-ئیلوم، وه‌ریگرت (۱۵)
16. giri ^d šara-kam dub-sar	له‌ژیر چاودییری شاراکه‌م نوسه‌ر (۱۶)
17. ù giri ur- ^d en-gal-/du-du šagina	و له‌ریگه‌ی ئورئینگال-دودو جه‌نه‌پال (۱۷)
18. iti šu-gar-gal u ₄ 3(u) ba-zal	مانگی šu-gar-gal دوا‌ی تپه‌په‌وونی ۳۰ پوژ (۱۸)

وهرگێرانی گشتی:

ئەم دەقه جوړه جیاوازه‌کانی به‌لەم و باره‌کانیان له خۆده‌گریت. میژووی ده‌قه‌که بو مانگی دووهمی سالی نۆیه‌می فه‌رمانه‌وایی ئەمارسین ده‌گه‌رپته‌وه.
شیکردنه‌وه:

ma: وشه‌یه‌کی سومه‌رییه به واتای "به‌لەم" به‌رامبه‌ری له‌ئه‌که‌دیدا ²⁴⁷.elippu

ma 10 gur: جوړیکه له به‌لەم که قه‌باره‌ی نزیکه‌ی 6 مه‌تره درپژه. ²⁴⁸

ma-gur: وشه‌یه‌کی سومه‌رییه به واتای "به‌لەمی گه‌وره/به‌لەمی بار". ²⁴⁹ هه‌روه‌ها ePSD به "به‌لەمی کهل و پهل گواستنه‌وه" ده‌ستنیشانکراوه. ئەم وشه‌یه چووته ناو ئەکه‌دییه‌وه و بووه به *magugurru* ²⁵⁰.makurru

šu-gi4: وشه‌یه‌کی سومه‌رییه وهک ئاو‌ه‌ل‌ناو به‌کارهاتوو، به واتای "کۆن" دیت، بو ئازهل و کریکار به‌کارهینراوه. ²⁵¹ به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا ²⁵².šibu
gub-ba-àm: "جیگیرکراون/وهستان". ²⁵³

gub-ba-àm

-Ø -a =am -وهستان-

3N: فرمانی یاریده‌ده‌ر = 3N -Nom -وهستان-

ma a è-a: زاراوه‌یه‌کی سومه‌رییه به واتای "به‌لەمی به‌ر به‌ست شکین". ²⁵⁴

uz-ga: وشه‌یه‌کی سومه‌رییه به واتای "مه‌زار". ²⁵⁵

i-dab5: فرمانه به واتای "وه‌ریگرت، په‌سه‌ندی کرد". ²⁵⁶

dab5: ره‌گی فرمانه به واتای "گرتن"، به‌رامبه‌ری وشه‌ی ئەکه‌دی ²⁵⁷.šabātu

i-dab5

i -n -dab5 -Ø

VP-3SG -3N گرتن -

²⁴⁷ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 116.

²⁴⁸ Salonen, A., *Zum Verständnis des éumerischen Schiffbautextes AO 5673 mit Berücksichtigung, des Textes VAT 7035*, Helsinki, 1938, p. 17.

²⁴⁹ Halloran, *op. cit.*, p. 118.

²⁵⁰ *CAD*, Vol. M, pp. 48,141.

²⁵¹ Garfinkle, et. al., *CUSAS* 16, p. 313.

²⁵² Sallaberger, *MSZ*, p. 948.

²⁵³ Such-Gutiérrez, "The Texts from the 3rd Millennium BC at the Oriental Museum, University of Durham (England)," p. 37.

²⁵⁴ Owen, *NISABA* 15, p. 35.

²⁵⁵ <http://psd.museum.upenn.edu/nepssd-frame.html> (15/8/2022, 11:25 PM).

²⁵⁶ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 254.

²⁵⁷ *Ibid.*

é šu-sum-ma: زاراوهیه کی سومه‌رییه به واتای “کوگا” دیت. ۲۵۸ به رای گارفینکل ئەم زاراوهیه ده‌بیت
 ئاماژه بوو بیت بۆ کوگایه‌ک که باری پیگه‌شتوو، هه‌روه‌ها گریمانە‌ی ئەوه ده‌کات ئەم زاراوهیه
 ئاماژه‌یه بۆ دامه‌زراوه/شوینی هه‌لگرتنی پارێزراو ده‌کات، که ده‌توانریت کالاکان تیندا دابنریت تا
 ته‌واوبوونی مامه‌له‌ی بازرگانی. ۲۵۹

پێوانه: (1.7 x 3.8 x 3.9 سم)

بابه‌تی ده‌قه‌که: نامه

شوینی دۆزینه‌وه‌ی: ئومما

ژ. ده‌ق: ۲۷

ژ. مۆزه‌خانه: SM.036019

میژوووه‌که‌ی: -/-

Obv.

1. [l]ú-dšul-/gi-ra

2. ù-na-a-du₁₁

3. šuku libir a-ab-ba-gi-/na-ka

4. tukum-bé a ba-an-dé

پرووی پیشه‌وه:

(۱) بۆ [l]و-شولگی

(۲) پێی بلی

(۳) (سه‌باره‌ت) به پارچه زه‌وی کۆنی ئایاباگینا

(۴) ئەگه‌ر ئەو (ئایاباگینا) ئاوی دابیت/ئاودی‌ری

کردبیت

Rev.

1. h́é-na-ab-šúm-mu

2. tukum-bé a la-ba-an-dé

3. a-šà lú 1 ġen₇

4. h́é-na-ab-šúm-/mu

5. šuku-ra-ne gu-eden-na / [i]n[?]-gál

پرووی پشته‌وه:

(۱) ئەو (لوشولگی) پێویسته‌ بیدات به (ئایاباگینا)

(۲) ئەگه‌ر ئاوی نه‌دابوو(ئاودی‌ری نه‌کردبوو)

(۳-۴) پێویسته‌ ئەو کیلگه‌ی بیدات، وه‌ک

که‌سیک (بۆ که‌سیکی تر)

(۵) کیلگه‌ی بژیوی له (ناوچه‌ی) گوئیدینا

Le. ed. umma^{ki}-a / šuku nu-un-dab₅

لا‌ی چه‌پ: له ئوما پارچه زه‌وی بژیوی وه‌رنه‌گرتوو

وه‌رگێرانی گشتی:

ده‌قی نامه‌یه‌کی کارگێرییه، باس له پارچه زه‌وییه‌کی کۆنی ئایاباگینا ده‌کات، له ناوچه‌ی گوئیدینا

له هه‌ریمی ئومما.

شیکردنه‌وه:

ù-na-a-du₁₁: فرمانه به واتای “پێی بلی” du₁₁(g₄) ره‌گی فرمانه واتای “وتن” ده‌دات، له ده‌قه‌کانی

ئوری سینیهم ئەم شیوازه وه‌ک فرمان به‌کارهاتوو. ۲۶۰ له کاتیکدا ئەم فرمانه وه‌ک ناویش

به‌کارهاتوو و چووته ناو زمانی ئەکه‌دییه‌وه بووه به *annedukkum* که له ده‌قه‌کانی بابلی کۆن به

واتای “نامه” دیت. ۲۶۱

²⁵⁸ *Op. cit.*, p. 69.

²⁵⁹ Garfinkle, S. J., *Entrepreneurs and Enterprise in Early Mesopotamia: A Study of Three Archives from the Third Dynasty of Ur (2112-2004 BCE)*, *CUSAS* 22, Bethesda, 2012, p. 246.

²⁶⁰ Thomsen, M. L., *The Sumerian Language*, Copenhagen, 1984, p. 58.

²⁶¹ Jagersma, *op. cit.*, p. 128.

ù-na-a-du₁₁
ù -nna -e -du₁₁(g) -Ø
VP -3SG -2SG ووتن -3N

libir: ئاوه‌لناوه به واتای "کون".^{۲۶۲}

tukum-bé: زاراوه‌یه‌کی سومه‌رییه به واتای "ئه‌گهر" له پرووی هیلکاریه‌وه (graphically) یه‌کیکه له دریه‌ پیدراوترین پیکهاته‌کان له رینووسی وشه‌ی سومه‌ری، به چوار هیما ŠU.GAR.TUR.LÁ-bi دهنوسریت، به‌رامبه‌ری له ئه‌که‌دیدا ^{۲۶۳}šumma

a: وشه‌یه‌کی سومه‌رییه به واتای "ئاو" به‌رامبه‌ری له ئه‌که‌دیدا ^{۲۶۴}mu

a....dé: ره‌گی فرمانی لیکدراوه به واتای "ئاودان، پژاندنی ئاو".^{۲۶۵}

a ba-an-dé: فرمانه به واتای "ئاوی دابوو"

a ba-an-dé
a ba- n(i) -dé -Ø
3N - ئاودان - in -VP-MM ئاو

hē-na-ab-šúm-mu: فرمانه به واتای "پیویسته پینی بدات/پیویسته بیداتی".^{۲۶۶}

hē: ئامرازی خۆزگه خواستن و تکاگردنه، هه‌ندیک جاریش به ha/hu دیت، ئەم ئامرازه دوو ئه‌رکی سه‌ره‌کی هه‌یه له پسته‌دا. یه‌که‌م: بۆ دهربرپینی "ناچارکردن/زۆرلیکردن". دووهم: دهربرپینی "هیوا خواستن/ئاره‌زوو خواستن".^{۲۶۷} ئەم ئامرازه له‌گه‌ڵ رانه‌بردوو marû دیت، ئەگه‌ر هاتوو فرمانه‌که تپه‌رپوو (transitive).^{۲۶۸}

šúm: ره‌گی فرمانه له وشه‌ی ئه‌که‌دی šūmu وه‌رگیراوه و چووته ناو سومه‌رییه‌وه.^{۲۶۹} به واتای "پیدان".^{۲۷۰}

hē-na-ab-šúm-mu²⁷¹
hē = i -nn -a -b -šúm -e
MOD=VP -3SG -DAT -3N پیدان -3SG

šuku-ra-ne: "کیلگه‌ی بژیوییه‌که‌ی"

šuku-ra-ne
šuku.r -ane
-3SG کیلگه‌ی بژیوی

a la-ba-an-dé: فرمانه به واتای "ئاوی نه‌دابوو".

²⁶² Black, "Some Sumerian Adjectives," *op. cit.*, p. 6.

²⁶³ Edzard, D. O., *Sumerian Grammar*, Brill, 2003, p. 163.

²⁶⁴ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 1.

²⁶⁵ Sallaberger, *MSZ*, p. 8.

²⁶⁶ Edzard, *op. cit.*, p. 116.

²⁶⁷ Foxvog, *Introduction to Sumerian Grammar*, p. 106.

²⁶⁸ Edzard, *op. cit.*, p. 116.

²⁶⁹ Emelianov, *op. cit.*, p. 487.

²⁷⁰ Jagersma, *op. cit.*, p. 531.

²⁷¹ Zólyomi, G., *An Introduction to the Grammar of Sumerian*, Budapest, 2017 p. 72.

la: ئامرازی نهرینیه، له هه موو شوینیکدا به (nu) دنوسریت ته نیا له م حاله ته دا نه بیت، که له پیش پیشگره کانی ba یا خود bí هات، ئەوا به la یا خود li دنوسریت. {nu+ba} < la-ba، {nu+bi} < li-²⁷².bí

a la-ba-an-dé

a -la ba- n(i) -dé -ø

3N - ئاودان / پرژاندن - in - VP-MM -NEG - ئاو

gen7: ئامرازی یه کسانکردن / لیکچواندن equative، به واتای "وهک" یان "هاوشیوهی" دیت.²⁷³

به رامبهری له ئەکه دیدا ²⁷⁴.kīma

in-gál: فرمانه به واتای "ههیه".

پێوانه: (1.7 x 3.5 x 3.6 سم)

ژ. دهق: 28

بابه تی دهقه که: نامه

ژ. موزه خانه: SM.038349

شوینی دۆزینه وهی: ئومما

میژوو هه که ی: -/-

Obv.

1. dšára-ì-zu

(1) شارا-ئیزو

2. ù-na-a-du₁₁

(2) پیی بلی

3. 4 má l(ĝeš) gur

(3) 4 به له می 18000 لیتر

4. ĝeš²⁷⁵ma-nu ĝeš-gal / gá-gá-dè

(4) داری بی (و) داری گوره، دایبیت

Rev.

1. é-úr-bi-/du₁₀-ra

(1) بو ئی ئوربیدو

2. ħé-na-ab-/šúm-mu

(2) پیویسته بیداتی

وهرگێرانی گشتی:

نامه یه کی کارگێرییه، فرمان به شارا-ئیزو کراوه، 4 به له می 18000 لیتری له داری بی و

داری گوره بدات به ئی-ئوربیدو.

شیکردنه وه:

má: وشه یه کی سومه رییه به واتای "به له م". به رامبهری له ئەکه دیدا ²⁷⁶.elippu/eleppu

ĝeš²⁷⁷ma-nu: وشه یه کی سومه رییه، واتای "داری بی" ده دات، به رامبهری له ئەکه دیدا ²⁷⁶.ēru یه کی

بووه له و جوړه دارانه ی به شیوه یه کی باو له دروستکردنی به له مدا به کارهاتووه.²⁷⁷

²⁷² Foxvog, *Introduction to Sumerian Grammar*, p. 104.

²⁷³ Jagersma, *op. cit.*, p. 202.

²⁷⁴ Sallaberger, *MSZ*, p. 318.

²⁷⁵ *Op. cit.*, p. 638.

²⁷⁶ Steinkeller, P., "The Foresters of Umma: Toward a Definition of Ur III Labor," in: *Labor in the Ancient Near East*, eds. Marvin. A. Powell, New Haven, 1987, pp. 93-94.

²⁷⁷ Taher, M. S., "The Technical Vocabulary of Boat Building in the Documentation of Umma from the Ur III Period," *Sumer* 67, (2016), p. 51.

gêš-gal: وشهیهکی سومه‌رییه به واتای "داری گه‌وره" به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا ²⁷⁸. *kussû*
 gá-gá-dè: فرمانه به واتای "دایینیت".

gá-gá-dè²⁷⁹

gar: RDP -ed =e

دانان: IPFV -IPFV =DIR

gar: رهگی فرمانه به واتای "دانان"²⁸⁰ به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا ²⁸¹. *šakanu* رهگی ئەم فرمانه کاتیکی له باری ساده‌ی رابردوو *hamtu* بگۆریت بۆ باری رانه‌بردوو *marû*. له‌م حاله‌ته‌دا رهگی فرمانه‌که دووباره ده‌کریته‌وه و ده‌گۆریت بۆ *gá-gá*, ئەم حاله‌ته‌ پریزمانییه ناوده‌بریت به reduplication stem ئەگەر کۆتای رهگی فرمانه‌که به پیتیکی نه‌بزوین کۆتای هاتبوو، ئەوا له کاتی دووباره کردنه‌وه‌ی رهگی فرمانه‌که پیتته نه‌بزوینه‌که لاده‌بریت، به پێچه‌وانه‌وه ئەگەر کۆتای رهگی فرمانه‌که به پیتیکی بزوین کۆتای هاتبوو، ئەوا ده‌ستکاری ناکریت و وه‌ک خۆی داده‌نریته‌وه.²⁸² ئەم گۆرانکارییه له‌و جۆره ره‌گانه‌دا پووده‌دات، که پێی ده‌وتریت (ره‌گه‌ ناته‌واوه‌کان Imperfective stems)، که ره‌گی فرمانه‌که له‌ حاله‌تی ته‌واودا جیاوازه له ره‌گی فرمانه‌که له حاله‌تی ناته‌واودا.²⁸³
 gur: گه‌وره‌ترین ئەندازه‌یه بۆ پێوانی "ب، قه‌باره".²⁸⁴ (ده‌کاته‌ نزیکه‌ی ۳۰۰ لیتر). به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا ²⁸⁵. *kūrru*

پێوانه: (1.7 x 3.8 x 4.3 سم)
 بابته‌ی ده‌قه‌که: گریبه‌ستی کرینی که‌نیزه‌ک
 شوێنی دۆزینه‌وه‌ی: ئومما

ژ. ده‌ق: ۲۹
 ژ. مۆزه‌خانه: SM.036001
 میژوو‌ه‌که‌ی: -/۱۰/سالی هه‌شته‌می ئەمارسین

Obv.

1. 1 sag munus
2. ME-dⁿnissaba / mu-ni-im
3. ki li-bur-i-dú-/ni-ta
4. ša-at-eš₁₈-tár / dam ^dšára-kam

پرووی پیشه‌وه:

- (۱) ۱ ئافره‌ت
- (۲) ناوی می-نيسابا
- (۳) له لیبور-ئیدونی
- (۴) شات-ئیشتار، هاوسه‌ری شارا-که‌م

Rev.

1. 4 gín kù-babbar
2. ì-in-ši-sa₁₀
3. igi šu-dam-ki-na-šè

پرووی پشته‌وه:

- (۱) (به) ۴ شیقیل زیو
- (۲) کپی (لئی کپی)
- (۳) له‌به‌رده‌م شوده‌م-کینا

²⁷⁸ Such-Gutiérrez, M., "The Texts from the 3rd Millennium BC at the Oriental Museum, University of Durham (England)" *CDLJ* 3, (2015), p. 16; Grégoire, J. P., *Archives Administratives Sumériennes*, Paris, 1970, p. 289.

²⁷⁹ Jagersma, *op. cit.*, p. 312.

²⁸⁰ Al-Mutawalli, et. al., p. 213.

²⁸¹ Kleinerman and Owen, *CUSAS* 4, p. 305.

²⁸² Edzard, *op. cit.*, pp. 74-76.

²⁸³ Jagersma, *op. cit.*, pp. 311-312.

²⁸⁴ Halloran, *op. cit.*, p. 41.

²⁸⁵ *CAD*, Vol. K, p. 564.

4. <i>igi šar-ru-um-i-li-šè</i>	٤) له به ردهم شاروم-ئیلی
5. <i>ù igi li-bur-^dšul-/gi</i>	٥) و له به ردهم لیبور-شولگی
6. <i>iti ezem-^dšul-gi</i>	٦) مانگی فیستیقالی شولگی
7. <i>mu en eridu^{ki} ba-ḥun/ḥuḡ</i>	٧) ئەو ساله‌ی کاهینی ئیری دو دامه‌زرا

وه‌رگێرانی گشتی:

ئەم دەقه گریبه‌ستی کرینی ئافره‌تیکه به ناوی می-نیسابا، له لایهن شات-ئیشتاره به ٤ شیکل زیو کراوه. به ئاماده‌بوونی ٣ شایه‌ت. میژووی ده‌قه‌که بۆ مانگی ده‌یه‌می سالی هه‌شته‌می ئەمار-سین ده‌گه‌رپه‌ته‌وه.

شیکردنه‌وه:

sag munus: وشه‌یه‌که واتای "ئافره‌ت، که‌نیزه‌ک" ده‌دات.^{٢٨٦} له دوو برگه پیکهاتوو، برگه‌ی یه‌که‌م: *sag* به واتای "سه‌ر/که‌س".^{٢٨٧} (لیرده‌دا مه‌به‌ست لێی که‌سه). برگه‌ی دووه‌می *munus* به واتای "ئافره‌ت، ژن" به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا *sinništu*.^{٢٨٨}
mu-ni-im: به واتای "ناوه‌که‌ی/ناوی".
mu: چه‌ند مانایه‌کی جیاوازی هه‌یه، لیرده‌دا واتای "ناو" ده‌دات.^{٢٨٩}
(a)nni: جیناوی که‌سی سییه‌می تاکه.

mu-ni-im
mu -(a)ni -am₆
 ناو -3SG -AFIR

dam: وشه‌یه‌کی سومه‌رییه به واتای "هاوسه‌ری سه‌ره‌کی، ژنی گه‌وره" به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا *mutum/aššatu*.^{٢٩٠}

gín: وشه‌یه‌کی سومه‌رییه، چه‌ند مانایه‌کی جیاوازی هه‌یه، ئەگه‌ر له پیشیه‌وه هیمای دیاریکه (نیشانده‌ر) (determinative) هات، ئەوا واتای "ته‌ور" ده‌دات، به‌لام لیرده‌دا به واتای "یه‌که‌ی کیش" هاتوو.^{٢٩١} به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا *šiqu*.^{٢٩٢}

²⁸⁶ Steinkeller, P., *Sale Documents of the Ur-III-Period*, Stuttgart, 1989, p. 130.

²⁸⁷ Halloran, *op. cit.*, p. 135.

²⁸⁸ Sallaberger, *op. cit.*, p. 688.

²⁸⁹ Halloran, *op. cit.*, p. 13.

²⁹⁰ Sallaberger, *op. cit.*, p. 138.

²⁹¹ Halloran, *op. cit.*, p. 36.

²⁹² CAD, Vol. Š, p. 96.

kù-babbar: وشهیه که واتای "زیو" دهدات.²⁹³ له دوو برځه ناو+ئاوه لئاو پیک هاتوو، برځه یه که م kù واتای "کانزا" دهدات، برځه یه دوو م babbar ئاوه لئاوه به واتای "سپی، گش، بریقه دار".²⁹⁴ به رامبه ری له ئەکه دیدا kaspu.²⁹⁵ مانای ههردوو برځه که پیکه وه ده بیته "کانزای بریقه دار".

i-in-ši-sa₁₀: فرمانه به واتای "لپی کرپی/له ئه وی کرپی".²⁹⁶

sa₁₀: رهگی فرمانه واتای "کرین" دهدات.²⁹⁷ ئەم فرمانه به پیی ئه و ناو به ندانه ی (infixes) بوی زیاده کریت واتاکه ی ده گوریت، له گه ل šī به واتای "کرین له که سیک" له گه ل na به واتای "کرین بۆ که سیک"، له گه ل ta واتای "کرین بۆ به شتیک" دهدات و له گه ل da به واتای "توانای کرین".²⁹⁸ به رامبه ری ئەم فرمانه له ئەکه دیدا بریتی یه له šamu.²⁹⁹

i-in-ši-sa₁₀

i -n -ši (n) -sa₁₀ -Ø

VP-3SG -3SG - کرین -3N

igi PN šè: دهسته واژه یه کی سومه رییه واتای "له پیش، له به رده م" دهدات، ئەم دهسته واژه یه له به لگه نامه یاساییه کاندای ده رکه وتوو، به تایبه تی له و ده قانه ی په یوه سه ته به گریبه سه ته کانی کرین و له گه ل ناودا به کار دیت،³⁰⁰ (مه به سه ته پیی ئه و که سه انه یه که شایه تی ده دن).

پێوانه: (2.7 x 4.8 x 8.3 سم)

بابه تی ده قه که: یاسایی

شوینی دۆزینه وه ی: ئومما

ژ. ده ق: 30

ژ. مۆزه خانه: SM.037745

میژوووه که ی: -/10/ سالی چل و پینجه می شولگی

Obv.

پووی پیشه وه:

1. [...]	(1) . . . .
2. [...] [x]	(2) . . . . .
3. [...] -ke ₄	(3) . . . . .
4. ʿé ¹ šeš-kal-la-ka	(4) خانووی شیش-کالا
5. ki-ba ba-a-gá-ar	(5) ئەو (کالایه ی) له شوینی خوی دانرا بوو
6. nu-gi ₄ -gi ₄ -da	(6) گه رانه وه (په شیمان بوونه وه) نییه
7. mu lugal-bi ba-pàd	(7) به ناوی پاشا سویند خورا
8. ^m ù-ma-ni ugula ġeš-da	(8) ئوممانی فه رمانده ی شه سه تی
9. ^m lú-dingir-ra dumu-ni	(9) لو-دینگیرا، کورپی

²⁹³ Garfinkle, et. al., *CUSAS* 16, p. 305.

²⁹⁴ Black, "Some Sumerian Adjectives," p. 13.

²⁹⁵ *CAD*, Vol. K, p. 245.

²⁹⁶ Steinkeller, *op. cit.*, p. 159.

²⁹⁷ Steinkeller, *op. cit.*, p. 157.

²⁹⁸ *Ibid.*

²⁹⁹ *Op. cit.*, p. 156.

³⁰⁰ *Op. cit.*, p. 105.

10. ^m ur-[sag]-ku ₅ dub-sar	(۱۰) ئور- [ساگ]-كو نوسەر
11. ^m ur-[e ₁₁]-e dumu / ^d [šára [?]]-an-dùl	(۱۱) ئور- ئى ¹ -ئى ¹ ، كورپى شارا-ئەندول
12. ^m [xxx] dub-sar	(۱۲) [xxx] نوسەر
13. ^m [xxx] dub-sar	(۱۳) [xxx] نوسەر
14. dumu ur- ^d dumu-zi-da	(۱۴) كورپى ئور- دوموزيدا

Rev.

پرووی پشته‌وه:

1. ^m lú-du ₁₀ -ga sukkal	(۱) لودوگا راولیژکار/وه‌زیر
2. dumu gu-du-du	(۲) كورپى گودودو
3. ^m šeš-kal-la dub-sar	(۳) شیش-كالا نوسەر
4. dumu a-ḫa-ma-ti	(۴) كورپى ئاخاماتی
5. ^m tu-ra-am-ì-lí	(۵) تورام ئیلی
6. lú-inim-ma-bi-me-ěš	(۶) ئه‌وانه شایه‌ته‌كان بوون
7.	(۷) .....
8. iti ezem- ^d šul-gi	(۸) مانگی فیستیقالی شولگی
9. mu ^d šul-gi lugal	(۹) (ئەو) ساله‌ی پاشا شولگی
10. ur-bí-lum ^{ki}	(۱۰) ئورییلوم
11. lu-lu-bu ^{ki}	(۱۱) لولوبو
12. si-mu-ru-um ^{ki}	(۱۲) سیموروم
13. ù kár-ḫar ^{ki}	(۱۳) و کارخار
14. [aš-šè sag]-du-bi	(۱۴) له یه‌ك پرۆسه‌دا سه‌ریانی
15. [šu búr-ra bí]-ra-a	(۱۵) وورد و خاشکرد

وه‌رگێرانی گشتی:

ده‌قیکی یاساییه، به ئاماده‌بوونی ۹ شایه‌ت ئەنجامدراوه. ناوه‌رۆکه‌که‌ی له‌به‌ر شکاوی دیار نییه. (په‌نگه‌ تاییه‌ت بیته‌ به‌ کرینی خانوو؟). میژووه‌که‌ی بۆ سالی چل و پینجه‌می فه‌رمانه‌وه‌ی شولگی ده‌گه‌ریتته‌وه‌.

شیکردنه‌وه:

é šeš-kal-la-ka: "له‌ خانووه‌که‌ی شیش-كالا".

é šeš-kal-la-ka

é Šeš.kal =ak =a

خانوو Šeš.kal =ĜEN =LOC

ki-ba ba-a-gá-ar: فرمانه‌ به‌ واتای "ئەو (کالایه‌ی) له‌ شوینی خۆی دانرا بوو".

ki-ba ba-a-gá-ar

ki= -bi = a ba -e -gár -Ø

3N- دانان- VP-MM-on =LOC هی ئەو (بۆ تاکی ژیر) شوین

nu-gi4-gi4-da: فرمانه به واتای ”گه‌رانه‌وه نییه/په‌شیمان بوونه‌وه نییه“.³⁰¹ ئەم فرمانه وهک مه‌رجیکی یاسایی یاخود به‌لینیک له به‌لگه‌نامه‌کانی گرێبه‌ستی کرپن و فرۆشتن له لایهن هه‌ر یه‌که له کرپار و فرۆشیار کارهاتووه.³⁰²

gi4: ره‌گی فرمانه به واتای ”گه‌رانه‌وه“، به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا *tuāru*.³⁰³ هه‌مان حاله‌تی فرمانی gar ی هه‌یه و له ده‌قه‌کانی پیشوو شیکردنه‌وه‌ی بۆ کراوه. ئەویش دووباره کردنه‌وه‌ی ره‌گی فرمانه کاتیک له حاله‌تی رانه‌بردوو *marû* دا به‌کاربه‌ینریت. له‌به‌رئه‌وه‌ی ئەم ره‌گه به پیتی بزوین کۆتایی هاتوو، له‌م حاله‌ته‌دا ره‌گه‌که وهک خۆی به ته‌واوی دووباره ده‌کرینه‌وه.

mu lugal-bi ba-pàd: ده‌سته‌واژه‌یه‌کی سومه‌رییه به واتای ”به ناوی پاشا سویند خورا/ناوی هینرا“.³⁰⁴ ئەم ده‌سته‌واژه‌یه له به‌لگه‌نامه یاساییه‌کانی فرۆشتن له سه‌رده‌می بنه‌ماله‌ی سییه‌می ئوردا هاتوو و په‌یوه‌سته به بره‌گی ”گه‌رانه‌وه نییه/په‌شیمان بوونه‌وه نییه“، که له سه‌ره‌وه ئاماژه‌ی پیدرا. bi: پاشگری نیشاندهره demonstrative suffix.³⁰⁵

ba-pàd: فرمانه به واتای ”ناوی هینرا (سویند خورا)“.

mu lugal-bi ba-pàd³⁰⁶

mu lugal=ak =be=Ø -ba -pàd -Ø
3N- ناو هینان/ناولینان VP-MM =ABS =its =GEN =پاشا ناو

lú-inim-ma-bi-me-éš: ده‌سته‌واژه‌یه‌که به واتای ”ئه‌وانه شایه‌ته‌کانن“.³⁰⁷

lú-inim-ma-bi-me-éš³⁰⁸

lú inim=ak =be=Ø =me -eš
3PL =be =ABS =its =GEN =ووشه‌که‌س

³⁰¹ Steinkeller, *op. cit.*, p. 46.

³⁰² *Ibid.*

³⁰³ Steinkeller, *op. cit.*, pp. 45-46.

³⁰⁴ *Op. cit.*, p. 71.

³⁰⁵ *Op. cit.*, p. 72.

³⁰⁶ Jagersma, *op. cit.*, p. 546.

³⁰⁷ Steinkeller, *op. cit.*, p. 105.

³⁰⁸ Jagersma, *op. cit.*, pp. 682-683.

بهشی دووهم:

شیکاری لایه‌نی میژووی و

جوگرافی دهقه‌کان

تەوھرى يەكەم: شىكارى ناوى مانگ و كلىشه ميژوويەكان

أ- شىكارى ناوى مانگەكان:

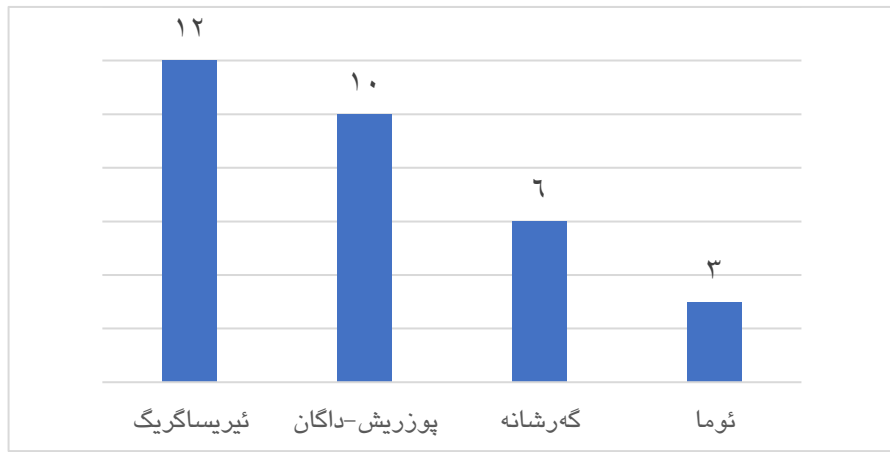
لە دەقەكانى ئەم توپىنەوھىيەدا ناوى ۳۱ مانگ دەرکەوتووه، بۇ پوژمىرى چەند شارىكى جياواز (ئىرىساگرىگ، ئومما، گەرشانە و پوزرىش-داگان) دەگەرىنەوھ. ھەردوو شارى ئومما و ئىرىساگرىگ پوژمىرى ناوخۆيى تايبەت بە خۆيان ھەبووه، بەلام ھەر يەكە لە شارەكانى گەرشانە و پوزرىش-داگان پوژمىرى شارى ئور ياخود پوژمىرى يەگرتووى بىنەمالەي سىيەمى ئورىان بە كارھىناوھ، كە بە پوژمىرى ئىمپراتورى *Reichskalender* ناسراوھ. بە راي كۆھن Cohen بەكارھىنانى ئەم زاراوھىيە بۇ پوژمىرى ئور تاراوھىكى زور جىي نىگەرانىيە و دروست نىيە، بەلكو راي وايە ئەگەر ئەم زاراوھىيە ئاماژە بوو بىت بۇ پوژمىرى يەگرتوو كە لە سەراندەمى شانشىنەكەدا ھەك سەرچاوھى ستانداركردن و ناوھندكرن سەپىنرايىت.^۱ ئەوا لە سەرھەتاي فەرمانرەوايى ئىشې-ئىرراي ئىسن پوژمىرى يەگرتوو راستەقىنە ھەبوو، ئەويش پوژمىرى سومەرى باشوورى ميسوئوتاميايە (كە لەسەر بىنەمالى پوژمىرى نىپور بىناىدرابوو)، كە بە پرونى لە سەراندەمى باشوورى ميسوئوتامياىدا ھاتووھ و بەلگەي لەسەرھە. بەلام لە سەرھەمى ئورى سىيەم جگە لە خودى ئور، تەنيا لە پوزرىش-داگان و گەرشانە دا پوژمىرى ئورىان بە تايبەتى بەكارھىنراوھ و كۆھن راي وايە رەنگە ھۆكارى ئەمەش بۇ ئەوھ بىت ئەم شوپىنە گەشەسەندنى نوئ و چالاكى فراوانى پەيوەست بە دەسەلاتى ناوھندى ئورھوھ بەسەردا ھاتىت.^۲ ناوانى مانگەكان لە سەرھەمى فەرمانرەوايى بىنەمالى سىيەمى ئور پەيوەست بووھ بەو كار و چالاكىيانەي ئەنجامىنداوھ، ھەندىكىان پەيوەندىيان بە كشتوكال و چاندن و دروینەي دانەويئەوھ ھەبووھ. ھەندىكى دىكە لەمانگەكانى ناوى ئەو مانگانەي كە پەيوەندىدار بوون بە خواردنى ئاژەلەكانى ھەك ئاسك، بالندەي ubi، بەراز و شىوايى ناوى ئەم مانگانە لە سەرھەمى سەرھەلدانى بىنەمالەكانەوھ بەردەوام بووھ و لە سەرھەمى فەرمانرەوايى ئورى سىيەمىش بەكارھىنراوھ.^۳ ھەندىك جاريش ناوى مانگەكان بە ناوى خواوھند و پاشاكان ناوانراون ياخود پەيوەندى بە ناوى پىشە و چالاكى ترەوھ ھەبووھ كە لەو سەرھەمدا ئەنجام دراوھ ھەك مانگى كوخي قامىش، مانگى دانانى خشت لەناو قالب.

لەم باسەي خواوھەدا ناوى تەواوى ئەو مانگانەي لە دەقەكانى توپىنەوھەكەدا دەرکەوتوون شىكردنەوھيان بۇ كراوھ، لە ھەمان كاتدا ئەم مانگانە بۇ پوژمىرى كام شار دەگەرىتەوھ تىشكىان خراوھتە سەر. زورترىن ناوى مانگى دەرکەوتوو بۇ پوژمىرى ئىرىساگرىگ و كەمترىيان بۇ پوژمىرى ئومما دەگەرىتەوھ (دەروانرىتە شىوھى ۲).

¹ Cohen, *Festivals and Calendars of the Ancient Near East*, p. 85.

² *Ibid.*

³ *Ibid.*

شیوهی ۲: ناوی مانگه دهرکه وتووکان له دهقهکانی توژیینه وه که به پپی پوژژمیری شارهکان

:iti ezem-^dŠul-gi

ئەم مانگه واتای ”مانگی ئاهه‌نگیرانی شولگی“ دەدات. له پوژژمیری زوریک له شاره سومه‌رییه‌کانی سه‌ردهمی بنه‌ماله‌ی سییه‌می ئور دهرکه وتوو. مانگی ۸ له شاری ئور،^۴ مانگی ۱۰ له شاری ئوما،^۵ مانگی ۷ له شاری له‌گه‌ش/گیرسو (دوای فه‌رمانپه‌وای گو‌ده‌یا)،^۶ مانگی ۷ له شاری ئیريساگرگ.^۷ به هه‌مان شیوه مانگی ۷ له شاری پوزریش-داگان (پیش سالی ۳ی فه‌رمانپه‌وایی شو-سین)، به‌لام له سالی چواره‌می شو-سین به دووه ئه‌م مانگه گو‌رانکاری به‌سه‌ردا هاتوو و وه‌ک مانگی ۸ هاتوو.^۸ هه‌روه‌ها ناوی ئەم مانگه له ئه‌رشیفی تورام ئیلی *Turam-īli* و سی ئا-ئا SI.A-a دا هاتوو.^۹ له لایه‌کی دیکه‌وه له ئه‌رشیفی ئی‌صیدوم *Ešidum* دا ناوی ئەم مانگه دهرکه وتوو.^{۱۰} به هاتنی فه‌رمانپه‌وایی شولگی له شاری گیرسو/له‌گه‌ش له‌گه‌ل ئوما، گو‌رانکاری له پوژژمیره‌که‌یاندا کرا، ئه‌ویش به لابردنی مانگی *iti ur* و دانانی مانگی *iti ezem-^dŠul-gi* له جیگه‌یدا.^{۱۱} کوهن ئاماژه به‌وه ده‌کات، پیده‌چیت شولگی ئەم گو‌رانکارییه‌ی به هوی یادکردنه‌وه‌ی ۳۰ یه‌مین سالیادی فه‌رمانپه‌وایه‌تییه‌که‌ی بوو بیت و وه‌ک هیمایه‌ک بو شو‌کوداری خوی ئەم گو‌رانکارییه‌ی ئەنجام دابیت.^{۱۲} به‌لام کۆنترین ناوی دهرکه وتووی ئەم مانگه بو سالی ۲۵ ی فه‌رمانپه‌وایی شولگی له شاری گیرسو/له‌گه‌ش و سالی ۲۶ ی فه‌رمانپه‌وایه‌تییه‌که‌ی له شاری ئوما ده‌گه‌رپه‌ته‌وه.^{۱۳}

⁴ Cohen, M. E., *The Cultic Calendars of the Ancient Near East*, Bethesda, 1993, p. 153.

⁵ Sallaberger, *Der Kultische Kalender* ..... p. 10.

⁶ Cohen, *Festivals and Calendars of the Ancient Near East*, p. 74.

⁷ Ozaki, Tohru., “On the Calendar of Urušağrig,” *ZA* 106, no. 2, (2016), p. 130.

⁸ Sallaberger, *op. cit.*, p. 8.

⁹ *Op. cit.*, p. 11.

¹⁰ Kamil, A., *L’archive D’e Ešidum, Un Entrepreneur Du Temps des Rois d’Ur*, PhD diss. Université Paris 1, Paris, 2015, p. 33.

¹¹ Cohen, *The Cultic Calendars of the Ancient Near East*, p. 60.

¹² *Op. cit.*, pp. 68-69.

¹³ *Op. cit.*, p. 107.

ناوی ئەم مانگە تەنیا لە پۆژژمیری شاری ئومادا وەک مانگی ۷ هاتوو. ^{۱۴} واتای ”جۆ لەسەر شوسته/بەندەر“ دەدات. مەبەست لە واتای ناوی ئەم مانگە کاتی ئامادەکردنی جۆ/دانەوێڵە یە بۆ بارکردن لە بەندەرەکان، یاخود رەنگە دانەوێڵە دواى کۆکردنەوه و مەلۆکردنیان بە درێژایی شوسته و بەندەر و پێرەوه ئاوییهکان ئامادە کرابیت بۆ بارکردن. ^{۱۵} ئەمەش ئاماژە یە بۆ کوتا کاری وەرزى دروینەکردن. ^{۱۶} ناوی ئەم مانگە لە سى برگە پیکهاتوو، še زانراوه بە واتای ”جۆ، دانەوێڵە“، برگە ی kar بە واتای ”بەندەر“ دەدات، kar-ra لە kar-a هاتوو، بە واتای ”لە بەندەر/لەسەر زەوى بەندەر“ دەدات. ^{۱۷} kar وشە یەکی سومەرییە، وەرگیراوه و چوو ته ناو ئەکەدییهوه بووه بە ^{۱۸} kārū برگە ی سینیە می ناوی ئەم مانگە gál بە واتای ”هەیه“. ^{۱۹} رینووسی ناوی ئەم مانگە لە دەقەکاندا بەم شیوہ یە هاتوو: ^{۲۰}

še-kar(-ra)-gál(-la), Še-kar,ra-gal , še-kar(-ra)-gá-la , še-kar-ra-gar-la , še-kar-ra-gá-gar , še-kar-ra-gá-gál-la , še-kar-ra , še-kar-ra-gar.²¹

یەكەمین دەرکەوتنی ئەم مانگە بۆ سەردەمی سەرھەلانی بنەمالەکان دەگەریتەوه. ^{۲۲} ناوی ئەم مانگە لە پۆژژمیری چەند شارێکدا دەرکەوتوو. مانگی ۹ لە شاری ئومما، ^{۲۳} مانگی ۴ لە شاری ئیریساکریگ، ^{۲۴} مانگی ۳ لە شاری گیرسو (سەردەمی سارگۆن و گودەیا). ^{۲۵} ناوی ئەم مانگە بە واتای ”ئاھەنگێزانی خواوەند لیسیی“ دیت. لە دوو بەش پیکهاتوو. بەشی یەكەم ezem/izim زانراوه و پێشتر شیکراوتەوه، بەشی دووهم Lisi/Lisin خواوەندیکی میننە یە و لە شارە سومەرییەکان پەرستراوه و هەندیک جار بە ”لیسینی دایک“ ناوبراوه وەک خواوەندی دایک و هاوتایی خواوەند نینخورساگ بووه، یاخود بە کچی دانراوه. ^{۲۶} پەرستگای ئەم خواوەندە لە شاری ئومما é-ur₅-šà-ba بووه. ^{۲۷} رەنگە هاتنی ناوی مانگی لیسى مانگی دایکایەتی بوو. ^{۲۸} رینووسی ناوی ئەم مانگە بە دوو شیوہ لە دەقەکاندا هاتوو: ^{۲۹} iti ezem-^dLi9-si4 , iti ^dLi9-si4(-na)

¹⁴ Sallaberger, *Der Kultische Kalender*, p. 9.

¹⁵ Cohen, *The Cultic Calendars of the Ancient Near East*, p. 172.

¹⁶ Sallaberger, *op. cit.*, p. 235.

¹⁷ Halloran, *op. cit.*, p. 34.

¹⁸ Jagersma, *op. cit.*, p. 56.

¹⁹ *Op. cit.*, p. 642.

²⁰ Cohen, *op. cit.*, p. 172.

²¹ Sigrist, *Neo-Sumerian Texts From The Royal Ontario Museum II*, (Ontario 2, 033, r2), p. 44.

²² Cohen, *op. cit.*, p. 63.

²³ Sallaberger, W., "The Emergence of Calendars in the Third Millennium BCE: Deities, Festivals, Seasons, and the Cultural Construction of Time," in: *Calendars and Festivals in Mesopotamia in the Third and Second Millennia BC*, eds. Daisuke Shibata and Shigeo Yamada, Wiesbaden, 2021, p. 28.

²⁴ Ozaki, *op. cit.*, p. 134.

²⁵ Sallaberger, *op. cit.*, p. 28.

²⁶ Black, and Green, *op. cit.*, p. 122.

²⁷ George, A., *House Most High: The Temples of Ancient Mesopotamia*, Vol. 5, Eisenbrauns, 1993, p. 157.

²⁸ Sallaberger, *op. cit.*, p. 27.

²⁹ Cohen, *op. cit.*, p. 185.

ئەم مانگە واتای "سامان/خاوەنداریتی خواوەند ئینلیل" دەدات.^{۳۰} پیکهاتووہ لە níg بە واتای "سامان/خاوەنداریتی" بەرامبەری لە ئەکەدیدا *mimma /būšu*.^{۳۱} بەشی دووہمی ناوہکە ناسراوہ خواوەند ئینلیلە. ناوی ئەم مانگە تەنیا لە پۆژژمیری شاری ئیریساکریگ بە مانگی ۸ دەرکەوتووہ.^{۳۲} ھەرۆہا لە ئەرشیفی ھەردوو بازراگان تورام-ئیلی^{۳۳} و سی ئا-ئا SI.A-a داھاتووہ.^{۳۴}

:iti šeš-da-gu7

ناوی ئەم مانگە بە واتای "مانگی خواردنی بەراز" دیت. لە پۆژژمیری چەند شاریکدا دەرکەوتووہ. مانگی ۲ لە شاری پوزریش-داگان،^{۳۵} مانگی ۳ لە شاری ئور.^{۳۶} کۆھن ھیمای šeš بە zah_x دەخوینیتەوہ و پیشنیاری ئەوہ دەکات مانگی zah_x-da-gu7 پۆرہسمیکی ئاینی یان پیشکەشکردنیک بووہ بۆ بەرہنگاربوونەوہی ونبون و دیارنەمانی مانگ لە ئاسماندا ئەنجام دراوہ، ئەمەش لەسەر بنەمای ئەو پۆرہسم و قوربانییانە بۆ خواوەندی مانگ نەننا Nanna ئەنجامدراوہ.^{۳۷} پینووسی ناوی ئەم مانگە بە چەند شیوہیەکی جیاواز لە دەقەکاندا ھاتووہ.^{۳۸} zah_x(Šeš)-ta-gu7, zah_x(Šáh)-kù, zah_x(šáh)-zé-da-gu7, zah_x(NE)-dè-gu7

:iti us-bí-gu7

لە پۆژژمیری چەند شاریکدا ھاتووہ. مانگی ۴ لە شاری ئور،^{۳۹} مانگی ۳ لە شاری پوزریش-داگان^{۴۰} و لە سالی چوارەمی فەرمانرەوایی شو-سینەوہ دەبیتە مانگی ۴. ھەرۆہا لە ئەرشیفی ئیصیدوم *Ešidum* دا ناوی ئەم مانگە دەرکەوتووہ.^{۴۱} ئەم مانگە واتای "خواردنی بالندە" "ubi دەدات.^{۴۲} سەبارەت بە جۆری بالندە ubi، کۆھن بە بالندە ننگال Ningal ھاوسەری خواوەندی مانگ دەستنیشاکردووہ و لە لایەن Veldhuis بە "قاز" دیاریکراوہ، بە ھەمان شیوہ شتاینکیلەر بە جۆریکی "قازی سپی تەواو" دیاریکردووہ.^{۴۳} بالندە u-bí لە لیستی بالندەکان لە بەلگەنامە ئابووریەکانی پوزریش-داگان ھاتووہ.^{۴۴} بە رای کۆھن بەکارھێنانی بالندە u5-bí وەک قوربانیک

³⁰ Garfinkle, *CUSAS* 22, p. 80.

³¹ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 129.

³² Ozaki, *op. cit.*, p. 131.

³³ Widell, M., "The Ur III Calendar(s) of Turam-Ili," *CDLJ* 2, (2003), p. 1.

³⁴ Sallaberger, *Der Kultische Kalender* ....., p. 11.

³⁵ *Ibid.*

³⁶ Sallaberger, "The Emergence of Calendars in the Third Millennium BCE: .....", p. 28.

³⁷ Cohen, *Festivals and Calendars of the Ancient Near East*, p. 93

³⁸ *Op. cit.*, pp. 92-93.

³⁹ Sallaberger, "The Emergence of Calendars in the Third Millennium BCE: .....", p. 28.

⁴⁰ Cohen, *op. cit.*, p. 84

⁴¹ Kamil, *op. cit.*, p. 34.

⁴² Sallaberger, *Der Kultische Kalender* ....., p. 195.

⁴³ Cohen, *op. cit.*, p. 96.

⁴⁴ *Ibid.*

بۆ خواوهند نه‌ننا، له وانه‌یه ئامرازیک بوو بیټ بۆ دووباره ژيانه‌وه و چالاکبونه‌وه‌ی مانگ. رینووسی ناوی ئەم مانگه له ده‌قه‌کاندا به چهند شیوه‌یه‌کی جیاواز هاتوو. ^{٤٥}

u₅-b₁-gu₇, ub-b₁^{mušen}-gu₇, ub^{mušen}-b₁-gu₇, u₅-b₁^{mušen}-gu₇, u₅-b₁-gu₇^{mušen}, <u₅>^{mušen}-b₁-gu₇, ezem-u₅-b₁-gu₇, u₅-b₁^{mušen}-gu₇

:iti kir₁₁-si-ak

ئەم مانگه واتای ”کاتیک” به‌رخه مێینه‌کان (خورییه‌که‌یان) لیکرایه‌وه” هه‌دات. ^{٤٦} ناوی ئەم مانگه له دوو به‌ش پیکهاتوووه kir₁₁ به واتای ”به‌رخه مێینه” به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا buqamtu. ^{٤٧} به‌شی دووه‌می si-ak فرمانیکی لیکدراوه به واتای ”ب‌رینه‌وه/لیکدنه‌وه‌ی (خوری)”. ^{٤٨} si وشه‌یه‌کی سومه‌رییه و به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا baqāmu. ^{٤٩} ئەم مانگه ته‌نیا له رۆژژمیری شاری ئیریساکریگ دا ده‌رکه‌وتوووه. به‌شیک له توێژه‌ران به مانگی ٩ دیاری کردوووه. ^{٥٠} به‌شیکی دیکه‌یان به مانگی ٣ یان داناوه. ^{٥١} هه‌روه‌ها له رۆژژمیری تورام-ئیلی دا هاتوووه. ^{٥٢}

:iti maš-dà-gu₇

ئەم مانگه له رۆژژمیری چهند شاریکدا هاتوووه. مانگی ٢ له شاری ئور، ^{٥٢} مانگی ١ له شاری پوزریش-داگان، ^{٥٤} به‌لام له دوا‌ی سالی سینییه‌می شو-سینه‌وه گورانکاری له‌رۆژژمیری شاری پوزریش-داگان پووده‌دات، ئەم مانگه ده‌بیته مانگی دووه‌م و iti še-sag₁₁-ku₅ شوینی ده‌گریته‌وه و ده‌بیته مانگی یه‌که‌م. ^{٥٥} ئەم مانگه واتای ”خواردنی ئاسک” هه‌دات. به‌شی یه‌که‌می ناوی ئەم مانگه maš-dà واتای ”ئاسک” هه‌دات، ^{٥٦} به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا šabītu. ^{٥٧} په‌نگه له‌م مانگه‌دا خواردن و قوربانیکردنی ئاسک به تاییه‌تی به‌کارهاتیبیت. ^{٥٨} کوهن رای وایه ئەم مانگه ئاماژه‌یه‌که بۆ خواوهند نه‌ننا Nanna و پیده‌چیت هه‌رسی مانگی (١، ٢، ٣) له رۆژژمیری شاری ئور تاییه‌ت بووبیت به خواردن و قوربانیکردن به مه‌به‌ستی دووباره چالاکبونه‌وه و ژيانه‌وه‌ی مانگ، دوا‌ی ئەوه‌ی که بینین و خوراکری له ئاسماندا که‌م و لاواز بوو بوو. ناوی ئەم مانگه به شیوه‌ی چهند رینووسیکی جیاواز هاتوووه. ^{٥٩} maš-kù-gu₇, maš-dà-gu₇, máš-dà-gu₇.

⁴⁵ Cohen, *Festivals and Calendars of the Ancient Near East*, p. 96.

⁴⁶ *Op. cit.*, p. 210.

⁴⁷ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 102.

⁴⁸ Cohen, *op. cit.*, p. 210.

⁴⁹ *Ibid.*

⁵⁰ Ozaki, *op. cit.*, p. 131.; Sallaberger, “The Emergence of Calendars in the Third Millennium BCE: .....,” p. 29.

⁵¹ Owen, *NISABA* 15/1, p. 69; Cohen, *op. cit.*, p. 209.

⁵² Widell, “The Ur III Calendar(s) of *Tūram-ilti*,” p. 1.

⁵³ Sallaberger, *op. cit.*, p. 28.

⁵⁴ Cohen, *op. cit.*, p. 84.

⁵⁵ Richard Firth, “Synchronization of the Drehem, Nippur and Umma Calendars During the Latter Part of Ur III,” *CDLJ* 1, (2016), p. 2.

⁵⁶ Halloran, *op. cit.*, p. 118.

⁵⁷ *CAD*, Vol. Š, p. 42.

⁵⁸ Sallaberger, *Der Kultische Kalender* ....., p. 194.

⁵⁹ Cohen, *op. cit.*, p. 90.

ناوی ئەم مانگەش بە ھەمان شیوہ لە پۆژژمیری چەند شارێکدا ھاتووہ. مانگی ۱۰ (پیش ŠS 4) مانگی ۱۱ (دوای ŠS 4) لە شاری پوزریش-داگان.^{۶۰} مانگی ۱۱ لە شاری ئور،^{۶۱} ئوون ناوی ئەم مانگە لە پۆژژمیری شاری ئیریساکریگ دا بە مانگی ۱۱ دیاری کردووہ.^{۶۲} بەلام ھەر یەكە کۆھن و ئۆزاکێ ئەم دەستنیشانکردنە ڕەتدەکەنەوہ و ڕایان وایە لە پۆژژمیری ئیریساکریگ ناوی ئەم مانگە تییدا نییە.^{۶۳} ئۆزاکێ ئاماژە بەوہ دەکات دانانی ئەم مانگە لە پۆژژمیری ئەم شارەدا بە مانگی ۱۱، لەلایەن ئوون لەسەر بنامەییەکی زۆر لاواز بنیات نراوہ.^{۶۴} ھەر وہا لە ئەرشیفی تورام-ئیلی دا ھاتووہ.^{۶۵} لە پەرسنگای تیراش Tirsas لە شاری گیرسو فیستیقایکی مانگانە بە ناوی ezem-an-an بۆ خواوہند نینگیرسو ئەنجامدراوہ لە ماوہی فەرمانرہوایی گودەیا.^{۶۶}

iti šu-gar-gal

ئەم مانگە تەنیا لە پۆژژمیری ئیریساکریگ دا ھاتووہ. سەبارەت بە دیاریکردنی ئەم مانگە توێژەرەن دابەش بوون بە دوو بەرەدا. بەشیکیان بە مانگی ۲ یان دەستنیشان کردووہ،^{۶۷} لە کاتیکدا ھەندیکی تریان بە مانگی ۱ یان دیاری کردووہ.^{۶۸} کۆھن ئاماژە بە لیکچوونی نیوان ئەم مانگە و مانگی ۳ لە شاری ئاداب دەکات، کە شیوہ سادەکەیی مانگی šu-gar ە. کۆھن پشتگیری بۆچوونی Such-Gutierrez دەکات، کە ڕای وایە šu-gar تەنیا کورتکراوہی (aša5)-ēš-gar-šu-gar(-ra) مانگی ۳ یە لە شاری ئەدەب.^{۶۹}

iti ezem-^dNin-a-zu

یەكەم دەرکەوتنی ناوی ئەم مانگە بۆ سەردەمی سەرھەلانی بنەمالەکان دەگەریتەوہ لە شاری ئور، کە بەشیوہی iti ezem-mah-^dNin-a-zu ھاتووہ.^{۷۰} دواتر لە سەردەمی ئوری سینیەم گۆرانیکاری بەسەردا ھاتووہ و وەک مانگی ۶ لە شاری ئور دەرکەوتووہ.^{۷۱} ھەر وہا بە مانگی ۵ پیش ŠS 4 و مانگی ۶ لە ŠS 4 بەدواوہ لە پوزریش-داگان ھاتووہ.^{۷۲} بە ھەمان شیوہ لە پۆژژمیری شاری ئیشان مزید Išān Mizyad ناوی ئەم مانگە ھاتووہ.^{۷۳} لە سەردەمی بابلی کۆن و لە شاری ئور ناوی ئەم

⁶⁰ Cohen, *Festivals and Calendars of the Ancient Near East*, pp. 84-85.

⁶¹ Sallaberger, "The Emergence of Calendars in the Third Millennium BCE: .....", p. 28.

⁶² Owen, *NISABA* 15, p. 69; Cohen, *op. cit.*, p. 72.

⁶³ Cohen, *op. cit.*, p. 209; Ozaki, *op. cit.*, p. 135.

⁶⁴ Ozaki, *op. cit.*, p. 134.

⁶⁵ Widell, "The Ur III Calendar(s) of Tūram-īli," p. 1.

⁶⁶ Cohen, *op. cit.*, p. 60.

⁶⁷ Sallaberger, *op. cit.*, p. 28; Ozaki, *op. cit.*, p. 135.

⁶⁸ Owen, *NISABA* 15, p. 72; Cohen, *op. cit.*, p. 209.

⁶⁹ Cohen, *op. cit.*, p. 197.

⁷⁰ *Op. cit.*, p. 71.

⁷¹ *Op. cit.*, p. 77.

⁷² *Op. cit.*, p. 84.

⁷³ *Op. cit.*, p. 206.

مانگه هاوشیوهی سهردهمی ئوری سییه م وهک مانگی ۶ هاتووه.^{۷۴} ناوی ئەم مانگه واتای "فیسیتیقالی" خواوهند نین- ئازو" دەدات. خواوهند نین- ئازو خواوهندیکی سومه‌ریی جیهانی خوارهوه (جیهانی مردوان) بووه، له هه‌زاره‌ی سییه‌می پیش زاین له شاری ئیشنونا، به‌لام دواتر په‌رستنی گورپاره به خواوهند تیشپاک Tišpak تاییه‌ت به ناوچه‌ی دیاله (ئیشنونا) نه‌وه‌ی خوریه‌کان Teššeb/p ه. (که له بنه‌رته‌دا خواوهندی باوبورانی خوریه‌کان بووه).^{۷۵} ئەم خواوهنده سیفه‌تی جه‌نگاوه‌ری هه‌بووه، کورپی ئینلیل و نینلیل له هه‌مان کاتدا برای نینگال و نه‌نا بووه.^{۷۶}

iti ezem-a-dara4

ناوی ئەم مانگه واتای "فیسیتیقالی بزنه کتوییه‌کان" دەدات.^{۷۷} ووشه‌ی dara4 دوو واتای جیاوازی هه‌یه. وهک ئاوه‌لناو به‌کاردیته به واتای "سور" ^{۷۸} هه‌روه‌ها وهک ناویش به‌کاردیته و واتایی "بزنه کیوی" دەدات،^{۷۹} به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا turāhu.^{۸۰} ناوی ئەم مانگه ته‌نیا له رۆژژمیری ئیریس‌اگرگ ده‌رکه‌وتووه و ئون به مانگی ۱۱ ی دیاریکردووه.^{۸۱} به‌لام ئوزاکی به مانگی ۹ ی ده‌ست‌نیشان‌کردووه.^{۸۲} هه‌روه‌ها له ئه‌رشیفی SI.A-a هاتووه.^{۸۳}

iti gi-sig-ga

ته‌نیا له رۆژژمیری شاری ئیریس‌اگرگ هاتووه و به مانگی ۶ دیاریکراوه.^{۸۴} به هه‌مان شیوه له ئه‌رشیفی تورام ئیلی^{۸۵} و SI.A-a^{۸۶} دا هاتووه. وشه‌ی gi-sig به واتای "کوخی قامیش" دیت، به‌رامبه‌ری ووشه‌ی ئەکه‌دی kikkišu ه.^{۸۷} به رای کۆهن پیده‌چیت ناوی ئەم مانگه ئاماژه بوو بێت بۆ ئەو کاته‌ی په‌رژین و کوخی قامیش دروست ده‌کراو نۆژهن ده‌کرایه‌وه.^{۸۸} له شاری گه‌رشانه ئەم "کوخی قامیشانه" بۆ شوینی کۆگاکردن، گه‌نجینه‌ی جل و به‌رگ، کارگه‌ی بیره‌ی کۆن، شوینی دابه‌سته‌کردنی به‌ران دروستکراون.^{۸۹} رینووسی ناوی ئەم مانگه به‌شیوه‌ی gi-si-ga هاتووه، به‌لام ته‌نیا له یه‌ک ده‌قدا (NISABA/15, 0442, r2, p.226) به‌شیوه‌ی gi4-sig-ga هاتووه.

⁷⁴ Cohen, *op. cit.*, p. 25.

⁷⁵ Black and Green, *op. cit.*, p. 137.

⁷⁶ Frayne, and Stuckey., *op. cit.*, p. 238.

⁷⁷ Cohen, *op. cit.*, p. 212.

⁷⁸ Black, "Some Sumerian Adjectives," p. 15.

⁷⁹ <http://psd.museum.upenn.edu/nepsd-frame.html> (8/8/2022, 10:00 PM).

⁸⁰ CAD, Vol. T, p. 484.

⁸¹ Owen, NISABA 15, p. 72.

⁸² Ozaki, *op. cit.*, p. 131.

⁸³ Sallaberger, *Der Kultische Kalender....*, p. 10.

⁸⁴ Ozaki, *op. cit.*, p. 128.

⁸⁵ Widell, "The Ur III Calendar(s) of Tūram-tili," p. 3.

⁸⁶ Sallaberger, *op. cit.*, p. 11.

⁸⁷ Heimpel, CUSAS 5, p. 182.

⁸⁸ Cohen, *op. cit.*, p. 211.

⁸⁹ Heimpel, *op. cit.*, p. 182.

ناوی ئەم مانگەش بە هەمان شیوە تەنیا لە رۆژمێری ئیریساکریگ وەک مانگی ۱۰ دەرکەوتوو. ۹۰ هەرودەها لە ئەرشیفی هەردوو بازرگان تورام-ئیلی ۹۱ و SI.A-a هاتوو. ۹۲ ئەم مانگە واتای "فێستیقایلی بەنداوەکان" دەدات، بە رای کۆهن پێدەچیت ئەم فێستیقایلی بەشیک بوو بێت لە پەرستی خواوەند نینخورساگ. ۹۳ سالابیرگەر رای وایە ئەم مانگە ئاماژەبێت بە بو چالاکییەکی وەرزی یان فێستیقایلیک کە ئاهەنگی تیدا گێرراوە بە بۆنە ی چالاکییە وەرزییەکان. ۹۴

:iti ezem-a-bi

ناوی ئەم مانگەش تەنیا لە رۆژمێری شاری ئیریساکریگ بە مانگی ۵ هاتوو. ۹۵ بە هەمان شیوە لە ئەرشیفی تورام ئیلی و SI.A-a هاتوو. ۹۶ ناوی چەند مانگیکی تری هاوشیوە لە شارەکانی تردا هاتوو، کە لە روی رینووسی ناوەکانیان نزیکن لە ناوی ئەم مانگە، لەوانە مانگی ۱۰ ab-è لە شاری نیپپور. ۹۷ مانگی ۴ a-bi لە شاری ماری. ۹۸ هەرودەها مانگی a-bi, a-bu لە رۆژمێری شاری ئیشان مزید I.šān Mizyad. ۹۹ ویدل رای وایە پەيوهستکردنی ئەم مانگە بە مانگی a-bu-um ی بابلی کۆن کیشە دروستدەکات و لە جیاتی ئەوە دەرکەوت پەيوهست بکریتەو بە مانگی ab-è ی سومەری لە شاری نیپپور و مانگی ab-bi لە شاری ئاداب، هەرودەها ئاماژە بەو دەکات فێستیقایلی ab-è لە شاری نیپپور رووداویکی گرنگ بوو، کە بوو تە هۆی گۆرینی مانگی ۱۰ kù-su_x(ŠIM) بو ab-è. ۱۰۰

:iti še-kíg-kus

ئەم مانگە یەکیکە لە باوترین مانگەکان و بە هۆی گرنگی وەرزی دروینەوێ کردنەو بە رۆژمێری زۆربە ی شارە سومەرییەکان هاتوو. ۱۰۱ لە سەر دەمی سەرھەلانی بنەمالەکان لە شاری نیپپور بە مانگی ۱۲ و لە شاری ئور و گیرسو بە مانگی ۱ هاتوو. ۱۰۲ هەرودەها لە هەزارە ی سییەم و لە رۆژمێری شاری ئیبلا ناوی ئەم مانگە دەرکەوتوو. ۱۰۳ لە دوا ی (فەرمانرەوایی گودەیا) لە شاری لەگەش/گیرسو بە مانگی ۱۱ و ۱۰ مانگی ۱۲ لە شاری نیپپور لە (سەر دەمی سارگۆن و ئوری

⁹⁰ Ozaki, *op. cit.*, p. 131.

⁹¹ Widell *op. cit.*, p. 3.

⁹² Sallaberger, *Der Kultische Kalender ...*, p. 11.

⁹³ Cohen, *op. cit.*, p. 211.

⁹⁴ Sallaberger, *op. cit.*, p. 29.

⁹⁵ Ozaki, *op. cit.*, p.134

⁹⁶ Sallaberger, *op. cit.*, p. 10.

⁹⁷ Cohen, *op. cit.*, p. 116.

⁹⁸ *Op. cit.*, p. 317.

⁹⁹ Sallaberger, *op. cit.*, p. 10.

¹⁰⁰ Widell, *op. cit.*, p. 3.

¹⁰¹ Cohen, *op. cit.*, p. 157.

¹⁰² *Ibid.*

¹⁰³ *Op. cit.*, p. 158.

¹⁰⁴ *Op. cit.*, p. 20.

¹⁰⁵ *Op. cit.*, p. 61.

سیئەم).^{۱۰۶} مانگی ۱ له شاری ئور،^{۱۰۷} مانگی ۱۲ له شاری ئیريساگرگ،^{۱۰۸} مانگی ۱ له شاری ئومما،^{۱۰۹} مانگی ۱۲ له شاری ئاداب (سەر دەمی سارگۆن)،^{۱۱۰} مانگی ۱۲ له شاری پوزریش-داگان،^{۱۱۱} هەرودها له ئەرشیفی تورام-ئیلی^{۱۱۲} و SI.A-a^{۱۱۳} هاتوو. ناوی ئەم مانگە واتای ”بڕینی چۆ/دانەویڵە بە داس“ دیت، کە ئاماژە بوو بە سەرەتایی وەرزی دروینەکردن.^{۱۱۴}

iti á-ki-ti

ناوی ئەم مانگە له هەزارەمی سیئەمی پێش زاین و له پۆژژمیری شاری ئوردا دەرکەوتوو.^{۱۱۵} له سەر دەمی ئوری سیئەم بە مانگی ۷ له شاری ئور^{۱۱۶} و مانگی ۶ له شاری پوزریش-داگان هاتوو.^{۱۱۷} مانگی ۵ له شاری ئەدەب (سەر دەمی سارگۆن).^{۱۱۸} بەلام کۆهن بە مانگی ۴ ی دیاریکردوو له شاری ئەدەب (سەر دەمی سارگۆن).^{۱۱۹} هەرودها له پۆژژمیری ئیشان مزید Išan Mizyad هاتوو.^{۱۲۰} بە پای کۆهن دەبیت مانگی هاوسەنگی پاییزە بوو بیت واتە کاتیک شەو و پۆژ یەکسان دەبن له وەرزی پاییزەدا و ئاماژە بەو دەکات، کە مانگی ئاهەنگێران بوو، بە بۆنە ی سەرکەوتنی خواوەند نەننا، کاتیک دەست دەکات بە بالا دەستییهکی بەرچاو بەسەر خۆردا.^{۱۲۱}

iti ezem-me-ki-gál

ئەم مانگە بریتی یە له مانگی ۱۲ له شاری ئور.^{۱۲۲} هەرودها له پۆژژمیری ئیمپراتۆری Reichskalnder بە مانگی ۱۱ هاتوو.^{۱۲۳} له پۆژژمیری شاری پوزریش-داگان وەک مانگی ۱۱ هاتوو پێش ŠS 4 و له سالی ŠS 4 وە بە مانگی ۱۲ هاتوو.^{۱۲۴} له شاری گەرشانە بە هەمان شیوەی شاری ئور وەک مانگی ۱۲ هاتوو.^{۱۲۵} هەرودها له ئەرشیفی ئیصیدوم Ešidum دا ناوی ئەم مانگە دەرکەوتوو.^{۱۲۶}

¹⁰⁶ Sallaberger, “The Emergence of Calendars in the Third Millennium BCE: ..”, pp. 28-29.

¹⁰⁷ Sallaberger, *Der Kultische Kalender Der...*, p. 7.

¹⁰⁸ Ozaki, *op. cit.*, p.135

¹⁰⁹ Sallaberger, “The Emergence of Calendars in the Third Millennium BCE: ..”, p. 28.

¹¹⁰ *Op. cit.*, p. 28

¹¹¹ Cohen, *op. cit.*, p. 84.

¹¹² Widell, “The Ur III Calendar(s) of *Tūram-ilī*,” p. 1.

¹¹³ Sallaberger, *Der Kultische Kalender .....*, p. 11.

¹¹⁴ Such-Gutiérrez, M., “Der Kalender von Adab Im 3. Jahrtausend,” in: *Time and History in the Ancient Near East: Proceedings of the 56th Rencontre Assyriologique Internationale*, July 26th-30th, 2010, eds. Lluís Feliu, J. Llop, A. Millet Albà, and Joaquin Sanmartín, Barcelona, 2013, p. 338.

¹¹⁵ Cohen, *Festivals and Calendars of the Ancient Near East*, p. 71.

¹¹⁶ Sallaberger, “The Emergence of Calendars in the Third Millennium BCE: ..”, p. 28.

¹¹⁷ Sallaberger, *Der Kultische Kalender .....*, p. 6.

¹¹⁸ Sallaberger, “The Emergence of Calendars in the Third Millennium BCE: ..”, p. 28.

¹¹⁹ Cohen, *op. cit.*, p. 195.

¹²⁰ *Op. cit.*, p. 10.

¹²¹ *Op. cit.*, p. 73.

¹²² Sallaberger, *op. cit.*, p. 29.

¹²³ *Op. cit.*, p. 29.

¹²⁴ Cohen, *op. cit.*, p. 84.

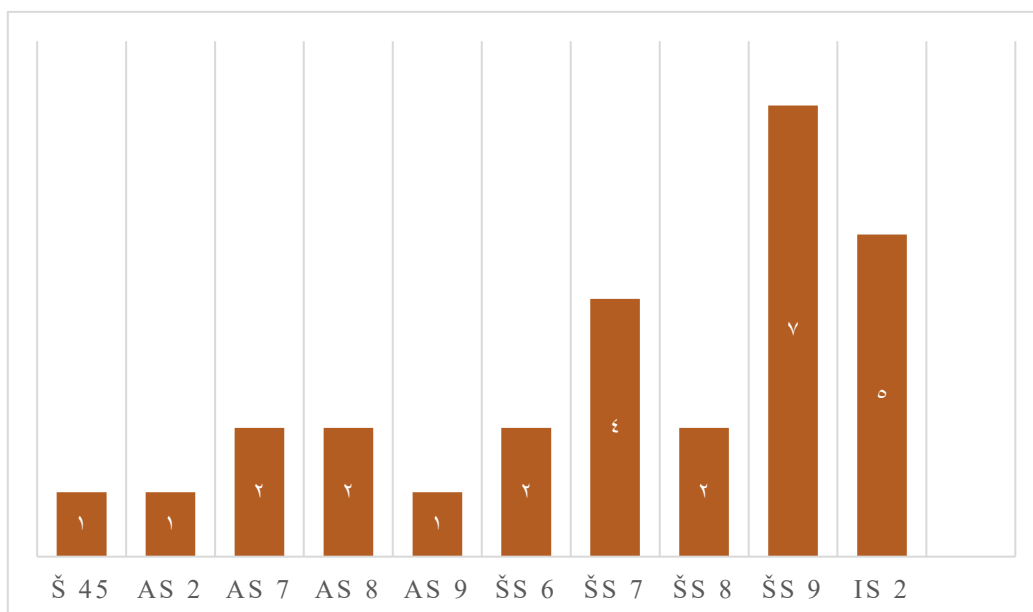
¹²⁵ *Op. cit.*, pp. 225-226.

¹²⁶ Kamil, *op. cit.*, p. 33.

ب- شیکاری کلېشه میژووییهکان (ناوی سالهکان)

کلېشه میژووییهکان (ناوی سالهکان) به سه رچاوهیه کی گرنګ داده نرین له دیاریکردنی میژووی دهقه میخیهکان و له ریگه یه وه ده توانریت زانیاریمان دهست بکه ویت په یوه ست به دهقه کان که بۆ چ سه رده میک و فه رمانر ه وایی کام پاشا ده گه ریته وه. کلېشه میژووییهکان له میسو پوتامیای کون به ناوی پرووداویکی گرنګی ساله وه ناونراون و زورینه یان ئاماژهن بۆ پرووداویک له وه سه رده مه دا پرووداوه له وانه: پرووخاندن و ویرانکردنی شاره کان، دانان و هه لېژاردنی کاهینه کان، دروستکردن و نۆژهنکردنه وهی په رستگا و جوگه و که ناله ئاودیرییهکان له گه ل سالی دانانی پاشاکان وهک فه رمانر ه وای.

دهقه کانی ئه م توپزینه وهیه بۆ ماوهی نیوان سالانی چل و پینجه می فه رمانر ه وایی شولگی بۆ سالی دووه می ئیبه سین ده گه ریته وه. به هه مان شیوه له وه نیوه نده دا چه ندین کلېشه ی تر ده رکه وتووه که بۆ سه رده می فه رمانر ه وایی ئه مار-سین و شو-سین ده گه ریته وه. کلېشه میژووییهکانی ئه م توپزینه وهیه به پیی ریزبه ندی کروئولوجی دانراون. زورترین دهقی توپزینه وه که بۆ سالی نویه می فه رمانر ه وایی شو-سین ده گه ریته وه (ده پروانریته شیوه ی ۳).

شیوه ی ۳: ریزبه ندی کروئولوجی دهقه کان به پیی کلېشه میژووییهکان

1) mu ^dšul-gi lugal ur-bí-lum^{ki} lu-lu-bu^{ki} si-mu-ru-um^{ki} ù kár-ḥar^{ki} [aš-šè sag]-du-bi [šú-búr-ra bí-ra-a]

”ئەو سالاھى شولگى پاشا، سهرانى ئوربيلوم، سيموروم، لوللوبوم لەگەل کارخار لە يەك هەلمەتدا تىكشاندن/لەناوى بردن“ كە دەكاتە ”سالى چل و پىنجه مى فهريمانپهوايى شولگى“.^{۱۲۷}
(SM.037745).

mu ^dšul-gi lugal ur-bí-lum^{ki} lu-lu-bu^{ki} si-mu-ru-um^{ki} ù kár-ḥar^{ki} [aš-šè sag]-du-bi [šú-búr-ra bí-ra-a]
mu Šulgi Lugal Urbilum Lulubu Simurum ù Karḥar -aš -šè sagdu -bi
(هەي ئەوان) -their سەر گرتن- يەك GN GN GN GN پاشا PN سال

šú-búr-ra bí-ra-a

لیدان -bi -n -ra -Ø

-3N -ووردکردن -3SG -3N

šú-búr-ra: فرمانە بە واتای ”لیدان/ ئیفلجکردن“ بەرامبەری لە ئەكەدیدا *mašādu*.^{۱۲۸}

sag-du: وشەیهکی سومەرییە بە واتای ”سەر“ بەرامبەری لە ئەكەدیدا *qaqqadu*.^{۱۲۹}

bí-ra-a: فرمانە بە واتای ”لیدان“.

ra: پەگی فرمانە بە واتای ”لیدان“ بەرامبەری لە ئەكەدیدا *dāku*.

2) mu ^damar-^dsuen lugal-e ur-bí-lum^{ki} mu-ḥul

”ئەو سالاھى پاشا ئەمار-سین، ئوربيلومى وپرانکرد“ كە دەكاتە ”سالى دووه مى فهريمانپهوايى ئەمارسین“.^{۱۳۰} (SM.037286).

mu ^damar-^dsuen lugal-e ur-bí-lum^{ki} mu-ḥul
mu Amar-Suen lugal-ERG Urbilum mu -(n) -ḥul -Ø
3N- وپرانکردن -3SG VENT GN پاشا PN سال

mu-ḥul: فرمانە بە واتای ”وپرانکرد“

(n): راناوه بۆ كەسى سینیەمی تاک (ژیر)

ḥul: فرمانە بە واتای ”وپرانکردن، تىكشاندن“.^{۱۳۱} بەرامبەری ئەم فرمانە لە ئەكەدیدا *šalputtu*.^{۱۳۲}

3) mu ḥu-úḥ-nu-ri^{ki} ba-ḥul

”ئەو سالاھى خوخنورى وپرانكرا“ كە دەكاتە ”سالى حەوتەمى فهريمانپهوايى ئەمارسین“.
(SM.040261, 040488).

mu ḥu-úḥ-nu-ri^{ki} ba-ḥul
mu Ḥuḥnuri ba -(n) -ḥul -Ø
3N- وپرانکردن -3SG MM GN سال

¹²⁷ Sigrist, M. and Damerow, P., <https://CDLI.ucla.edu/tools/yeardnames/HTML/T6K2.htm> (8/8/2022, 9:20 PM).

¹²⁸ <http://psd.museum.upenn.edu/nepd-frame.html> (8/8/2022, 2:36 PM).

¹²⁹ <http://psd.museum.upenn.edu/nepd-frame.html> (8/8/2022, 2:40 PM).

¹³⁰ Sigrist, and Damerow, <https://CDLI.ucla.edu/tools/yeardnames/HTML/T6K3.htm> (8/8/2022, 8:10 PM).

¹³¹ Garfinkle, et, al., *CUSAS* 16, p. 302.

¹³² *CAD*, Vol. Š, p. 261.

ba-ḥul: فرمانه به واتای ”ویرانکرا“

ba: ناوگر (middle prefix).

له شیکردنه وهی ناوی ئەم دوو ساله‌ی سهره وه فرمانی ḥul جارێک له پیشییه وه پیشگری mu هاتوه، جارێک له پیشییه وه پیشگری ba هاتوه، ئەم حاله ته ریزمانییه له زمانی سومه ریدا دهگه رپهته وه بۆ ئەوهی ئەگه ر هاتوو له رسته که دا (ناوی ساله که دا) بکه ر (ناوی پاشا) هاتیوو ئەوا له م حاله تا mu دهخریته پیش فرمانه که وه، به لام ئەگه ر هاتوو بکه ر (ناوی پاشا) نه بووه، ئەوا ba دهخریته پیش فرمانه که رسته که وهک بکه ر نادیار passive ده رده که ویت. یاخود هه ندیک جار i له پیش فرمانه که دیت له حاله تی ئاسایی.¹³³

4) mu en eridu^{ki} ba-ḥun/ḥuḡ

”ئهو ساله ی کاهینی ئیریدو دامه زرا“ که ده کاته ”سالی هه شته می فه رمانه وایی ئەمارسین“.¹³⁴

(SM.036001, SM.0040378).

mu en eridu^{ki} ba-ḥun/ḥuḡ

mu en Eridu ba -(n) -ḥun/ḥuḡ -Ø

3N- دامه زراندن -3SG MM GN کاهین سال

ba-ḥun/ḥuḡ: فرمانه به واتای ”دامه زرا“.

ḥun/ḥuḡ: رهگی فرمانی تپه ره (transitive)، چه ند واتایه کی جیاوازی هه یه و به پینی رسته که مانا که ی ده گورپیت، سی واتای سهره کی ئەم فرمانه ۱- به کریگرتن دیت، ۲- ئارام بوونه وه (هیورکردنه وه، پشوودان)، ۳- دامه زراندن. واتای سینییه می ئەم فرمانه ”دامه زراندن“، به زوری له کلیشه میژووویه کان (ناوی ساله کان) و هه ندیک جاریش به شیویه کی پچرپچر له دهقه ئەده بییه کانی سه رده می ئوری سینییه م و بابلی کۆن هاتوو.¹³⁵ ده رکه وتنی ئەم فرمانه به زوری له گه ل پیشگری ناوه راست ba دیت، به تایهت کاتیک رسته که وهک بکه ر نادیار بیت، ئەم حاله ته ش زور به روونی له کلیشه میژووویه کاند ده رده که ویت.

5) mu en ^dnanna kar-zi-da ba-ḥun/ḥuḡ

”ئهو ساله ی کاهینی خواوه ند ئیناننا له کارزیدا دامه زرا“ که ده کاته ”سالی ئویه می فه رمانه وایی

ئهمارسین“ (SM.039191).

mu en kar-zi-da^{ki} ba-ḥun

mu en Karzida ba -(n) -ḥun/ḥuḡ -Ø

3N- دامه زراندن -3SG MM GN کاهین سال

6) mu ^dŠu-^dSuen lugal uris^{ki}-ma-ke₄ na-rú-a maḥ ^den-líl ^dnin-líl-ra <mu-ne-dím>

”ئهو ساله ی شو-سین، پاشای ئور، میله مه زنه که ی بۆ خواوه ند ئینلیل و نینلیل (چه قاند)“

¹³³ Foxvog, *Introduction to Sumerian Grammar*, p. 95.

¹³⁴ Sigrist, and Damerow, <https://CDLI.ucla.edu/tools/yearnames/HTML/T6K2.htm> (9/8/2022, 11:20 AM).

¹³⁵ Jáka-Sövegjártó, S., “The Sumerian verb ḥuḡ,” in: *Studies in Economic and Social History of the Ancient Near East in Memory of Péter Vargyas*, Vol. 2, ed. Zoltán Csabai, Budapest, (2014), p. 128.

که دهکاته ”سالی شهشه می فرمانپه وایی شو-سین“. (SM.038823).

mu dšu-dsuen lugal uri^{ki}-ma-ke₄ na-rú-a maḥ d^{en}-líl dⁿⁱⁿ-líl-ra
mu Šusuen lugal Urim-ak-e na-rú-a maḥ Enlil Ninlil-ra
GN-GEN-ERG (مهزن) میل DN DN -DAT پاشا شو-سین سال

لهم کلیشه میژوویه ی سهره ودها فرمانی سهره کی رسته که mu-ne-dím به واتای ”دروستکردن“ نه هاتوو. ئەم حاله ته پیده چیت بگه رپته وه بو له بیرچوونه وه/فهراموشکردن له لایهن نوسه ره وه یاخود نه بوونی شوینی پیویست بو نویسی فرمانه که، پیده چیت ئەمه ی دواتریان راستتر بیت، به تایبته له لیواری پرووی پشته وه ی ئەم دهقه که کلیشه میژوویه که ی له سهر نوسراوه هیچ شوینیک بو نویسی فرمانه که نه ماوه.

na-rú-a: وشه یه کی سومه ریبه واتای ”میل“ ددهات. ^{۱۳۶} به رامبه ری له ئەکه دیدا ^{۱۳۷} narû.
ra: بریتی یه له dative واتای ”بو“ ددهات و دهگه رپته وه بو (ئینلیل و نینلیل).

6) mu ús-sa bàd mar-tu ba-dù mu ús-sa-bi

”سالی دوا ی ئەو ساله ی شورای مارتو بنیادنرا، (سالی) دواتری“ که دهکاته ”سالی شهشه می فرمانپه وایی شو-سین“. (SM.036154).

mu ús-sa bàd mar-tu ba-dù mu ús-sa-bi

mu ús-sa bàd mar-tu ba-(b) -dù -Ø mu ús-sa -bi
ئەو (بیگیان)- دواتر سال 3N - دروستکردن - MM-3N رۆژئاوا(ئامورییه کان) دیوار(شورا) دواتر سال

mu ús-sa: دهسته واژه یه کی سومه ریبه به واتای ”سالی دوا ی ئەو ساله/سالی دواتر“. ^{۱۳۸}

ús-sa-bi: دهسته واژه یه کی سومه ریبه به واتای ”سالی دواتری/سالی داهاتوو“.

bàd: وشه یه کی سومه ریبه به واتای ”دیوار، شورا، قه لا“، به رامبه ری له ئەکه دیدا ^{۱۳۹} dūru.

mar-tu: وشه یه که به واتای ”رۆژئاوایی“، (سومه ریبه کان مه به ستیان پیی ئامورییه کان بووه، که له رۆژئاوای ولاتی سومه ره وه هاتوون). به رامبه ری له ئەکه دیدا ^{۱۴۰} Amurru یه.

ba-dù: فرمانه به واتای ”دروستکرا“. ^{۱۴۱}

dù: رهگی فرمانه به واتای ”دروستکردن/بنیادنرا“، به رامبه ری له ئەکه دیدا ^{۱۴۲} epēšu banû.

7) mu dšu-dsuen lugal uri^{ki}-ma-ke₄ ma-da za-ab-ša-li^{ki} mu-ḥul

”ئەو ساله ی شو-سین، پاشای ئور، خاکی/ولات زابشالی ویرانکرد“ که دهکاته

”سالی هه وته می فرمانپه وایی شو-سین“. ^{۱۴۳}

(SM.038810, SM.039482, SM.039483, SM.038642)

¹³⁶ Foxvog, *Elementary Sumerian Glossary*, p. 44.

¹³⁷ *Ibid.*

¹³⁸ Halloran, *op. cit.*, p. 121.

¹³⁹ Sallaberger, *MSZ*, p. 99.

¹⁴⁰ *Op. cit.*, p. 564.

¹⁴¹ Foxvog, *op. cit.*, p. 41.

¹⁴² Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 266.

¹⁴³ Sigrist, and Damerow, <https://cdli.ucla.edu/tools/yearnames/HTML/T6K4.htm> (12/8/2022, 4:44 PM).

ma-da: زاراوهیه که واتای ”خاک، ناوچه، ولات“ دهدات، بهرامبهری له ئەکه دیدا ^{۱۴۴} *matû* پاتیرسن لیکدانه وهی بۆ ئەم زاراوهیه کردووه و به شیوهیه کی گشتی واتای ”ولات (شوینیکی جوگرافی)“ دهدات، به لām به جیاوازییه کی زۆر وورد و بچووک دهتوانری دیاریبکریت به ”ناوچه، ناوچهی دووره دهست، ناوچهی سنوری“. ههروهها ئاماژه به وه دهکات هاتنی زاراوهی ma-da له گهڵ زابشالی ئاماژهیه به وهی خاکی زابشالی داگیرکراوه، به لām پیده چیت پایتهختی ئەم ناوچهیه نه که وتیته بهر هیرشی سهربازی. ^{۱۴۵}

8) mu ^dšu-^dsuen lugal uris^{ki}-ma-ke₄ má-gur₈ maḥ ^den-líl ^dnin-líl-ra mu-ne-dím

”ئەو ساله‌ی شو-سین، پاشای ئور، به‌له‌مه مه‌زنه‌که‌ی بۆ خواوه‌ند ئینلیل و نینلیل دروستکرد“

که دهکاته ”سالی هه‌شته‌می فه‌رمانه‌ه‌وایی شو-سین“. ^{۱۴۶} (SM.038873, SM.039520).

mu ^dšu-^dsuen lugal uris^{ki}-ma-ke₄ má-gur₈ maḥ ^den-líl ^dnin-líl-ra mu-ne-dím

mu Šu-Suen lugal Urim-ak-e má-gur₈ maḥ Enlil Ninlil-ra mu-ne -n -dím -Ø

3N- دروستکردن- 3SG-3PL-VENT -DAT DN DN مه‌زن به‌له‌م GN-GEN-ERG پاشا شو-سین سال

mu-ne-dím: فرمانه به واتای ”(بۆ)ئه‌وانی دروستکرد/بۆی دروستکردن“.

nnē: راناوه بۆ که‌سی سینییه‌می کو(ژیر). ^{۱۴۷} ده‌گه‌رپته‌وه بۆ (ئینلیل و نینلیل).

n: راناوه بۆ که‌سی سینییه‌می تاک (ژیر). ^{۱۴۸} ده‌گه‌رپته‌وه بۆ (شو-سین).

dím: ره‌گی فرمانه به‌واتای ”دروستکردن“ ^{۱۴۹} به‌رامبهری له‌ئه‌که‌دیدا *banû*. ^{۱۵۰}

9) mu ^dšu-^dsuen lugal uris^{ki}-ma-ke₄ é ^dšára umma^{ki}-ka mu-dù

”ئەو ساله‌ی شو-سین، پاشای ئور، په‌رستگای خواوه‌ند شارای له شاری ئومما دروستکرد“ که

دهکاته ”سالی نۆیه‌می فه‌رمانه‌ه‌وایی شو-سین“. ^{۱۵۱}

(SM.038721, SM.038726, SM.038820, SM.038868, SM.039472, SM.039602, SM.038661)

mu ^dšu-^dsuen lugal uris^{ki}-ma-ke₄ é ^dšára umma^{ki}-ka mu-dù

mu Šu-Suen lugal Urim-ak -e é ^dšára Umma-ak -a -Ø

GN-GEN-ERG خانوو GN-GEN-LOC-ABS DN پاشا شو-سین سال

mu -n -dù -Ø

3N- دروستکردن- 3SG-VENT

10) mu en ^dinanna unu(g)^{ki}-ga máš-e ì-pàd

”ئەو ساله‌ی کاهینی خواوه‌ند ئیناننا له شاری ئوروک له ریگه‌ فاله‌وه‌ ناوی هینرا/دیاریکرا“

که دهکاته ”سالی دووه‌می فه‌رمانه‌ه‌وایی ئیبی-سین“. ^{۱۵۲}

¹⁴⁴ Emelianov, *op. cit.*, p. 487.

¹⁴⁵ Patterson, *op. cit.*, p. 256.

¹⁴⁶ Sigrist, and Damerow, <https://cdli.ucla.edu/tools/yearnames/HTML/T6K4.htm> (12/8/2022, 5:35 PM).

¹⁴⁷ Jagersma, *op. cit.*, p. 288.

¹⁴⁸ Halloran, *op. cit.*, p. 288.

¹⁴⁹ *Op. cit.*, p. 33.

¹⁵⁰ Huehnergard, J., *A Grammar of Akkadian*, Atlanta, 1997, p. 51.

¹⁵¹ Sigrist, and Damerow, <https://cdli.ucla.edu/tools/yearnames/HTML/T6K4.htm> (12/8/2022, 7:30 PM).

¹⁵² Sigrist, and Damerow, <https://cdli.ucla.edu/tools/yearnames/HTML/T6K5.htm> (13/8/2022, 10:35 PM).

(SM.037085, SM.037284, SM.039883, SM.040560, SM.039965).

mu en ^dinanna unu(g)^{ki}-ga máš-e ì-pàd

mu en Inanna Unug-a-Ø máš -e i -(b) -pàd -Ø

3SG -3 ناو لینان -3N VP -ERG فالگرتنه وه GN-LOC-ABS DN کاهین سال

máš-e ì-pàd: دهسته واژه یه که به واتای ”دیارکردن له ریگه ی هه ناو/فالگرتنه وه“.¹⁵³ به پیی
لیندانه وه ی ePSD جگه له مانا زانراوه که ی máš که واتای ”بزن“ ده دات. یه کیکی تر له واتاکانی
بریتی یه له ”ئاژه لی قوربان ی بۆ فالگروه وه (دهستگروه وه)“ به کاردیت، یاخود به ته نیا به واتای
”فالگرتنه وه و دهستگرتنه وه“.

ì-pàd: فرمانه به واتای ”دیاریکرا، ناوی لینرا، سویندی خوارد“.

pàd: فرمانه به واتای ”ناوان، پالاوتن، دهستنیشانکردن“ به رامبه ری له ئەکه دیدا *nabû*.¹⁵⁴

¹⁵³ Sallaberger, *MSZ*, p. 650.

¹⁵⁴ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 341.

تهوهری دووهم: شیکاری ناوی شار و شوینه جوگرافییه کانی دهقه کان

أ- شار و شوینه جوگرافییه کانی ناو دهقه کانی توئینه وه که

۱- پوزریش-داگان Puzuriš-dagan:

شوینه وارده کانی ئەم شارە ئیستا بە تل درێهم (Tell Drehem) ناسراوه، له دووری ۸ کم له باشووری پوژئاوای نیپور (نوفر Nuffar ی ئیستا) یه.^{۱۵۵} (دهروانریته نهخشه ی ژماره ۱). ناوی ئەم شارە puzur^{is}-dagan به واتای "پاراستنی خوداوهند داگان" دیت.^{۱۵۶} مایەر Maaijer ناماژە به وه دهکات، شوینیکی وا به ناوبانگ له ناو جهرگه ی خاکی سومه ریه کاندای که ناویکی ئەکه دی پی به خشراوه، ئەو راستیه دهسهلمینیت سه بارهت به بوونی پیکهاته یه کی دیاری سامی له ناو خیزانی شاهانه ی بنه ماله ی سییه می ئوردا.^{۱۵۷} ئەم شاره له لایه ن شولگی، دووهمین پاشای بنه ماله ی سییه می ئور له سالی ۳۹ یه می فه رمانزه وایه تییه که ی بنیادنرا و تا سالی دووهمی فه رمانزه وایی ئییه-سین، بو نزیکه ی ۳۱ سال به رده وام وه ک ناوه ندیکی گه وری ئالوگور و دابه شکردنی ئاژهل و به ره مه جیاوازه کانی بووه و راسته وخو له لایه ن دهسه لاتی ناوه ندی بنه ماله ی سییه می ئوره وه به رپوه ده برا.^{۱۵۸} به پی توئینه وه ی لیو Liu زورینه ی دهقه کانی پوزریش-داگان بو سه رده می فه رمانزه وایی ئەمارسین دهگه رپته وه، که نزیکه ی (۴۱%-۴۵%) ی کو ی گشتی دهقه کانی ئەم شاره پیک دهه نیت، چانیو ئەم هۆکاره شی گه راندوو ته وه بو ئەوه ی سه رده می فه رمانزه وایی ئەمارسین سه رده می بووژانه وه و گه شه کردنی ئابووری بووه، له بهر ئەم هۆکاره ش که به سه رده می زیپینی بنه ماله ی سییه می ئور ناو ده بریت.^{۱۵۹} رینووسی ناوی ئەم شاره له سه رچاوه میخیه کاندای به دوو شیوه هاتوه، Puzur^{is}-dagan^{۱۶۰}، Puzur^{is}-da-gan^{۱۶۱}. دوا ی سه ردانه که ی جورجیو بوچیلاتی Giorgio Buccellati له نیوانی سالانی ۱۹۶۲-۱۹۶۶ به م شیوه یه وه سفی کردوه:

"ئەم شوینه هه رگیز به شیوه یه کی ریکخراو کنه و پشکنینی تیدا نه کراوه، به لکو هه موو ئەو دهقه میخیه کان له ئەجامی هه لکۆلینی نایاساییه وه وه رگیاون که زیاتر له سه ره تای سه ده ی بیسته وه ئەجامدراون. ئەو چالانه ی که له لایه ن بازرگانانی شوینه وارده وه هه لکه ندراون به لکه ی روون و ته واره هه یچ گومانیکی تیدا نامینته وه که ئەو دهقه میخیه یانه هه موویان له هه مان ناوچه وه هاتوون".^{۱۶۲} یه که مین بلاو کردنه وه ی دهقه کانی پوزریش-داگان دهگه رپته وه بو سالی ۱۹۱۰ له لایه ن Thureau-Dangin له کاته به داوه ژماره یه کی زیاتر له دهقه کانی

¹⁵⁵ Liu, Ch., Organization, Administrative Practices and Written Documentation at Puzriš-Dagan during the Reign of Amar-Suen, PhD diss, Universität Heidelberg, 2015, p. 3.

¹⁵⁶ Feliu, L., *The God Dagan in Bronze Age Syria*, p. 56.

¹⁵⁷ de Maaijer, R., "Review of Marcel Sigrist Drehem," *JESHO* 39, (1996), pp. 185-188.

¹⁵⁸ Liu, *Op. cit.*, p. 5.

¹⁵⁹ *Ibid.*

¹⁶⁰ Edzard, D. O. and Farber, G., *Die Orts- Und Gewässernamen Der Zeit Der 3. Dynastie von Ur, RGTC 2*, Wiesbaden, 1974, p. 155.

¹⁶¹ ePSD2: <http://oracc.museum.upenn.edu/epsd2/sux> (18/7/2022, 3:16 PM).

¹⁶² Liu, *op. cit.*, p. 3.

ئەم شوینە بۆلاوکراوہیہوہ لە سالانی دواتردا.^{۱۶۳} بۆ یەکەمین جار کە کەنە و پشکنینی شوینەواری لەم شوینەدا ئەنجام درا، لە لایەن تیمیک شوینەوارناسی عێراقییەوہ بوو بە سەرپەرشتی علی عبید شلغەم لە ھاوینی ساڵی ۲۰۰۷ بۆ ماوہی ۱ وەرزی بەردەوام بوو.^{۱۶۴}

۲- دیر BĀD.AN^{ki}:

ناوی نووی ئەم شارە تل عقارە نزیک بەدرە. ناوی ئەم شارە لە ئەکەدیدا بە Dēr ھاوہ.^{۱۶۵} لە کلێشە میژوووییەکانی سەرەتایی فەرمانرەوایی شولگی دا سێ جار ئاماژە بە ناوی شاری دیر کراوہ، ئەویش لە سالانی (۲۱، ۱۹، ۱۱) ی فەرمانرەواییەتیەکەیدا.^{۱۶۶}

”ئەو سالە ی ئیشتەرانی دیر ھینرایە ناو Š 11: mu dištaran BĀD.GAL.AN^{ki} é-a-na ba-ku₄ پەرستگاگە یەوہ“^{۱۶۷}

”ئەو سالە ی دیر نۆژەنکرایەوہ“^{۱۶۸} Š 19: mu BĀD^{ki} ki-bé ba-ab-gi₄

”ئەو سالە ی دیر ویرانکرا“^{۱۶۹} Š 21: mu BĀD.AN^{ki} ba-ḥul

سەبارەت بە ناوی ئەم شارە، توێژەرانی ئاماژە بە چەند شوینیک بە ناوی دیرەوہ دەکەن، کە لە بەلگەنامە میخییەکاندا ھاوہ. فرەین Frayne پێشنیازی دەلی عەباس Delli Abbas دەکات بۆ شوینی شاری دیر کە شوینیکی ستراتیژی کۆنە و پاشا شولگی ھیرشی کردووەتە سەر، وەک ھەنگاوی یەکەم بۆ پاراستنی رینگە ی چپای ھەمرین و پەل ھاویشتن و بەردەوامی ھیرشەکانی لەسەر ووی رووباری دیالە.^{۱۷۰} فرەین زیاتر روونی دەکاتەوہ ئەو ھیرشە ی پاشا شولگی کردوویەتی یە سەر دیر ھەمان دیری پۆژەلاتی بەدرە نییە، بەلکوو ھاو ناوی ھەمان شارە و دەکەوێتە نزیک دیالە ی کۆن و بریتی یە لە دەلی عەباسی نوێ.^{۱۷۱} میخالۆفسکی Michalowski ئاماژە بەوہ دەکات شوینی ئەم شارە یەکیک بووہ لە گرنترین شارە سنوورییەکان لە ماوہی فەرمانرەواییەتی بنەمالە ی سینیەمی ئور.^{۱۷۲} رایشی وایە شوینی ئەم شارە دەکەوێتە خالیک ی زۆر گرنگی ستراتیژی کە کۆنترۆلی یەکیک لە رینگا سەرەکییەکانی نیوان سومەر و بەرزاییەکانی زنجیرە شاخی زاگروس دەکات، بە ئاراستە ی جۆرار و جۆر رینگای دەرەوہی ولاتی کردووەتەوہ بۆ کیماش و شوینەکانی تر لە پۆژەلات بۆ سوسە و ھەرودھا بۆ ئاشوور.^{۱۷۳} لە لایەکی دیکەوہ

¹⁶³ Liu, *op. cit.*, pp. 4-5.

¹⁶⁴ Al-Mutawalli, et. al., *op. cit.*, p. 151.

¹⁶⁵ Edzard and Farber, *op. cit.*, p. 23.

¹⁶⁶ Patterson, *op. cit.*, p. 99.

¹⁶⁷ Sigrist, and Damerow, <https://cdli.ucla.edu/tools/yearnames/HTML/T6K2.htm> (11/7/2022, 10:12 AM).

¹⁶⁸ Sigrist, and Damerow, <https://cdli.ucla.edu/tools/yearnames/HTML/T6K2.htm> (11/7/2022, 10:20 AM).

¹⁶⁹ Sigrist, and Damerow, <https://cdli.ucla.edu/tools/yearnames/HTML/T6K2.htm> (11/7/2022, 10:25 AM).

¹⁷⁰ Frayne, D., “The Zagros Campaigns of the Ur III Kings,” *CSMS* 3, 2008, p. 36.

¹⁷¹ *Ibid.*

¹⁷² Michalowski, P., “Of Bears and Men. Thoughts on the End of Šulgi’s Reign and on the Ensuing Succession,” *Literature as Politics, Politics as Literature. Essays on the Ancient Near East in Honor of Peter Machinist*, ed. David S. Vanderhooft and Abraham Winitzer, Eisenbrauns, 2013, p. 11.

¹⁷³ *Ibid.*

پاتیرسن Patterson ئاماژە بەو دەکات دیر هەلکەوتەیهکی ستراتژی بوو لە دامینی زنجیره شاخی زاگروس لە نیوان دیاله و خوزستان.^{۱۷۴} ئەم شوینە گرنگیهکی زۆری هەبوو و لەم دوایاندا لە بەلگەنامەکانی ئیریساکریگا، دیر ریگای سەرەکی بوو بۆ عیلام هەرەها یەکیکە بوو لەو ناوێ جۆگرافیایەکی که زۆرتین جار هاتوو. لەوانە لە دەقەکانی نیردراوێ شاهانەییەکان و هەرەها یەکیک بوو لە مەحکەم ترین شارەکان لە پرووی سەربازییەوه.^{۱۷۵} هەرچەندە زۆریک لە سەرچاوەکان ئاماژەیان بە شوینی جۆگرافی دیر کردوو، لەگەڵ ئەوەشدا چەند شوینیکی تر هەبوو بەناوی دیر، شارپان Cahripin ئاماژە بە ناوی چەند دیریکی لە وانە: ۱- دیری خوداوەند ئیشتەران که بریتی یە لە تل العقاری نزیکی بەدره ۲- دیری نزیکی ماری نزیکی البو کمال ۳- دیری دۆلی بالیخ Balih ۴- دیری apqum که شوینەکی نازانریت ۵- دوروم durum لە هەریمی ئوروک دەکات،^{۱۷۶}. پینووسی ناوی ئەم شارە لە بەلگەنامە میخییەکاندا بە سی شیوان هاتوو، BÀD^{ki} BÀD.GAL.AN^{ki} BÀD.AN^{ki}.^{۱۷۷} بە بۆچوونی ئیمە و بە وردبوونەوه لە کلێشه میژووییەکانی فەرمانرەوایی شولگی که لە سەرەوه ئاماژەیی پندرا ئەو راستییە دەسەلمینیت، زیاتر لە دیریکی هەبوو و بە لای کەمەوه دەبیت دوو دیر هەبوویت، ئەم راستییەش لە ناوی سالی ۱۹ و ۲۱ یەمینی فەرمانرەوایی شولگی هەلینجراوه، که لە سالی ۱۹ ی فەرمانرەواییەتیە کەیدا دیر نۆژەنکراوێتەوه، بەلام لە سالی ۲۱ فەرمانرەواییەتیە کەیدا دیر ویرانکراوه، ریی تیناچیت شاریک لە ماوهی تەنیا دوو سالی نۆژەن بکریتەوه و دواتر ویران بکریت. تارادیهیکی زۆر لەوه دلنیامان دەکاتەوه دوو دیری جیاواز هەبوو.

۳- کیماش Kimaš:

شوینی کیماش کەوتووێتە ژیر کۆمەلیک گریمانەیی فراوانەوه و لە لایەن زۆریکی لە زانیان و توێژەرانی هەولیان داوه لیکدانەوه و شیکاری ئەو زانیاریانە بکەن، که لە سەرچاوه میخییەکاندا لە کۆتاییەکانی هەزارەیی سینیەم و سەرەتایی هەزارەیی دووهدا لە بارەیهوه هاتوو. بۆچوونی توێژەرانی لە بارەیی شوینی ئەم شارەوه جیاوازه، فرەین دوو لیکدانەوهی بۆ شوینی ئەم شارە خستووێتەپوو، رای وایە کیماش لە سەرچاوه میخییەکاندا بە دوو شوینی جیاواز هاتوو. یەکەم: بە لە بەرچاوه گرتنی پرۆسە سەربازییەکانی شولگی وا دەرەکەوویت، کیماش بکەویتە باکووری رۆژئاوایی شاخەکانی شوینی بە یەک گەیشتنی پروباری دیاله و چیاوی حەمرین، دووهم: پپی وایە شاریکی تر هەیه بە ناوی کیماش و دەکەویتە شوینیکی لە عیلام.^{۱۷۸} بەدر لەو دوو لیکدانەوهیهی سەرەوه، پیشنیازیکی نویتیشی لە بارەیی شوینی کیماشەوه هەیه، و شوینی ئەم شارەیی بە کانی

¹⁷⁴ Patterson, *op. cit.*, p. 105.

¹⁷⁵ *Op. cit.*, p. 105.

¹⁷⁶ Charpin, D., "La «toponymie En Miroir» dans Le Proche-Orient Amorrite," *RA* 97, no. 1, (2003), pp. 9-21.

¹⁷⁷ Patterson, *op. cit.*, p. 99.

¹⁷⁸ Douglas R. Frayne, *Ur III Period (2112-2004 BC)*, *RIME* 3/2, Toronto, 1997, p. 455.

هه‌مزه له ده‌ش‌تی شاره‌زور به دوری ۱۵ کم له باکووری رۆژئاوای شه‌میران ده‌ست‌نیش‌انکردوه.^{۱۷۹} به رای ئیمه ئەم پیش‌نیازه‌ی فره‌ین پال‌پشت نییه به به‌لگه‌ی بر‌وایی‌که‌ر ته‌نانه‌ت ئەگه‌ر شوینی‌ک له‌م ناوچه‌یه‌دا به شوینی کیماش ده‌ست‌نیشان بکری‌ت وه‌ک فره‌ین ئاماژه‌ی پیداو‌ه‌ئ‌ه‌وا شوینی گونجاو بو کیماش ده‌کری‌ت گوندی قوماش بی‌ت له شاره‌زور نه‌ک کانی هه‌مزه، ئەم گریمان‌ه‌یه‌ش ته‌نیا له‌سه‌ر بنه‌مای رینوس‌ی ناوی کیماش بنیادنراوه، هه‌رچه‌نده ئەمه‌ش پیوه‌ری ته‌واو نییه و پیویستی به به‌لگه‌ی زیاتره، به‌لام ئەگه‌ر وا بخه‌ملینین هیمای ki به qí بخوینریته‌وه، ئەوا ناوه‌که ئەو کاته به کیماش ده‌خوینریته‌وه و زور نزیک‌تره له‌ناوی قوماش و له‌م حاله‌ته‌دا ده‌گونجیت له‌م ماوه‌یه زوره‌دا ته‌نیا گۆران‌کارییه‌کی که‌م به‌سه‌ر ناوه‌که‌دا هاتیی‌ت، ئەویش بریتی یه له گۆرینی پیتی (ی) بو (و). ئەم پیش‌نیازه لیکدانه‌وه‌ی زیاتر هه‌لده‌گری‌ت و ته‌نیا له حاله‌تیک‌دا گونجاوه که دوو شوینی جیا‌واز هه‌بی‌ت به ناوی کیماش. سه‌ر‌باری ئەوه‌ی له رووی سه‌ر‌بازییه‌وه ناکری‌ت شولگی له‌م کاته‌دا ئەوه‌نده جار گه‌شت‌بیته شاره‌زور (ولاتی لولوبییه‌کان)، که خویان (فه‌رمان‌ه‌وایانی بنه‌ماله‌ی سییه‌می ئور) چه‌ند جاریکی که‌م ناوی ولاتی لولوبییان هیتاوه. سه‌بارت به‌م لیکدانه‌وه‌ی فره‌ین له باره‌ی شوینی کیماشه‌وه، پۆتس Potts بو‌چوونی وایه سه‌ره‌رای ئەوه‌ی ناتوانری‌ت ئەگه‌ری بوونی دوو شوین به ناوی کیماشه‌وه دوور بخریته‌وه و له به‌رچاو نه‌گری‌ت، له‌گه‌ل ئەوه‌ش‌دا وا ده‌رناکه‌وی‌ت به پیویست دابنری‌ت.^{۱۸۰} هه‌روه‌ها پشتگیری ئەو لیکدانه‌وانه‌ش ناکات که به‌هۆی بوونی سه‌رچاوه‌کانی مس له ئیران پیگه‌ی کیماش له به‌رزاییه‌کانی ناوه‌ندی ئیران ده‌ست‌نیشان ده‌که‌ن، به‌لکو رای وایه ئەو به‌لگانه‌ ناته‌واون و به هیزتر نین له‌و به‌لگانه‌ی که پینان وایه کیماش ده‌که‌ویته دامغان له مازهنده‌ران یاخود له کرمان.^{۱۸۱} پۆتس دوا‌ی ئەنجامدانی تویری‌نه‌وه‌کی زور وورد و قوول پشتگیری ئەو پیش‌نیازه ده‌کات، که شاخه‌کانی تیاری Tiyari بو شوینی کیماش ده‌کات، که سه‌رچاوه‌ی مسه له باکووری رۆژه‌لاتی عیراق و به گونجاوتری ده‌زانیت.^{۱۸۲} به رای ئەحمه‌د شوینی کیماش به پیی هه‌موو ئەگه‌ره‌کان ده‌بی‌ت له شوینی‌ک‌دا بی‌ت له به‌رزاییه‌کانی زاگروس، له رۆژه‌لاتی رووباری سیروان، له باکووری حه‌مرین، به‌لام نه‌ک ئەوه‌نده دوور له ئه‌ر‌راپ‌خا یاخود زاموا.^{۱۸۳} له لایه‌کی دیکه‌وه پاتیرسن ئاماژه‌ی به‌وه ده‌کات که لیکدانه‌وه‌ی هه‌ریه‌که له شتاینکیله‌ر Steinkeller به کرماشان و رینیت به خوره‌م ئاباد به

¹⁷⁹ Frayne, "The Zagros Campaigns of the Ur III Kings," p. 47.

¹⁸⁰ Potts, D. T., "Adamšah, Kimaš and the Miners of Lagaš." in: *Your Praise Is Sweet: A Memorial Volume for Jeremy Black from Students, Colleagues and Friends*, eds. Heather D. Baker, Eleanor Robson, and Gábor Zólyomi, London, 2010, p. 252.

¹⁸¹ *Ibid.*

¹⁸² *Op. cit.*, p. 254.

¹⁸³ Ahmed, K. M., *The Beginnings of Ancient Kurdistan (c. 2500-1500 BC) A Historical and Cultural Synthesis*, PhD diss., Universiteit Leiden, Leiden, 2012, p. 76.

گونجاوترین ئه و به لگانه داده نیت که له بهر دهستان سه بارهت به شوینی کیماش، له گه ل ئه وه شدا خوره م ئاباد به بژارده یه کی با شتر داده نیت بو ئه م شوینه^{۱۸۴} (دهروانریته نه خشه ی ژماره ۲).
 ئه م شاره له ماوه ی فه رمانزه وای پاشا شولگی دا سی جار ئاماژه به ویرانکردنی کراوه. ئه وانیش سالی (۶۶، ۶۷، ۶۸) فه رمانزه وایه تیبه که ی.^{۱۸۵}

Š 46: mu ki-maš^{ki} ba-ḫul “ئه و ساله ی کیماش ویرانکرا”

mu ki-maš^{ki} ḫu-ur₅-ti^{ki} ba-ḫul “ئه و ساله ی کیماش و خورتی ویرانکران”

Š 47: mu ús-sa ki-maš^{ki} ba-ḫul “سالی دوا ی ئه و ساله ی کیماش ویرانکرا”

mu ús-sa ki-maš^{ki} ù ḫu-ur-ti^{ki} ba-ḫul “سالی دوا ی ئه و ساله ی کیماش و خورتی ویرانکران”

Š 48: mu ḫa-ar-ši^{ki} ki-maš^{ki} ba-ḫul “ئه و ساله ی خارشی و کیماش ویرانکران”

mu ús-sa ki-maš^{ki} ba-ḫul mu ús-sa-bi “سالی دوا ی ئه و ساله ی خارشی و کیماش ویرانکران، سالی دواتری”

۴- دینیکتوم ^{ki}Diniktum:

زۆربه ی توێژه ران به پاده یه کی زۆر کوکن له سه ر شوینی دینیکتوم Diniktum که تل محمد بیت، له هه ری می خوارووی دیاله به دووری چه ند سه د مه تریک له باشووری تل حرمل له باشووری رۆژه لاتی به غدا.^{۱۸۶} فره ی ن ئاماژه به وه ده کات، دینیکتوم له سه رچاوه کانی بابلی کۆن شاریکی گرنگ بووه و که وتووه ته سه ر رووباری دیجله له ریزه وای ئاوی کوت العماره Kut al Imara^{۱۸۷} (دهروانریته نه خشه ی ژماره ۳). له لایه کی دیکه وه ناوی دینیکتوم له نامه یه کی شاری ماریدا هاتووه و باس له سوپای عیلامی ده کات دوا ی تالانکردنی ئیشنونا له رپی دینیکتومه وه به ره و عیلام کشاونه ته وه.^{۱۸۸} به پپی ئه و رووپیوییه ی ئه نجام دراوه ناوی ئه م شاره ریزه ی ۲% کوی ناوی شوینه جوگرافییه کانی له نووسراوه کانی نیردراوه شاهانه یه کانی ئیریساگریگ پیک ده هینیت.^{۱۸۹} ئه و راستیییه ی که ناوی دینیکتوم زۆر ئاماژه ی پیکراوه له دهقه کانی ئیریساگریگ، ئه وه نیشان ده دات، شوینه که ی له دهوروبه ری ئه و ریگایه یه له ئیریساگریگه وه ده چیت بو دیر.^{۱۹۰} رینووسی ناوی ئه م شاره له سه رچاوه کانی (LGN) سه رده می سه ره له دانی بنه ماله کان به شیوه ی mar-da-na-ak هاتووه.^{۱۹۱} هه روه ها له دهقیکی ئه رشیفی سه رده می ئه که دی به شیوه ی *dì-ni-ik-tum*

¹⁸⁴ Patterson, *op. cit.*, p. 204.

¹⁸⁵ Hilgert, M., *Drehem Administrative Documents from the Reign of Šulgi*, OIP 115, pp. 220-227.

¹⁸⁶ Frayne, D. R., *Old Babylonian Period (2003-1595 BC)*, RIME 4, Toronto Press, 1990, p. 683; Cole, S. W. and Gasche, H., “Second-and First-Millennium BC Rivers in Northern Babylonia,” in: *Changing Watercourses in Babylonia*, Ghent, 1998, p. 16; Gentili, P., “Wandering through Time: The Chronology of Tell Mohammed,” *Studi Classici e Orientali*, 2011, p. 39.

¹⁸⁷ Frayne, D. R., “The Location of Āl-Šarrākī and the Precinct of Keš,” in *Cuneiform Texts Primarily from Iri-Saḡrig / Āl-Šarrākī and the History of the Ur III Period*, NISABA 15, ed. D. I. Owen, Bethesda, 2013, p. 190.

¹⁸⁸ *Op. cit.*, p. 42.

¹⁸⁹ Patterson, *op. cit.*, p. 424.

¹⁹⁰ Owen, NISABA 15, pp. 42-44.

¹⁹¹ Frayne, D. R., *The Early Dynastic List of Geographical Names*, (EDGN), AOS 74, (1992), p. 46.

هاتوو. ١٩٢ له سه‌ردهمی ئوری سییه‌م به شیوهی ^{١٩٣}di-ni-ik-tum^{ki} له سه‌ردهمی بابلی کوندا له کلیشه‌یه‌کی میژووی به شیوهی ^{١٩٤}di-ni-ik-tum^{ki}، ^{١٩٥}di-ni-ik-tim^{ki} درکه‌وتوو. **ه- گرشانه Garšana:**

شوینی شاری گرشانه به ته‌واوی نه‌زانراوه، نووسهران و تویره‌ران لیكدانه‌وهی جیاوازیان بو شوینی ئەم شاره کردوو. هایمپل هه‌ولی داوه شوینی ئەم شاره به نزیک شاری زه‌به‌لام Zabalam ده‌ستنیشان بکات^{١٩٦} (ده‌روانریته نه‌خشه‌ی ژماره ٤). له لایه‌کی دیکه‌وه شتاینکیله‌ر له لیكدانه‌وه‌یه‌کی وورد و قوول ده‌رباره‌ی شوینی ئەم شاره، رای وایه ده‌کریت له به‌شی پوژه‌ه‌لاتی هه‌ریمی ئومما له نزیک سنووره‌که‌ی له‌گه‌ل به‌شی باشووری پوژئاوای گیرسو Telloh بو گرشانه بگه‌رین. بژارده‌یه‌کی گونجاو له‌م ناوچه‌یه‌دا بریتی یه له تل الناصریه. ١٩٧ له نویتترین تویره‌ینه‌وه‌دا ده‌رباره‌ی شوینی گرشانه مؤلینا و شتاینکیله‌ر Molina and Steinkeller رایان وایه شوینی گرشانه نزیکه له کیلگه‌ی ئوشگیدا Ušgida له‌گه‌ل سه‌رچاوه‌ی ئاوی ئوداگا Udaga. له‌سه‌ر بنه‌مای یه‌کیک له ئاماژه به‌هیزه‌کان گرشانه و ئوداگا ده‌که‌ونه سه‌ر هه‌مان رپه‌وه‌ی ئاوی و به هه‌موو ئەگه‌ره‌کان ئەو رپه‌وه‌ی ئاوییه بریتی یه له که‌نالی ئوداگا Udaga^{١٩٨} (ده‌روانریته نه‌خشه‌ی ژماره ٥). له‌م قوناخه‌دا ده‌توانریته شوینی گرشانه دیاری بکریته به تل بریدییه Tell Baridiyah، یاخود هه‌ر شوینیکی تری شوینه‌واری، که ده‌که‌ویته ئەو ناوچه گشتییه‌ی له زه‌وی چه‌ند کیلومه‌تریکی به‌ره‌و باکوور به دریاوی که‌نالی ئوداگا Udaga دریژ ده‌بیته‌وه و زور دوور نییه له که‌نالی گیرسو/نه‌مخانی Namhani^{١٩٩}. سه‌باره‌ت به ناوی گرشانه (GAR-ša-(an-na^{ki}) که هاوتایه به Garaš-An-ak به واتای ”سه‌ربازگه‌ی ئان” که له لایه‌ن سۆلبیرژی Solleberger پیشنیازکراوه و هه‌روه‌ها هایمپل په‌سه‌ندی کردوو و به ئوردوگای سه‌ربازی داناوه. ٢٠٠ به‌لام ئەم بو‌چوونه‌ی هایمپل له لایه‌ن شتاینکیله‌ر ره‌تدکریته‌وه و رای وایه به‌گویره‌ی ئەو زانیارییه‌ی له‌به‌رده‌ستدان ئەوه دُنیا ده‌کاته‌وه که گرشانه شارو‌چکه‌یه‌کی ئاسایی بووه و ژماره‌یه‌کی به‌رچاوی دانیشتوان و دامه‌زراوه‌ی شاری تیدا بووه. ٢٠١ سه‌باره‌ت به

¹⁹² Frayne, *op. cit.*, p. 46.

¹⁹³ *Op. cit.*, p. 100.

¹⁹⁴ Harris, R., “The Archive of the Sin Temple in Khafajah (Tutub),” *JCS* 9, no. 2, (1955), p. 47.

”سالی دواي ئەو سالی که ئیکو(ن) پی-سین دینیکتومی داگیرکرد” MU US.SA Di-ni-[ik-tum] I-ku-pi-^dEN.ZU is-[ba-tu]

¹⁹⁵ Frayne, D. R., *Old Babylonian Period (2003-1595 BC)*, *RIME* 4, Toronto, 1990, (E4.13.2.1), p. 685.

¹⁹⁶ Heimpel, *CUSAS* 5, p. 7.

¹⁹⁷ Steinkeller, P., “On the Location of the Town of GARšana and Related Matters” in: *Garšana studies*, ed. David I. Owen, *CUSAS* 6, Bethesda, 2011, p. 2.

¹⁹⁸ Molina, M. and Steinkeller, P., “New Data on GARšana and the Border Zone between Umma and Girsu/Lagaš,” in: *The First Ninety Years. A Sumerian Celebration in Honor of Miguel Civil*. Boston and Berlin, eds. Lluís Feliu, Fumi Karahashi and Gonzalo Rubio, Berlin, 2017, p. 245.

¹⁹⁹ *Ibid.*

²⁰⁰ Heimpel, *CUSAS* 5, p. 1.

ئوداگا (Udaga): شارو‌چکه‌یه‌کی شاهانه بووه و سه‌ر به هه‌ریمی گیرسو/له‌گه‌ش. ئەم شارو‌چکه‌یه کیلگه‌یه‌کی هه‌بووه، که به‌شیکی که‌وتبووه هه‌ریمی گیرسووه، هه‌روه‌ها به‌شیکی تری که‌وتبووه هه‌ریمی ئومما و زور نزیک له کیلگه‌ی گو-ئیدینا (Gu'edena). که زور له کیلگه‌ی (Ušgia) وه دوور نییه. له نه‌خشه‌ی ژماره ٥) به‌روونی شوینه‌که‌ی دیاریکراوه. به‌لگه‌نامه‌کانی ئومما ئەوه پیشان ده‌ده‌ن ئوداگا

ناوی گهرشانه شتاینکیله ر پای وایه له پال ناوه باوهکه‌ی گهرشانه، دروستتر وایه GAR.Šanak بیت، که پیتی k کۆتایی ئاماژه‌یه‌کی پوونه بۆ بنه‌چه‌ی سومه‌ری ئەم ناوه.^{۲۰۲} رینووسی ناوی گهرشانه له ده‌قه‌کاندا به‌م شیوه‌یه هاتوه ^{۲۰۳} Gar-ša-na-ka^{ki}، ^{۲۰۴} Gar-ša-an-na^{ki}.

۶- ماما-شه‌پرآت Mama-Šarrat:

ناوی که‌نالی ئاوی ماما-شه‌پرآت له کۆتاییه‌کانی فه‌رمانه‌وه‌یاتی بنه‌ماله‌ی سینییه‌می ئور و له نیوان سالانی یه‌که‌م و دووه‌می ئیبی-سین دا هاتوه.^{۲۰۵} له تاکه ده‌قیکدا (Ontario 02,141) که له شاری ئومما دۆزراوه‌ته‌وه و باس له پاککردنه‌وه‌ی که‌ناله‌که و لابردنی ۱۵ سار له قور و لیته ده‌کات،^{۲۰۶} هه‌موو سه‌رچاوه‌کانی تری ئوری سینییه‌م که ئاماژه‌یان به کارکردن له‌م که‌ناله ئاوییه داوه، ده‌گه‌رینه‌وه بۆ شاری گهرشانه و ئیریساه‌گریگ. ئەمه‌ش پینشینیازی ئەوه ده‌کات ئەم دوو شاره ده‌که‌ونه نزیک ماما-شه‌پرآت.^{۲۰۷} ناوی ماما-شه‌پرآت، له دوو به‌ش پیک دیت. به‌شی یه‌که‌م ماما mama یاخود mami خوداوه‌ندی دایک و له‌دایکبوونیشه لای بابلییه‌کان.^{۲۰۸} که به‌باشی یه‌ک ده‌گریته‌وه له‌گه‌ل ده‌قه‌کانی ئیریساه‌گریگ و کیش که ناوه‌ندی په‌رستنی خوداوه‌ند نینخورساگ بوون.^{۲۰۹} به‌شی دووه‌می ناوه‌که šarrat ناویکی ئەکه‌دییه به واتای ”شازن” پیکه‌وه ده‌بیته ”ماما شازنه”. هه‌رچه‌نده له کاتی ئیستا شوینه‌که‌ی نازانریت، له‌گه‌ل ئەوه‌شدا وا ده‌رده‌که‌ویت ماما-شه‌پرآت که‌نالیکی ئاودییری درێژ بووه و پیده‌چیت لقیکی جیا بووه‌وه بوو بیت له رووباری دیجله له باشووری maškan-šapir که ده‌رژایه باشووری ناوچه‌ی گهرشانه.^{۲۱۰} به‌ده‌ر له سه‌رچاوه‌کانی ئوری سینییه‌م، که‌نالی ماما-شه‌پرآت له نووسراویکی شاهانه‌ی ریم-سین Rīm-sîn پاشای لارسه، ئاماژه‌ی پیدراوه.^{۲۱۱} Edzard پای وایه ماما-شه‌پرآت که‌نالیکی بابلی کۆنه و دیجله و فورات به‌ده‌ریاوه

(Udaga) یه‌کینه‌که بووه له گه‌وره‌ترین که‌ناله ئاوییه‌کان له هه‌ریمی ئومما، که پیده‌چیت ریزه‌ویکی ده‌ستکردی سه‌ره‌کی بوو بیت و دواتر له رووباری دیجله جیا بووه‌ته‌وه. بۆ زانیاری زیاتر له‌سه‌ر شارۆچکه‌ی Udaga و که‌نالی Udaga. ده‌روانریته:

²⁰¹ Steinkeller, *op. cit.*, p. 5.

²⁰² *Op. cit.* p. 2.

²⁰³ Edzard, and Farber., *RGTC II*, p.

²⁰⁴ Owen, D. I. and Mayr, R. H., *The Garšana Archives, CUSAS 3*, Bethesda, 2007, p. 24.

²⁰⁵ Owen, *NISABA 15/1*, p. 37.

^{۲۰۶} ده‌قه‌که‌ی شاری ئومما (Ontario 2, 141) که باس له که‌نالی ئاوی ماما-شه‌پرآت ده‌کات.

OB.

1. 15 sar saḥar zi-ga
2. Me-^dnissaba lukur lugal
3. kin-til-la-àm
4. ša^{id}ma-ma-šar-ra

Rev.

1. gir ku-lu-a-ti lú kin-gi₄-a-lugal
2. ú i-la-ak-šu-qir dub-sar
3. mu^di-bi-^dEN.ZU lugal

²⁰⁷ Viano, M., “On the Location of Irisaḡrig Once Again,” *JCS* 71, no. 1, (2019), p. 43.

²⁰⁸ Frayne, and Stuckey., *op. cit.*, p. 199.

²⁰⁹ Viano, *op. cit.*, pp. 43-44.

²¹⁰ *Op. cit.*, p. 44.

²¹¹ Frayne, *RIME 4*, p. 292.

دەبەستیتەو، هەمان کەناله له لایەن پاشا ریم-سینەو هەلکەندراو. ²¹² هەرچەندە فرەین کەنالی ماما-شەپراتی ئوری سییەمی بە هەمان ماما-شەپراتی بابلی کۆن دادەنیت، بەلام قیانۆ Viano رای وایە ئەمە بە ناروونی ماووتەو، چونکە کەنالی ماما-شەپرآت له نوسراوە شاھانەییەکی ریم-سین دا، دەستەواژەیی دەرژیتە ناو دەریاوێ بەکارهاتوو. ²¹³ هەرۆهە قیانۆ پیشنیازی ئەو دەکات ئەگەر ئەو گریمانەییەکی کە تل الویلایه بریتی بیت له ئیریساکریگی کۆن راست بیت. ئەوا دەبیت کەنالی ماما-شەپرآت له ناوچەیی Kasahar له دیجلە جیا بووبیتەو، له هەمان کاتدا له گەشتی گەرانهو بەرەو ئومما، دەبیت ماما-شەپرآت بە ئاراستەیی باشوور له ناوچەیی تل الویلایه سوپابیتەو و جاریکی تر له گەل دیجلە یەکی گرتبیتەو له هەریمی ئومما، کە له وانەییە له ناوچەیی نیوان Karkar و Kaida بوو بیت ²¹⁴ (دەروانریتە نەخشەیی ژمارە 6).

7- توممال Tummalki:

ئەم شارە دەکەویتە باشووری رۆژەلاتی نیپور، ²¹⁵ نزیک گوندی ئەلبدیر Al-Bdayr ئیستا. ²¹⁶ شتاینکیلەر پیشنیازی شوینی توممال دەکات بە شوینیک، کە دەکەویتە سەر لقینکی سەرەکیی رۆوباری فورات، کە له لایەن قیلکەو Wilcke هەو بە تل دلێهیم Tell Dlehim دەستنیشان کراو، نزیکەیی 21 کم له باشووری نیپور و بە دووری نزیکەیی 5 کم له رۆژەلاتی فوراتی کۆن. ²¹⁷ ئەمەش له گەل ئەو راستییە یەکی دەگریتەو کە توممال بە کەنالیکی جیاواز بەستراوتەو بە فوراتەو ²¹⁸ هەرۆهە ئادامز Adams له رۆویوییه کەیدا شوینەواری تل دلێهیم بە ژمارە (1237) دەستنیشان کردوو (دەروانریتە نەخشەیی ژمارە 7). ²¹⁹ له لایەکی دیکەو یوشیکاوا Yoshikawa ئاماژە بەو دەکات ئەگەر دەستنیشانکردنی توممال بە تل دلێهیم راست بیت ئەوا پوزریش-داگان (دریهم ی ئیستا) بە مەبەست دروستکراو، له سەر ریگی نیوان نیپور له گەل توممال، کە شوینیکە بە تەواوی گونجاو بوو پرکردنەو پیداو یستییەکانی هەر دوو شارەکە بە ئاژەلی قوربانی. له ماوہی فەرمانرەوایی بنەمالەیی سییەمی ئور ئەم شارە شوینی "هاوسەرگیری پیروز" بوو، له نیوان ئینلیل و ئینلیل. ²²⁰ رینووسی ناوی ئەم شارە له سەرچاوێ میخییەکاندا بەم شیوہی tum-al, tum-ma-al^{ki} هاتوو. ²²¹

²¹² Sollerberger, E., "Mami-Šarrat," *RIA* 7, (1987-1990), p. 329.

²¹³ Viano, *op. cit.*, p. 44.

²¹⁴ *Op. cit.*, pp. 44-45.

²¹⁵ Frayne and Stuckey, *op. cit.*, p. 83.

²¹⁶ Yoshikawa, M., "Looking for Tummalki," *ASJ* 11, (1989), p. 289.

²¹⁷ Steinkeller, P., "New Light on the Hydrology and Topography of Southern Babylonia in the Third Millennium," *ZA* 91, (2001), p. 71.

²¹⁸ *Ibid.*

²¹⁹ Adams, R. McC., *Heartland of Cities: Surveys of Ancient Settlement and Land Use on the Central Foodplain of the Euphrates*, Chicago, 1981, pp. 277-278.

²²⁰ Frayne and Stuckey, *op. cit.*, p. 83.

²²¹ Edzard and Farber, *RGTC* II, pp. 199-200.

۸- تومبال^{ki}:Tumbal

زانباری دهربارهی ئەم شارە زۆر کەمە، شوینی ئەم شارە دەکەوێتە ناوچەی دیالە.^{۲۲۲} زۆر بە کەمی لە دەقەکاندا دەرکەوتوو، تەنیا ۴ جار ناوی هاتوو، لەوانە لە یەکیک لە دەقەکانی ئەم تووژینەوهیە (SM.39602) و هەروەها لە سێ دەقی تری پوزریش-داگان (CT 32, pl. 19-22 BM) (103398)، (OrSP 47-49, 032)، (SACT 1, 005) دەرکەوتوو. پینووسی ناوی ئەم شارە لە (EDGN) ی سەر دەمی سەرھەلانی بنەمالەکان بە شیوەی *tum* هاتوو.^{۲۲۳} ناوی هەمان شار لە دەقەکانی سەر دەمی ئەکەدی کۆن لە تل آسمر Tell Asmar بە شیوەی *da-ba-al* نووسراوە.^{۲۲۴} هەروەها لە بەلگەنامە کارگێرییەکانی ئوری سێیەم سەر دەمی فەرمانرەوایی ئیبی-سین بە شیوەی *tum-ba-al^{ki}* هاتوو.^{۲۲۵} بە گۆڕەیی بەلگەنامە کارگێرییەکانی ئوری سێیەم کە ئاماژە بە تومبال *tum-ba-al* دەکەن، تۆمارەکانی کۆکردنەوهی باجە لە ژمارەیهک شار لە هەریمی دیالە. لە ناوەرۆکی ئەم دەقی تووژینەوهیە (SM.039602) بە هەمان شیوە تومبال وەک شاریکی باجدەر دەرکەوتوو. فرەین سنووری ئەم شارە باج دەرانی دەستنیشان کردوو وەک لە نەخشەی ژمارە (۸) دەر دەکەوێت، کە سنووری شارەکان لە پۆژئاواو *Kakkulātum* بوو کە پێدەچیت کەوتیبێتە سەر کەنالی *Zubi* لە باکووری سیپار، لە باشوورەوه شاری *Kiškātūm* لە سەر کەنالی *Kiškātūm*. لە پۆژھەلاتەوه تومبال *Tumbal* لە سەر دیجلە، هەروەها لە باکوورەوه *Z/Simudar* لە سەر دیالە.^{۲۲۶} *Tutub* کە بە هەمان شیوە لە بەلگەنامەکاندا دەرکەوتوو، دەکەوێتە ناوھندی ئەم هەریمەوه.^{۲۲۷}

۹- ئیریساگریگ^{ki}:Irisagrig

شاریکی گرنگی سومەری بوو لە هەزارەیی سێیەمی پیش زاین، لە ئەکەدیدا بە *Āl-šarraki* ناسراوە. ناوی ئەم شارە لە *Iri/uru* بە واتای "شار" و *sa₁₂-rig₇* بە واتای "بەخشین/خەلات" پیکهاتوو، کە لە وشەیی ئەکەدی *šarāk(um)* وەرگیراوە لە سەر دەمی پیش بنەمالەیی سێیەمی ئور.^{۲۲۸} تا ئێستا شوینی جوگرافی ئەم شارە بە تەواوی دیارینەکراوە، هەرچەندە ژمارەیهکی زۆر لە تووژەرانی هەولیان داوە لە رینگەیی گریمانە و پێشنیازەکانیانەوه هەلکەوتەیی شوینی جوگرافی ئیریساگریگ دیاری بکەن. مۆلینا *Molina* ئاماژە بەوه دەکات ئیریساگریگ بە باشی لە سەرچاوە میخییەکانی هەزارەیی سێیەمی پیش زاین دۆکوومینتکراوە و لە سەرھەلانی سەرھەلانی بنەمالە

²²² Edzard and Farber, *op. cit.*, p. 198.

²²³ Frayne, *EDGN*, p. 42.

tum: بە گۆڕەیی بەلگەنامەیی لیستی ناوہ جوگرافیەکانی سەر دەمی سەرھەلانی بنەمالەکان (EDGN)، *tum* دەشی لە سەر دیجلەیی کۆن بیت، کە زۆر دوور نییە لە *Baz*، کە ئەم شارە لەوانەیی دیاریبکیریت بە (Tulul Abu Jawan) ی ئیستا.

²²⁴ *Op. cit.*, p. 44.

²²⁵ Edzard, and Farber., *op. cit.*, p.198.

²²⁶ Frayne, *EDGN*, p. 45.

²²⁷ *Ibid.*

²²⁸ Emelianov, *op. cit.*, p. 486.

سومەرییەکان کۆنترین بەلگەنامە ناوی ئەم شارە تیدا ھاتبێت بۆ دەقیکی شارى فارە (FTUPM 78) دەگەرپیتەو، کە بریتی یە لە تۆماری خوارنەووە بۆ خەلکی ئیریساکرێگ، ئەدەب و ئومما.²²⁹ ھەرۆھا مۆلینا لە تووژینەووە وورد و بەرفراوانەکەیدا بە پشت بەستن بە دووبارە ریکخستەووەی گەشتی رێگای ئاوی چوون و گەرانەووەی نیوان ئومما و ئیریساکرێگ، وەک لە تۆماری دەقە کارگێرپێھەکانی ئوری سێھەمدا ھاتوو، پێشنیازی ئەو دەکات باشترین شوین بۆ شوینی ئیریساکرێگ بریتی یە لە ھەر دوو شوینی (H1032) لەگەڵ (H1056)، کە لە ڕووپوێیھەکەى ئادامزدا ھاتوو، بەتایبەتی ئەووەی دوواتریان بە لایەو پەسەندترە.²³⁰ (دەرۆانریتە نەخشەى ژمارە ۹). لە لایەکی دیکەووە فرەین پشتگیری ئەم لیکدانەووەی سەرەووەی مۆلینا دەکات و ڕای وایە پێویستە شوینی ئیریساکرێگ یەکیک بیت لە دوو شوینەى مۆلینا ئاماژەى پێ داو.²³¹ لە لایەکی ترەووە قیانۆ بە ھەمان شیوہ لە تووژینەووەیھەکی زۆر وورد و بەرفراواندا، لەژێر ڕۆشنایی بەلگە شوینەوارپێھە تازەکان و خویندەووە و دووبارە ریکخستەووەی گەشتی رێگای ئاوی نیوان ئومما و ئیریساکرێگ، بە تایبەتی ئەو بەلگانەى باس لە پەيوەندى پتەوى نیوان ئیریساکرێگ و کیش دەکەن، کە بە دیاریکردنى شوینی کیش بە تلۆل ئەلبەقەرەت Tulul Al-Baqarat دەبیتە ھۆی ئەووەی کە پێشنیاریکی قبۆلکراو بیت لە دەوربەرى کیش Keš دا بە دواى ئیریساکرێگ دا بگەرپین و باشترین بژاردە تا ئیستا بۆ شوینی ئیریساکرێگ بریتی یە لە تل الویلايە Tell Al-Wilaye، کە گەرەترین شوینەواری ناوچەکەى بە دووری ۶ کم لە باشووری ڕۆژئاوای تلۆل ئەلبەقەرەت.²³² ئەم پێشنیاری قیانۆ پشت ئەستورە بە دۆزینەووەی نووسراویکی شاھانەى ئوری سێھەم، لە شوینەواری تلۆل ئەلبەقەرەت، کە لە سالی ۲۰۱۳ لە لایەن تیمیکی شوینەوارناسی ئیتالی کاری کەن و پشکنینی تیدا ئەنجام درا، بە پێى ئەو بەلگانەى کە دۆزرانەووە وای لە تیمەکە کرد زۆرتەین ئەگەر ئەووەی ئەم شوینە شوینەواری کیش ی کۆن بیت. قیانۆ ئاماژە بەوھش دەکات لە ئەنجامی دووبارە شیکردنەووەی سەرچاوەی دەقەکان، دوو کیشەى قورس لە دووبارە ریکخستەووەی مۆلینا بۆ گەشتی رێگای ئاوی نیوان ئومما و ئیریساکرێگ ئاشکرا دەبیت، یەکەم: خەملاندنی جیاواز بۆ ئاراستەى رێرەووی ئاوی کەنالی تاببی- ماما Tabbi-mama پیکەووە لەگەڵ دووبارە ریکخستەووەی پێشنیازکراو بۆ کەنالی ماما-شەرپات mama-šarrat لەسەر بناغەى بەلگە شوینەواری یە تازەکان و دەقەکان و دەکات کەوا پێشنیاری رێگای جیگرەووە بکریت بۆ گەشتی ئاوی دوو سەرەى نیوان ئومما و ئیریساکرێگ، ئەمەش رێگە دەدا بە دەستنیشانکردنى شوینی ئیریساکرێگ بە تل ئەلوویلايە Tell Al-Wilaye. دووھم: ئەو سیستەمی ڕۆژژمێرەى لە دەقەکانی ئیریساکرێگدا ھاتوو، تەنیا لە ئەرشیفەکانی تل الویلايە دا زانراو، ئەویش ئەرشیفەکانی

²²⁹ Molina, M., "On the Location of Irisağrig," in *From the 21st Century BC to the 21st Century AD Proceedings of the International Conference on Neo-Sumerian Studies Held in Madrid 22-24 July 2010*, ed. Steven J. Garfinkle and Manuel Molina, EISENBRAUNS, 2013, p. 60.

²³⁰ *Op. cit.*, p. 76.

²³¹ Frayne, "The Location of Āl-Šarrākī and the Precinct of Keš," p. 186.

²³² Viano, *op. cit.*, p. 37.

تورام ئیلی و Si.A، که ئەم دوو گروپە لە دەقەکان بە دانیایەوه دەدریته پال ئیریساگریگ، ئەمەش ھۆکاریکی ترە که شوینەواری تل الویلایه بە ئیریساگریگی کۆن دابنریت^{۲۳۳} (دەرپوانریتە نەخشەیی ژمارە ۷). لە لایەکی دیکەوه ئوون شاری ئیریساگریگی بە ناوەندیکی گرنگ وەسفکردووه بۆ پەيوەندیکردن بە شارەکانی میسۆپۆتامیا، وەک شارەکانی دیر و دینیکتوم، ھەرودھا لەگەڵ شارەکانی ئادام دون/شەخ Adam Dun/Šaḫ، بولوم Bullum، خارشی Harši، خورتیم Hurtim، کیماش Kimaš، سیگراشوم Sagrašum، شیماشکی Šimaški و زیداخروم Zidaḫrum^{۲۳۴} لەبەر گرنگی پینگەیی ئەم شارە ھەریەکه لە پاشایانی ئوری سینیەم گەشتیان بۆ ئەم شارە کردووه زیاتر لە ھەر شاریکی تری ئیمپراتوریەتەکەیان و که بە لای کەمەوه ھەشت شازادە خاتوون لەگەڵ ھوت شازادە ناویان ھاتووه لە سەرچاوه نووییەکانی ئیریساگریگ^{۲۳۵}. لە نویتترین توێژینەویدا شاری ئیریساگریگ لە نیوان سالانی ۵-۱۳ فەرمانرەوایی ئیبی-سین، دەکەوێتە دەست بنەمالەییەکی تازە دامەزراو لە شاری مالکوم/مالگوم (تل یاسر) ی ئیستا، بە پیتی بەلگەنامە نووییەکان لە سەرەتایی دەستبەکاربوونی یەکەم پاشای ئەم بنەمالەییە توانیان دەست بەسەر ئیریساگریگدا بگرن، لەگەڵ پاراستنی سیستەمی کارگری ئوری سینیەم^{۲۳۶}. رینووسی ناوی ئیریساگریگ لە سەرچاوه میخییەکاندا، بەم شیوہیە ھاتووه:

ari-sag-rig^{۲۳۷}, uru-sag-rig^{۲۳۸}, iri-sa₁₂-rig^{۲۳۹} ھەرودھا لە دەقەکانی ئیلا و ئەبو صلابیخ بە Sa(r)-ra-lum ھاتووه، که لە لایەن شتاینکیلەر بە šarrakum/Irisagrig زانراوه^{۲۳۹}.

۱۰- نیپور Nibru^{ki}:

ئەم شارە بە سومەری بە Nibru ناسراوه و لە دەقەکاندا بە رینووسی En-líl^{ki} دەنوسریت، ھەرودھا بە ئەکەدی بە Nippuru نۆفەری ئیستا ناسراوه، دەکەوێتە ناوجەرگەیی دەشتی نیشتەنیی میسۆپۆتامیا، بە دووری ۸۵کم لە باشووری رۆژھەلاتی بابل. گرنگترین ناوەندی ئاینی و فەرھەنگی سومەرییەکان بووه لە سەردەمی سەرھەلانی بنەمالەکان تا کۆتای سەردەمی ئیسن-لارسە و دواتریش. پەرسنگای سەرەکی خوداوند ئیلیللی لە خۆگرتووه^{۲۴۰}. بە é-kur ناسراو واتە ”پەرسنگای شاخ/وولات” ئەم ناوہ پیشنیازی پەرسنتی خوداوندیک دەکات، که ھەلقولاوہ لە ھەریمی شاخەکانی باکوور و رۆژھەلاتی سومەر^{۲۴۱}. نیپور لە سەرەتاکانی ھەزارەیی شەشەمی پ.ز. دا دامەزراوه و لە فراوان بووندا بووه، تا نزیکەیی ۸۰۰ ز. بە ھۆی ئەم نیشتەجیبوونە دورو درێژە که لە نیپوردا ھەبووه و کەلەکەبوونی پاشماوہ لەسەری، بەرزی شوینی نیپور دەگاتە نزیکەیی ۲۰م لە ئاستی

²³³ Viano, *op. cit.*, p. 49.

²³⁴ Owen, D. I., “URU-Sagrig,” *RIA* XIV, (2014), p. 2.

²³⁵ *Op. cit.*, p. 3.

²³⁶ Ozaki, T., Sigrist, M. and Steinkeller, Piotr., “New Light on the History of Irisaḡrig in Post-Ur III Times,” *ZA* 111, no. 1, (2021), p. 35.

²³⁷ Edzard and Farber, *RGTC* II, p. 232.

²³⁸ SM.040261

²³⁹ Molina, “On the Location of Irisaḡrig,” p. 60.

²⁴⁰ Klein, J., “Nippur,” *RIA* 9, (1998), pp. 532-533.

²⁴¹ Bertman, S., *Handbook to Life in Ancient Mesopotamia*, Oxford, 2003, p. 27.

دهشتای دهوروبه‌ریدا.^{۲۴۲} به پیچه‌وانه‌ی زۆربه‌ی شاره‌کانی تر که له لایه‌ن فه‌رمانه‌وایان ریبه‌رایه‌تی کراون، به‌لام شاری نیپپور له لایه‌ن هیچ فه‌رمانه‌وایه‌کی بنه‌ماله‌کان فه‌رمانه‌وایه‌تی نه‌کراوه، له جیاتى ئەوه خۆی وهک پیگه‌یه‌کی ئایینی گرنگ پاراستوو.^{۲۴۳} یه‌کیک له ناوازه‌ترین ده‌قه میخیه‌کان که له نیپپور دۆزراوه‌ته‌وه بریتی یه له پلانی شاری نیپپور له‌سه‌ر ئەم ده‌قه که میژوو‌ه‌که‌ی بۆ نزیکه‌ی ۱۳۰۰ پ.ز. ده‌گه‌رپه‌ته‌وه، که تیشک خراوه‌ته‌سه‌ر شوورا و ده‌روازه‌ی شار و په‌رستگای ئینلیل و هه‌روه‌ها رپه‌روه‌ی ئاوی فورات و که‌ناله‌ لاوه‌کییه‌کان، که راستی ئەم پلانه به هه‌لکۆلین له‌م شوینه‌دا پشتراستکراوه‌ته‌وه.^{۲۴۴}

۱۱- گوئیدیننا Gu'edenna:

ناوچه‌ی گوئیدیننا Gu'edenna ده‌که‌وێته هه‌ریمی ئومما و له سه‌رده‌می ئوری سییه‌م، هاوسنووری هه‌ریمی گیرسو بووه (ده‌روانریته نه‌خشه‌ی ژماره ۱۱). که پیده‌چیت به هه‌مان Gu'edenna ی به ناوبانگ ده‌ستتیشان بکریت، که چه‌ند جاریکی زۆر ناوی له نووسراوه میژووویه‌کانی پیش سارگون له لایه‌ن فه‌رمانه‌واکانی بنه‌ماله‌ی له‌گه‌ش هاتوو.^{۲۴۵} ناوی Gu'edena به واتای "لیواری ده‌شت" دیت.^{۲۴۶} کاتیک له ده‌قه‌کاندا لیستی ناوچه‌کانی ئومما هاتوو Gu'edena له‌گه‌ل Mušbiana پیکه‌وه له ریزبه‌ندی سییه‌م ئاماژه‌یان پیکراوه له دواى هه‌ر یه‌که له Daumma و Apišal.^{۲۴۷} رینووسی ناوی Gu'edena له ده‌قه‌کاندا به شیوه‌یه‌کی سه‌ره‌کی به gú-dè-na هاتوو، به‌لام هه‌ندیک جاریش به شیوه‌ی gú-eden-na هاتوو.^{۲۴۸}

۱۲- ئوروک Unu(g)^{ki}:

ئهم شاره ده‌که‌وێته دووری نزیکه‌ی ۸۰ کم له باکووری پوژئاوای ئور له باشووری میسوپوتامیا،^{۲۴۹} ناوه بابلییه‌که‌ی به ئوروک ناسراوه، که بۆ ماوه‌ی پینج هه‌زار سال له سه‌ره‌تای سه‌رده‌می عوبه‌ید تا سه‌ده‌ی سییه‌می زایینی شوینی نیشته‌جیوون بووه،^{۲۵۰} له ماوه‌ی هه‌زاره‌ی چواره‌م ئوروک بوو به ناوه‌ندیکی شارستانی که کاریگه‌ری له رووی سیاسی و ئابوورییه‌وه گه‌شته هه‌موو میسوپوتامیا.^{۲۵۱} له رووی ئایینییه‌وه ناوه‌ندی په‌رستنی هه‌ر دوو خوداوه‌ند ئان و ئیناننا بووه.^{۲۵۲} رینووسی ناوی ئەم شاره به شیوه‌ی unu(g)^{ki} هاتوو.^{۲۵۲}

²⁴² Bertman, *op. cit.*, p. 28.

²⁴³ *Op. cit.*, p. 27.

²⁴⁴ Van de Mieroop, M. V., *The Ancient Mesopotamian City*, Oxford, 1997, p. 63.

²⁴⁵ Dahl, *The Ruling Family of Ur III Umma* ..., pp. 34-35.

²⁴⁶ Limet, H., "Onomastique sumérienne," in: *Halbband: Ein internationales Handbuch zur Onomastik*, eds. Ernst Eichler, Gerold Hilty, Heinrich Löffler, Hugo Steger and Ladislav Zgusta, Berlin and New York, 2008, p. 853.

²⁴⁷ Dahl, *op. cit.*, p. 35.

²⁴⁸ (SM.036019)

²⁴⁹ Bertman, *op. cit.*, p. 36.

²⁵⁰ Roaf, M., "Mesopotamia and the Ancient Near East," *Stonehenge Press*, 2004, p. 60.

²⁵¹ Bertman, *op. cit.*, p. 36.

²⁵² Roaf, *op. cit.*, p. 60.

²⁵³ Edzard and Farber, *RGTC II*, p. 212.

دەكەوئە باكووری رۆژهلەلاتی ئور لە سەر كەنالی ئومما، شوئنهوارەكەى ئیستا بە تل چوخە ناسراوہ و یەكئەكە لە گەورەترین شوئنهوارەكانی ميسوئوتاميا.²⁵⁴ رینووسى ناوی ئەم شارە لە دەقە مئخییەكاندا بە شیوہى $GI\check{S}.UH^{ki}$,²⁵⁵ $GI\check{S}.KU\check{S}U^{ki}$,²⁵⁶ یەكئەكە تر لە خوئندنەوارەكانی ناوی شارى ئومما UB.ME، لە كاتئەكدا وەك لۆگۆگرام یاخود تەواو كەریكى دەنگى بیئت، بە شیوہى UB^{mi} ، ھەرودھا ئەگەر ھاتوو وەك نوسینیكى برگەیی بیئت بە شیوہى $ub-mi$ ، دواتر بووہ بە $ummi$ ، كە لەرئەگەى دەقئەكى بابلى نوئى زانراوہ ناوی ئەم شارە بە ئومما Umma دەخوئرنئەوہ.²⁵⁷ شارا خوداوەندیكى جەنگاوەر و پارئیزەرى ئەم شارە بووہ.²⁵⁸ پەرسنگاكەى لە شارى ئومما بە $\acute{e}-mah$ ناسراو بووہ.²⁵⁹ یەكئەك لە ھۆكارەكان سەبارەت بە گرنكى ئومما لە ھەر دوو سەردەمى پئیش سارگۆن و بنەمالەى سئییەمى ئور، برئیتی یە لە نزىكى شوئینی ئومما لە ناوہندى پەرسنتنى (زەبەلام)، لەگەل كۆنترۆلى رئىگای دوو رئییانى دئجلە لە $Iturungal$.²⁶⁰ ھەرئیمى ئومما دابەش كرا بوو بۆ سئى ناوچەى كشتوكالى دا-ئومما $Da-umma$ گرنگترینان بووہ لەو سئى ناوچەىدا و گەورەترین بەرھەمئەنەرى دانەوئە بووہ، $Api\check{s}al$ دووہم ناوچە بووہ لە روى گرنگییەوہ بەدوايدا ناوچەى سئییەم ھاتووہ، كە ناسراو بووہ بە $Guedenna$ و $Mu\check{s}biana$ ، كە ئەم دوانەى كۆتا پئیکەوہ وەك یەك ناوچە ھاتوون.²⁶¹ ۳ فەرمانرەوا $ens\acute{i}$ لەم شارەدا فەرمانرەوا ئیبا نكردووہ، ئور-ئیسى $Ur-Lis\acute{i}$ یەكەمئین فەرمانرەواى ئەم شارە بووہ، لە سالى ۳۳ یەمئینی فەرمانرەوايەتى شولگى دا $ens\acute{i}$ شارى ئومماى بووہ.²⁶² دووہمئین فەرمانرەوا ئاياكالا $Ayakal$ بووہ، كە شوئینی براكەى گرتووہتەوہ و لە كۆتایی سالى ھەشتەمى ئەمار-سئین تا سالى ھەوتەمى شو-سئین $ens\acute{i}$ ئومما بووہ.²⁶³ داداگا $Dadaga$ ، براى ھەر دوو فەرمانرەواى پئیشوو بووہ و لە سالى ھەوتەمى فەرمانرەوايەتى شو-سئین و بە لای كەمەوہ تا سالى سئییەمى ئیبى سئین، $ens\acute{i}$ ئومما بووہ.²⁶⁴

²⁵⁴ Dahl, *The Ruling Family of Ur III Umma*, p. 33.

²⁵⁵ Edzard and Farber, *op. cit.*, p. 204.

²⁵⁶ Lambert, W. G., "The Names of Umma," *JANES* 49, no. 1, 1990, p. 75.

²⁵⁷ *Ibid.*

²⁵⁸ Bertman, *op. cit.*, p. 125.

²⁵⁹ George, *House Most High the Temples of Ancient Mesopotamia*, p. 119

²⁶⁰ Dahl, *op. cit.*, p. 33.

²⁶¹ *Ibid.*

²⁶² *Op. cit.*, p. 55.

²⁶³ Dahl, *op. cit.*, p. 63.

²⁶⁴ *Op. cit.*, p. 69.

ب- شار و شوینه جوگرافییه کان ناو کلیشه میژووویه کان

۱- زابشالی ^{ki}Zabšali:

ئەم شارە وا دەردەکه ویت گەورەترین و گرنگترین ناوچه/شاری سەر بە ھەریمی یەگرتووی شیماشکی بوو. ^{۲۶۵} زابشالی لە دوو کلیشهی جیا جیادا ناوی ھاتوو، سالی ھوتەمی فەرمانرەوایی شو-سین، لەگەڵ سالی پینجەمی ئیپی-سین.

ŠS 7: mu ^dšu-^dsuen lugal urim^{ki}-ma-ke⁴ ma-da za-ab-ša-li^{ki} mu-ḥul²⁶⁶

”ئەو سالە ی شو-سین، پاشای ئور، خاکی زابشالی ویرانکرد“

IS 5: mu tu-ki-in-GIDRU-mi-ig-ri-ša dumu-munus lugal ensi za-ab-ša-li^{ki}-ke⁴ ba-an-tuku²⁶⁷

”ئەو سالە ی توکین خەطی میگريشا، کچی پاشا لەگەڵ ensi زابشالی ھاوسەرگیری کرد“

بە رای شتاینکیلەر ھۆکاری ناوانی سالی پینجەمی فەرمانرەوایی ئیپی-سین بۆ ئەو دەگەریتەووە کہ Yabrat/Ebarat لە کۆتاییەکانی فەرمانرەوایی بنەمالە ی سینیەمی ئور شاری سوسە ی داگیرکرد و خۆی وەک فەرمانرەوایەکی سەر بەخۆ لە قەلەمدا، بە تاییەتی لە ماوہی نیوان سالانی ۴-۹ فەرمانرەوایی ئیپی-سین، ئەمەش بوو بوو ھۆی مەترسی بۆ سەر بنەمالە ی سینیەمی ئور، ئیپی-سین بۆ پیشگرتن لە فراوان بوون و پوانخوازی دەسلالاتی Yabrat ناچار بوو ھاوپەیمانی لەگەڵ زابشالی دوژمنی سەرسەختی پیشووی خۆی و بنەمالە کی ببەستیت ئەویش بە پیدانی کچەکی بە فەرمانرەوای (ensi) ی زابشالی. ^{۲۶۸}

سەبارەت بە شوینی جوگرافی ئەم شارە، چەند پیشنیاریک کراو. ھەندیک لە توێژەرانی رایان وایە شوینیکی بوو لە عیلام، لە نزیک لورستان لە پوژئاوای خورەم ئاباد. ^{۲۶۹} یەکیک لە گرنگترین نووسراوەکانی شو-سین کہ باس لە داگیرکردنی زابشالی دەکات، ئاماژە ی بە دەریای سەر وو/بەرز کردوو. ئەم دەستەواژە یە توێژەرانی میژوووی کۆنی میسوپوتامیا بۆ دەریای ناوہراستیان بەکار دەھینا، بەلام لێرەدا مەبەست دەریای ناوہراست نییە بەلکو نووسراوەکی شو-سین سەبارەت بە داگیرکردنی زەبشالی دەستەواژە ی ”دەریای سەر وو“ ی ئاماژە کردن بوو بۆ ئاوێک کہ لە دەروہی ئەنشانە، بۆیە لەم چوارچۆیەدا ”دەریای سەر وو“ تا رادەیکە زۆر مەبەست لێی دەریای قەزوینە. ^{۲۷۰} بەلام پاتیرسن رای وایە نووسراوەکی شو-سین ”لە خاکی زابشالی سنووری

²⁶⁵ Steinkeller, “New Light on Šimaški and Its Rulers,” *ZA* 97, (2007), p. 217.

²⁶⁶ Patterson, *op. cit.*, p. 264.

²⁶⁷ *Ibid.*

Yabrat /Ebarat: فەرمانرەوایەکی ئیرانی بوو، لە قوناخەکانی کۆتایی فەرمانرەوایەتی بنەمالە ی سینیەمی ئور دەستی گرتوو بەسەر ولاتیکی بەھیز لە ناوہراستی ئیران و کاریگەری دەسلالاتی گەشتووہتە دەوڵەتی ئەنشانە دراوسی. شانشینەکی Yabrat بریتی بوو لە خاکی شیماشکی. ناوی ئەم فەرمانرەوایە لە سەرچاوەکانی بنەمالە ی سینیەمی ئور بۆ ماوہی ۲۱ سال دەرکەوتوو لە نیوان سالی ۴-۹ فەرمانرەوایی شولگی تا سالی ھەشتەمی ئیپی-سین. بۆ زانیاری ورد و زیاتر دەرواندەریتە ئەم سەرچاوە:

Steinkeller, “New Light on Šimaški and Its Rulers,” pp. 215-232.

²⁶⁸ Steinkeller, *op. cit.*, pp. 227-228.

²⁶⁹ Edzard and Farber, *RGTC* II, p. 243.

²⁷⁰ Potts, D., *The Archaeology of Elam, Formation and Transformation of an Ancient Iranian State*, Cambridge, 1999, p. 141.

ئه‌نشانه‌وه تا ده‌ریای سه‌ره‌وه“ له‌وانه‌یه ئاماژه بوو بیټ بوو ده‌ریاچه‌ی ورمی.²⁷¹ ئه‌مه له کاتیدایه اسماعیلی-جلودار له تووژینه‌وه وورد و به‌رفراوانه‌که‌یدا له‌سه‌ر شوینی زابشالی رای وایه به لیکدانه‌وه‌ی ئه‌و تایبه‌تمه‌ندیانه‌ی له نووسراوه‌کاندا ده‌رباره‌ی زابشالی دا هاتووه، پیده‌چیت شوینی ئه‌م شاره بکه‌وئته باکووری ئه‌نشان، نزیک ده‌ریای سه‌روو، که کانی کانزای جو‌راوجووری تیدایه.²⁷² به بوچوونی اسماعیلی-جلودار ده‌شیت ده‌سته‌واژه‌ی ”ده‌ریای سه‌روو“ به کانه نوئییه‌کانی ئیستا له ده‌وروبه‌ری باشووری پاریزگای ئه‌سفه‌هان و باکووری پاریزگای یه‌زد به‌راورد بکریت، ئه‌وا له‌م حاله‌ته‌دا زه‌بشالی به‌شیک بووه له خاکی عیلام، هه‌روه‌ها باشووری پاریزگای ئه‌سفه‌هان و باکووری پاریزگای یه‌زد ناوچه‌ی گونجاون بو هه‌لکه‌وته‌ی زه‌بشالی کون²⁷³ (ده‌روانریته نه‌خشه‌ی ژماره ۱۲). رینووسی ناوی ئه‌م شاره له ده‌قه‌کاندا به‌م شیوه‌یه *za-ab-ša-li^{ki}* هاتووه، به‌لام بو یه‌که‌م جار له ده‌قیکی ئه‌م تووژینه‌وه‌یه‌دا (SM.38810) به شیوه‌ی *za-ša-li^{ki}* هاتووه، واته هیما‌ی ab نه‌هاتووه، ئه‌گه‌ری زوره نوسه‌ری ده‌قه‌که ئه‌م هیما‌یه‌ی له بیر کردبیت.

۲- کارخار *Karḫar^{ki}*:

سه‌باره‌ت به شوینی کارخار لیکدانه‌وه‌ی جیاوان بو هه‌لکه‌وته‌ی ئه‌م شاره کراوه. هه‌ندیک له تووژهران پیشنیازی باشووری که‌رکوکیان له نزیک دیاله بو شوینی کارخار کردووه.²⁷⁴ به رای ئوون پیده‌چیت کارخار هه‌مان خاخار بیټ، له دیاله له باشووری که‌رکووک.²⁷⁵ له لایه‌کی دیکه‌وه پاتیرسن ئاماژه به‌وه ده‌کات که کارخار پیده‌چیت بکه‌وئته شوینییک نزیک له سیموروم و خه‌مازی²⁷⁶ (ده‌روانریته نه‌خشه‌ی ژماره ۱). هه‌روه‌ها جه‌خت له‌وه ده‌کاته‌وه که کیشه له‌م ده‌ستنیشانکردنه‌دا ئه‌وه‌یه که شوینی خه‌مازی به ته‌واوی نازانریته، هه‌رچه‌نده به دووری نازانریته که‌وتبیتته ناوچه‌ی که‌رکوکه‌وه. فره‌ین شوینی کارخاری له‌سه‌ر رووباری ئه‌لوه‌ن و له ده‌وروبه‌ری سه‌رپیلی زه‌هاو له پاریزگای کرماشان دیاری کردووه.²⁷⁷ به‌لام له نویتیرین لیکدانه‌وه‌یدا فره‌ین ئه‌و گریمان‌ه‌ی پیشووی خو‌ی که له سه‌ره‌وه ئاماژه‌ی پندرا هه‌لده‌وه‌شینیته‌وه و رای وایه پیویسته کارخار وارمار *Warmar* ی ئیستا بوو بیټ، که ده‌که‌وئته دووری *Ēkm* له باشووری روژئاوای شه‌میران و پیکه‌وه له‌گه‌ل شه‌میران شوینیکی ستراتیژی گرنگیان هه‌یه و ده‌که‌ونه سه‌ر لووتکه‌ی شاخیک که ده‌روانریته به‌سه‌ر دیاله‌دا.²⁷⁸ فره‌ین ئه‌م بوچوونه‌ی له‌سه‌ر بنه‌مای ناوی *Warmar* دارشتووه، به‌لام له راستیدا هیچ

²⁷¹ Patterson, *op. cit.*, p. 268.

²⁷² اسماعیلی جلودار، محمد، اسماعیل، ”پیشنهادی بر جای نام شناسی محدوده زبشالی در دوره ایلام بر اساس داده های باستان شناختی و کتیبه‌های میان رودانی،“ پژوهشهای علوم تاریخی، سال ۸، شماره ۲، (۲۰۱۶)، ص. ۱۳.
²⁷³ همان صفحه.

²⁷⁴ Edzard and Farber, *RGTC II*, p. 91.

²⁷⁵ Owen, D. I., “Ur III Geographical and Prosopographical Notes,” in: *Crossing Boundaries and Linking Horizons: Studies in Honor of Michael C. Astour on His 80th Birthday*, eds. G. Young, M. Chavalas, and R. Averbeck, Bethesda, 1997, p. 379.

²⁷⁶ Patterson, *op. cit.*, p. 113.

²⁷⁷ Frayne, *RIME* 3/2, p. 451.

²⁷⁸ Frayne, “The Zagros Campaigns of the Ur III Kings,” p. 48.

شوینیک له و ناوچه یه دا به م ناوه وه بوونی نییه، به لکو ته نیا ناویک له م ناوچه یه دا و به و دووریه ی فرهین له سهروهه ئاماژه ی پیداوه گوندی وارمنه (Warmn) ه، فرهین ئه م ناوه ی به هه له به Warmar گواستووته وه. ده توانین بلیین به ئه گه ریکی زوره وه ئه و پیشنیازه ی فرهین هه لده وه شیتته وه چونکه له سه ر بنه مای ناویکی هه له بنیادنراوه. یه کیکی تر له پیشنیازه کان ئه وه یه شوینی کارخار هه مان شوینی کارخار سه رده می ئاشووری نوئی بوو بیته و رهنگه شوینه که ی که وتبیته ده و روبه ری کرماشان و له سه رده می ئاشووری نویدا له لایه ن شه لمنصری سییه م و ئه دده نیراری سییه م هه روه ها سه رجونی دووه م هیرشی کراوته سه ر.²⁷⁹ له نوسراوه کانی شه لمنسه ری سییه م کارخار وه ک ناوچه یه کی هه ری می هاتوو ه له گه ل خاکی میدیا و میسو ئارازیاش.²⁸⁰ به هه مان شیوه له نووسراوه کانی سارگونی دووه م شوینی کارخار به ده و روبه ری میدیا و هاوسنوور له گه ل شانشین نیلیپی Ellipe دا هاتوو ه، که که وتبووه ناوه راستی زاگروس له باکووری عیلام.²⁸¹ کارخار ئامانجی سه ره کی پرۆسه سه ربازییه کانی شولگی بووه، له سالانی (24، 31، 33، 45) ی فه رمان په وایه تییه که یدا تووشی تیکدان و ویرانکاری بووه ته وه.²⁸²

Š 24: mu kár-ḥar^{ki} ba-ḥul²⁸³

”ئه و ساله ی کارخار ویرانکرا“

Š 31: mu kár-ḥar^{ki} a-rá 2-kam-ma-aš ba-ḥul²⁸⁴

”ئه و ساله ی کارخار بو جاری دووه م ویرانکرا“

Š 33: mu kár-ḥar^{ki} a-rá 3-kam-aš ba-ḥul²⁸⁵

”ئه و ساله ی کارخار بو جاری سییه م ویرانکرا“

Š 45: mu ^dŠul-gi lugal-e ur-bi-lum^{ki} lu-lu-bu^{ki} si-mu-ru^{ki} ù kár-ḥar^{ki}

aš-šè sag-du-bi šu-búr-a bí-in-ra-a²⁸⁶

”ئه و ساله ی شولگی پاشای ئور، سه رانی ئوربیلوم، لولوبو، سیموروم له گه ل کارخار، له یه ک

هه لمه تدا له ناوی بردن“

۳- خوخنوری ^{ki}Huhuri:

سه باره ت به هه لکه وته ی شوینی خوخنوری زانایان و تویره ران چه ند لیکدانه وه یه کیان خستووته روو هه ندیک پیشنیاری ئیزه Izeh یان له هه ری می فارس کردوو ه، که ده که ویته دووری نزیکه ی ۸۰ کم له باکووری رۆژه لاتی رام هورمز.²⁸⁷ پۆتس پشتگیری پیشنیازی هه ندیک له تویره ران ده کات سه باره ت به شوینی خوخنوری که رایان وابوو ه شوینه که ی که وتبووه نزیک

²⁷⁹ Patterson, *op. cit.*, p. 112.

²⁸⁰ *Op. cit.*, p. 111.

²⁸¹ *Op. cit.*, p. 112.

²⁸² *Op. cit.*, p. 109.

²⁸³ Frayne, *RIME* 3/2, p. 104.

²⁸⁴ *Ibid.*

²⁸⁵ Patterson, *op. cit.*, p. 109.

²⁸⁶ Hilgert, *Dreham Administrative Documents from the Reign of Šulgi*, p. 419.

²⁸⁷ Edzard and Farber, *RGTC* II, pp. 77-78.

ئەرجان Arjan به نزيكهي نيواني سوسه و ئه نشان.²⁸⁸ له سه ر بنه ماي تازه ترين نووسراوي بلاوكرارهي ئوري سييه م له ئيران له لايه ن نصرئابادي Nasrabadi تا رادهيه كي زور پي ده چي ت شوي ني خوخنوري په يوه نديدار بيت به شوي نه واري ته په بوري Tappeh Bormi له دوروي 3 كم له باشووري روثاواي رام هورمز.²⁸⁹ پاتيرسن پيشنيازي به شي باشووري روثه لاتي خوزستان، يا خود دورتر له به شي باشووري روثه لاتي بو هه لكه وته ي شوي ني خوخنوري دهكات و بوچووني و ايه دهكريت ته په بوري به شوي نيكي كاتي دابنريت بو هه لكه وته ي شوي ني خوخنوري، له به رامبه ردا ئەرجان له ژير روشنايي توژينه وه كه ي Duchene وه ك شوي نيكي جيگره وه دابنريت²⁹⁰ (دهروانريته نه خشه ي ژماره 13). له سالي هه وته ي فرمانره وايي ئه مارسين و سالي نويه مي ئيي سين دا ناوي خوخنوري هاتووه، كه كه وتبووه بهر پرؤسه ي سه ربازي و تووشي تيكدان و ويرانكاري بو وه ته وه.

AS 7: mu^damar-d^{suen} lugal uri⁵ki-ma-ke⁴ bí-tum-ra-bí-um^{ki} i-ab-ru^{ki} ma-da-bi ù hu-úh-ni-ri^{ki} mu-hul²⁹¹

”ئهو سالي ئه مار-سين، پاشاي ئور، بيتوم-رابيوم، يابرو خاكه كانيان له گه ل خوخنوري ويرانكرد“

IS 9: mu^di-bí-d^{suen} lugal uri⁵ki-ma-ke⁴ hu-úh-nu-ri^{ki} sag-kul ma-da an-ša-an^{ki}-šè [x] dugud ba-ši-in-gi [...]-gim bí²⁹²

”ئهو سالي ئيي-سين، پاشاي ئور، به هيزيكي گوره وه روست به ره و خوخنوري، كتوپر/له ناكاو بو خاكي ئه نشان و هاوشيوه ي...“

4- ئوربيلوم^{ki}: Urbilum

يه كه مين زانباري ميژووي دلنبايي ده رباره ي ئه م شاره بو نووسراوه كه ي ئيريدي-پيزير Erridu pizir پاشاي گوتي له دهوروبه ري 2200 پ.ز ده گه رپيته وه، كه له كو تاييه كاني سه رده مي ئه كه دي و سه ره تايي دامه زاندي بنه ماله ي سييه مي ئور ژياوه.²⁹³ له نووسراوه كه يدا داگيركردني ئه م شاره و گرتني فرمانره وا ensí ي ئوربيلوم نيريشخوخا Neršūḫa ي تومار كردوه.²⁹⁴ بيگومان هاتني ناوي نيريشخوخا Nerišūḫa كه ناويكي خورييه ئاماژه يه بو ئه وه ي دانيشتواني ئوربيلوم له و كاته دا خوري بوون يان به لاي كه مه وه پي كه اته ي خوري له خوگرتوه.²⁹⁵ له سه رده مي بنه ماله ي سييه مي ئوردا دوو هه لمه تي سه ربازي دژي ئه م شاره له كليشه ميژووييه كاندا هاتووه، كه تييدا ئاماژه ي به رووخاندن و ويرانكردني ئه م شاره كراوه، ئه وانيش سالي 45 ي فرمانره وايي شولگي و سالي دووه مي ئه مارسين.²⁹⁶

²⁸⁸ Potts, *The Archaeology of Elam*...., p. 124.

²⁸⁹ Steinkeller, *Op. cit.*, p.223

²⁹⁰ Patterson, *op. cit.*, pp. 234-240.

²⁹¹ *Op. cit.*, p. 238.

²⁹² Sigrist, and Damerow, <https://CDLI.ucla.edu/tools/yeardates/HTML/T6K5.htm> (28/8/2022, 11:20 AM).

²⁹³ Frayne, D. R., *Sargonic and Gutian Periods (2334-2113 BC)*, RIME 2, Toronto, 1993, (E2.2.1.3), p. 227.

²⁹⁴ *Ibid.*

²⁹⁵ MacGinnis, J., *A City from the Dawn of History: Erbil in the Cuneiform Sources*, Oxford, 2014, p. 126.

²⁹⁶ Patterson, *op. cit.*, p.185.

Š 45: mu^dšul-gi nita kalag-ga lugal urim^s ki-ma lugal an-ub-da limmú-ba-ke₄ ur-bí-lum^{ki} si-mu-ru-um^{ki} lu-lu-bu^{ki} ù kára-ḥar^{ki}-ra aš-šè sag-du-bi šu-búr-a bí-ra-a/im-mi-ra-a²⁹⁷

”ئەو سالەى شولگى پالەوانى بەهيز، پاشاى ئور، پاشاى ھەر چوار لا، سەرانى ئوربيلوم، سيموروم، لوللوبوم لەگەل کارخار لە يەك ھەلمەتدا تىكشاندن/لەناوى بردن“

AS 2: mu^damar-d^{suen} lugal-e ur-bí-lum^{ki} mu-ḥul²⁹⁸

”ئەو سالەى پاشا ئەمارسین، ئوربيلومى ويرانکرد“

لە بەلگەنامەکانى ئيبلا لە باکوورى پوژئاواى سووریا لە دوو بەلگەنامەدا دەستەواژەى *ir-bí-i-lum^{ki}* ھاتوو. مەگینس پراى وایە ھەرچەندە لە پووى ھەلگەوتەى جوگرافىیەو ھەمان شوینى ھەولێر بوو بێت، بەلام لە پووى شىواز و پینوسى ناوھەكەو ھە زۆر لە ناوى ئوربيلوم دەچیت.²⁹⁹ پینوسى ناوى شارى ئوربيلوم، لە سەرچاوە مێخىیەکان لە کۆتایىیەکانى ھەزارەى سێیەم (سەردەمى گوتى تا سەردەمى ئەخمینیەکان):

۱- کۆتایى ھەزارەى سێیەم: سەردەمى گوتى (ئیریدو پیزیر): *ur-bi-lum^{ki}*³⁰⁰

سەردەمى ئورى سێیەم: *ar-bí-lum^{ki} ur-bí-lum^{ki}*³⁰¹

۲- سەرھەتای ھەزارەى دووھەم: (سەردەمى بابلى کۆن، مېلەكەى دادوشا و شەمشى ئەدەد): *úr-bé-*³⁰²

۳- کۆتایىیەکانى ھەزارەى دووھەم: (سەردەمى ئاشوورى ناوھەرست): *Ar-ba-il*³⁰³

۴- ناوھەرستى ھەزارەى یەكەم: (سەردەمى ئاشوورى نوئى): *4-DINGIR*³⁰⁴

۵- لە نووسراوھەكەى داریوش لە شاخى بېستون (وھشانە عیلامیەكەى) ناوى ھەولێر بە *ḥarbera* ھاتوو.³⁰⁵ ھەروھەا لە وھشانى فارسىیە كۆنەكەیدا بە *Arbairāyā* ھاتوو.³⁰⁶ ۵-ئیریدو **Eridu** :

ئەم شارە دەكەوێتە باشوورى پووبارى فورات،³⁰⁷ لە دوورى ۴۰كم لە شارى ناصرىیە.³⁰⁸ شوینى ئیستای شارەكە بیابانىكى لماوییە و وا دەردەكەوێت شوینەوارەكە لە سەردەمە كۆنەكاندا بەم شىوھە نەبوو بێت، بەلكو بەلگە شوینەوار یەكان ئاماژە بەو دەكەن كە لقیك یان پیرھوێكى

²⁹⁷ Sigrist, and Damerow., <https://CDLI.ucla.edu/tools/yearnames/HTML/T6K2.htm> (28/8/2022, 11:30 AM).

²⁹⁸ Hilgert, *Drehem Administrative Documents from the Reign of Amar-Suena*, p. 400.

²⁹⁹ MacGinnis, *op. cit.*, p. 46.

³⁰⁰ Frayne, *op. cit.*, (E2.2.1.3), p. 227.

³⁰¹ Edzard and Farber, *RGTC II*, p. 217.

³⁰² Ahmed, K. M., “Review of MAC GINNIS, J. — A City from the Dawn of History. Erbil in the Cuneiform Sources. Oxbow Books, Oxford, 2014”, *Bibliotheca Orientalis LXXII*, 2015, p. 687.

³⁰³ MacGinnis, *op. cit.*, p. 23.

³⁰⁴ *Ibid.*

³⁰⁵ Parian, S. A., “A New Edition of the Elamite Version of the Behistun Inscription (II),” *CDLB 3*, 2017, p. 7.

³⁰⁶ Skjærvø, P. O., *An Introduction to Old Persian*, 2016, (DB 2.90), p. 159; Schmitt, R., “The Bisitun Inscriptions of Darius the Great: Old Persian Text,” *Corpus Inscriptionum Iranicarum 1* (1991), (DB 2.90) p. 61.

³⁰⁷ Roaf, *op. cit.*, p. 53.

³⁰⁸ مكابى، دوروثى، *مدن العراق القديمة*، ترجمة و شرحه و علق معه: يوسف يعقوب مسكونى، ط، الثانية، بغداد، ۱۹۵۲، ص. ۸۶.

پروباری فورات له پشتی ئەم شارە هەبوو، دواى تىپه‌ربوونى به‌شارى ئوردا.³⁰⁹ بۆ يه‌که‌م جار له سالى 1854، کنه و پشکين له‌م شوينه‌وارهدا له لايه‌ن J.E. Taylor کراوه، که له‌بنه‌په‌تدا ئەم شوينه‌واره له 7 گ‌رد پيکديت، گه‌وره‌ترينيان ناسراوه به (تل أبو شهرين).³¹⁰ له سالى 1948، به‌شيوه‌يه‌کى زانستى کنه و پشکين له لايه‌ن فواد سفر و س. لؤيد به‌نوينه‌رايه‌تى شوينه‌وارى عيراقى ئەنجام درا.³¹¹ پى ده‌چيت کونترين شارى سومه‌رى بوو بيت که به‌لگه‌ شوينه‌واريه‌کان ئيريدو بۆ هه‌زاره‌ى شه‌شه‌مى پ.ز ده‌گه‌رپينيته‌وه.³¹² ئيريدو ناوه‌نديکى گ‌رنگى ئايينى په‌رستنى خوداوه‌ندى ئاوى شيرينى ژير زه‌وى ئينکى بووه، که له ئەکه‌ديدا به ئەيا ناسراو بووه.³¹³ شوينه‌وارى په‌رستگاي خوداوه‌ند ئينکى له‌م شارهدا يه‌کيکه له کونترين بيناسازى ئايينى له ميژووى ولاتى نيوان دوو پروبار.³¹⁴ هه‌روه‌ها به‌پيى ليستى ناوى پاشايانى سومه‌رى، له ئيريدو يه‌که‌مين بنه‌ماله‌ى فه‌رمانه‌وا له‌سه‌ر خاکی سومه‌ر بووه، که کنه و پشکينه‌ شوينه‌وار يه‌کان گه‌وره‌ى ئەم په‌ناگه‌ پيرۆزه‌که‌يان پشت‌راس‌تکردووه‌ته‌وه، وه‌ک ناوه‌نديکى گه‌وره‌ى ئايينى.³¹⁵ رينووسى ناوى ئەم شاره له ده‌قه ميخيه‌کاندا به NUN^{ki}،³¹⁶ هه‌روه‌ها به ERI.DUG هاتووه، که واتاى "شارى باش" ده‌دات.³¹⁷

6- لولوبوم Lulubum:

سه‌باره‌ت به‌نشيمانى لولوبيه‌کان له ده‌شتى شاره‌زور و ده‌ورو پشته‌که‌ى چه‌قى به‌ستبوو. له‌گه‌ل دريژبوونه‌وه‌ى به‌ ناو خاکی ئيستاي ئيراندا، لاني که‌م له سه‌رده‌مى ئاشوورى نوئ.³¹⁸ خاکی لولوبيه‌کان له به‌رزاييه‌کانى ديه‌اله‌وه تا ده‌رياچه‌ى ورمى بووه، که کويستان و بناريکى فراوانيان به‌ده‌سته‌وه بووه.³¹⁹ له ربي ده‌قه‌کانى ئەپرپاخواه ده‌زانريت که خاکی لولوبى که‌وتوته رۆژه‌لاتى ئەپرپاخواه که نزیکترين دراوسينه‌تى، هه‌ر وه‌ک له جوگرافياکه‌ى سارگونيشدا هاتووه، که ولاتى لولوبيه‌کان تيدا راسته‌وخۆ له‌پاش ئەپرپاخوا ناوى هاتووه و ده‌ليت که‌وتووته نيوان ئورونا Uruna له‌گه‌ل سينو Sinu.³²⁰ ولاتى لولو له رۆژه‌لاته‌وه تا ناوچه‌کانى ده‌ورو پشتى مه‌ريوان يان هه‌نديک به‌شى باشوورى ده‌رياچه‌ى ورمى ده‌کشا، ئەم راستيه‌ له نووسينه‌که‌ى شه‌لمانيسه‌رى سينييه‌م (858-824 پ.ز.)ى پادشاي ئاشووره‌وه هه‌لینجراوه که له باسى

³⁰⁹ باقر، طه، مقدمة في التاريخ الحضارات القديمة، ج. 1، ط. دار الوراق، بيروت، 2009، ص. 249.

³¹⁰ Bertman, *op. cit.*, p. 20.

³¹¹ Lloyd, S., *The Archaeology of Mesopotamia: From the Old Stone Age to the Persian Conquest*, Thames and Hudson, 1984, p. 39.

³¹² Bertman, *op. cit.*, p. 19.

³¹³ Bertman, *op. cit.*, p. 19.

³¹⁴ *Op. cit.*, p.20

³¹⁵ Lieck, Gwendolyn., *A Dictionary of Ancient Near Eastern Mythology*, New York, 2003, p. 170.

³¹⁶ Edzard and Farber, *RGTC II*, p. 47.

³¹⁷ Unger, E., "Eridu," *RIA 2*, 1938, Berlin and Leipzig, p. 465.

³¹⁸ Ahmed, *The Beginnings of Ancient Kurdistan (c. 2500-1500 BC) A Historical and Cultural Synthesis*, p. 76.

³¹⁹ دياکانوف، ميخايلوفيتش. ئيبگه‌ر، ميژووى ميديا، وه‌رگيراني: پيشه‌وا خاليد، چ 1، تاران، 2021، لا. 194.

³²⁰ ئەحمه‌د، کوزاد. محه‌مه‌د، کوردستاني ناوه‌راست له‌نيوه‌ى يه‌که‌مى هه‌زاره‌ى دووه‌مى پ.ز. دا، چ. حمه‌دى، سليمانى، 2007، لا. 70.

له شکرکیشیییه که یدا بۆ سهر لولوبییه کان.^{۳۲۱} سنوری باشووری لولوبوم تا سه ریپلی زه هاو
 رۆیشتووه.^{۳۲۲} وا پیده چیت که زاموا کرۆکی ولاتی لولو بوییت. زامواش به هه موو لیکدانه وه و
 بۆچوونیک هه مان دهشتی شاره زوور بووه، که به شی هه ره زۆری شار و ئاوه دانی و چه قه
 شارستانییه کانی لولوی تیدا بووه.^{۳۲۳} سه ره رای ئه وه ی شوینی لولوبوم به ووردی نه سه لمینراوه،
 له گه ل ئه وه شدا به شیوه یه کی گشتی باوه ر وایه ده که ویته دهشتی شاره زوور و ده وروبه ری له
 نیوان هه له بجه له باشوور و سلیمانی له باکوور.^{۳۲۴} فرهین له نویتترین لیکدانه وه ی ئاماژه به شوینی
 لولوبوم ده کات و رای وایه ده که ویته گردی ده له مه ر له باشووری رۆژه لاتی هه له بجه، ئه مه ش له
 ژیر رۆشنایی ئه م ده قه (AUM 73.2200).^{۳۲۵} یه که مین پرۆسه ی سه ربازی دژی لولوبوم له
 سه رده می بنه ماله ی سییه می ئور بۆ سالی ۴۴ فه رمانه وایی شولگیدا ده که ریته وه، که ئاماژه به
 ویرانکردنی لولوبوم ده کات بۆ جاری نویه م.^{۳۲۶}

Š 44: mu si-mu-ru-um^{ki} lu-lu-bu-um^{ki} a-rá 10 lá 1-kam-ma-aš ba-ḫul³²⁷

“ئه و ساله ی سیموروم، لولوبوم بۆ جاری نویه م ویرانکران”

به هه مان شیوه له سالی ۴۵ یه می شولگیدا له پال ئوربیلوم و سیموروم و کارخار ناوی لولوبوم
 هاتووه.

Š 45: mu ḏsul-gi nita kalag-ga lugal urim⁵ ki-ma lugal an-ub-da limmú-ba-ke₄ ur-bí-lum^{ki} si-mu-
 ru-um^{ki} lu-lu-bu^{ki} ù kára-ḫar^{ki}-ra aš-šè sag-du-bi šu-búr-a bí-ra-a/im-mi-ra³²⁸

“ئه و ساله ی شولگی پاله وانی به هیز، پاشای ئور، پاشای هه ر چوار لا، سه رانی ئوربیلوم،

سیموروم، لولوبوم له گه ل کارخار له یه ک هه له مه تدا تیکشاندن/له ناوی بردن”

شیوه ی رینووسی لولوبوم له سه رچاوه میخییه کان به م شیوه یه:

سه رده می ئه که دی: ^{۳۲۹} Lu-lu-bi-im^{ki}

سه رده می گوتی: ^{۳۳۰} Lu-lu-bi-im^{ki}

سه رده می ئوری سییه م: (^{۳۳۱} Lu-lu-bu^{ki}, ^{۳۳۲} Lu-lubu-um^{ki}).

سه رده می بابلی کۆن: (میله که ی ئانوبانیی) ^{۳۳۳} Lu-lu-bi-im^{ki} ^{۳۳۴} Lu-lu-bi-im^{ki}

^{۳۲۱} ئه حمه د، هه مان سه رچاوه، لا. ۷۵.

³²² Patterson, *op. cit.*, p. 125.

^{۳۲۲} ئه حمه د، هه مان سه رچاوه، لا. ۷۷.

³²⁴ Patterson, *op. cit.*, p. 124.

³²⁵ Frayne, “The Zagros Campaigns of the Ur III Kings,” p. 47.

³²⁶ Patterson, *op. cit.*, p. 123.

³²⁷ *Op. cit.*, p. 122.

³²⁸ *Op. cit.*, p. 123.

³²⁹ Frayne, *RIME* 2, (E2.2.1.2), p. 266.

³³⁰ *Op. cit.*, (E2.1.4.31), p.144.

³³¹ Frayne, *RIME* 2/3, p. 108; (SM.037745).

³³² Edzard and Farber, *RGTC* II, p. 112.

³³³ Frayne, *RIME* 4, (E4.18.1. 1), p. 705.

³³⁴ Ahmed, *op. cit.*, pp. 256.

ئاشوری کۆن و ناوه‌راست: *Lu-lu-mi-i*^{۳۳۵}, *Lu-ul-lu-mi-i*^{۳۳۶}, *Lu-ul-mi-i*^{۳۳۷}
Lu-lu-me-e^{۳۳۸}

۷- سیموروم *Simurru*:

شوینی ئەم ولاتە گرنگ و چالاکە لە رووی سیاسی و رامیارییەوه لە میژووی میسۆپوتامیا بە ناروونی و لیلی ماوه‌تەوه و تا ئیستا بە ته‌واوی شوینی‌کە‌ی نازانریت. بۆچوون و رای توێژەران لە بارە‌ی شوینی سیموروم زۆرن، کۆنترین را لەم بارە‌یه‌وه مایسنەر لە ۱۹۱۹ دا لە نووسینیکا بە رای ئەو دەبیت سیموروم لە ناوچە‌ی کەرکوک (پردی)، لە‌نزیك ولاتی لولوبوم بووبیت.^{۳۳۹} لە پۆژە‌لاتی جە‌بەل حە‌مرین لە نیوان عوزیم و پووباری سیروان، لەو شوینی‌یە‌ی کە عوزیم بە ناو جە‌بەل حە‌مریندا تێپە‌ردە‌بێ، یاخود زیاتر لە پۆژە‌لات لە نیوان قەرە‌تە‌پە و کفری.^{۳۴۰} بە‌لام فرە‌ین رای وایە دەبیت شوینی سیموروم لە‌سەر پووباری سیروان بووبیت، نە‌ک عوزیم لە خالیکا یە‌کینک لەو رینگا زۆرانە‌ی لە کفری‌یه‌وه دین، باشترین خالیش بە‌لایە‌وه شوینی ئیستای قە‌لای شیروانە‌یە‌ نزیك خالی بە یە‌ک گە‌یشتنی ئاوی پونگە‌لە و سیروان.^{۳۴۱} لە نویتترین بۆچونیدا فرە‌ین گریمانە‌ی پیشووی خۆی کە لە سەر‌وه ئاماژە‌ی پێ درا هە‌ل‌دە‌وه‌شینی‌تە‌وه و دە‌لیت بە‌ راستی ئە‌مه دوورە لە دنیایی‌یه‌وه، بە‌لکو شوینی سیموروم دە‌کە‌وتە‌ ویتە‌ شه‌میرانی ئیستا بە‌ دوری ۲۰کم لە پۆژئاوای هە‌ل‌بجە‌ی ئیستا^{۳۴۲} (نە‌خشە‌ی ژمارە ۶). ناوی سیموروم کە لە کلێشه‌ میژووییە‌کاندا هاتووه و یە‌کێک بووه لەو شارانە‌ی کە زۆرتین جار کە‌وتووه‌تە‌ بەر پروسە‌ی سەر‌بازی پاشایانی بنە‌مالە‌ی سییه‌می ئور.

Š 25: mu si-mu-ru-um^{ki} ba-ḫul³⁴³

“ئە‌و سالە‌ی سیموروم وێرانکرا”

Š 26: mu si-mu-ru-um^{ki} a-rá 2-kam-ma-aš ba-ḫul³⁴⁴

“ئە‌و سالە‌ی سیموروم بۆ جاری دووهم وێرانکرا”

Š 32: mu si-mu-ur₄-ru-um^{ki} a-rá 3-kam-aš ba-ḫul³⁴⁵

“ئە‌و سالە‌ی سیموروم بۆ جاری سییه‌م وێرانکرا”

³³⁵ Grayson, A. K., *Assyrian Rulers of the Third and Second Millennium BC (to 1115 BC)*, RIMA 1, Toronto, 1987, (A.0.7.1), p. 131.

³³⁶ *Op. cit.*, (A.0.86.1), p. 310.

³³⁷ *Op. cit.*, (A.0.78.1), p. 237.

³³⁸ Grayson, A. K., *Assyrian Rulers of the Early First Millennium BC I (1114-859 BC)*, RIMA 2, Toronto, 1991, (A.0.87.4), p. 42.

³³⁹ بۆ وورده‌کاری زیاتر لە‌سەر شوین و میژووی سیموروم دەر‌واندریتە‌:

Ahmed, *op. cit.*, pp. 229-297

³⁴⁰ Patterson, *op. cit.*, p. 131.

³⁴¹ ئە‌حمەد، هە‌مان سەر‌چاوه‌، لا، ۲۴۷-۲۴۸.

³⁴² Frayne, *CSMSJ* 3, p. 46.

³⁴³ Frayne, *RIME* 3/2, p. 104.

³⁴⁴ *Ibid.*

³⁴⁵ *Ibid.*

Š 33: mu ú-sa si-mu-ur₄-ru-um^{ki} a-rá 3-kam-aš ba-ḥul³⁴⁶

”سالیك دواى ئەو سالەى سیموروم بۆ جارى سێیەم وێرانکرا“

Š 44: mu si-mu-ru-um^{ki} lu-lu-bu-um^{ki} a-rá 10 lá 1-kam-ma-aš
ba-ḥul³⁴⁷

”ئەو سالەى سیموروم، لولوبوم بۆ جارى نۆیەم وێرانکرا“

Š 45: mu ^dšul-gi nita kalag-ga lugal urim₅^{ki}-ma lugal an-ub-da limmú-ba-ke₄ ur-bí-lum^{ki} si-mu-ru-um^{ki} lu-lu-bu^{ki} ù kára-ḥar^{ki}-ra aš-eš-šè saḡdu-bi šu-tibir-ra im-mi-ra³⁴⁸

”ئەو سالەى شولگی پالەوانى بەهێز، پاشای ئور، پاشای هەر چوار ئاراستەکان (هەر چوار لای

جیهان) سەرکردهکانى ئوربیلوم، لولوبوم، سیموروم لەگەڵ کارخار لە یەک هێرشدا لە ناوی بردن“

IS 3: mu ^di-bí-^dsuen lugal-uri₅^{ki}-ma-ke₄ si-mu-ru-um^{ki} mu-ḥul³⁴⁹

”ئەو سالەى ئیبى سین، پاشای ئور، سیمورومی وێران کرا“

شێوهى رینووسى ناوى سیموروم لە سەرچاوه مێخیههکاندا:

سەردهمى بەرههه یانى بنه ماله کان: *Si-mu-ri*^{ki}, *Si-mu-r[u*^{ki}]^{۳۵۰}

سەردهمى ئەهه دهى: *Si-m[u]-ur*₄^{۳۵۲}, *Sí-mu-ur*₄-*ri-im*^{ki} *Sí-mur-um*^{ki} ۳۵۲, *Sí-mu-ur*₄-*ri-im*^{ki} ۳۵۱

سەردهمى گوتى (ئیبیریدو-پیزیر): *Sí-mu-ur*₄-*ri-im*^{ki} ۳۵۴

سەردهمى بنه مالهى سێیه مى ئور: *Si-mu-ur*₄^{ki} ۳۵۷, *Si-mu-ru*^{ki} ۳۵۶, *Si-mu-ru-um*^{ki} ۳۵۵

سەردهمى بابلى كۆن: ۳۵۸, ^{URU}*Ši-mu-ru-um*^{ki}, *Ši-mu-ur-ru-um*^{ki}, *Ši-mu-ru-um*^{ki}, *Ši-mu-rum*^{ki},

mu-ri-im^{۳۶۰}, *Si-mu-ri-im*^{ki} ۳۵۹ *Si-mu-ur-ru-um*; *Si-mur-ra*, *Si-*, *Si-mu-ur-ri-/im*^{ki}

نوو سراهه كهى ئیددی-سین (میلکهى هه له دنه): *Si-mu-ri-im*^{ki} ۳۶۱

سەردهمى ئاشوورى كۆن: *Ši-mu-ri-im*^{ki} ۳۶۲

سەردهمى هیتى: ^{URU}*Ši-im-mu-ur-ra*; ^{URU}*Ši-im-mu-ra*^{۳۶۳}

سەردهمى ئاشوورى نوى: ^{۳۶۴}*Ši-mu-ur-ri*

³⁴⁶ Frayne, *RIME* 3/2, p. 105.

³⁴⁷ Patterson, *op. cit.*, p. 122.

³⁴⁸ *Op. cit.*, p. 123.

³⁴⁹ Frayne, *RIME* 3/2, p. 362.

^{۳۵۰} ئەحمەد، هه مان سه رچاوه، لا، ۲۰۳.

³⁵¹ Frayne, *RIME* 2, (E2.1.4), p. 87.

³⁵² *Op. cit.*, p. 8.

^{۳۵۲} ئەحمەد، هه مان سه رچاوه، لا، ۲۰۳.

³⁵⁴ Frayne, *op. cit.*, (E2.2.1.2), p. 224.

³⁵⁵ Hilgert, *Drehem Administrative Documents from the Reign of Šulgi*, p. 413.

³⁵⁶ *Op. cit.*, p. 417

³⁵⁷ Frayne, *RIME* 3/2, (E3/2.1.4), p. 291.

³⁵⁸ Ahmed, “The Beginnings of Ancient Kurdistan .....,” p. 230.

³⁵⁹ Frayne, *RIME* 4, (E4.19.1.2), p. 710.

³⁶⁰ Shaffer, A. and Wasserman, N., “Iddi(n)-Šin, King of Simurru: A New Rock-Relief Inscription and a Reverential Seal” *ZA* 93, (2003), p. 7.

³⁶¹ Ahmed, *op. cit.*, p. 255.

³⁶² *Op. cit.*, p. 231.

³⁶³ *Ibid.*

³⁶⁴ *Ibid.*

بهشی سیاهم:

شیکاری ناوی پیشه و پوست و

ناوه کهسیهکان

تهوهری په کهم: شیکاری ناوی پیشه‌کان

lú-kin-gi4-a lugal –۱

دهسته‌واژه‌یه که به واتای ”نیردرای پاشا/نیردرای شاهانه“. رهنګه وا ګریمانہ کرابیت، نیردرای پاشا lú-kin-gi4-a lugal پوښتیک بووه، له کوشکی شاهانه و نیردراره‌کان هم دامه‌زاندنانه‌یان بؤ ماوه‌یه‌کی دوور و دريژ بووه، به‌لام به رای تون نهو به‌لګانه‌ی له دهقه‌کانی نیریساګریګ دهرده‌کون پیچه‌وانه‌که‌ی دهرده‌خن. وا دهرده‌که‌ویت نهو که‌سانه‌ی هم نازناوه‌یان هه‌لګرتووه وهک نیردرای پاشا تهنیا بؤ نرکیک یان چهنده نرکیکي دیاریکراو دامه‌زاون، نهک وهک نیردرای تاکه‌که‌سی بؤ ماوه‌یه‌کی دوور و دريژ به کوشکه‌وه په‌یوه‌ست بوو بن.^۱ له دهقه‌کانی هم توپژینه‌وه‌یه‌دا ناوی ۳۶ که‌س هاتووه وهک نیردرای پاشا. هم نیردراره‌وانه ههنديکیان تهنیا یهک نرکی دیاریکراویان پی سپیراره، ههنديکی دیکه‌یان چهنده نرکیکي جیاوازیان پی سپیراره، بؤ زانیاری زیاتر له‌سهر نرکه‌کانی هم نیردراره‌وانه دهروانرپته خشته‌کانی (۶-۳۷).

^d Šul-gi-ma-ti	Šeš-kal-la	A-ḥu-šu-ni	I-di- ^d Suen	En-nam- ^d Suen
Puzur ₄ -ma-ma	La-qì-pu-um	Šu- ^d Šul-gi	Ša-lu-um	Mar-tu-sa ₆ -ga
Ur-dub-la-maḥ-a	A-kal-la	Šu-ga-tum	Ur- ^d šul-pa-è	Šu-eš ₁₈ -tár
Dingir-kal	Lú-ša-lim	Èr-ra-ni-id	Ur- ^{es} giḡir	Bí-la-lum
Ḥu-la-al	Nam-ḥa-ni	Ur-me-da	Dingir-sú-ba-ni	
du ₁₀ -ì-lí	ì-lí-šip-ti	Puzur ₄ -eš ₁₈ -tár	A-ḥu-du ₁₀	
Û-šur-ur-ba-šu	Ur- ^d ba-ba ₆	I-di-ì-lí	Ì-lí-kib-ri	
^d Adad-ba-ni	Ši-šur-ir/zi-amar-ir	Kal-ì-ì	Šu- ^d Adad	

rá-gaba –۲

هم زاراهیه له لایهن توپژهرانه‌وه چهنده لیکدانه‌وه‌یه‌کی جیاوازی بؤ کراوه، له‌وانه ”رپهر، که‌سی سواره، سوارچاک، نیردرای سواره“.^۲ که له وشه‌ی نه‌که‌دی rakabû/rākibum وهرگیراره.^۳ به‌لام پاتیرسن هم وهرگیرانه به هه‌له‌ دادهنیت و ناماز به لیکولینه‌وه‌ی Such-Guiterez دهکات، سه‌بارت بهم زاراهیه و دهریخستووه، که هیچ په‌یوه‌ندییه‌کی به سوارچاکیه‌وه نه‌بووه. به‌لکو په‌یوه‌ندی نریک له نیوان rá-gaba له‌گه‌ل به‌له‌مدا هه‌بووه و زاراهیه که به گونجاوتر داده‌نریت وهربگیردريت به ”که‌سیک که کاره‌کان له‌ریگه‌ی به‌له‌مه‌وه به‌ریده‌کات“.^۴ یاخود واتای ”به‌له‌مه‌وان“^۵ ددهات. (مه‌به‌ست لهم زاراهیه که‌سیکه کاری ناو به‌له‌م به‌ریوه‌ده‌بات، به‌له‌م دهروشیت و به کریی ددهات). ناوی سی که‌س وهک پیشه‌ی ”به‌له‌مه‌وان“ له دهقه‌کانی هم توپژینه‌وه‌یه دهرکه‌وتووه.

^dŠul-gi-ma-ti
A-ì-lí
Mu-e-zé-pi-ni

¹ Owen, *NISABA* 15, p. 154.

² Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 143.

³ Emelianov, *op. cit.*, p. 488.

⁴ Patterson, *op. cit.*, p. 448.

⁵ Al-Mutawalli, et. al., *op. cit.*, p. 179.

وشه‌یه‌کی سومه‌رییه، به واتای جوړیک له “سه‌ربازی زوره ملی/سه‌ربازی کاتی” دیت، به‌رامبه‌ری ئەم وشه‌یه له ئەکه‌دیدا بریتی یه له *šābu*، هه‌روه‌ها ده‌توانریت به‌رامبه‌ری وشه‌ی *ummānu* به‌کاربه‌یتریت، ئەم جوړه سه‌ربازانه که خزمه‌ته‌که‌یان به شیوه‌یه‌کی کاتییه، به پیچه‌وانه‌ی سه‌ربازانی جوړی *agā-ús* که سه‌ربازی هه‌میشه‌یی بوون.^۶ ئەم زاراوه‌یه ته‌نها وه‌ک چه‌مکیکی سه‌ربازی پوخت به‌کارنه‌هینراوه، به‌لکو له دهره‌وه‌ی لایه‌نه سه‌ربازییه‌که‌ش بو ئەو کریکارانه به‌کارهاتوو، که به‌زور و به‌بی کرئ کاریان پیکراوه، که پیتیان ده‌وتریت سوخره. وا دهرده‌که‌ویت ږم چه‌کی سه‌ره‌کی ئەم جوړه سه‌ربازانه بوو بیت.^۷

dub-sar – ۴

وشه‌یه‌کی سومه‌رییه واتای “نوسه‌ر” ده‌دات، به‌رامبه‌ری له‌ئه‌که‌دیدا *ṭupšarru*.^۸ له دوو وشه‌ ناو+رگی فرمان پیکهاتوو. ناوی ۷ که‌س به هه‌لگری ناو‌نیشانی پیشه‌ی نوسه‌ر له ده‌قه‌که‌کانی ئەم توژیینه‌وه‌یه‌دا هاتوو. ۳ که‌سیان وه‌ک نوسه‌ری ئاسایی *dub-sar* و ۲ ناوی تریان وه‌ک نوسه‌ری کۆمیسه‌ر *dub-sar maškim* له‌گه‌ل ۲ نوسه‌ری پاشا *dub-sar lugal* ناویان هاتوو.

Ur-sag-ku ₅	dub-sar
Šeš-kal-la	dub-sar
^d Šāra-kam	dub-sar
<i>É-a-šar</i>	dub-sar maškim
<i>Ri-iš-dingir</i>	dub-sar maškim
^d Šeš-kù-zu	dub-sar-lugal
Nin-a-na	dub-sar-lugal

ensí – ۵

وشه‌یه‌کی سومه‌رییه له لایه‌ن توژیژه‌رانه‌وه چه‌ند لیکدانه‌وه‌یه‌کی جیاوازی بوکراوه، له سه‌رده‌می سومه‌ری کۆن به “فه‌رمانه‌وای شار” ده‌ست‌نیشانکراوه،^۹ له دوا‌ی سه‌رده‌می سارگۆن به واتای “پاریزگاری شار” هاتوو، هه‌رچه‌نده به مانایه‌کی نزیکتر له‌یه‌که‌وه دیاریکراوه، له‌گه‌ل ئەوه‌شدا مانای ته‌واوی ئەم وشه‌یه نادات، چونکه له سه‌رده‌می ئیستادا پله‌یه‌کی هاوشیوه‌ی *ensí* نییه. هه‌روه‌ها ده‌کرئ ئەم زاراوه‌یه هه‌ر وه‌ک خوی به *ensí* دابنریت. پاتیرسن لیکدانه‌وه‌ی بو ئەم وشه‌یه کردوو و ده‌توانریت به‌م شیوه‌یه وه‌سف بکریت ۱- فه‌رمانه‌وایه‌کی هه‌ریمیه له‌ناو جه‌رگه‌ی خاکی شانشینیه‌ سینه‌می ئوردا بیت. ۲- فه‌رمانه‌وایه‌کی سه‌ربازی له خاکی دهره‌وه یاخود شاروچکه‌یه‌کی حامیه‌ی سه‌ر به فه‌رمانه‌وایه‌ی بنه‌ماله‌ی سینه‌می ئور. ۳- فه‌رمانه‌وایه‌کی بیانی له شاریک یان شانشینیه‌کی یه‌کگرتوو.^{۱۰} به‌رامبه‌ری ئەم وشه‌یه له ئەکه‌دیدا *iššakku*.^{۱۱}

⁶ Lafont, “The Army of the Kings of Ur: The Textual Evidence,” pp. 8-9.

⁷ *Op. cit.*, p. 15.

⁸ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 41.

⁹ Halloran, *op. cit.*, p. 54.

¹⁰ Patterson, *op. cit.*, p. 140.

¹¹ *CAD*, Vol. I, p. 262.

ئەم وشە يە بۆ يەكەم جار لە بەلگەنامەکانی پيش سارگون لە لەگەش دا دەرکەوتوو و لە هەمان کاتدا لە دەقەکانی ئيبلاش ناسراو بوو.^{١٢} بەرامبەری لە ئەکەدیدا *rēdû* ه.^{١٣} توێژەرەن بە شێوەیەکی ئاسایی زاراوەی agà-ús یان بە واتای ”سەرباز” لیکداوەتەو. ئەلرید Allred رای وایە وەرگێرانی زاراوەی agà-ús بە سەرباز یاخود پۆلیس تا رادەیک جار بەشداری لە هەلمەتە سەربازییەکاندا کردوو، پاسەوان “دەکات.”^{١٤} کە بە لای کەمەو هەندیک جار بەشداری لە هەلمەتە سەربازییەکاندا کردوو، بەلام هەر چۆنیک بیت agà-ús بەشداری چەند چالاکییەکی تریان کردوو، کە هیچ پەيوەندی بە سوپاوە نەبوو لە وانە یە وەک (بەلەم راکیش، نیردراو) هەندیک جاریش لە دادگا کەسانیک کە هەلگری ناویشانی agà-ús بوون بەکارهینراون بۆ هینانی گومانلیکراوان بۆ دادگا.^{١٥} مۆلینا بە ”سەربازی بژاردە” دەستیشانی کردوو.^{١٦} بە رای لافانت ئەم زاراوە یە وا دەرناکەویت کە سەربازی راستەقینە بوو بیت، بەلکو رای وایە جۆریک بوو لە ”پاسەوانی پيشەگەر” بە لەبەرچاوغرتنی چەندین چالاکی ئاسایشی مەدەنی و پیدەچیت تیايدا بەشدار بوو بیت، لافانت لە توێژینەو کەیدا ئاماژە ی بە رۆلی ئەم جۆرە سەربازانە دەکات و رای وایە دەشی agà-ús چەند رۆلیکی جیاوازی لە رۆی سەربازییەو بینییت لەوانە:

١- بەدەر لە پاسەوانی تاییەتی پاشا، دەکریت پاسەوانی بەرپرسیانی پلە بالا و سەرۆکی یەکە کارگێرییەکان بوو بیت.

٢- بە شیک بوو لە تیمی ئاسایش و پاراستنی زۆریک لە بەشە کارگێریی و دامەزراوە فەرمییەکان و یەکە بەرەمەینەرەکان.

٣- هەندیک جار وەک رۆلی نیردراو و پەيامبەر، بەتوانای دیپلۆماسی و سیاسی رەفتاریان کردوو.

٤- بە سیفەتی بەرپرس لە پەيوەندییەکان و گواستتەو هەندیک جار هەستاون بە راکیشانی بەلەم و دابینکردنی ئاسایش بۆ نیردراوەکان و کاروانەکان و هەروەها سەرپەرشتی تیمەکانی گواستتەو دیان کردوو.^{١٧}

سەبارەت بە چەکی ئەم جۆرە سەربازانە کردوو، بریتی بوو لە کەوان، وا دەرەکەویت بە ئاسانی بەکارهینرابیت و بە شێوەیەکی ریک و پیک راهینانیان پیکراو بۆ بەکارهینانی ئەم جۆرە چەکە.^{١٨} لە دەقەکانی ئەم توێژینەو یە تەنیا ناوی ١ کەس بە ناویشانی agà-ús هاتوو.

Šeš-kal-la àga-ús lugal

¹² Lafont, *op. cit.*, p. 9.

¹³ *Ibid.*

¹⁴ Allred, L., “Provisioning the agà- ús in the Ur III Period,” in: *Paper Presented at the 216th Annual Meeting of the American Oriental Society*, Seattle, 2006, p. 2.

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ Molina, M., “Court Officials at Umma in Ur III Times,” *ZA* 103, no. 2, (2013), p. 128.

¹⁷ Lafont, *op. cit.*, p. 9.

¹⁸ *Op. cit.*, p. 15.

زاراوهیه کی سومه ریبه به واتای ”چه ته/رپرگر“^{۱۹} پیشه ی ئه م وشه لیکدراوه sa-gaz له وشه ی sa به واتای ”ماسولکه“، gaz به واتای ”برین/سه برین“ پیکهاتووه. له رووی وشه بیه وه به واتای ”ماسولکه بر“ دیت، به رامبه ری له ئه که دیدا *habbātu šaggāšu*.^{۲۰} ئه م زاراوه یه به پله ی یه که م له دهقه کانی ئیریساگریگ ده رکه وتووه و له پاشاندا به پله ی دووه م له گیرسو هاتووه. میژووی ده رکه وتنی ئه م زاراوه یه له دهقه کانی ئیریساگریگ بو نیوان سالانی چه وته می فه رمانره وایی ئه مار- سین و سالی دووه می فه رمانره وایی ئیبی-سین ده گه رپته وه. له دهقه کانی ئه م توژیینه وه یه دا ناوی دوو که سایه تی ده رکه وتوون، یه که میان *šeš-kal-la* له لایه ن چه ته کانه وه لیدراوه/بریندارکراوه. دووه میان *En-nam-dSu-dSuen* نیردروای پاشا بووه و ئه رکی گرتنی چه ته کانی پی سپیرراوه ده روانرپته خسته ی (۳۷).

šeš-kal-la agà-ús lugal dú-ra

شیش-کالا، سه ربازی شاهانه نه خویش

u4 en-nu-gá šè buru₁₄-ka-šè im-gen-na-a / lú sa-gaz-

کاتیک هات بو پاسه وانیکردنی دانه ویله، له کاتی

ke4 in-sìg-ga

دروینه کردن، له لایه ن جه رده کانه وه لیدرا/بریندار

کرا

lú ùr-ra –A

ناوی پیشه یه که، به واتای ”به هارات ووردکه ر/هاپ“^{۲۱} به رامبه ری له ئه که دیدا *marrāqu*.^{۲۲} رهنگه کاری *lú ùr-ra* دابینکردنی پیکهاته کان بو بیت بو خواردنیکی به تام له میوانخانه و له سه ر بناغه ی دهقه کانی نیردروای پاشا ئه وان راسپیردراون بو هینانی (ده سته وتنی) به هارات *mún-gazi*.^{۲۳} زورترین ده رکه وتنی ئه م زاراوه یه له دهقه کانی ئیریساگریگ دا بووه و تا ئاماده کردنی ئه م توژیینه وه یه له نزیکه ی ۶۴ ده قدا ده رکه وتووه. چه ند که سایه تیبه که له دهقه کانی ئیریساگریگ دا ناویان به پیشه ی به هارات ووردکه ر *lú ùr-ra* هاتووه. له هه موویان ناسراوتر لوگال-ئه مارکو *Lugal-amar-kù* که له ۳۹ ده قدا به هه لگری پیشه ی به هارات ووردکه ر/هاپ ناوی هاتووه. یه که مین ده رکه وتنی ئه م ناوه بو رژی بیست و سییه می مانگی چواره می سالی یه که می فه رمانره وایی ئیبی-سین ده گه رپته وه (*NISABA* 15, 0585). هه روه ها ناوی که سایه تیبه کی تر که به هه لگری ناوی ئه م پیشه یه هاتووه ئه ویش نه ننا-شیش *nanna-šeš*^d که له ۱۱ ده قدا ناوی هاتووه و میژووی ده رکه تنی له هه موو ده قه کاندای سالی یه که می فه رمانره وایی ئیبی-سین ده گه رپته وه و کو تا ده رکه وتنی ئه م ناوه بو رژی پینجه م له مانگی ۴ سالی یه که می فه رمانره وایی ئیبی-سین ده گه رپته وه (*CUSAS* 40, 0077). *nanna-šeš* کوری *a-ab-ba* بووه (*CUSAS* 40, 0069). که به هه مان

¹⁹ Owen, *NISABA* 15, p. 404.

²⁰ Emelianov, *op. cit.*, p. 491.

²¹ Owen, *op. cit.*, p. 106.

²² *CAD*, Vol. M, p. 285.

²³ Li, Zhi., *Support for Messengers: Road Stations in the Ur III Period*, PhD diss., LMU, München, 2021, p. 67.

شیوه هه‌لگری پیشه‌ی به‌هارات ووردکەر بووه له ئیریس‌اگریگ و له ٤ ده‌قدا ناوی هاتوو و میژووی دەرکه‌وتنی به‌م پیشه‌یه بۆ سالی هه‌شته‌می فه‌رمان‌ه‌وایی ئه‌مار-سین ده‌گه‌رپه‌ته‌وه. ئه‌گه‌ر به‌راووردی نیوان کۆتا سالی دەرکه‌وتنی nanna-šeš و یه‌که‌م دەرکه‌وتنی Lugal-amar-kù بکه‌ین ده‌بینین ته‌نیا ١٨ رۆژ نیوانیانه، ده‌توانین وا بخه‌ملینین که Lugal-amar-kù ئه‌م پیشه‌ی له nanna-šeš وه بۆ ماته‌وه. چه‌ند ناویکی تر به‌م پیشه‌یه دەرکه‌وتوون له‌وانه nam-zi-tar-ra له نیوان سالانی (٧-٨) فه‌رمان‌ه‌وایی شو-سین.^{٢٤} a-lu-lu سالی نۆیه‌می ئه‌مار-سین (NISABA 15, 0180). کۆتا ناو که له ده‌قه‌کانی ئیریس‌اگریگ به‌م پیشه‌ ناوی هاتوو Dingir-ma-ti-šu که بۆ سالی سییه‌می فه‌رمان‌ه‌وایی ئیبی-سین ده‌گه‌رپه‌ته‌وه (NISABA 15, 0953). به‌و پییه‌ی ناوی هه‌ریه‌که له‌و که‌سانه‌ی ئاماژه‌ی پیدرا وه‌ک پیشه‌ی به‌هارات ووردکەر/هار ناویان هاتوو، میژووی دەرکه‌وتنی هه‌ریه‌که‌یان بۆ سالی فه‌رمان‌ه‌واییه‌تی پاشایه‌کی جیاواز ده‌گه‌رپه‌ته‌وه ده‌توانین تا راده‌یه‌ک گریمانه‌ی ئه‌وه بکه‌ین ئه‌م که‌سانه ئه‌م پیشه‌یان له یه‌کتره‌وه بۆ ماوه‌ته‌وه. له ده‌قه‌کانی ئه‌م توێژینه‌وه‌یه ته‌نیا ناوی ١ که‌س وه‌ک هه‌لگری ئه‌م پیشه‌یه هاتوو.

Lugal-amar-kù lú ù-ra

٩- egir sukkal-mah

egir sukkal-mah به‌رزترین پیگه‌ بووه دوا‌ی پاشا.^{٢٥} به واتای ”وه‌زیر“^{٢٦} هاوتای سه‌رۆک وه‌زیرانی ئیستا بووه. egir sukkal-mah به‌رپرس بووه له هه‌ریمه‌ باجده‌ره‌کانی ده‌وروبه‌ری ده‌وله‌تی سییه‌می ئور.^{٢٧} ئه‌م زاراوه‌یه چه‌وه‌ته ناو ئه‌که‌دی و بووه به egir^{٢٨}. sukkalmahhu وشه‌یه‌کی سومه‌رییه چه‌ند واتایه‌کی جیاوازی هه‌یه ”پشته‌وه، ته‌نیش، دواوه‌وه“^{٢٩} به‌لام له‌م ده‌قه‌دا به واتای ”یاریده‌ده‌ر“ دیت.^{٣٠} پیگه‌وه له‌گه‌ڵ sukkal-mah واتای ”یاریده‌ده‌ری سه‌رۆک وه‌زیران“ دادات. له ده‌قه‌کانی ئه‌م توێژینه‌وه‌یه ته‌نیا ناوی ١ که‌س به‌م ناو‌نیشانه هاتوو.

Ur-^dŠu-^dSuen egir sukkal-mah

١٠- maškim

زاراوه‌یه‌کی سومه‌رییه له لایه‌ن توێژه‌رانه‌وه چه‌ند لیکدانه‌وه‌یه‌کی جیاوازی بۆ کراوه له‌وانه ”گه‌یه‌نه‌ر“^{٣١} ”کۆمیسهر“^{٣٢} ”پۆستی ئیداری (جیگر)“^{٣٣} ”نۆینه‌ر/بریکاری ریگه‌پیدراو“^{٣٤} مۆلینا ئه‌م وشه‌ی به واتای ”ده‌سه‌لاتپیدراو“ لیکداوه‌ته‌وه و زیاتر پرونیده‌کاته‌وه، که له به‌لگه‌نامه

²⁴ CUSAS 40, 0769; CUSAS 40, 0868

²⁵ Dahl, *The Ruling Family of Ur III Umma* ....., p. 22.

²⁶ Sallaberger, *op. cit.*, p. 887.

²⁷ Tsouparopoulou, C., “A Reconstruction of the Puzriš-Dagan Central Livestock Agency,” *CDLJ* 2, (2013), p. 1.

²⁸ *CAD*, Vol. S, p. 360.

²⁹ Sallaberger, *MSZ*, p. 236.

³⁰ Owen, *op. cit.*, p. 371.

³¹ Sigrist, *Neo-Sumerian Texts From The Royal Ontario Museum II*, p. 25.

³² Al-Mutawalli, et. al., *op. cit.*, p. 162.

³³ Heimpel, *CUSAS* 5, p. 68.

³⁴ Patterson, *op. cit.*, p. 326.

ياساييه كانى سه رده مى ئورى سييه مدا، ئه ركه كانى maškim له بنه رهدا سى جور ئه رك بوون يه كه م: كه سيك به ربژيركراوه، له لايهن ده سلا تى بالاوه بو ليكولينه وه له سكاللا و ئاماده كردنى به لگه بو دادگا. دووم: به رپرس بووه له به ده سته وه دانى (ناردنى) تاوانبار بو دادگا، به مه به ستي ريكارى ياسايى. سييه م: جوريك بووه له شايه تحاليكى دامه زراوه يى، كه ده توانرئ بانگبريت له كاتى پيويستى ليكولينه وه له ريكاره كانى پيشوو، كه په يوه نديداره به پرؤسه ي دادگا يكردى نوئ. ٣٥ كه ليرتسن به گونجاوترى ده زانيت ئه م زارواه سومه رييه وه ك خوى به جيبه يلريت، چونكه له جيهانى نويدا هاوشيوه ي ئه م زارواه يه نييه، هه رچه نده له وانه يه پركرده وه ي ئه م پؤسته ”ليپرسراو“ بوو بيت. ٣٦ ناوى چهند كه سايه تيبه ك له ده قه كانى ئه م تويزينه وه يه دا هاتووه له پال پيشه كانيان رولى ”كوميسه ر“ maškim يان گيراوه.

Ma-da-mu-gen ⁷	maškim	Ri-iš-dingir	dub-sar maškim
An-ta-lú	agrig maškim	É-a-šar	dub-sar maškim
^d Šara-i-sa ₆	agrig maškim	I-mi-iq- ^d Šul-gi	muḫaldim maškim
Í-lí-aš-ra-ni	šabra maškim	^d Šu- ^d Suen-ba-ni	muḫaldim maškim
^d ba-ba ₆ -i-dab ₅	šu-i maškim		

sagi – ١١

ناوى پيشه كه به واتاى ”باده وان/مه يگير(ساقى)” ده دات. ٣٧ له وشه ي šāqû ئه كه دى وه رگيراوه و چووه ته ناو زمانى سومه رييه وه. ٣٨ له ده قه كانى ئه م تويزينه وه يه ته نيا ناوى ١ كه س هاتووه به م پيشه يه هاتووه.

La-qì-pu-um sagi

lú-di-da – ١٢

به واتاى ”سكاللاكار“. ٣٩ هه روه ها به واتاى ”ليپرسراوى دادوه رى“ يش ده ستتيشانكراوه. ٤٠ به راي قيلكه ”به شداربووانى كه يس/داواكارى ياساى“ به lú-di-da ناوده برين، كه له روى وه رگيرانى وشه ييه وه واتاى ”كه سى داواكاريه كه/كه يسه كه“ ده دات. ٤١

šùš/kuš⁷ – ١٣

ناوى پيشه يه كه له م تويزينه وه يه دا به واتاى ”مه يته ر“ دياريكراوه. ٤٢ به رامبه رى له ئه كه ديدا kizû. ٤٣ له ده قه كانى ئه م تويزينه وه يه ته نيا ناوى ١ كه س به م پيشه يه به م ده ركه وتووه.

³⁵ Molina, “Court Officials at Umma in Ur III Times,” p. 127.

³⁶ Culbertson, L. E., Dispute Resolution in the Provincial Courts of the Third Dynasty of Ur, PhD diss., University of Michigan, 2009, p.132.

³⁷ Sallaberger, MSZ, p. 825.

باده وان: مه يگير. واته ئه و كه سه ي خوارده وه ي كهولى پيشه كه ش به دانى ستوانى كورى مه ينوشان ده كات.

³⁸ Emelianov, op. cit., p. 489.

³⁹ Sallaberger, op. cit., p. 603.

⁴⁰ Owen, NISABA 15/1, p. 93.

⁴¹ Wilcke, C., Early ancient Near Eastern law a history of its beginnings the early dynastic and Sargonic periods, München, 2003, p. 42.

⁴² Garfinkle, et al., CUSAS 16, p. 305.

⁴³ CAD, Vol. K, p. 477.

زاراوهیه کی زۆر دهگمه نه و بۆ یه کهم جاره له دهقه کانی بنه ماله ی سییه می ئور دهرده که ویت، به واتای "نیردرای شازن/نیردرای خاتون". له دهقه کانی بنه ماله ی سییه می ئوردا، زاراوه ی lú kin-gi4-a lugal "نیردرای پاشا/نیردرای شاهانه" هاتوو، ته نیا ناوی ۱ کهس به هه لگری ئەم ناو نیشانه له دهقه کانی ئەم توێژینه وهیدا هاتوو.

I-na-aḥ-dingir lú-kíg-gi4-a nin

وشه یه که به چهند واتایه ک لیکدراره ته وه "له ریگه ی/به پرسیاریه تی"، ئەم وشه یه بۆ که سیک به کارهاتوو، که له کاتی دوکۆمینتکردنی مامه له کاندای ناماده بووه و ههروه ها بهر پرس بووه لێ. له هه مان کاتدا ئەم دهسته واژه یه ئەوه دهرده خات، هه ندیک کهس وه ک ناو نیشانی giri ته نها بۆ مامه له ی هه ندی به پرس ی تر کاریان کردوو.^{۴۴} له دهقه کانی ئەم توێژینه وه یه ناوی چهند که سیک هاتوو، ئەم رۆله یان بینوو.

giri ^dŠu-^dSuen-ḥ-ma-ti
giri ^dba-ba₆-i-dab₅ šu-i
giri ^dŠara-kam dub-sar
giri ur-^den-gal-du-du šagina

ناوی پیشه یه که، به واتای "وهستا/به ننا".^{۴۵} له ئەنجامی یه کگرتتی هه ردوو وشه ی šu له گه ل dím پیکهاتوو، به شی یه که می وشه که šu به واتای "دهست" به شی دووه m dím واتای "دارشتن، دروستکردن" به رامبه ری له ئەکه دیدای banû.^{۴۶} هه ردوو وشه که پیکه وه له پرووی زمانه وانیه وه واتای "که سیک به دهسته کانی شیوه یه ک ده به خشیت"، که مه به ست "پیی به ننا/وه ستایه کی بیناکار".^{۴۷} به رامبه ری وشه ی šidím له ئەکه دیدای itinnu.^{۴۸} ته نیا ناوی ۱ کهس به م ناو نیشانه له دهقه کانی ئەم توێژینه وه یه دا هاتوو.

Ur-zu šidím

پۆستیکی کارگیژی به واتای "به ریوه به ری کارگیژی په رستگا"، له وشه ی ئەکه دی šāpirum/šapāru وه رگیراوه که واتای "ناردن، پیدانی رینمایی" ده دات.^{۴۹} ناوی ۱ کهس به م ناو نیشانه له دهقه کانی ئەم توێژینه وه یه دا هاتوو.

ḥ-lī-aš-ra-ni šabra

⁴⁴ Tsouparopoulou, *op. cit.*, p. 5.

⁴⁵ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 186.

⁴⁶ *Op. cit.*, p. 231.

⁴⁷ Heimpel, *CUSAS* 5, p. 47.

⁴⁸ *Ibid.*

⁴⁹ Emelianov, *op. cit.*, p. 488

um-me-da^{da} – ۱۸

ناوی پیشه‌یه‌که به واتای ”دایه‌ن“^{۵۰} به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا *tārītum*.^{۵۱} ته‌نیا ناوی ۱ که‌س به‌م ناو‌نیشانه له ده‌قه‌کانی تو‌یژینه‌وه‌که‌دا هاتوو.

Eš₁₈-tār-tu-kúl um-me-da^{da}

nagar – ۱۹

وشه‌یه‌که به واتای ”دارتاش“ به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا *nagarum*. ته‌نیا یه‌ک ناو به‌هه‌لگری ئەم پیشه‌یه له ده‌قه‌کانی تو‌یژینه‌وه‌که‌دا هاتوو.

Šul-mi-dub nagar

šu-i – ۲۰

وشه‌یه‌کی سومه‌رییه به واتای ”سه‌رتاش“ دیت، به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا *gallābu*.^{۵۲} ته‌نیا یه‌ک ناو به‌م پیشه‌یه له ده‌قه‌کانی تو‌یژینه‌وه‌که‌دا هاتوو.

^dba-ba₆-i-dab₅ šu-i

šagina/šakkan₆ – ۲۱

به‌رزترین پله‌ی سه‌ربازییه تا ئیستا له ده‌قه‌کاندا ناسراوه. واتای ”جه‌نه‌رال“ ده‌دات.^{۵۳} هاوتای پله‌ی سه‌رداری یه‌که‌مه له ئیستادا. له وشه‌ی ئەکه‌دی *šakkanakku* وه‌رگیراوه.^{۵۴} له ده‌قه‌کانی ئەم تو‌یژینه‌وه‌یه‌دا ته‌نیا ناوی یه‌ک که‌س به‌م ناو‌نیشانه هاتوو.

ur-^den-gal-du-du šagina

a-zu – ۲۲

ناوی پیشه‌یه‌که واتای ”پزیشک“ ده‌دات، به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا *asû*.^{۵۵} ته‌نیا ناوی یه‌ک که‌س له ده‌قه‌کانی تو‌یژینه‌وه‌که‌دا به‌هه‌لگری ئەم پیشه‌یه هاتوو.

dingir-ra-bí a-zu

nu-bānda – ۲۳

ئەم وشه‌یه له ده‌قه‌کاندا به‌ دوو واتا دیت ”سه‌ره‌رشتیار، کاپتن(نقیب)“ هاوتای پله‌ی پیشه‌نگه له ئیستادا. له رووی سه‌ربازییه‌وه ئەم پیگه‌یه له دوا‌ی پله‌ی جه‌نه‌رال *šagina/šakkan₆* دیت، ژماره‌ی ئەو سه‌ربازانه‌ی که ده‌یتوانی سه‌ره‌رشتی و فه‌رمانیان پی بکات له یه‌که سه‌ربازییه‌که‌یدا له نیتوان سه‌د بۆ چه‌ند سه‌د که‌سیک ده‌بوو.^{۵۶} به‌رامبه‌ری ئەم وشه‌یه له ئەکه‌دیدا *laputtû*.^{۵۷} ته‌نیا یه‌ک که‌س به‌م ناو‌نیشانه له ده‌قه‌کانی ئەم تو‌یژینه‌وه‌یدا هاتوو.

I-mi-id-a-ḫi nu-bānda

⁵⁰ Sallaberger, *MSZ*, p.1043.

⁵¹ *Ibid.*

⁵² *Op. cit.*, p. 951.

⁵³ Lafont, *op. cit.*, p. 14.

⁵⁴ *CAD*, Vol. Š, p. 170.

⁵⁵ Sallaberger, *op. cit.*, p. 39.

⁵⁶ Lafont, *op. cit.*, p. 14.

⁵⁷ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 140

kurušda – ٢٤

وشه‌یه‌کی سومه‌رییه واتای ”په‌رواربه‌ن/چیودار“ ده‌دات، (واته که‌سیک که‌ ئاژهل به‌خیوده‌کات و دابه‌سته‌ی ده‌کات به‌ مه‌به‌ستی گوشته‌که‌ی). به‌رامبه‌ری ئه‌م وشه‌یه له‌ ئه‌که‌دیدا ^{٥٨} *mārû* ته‌نیا یه‌ک ناو به‌ هه‌لگری ئه‌م پیشه‌یه له‌ ده‌قه‌کانی ئه‌م توژیینه‌وه‌یه‌دا هاتووه‌.

Ba-a-ga kurušda

agrig – ٢٥

وشه‌یه‌کی سومه‌رییه به‌ واتای ”چاودیر/چاودیریکه‌ری مال“ دیت، به‌رامبه‌ری له‌ ئه‌که‌دیدا ^{٥٩} *abarakku* له‌ دوو هیما‌ی لیک‌دراو Igi+Dub ”چاو+ تابلیت“ پیکهاتووه‌. له‌ رووی وه‌رگیترانی وشه‌یه‌وه ”چاو له‌سه‌ر تابلیت (ده‌قی میخی)“^{٦٠} له‌ ده‌قه‌کانی ئه‌م توژیینه‌وه‌یه‌دا ته‌نیا دوو که‌س به‌م ناو‌نیشانه‌ی ناوی هاتووه‌.

An-ta-lú agarig maškim

^{٥٩}Šara-i-sa₆ agrig maškim

gemé uš-bar – ٢٦

ناوی پیشه‌یه‌که‌، به‌ واتای ”جولا ژن“ له‌ دوو ناوی لیک‌دراو پیکهاتووه‌، gemé به‌ واتای ”کریکاری میینه/که‌نیزه“ به‌رامبه‌ری له‌ ئه‌که‌دیدا ^{٦١} *amtu* uš-bar به‌ واتای ”جولا“ به‌رامبه‌ری له‌ ئه‌که‌دیدا ^{٦٢} *išparu/ ispartum* مه‌به‌ست له‌م پیشه‌یه‌ رستن و چینی که‌ل و په‌له، له‌ لایه‌ن ئه‌و ئافره‌تانه‌ی که‌ کاری رستن و چینی به‌ره‌می تایبه‌تی وه‌ک جاجم، مه‌وج، چه‌ند پیداو‌یستییه‌کی تر ده‌که‌ن.

a-igi-du8 – ٢٧

زاراوه‌یه‌کی سومه‌رییه به‌ واتای ”کریکاری که‌نالی ئاوی/به‌نداو“ دیت، به‌رامبه‌ری له‌ ئه‌که‌دیدا ^{٦٣} *sēkiru* ته‌نیا ناوی یه‌ک که‌س له‌ ده‌قه‌کانی ئه‌م توژیینه‌وه‌یه‌دا ته‌م ناو‌نیشانه‌ی هاتووه‌.

Šu-i-lí a-igi-du8

lú lùnga – ٢٨

ناوی پیشه‌یه‌که‌ به‌ واتای ”بیره‌ دروستکه‌ر“ دیت.^{٦٤} به‌رامبه‌ری ئه‌م زاراوه‌یه له‌ ئه‌که‌دیدا ^{٦٥} *sirāšû* له‌ ده‌قه‌کانی ئه‌م توژیینه‌وه‌یه‌دا ناوی سی که‌س به‌م پیشه‌یه‌ هاتووه‌.

Lú-^{٥٨}Nanna lú lùnga

⁵⁸ *Op. cit.*, p. 106.

* وشه‌ی (په‌رواربه‌ن/چیودار): به‌ که‌سیک ده‌وتریت ئاژهل دابه‌سته‌ ده‌کات به‌ مه‌به‌ستی قه‌له‌و بوون، دواتر ده‌یفرۆشیت، له‌م توژیینه‌وه‌یه‌دا به‌رامبه‌ر وشه‌ی سومه‌ری *kurušda* دانراوه‌.

⁵⁹ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 13.

⁶⁰ Selz, G. J., “To Carry Coals to Newcastle or Observations Concerning Sign Formation as an Early Concept in Mesopotamian,” in: *The First Ninety Years: A Sumerian Celebration in Honor of Miguel Civil*, eds. Lluís Felíu, Fumi Karahashi and Gonzalo Rubio, Vol. 12, Berlin, 2017, p.305

⁶¹ *Op. cit.*, p. 57.

⁶² Sallaberger, *MSZ*, p. 1069.

⁶³ Sallaberger, *MSZ*, p. 14.

⁶⁴ Owen, *NISABA* 15, p. 106.

⁶⁵ *CAD*, Vol. S, p. 306.

ناوی پیشه‌یه‌کی واتای ”مسگر/پرۆنزگەر“ دهدات. به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا *nappahu*.^{۶۶} ته‌نیا
ناوی یه‌ک که‌س به‌هه‌لگری ئەم پیشه‌یه له ده‌قه‌کانی تووژینه‌وه‌که‌دا هاتووه.

A-a-kal-la simug

۳۰ – nam-ša-ra-ab-dú

ده‌سته‌واژه‌یه‌کی سومه‌رییه به‌ واتای ”به‌پۆه‌برن“ دیت.^{۶۷} له وشه‌ی ئەکه‌دی *šarrabtu*
وه‌رگیراوه.^{۶۸} ئەم ده‌سته‌واژه‌یه به‌ شیوه‌ی *šár-ra-ab-du* نوسراوه، به‌ زۆری له ده‌قه‌کانی ئومما،
گیرسو، پوزریش-داگان ده‌رکه‌وتووه.^{۶۹} گریگوار رای وایه *Šarrabdu* به‌شیکه له ستافی کارگیژی
په‌رستگا.^{۷۰} شتاینکیله‌ر رای وایه *Šarrabdu* جووژیک له به‌رپرسی کارگیژی بووه، له‌گه‌ل ئەوه‌شدا
سروشتی ووردی ئەرکه‌کانی تا ئیستا روون نییه.^{۷۱} که له وانه‌یه ئەرکی بنه‌رته‌ی *Šarrabdu*
ئاماده‌کردنی خه‌ملاندنی خه‌رجیه‌کانی په‌یوه‌ست به‌ چاندنی کیلگه‌کان و حساب‌کردنی دروینه‌ بوو
بیت.^{۷۲} هایمپل رای وایه *Šarrabdu* له شاری گه‌رشانه به‌ پیشه‌ لباد دروستکه‌ر بووه و به‌ پیگه
کووله‌ی مال بووه، ئەوه‌ی وه‌ک *Šarrabdu* خزمه‌ت ده‌کات ئەوه نیشان دهدات که *Šarrabdu* پیشه
نه‌بووه به‌لکو ئەرکیک بووه. ته‌نیا له دوو ده‌قی تردا هاتووه (*CUSAS* 03, 0276; *CUSAS* 03, 0306).
هه‌روه‌ها له ده‌قیکی ئیرساگریگ به‌ شیوه‌ی *nam-šár-ra-ab-du* هاتووه (*CUSAS* 40, 0619).

۳۱ – lú inim-ma

زاراوه‌یه‌که له سه‌رده‌می سارگۆندا ده‌رکه‌تووه و پاشان له سه‌رده‌می سومه‌ری نوێ (ئوری
سییه‌م) له ده‌قه یاساییه‌کاندا به‌ شیوه‌یه‌کی باو به‌کارهاتووه.^{۷۳} واتای ”گه‌واها/شایه‌ت“ دهدات، که
هه‌ندیک جار له ریکاره یاساییه‌کان، مامه‌له‌کان و هه‌ندی رووداوی تری په‌یوه‌ندی‌دار پێنانه‌وه،
بانگه‌یشته‌ت ده‌کرین بو‌ گه‌واهیدان.^{۷۴} له رووی وه‌رگیرانی ووشییه‌وه به‌ واتای
”کابرای قسه‌که‌ر/وشه‌دار“ به‌رامبه‌ری وشه‌ی ئەکه‌دی *šību*. ه به‌ واتای ”شایه‌ت“.^{۷۵}

۳۲ – ugula-geš-da

ده‌سته‌واژه‌یه‌کی سومه‌رییه به‌ واتای ”فه‌رمانده‌ی شه‌ست“.^{۷۶} له رووی پله‌ی سه‌ربازییه له
دوای هه‌ر یه‌که له جه‌نه‌رال/سه‌رده‌ری یه‌که‌م و نه‌قیب(پیشه‌نگ، پیشه‌ره‌و)، له پله‌ی سییه‌م

⁶⁶ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 170.

⁶⁷ *Op. cit.*, p. 128.

⁶⁸ Emelianov, *op. cit.*, p. 502.

⁶⁹ Heimpel, *CUSAS* 5, p. 333.

⁷⁰ Grégoire, *op. cit.*, p. 147.

⁷¹ Steinkeller, P., “More on the Ur III Royal Wives,” *ASJ* 3, (1981), p. 87.

⁷² *Ibid.*

⁷³ Molina, “Court Officials at Umma in Ur III Times,” p. 129.

⁷⁴ *Ibid.*

⁷⁵ Steinkeller, “More on the Ur III Royal Wives,” p. 105.

⁷⁶ Dahl, J. L., and Laurent F. Hebenstreit. “17 Ur III texts in a private collection in Paris,” *RA* 101.1, (2007), p. 36.

”سەرپەرشتیاری ugula هاتوو. ئەم پۆستەش دابەشکراوه بەسەر دوو جۆردا ئەوانیش یەكەم: ugula geš-da ”فەرماندەى شەست (پیاو)“^{٧٧} هاتوای لە ئیستادا پلەى پێشەنگ/پێشپەرەو كە سەرپەرشتیاری پەلیك (دوو گرووپ یان زیاترە) لە نیوان ٢٦-٥٥ كەس پێكدییت. جۆرى دووهم: ugula u ”فەرماندەى دە (پیاو)“.^{٧٨} كە هاتوای لە ئیستادا پلەى رەقیب بۆ یاریدەدەرى یەكەمە كە سەرپەرشتیاری دەستەیهكى بچوو كە لە نیوان ٨-١٢ كەس پێك دییت. ناوی دوو كەس بەم ناونیشانە لە دەقەكانى تووژینهوه كەدا هاتوو.

Ū-ma-ni ugula geš-da

A-bi-a-ti ugula geš-da

lukur - ٣٣:

جۆریكە لە ”كاهین“ بەرامبەرى لە ئەكەدیدا ^{٧٩} *nadītu* ئافرەتانى lukur بەرزترین پایەى كۆمەلایەتییان هەبوو لە سەردەمى بنەمالەى سێیەمى ئور و بابلى كۆن، كە بەزۆرى ئەندامى خێزانى شاهانە یان خانەدانەكان بوون. كە دۆستى پاشا بوون یاخود وەك گەورە كچ (كچى شونەكردوو) خزمەتیان كردوو لە پەرستگا.^{٨٠} هەروەها خواوەندەكانیش lukur یان هەبوو هەروەك شازادە Geme-enlila لەگەڵ خاتوونىكى تر كە ناسراوه بە Wiruruti بە lukur ی خواوەند نینورتا ناسراون.^{٨١} هەرچەندە lukur بە دۆست (یاوەر)ى خواوەندەكان دانراون لەگەڵ ئەوەشدا لەسەردەمى ئورى سێیەم هەندىك جار هاوسەرانى پیاوانى پلە بالا و لە چینه كۆمەلایەتییە بەرزەكان نازناوى lukur یان هەبوو.^{٨٢} بەراى قایزهاوزە هەرچەندە وشەى lukur بە واتای ”دۆستى پاشا/هاوسەرى كاهینى“ وەرگێرانى بۆ كراوه، لەگەڵ ئەوەشدا تا ئیستاش بە تەواوى ئەم ناونیشانە ناتوانریت دیارى بكریت.^{٨٣}

⁷⁷ Sallaberger, *MSZ*, p. 1036.

⁷⁸ Patterson, *op. cit.*, p. 552.

⁷⁹ Sallaberger, *op. cit.*, p. 630.

⁸⁰ Wang, J. and Yuhong, W., “A Research on the Incoming (Mu-Túm) Archive of Queen Šulgi-Simti’s Animal Institution,” *Journal of Ancient Civilizations* 26, (2011), p. 44.

⁸¹ Weiershäuser, *op. cit.*, pp. 237-238.

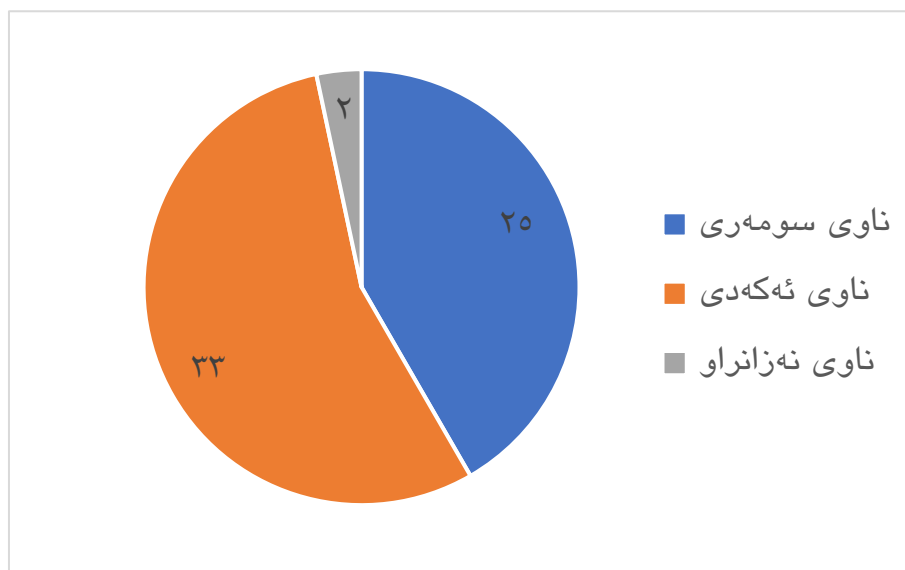
⁸² Weiershäuser, *op. cit.*, p. 238.

⁸³ *Op. cit.*, p. 239.

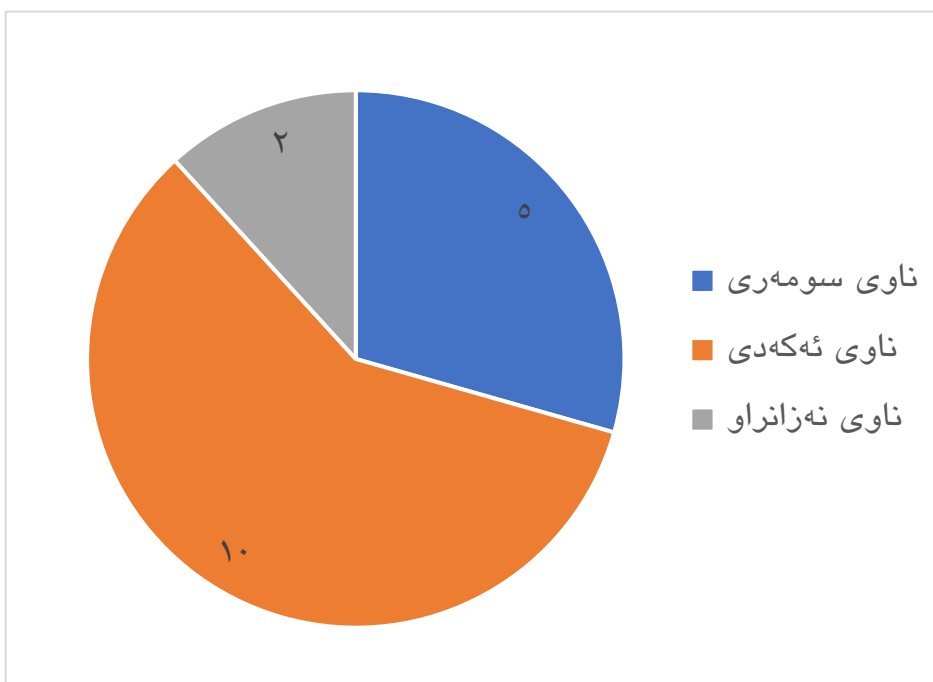
تهوهری دووهم: شیکاری ناوه کهسییهکان

له دهقهکانی ئەم تووژینهوهیه کۆمهلیک ناوی کهسی به ناویشانی چەند پیشه و پۆستیکی جیاوازی ناویان هاتوووه وهک یاریدهدهری وهزیر، راولیژکار، نیردرای پاشا، نیردرای شازن، نوسهری پاشا، جهنهپال، سهرهپرشتیار و چاودیر و چەند پیشهیهکی دیکه. ناوه کهسییهکانی ئەم تووژینهوهیه به شیوهیهکی گشتی له یهک برهه، دوو برهه، سێ برهه و زیاتریش پیکهاتوووه، که ههندیگ له ناوهکان له برههیهگی سومهری+برههیهکی ئەکهدی پیکهاتوووه یاخود به پێچهوانهوه. له م باسهی تووژینهوهکهدا له سهه ناوه کهسییهکان به شیوهیهکی گشتی ههلدراره تیشک بخریته سهه چەند خالیگ له شیکردنهوهی ناوه کهسییهکان، یهکه م: له روهی ریزمانیهوه واتای ناوهکه چییه؟ دووهم: له روهی بنهچه و ریشهوه ناوهکه سهه به چ نهتهوه و پیکهاتهیهک بووه. سهیه م له روهی پیگه و پیشهیهی ئەو ناوانهیهی له دهقهکاندا ده رکهوتوووه. چواره م: گرنگترین ئەرکیگ که ههندیگ له ناوه کهسییهکان (وهک نیردرای پاشا) پێیان سپیراره چی بووه؟ پینجه م: ههندیگ له ناوهکان ههلدراره پیکهاتهیهی ئەندامانی خیزانهکانیان دیاریبکریت به پشت بهستن به به لگانهیهی له دهقه میخیهه بلاوکراره و بلاونهکرارهکاندا هاتوووه.

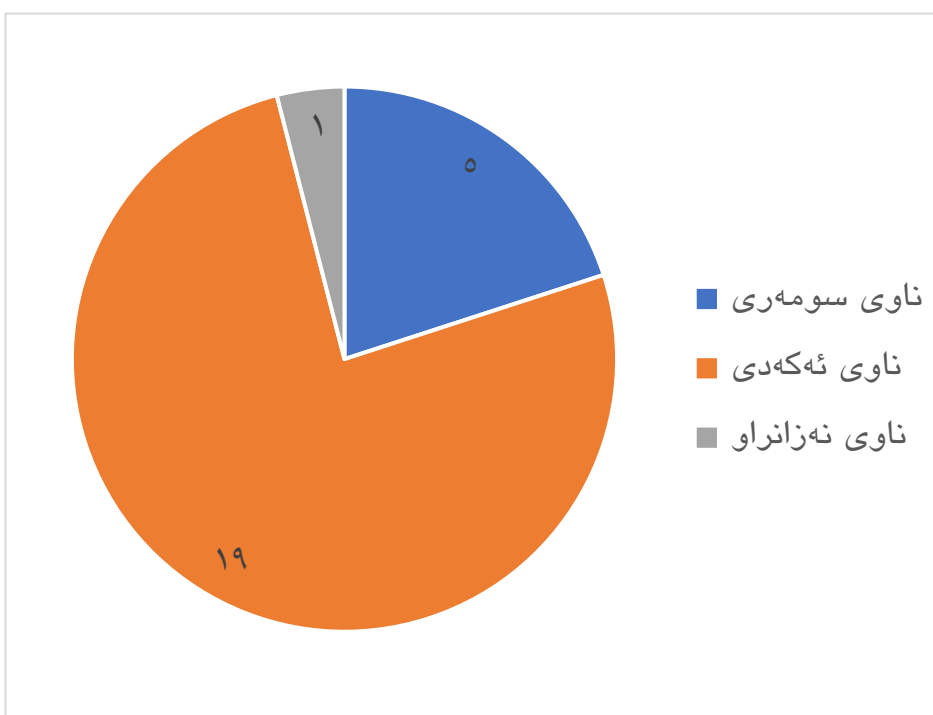
له کۆتا خالدا دهمانهویت ئەوه روهی بکهینهوه دانانی ناوهکان له م تهوهردها به پێی ریزبهندی ئەبهجهدی دانهراون، به لکو به پێی ریزبهندی هاتنیان له دهقهکاندا دانراون (وهک نمونه ناوی یهکه م له م باسهدا بریتی یه له ناوی یهکه م له دهقی یهکه می نامهکهدا). دانانی ئەم ریزبهندییه به لای تووژهرهوه باشتر بووه به م شیوهیه بیته، به تایبهت دهقهکان به پێی ناوه روهک و بابتهکانیان دانراون، له هه مان کاتدا بو ئەوهی تیکه لایویهک دروست نه بیته له کاتی شیکارکردنی ناوه کهسییهکان.

شیوهی 4: پیکهاتهیهی ناوه کهسییهکان له شاری ئیریسگریگ به پێی ده رکهوتنیان له دهقهکانی تووژینهوهکه.

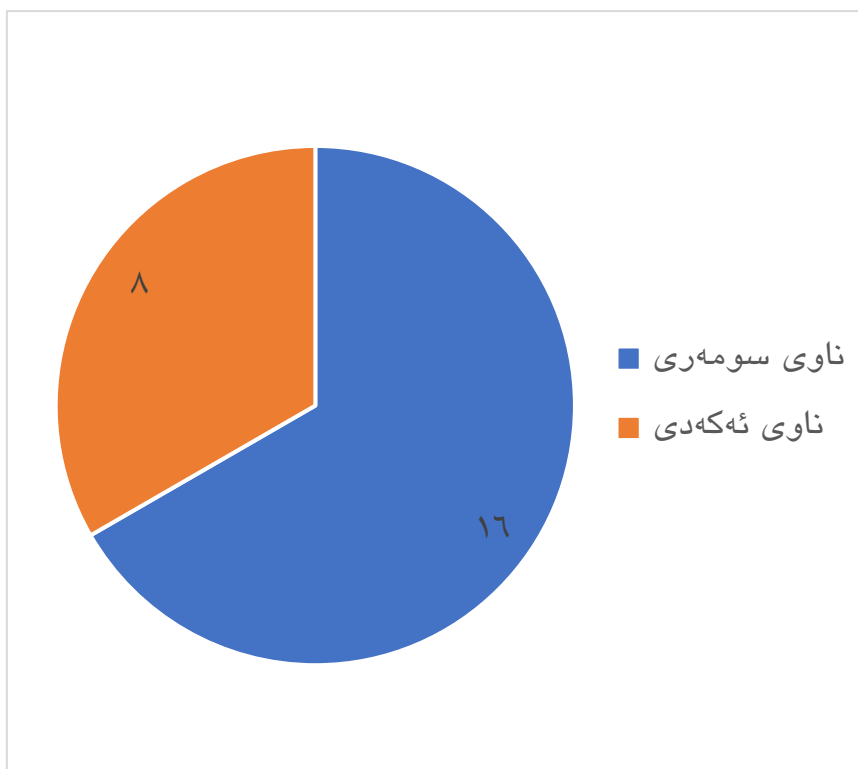

شیوهی ۵: پیکهاتی ناوه که سییه کان له شاری پوزریش-داگان به پیی ده رکه و تنیان له دهقه کانی تو یژینه وه که.

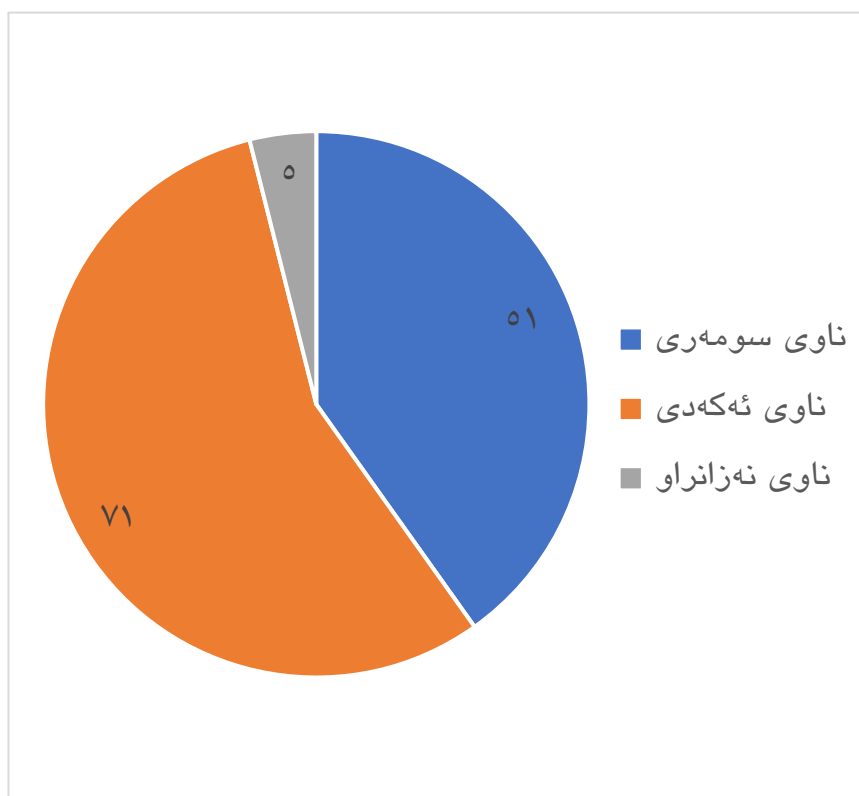

خشتهی ژماره ۶: پیکهاتی ناوه که سییه کان له شاری گهرشانه به پیی ده رکه و تنیان له دهقه کانی تو یژینه وه که.

شیوهی ۷: پیکهاتهی ناوه کهسییهکان له شاری ئومما به پیی دهرکهوتنیان له دهقهکانی توژیینهوهکه.

شیوهی ۸: پیکهاتهی کوی گشتی ناوه کهسییهکان له دهقهکانی توژیینهوهکه.

۱- a-ab-ba-gi-na (abba-gina): دهقی (۲۷)

ناویکی سومه‌رییه، به واتای ”دهریا جیگیره“. له ناو+ئاوه‌لناو پیکهاتوو. a-ab-ba به واتای ”دهریا“ به‌شی دووه‌می ناوه‌که gi-na به واتای ”همیشه‌یی، پتهو“. a-ab-ba-gi-na یه‌کیکه له ناوه‌هه‌ره باوه‌کانی سه‌رده‌می بنه‌ماله‌ی سییه‌می ئور به تایبته له شاری ئوما.

۲- a-a-kal-la (Aya-kalla): دهقی (۲۱)

ناویکی سومه‌رییه به واتای ”ئه‌یا به نرخه/ باوک به نرخه^{۸۴}“. یه‌کیکه له ناوه‌ باوه‌کانی سه‌رده‌می بنه‌ماله‌ی سییه‌می ئور. چه‌ندین که‌سی جیاواز له شاره‌کانی سومه‌ری به پیشه‌ی جیاواز هه‌لگری ئه‌م ناوه‌ بوون، له نیویاندا Aya-kalla فه‌رمانه‌وا ensí شاری ئومما بووه. Aya-kalla ته‌نیا له‌م ده‌قه‌ی گه‌رشانه (SM.039482) و ده‌قیکی ئیریساگریگ (CUSAS 40, 1006) به هه‌لگری پیشه‌ی کانزاساز simug ناوی هاتوو. زیاتر له‌وه‌ش له مؤریکدا (CDLI Seals 013947) Aya-kalla به هه‌لگری ناویشانی کانزاساز وه‌ک خزمه‌تکاری Šu-kabta ناوی هاتوو.

1. šu-^dkab-tá a-zu
2. a-a-kal-la
3. simug ARÁD-zu

۳- a-bí-a-ti (Abiāti/Abiyāti): دهقی (۲۱)

ناویکی ئه‌که‌دییه به واتای ”باوکی من“ بره‌گی یه‌که‌می ناوه‌که abi به واتای ”باوک“، بره‌گی دووه‌می ناوه‌که iāti/yāti راناوی که‌سی یه‌که‌می تاکه له‌حاله‌تی genitive-accusative دایه. به واتای ”من“^{۸۵} یه‌که‌م ده‌رکه‌وتنی ئه‌م ناوه‌ بۆ سالی شه‌شه‌می فه‌رمانه‌وایی ئه‌مار-سین ده‌گه‌رپته‌وه له شاری ئومما^{۸۶} زۆرتین ده‌رکه‌وتنی ئه‌م ناوه‌ له ده‌قه‌کانی گه‌رشانه بووه له نیوان سالانی چواره‌می فه‌رمانه‌وایی شو-سین بۆ سالی یه‌که‌می فه‌رمانه‌وایی ئیبی-سین، به تایبته‌تی زۆرتین چالاکیه کارگتیرییه‌کانی له سالی هه‌شته‌می فه‌رمانه‌وایی شو-سین دا بووه. له کۆی ۲۰ جار که ناوی Abiati له ده‌قه‌کانی گه‌رشانه‌دا هاتوو، له ۱۳ ده‌قیاندا به پیشه‌ی گاو ان gu4 nu-bànda ناوی هاتوو و له لایه‌ن Babbali فه‌رمانده‌وه سه‌ره‌رشته‌ی کراوه. ته‌نیا له یه‌ک ده‌قدا (SM.039482) به پیشه‌ی کریکار guruš ناوی هاتوو. به هه‌مان شیوه وه‌ک چاودیری کریکاری هه‌لاتوو ناوی هاتوو.^{۸۷} به پنی ناوه‌رۆکی ده‌قه‌کان له شاری گه‌رشانه وا ده‌رده‌که‌ویت Abiati سه‌ره‌رشته‌ی ده‌سته‌یه‌ک له کریکار بوو بیته، به و پنییه‌ی ناوی کریکاری هه‌له‌هاتوو، کریکاری نه‌خۆش، کریکاری ژنی به کری گراو هاتوو، که به‌شیک بوون له (ده‌سته‌ی) Abiati.^{۸۸}

⁸⁴ Limet, H., “L’anthroponymie Sumérienne Dans Les Documents de La 3e Dynastie d’Ur,” Paris, 1968, p. 107.

⁸⁵ Huehnergard, J., *A Grammar of Akkadian*, Atlanta&Georgia, 1997, p. 606.

⁸⁶ (Fs Krecher 399-421)

⁸⁷ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 382.

⁸⁸ *Op. cit.*, pp. 381-382.

ناویکی ئەکەدی مینیه، بە واتای ”باوکم پازاندنەوهی منە“^{٨٩} / باوکم شکۆمەندی منە“^{٩٠} لە ناو+ئاوھلناو پیکھاتوو، بەشی یەکەم *Abi* وشە یەکێکی ئەکەدی بە واتای ”باوک“، ھەرۆھا یەکێکە لە ڕەگەزەکانی دروستکردنی ناوھ کەسییەکان لە زمانی ئەکەدیدا.^{٩١} بەشی دووەمی ناوھ کە بە واتای ”خشل/ پازاندنەوه“^{٩٢} ئابی-سیمتی شاژنی بنەمالە ی سینی می ئور بوو، لە سەر دەمی ھەردوو پاشا ئەمار-سین و شو-سین.^{٩٣} ئافرەتێکی خانەدانی ئەکەدی و ژنی پاشا شولگی بوو، ھەرۆھا یەکێک بوو لە دامەزرینەر و دروستکەری ناوھندی دابەشکردنی ئاژەل و مەر و مالات لە پوزریش-داگان.^{٩٤} سەبارەت بە خیزانی ئابی-سیمتی تا ڕادەیک جیاوازی لە نێوان توێژەراندای ھەیە. بە ڕای Weiershäuser ئابی سیمتی خیزانی ئەمار-سین و تاکە ئافرەت بوو نازناوی شاژن *nin* ی لە ماوھی فەرمانرەواوییەتی ئەمار-سین دا ھەلگرتبوو، بە تاییبەت پاشا بۆکرندەوهی مۆرەکە ی باباتی *Babati* دەتوانین بە تەواوەتی لەوہ دلتیا بین کە ئابی-سیمتی ھاوسەری ئەمار-سین و دایکی شو-سین بوو.^{٩٥} بە پێچەوانە ی ئەو بۆچوونە ی سەرۆھ بە ڕای ھەردوو توێژەران *Wu Yuhong and Wang Junna* ئابی-سیمتی ھاوسەری ئەمار-سین نەبوو، بە لکۆو دایکی ھەر یەکە لە ئەمار-سین و شو-سین بوو و بۆچوونیان وایە ئابی-سیمتی ھەمان شولگی-سیمتی یە و لە دوا ی مردنی شولگی لە لایەن ئەمار-سینی کورپییەوہ ناوھکە ی گۆراوہ بە ئابی-سیمتی.^{٩٦} کە شاژنێکی بیوژن بوو لە ماوھی فەرمانرەواویی ئەمار-سین و شو-سین.^{٩٧} لەبەر قەدەغەکردن و ناوھینانی پاشای کۆچکردوو شولگی، ئەمار-سین کورپی شولگی بەشی یەکەمی ناوی شاژنی دایکی لە شولگی *Šulgi* یەوہ گۆری بۆ *Abi* لەبەر ئەوہ ی ئەمار-سین ھەزی نەکردووہ ناوی باوکی بە نەشیاوی بیری و ناوھکە ی لە *Šulgi-simti* ”شولگی مایە ی شانازیمە“ گۆری بۆ *Abi-simti* ”باوکم جیگە ی شانازیمە“^{٩٨} سەبارەت بە خیزانی ئابی-سیمتی خووشک و برا یەکی ناسراون، ئەوانیش *Babati* کە وەک بەرپرسیکی پلە بالا لە چەند ئەرکیکی جیاوازی لە بەرپۆھبردنی دەوڵەتی ئوری سینی کاریکردووہ، خووشکە کە ی بە ناوی *Bizua* بوو، کە ھەردووکیان بە ناوی خیزانەکانیان نە ناسراون وەک چۆن باو بوو لەو سەر دەمەدا، بە لکۆو بە ناوی خووشکە کە یان ئابی سیمتی یەوہ ناسراون، کە بەرزترین پلە ی ھەبوو وەک شاژن،

⁸⁹ Heimpel, *CUSAS* 5, p. 351.

⁹⁰ Yuhong, W. and Junna, W., “The Identifications of Šulgi-simti, Wife of Šulgi, with Abi-simti, Mother of Amar-Sin and Šu-Sin, and of Ur-Sin, the Crown Prince, with Amar-Sin,” *JAC* 27, (2012) p. 14.

⁹¹ Hilgert, M., *Akkadisch in Der Ur Iii-Zeit*, Münster, 2002., p. 135.

⁹² *CAD*, Vol. S, p. 278.

⁹³ Yuhong and Junna, *op. cit.*, p. 1.

⁹⁴ *Op. cit.*, p. 26.

⁹⁵ Weiershäuser, *op. cit.*, pp. 105-106.

⁹⁶ Yuhong and Junna, *op. cit.*, p. 1.

⁹⁷ *Ibid.*

⁹⁸ Junna, W. and Yuhong, W., “A Research on the Incoming (Mu-Túm) Archive of Queen Šulgi-Simti’s Animal Institution,” *JAC* 26, (2011), p. 61.

تهنانهت دواى مردنى شازن ئابى-سىمتيش، Bizua هر به خووشكى شازن nin بانگراوه.⁹⁹ له نوسراوه شاهانهبیه کهى سهر مؤره کهى Babati دا هاتووه، که برای شازن ئابى-سىمتى و خالى پاشا شو-سینه که له مه دا هیچ گومانیکى تیدا نییه.¹⁰⁰ به پى ئه و قوربانیا نه ی که پیشکش کراوه بۆ ki-a-nag ”شوینى رشتنى شله مه نی بۆ یادکردنه وهى مردووان“ ئابى-سىمتى دواى چهنده ههفته یه که له مردنى شو-سینی کورپی، کۆچی دوابی کردووه.¹⁰¹ به پى ناوه پوکى یه کیک له دهقه کان که تۆماری گه یاندنی 3 مه ره بۆ شاری ئور بۆ ”شوینى رشتنى شله مه نی بۆ یادکردنه وهى ئابى-سىمتى“ ki-a-nag a-bi-si-im-ti ، بۆ مانگی 12 ی سالی نۆیه می فه رمانزه وایی شو-سین ده گه پیته وه، واده رده که ویت که چیتر ئابى-سىمتى له و به روا ره به دوا وه له ژياندا نه مابیت.¹⁰² ئابى-سىمتى به پیچه وانه ی کار به ده ستانی پیش خوی له م پۆسته دا هیچ په رستنیکی تاییه تی نه بو وه بۆ هه ردوو خوا وه ند Bēlat-Šuḥnir و Bēlat-Deraban، به لکو و جگه له خوا وه ند ئیناننا، ئابى-سىمتى به تاییه ت خوا وه نده کانی داگان، ئیشخارا، خابوریتومی ده په رست، که هه موویان له باکووری سوریاه سه رچا وه یان گرتبو و.¹⁰³

Abi-simti

Šulgi	Amar-Suen	Šu-Suen	Bizua	Babati
(میرد)؟	(میرد)؟	کور	خوشک	برا

شیوه ی 9: خیزانی *Abi-simti*

5 – *(Adallal) a-da-lál*: دهقی (26)

ناویکی ئه که دی نیرینه یه به واتای ”من ستایش ده که م“.¹⁰⁴ له دهقه کانی گه رشانه ناوی *Adallal* به چهنده پیشه یه کی جیا وازه وه به سترا وه ته وه (بیره دروستکه ر، پیشه وه ر um-mi-a، چیشتلینه ر، باخه وان، شایه ت، به هارات ووردکه ر، چهنده پیشه یه کی تر).¹⁰⁵ له ئه رشیفی SI.A-a وه ک دارتاش ناوی هاتو وه.¹⁰⁶ هه روه ها له ئه رشیفی تورام-ئیلی ناوی *Adallal* وه ک بازرگان هاتو وه و قه رزی له تورام-ئیلی وه رگرتو وه.¹⁰⁷

⁹⁹ Weiershäuser, *op. cit.*, p. 109.

¹⁰⁰ Michalowski, P., *The Correspondence of the Kings of Ur*, p. 147.

¹⁰¹ Weiershäuser, *op. cit.*, p. 3

¹⁰² Steinkeller, P., “More on the Ur III Royal Wives,” *ASJ* 3, (1981), p. 79.

¹⁰³ Weiershäuser, *op. cit.*, p. 106.

¹⁰⁴ Hilgert, *Akkadisch in Der Ur Iii-Zeit*, p. 271; Heimpel, *CUSAS* 5, p. 351.

¹⁰⁵ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, pp. 381-388.

¹⁰⁶ Garfinkle, *CUSAS* 22, p. 61.

¹⁰⁷ *Op. cit.*, pp. 90-91.

٦- *Adad-bāni* (*diškur-ba-ni*): دهقی (١)

ناویکی ئەکه‌دی نیرینه‌یه، به واتای "ئەدەد خولقینەرمە". ئەم ناوێ بە زۆری لە شارێ ئوما دەرکەوتوو، هەر وەها لە شارەکانی (گیرسو، پوزریش-داگان، ئیریساکریگ) دا هاتوو. *Adad-bani* بە زۆری بە هەلگری دوو پیشە ناوی هاتوو، پەيامبەر/پراکەر *lu-kas4* (بە تاییەت لە دەقەکانی گیرسو)، هەر وەها وەک نیردرای پاشا لە دەقەکانی ئیریساکریگ چەند ئەرکیکی جیاوازی پێ سپێراوه (دەروانریته خشتهی ١٣).

٧- *Adad-illat* (*diškur-illat*): دهقی (٢٥)

ناویکی ئەکه‌دییه، یه‌کیکه بووه له ناوه باوه‌کانی سه‌ردهمی بنه‌ماله‌ی سییه‌می ئور. ده‌قەکانی گەرشانە *Adad-illat* وەک نوسەر و بەرپۆه‌بەری سه‌ره‌کی دهناسینیت، که به‌ر پرس بووه له هه‌موو لایه‌نه‌کانی پرۆژه‌ی بیناسازی له گەرشانه.^{١٠٨} به پێی ده‌قەکانی گەرشانە *Adad-illat* کوری *Abiya* بووه، هەر وەها پیده‌چیت برای *Enum-Īli* بوو بیت، باوکی ئەمه‌ی دواتریان به هه‌مان شیوه *Abiya* بووه.^{١٠٩} هەر وەها وەک خزمه‌تکاری هەر یه‌ک له *Simat-Ištaran* خوشکی پاشا شو-سین و *Šu-kabta* ی پزیشک و می‌ردی *Simat-Ištaran* ناوی هاتوو.^{١١٠} له ده‌قەکانی ئیریساکریگ *Adad-illat* به زۆری به هه‌لگری ناو‌نیشانی نیردرای پاشا ناوی هاتوو.

Abiya

Enum-Ili

Adad-Illat

شیوه‌ی ١٠: خیزانی *Abiya*

٨- *Adad-rabi* (*diškur-ra-bi*): دهقی (٢٤)

ناویکی ئەکه‌دییه به‌واتای "ئەدەد مه‌زنه". ئەم ناوێ به زۆری له ده‌قەکانی ئیریساکریگ دا، به هه‌لگری پیشه‌ی چاودیری‌که‌ری مال *agrig* هاتوو. دەرکەوتنی ئەم ناوێ و چالاکییه‌کانی له ده‌قەکانی ئیریساکریگ بوو سالانی ١-٣ ی فه‌رمانه‌وایی ئیبی-سین ده‌گه‌رپه‌ته‌وه. *Adad-rabi* له مۆره‌که‌ی خۆیدا (*NISABA 15, 0966; CDLI Seals 005593*) وەک کوری *aš7-gi4-ba-ni*^{d.aš} نوسەر ناوی هاتوو.

٩- *Adad-Damiq* (*diškur-sig5*): دهقی (١٠، ١٢)

ناویکی لیکدرای ئەکه‌دییه، له ناو+ئاوه‌لناو پیکه‌هاتوو. بره‌گه‌ی یه‌که‌می ناوه‌که ناسراوه "خواوه‌ند ئەدەد" بره‌گه‌ی دووه‌می ناوه‌که *damiq* ئاوه‌لناوه به واتای "باش".^{١١٢} هه‌ردوو ناوه‌که پیکه‌وه واتای "ئەدەد باشه".

¹⁰⁸ Heimpel, *CUSAS 5*, p. 25.

¹⁰⁹ *Op. cit.*, p. 41.

¹¹⁰ (CDLI Seals 006035; CDLI Seals 004199).

¹¹¹ Heimpel, *CUSAS 5*, p. 352.

¹¹² *CAD*, Vol. D, p. 68.

۱۰- A-ì-lí/A.NI.NI (A-īli): دهقی (۱۲)

پیده‌چیت ناویکی ئەکه‌دی بیت، به هۆی برگی دووه‌می ناوه‌که *īli* که ناویکی ئەکه‌دییه به واتای “خوداوه‌ند”. ده‌رکه‌وتنی ئەم ناوه له نیوان سالانی هه‌شته‌می فه‌رمانه‌وایی ئەمار-سین و سالی یه‌که‌می فه‌رمانه‌وایی ئیبی-سین دا بووه. ئەم ناوه ته‌نیا له چه‌ند ده‌قیکی که‌مدا له شاری ئومما به هه‌لگری ناویشانی جوړیک له نیردراو *gaba-aš* (Princeton 2, 164)، سواره *rá-gaba* (SM.038820)، شایه‌ت *igi* (Fs Owen 214, 10)، سه‌ره‌شتیار *ugula* (MVN 20, 141; MVN 22, 199) هاتووه.

۱۱- a-ḥa-ama-ti (Aḥamati): دهقی (۳۰)

ناویکی سومه‌رییه، ده‌رکه‌وتنی ئەم ناوه به زۆری له شاره‌کانی ئومما و گیرسو بووه و یه‌که‌م ده‌رکه‌وتنی له ده‌قه‌کانی ئومما بۆ سالی چل و پینجه‌می فه‌رمانه‌وایی شولگی ده‌گه‌رپته‌وه.^{۱۱۳}

۱۲- a-ḥu-a-DU₁₀ (Aḥu-aḥi/ṭāb): دهقی (۲۶)

ناویکی ئەکه‌دییه، به واتای “برام . . ؟”. یه‌کیکه له ناوه ده‌گمه‌نه‌کان و ته‌نیا ۶ جار له ده‌قه‌کانی (ئیریساکریگ، گیرسو، ئومما، پوزریش-داگان) هاتووه.

۱۳- a-ḥu-du₁₀ (Aḥu-ṭāb): دهقی (۴)

ناویکی ئەکه‌دییه، به واتای “برای باش”. له دوو به‌ش ناو+ ئاوه‌لناو پیکهاتووه. به‌شی یه‌که‌م *Aḥu* وشه‌یه‌کی ئەکه‌دییه یه‌کیکه له پیکهاته ناوییه‌کان که له دروستکردنی ناوی که‌س به‌کار دیت.^{۱۱۴} به‌شی دووه‌می ناوه‌که *du₁₀* ئاوه‌لناوه به واتای “باش، شیرین” دیت،^{۱۱۵} به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا *ṭābu*^{۱۱۶} *Aḥu-ṭābu* له مۆره‌که‌یدا (CDLI Seals 006072) وه‌ک کوری *Nur-Adad* ناوی هاتووه.

1. a-ḥu-du₁₀

2. dumu nu-ur₂-^dsuen

3. ARAD₂-zu

به پێی ئەو پووێتییه‌ی که له (CDLI) هاتووه، ناوی *Aḥu-ṭābu* ۶۰ جار له ده‌قه‌کانی شاری ئیریساکریگدا هاتووه، له کۆی ئەم ژماره‌یه ۳۱ جار وه‌ک نیردراوی پاشا ناوی هاتووه. یه‌کیکه بووه له‌و نیردراوانه‌ی زۆرتین ئه‌رکی جیاوازی پێ سپیرووه، له‌و ژماره‌ی سه‌ره‌وه وه‌ک نیردراوی پاشا ناوی له ۱۵ ئه‌رکی جیاوازی ناوی هاتووه.

۱۴- a-ḥu-šū-ni (Aḥu-šūni): دهقی (۲، ۴)

ناویکی ئەکه‌دییه به واتای “ئوان برامن/برای من؟”. له دوو به‌ش پیکهاتووه، به‌شی یه‌که‌می ناوه‌که *aḥu* به واتای “برا”. به‌شی دووه‌می ناوه‌که *šū-ni* تاراده‌یک ئالۆزه له‌پرووی ریزمانیه‌وه. *Aḥu-šūni* یه‌کیکه له ناوه باوه‌کان له شاری ئومما. ده‌رکه‌وتنی ئەم ناوه له شاری ئیریساکریگ به

¹¹³ (CHEU 041)

¹¹⁴ Hilgert, *Akkadisch in Der Ur Iii-Zeit*, p. 135.

¹¹⁵ Black, “Some Sumerian Adjectives.” p. 12.

¹¹⁶ CAD, Vol. T, p. 19.

زۆرى وهك نيردرآوى پاشا هاتووه (دهروانرئته خشتهى ٢١). له مورهكهيدا (CDLI Seals 014147) *Ahu-šuni* وهك كورى *Nur-īli* ناوى هاتووه.

1. a-ḥu-šu-ni
2. dub-sar
3. dumu nu-úr-i-lí

١٥- *a-kal-la/a-a-kal-la (Akalla/Ayakalla)*: دهقى (٢، ٢١)

ناوىكى سومهرى نيرينهيه، به واتاى ”باوك بهنرخه/بههئزه“ دئت. له ناو + ئاوهلناو پئكهاتووه. بهشى يهكه مى ناوهكه a يهكئك له واتاكانى برئتى يه له ”باوك“.^{١١٧} بهشى دووه مى ناوهكه پئشتر شئكراوهتهوه. Akalla يهكئكه له ناوه زور باوهكانى سهرده مى بنه مالهئى ئورى سئيه م و به زورى له دهقهكانى شارى ئوممادا دهركهوتووه. ههروهها له شارهكانى (گئرسو، پوزرئش-داگان، ئئرساگرئگ) دا هاتووه. Akalla له دهقهكانى ئئرساگرئگ به هه لگرئى چه ند ناونئشانئك وهك نوسهرئى پاشا، نيردرآوى پاشا ناوى هاتووه (دهروانرئته خشتهى ١٦). Akalla له مورهكهيدا (CDLI Seals 001769) وهك كورئى *lú-saga* ناوى هاتووه.

1. a-kal-la
2. dub-sar
3. dumu lú-saga

Akalla ئهركهكهئى وهك نيردرآوى پاشا له دهقهكانى ئئرساگرئگ دئارئكراو بووه، ئه وئش گهشت كردن بووه بؤ شارئى دئر، ههروهها به پئچهوانهوه له شارئى دئر ههروهه هاتووه بؤ شوئئنى (چاوپئكهوتنى) پاشا.

١٦- *am-ri-ni (Amrini)*: دهقى (٢٥)

ناوىكى ئهكه دئيه، برگهئى يهكه مى ناوهكه رهنگه له فرمانئى *amārum* وهرگئرابئت به واتاى ”بئئئن، سهئر كردن، دوزئنهوه“ دئت.^{١١٨} برگهئى دووه مى ناوهكه ni پاناوى خاوه ندارئئئيه بؤ كهسى يهكه مى كو.^{١١٩} دهشى ههردوو برگهئى ناوهكه پئكهوه واتاى ”بئئئمان/بمانئئنه“ بدات. *Amrini* يهكئكه له ناوه دهگمهنهكان و ته نئا پئئج جار له دهقهكانى گه رشانه دا هاتووه و ناوهكهئى وهك وهرگر *šu-ba-ti* ته نئا له وه دهقانهئى كه په يوهسته به جووره جئاوازهكانئى جل و بهرگ دهركهوتووه.^{١٢٠} ته نئا له يهك دهقى تردا ناوى وهك وهرگر نه هاتووه بهلكو قوماشئى جوورى *níg-lám* كوالئئى پله سن له لائهن *Amrini* خه رچكراوه و *Šu-Nininsi* وهرئگر تووه.^{١٢١}

¹¹⁷ Foxvog, *Elementary Sumerian Glossary*, p. 3.

¹¹⁸ Huehnergard, *op. cit.*, p. 63.

¹¹⁹ Caplice, R. and Snell, D., *Introduction to Akkadian*, Fourth edition, Roma, 2002, p. 21.

¹²⁰ (CUSAS 03, 0511; CUSAS 03, 0711; CUSAS 03, 0746; SM.038661) دهروانرئته:

¹²¹ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 411.

۱۷- *an-ta-lú (Antalu)*: دهقی (۱۰، ۱۱، ۱۱۲، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱)

ناویکی ئەهکه‌دییه، به واتای ”خۆرگیران و مانگ گیران“^{۱۲۲} به زۆری له دهقه‌کانی گهرشانه‌دا به پیشه‌ی چاودێری کۆمیسەر agrig maškim دهرکه‌وتوو. له مۆریکدا (CDLI Seals 004242) ئەوه دووپاتکراوه‌ته‌وه که *Antalu* وهک رێکخه‌ری *Šu-kabta* دیاریکراوه. *Antalu* جیگری *Adad-tillati* بووه، هه‌روه‌ها به‌رپرس بووه له جیبه‌جیکردنی داواکاری و دابه‌شکردنه‌کانی *Adad-tillati*.

۱۸- *ARÁD-^dĀš-gis (ARÁD-ašgi)*: دهقی (۲۶)

ناویکی سومه‌رییه، به واتای ”به‌نده‌ی خواوه‌ند ئەشگی“ دیت. ناویکی زۆر ده‌گمهنه و ته‌نیا دوو جار له دهقه‌کانی ئیریساگریگ دهرکه‌وتوو. له‌م دهقه‌دا (SM.039191) ناوی *ARÁD-ašgi* هاتوو، که په‌یوه‌ندی به جۆریک له جۆره‌کانی به‌له‌مه‌وه هه‌یه ”به‌له‌می به‌ر به‌ست شکین“ *má a-è-a*. دهقی دووهم په‌یوه‌ندی به ناردنی گای راهینراو هه‌یه *gu4-geš*.^{۱۲۳}

۱۹- *ba-a-ga (Ba'aga)*: دهقی (۲۳، ۲۴)

ناویکی سومه‌ری باوه و له زۆریک له دهقه‌کانی ئیریساگریگ له سه‌رده‌می بنه‌ماله‌ی سییه‌می ئوردا هاتوو، دهرکه‌وتنی ئەم ناوه له نیوان سالانی هه‌وته‌می فه‌رمانه‌وایی ئەمار-سین بۆ سالی سییه‌می ئیبه‌-سین ده‌گه‌رێته‌وه.^{۱۲۴} سه‌رباری ئەوه‌ی یه‌که‌م دهرکه‌وتنی ئەم ناوه بۆ سالی چلی فه‌رمانه‌وایی شولگی ده‌گه‌رێته‌وه له شاری پوزریش-داگان و سه‌ره‌تای ژيانی پیشه‌ی له‌و شارهدا ناسراو بووه، له‌گه‌ڵ ئەوه‌شدا وا دهرده‌که‌وی ئیریساگریگ زیدی خوی و بنکه‌ی کاره‌کانی بووه، لانیکه‌م له سالانی دواتری سه‌رده‌می بنه‌ماله‌ی سییه‌می ئور.^{۱۲۵} به‌لگه‌نامه‌کانی ژيانی پیشه‌ی *Ba'aga* یان خستووته‌پروو که بۆ ماوه‌ی نزیکه‌ی ۳۰ سال له سه‌رده‌می ئوری سییه‌م چالاکي هه‌بووه.^{۱۲۶} که تا ئاماده‌کردنی ئەم توێژینه‌وه‌یه ده‌توانریت زیاتر له ۲۷۵ دهق په‌یوه‌ست بکریته‌وه به *Ba'aga* له‌و ژماره‌یه له نزیکه‌ی ۲۱۳ دهق زیاتریش به پیشه‌ی په‌رواره‌بن/چپوودار *kurušda* ناوی هاتوو. *Ba'aga* له ئیریساگریگ خاوه‌نکار بووه و ره‌نگه‌ سامانه‌که‌ی وهک *SI.A-a* بازرگان له بنه‌رته‌دا له کۆنترۆلکردنی سه‌رچاوه‌ی ئازهلێیه‌وه وه‌رگیرابیت.^{۱۲۷} سه‌باره‌ت به خیزانی *Ba'aga* له دهقیکی گیرسو که بۆ سالی چل و پینجه‌می فه‌رمانه‌وایی شولگی ده‌گه‌رێته‌وه وهک کورپی *Lú-dNanše* ناوی هاتوو.^{۱۲۸} ده‌توانین له‌وه دلنیا‌بینه‌وه که دوو کورپی هه‌بووه که له چاپی مۆر و دهقه‌کاندا له

¹²² CAD, Vol. A2, p. 505.

¹²³ (CUSAS 40, 0319).

¹²⁴ Zwaed, W. H., “A New Text from Ur III Dynasty on Ba'aga, the Fattener,” *Journal of College of Education/Wasit* 2, no. 45, 2021. p. 191.

¹²⁵ Owen, D. I., “New Iri-Sagrig Ration Distribution and Related Texts,” *Over the Mountains and Far Away. Studies in Near Eastern History and Archaeology Presented to Mirjo Salvini on the Occasion of His 80th Birthday*, eds. Pavel S. Avetisyan, Roberto Dan and Yervand H. Grekyan, Oxford, 2019, p. 114.

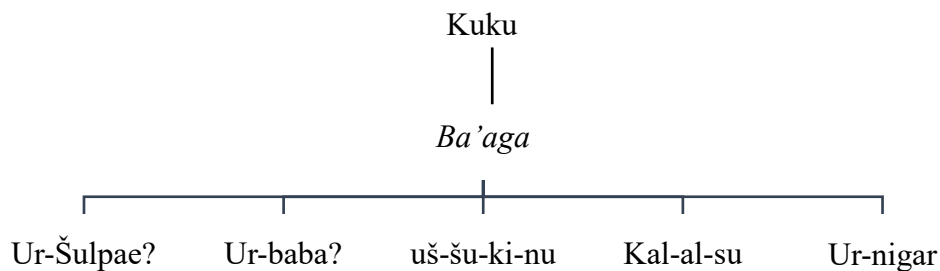
¹²⁶ Owen, *NISABA* 15, pp. 113-114.

¹²⁷ Garfinkle, *CUSAS* 22, p. 248.

¹²⁸ AOAT 025, 435 BM 14821

ئیريساگرېگ دەرکه وتوون. ئەوانیش: Ur-nigar،^{۱۲۹} ۱۹ جار و uš-šu-ki-nu^{۱۳۰} سى جار ناویان وهک کوپى باناگای په رواربه ن dumu ba-a-ga kurušda هاتووه. ههروهها سى ناوی تر وهک کوپى Ba'aga هاتوون،^{۱۳۱} Kal-al-su (دوو جار ناوی هاتووه له شارى ئور)،^{۱۳۲} Ur-Šulpae (له يهک دهقى گيرسو)،^{۱۳۳} Ur-baba (له يهک دهقى گيرسو). هه رچه نده ئەم سى ناوهى دواتريان وهک کوپى Ba'aga ناویان هاتووه، به لام هه لگري ناونيشانى kurušda به ناوی Ba'aga نه بووه، بويه ده توانين گومان بکهين ئەم Ba'aga هه مان ئەو که سایه تيبه بوو بيت که له ئيريساگرېگ ناسراو بووه.

شيوه ۱۱: خيزانى Ba'aga

۲۰- ^dba-ba₆-i-dab₅ (Baba-i-dab) دهقى (۱۶)

ناویکی سومه ريبه، به واتای ”بابا گرتی“. له ناوی خوداوه نده +فرمان پیکهاتووه. دەرکه وتنی ئەم ناوه بۆ سالی ۵-۸ ی فه رمان په وایی شو-سین ده گه پیتته وه. يه کیکه له ناوه زور ده گمه نه کان و ته نیا له ۴ دهقى گه رشانه دەرکه وتووه، که له دوو دهقیاندا به هه لگري ناونيشانى سه رتاش šu-i ناوی هاتووه.^{۱۳۴}

^dba-ba₆-i-dab₅
^dba-ba₆ i -n -dab₅
 DN VP -3SG - گرتن

۲۱- ^bi-la-lum (Bilalum) دهقى (۵)

ناویکی ئەه که ديبه، يه کیکه له ناوه زور که مه کان له سه رده مى ئورى سيبه م. ئەم ناوه ته نیا ۶ جار له دهقه کانى ئيريساگرېگ دەرکه وتووه. به پپی ناوه پوکى ئەم دهقانه Bilalum وهک نیردرای پاشا ئەرکی هیتانی کونجی له شارى ئەنزاگه ره وه پپی سپیرراوه (ده پوانریتته خشته ی ۳۴).

¹²⁹ CDLI Seals 004611; P512810, CDLI Seals 004608; CDLI Seals 004609; CDLI Seals 004610; CDLI Seals 004611, CDLI Seals 014124; CUSAS 40, 0226; CUSAS 40, 0320; CUSAS 40, 0591; CUSAS 40, 0823; CUSAS 40, 1285; CUSAS 40, 1543; CUSAS 40, 1726; CUSAS 40, 1777; NISABA 15, 0136; NISABA 15, 0314; NISABA 15, 0385; NISABA 15, 0435; NISABA 15, 0815

¹³⁰ CDLI Seals 005508; NISABA 15, 0606; NISABA 15, 1107

¹³¹ CDLI Seals 002629; UET 3, 0015

¹³² JCS 52, 034 03

¹³³ TUT 164-15

¹³⁴ SM.038810; CUSAS 3, CUSAS 3, 1013.

۲۲- **da-da (Dada)**: دهقی (۱۵)

یه کیکه له ناوه زۆر باوهکانی سهردهمی بنه ماله ی سییه می ئور. سه بارهت به ریشه ی ئەم ناوه دلتیا نین. دهشی ناویکی سومهری بیت به واتای "نهار".^{۱۳۵} له هه مان کاتدا دهکری ئەم ناوه یه کیکه بیت له ناوه کورتکراوه کان Hypocoristic.^{۱۳۶} له لایهکی دیکه وه هه ندیک له توێژه ران و Assyriologist به (Banana Language) ناویده بهن. Da-da یه کیکه له ناوه باوهکان له شاری پوزریش-داگان، له ۴۱ دهقا وهک فرمانه روا ensí ناوی هاتوو. ئەگه ر به راووردی ئەم ناوه ی Da-da که له م دهقه ی پوزریش-داگان (SM.039602) هاتوو، تیایدا "مه راسیمی خوین رشتن بۆ یادکردنه وه ی مردووان "ki-a-na da-da" بۆ ئەنجامدراوه و له پال هه ریه که له ئەمار-سین و شوکه پتا ناوی هاتوو، (ئەم جوړه مه راسیمه بۆ پاشا و که سایه تییه گه وره کان ئەنجامده دریت)، ئەوا دهکریت وای بخه ملینین Da-da ناو توێژینه وه که هه مان Da-da ی فرمانه روا ensí شاری پوزریش-داگان بوو بیت.

۲۳- **da-da-dingir (Dada-Ilum)**: دهقی (۲۰)

یه کیکه له ناوه دهگمه نه کان ته نیا له دوو دهق له شاری گه رشانه و دهقیکی ئوریش ناوی هاتوو، ته نیا زانیاری له سه ری ئەوه یه که Nergal (خواوه ندیکی که سی بووه) وهک کوپی Dada-AN ناوی هاتوو له م دوو دهقه دا.^{۱۳۷} هه روه ها له یه ک دهقیشدا له شاری ئور هاتوو.^{۱۳۸}

۲۴- **da-ku-gi4 (Da-kugi)**: دهقی (۲۲)

یه کیکه له ناوه زۆر دهگمه نه کان، زانیاری زۆر که مه له سه ری به هوی ئەوه ی ته نیا ۴ جار هاتوو، له دهقه کانی شاری ئومما. له دوو دهقیان (IM.204645, IM.204833)^{۱۳۹} وهک مۆرکه ر kišib ناوی هاتوو. به هه مان شیوه له م دهقه ی توێژینه وه که (SM.036154) که بۆ شاری ئومما دهگه رپه ته وه وهک مۆرکه ر kišib ناوی هاتوو.

۲۵- **Dingir-kal**: دهقی (۱)

ناویکی سومه ریه به واتای "خواوه ند به نرخه". به شی دووه می ناوه که kal, kal(-la) ئاوه لئاوه به واتای "به نرخ، به هادار، پرپایه خ".^{۱۴۰} به رامبه ری له ئەکه دیدا waqrum. ۵.^{۱۴۱} ئەم ناوه له چه ند شاریکدا (ئیریساکریگ، ئومما، پوزریش-داگان) ده رکه وتوو. Dingir-kal له دهقه کانی ئیریساکریگ به هه لگری چه ند پشه یه ک (جه نه پال، وه زیر/راویژکار، سه رباز، کاپتن، نیردراوی پاشا) ناوی هاتوو. له مۆریکدا (CDLI Seals 002165) له شاری ئومما Dingir-kal وهک خزمه تکاری a-a-kal-la فرمانه روا ensí ی ئومما ناوی هاتوو.

¹³⁵ Limet, H., "Onomastique sumérienne," in: *Halbband: Ein internationales Handbuch zur Onomastik*, ed. Ernst Eichler, Gerold Hilty, Heinrich Löffler, Hugo Steger and Ladislav Zgusta, Berlin an New York, 2008, p. 852.

¹³⁶ <http://psd.museum.upenn.edu/nepssd-frame.html> (9/9/2022, 11:50 PM).

¹³⁷ Owen and Mayr, *CUSAS* 3, p. 185.

¹³⁸ UET 9, 0058

¹³⁹ *Op. cit.*, pp. 138-140.

¹⁴⁰ Black, "Some Sumerian Adjectives," p. 13.

¹⁴¹ Sallaberger, *MSZ*, p. 505.

1. dingir-kal
2. ARÁD a-a-kal-la

ههروهه ها له مؤريكي تردا (CUSAS 40, 0922) وهك كورپى šu-i-lí ناوى هاتووه. ئهركهكهى وهك نيردر اوى پاشا زياتر گهشتكردن بووه بؤ شارهكانى ديئر، كيماش، خورتوم به پيچهوانه وهشه وه لهم شارانه وه گهشتى كردووه (دهروانريته خشتهى ٩).

٢٦- *Dingir-ra-bí (īlum-rabi)*: دهقى (٢٠)

ناويكى ئهكهديه، به واتاى ”خوداوهند مهزنه“. برگهى دووهى ناوهكه ئاوهلناوه له وشهى *rabū* وهرگير اوه به واتاى ”مهزن، گهوره“.^{١٤٢} يهكيكه له ناوه باوهكانى شارى ئيريساگرىگ و به چهند پيشهيهكى جياواز (نيردر اوى پاشا، باخهوان، كاپتن/چاودير) دهركهوتووه. به پيى دهقهكانى ئيريساگرىگ *Ilum-rabi* وهك كورپى سى كهسايهتى جياواز ناوى هاتووه، كورپى ^{١٤٣}Ur-Ištaran، كورپى ^{١٤٤}Adda ي بازركان^{١٤٤} و كورپى ^{١٤٥}Gar-ni... بويه دهكرت *Ilum-rabi* به سى كهسى جياواز جيا بكرتوه له شارى ئيريساگرىگ. له گهل ئه وهشدا دهتوانين له وه دلنيا بين كه *Ilum-rabi* دوو كورپى هه بووه ئه وانيش. ^{١٤٦}Abu-šuni له گهل ^{١٤٧}Anu-da له دهقهكانى گهرشانه ته نيا دوو جار ئه م ناوه هاتووه و له م دهقهى تويزينه وه كه دا (SM.039520) كه ميژووه كهى بؤ سالى هه شته مى فه رمانره وايى شو-سين ده گه رتته وه، *Ilum-rabi* يه كه م جاره به هه لگري پيشهى پزيشك a-zu ناوى هاتببت.

٢٧- *du10-i-lí (tāb-īli)*: دهقى (١)

ناويكى ئهكهديه، به واتاى ”خوداى من چاكه/چاكه خوداى منه“.^{١٤٨} ئه م ناوه به پلهى يه كه م له دهقهكانى ئومما پاشان پوزریش-داگان هاتووه. دهركهوتنى له دهقهكانى ئيريساگرىگ له نيوان سالانى نويه مى فه رمانره وايى ئه مار-سين بؤ سالى دووهى فه رمانره وايى ئيبى-سين بووه. ناوى *tāb-īli* له دهقهكانى ئيريساگرىگ ته نيا ١٠ جار هاتووه، له ٩ دهقياندا به هه لگري ناونيشانى نيردر اوى پاشا دهركهوتووه. له ناوه روكى هه موو ئه وه دهقانهى كه *tāb-īli* وهك نيردر اوى پاشا ناوى هاتووه و ئهركيكى تايبهت و ديارىكراوى پي سپيرراوه ئه ويش: دابينكردى پيداويستيهكانى به ندهرى به له مى شاهانه بووه (دهروانريته خشتهى ١١).

٢٨- *é-a-šar (Ea-Šar)*: دهقى (١٧، ١٩، ٢٠، ٢١)

ناويكى ئهكهدى نيرينهيه، به واتاى ”ئها پاشايه“. له دهقهكانى گهرشانه وهك نوسهر و به ريوه به رى گشتى په رستگا šabra ناوى هاتووه.^{١٤٩} له هه موو دهقهكانى گهرشانه دا *Ea-Šar* ي

¹⁴² CAD, Vol. R, p. 26.

¹⁴³ CDLI Seals 002177

¹⁴⁴ CDLI Seals 002178

¹⁴⁵ CDLI Seals 002179

¹⁴⁶ CDLI Seals 001687; CDLI Seals 001691

¹⁴⁷ CDLI Seals 001820

¹⁴⁸ Heimpel, CUSAS 5, p. 358.

¹⁴⁹ Op. cit., p. 40.

نوسەر وهك بهرپرسیار giri و كۆمیسەر maškim له (كریكاران، كه رهستهی بیناسازی، به شه خوراك، به رهه مه كانی باخچه، پیشكه شكردن و شته كانی تر) ناوی هاتوو. ئەم پۆلهی ئاماژەیه بۆ ئەوهی Ea-Šar نوسه ریکی گه رۆك بووه.¹⁵⁰ له چهند دهقیکی مۆرکراودا له گه رشانه وهك خزمه تکاری Šu-kabta ناوی هاتوو.¹⁵¹ به هه مان شیوه له چهند مۆریکی تر دا وهك نوسه ر، خزمه تکاری Simat-ištaran هاوسه ری Šu-kabta ناوی هاتوو.¹⁵²

۲۹- en-nam-dsuen (Ennam-Suen): دهقی (۴)

ناویکی ئەكه دییه، به واتای ”به خشنده/میهره بان به (خواوه ند) سین“.¹⁵³ یه کیكه له و ناوانه ی زۆر به كه می له دهقه كاندا ده ركه وتوو، ئەم ناوه ته نیا ۱۳ جار له دهقه كانی ئیریساگریگ به هه لگری ناو نیشانی نیردراوی پاشا هاتوو. ده ركه وتنی ناوی Ennam-Suen له دهقه كان زیاتر په یوه ست بووه به ئەرکی گرتنی چه ته كان (ده روانریته خشته ی ۳۷).

۳۰- en-um-diškur (Enum-Adad): دهقی (۲۱)

ناویکی ئەكه دییه، به واتای ”به خشنده ی ئەده د/ئده د سه رداره“. ئەم ناوه به زۆری له دهقه كانی شاری پوزریش- داگان به پیشه ی كۆمیسەر maškim ده ركه وتوو. ناوی Enum-Adad له دهقه كانی گه رشانه ته نیا له دوو دهقدا به هه لگری ناو نیشانی بهرپرسی شار/پاریزگار ha-za-núm ده ركه وتوو.¹⁵⁴ له دهقه دا (SM.039482) بۆ سالی چه وته می فه رمانزه وایی شو- سین ده گه رپیته وه، تۆماری پیدانی پارچه گوشتی گای قه له وی خو شه كراوه بۆ Enum-Adad كاتیك رۆیشتوووه بۆ شار.

۳۱- en-um-i-lí (Enum-īli): دهقی (۲۶)

ناویکی ئەكه دی نیرینه یه به واتای ”به خشنده یی خودای من“.¹⁵⁵ یه کیكه له ناوه زۆر باوه كان و له زۆربه ی شاره سومه رییه كاندا ده ركه وتوو. ئەم ناوه له دوو بهش پیکه اتوووه، به شی یه كه م en-nu(m) به واتای ”به خشنده یی، به زه ی، سۆز“.¹⁵⁶ به شی دووه می ناوه كه īli به واتایی خواوه ند، له حاله تی (genitive-accusative) دایه.¹⁵⁷ له دهقه كانی گه رشانه Ennum-īli هاوشیوه ی براكه ی Adad-tillati وهك نوسه ر ناوی هاتوو.¹⁵⁸ به هه مان شیوه له ئەرشیفی SI.A-a دا ناوی Ennum-īli هاتوو، كه قه رزی دانه ویله ی له بازرگان SI.A-a وه رگرتوووه.¹⁵⁹

¹⁵⁰ Heimpel, CUSAS 5, p. 40.

¹⁵¹ CDLI Seals 005829; CUSAS 3, 219, 234, 242, 243, 244, 245

¹⁵² (CUSAS 3, 542, 543, 1236)

¹⁵³ Stamm, J. J., Die Akkadische Namengebung, Darmstadt, 1968, p. 182.

¹⁵⁴ CUSAS 6, p. 233-334 (1560)

¹⁵⁵ Heimpel, op. cit., p. 353.

¹⁵⁶ Hilgert, op. cit., p. 139.

¹⁵⁷ Huehnergard, op. cit., pp. 6-9.

¹⁵⁸ Heimpel, CUSAS 5, p. 41.

¹⁵⁹ Garfinkle, CUSAS 22, p. 163.

۳۲- *èr-ra-nu-id (Erranui'd)*: دهقی (۲)

پیدهچیت ناویکی ئەکه دی بوو بیت، له شارهکانی (ئیریساگریگ، گیرسو، پوزریش-داگان) ده رکه وتوو، Erranui'd له مۆریکا (CDLI Seals 002311) وهک کورپی SI.A-a هاتوو. به ههمان شیوه له دهقیکی مۆرکراودا (NISABA 15, 0011) پشتراستکراوته وه و وهک کورپی SI.A-a ناوی هاتوو. Erranui'd کورپیکی هه بووه به ناوی bur-ma-ma (CDLI Seals 00206). وهک نیردرای پاشا له دهقهکانی ئیریساگریگ چهند ئەرکیکی جیاوازی پی سپیراوه (دهروانریته خشتهی ۲۳).

1. èr-ra-nu-id
2. dumu SI.A-a

Ur-TAR.LUḪ

E-urbi-du   Ur-emaš

E-urbi-du شیوهی ۱۲: خیزانی

۳۳- *eš18-tár-tu-kúl (Eštar-tukul)*: دهقی (۱۴)

ناویکی ئەکه دی مینهیه، له ناوی خوادهند + ئاوه لئاو پیکاهاتوو. برگی یه که می ناوه که ناسراوه به واتای "خواهند ئیشتار" برگی دووه می ناوه که tukul/tukultu ئاوه لئاو به واتای "متمانە/جیی باوه ربون".^{۱۶۰} دعات، پیدهچیت واتای ناوه که پیکه وه به واتای "خواهند" ئیشتار جیی متمانە/ پشت پی به ستنه" بدات. ده رکه وتنی ئەم ناوه بو نیوان سالانی هه وته می فرمانه وایی شو-سین بو سالی سینه می ئیی-سین ده گه ریته وه. *Eštar-tukulti* یه کیک بووه له و ناوانه ی به ریژه یه کی زور که م ده رکه وتوو و ته نیا له ۱۰ ده قدا ناوی هاتوو. *Eštar-tukulti* له گه ل چهند ناویکی تر دا وهک دایه نی شاهانه ummeda^{da} dumu-munus lugal له دهقهکانی ئوری سینه مدا ناوی هاتوو.^{۱۶۱} له دوو دهقی پوزریش-داگان (ASJ 03, 092 2) وهک په رستاری Geme-Enlīli کچی پاشا ناوی هاتوو. به لام رینووسی ناوه که به *Eštar-tukulti* هاتوو. به ههمان شیوه له م ده قدا (SM.039472) که میژوو هه کی بو مانگی شه شه می سالی نویه می فرمانه وایی شو-سین ده گه ریته وه، که تیایدا ۱ خرت (سابرین) máš-gal وهک (قوربانی) پیشکه شکراوه به *Eštar-tukul* کراوه و ناوه که ی له ریزبه ندی ده قه که دا له دواي خواهنده کانی ^dGula, Anunitum, ^dá-an-da هاتوو.

۳۴- *é-úr-bi-du*₁₀ (E-urbi-du): دهقی (۲۸)

ناویکی سومه ریه، به واتای "بناغه ی خانووه که باشه".^{۱۶۲} سه روکی کریکاران/سه رکاری دارستانی ئومما و کورپی Ur-TAR.LUḪ ی سه ره رشتیار بووه له دارستانی ئومما.^{۱۶۳} به پیی ئەو

¹⁶⁰ CAD, Vol. T, p. 461.

¹⁶¹ Steinkeller, "More on the Ur III Royal Wives." p. 90.

¹⁶² Andersson, J., Kingship in the Early Mesopotamian Onomasticon 2800–2200 BCE, PhD diss., Acta Universitatis Upsaliensis, 2012, *op. cit.*, p. 61.

¹⁶³ Steinkeller, "The Foresters of Umma," ...., p. 77.

تویژینه‌وهی له لایهن شتاینکیله‌روهه ئه‌نجام دراوه، کۆی دارستانه‌کانی ئومما ژماره‌یان ۳۰ دارستان بووه، که هه‌ر یه‌که‌یان ناویکی جیاوازی هه‌بووه، E-urbi-du سه‌روکی کریکارانی دارستانی ژماره ۱-۱۰ بووه.^{۱۶۴} له هه‌مان کاتدا پۆستی سه‌ره‌رشتیاری دارستانه‌کانی ئومما وه‌رگرتبوو بۆ ماوه‌ی ۲ سال که پێشتر له لایهن براکه‌یه‌وه Ur-emaš بۆ ماوه‌ی ۷ سال وه‌ک سه‌ره‌رشتیاری سه‌روکی دارستانه‌کانی ئومما ئه‌م پۆسته‌ی له باوکییه‌وه Ur-TAR.LUH بۆ به‌جی ماوو.^{۱۶۵}

۳۵- gu-du-du (Gududu): ده‌قی (۳۰)

ناویکی سومه‌رییه یاخود یه‌کینکه له‌و ناوانه‌ی به (Banana Language) ناسراوه. ناویکی زۆر باو بووه شاری ئومما. Gududu یه‌کیک بووه له ئه‌ندامانی خیزانی بنه‌ماله‌ی فه‌رمانه‌وایی له شاری ئومما و کورپی Dadaga فه‌رمانه‌وا ensí شاری ئومما بووه.^{۱۶۶} له نیو کورپانی هه‌ر سی فه‌رمانه‌وا ensí ی ئومما، به‌ناوبانگترین و گرنگترینیان بووه، که وه‌ک به‌رپوه‌به‌ریکی پله‌ بالایی ده‌وله‌ت تا کۆتایی ده‌سه‌لاتی ئوری سییه‌م له ئومما کاریکردوو.^{۱۶۷}

۳۶- hu-la-al (Hulāl): ده‌قی (۱)

ناویکی ئه‌که‌دییه و له وشه‌ی hulāl به‌ واتای ”به‌ردی به‌نرخ” وه‌رگیراوه و له سه‌رده‌می ئوری سییه‌م وه‌ک ناوی که‌سی به‌کارهاتوو.^{۱۶۸} hulāl یه‌کیک بووه له ناوه‌ باوه‌کان له شاری ئومما و به‌ زۆری له‌و ده‌قانه‌دا هاتوو که په‌یوه‌ندی گویدریژی (هیس‌تر؟) ی زیگومه‌وه هه‌بووه. له ۲۴ ده‌ق له شاری ئیریس‌اگریگ که میژوووه‌که‌یان بۆ سالی دووه‌می فه‌رمانه‌وایی ئیبی-سین ده‌گه‌رپه‌وه و تیندا تۆماری پیدانی به‌شه‌ خۆراکه بۆ hulāl نێردراوی پاشا بۆ پشتگیرکردنی له کاتیکدا گه‌شتی کردوو بۆ ریگای (قافله‌ی) گویدریژی (هیس‌تر؟) ی زیگوم (ده‌روانریته‌ خسته‌ی ۱۰). هه‌روه‌ها له ۲ ده‌قدا (NISABA 15, 0327; NISABA 15, 0331) که میژوووه‌که‌یان بۆ سالی پینجه‌می فه‌رمانه‌وایی شو-سین ده‌گه‌رپه‌وه، hulāl وه‌ک کورپی پاشا dumu munus-lugal ناوی هاتوو.

۳۷- i-di-dingir (Idi-Ilum): ده‌قی (۳، ۴)

ناویکی ئه‌که‌دییه، به‌ واتای ”خودا هاوپه‌یمانمه/هیزمه”. برگه‌ی دووه‌می ناوه‌که ده‌شی له وشه‌ی idu وه‌رگیرابیت به‌ واتای ”لیوار، هیز، ده‌ست، سنور”.^{۱۶۹} یه‌کینکه له‌و ناوانه‌ی به‌ زۆری له ده‌قه‌کانی ئیریس‌اگریگ به‌ هه‌لگری ناویشانی نێردراوی پاشا ده‌رکه‌وتوو. له هه‌مان کاتدا به‌ چه‌ند پیشه‌یه‌کی جیاوازی تر (مه‌یته‌ر šùš، په‌رواره‌ن kurušda، نوسه‌ر dub-sar، چاودێر ugula، سه‌روکی کارگیژی په‌رستگا šabra، جوتیار engar، راپوێژکار sukkal) ناوی هاتوو. پێی ناوه‌پوکی ده‌قه‌کان

¹⁶⁴ Steinkeller, *op. cit.*, p. 77.

¹⁶⁵ Steinkeller, “The Foresters of Umma,” ..., p. 89.

¹⁶⁶ *Op. cit.*, p. 45.

¹⁶⁷ *Op. cit.*, p. 81.

¹⁶⁸ CAD, Vol. H, p. 226.

¹⁶⁹ CAD, Vol. I, p. 10

Idi-Illum وهك نيردرای پاشا چهند ئهركيكي جياواز و جوراو جورى پى سپيراوه (دهروانرېته خشتهى ۲۶).

۳۸- (*Idi-Suen*) *i-di-d^suen*: دهقى (۳)

ناويكى ئهكهدييه، به واتاي ”خواهند سين هاوپهيمانمه/هيزمه“ ناوى *Idi-Suen* له دهقهكانى ئيريساگرېگ به زورى به ههلگري ناونيشانى نيردرای پاشا دهركهوتوه، كه چهند ئهركيكي جياوازي پى سپيراوه (دهروانرېته خشتهى ۲۸). ههروهها به پيشهى كاپتن *nu-bandà* ناوى هاتوه (CUSAS 03, 1490; NISABA 15, 0772). ههروهها له م دهقهدا (CUSAS 40, 0684) كه ميژوووهكهى بو سالى ههشته مى فه زمانه وايى ئه مار-سين دهگه رېته وه، *Idi-Suen* به هه لگري پيشهى جه نه رال *šagina* ناوى هاتوه، كاتيك گه شتى كر دووه بو شارى خورتوم *hu-ur-tum^{ki}-šè ba-gen-na-a*. *Idi-Suen* كورپيكي هه بووه به ناوى *sa₆-a-ga* (CDLI Seals 014130). ئه مه له دوو دهقى مؤركراودا (CUSAS 40, 0497; CUSAS 40, 0712) دووپا تڪراوه ته وه.

(CDLI Seals 014130)

col. 1

1. *dⁱ-bⁱ-d^suen*
2. *lugal kal-ga*
3. *lugal uri^{ki}-ma*
4. *lugal an-ub-da limmú-ba*

col. 2

1. *sa₆-a-ga*
2. *lú kas₄*
3. *dumu i-di-d^suen*
4. *ARÁD-zu*

۳۹- (*īli-ašrani*) *i-lí-aš-ra-ni*: دهقى (۱۳)

ناويكه ئهكهدييه به واتاي ”خوداي من ئاگادارم به“. ^{۱۷۰} *īli-ašrani* خزمه تڪارى *Simat(me)-Ištaran* بووه (CDLI Seals 002512). ئه م ناوه له چهند شارپيكا هاتوه و يه كه م دهركه وتنى ناوى *īli-ašrani* له شارى پوزرېش-داگان بو سالى پېنجه مى فه زمانه وايى ئه مار-سين دهگه رېته وه (PDT 1, 0525). كو تا دهركه وتنى ئه م ناوه بو سالى پانزه يه مى فه زمانه وايى ئيبى-سين دهگه رېته وه (UET 3, 1347). زورترين دهركه وتن و چالاكى ئه م ناوه له دهقهكانى شارى گه رشانه بووه، به پيشهى سه رپه رشتياري وه ستاكان *šidim ugula*. ده رگاوان *un-ga₆* له گه ل سه روكى كارگيپى په رستگا ^{۱۷۱} *šabra*. چالاكيه كارگيپيه كانى *īli-ašrani* له شارى گه رشانه له نيوان سالانى سنيه مى فه زمانه وايى شو-سين و سالى سنيه مى فه زمانه وايى ئيبى-سين بووه. له دهقهكانى ئيريساگرېگ له سه ر بولايه كى مؤركراو (NISABA 15, 0384) ئاماژه به *īli-ašrani* كراوه وهك كورپى ^{۱۷۲} *Kuku*. ههروهها ناوى *īli-ašrani* له ئه رشيفى *SI.A-a* هاتوه، وهك وه رگري دانه ويلاه له جياتى ^{۱۷۳} *kurub-ila* ئه مه به روونى ده رده كه ويته كه *īli-ašrani* هاوبه ش يا خود ژيرده ستهى *kurub-ilak* بووه، نهك ته نيا

¹⁷⁰ Hilgert, *Akkadisch in Der Ur Iii-Zeit*, p. 239.

¹⁷¹ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 470.

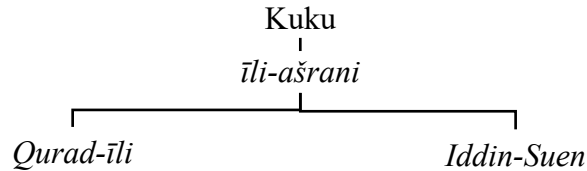
¹⁷² NISABA 15, 0383

(NISABA 15, 0384)

¹⁷³ Garfinkle, CUSAS 22, p. 166.

وهرگرتنی قهرز، به لکو موری هاوبه شه که شی پی سپیردرا بووه.^{۱۷۴} به همان شیوه له دهقیکی تردا هاتووه، *Īli-ašrani* بری ۳۰۰ لیتر جو له گهل ءگم زیوی وهک قهرز له بازرگان *Turam-īli* وهرگرتووه.^{۱۷۵} سه بارهت به خیزانی *īli-ašrani* دوو کوری هه بووه *Iddin-Suen*^{۱۷۶} له گهل *Qurad-Īli*. رینوسی ئه م ناوه به چهند شیوهیهک له دهقهکاندا هاتووه:^{۱۷۷} *ī-lí-aš-ra-ni, ī-lí-áš-ra-ni, ī-lí-iš-ra-*.ni

1. *ī-lí-áš-ra-ni*
2. *dumu ku-ku sukkal*
3. *ra-gaba*

شیوهی ۱۳: خیزانی *īli-ašrani*

۴۰- *ī-lí-ki-ib-rí (īli-kibri)*: دهقی (۴)

ناویکی ئه که دییه به واتای ”خودای من که ناری منه“ دیت.^{۱۷۸} له ناو+ناو پیکهاتووه. به شی یه که می ناوه که به واتای ”خودای من“ به شی دووه می ناوه که له حاله تی (accusative. Genitive) دایه. به واتای ”که نا، روخ، لیوار“.^{۱۷۹} له یه کییک له دهقهکان وهک قهرز وهرگر له *SI.A-a* ناوی هاتووه به پیی ناوه رۆکی دهقه که *Īli-kibri* کوری *Šilalugalum* بووه.^{۱۸۰} له دهقهکانی ئیریساگریگ وهک نیردراوی پاشا ناوی هاتووه، به تایبتهت ئه و ئه رکانه ی پیی سپیرراوه په یوهندی به برینه وهی مه ر و کونده ی ناوه وه هه بووه (دهروانریته خسته ی ۳۵). به پیی مۆریک *Isarpadan* کوری *Īli-kibri* بووه *Lú-* (CDLI Seals 002480; *NISABA* 15, 0419). ههروهها به پیی دهقیکی مۆرکراو *Īli-kibri* کوری *Lú-* *dingira* بووه (*NISABA* 15, 0028).

1. *ī-lí-ki-ib-rí*
2. *dub-sar*
3. *dumu lú-dingir-ra*
4. *dub-sar*

له مۆریکی تردا *Īli-kibri* وهک کوری *Salaluga* ناوی هاتووه (CDLI Seals 002522).

1. *ī-lí-ki-ib-rí*
2. *dumu sa-la-lu-ga*
3. *ugula-geš-da*

¹⁷⁴ Garfinkle, *CUSAS* 22, p. 166.

¹⁷⁵ *Ibid*

¹⁷⁶ *Ibid*.

¹⁷⁷ Hilgert, *Akkadisch in Der Ur Iii-Zeit*, p. 239.

¹⁷⁸ Stamm, *op. cit.*, p. 212.

¹⁷⁹ *CAD*, Vol. K, p.334.

¹⁸⁰ Garfinkle, *CUSAS* 22, p. 160.

٤١- *ī-li-šip-ti (īli-šipti)*: دهقی (٢)

ناویکی ئەکه‌دییه لی‌کدراوه له ناو+ ناو پیکهاتوو. ناوی یه‌که‌م ناسراوه به واتای ”خوداوه‌ند“، یه‌کیک له واتاکانی *šipti* ”جادووگه‌ر/تاکاکار“.^{١٨١} هه‌ردوو‌ناوه‌که پیکه‌وه به واتای ”خودای من تاکاکار/دوعامه“، *īli-šipti* یه‌کیک له ناوه‌ده‌گمه‌نه‌کان و ته‌نیا پینج جار له ده‌قه‌کانی ئیری‌ساگریگ به ناو‌نیشانی نیردراوی پاشا ناوی هاتوو. به‌پیی ناوه‌پۆکی ئەم ده‌قانه *īli-šipti* ئەرکه‌که‌ی وه‌ک نیردراوی پاشا گه‌شتکردن بووه بۆ شاره‌ سنوورییه‌کانی بنه‌ماله‌ی سییه‌می ئور به تایبه‌ت شاره‌کانی (دیر، کیماش، خارشی) به پیکه‌وانه‌وه له‌م شارانه‌وه گه‌شتی کردوو (ده‌پوانریته خشته‌ی ١٩).

٤٢- *i-mi-iq-šul-gi (Imiq-Šulgi)*: دهقی (١٨)

ناویکی ئەکه‌دییه، به واتای ”خزمه‌تکاری ناومالی شولگی“. برگی یه‌که‌می ناوه‌که پیده‌چیت له وشه‌ی *ēmiqū* وه‌رگیراییت به واتای ”خزمه‌تکاری ناومال“.^{١٨٢} یه‌کیک له ناوه‌ده‌گمه‌نه‌کان و ته‌نیا له سی ده‌قی گه‌رشانه‌دا به پیشه‌ی کۆمیسهر *maškim* و *giri* ناوی هاتوو. له یه‌کیک له به‌لگه‌نامه‌کانی گه‌رشانه (نامه‌ی کارگیری) که تیایدا فه‌رمانکراوه به *Adad-tillati* که سی کرئیکاری گیرسو له‌گه‌ل پیدایستییه‌کان له سه‌ره‌تای ساله‌که بدری‌ت به *Imiq-Šulgi*.^{١٨٣}

٤٣- *i-mi-id-a-ḥi (Imid-Aḥi)*: دهقی (٢١)

ناویکی ئەکه‌دی لی‌کدراوه، له ناو+ ناو پیکهاتوو. برگی یه‌که‌می ناوه‌که ره‌نگه له وشه‌ی *imidu/imdu* وه‌رگیراییت به واتای ”پالپشته‌ی/پشتگیری“.^{١٨٤} برگی دووه‌می ناوه‌که *aḥi* به واتای ”برام“ پیکه‌وه هه‌ردوو ناوه‌که واتای ”پشتگیری/پشت و په‌نای برام“ ده‌دات. یه‌کیک له ناوه‌ده‌گمه‌نه‌کان و ته‌نیا له سی ده‌قی گه‌رشانه^{١٨٥} و له ده‌قیکی پوزریش-داگان^{١٨٦} به پیشه‌ی چاودیر/کاپتن *nu-bānda* ناوی هاتوو. له دوو ده‌قیاندا له پال پیشه‌که‌ی وه‌ک چاودیر به به‌رپرسیاری مامه‌له‌کان *giri* ناوی هاتوو.^{١٨٧}

٤٤- *i-na-aḥ-dingir (Inaḥ-Ilum)*: دهقی (٦)

ناویکی ئەکه‌دییه به واتای ”خواوه‌ند ئارام ده‌بیته‌وه/هیورده‌بیته‌وه“. برگی یه‌که‌می ناوه‌که ده‌شی له وشه‌ی *nāḥu* وه‌رگیراییت به واتای ”ئارام ده‌بیته‌وه، هیور ده‌بیته‌وه، ئاشتیخواز ده‌بیت“.^{١٨٨} *Inaḥ-Ilum* یه‌کیک له ناوه‌ده‌گمه‌نه‌کان و ته‌نیا له ١٠ ده‌قدا له ئیری‌ساگریگ دا ده‌رکه‌وتوو. له ٤ ده‌قیاندا وه‌ک نیردراوی پاشا ناوی هاتوو و چه‌ند ئەرکیکی جیاوازی پین سپیراوه (ده‌پوانریته

¹⁸¹ CAD, Vol. Š3, p. 86.

¹⁸² CAD, Vol. E, p. 149.

¹⁸³ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 464.

¹⁸⁴ CAD, Vol. I and J, p. 110.

¹⁸⁵ CUSAS 40, 1545; Fs Sasson 257, 03; SM.039482

¹⁸⁶ Michalowski, P, and Daneshmand, P., “An Ur III Tablet from Iran,” *JCS* 57, no. 1 (2005), p. 33.

¹⁸⁷ CUSAS 40, 1545; *JCS* 57, 031ff

¹⁸⁸ CAD, Vol. N, p. 143.

خشتهی ۳۲). ههروهها به پیشه‌ی چاودیریش nu-bandà ناوی هاتووه.^{۱۸۹} *Inah-Ilum* له یه‌کیک له ده‌قه زۆر ده‌گمه‌نه‌کانی ئەم تووژینه‌وه‌یه (SM.040094) به ناو‌نیشانیکێ نوێ “نیردرای شازن” -lú- kin-gi4-a nin ناوی هاتووه، که بۆ یه‌که‌م جاره ئەم ده‌سته‌واژه‌یه له ده‌قه می‌خیه‌یه‌کانی سه‌رده‌می بنه‌ماله‌ی سییه‌می ئور ده‌رده‌که‌وێت، وه‌ک له ناوه‌رۆکی ده‌قه‌که‌دا ده‌رده‌که‌وێت، تووماری چه‌ند پینداویستیه‌که له کونده‌ی ئاو و پینلای له چه‌رم (دروستکراو)، دراوه به *Inah-Ilum*.

٤٥- *dingir-sú-ba-ni (Illum-sú-bani)*: ده‌قی (٣)

ناویکی ئەکه‌دی زۆر ده‌گمه‌نه و ته‌نیا ٢ جار له ده‌قه‌کانی شاری ئیريساگرگ ده‌رکه‌وتووه، که میژوووه‌که‌یان بۆ سالی دووه‌می فه‌رمانره‌وایی ئیبی-سین ده‌گه‌رپه‌ته‌وه. *Illum-sú-bani* وه‌ک نیردرای پاشا ته‌نیا ئەرکیکی دیاریکراوی پی سپیرراوه، که بریتی بووه له کوکردنه‌وه‌ی سه‌رباز-کرینکاره‌کانی کووشک بۆ پاککردنه‌وه‌ی که‌نالی ماما-شه‌رپات له قور و لیته (ده‌روانریته خشته‌ی ٣١).

٤٦- *kal-ì-lí (Dan-īli)*: ده‌قی (٣)

ناویکی ئەکه‌دییه به واتای “خودای من به‌نرخه/به‌هیزه؟”. یه‌کیکه له ناوه باوه‌کانی له شاری (ئومما، گیرسو، ئیريساگرگ). به هه‌لگری چه‌ند ناو‌نیشانیک له ده‌قه‌کاندا (*lú-kas4, lú^{ges}tukul, lú-*) kin-gi4-a lugal ناوی ده‌رکه‌وتووه. *Dan-īli* وه‌ک نیردرای پاشا ته‌نیا له ٧ ده‌قی ئیريساگرگ دا ناوی هاتووه (ده‌روانریته خشته‌ی ٢٧).

٤٧- *ku-ba-tum (Kubatun)*: ده‌قی (١٨)

ناویکی ئەکه‌دییه ره‌نگه له وشه‌ی *kubātu* وه‌رگیراییت به واتای “رینلینان”.^{١٩٠} یه‌کیک بووه له ژنه‌کانی پاشا شو-سین که پۆستی شازن *nin* ی هه‌بووه.^{١٩١} له‌چه‌ند ده‌قی‌که‌دا هاتووه، که شو-سین و کوباتوم پیش مانگی هه‌شته‌می سالی سییه‌می فه‌رمانره‌وایی شو-سین، مندالیکیان هه‌بووه و پینده‌چیت *Geme-Enlil* کاهینی *lukur* ی نینورتا بیت.^{١٩٢} *Kubatun* وه‌ک په‌رستاری *Simat-ištaran* کچی پاشا ناوی هاتووه.^{١٩٣} سیگریست ئاماژه‌ی به‌وه داوه *Kubatun* ده‌شی وه‌ک په‌رستاری شاهانه کاری کردبیت، پیش ئەوه‌ی ببیته هاوسه‌ری شو-سین، به رای ویدل *Widell* ئەگه‌ر *Kubatun* په‌رستاری *Simat-ištaran* بوو بیت له نیوه‌ی دووه‌می ده‌سه‌لاتی شولگیدا پیش ئەوه‌ی هاوسه‌رگیری له‌گه‌ل شو-سین دا بکات، ئەوه شتیکی گونجاوه گریمانە‌ی ئەوه بکریت که *Kubatun* هه‌مان خزمه‌تگوزاری بۆ مندالانی دیکه‌ی شولگی ئەنجامداوه له‌وه سالانه‌ی له دایکبوون.^{١٩٤}

¹⁸⁹ (CUSAS 40, 0218, 0447, 1791).

¹⁹⁰ CAD, Vol. K, p. 482

بۆ زانیاری زیاتر له‌سه‌ر کوباتوم *kubatun* ده‌روانریته ئەم سه‌رچاوه:

Weiershäuser, *op. cit.*, pp. 153-164.

¹⁹¹ Weiershäuser, *op. cit.*, p. 153.

¹⁹² Widell, M., “Who’s Who in ‘A Balbale to Bau for Šu-Suen’ (Šu-Suen A),” *JANES* 70, no. 2, (2011), p. 290.

¹⁹³ OIP 121, 470.

¹⁹⁴ Widell, *op. cit.*, p. 293.

ناویکی ئەکه‌دییه به واتای ”باوه‌ر‌نه‌کرده‌نی“.^{١٩٥} شتام ئاماژه به‌وه دهکات که گونجاوه واتای ئەم ناوه مه‌به‌ست پێی حاله‌تی جه‌سته‌یی بیت واته ”جوانییه‌ک جیگه‌ی باوه‌ر‌ نییه“.^{١٩٦} *qīpu* ئاوه‌ل‌ناوه به واتای ”باوه‌ر‌پیکراو“ بۆ که‌س به‌کار‌دیت، شیوازی *laqīpum* به واتای ”باوه‌ر‌نه‌کرده‌نی“ ته‌نیا له پیکهاته‌ی ناوه که‌سییه‌کاندا به‌کار‌هاتوه.^{١٩٧} به‌رای هیلگرت *laqīp* ئاوه‌ل‌ناویکی له فرمان وه‌رگیراوه، له ره‌گی *qīp* هاتوه.^{١٩٨} *laqīpum* یه‌کیک بووه له ناوه باوه‌کانی له ئیریس‌اگریگ، تا کاتی ئاماده‌کردنی ئەم تووژینه‌وه‌یه ناوی *laqīpum* وه‌ک نیر‌دراوی پاشا له ٦١ ده‌قدا له ئیریس‌اگریگ هاتوه، له‌م ژماره‌یه له ٥٥ ده‌قدا ئەرکی تایبه‌تی پێ سپیراوه ئەویش ”کاتیک هاتوه بۆ پێشکه‌شکردنی قوربانی بۆ پاشا *u₄ sizkúr lugal-šè im-ge-na-a*“ ته‌نیا له ٦ ده‌قی تر‌دا ناوی *laqīpum* هاتوه، که‌ چه‌ند ئەرکیکی تری پێ سپیراوه، جیاوازه له‌و ئەرکه‌ تایبه‌ته‌ی له‌ سه‌روه ئاماژه‌مان پیکرد (ده‌روانریته‌ خشته‌ی ١٥). به‌ده‌ر له‌ نیر‌دراوی پاشا *laqīpum* به‌ه‌لگری پێشه‌ی دارتاش *nagar* و باخه‌وان *šandana* هاتوه. له‌ ده‌قه‌کانی ئیریس‌اگریگ *laqīpum* وه‌ک دوو که‌سایه‌تی جیاواز ناوی هاتوه، ئەویش له‌ دوو مۆردا ده‌رده‌که‌ویت، ١- وه‌ک کورپی *Dingir-bani* ی باخه‌وان (CDLI Seals 002691). ٢- وه‌ک کورپی *da-da-a* (CDLI Seals 002692). تا راده‌یه‌کی زۆر زه‌حمه‌ته‌ بتوانین جیای بکه‌ینه‌وه کام له‌م دوو که‌سایه‌تییه‌ی سه‌روه ئاماژه‌یان پیکرا باوکی *laqīpum* ی باده‌وانه. رینووسی ئەم ناوه به‌ چه‌ند شیوازیکی جیاواز له‌ ده‌قه‌کاندا هاتوه.^{١٩٩} *La-qi-ip, La-qi-pu-um, La-qi-ip, La-qi-īp, La-qi-* *pu-um, La-qi-ip*

ناویکی ئەکه‌دییه، به واتای ”با شولگی ته‌ندروست/ساغ بیت“. له ناو + ئاوه‌ل‌ناو پیکهاته‌وه. وشه‌ی *Libur* له ده‌قه‌کانی سه‌روه‌دا شیکراوه‌ته‌وه به واتای ”به‌شکو به‌ ته‌ندروستی باش بمینیته‌وه“.^{٢٠٠} به‌ پێی ئەم لیکدانه‌وه‌یه ده‌کریت واتای ناوی *Libur-Šulgi* له‌ پرووی وشه‌یه‌وه ”به‌شکو شولگی به‌ ته‌ندروستی باش بمینیته‌وه“ بدات. هه‌روه‌ها وشه‌ی *Libur* یه‌کیکه له پیکه‌ینه‌ره‌کانی ناو له ئەکه‌دییدا، چه‌ند ناویکی تر له‌ ده‌قه‌کاندا هاتوه، که وشه‌ی *Libur* ی تیدا‌یه: *Libur-bēli, Libur-* *simti, Libur-nīrum*.^{٢٠١} *Libur-Šulgi* له‌ مۆره‌که‌یدا وه‌ک کورپی *Kal-la-mu* ناوی هاتوه.^{٢٠٢}

Libur-šul-gi
dub-sar

¹⁹⁵ Stamm, *op. cit.*, p. 252.

¹⁹⁶ *Ibid.*

¹⁹⁷ CAD, Vol. Q, p. 263.

¹⁹⁸ Hilgert, *Akkadisch in Der Ur Iii-Zeit*, p. 115.

¹⁹⁹ *Op. cit.*, p. 125.

²⁰⁰ CAD, Vol. B, p. 126.

²⁰¹ Stamm, *op. cit.*, p. 122.

²⁰² Marcel Sigrist, *Neo-Sumerian Account Texts in the Horn Archaeological Museum, AUCT 3*, Michigan, 1988, p. 95 (AUCT 3, 459); (CDLI Seals 000159); (BPOA 07, 1861).

dumu kal-la-mu

ههروههها *Libur-Šulgi* به هه لگری چهند پیشه‌یه‌کی جیاواز (نوسەر، به‌له‌مه‌وان، نیردروای پاشا، چاودیر) ناوی هاتووہ. ههروههها له دوو موری تر (CDLI Seals 000548); (CDLI Seals 000160) وهک کوری *Ennum-īli* ناوی هاتووہ.

1. li-bur-^dšul-gi
2. dub-sar
3. dumu en-um-ì-lí
4. ARÁD-zu

۵۰- *li-bur-i-dú-ni (Libur-iduni)*: دهقی (۲۹)

یه‌کیکه له ناوه زور ده‌گمه‌نه‌کان، ره‌نگه به واتای ”هاوپه‌یمان/سنووری ئیمه جیگیر بیت؟“ بیت. (CAD) وشه‌ی *Libur* ی به واتای ”به‌شکو به تهن‌دروستی باش بمینیت‌هوه“ لی‌کداوه‌ته‌وه.^{۲۰۳} *Libur-iduni* ته‌نیا له دوو جار ناوی هاتووہ. له ده‌قیکی ئیریس‌اگریگ (CUSAS 40, 0367) وهک نیردروای پاشا ناوی هاتووہ، کاتیک رۆشتووہ بۆ شاری کیماش. ههروههها له‌م ده‌قه‌ی تو‌یژینه‌وه‌که (SM.036001) که میژوو‌ه‌که‌ی بۆ سالی هه‌شته‌می فه‌رمان‌ه‌وایی ئه‌مار-سین ده‌گه‌ریت‌ه‌وه، گریبه‌ستیکی کرینی ئافره‌تیکه له لایه‌ن *Libur-iduni* فرشراره به *Šat-eštar*.

۵۱- *lú-dingir-ra (Lu-dingira)*: دهقی (۳۰)

ناویکی سومه‌ریه به واتای ”پیاوی خوداوه‌ند“. له ناو + ناو + هی‌مای genitive (ak). پیکهاتووہ. یه‌کیک بووه له ناوه زور باوه‌کان له شاره‌کانی (ئومما، گیرسو، پوزریش-داگان، ئور). له موری‌کدا *Lu-dingira* وهک کوری *Ur-nigar* ناوی هاتووہ، که یه‌کیک بووه له ئه‌ندامانی خیزانی فه‌رمان‌ه‌وا له شاری ئومما *Lú-dingir-ra dub-sar dumu ur-nigar*.^{۲۰۴} *Lu-dingira* وهک به‌رپرسی کشتوکالی ناوچه‌ی *Gu'edena* و *Mušbina* کاریکردووہ^{۲۰۵} و یه‌کیک بووه له‌و به‌رپرسه کارگی‌پییانه‌ی که‌وا بازارگانان دانه‌ویله‌یان لیوه‌رگرتووہ.^{۲۰۶}

Lú-dingir-ra

Lú -dingir -ak

GEN- خوداوه‌ند- پیاو

۵۲- *lú-du₁₀(g)-ga (Lu-duga)*: دهقی (۳۰)

ناویکی سومه‌ری نیرینه‌یه، به واتای ”پیاوی باش/ئه‌و پیاوه‌ی که باشه“ له ناو + ئاوه‌ل‌ناو پیکهاتووہ. به‌شی دووه‌می ناوه‌که *du₁₀(g₃)* واتای ”باش، خو‌ش“ ده‌دات، به‌رامبه‌ری له ئه‌که‌دیدا *tābu*.^{۲۰۷} یه‌کیک بووه له‌ناوه زور باوه‌کان له شاری ئومما. له‌م ده‌قه‌ی تو‌یژینه‌وه‌که (SM.037745)

²⁰³ CAD, Vol. B, p.126.

²⁰⁴ Dahl, *The Ruling Family of Ur III Umma*, p. 130.

²⁰⁵ Ouyang, X., *Monetary Role of Silver and Its Administration in Mesopotamia During the Ur III Period, (c. 2112-2004 BCE): A Case Study of the Umma Province*, Madrid, 2013, p. 149

²⁰⁶ *Ibid.*

²⁰⁷ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 40.

Lú-duga راپوژکار (وهزير) وهك كورپى گودودو ^mlú-du₁₀-ga sukkal dumu gu-du-du ناوى هاتووه. Gududu كورپى Dadaga فهريمانرپهوا ensí ي شارى ئومما بووه.²⁰⁸ له ناو خيژانى فهريمانرپهوايى ئومما 2 كهسى جياواز بهم ناوهوه هاتووه، ئەوانيش Lu-duga كورپى Nigar-kidu.²⁰⁹ ههروهها Lu-duga كورپى ^{ur-nigar}gar-šùš²¹⁰

53 - Lú-Nanna: دهقى (26)

ناويكى سومهرييه، به واتاي ”پياوى نهنا“. يهكيك بووه له ناوه باوهكاني سهردهمى ئورى سنيهم له زوربهى شارهكاني (ئومما، گيرسو، پوزريش-داگان، ئيريساگرگ) هاتووه. ههنگري چهند ناوونيشانيكى جياواز بووه لهوانه بيره دروستكه lu lùnga، نيردرراوى پاشا، نوسهر، سهريهريشتياري كوگاي دانهويله، چهن پيشهيهكى تر ناوى هاتووه.

54 - Lugal-amar-kù (Lugal-amar-ku): دهقى (1)

ناويكى سومهرييه، به واتاي ”پاشاي نهوهى پاك“ دهقات. له ناو+ناو+ ئاوهلناو پيكهاتووه. amar-kù به واتاي ”نهوهى پاك“ ديت.²¹¹ ئەم ناوه به پلهى يهكهه له شارهكاني پوزريش-داگان و پاشان ئومما، گيرسو، ئيريساگرگ دا دهركهوتووه. ناوى Lugal-amar-kù به شيويهكى فراوان له دهقهكاني ئيريساگرگ ناوى هاتووه، له سهردهمى فهريمانرپهوايى ئيبى-سين دا خزمهتى كردووه. بهلام جگه له توومارى بهشه خوړاكي كه له دهقهكاني نيردرراوهكاندا هاتووه، هيچ بهلگهيهك دهريارهى چالاكيهكاني بوونى نيبه.²¹² تا كاتى ئامادهكردنى ئەم تووژينهويه 42 جار ناوى هاتووه، كه له ههموو دهقهكاندا به ههنگري پيشهى ”بههارات هار/ووردكهه” lu ùr-ra دهركهوتووه و تهنيا ئهركيكي تايبهت و دياريكراوى پى سپيرراوه، ”كاتيك هات بو (وهرگرتتى) بههارات” - u4 mun-gazi-šè im-gen-na-a. ههموو چالاكيهكاني Lugal-amar-kù له دهقهكاني ئيريساگرگ وهك نيردرراوى پاشا بو سالى دووهى فهريمانرپهوايى ئيبى-سين دهگرپتهوه، تهنيا له 1 دهقدا نهبيت بو سالى يهكهمى فهريمانرپهوايى ههمان پاشا دهگرپتهوه. به پشت بهستن بهو رووويويهى كه له دهقهكاني ئيريساگرگ نهنجام دراوه له لايهن تووژرهوه دهتوانين بلين Lugal-amar-kù تاكه كهس بووه كه وهك ههنگري پيشهى - lu ùr-ra ئهركى هينانى بههاراتى پيسپيرراوه u4 mun-gazi-šè im-gen-na-a، ههريهه چهند ناويكى تر له دهقهكاني ئيريساگرگ وهك ^dNanna-šeš, Nam-zi-tar ههنگري ههمان پيشهى lu ùr-ra بوون، لهگهه ئهوهشدا هيچ كام لهم دوو كهسايهتويه ئهركى هينانى بههاراتيان پى نهسپيرراوه.

²⁰⁸ Dahl, *op. cit.*, p. 45.

²⁰⁹ *Ibid.*

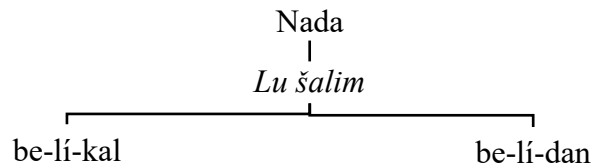
²¹⁰ *Op. cit.*, p. 124.

²¹¹ Limet, “Onomastique Sumérienne,” p. 852.

²¹² Li, Zhi., Support for messengers: road stations in the Ur III period, PhD diss., LMU, München, 2021, p. 67.

۵۵- *lú-ša-lim (Lu šalim/awil-šalim)*: دهقی (۲)

ناویکی ئەکەدی نیرینهیه، بە واتای "بەشکو سەلامەت بێت".^{۲۱۳} یەکیکە لە ناوێ باوەکان لە سەردەمی ئوری سییه. *Lu šalim* لە دەقەکانی ئیریساکریگ بە هەلگری چەند پیشەیهک وەک ساقی/بادەوان *sagi*، چاودێر *nu-bānda*، نێردراوی پاشا ناوی هاتوو. رەنگە بتوانین بە هۆی ئەم دەقەوێ (NISABA 15, 0103) دوو کەسایەتی جیاواز بە ناوی *Lu šalim* لێک جیاکەینەوێ ئەویش لە ناوێرۆکی دەقەکەدا ناوی *Lu šalim* بە هەلگری دوو پیشەیی جیاواز بادەوان *sagi*، هەروەها نێردراوی پاشا *lú-kin-gi4-a lugal* هاتوو. ناوی *Lu šalim* وەک پیشەیی بادەوان لە ۱۱ دەقی ئیریساکریگ دا هاتوو، کە چەند ئەرکیکی جیاوازی پێ سپێزاون (دەروانریتە خستەیی ۱۲). لەم مۆردا (CDLI Seals 003019) *Lu šalim* وەک کورپی *na-da* ناوی هاتوو. هەروەها دوو کورپی هەبوو بە ناوێکانی *be-lí-dan*^{۲۱۴} لەگەڵ *be-lí-kal*^{۲۱۵}.

شیوێ ۱۴: خیزانی *Lu šalim*

۵۶- *lú-šul-gi (Lu-Šulgi)*: دهقی (۲۷)

ناویکی سومەری نیرینهیه، بە واتای "پیاوی شولگی". ئەم ناوێ وەک ئەندامی خیزانی بنەمالەیی فەرمانرەوا لە ئومما ناوی دەرکەوتوو.^{۲۱۶} لە دەقەکانی ئومما زیاتر لە کەسیک بە ناوی *Lú-Šulgi* هاتوو، کە دەتوانریت بە ۳ کەسی جیاواز لیکدەرینەوێ ئەوانیش: *Lú-Šulgi* کورپی *Dadaga*، *Lú-Šulgi* کورپی *Ur-lisi* فەرمانرەوا *ensí* ئومما، هەروەها *Lú-Šulgi* کورپی *Ur-nigar* بەرپۆهەری نازەل و مەر و مالات.^{۲۱۷} لە دوو دەقی مۆرکراو لە لایەن *Lú-Šulgi* وەک کورپی *Ur-nigar* و هەروەها وەک کورپی *Dadaga* هاتوو.^{۲۱۸}

UTI 3,2217	SNAT 522
1. <i>Lú-Šulgi-ra</i>	1. <i>Lú-Šulgi-[ra]</i>
2. <i>dub-sar</i>	2. <i>dub-sar</i>
3. <i>dumu ur-nigar</i> ^{gar} šùš	3. <i>dumu [da-da]-[ga]</i> ¹

²¹³ Heimpel, *CUSAS 5*, p. 355.

²¹⁴ (CDLI Seals 014501; Fs Pomponio 225, 19)

²¹⁵ (CUSAS 40, 1097).

²¹⁶ Dahl, *The Ruling Family of Ur III Umma*..., p. 76.

²¹⁷ *Op. cit.*, p. 78.

²¹⁸ *Op. cit.*, p. 79.

۵۷- *ma-da-mu-gen*7 (*Mada-mu-gen*): دهقی (۱۲)

ناویکی سومه‌رییه، له سی برّگه پیکهاتووه، برّگه یه کهم *ma-da* به واتای ”خاک“ برّگه ی دووهم *mu* راناوه بو کهسی یه کهمی تاک ”هی من“ برّگه سییهم *gen*7 واتای ”وهک“ ددهات، به رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا *kīma*^{۲۱۹} ئەگەر ئەم لیکدانه‌وهیه راست بیټ ئەوا ناوه‌که پیکه‌وه واتای ”وهک خاکه‌که‌م“ ددهات. یه‌کیکه له ناوه ده‌گمه‌نه‌کان و یه‌که‌م جاره له ده‌قه‌کاندا دهرده‌که‌وئیت. له‌م ده‌قه‌ی تووژینه‌وه‌که‌دا (SM.038820) که میژوو‌ه‌که‌ی بو سالی دووهمی فه‌رمان‌ه‌وایی شو‌سین ده‌گه‌رئته‌وه *Mada-mu-gen* به ناو‌نیشانی کو‌میسەر *maškim* ناوی هاتووه.

۵۸- *ma-la-ti* (*Malati*): دهقی (۱۹)

ناویکی ئەکه‌دییه مئینه‌یه. یه‌کیکه له ناوه زور که‌مه‌کان و یه‌که‌م دهرکه‌وتنی ئەم ناوه له ده‌قیکی شاری ئوما بو سالی چواره‌می فه‌رمان‌ه‌وایی شو-سین ده‌گه‌رئته‌وه. له ده‌قه‌کانی گه‌رشانه ئەم ناوه ته‌نیا ۴ جار هاتووه. له ناوه‌پوکی ئەم ده‌قه‌ی تووژینه‌وه‌که‌دا (*malati* SM.039483) پارچه گوشتی مه‌ری قه‌له‌وی پئندراوه، کاتیک دیاری/باری هیناوه بو شاری وه‌رکا.^{۲۲۰} له ده‌قیکی ئیریس‌اگریدا وه‌ک کچی ئەیا *dumu-munus é-a* ناوی هاتووه.^{۲۲۱}

۵۹- *mar-tu-sa-ga* (*Martu-saga*): دهقی (۵)

ناویکی سومه‌رییه، به واتای ”مارتو باش/جوان بیټ“. له ناو+ئاوه‌لناو پیکهاتووه. برّگه ی دووهمی ناوه‌که (*sa*6.(g) واتای ”باش، جوان، شیرین“ ددهات، به رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا *damāqu*.^{۲۲۲} یه‌کیکه له ناوه زور که‌مه‌کان و ته‌نیا له ده‌قه‌کانی ئیریس‌اگریدا و گیرسو دا دهرکه‌وتووه. ناوی *Martu-saga* له ئیریس‌اگریدا ته‌نیا له‌وه ده‌قانه‌دا هاتووه که په‌یوه‌ندی به‌گرتن و هینانی سه‌رباز-کرئیکاره هه‌لاتوو‌ه‌کانی ئیریس‌اگریده هه‌یه. له ۱۴ ده‌ق که میژوو‌ه‌که‌یان بو سالانی هه‌وته‌م و هه‌شته‌می فه‌رمان‌ه‌وایی ئەمار-سین ده‌گه‌رئته‌وه، جگه له دوو ده‌قیان که میژوو‌ه‌که‌یان بو سالی سییهم و هه‌وته‌می فه‌رمان‌ه‌وایی شو-سین ده‌گه‌رئته‌وه، تووماری به‌شه‌خو‌راکه دراوه به *martu-saga* وه‌ک پشتگیریه‌ک له کاتی گه‌شته‌که‌ی بو‌گرتنی سه‌رباز-کرئیکاره هه‌لاتوو‌ه‌کان. ته‌نیا له یه‌ک ده‌قی تردا ناوی *Martu-saga* هاتووه، که په‌یوه‌ندی به‌گرتنی هه‌لاتوو‌ه‌کانه‌وه نییه (ده‌روان‌رئته‌ خشته‌ی ۳۳).

۶۰- *mu-e-zé-pi-ni*: دهقی (۲۰)

یه‌کیکه له ناوه ده‌گمه‌نه‌کان، بو یه‌که‌م جاره ئەم ناوه له ده‌قه‌کانی سه‌رده‌می بنه‌ماله‌ی سییهمی ئور دهرده‌که‌وئیت، له‌م ده‌قه‌ی گه‌رشانه (SM.039520) که میژوو‌ه‌که‌ی بو سالی هه‌شته‌می فه‌رمان‌ه‌وایی شو-سین ده‌گه‌رئته‌وه، ئەم ناوه به‌هه‌لگری پیشه‌ی به‌له‌مه‌وان *rá-gaba* هاتووه.

²¹⁹ Sallaberger, *MSZ*, p. 318.

²²⁰ SM.039483

²²¹ Owen, *NISABA* 15, p. 201.

²²² Sallaberger, *MSZ*, p. 822.

٦١- nam-ḥa-ni (Namḥani) : دهقی (٢)

ناویکی سومه‌رییه، به واتا ”گه‌ورهی ئه‌و؟“. یه‌کیکه له ناوه باوه‌کانی سه‌رده‌می ئوری سییه‌م، له شاره‌کانی (ئومما، گیرسو، پوزریش-داگان، ئیریساگریگ، نیپپور) هاتوو. Namḥani له دهقه‌کانی ئیریساگریگ به زۆری وهک نیردرای پاشا له چهند ئه‌رکیکی جیاوازا ناوی هاتوو (ده‌روانریته خشته‌ی ١٨).

٦٢- nin-a-na (Nin-ana) : دهقی (١)

ناویکی سومه‌ری مینه‌یه، به واتای ”چ خانمیک؟“. له ناو + راناوی پرس‌یاری a-na پیکهاتوو. ٢٢٣ ناویکی ده‌گمه‌نه و بو یه‌که‌م جاره له دهقه‌کاندا ده‌رده‌که‌ویت. له‌م دهقه‌ی توژیینه‌وه‌که (SM.037085) که میژوو‌ه‌که‌ی بو سالی دووه‌می فه‌رمانه‌وایی ئیبی-سین ده‌گه‌ریته‌وه تو‌ماری به‌شه خوراک وهک پشت‌گیریه‌ک بو Nin-ana نوسه‌ری پاشا له کاتیکدا گه‌شتی کردوو بو ئه‌نجامدانی ئه‌رکه‌که‌ی بو ”کوتانی دانه‌ویله له کیلگه‌یه‌کی کیلراو u4 še gána-gu4-geš è-è-e-dè im-e- re-“ša-a. ئه‌رکی ”کوتانی دانه‌ویله“ وهک له ناوه‌پوکی هه‌موو دهقه‌کانی ئیریساگریگ هاتوو، به هه‌لگری پیشه‌ی نوسه‌ری پاشا dub-sar lugal سپیراوه. ٢٢٤ ته‌نیا له‌دوو ده‌قدا نه‌بیته که Lu-dingir- ra وهک نیردرای پاشا ئه‌م ئه‌رکه‌ی پین سپیراوه. ٢٢٥

٦٣- nin-ḥa-ma-ti (Nin-ḥamati) : دهقی (٩)

ناویکی سومه‌رییه به واتای ”به‌شکو خاتوون ژیا‌نی بو من بیته“. یه‌کیکه له ناوانه‌ی به‌ریژه‌یه‌کی که‌م له دهقه‌کانی (پوزریش-داگان، ئومما، گیرسو، ئیریساگریگ، گه‌رشانه) ده‌رکه‌وتوو. یه‌که‌م ده‌رکه‌وتنی ئه‌م ناوه له دهقیکی گیرسو دا بووه و بو سالی بیست و سییه‌می فه‌رمانه‌وایی شولگی ده‌گه‌ریته‌وه (SM 1909.05.446). به‌لام زۆرتین ده‌رکه‌وتن و چالاک‌ی ئه‌م ناوه له دهقه‌کانی پوزریش-داگان بو نیوان سالانی چل و چواره‌می فه‌رمانه‌وایی شولگی و سالی هه‌وته‌می فه‌رمانه‌وایی ئه‌مار-سین ده‌گه‌ریته‌وه. چالاکیه کارگیریه‌کانی له‌م شاره‌دا پیکهاتوو له ١- به‌رپرسی مامه‌له‌کان giri بووه. ٢٢٦ ٢- پیشه‌ی به‌له‌مه‌وان کومیسهر (بوو) rá-gaba maškim هاتوو. ٢٢٧

٦٤- pu-lu-lu (Pululu) : دهقی (١، ٢، ٣)

یه‌که‌م ده‌رکه‌وتنی ئه‌م ناوه ده‌گه‌ریته‌وه بو سالی نویه‌می فه‌رمانه‌وایی شو-سین. ٢٢٨ هه‌رچه‌نده به‌ته‌واوی ره‌گ و ریشه‌ی ئه‌م ناوه نازانریته سه‌ر به‌ چ زمانیک بووه، له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا لایمیت به

223 Jagersma, *op. cit.*, p. 90.

224 (New IM 3, 006; NISABA 15, 0729; NISABA 15, 0731; NISABA 15, 0732; NISABA 15, 0765; NISABA 15, 0766; NISABA 15, 0767; NISABA 15, 0768; NISABA 15, 0769; NISABA 15, 0776; NISABA 15, 0778; NISABA 15, 0779; NISABA 15, 0784; NISABA 15, 1019; SM.037085)

225 (NISABA 15, 0774; NISABA 15, 0775)

226 Ouyang, Xiaoli. and Brookman, W. R., “The Cuneiform Collection of the Peabody Essex Museum in Salem, Massachusetts.” *CDLJ* 1, (2012), p. 30.

227 Hilgert, *OIP* 115, p. 70.

228 NISABA 15/2, 0520

ناوی کورتکراوه یاخود نیوه ناو Hypocoristic ناو دهبات، هاوشیوهی ئەم ناوه وهک la-la, ma-ma da-da ,na-na, lu-lu له دهقهکاندا هاتوو. ^{۲۲۹} Pululu یهکیکه له و ناوانه‌ی که تهنیا به هه‌لگری ناونیشانی مه‌یتهر šùš له دهقهکانی ئیریساکریگ هاتوو. ئەرکه‌که‌شی وهک مه‌یتهر گرنگیدان بووه به به گویدریژ و هیستر؟ و ئاژهلێ سواره و ئاماده‌کردنیان بۆ گه‌شته‌کان. هه‌روه‌ها زۆر جار به‌رپرس بووه له وه‌رگرتنی به‌شه‌ خۆراک بۆ یاوه‌ری ئەسه‌په‌کان (ئو که‌سانه‌ی گرنگی به‌ ئەسه‌پ دهن) و ئالیک بۆ ئاژهلێ سواره. ^{۲۳۰} له کۆی ئەو ده‌قانه‌ی که Pululu تیندا ده‌رکه‌وتوو، به‌ نزیکه‌ی ۱۱۰ ده‌ق ده‌خه‌ملینریت تا کاتی ئاماده‌کردنی ئەم تووژینه‌وه‌یه،، میژوووه‌که‌یان بۆ سالی دووه‌می فه‌رمانه‌ه‌وایی ئیبی-سین ده‌گه‌رپه‌توو. تهنیا له ۴ ده‌قا نه‌بیت، که‌ سیانیان میژوووه‌که‌ی بۆ سالی سینه‌می فه‌رمانه‌ه‌وایی ئیبی-سین و ده‌قیکیشیان میژوووه‌که‌ی بۆ سالی نۆیه‌می فه‌رمانه‌ه‌وایی شو-سین ده‌گه‌رپه‌توو. Pululu له‌ مۆریکا (CDLI Seals 004018) وهک مه‌یته‌ری پاشا و کوری šu-^dza-ba₄-ba₄ ناوی هاتوو.

1. pu-lu-lu
2. dumu šu-^dza-ba₄-ba₄
3. šùš lugal

۶۵- *puzur₄-eš₁₈-tár (Puzur-Eštar)* ده‌قی (۲)

ناویکی ئەکه‌دییه‌ به‌واتای ”پاراستن/ئاسایشی ئیشتار” دیت. له‌ ناو+ ناو پیکه‌هاتوو. ئەم ناوه له‌ شاره‌کانی (ئومما، گیرسو، ئیریساکریگ، نیپور) هاتوو. له‌ ده‌قه‌کانی ئیریساکریگ *Puzur-Eštar* وهک نیردراوی پاشا له ۱۲ ده‌قا ناوی هاتوو، که‌ چه‌ند ئەرکیکی جیاوازی پێ سپیراوه (ده‌روانرپه‌ خسته‌ی ۲۵). هه‌روه‌ها *Puzur-Eštar* له‌ مۆریکا (CDLI Seals 006180) وهک کوری *Puzur-mama* ناوی هاتوو.

۶۶- *puzur₄-ma-ma (Puzur-mama)* ده‌قی (۱)

ناویکی ئەکه‌دییه‌، به‌ واتای ”پاراستنی *mama*”. به‌شی یه‌که‌می ناوه‌که‌ به‌ واتای ”ئاسایش، پاراستن”. ^{۲۳۱} به‌شی دووه‌می ناوه‌که‌ ره‌نگه‌ بتوانریت وهک ره‌گه‌زیکی theophoric (ره‌گه‌زیکی وه‌رگیراو یاخود هه‌لگری ناوی خوداوه‌ند) که له‌ دروستکردنی ناوی تابه‌تی به‌کار دیت. ^{۲۳۲} ناوی *Puzur-mama* له‌ ده‌قه‌کانی ئیریساکریگ وهک نیردراوی پاشا په‌یوه‌ندیدار بووه به‌ چه‌ند ئەرکیکی تابه‌ت به‌ کاری کشتوکالی وهک دروینه‌ و گیره‌کردنی دانه‌ویل (ده‌روانرپه‌ خسته‌ی ۷).

²²⁹ Limet, “Onomastique Sumérienne,” p. 852.

²³⁰ Li, Zhi., “Support for messengers: .....,” p. 65.

²³¹ Hilgert, *Akkadisch in Der Ur Iii-Zeit*, p. 66. ; Stamm, *op. cit.*, p. 276.

²³² *Op. cit.*, p. 318.

ناویکی ئەکه دییه، به واتای "کۆمهکی/یارمهتی خواوهند" دیت. برهگی دووهمی ناوهکه له وشه ی *rīṣu* وەرگیراوه به واتای "کۆمهک/یارمهتی".^{٢٣٣} له دهقهکانی پوزریش-داگان به زۆری به ناوینیشانی *rā-gaba maškim* ناوی دهرکه وتوو، به هه مان شیوه به ناوینیشانی *šar-ra-ab-du* ناوی هاتوو. کۆنترین میژووی دهرکه وتتی ئەم ناوه له دهقهکانی پوزریش-داگان بۆ سالی چل و سییهمی فه زمانه وایی شولگی دهگه پیته وه و به پیشه ی سه رباز *āga-ús* ناوی هاتوو.^{٢٣٤} ئەم ناوه له دهقیکی گهرشانه که میژوو ده که ی بۆ سالی هه شته می فه زمانه وایی شو-سین دهگه پیته وه به پیشه ی نوسه ر *dub-sar maškim* ناوی هاتوو.^{٢٣٥}

٦٨- *ME-dīštāran (Simat-ištaran)*: دهقی (١٠، ١١، ١٢، ١٣، ١٤، ١٥، ١٨)

ناویکی مینه ی ئەکه دییه، به واتای "رازاندنه وه ی ئیشته ران". *simat* به واتای "رازاندنه وه/خشل". *Sima-ištaran* شازاده یه که له سه رده می بنه ماله ی سییه می ئور و له سالی یه که می فه زمانه وایی ئەمار-سین تا سالی چواره می فه زمانه وایی ئیبی-سین له دهقهکانی پوزریش-داگان، ئومما، ئور، هه روه ها گهرشانه دا ناوی هاتوو. له مۆریکی تورام ئیلی نوسه ر وه ک کچی پاشا *dumu-munus* *lugal* ناوی هاتوو. به پیتی مۆره کانی گهرشانه *Simat-ištaran* خوشکی پاشا شو-سینه.^{٢٣٦} پیده چیت *Simat-ištaran* هاوسه ری *Šu-kabta* بوو بیت، که دوا ی مردنی *Šu-kabta* له سالی هه شته می فه زمانه وایی شو-سین *Simat-ištaran* شوینه که ی گرتوو ته وه^{٢٣٧} و چالاکیه کانی گهرشانه ی به رپوه بردوو.^{٢٣٨} *Simat-ištaran* و *Šu-kabta* له مانگی شه شه م سالی چواره می فه زمانه وایی ئەمار-سین پیکه وه له دهقیکی دهرکه وتوون.^{٢٣٩} پیده چیت *Simat-ištaran* له نیوه ی دووه می فه زمانه وایی شولگی له دایک بوو بیت.^{٢٤٠}

Simat-ištaran یه کیک بووه له ناوه باوه کان له شاری گهرشانه و له گرنگترین کاره کانی له م شارهدا دابینکردنی ماده و کهل و په لی جیاواز بووه بۆ پیشه وه ر و چینه جیاوازه کانی کۆمه لگا له گهرشانه. تاکه شازاده ی سه رده می بنه ماله ی سییه می ئور بووه، که له کاتی فه زمانه وایی هه ردوو پاشا ئەمار-سین و شو-سین به به رده وامی چالاک بووه له په رستنی خواوهنده گه وره کانی ولات و چالاکیه کانی به ته واوه تی له گه ل ئه رکه کانی وه ک شازاده یه ک که کچی پاشا ئەمار-سین و خوشکی شو-سین بووه ده گونجیت.^{٢٤١} له لایه کی دیکه وه *Simat-ištaran* تاکه شازاده ی ئوری سییه م بووه،

²³³ CAD, Vol. R, p. 377.

²³⁴ Hilgert, OIP 115, p. 131.

²³⁵ SM.38823

²³⁶ Such-Gutiérrez, M., "Simat-Ištaran," RIA 13, (2009), p. 505.

²³⁷ Heimpel, CUSAS 5, p. 3.

²³⁸ Kleinerman, A., Kleinerman, "Doctor Šu-Kabta's Family Practice," in: *Garšana Studies*, CUSAS 6, 2011, p. 180.

²³⁹ Widell, "Who's Who in 'A Balbale to Bau for Šu-Suen' (Šu-Suen A)," p. 293.

²⁴⁰ Ibid.

²⁴¹ Weiershäuser, op. cit., p. 161.

که به پرسیاریه تی کاهینی هه‌لنه‌گرتبوو، له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا به‌شدارى له رپو رهمه ئاینیه‌کاندا کردووه بۆ خواونده گه‌وره‌کان و رپوئیکى تاییه‌تی له پهرستشه ئاینیه‌کان هاوشانى ئابى-سیمتى دایکى گپراوه، که به رای قایزهاوزه *Simat-ištaran* کچی ئه‌مار-سین و ئابى-سیمتیه.^{٢٤٢} له لایه‌کی دیکه‌وه Such-Gutiérrez ئه‌م رایه دووپاتده‌کاته‌وه و ئاماژه به‌وه ده‌کات له موره‌کانی (CUSAS 3, 58, 434, 47; 435, 58) *Simat-ištaran* وه‌ک خوشکی شو-سین ئاماژه‌ی پیدراوه، له هه‌مان کاتدا شو-سین کورپی ئابى-سیمتى یه، ئه‌وا ده‌توانریت به‌و ئه‌نجامه بگه‌ین که ئه‌مار-سین و ئابى سیمتى دایک و باوکى ئه‌م شازاده‌یه‌ن.^{٢٤٣}

٦٩- *Simat-Nissaba* (ME-dⁿnissaba): ده‌قی (٢٩)

ناویکی ئه‌که‌دی مینیه‌یه، به واتای ”پازاندنه‌وه/ خشی نیسابا“. یه‌کیکه له ناوانه‌ی که زور به که‌می ده‌رکه‌وتوووه، ته‌نیا ١٤ جار و به پله‌ی یه‌که‌م له شارى ئومما دا ناوی هاتوووه. به هه‌مان شیوه له شاره‌کانی (پوزریش-داگان و گیرسو) ده‌رکه‌وتوووه. له‌م ده‌قه‌ی تووژینه‌وه‌که‌دا (SM.036001) ناوی *Simat-Nissaba* هاتوووه، که له گریبه‌ستیکدا له لایه‌ن *Šat-eštar* خیزانی *Šara-kam* کردراوه له سالی هه‌شته‌می فرمان‌په‌وایی ئه‌مار-سین. ناوی *Simat-Nissaba* له ده‌قه‌کاندا هاتوووه که دۆستی پاشا ئیبی سین بووه^{٢٤٤} له‌م ده‌قه‌دا (*Simat-Nissaba* (Toronto 2, 141) وه‌ک *lukur* ی پاشا ناوی هاتوووه.^{٢٤٥}

٧٠- *ša-lu-um* (*Šalum*): ده‌قی (٣)

ناویکی ئه‌که‌دییه ره‌نگه له وشه‌ی *šalālu*^{٢٤٦} وه‌رگیراییت به واتای ”خه‌وتوووه‌که/جی به خونه‌گر“ دیت، ناویکی ناسراو بووه له گه‌رشانه.^{٢٤٧} *Šalum* له ده‌قه‌کانی ئیریساکریگ به ناوینشانی نیردراوی پاشا ناوی هاتوووه و به تاییه‌ت ناوه‌که‌ی په‌یوه‌ندیداره به ئه‌رکی برینه‌وه‌ی مه‌ر. له ١٥ ده‌قدا که میژوووه‌که‌یان بۆ سالی دووه‌می فرمان‌په‌وایی ئیبی-سین ده‌گه‌رپه‌ته‌وه، تیايدا تووماری به‌شه خوراکی دراوه به *Šalum* وه‌ک پشتگیری بۆ ئه‌نجامدانی گه‌شته‌که‌ی بۆ کوکردنه‌وه‌ی کریکار-سه‌رباز بۆ برینه‌وه‌ی مه‌ر.

”صالوم نیردراوی پاشا، کاتیک هات بۆ کوکردنه‌وه‌ی کریکار-سه‌ربازه‌کان بۆ برینه‌وه‌ی مه‌ر“

ša-lu-um lú-kin-gi4-a-lugal u4 erín udu ur4-dè im-gen-na-a

ته‌نیا له ٥ ده‌قدا ناوی *Šalum* وه‌ک نیردراوی پاشا هاتوووه، که په‌یوه‌ندی به ئه‌رکی برینه‌وه‌ی مه‌ر هوه

نییه.^{٢٤٨}

²⁴² Weiershäuser, *op. cit.*, pp. 182-183.

²⁴³ Such-Gutiérrez, “Simat-Ištaran,” p. 505.

²⁴⁴ Weiershäuser, *op. cit.*, p. 201.

²⁴⁵ *Op. cit.*, p. 232. (Toronto 2, 141)

²⁴⁶ *CAD*, Vol. Š, p. 67.

²⁴⁷ Owen, *NISABA* 15, p. 523.

²⁴⁸ *CUSAS* 40, 0062; *CUSAS* 40, 0777; *NISABA* 15, 0520; *NISABA* 15, 0747; *NISABA* 15, 0816

۷۱- *ša-at-eš18-tár (Šat-eštar)*: دهقی (۲۹)

ناویکی ئەکه‌دی مینیه به واتای "ئەو هی ئیشتار".^{۲۴۹} له پاناو+ناو پیکهاتوو، به‌شی یه‌که‌می ناوه‌که *šat* پاناوی سه‌به‌خۆیه به واتای "ئەو"، به‌شی دووه‌می ناوه‌که ناسراوه خواوه‌ند ئیشتار. ئەم ناوه به زۆری له ده‌قه‌کانی ئوممادا ده‌رکه‌وتوو. به پپی موره‌که‌ی *Šat-eštar* (IM.204895)^{۲۵۰}، (CDLI seals 014257) وا ناسراو بووه که کچی پاشا و هاوسه‌ری *Šara-kam* ی نوسه‌ر بووه.

1. [ša-at-eš18-tar₂]
3. ʾdumu¹-munus lugal
3. dam^dšarā-kam
4. dub-sar

هه‌روه‌ها له‌م ده‌قه‌ی توژینه‌وه‌که‌دا (SM.036001) که گریه‌ستی کرینی ئافره‌تیکه له لایه‌ن *Šat-eštar* وه وه‌ک هاوسه‌ری *Šara-kam* پشتر استکراوه‌ته‌وه.

۷۲- *ša-at-i-lí (Šat-īli)*: دهقی (۱۶)

ناویکی ئەکه‌دی مینیه، به واتای "ئەو هی خوداوه‌ند".^{۲۵۱} ناوی *Šat-īli* له ده‌قه‌کانی گه‌رشانه وه‌ک سه‌ره‌رشتیاری کریکاره خشت هه‌لگره‌کان ناوی هاتوو. ^{۲۵۲} زۆرتین چالاکیه‌کانی له شاری گه‌رشانه بو سالی شه‌شه‌می فه‌رمانه‌وایی شو-سین ده‌گه‌رپه‌ته‌وه، ته‌نیا له دوو ده‌قدا نه‌بیته که بو سالی هه‌شته‌می فه‌رمانه‌وایی هه‌مان پاشا ده‌گه‌رپه‌ته‌وه. ئەم ناوه به رپژه‌یه‌کی که‌م له شاری ئوممادا هاتوو و یه‌که‌م ده‌رکه‌وتنی ناوی *Šat-īli* له‌م شارهدا بو سالی ۳۲ی فه‌رمانه‌وایی شولگی ده‌گه‌رپه‌ته‌وه (NISABA 6, 27). به پپی ناوه‌پۆکی ئەم ده‌قه (*Šat-īli* SM.038810) خوشکی شو-که‌بتای پزیشک و جه‌نه‌رال بووه.

۷۳- *šara-i-sa6 (Šara-isa)*: دهقی (۱۶)

ناویکی سومه‌رییه، به واتای "خواوه‌ند) شارا باشه". له ناو+پیشگری ده‌نگی+ئاوه‌لناو پیکهاتوو. یه‌کینک بووه له ناوه باوه‌کان له شاری ئومما. میژووی ده‌رکه‌وتنی ئەم ناوه له شاری گه‌رشانه بو نیوان سالانی چه‌وته‌می فه‌رمانه‌وایی شو-سین و سالی یه‌که‌می ئیبی-سین ده‌گه‌رپه‌ته‌وه. ناوی *Šara-isa* له گه‌رشانه ته‌نیا له ۳ ده‌قدا به هه‌لگری ناویشانی شایه‌ت ^{۲۵۳} *igi*، چاودیر *agrig* ده‌رکه‌وتوو. ^{۲۵۴} له ناوه‌پۆکی ئەم ده‌قه‌دا (*CUSAS* 03, 1359) مامه‌له‌ی گواستنه‌وه‌ی دار و قیری ووشک له به‌له‌می تیکدراو له ژیر ده‌سه‌لاتی *Šara-isa* ئەنجامدراوه، که له لایه‌ن *Adad-tillati* وه‌رگیراوه. ^{۲۵۵}

²⁴⁹ Heimpel, *CUSAS* 5, p. 357.

^{۲۵۰} سعدون، مصدر السابق، ص. ۵۰.

²⁵¹ Heimpel, *CUSAS* 5, p. 357.

²⁵² *Op. cit.*, p. 74.

²⁵³ *CUSAS* 3, 1359

²⁵⁴ SM.038810

²⁵⁵ Kleinerman and Owen, *CUSAS* 4, p. 554.

Šara -i -sa₆
 Šara= -i -sa₆.(sag₉) -Ø
 -3SG -باش - VP - ناوی خواهند

۷۴- (Šara-izu) šára-i-zu: دهقی (۲۸)

ناویکی سومه‌رییه نیرینه‌یه. واتایی ”(خواهند) شارا ده‌زانتیت“ ده‌دات. له ناو+پیشگری + i + فرمانی zu پیکهاتووه.^{۲۵۶} zu به واتای ”زانین“ به‌رامبه‌ری له ئە‌که‌دیدا^{۲۵۷} .edu

Šara -i -zu
 Šara -VP-3SG -زانین

Šara-izu ناویکی زۆر باو بووه له شاری ئومما و کورپی ARÁD(mu) به‌رپۆه‌به‌ری گه‌نجینه‌ی دانه‌ویله‌ بووه له ئومما.^{۲۵۸} هه‌رچه‌نده هه‌یچ ده‌قیك ئاماژه به Šara-izu وهك به‌رپۆه‌به‌ری دانه‌ویله ناکات، له‌گه‌ل ئە‌وه‌شدا هه‌ندیک ئاماژه‌ی تر هه‌ن که Šara-izu شوین پپی باوکی، وهك به‌رپۆه‌به‌ری گه‌نجینه‌ی دانه‌ویله له شاری ئومما هه‌لگرتووه.^{۲۵۹} به‌ دلناییه‌وه پۆستی به‌رپۆه‌به‌ری کۆگای دانه‌ویله‌ی له شاری ئومما بۆ ماوه‌ته‌وه.^{۲۶۰} هه‌رچه‌نده Šara-izu نوسه‌ر بووه و له پیشه‌ی باوکی جیاواز بووه، سه‌رباری ئە‌وه‌ش هه‌ستاه به‌ هه‌مان به‌رپرسیاریه‌تی له پیشکه‌شکردنی ریزه‌یه‌کی زۆر له دانه‌ویله‌ بۆ بازرگانان و گه‌وره‌ترین دابینه‌که‌ری دانه‌ویله‌ بووه بۆ بازرگانان له شاری ئومما.^{۲۶۱} به‌ پپی ئە‌و توماره‌ی له ده‌قه‌کاندا هاتووه، بری ۳۴۲۰۰۰ هه‌زار لیتر له جۆ، ۱۸۰۰۰ هه‌زار لیتر له گه‌نمی دابینه‌کردووه بۆ گروپیک له بازرگانان له سالی شه‌شه‌می فه‌رمانه‌وایی شو-سین^{۲۶۲} و له هه‌مان سالدا ۸۶% دابینه‌که‌ری دانه‌ویله‌ بۆ بازرگانان له لایه‌ن Šara-izu ئە‌نجامداوه.^{۲۶۳}

۷۵- (Šara-kam) šára-kam: دهقی (۲۶، ۲۹)

ناویکی سومه‌رییه، به‌ واتای ”ئه‌و له شارایه“.^{۲۶۴} پیکهاتووه له ناو + genitive (ak) + پاشگری àm. (àm) هه‌میشه به‌ شیوازی kam نوسراوه، کاتیک له دای هیمای genitive case marker (ak) هاتیبیت.^{۲۶۵}

Šara-kam
 Šara -ak -am
 Šara -GEN -3SG

²⁵⁶ Limet, “Onomastique Sumérienne,” p. 852.

²⁵⁷ Sallaberger, *MSZ*, p. 1103.

²⁵⁸ Dahl, *The Ruling Family of Ur III Umma...*, *op. cit.*, p. 115.

²⁵⁹ Dahl, *op. cit.*, p. 115.

²⁶⁰ *Op. cit.*, p. 86.

²⁶¹ Ouyang, *op. cit.*, p. 119.

²⁶² *Ibid.*

²⁶³ *Op. cit.*, p. 117.

²⁶⁴ Limet, “Onomastique Sumérienne.” p. 852.

²⁶⁵ Jagersma, *op. cit.*, p. 675.

Šara-kam یه کیک بووه له ناوه زۆر باوهکان و له زۆربهی شاره سومه‌ریه‌کانی ده‌رکه‌وتوو، به تایبەت له ئومما. له ده‌قه‌کانی ئیریساگریگ له کۆی ۱۸ جار ده‌رکه‌وتنی ئەم ناوه ۸ جار وه‌ک نوسه‌ری به‌رپرسیار ناوی هاتوو *giri šara-kam dub-sar*. له مۆره‌که‌یدا وا ناسراوه که ه‌اوسه‌ری شازاده *Ša-eštar* ه.

۷۶- *šar-ru-um-ba-ni (Šarrum-bani)*: ده‌قی (۱۱، ۱۴، ۱۵)

ناویکی ئەکه‌دییه نیرینه‌یه به واتای ”پاشا به‌دیهنه‌ره/دروسته‌که‌ره“.^{۲۶۶} له ناو+ئاوه‌لناو پیکهاتوو، به‌شی یه‌که‌م *Šarrum* به واتای ”پاشا” به‌شی دووهم *bani* فرمانه به واتای ”دروسته‌که‌ره/به‌دیهنه‌ره”. به‌لام ئەگه‌ر ئەم فرمانه وه‌ک (verbal-adjective) واته ئاوه‌لناویکی له فرمان وه‌رگیراو به‌کارهات، ئەوا واتای ”باش، جوان” ده‌دات. که له فرمانی *banûm* به واتای ”دروسته‌کردن” وه‌رگیراو،^{۲۶۷} له‌م حاله‌ته‌دا ده‌کریت واتای ناوه‌که ”پاشا جوانه/باشه” بدات. *Šarrum-bani* ناویکی زۆر باو بووه و له زۆربهی شاره‌کانی (پوزریش-داگان، گیرسو، ئومما، نه‌یپور، گه‌رشانه) ده‌رکه‌وتوو.^{۲۶۸} له مۆریکی نوسراو (*CUSAS 07, 0075*) هه‌روه‌ها ده‌قیکی مۆرکراو له گه‌رشانه (*CUSAS 03, 0916*)، *Šarrum-bani* وه‌ک نوسه‌ر و خزمه‌تکاری *Šu-kabta* ناوی هاتوو.

1. šu-^dkab-ta
2. a-zu
3. dumu na-ra-am-i-lí
4. šar-ru-um-ba-ni
5. dub-sar ARÁD-zu

له ده‌قه‌کانی پوزریش-داگان ناوی *Šarrum-bani* وه‌ک جه‌نه‌رال هاتوو.^{۲۶۹} پینگه‌ی به‌رزی *Šarrum-bani* له‌و راستییه ره‌نگی داوه‌ته‌وه، که ه‌اوسه‌رگیری له‌گه‌ل شازاده‌یه‌کی بنه‌ماله‌ی سییه‌می ئور کردوو، به بی ده‌ستنی‌شانکردنی ناوه‌که‌ی.^{۲۷۰} (*dam Šar-ru-um-ba-ni <dumu-munus lugal>*) (CTMMA 1 17:44,48).^{۲۷۱} له لایه‌کی دیکه‌وه له ده‌قیکی پوزریش-داگان (*NISABA 33, 0314*) *gemé-* *en-líl-lá* وه‌ک ه‌اوسه‌ری *Šarrum-bani* ناوی هاتوو.^{۲۷۲}

۷۷- *šar-ru-um-i-lí (Šarrum-īli)*: ده‌قی (۲۹)

ناویکی ئەکه‌دی نیرینه‌یه، به واتای ”پاشا خودای منه”.^{۲۷۳} له ناو+ئاو پیکهاتوو. ئەم ناوه به بی ئەوه‌ی هه‌رگیز ناویکی ئامووری بیت به‌لام له چه‌ند ده‌قیکی پوزریش-داگان که په‌یوه‌ندی به

²⁶⁶ Heimpel, *CUSAS 5*, p. 357.

²⁶⁷ Huehnergard, *op. cit.*, p. 407.

²⁶⁸ Michalowski, *The Correspondence of the Kings of Ur*, p. 145.

²⁶⁹ *Ibid.*

²⁷⁰ *Op. cit.*, p. 146.

²⁷¹ Liu, *Organization, Administrative Practices and Written Documentation at Puzriš-Dagan* ..., p. 367.

²⁷² Ob.1. 1(diš) udu niga ⁴inanna

2. u₄ gemé-^den-líl-lá dam šar-ru-um-ba-ni šagina

3. in-tu-da-a

²⁷³ Hilgert, *Akkadisch in Der Ur Iii-Zeit*, p. 70.

ئاموریه‌کانه‌وه بووه ناوی هاتووه.^{۲۷۴} دهرکه‌وتنی ناوی *Šarrum-īli* له شاری گیرسو به هه‌لگری چه‌ند پیشه‌یه‌ک بووه، که زیاتر په‌یوه‌ندی به کاروباری سه‌ربازییه‌وه هه‌بووه، له‌وانه *agà-ús, ugula*، هه‌روه‌ها له یه‌کیک له ده‌قه‌کان (*ITT 2, 00645/ P110514*) وه‌ک کورپی چه‌نه‌رال ناوی هاتووه، که پی‌ده‌چیت ئه‌مه‌ش زیاتر وه‌ک پالپشتی بیت بو‌ئو ناو‌نیشانه سه‌ربازیانه‌ی که *Šarrum-īli* هه‌لیگرتیوو. له ده‌قه‌کانی ئوممادا ته‌نیا ۳ جار ئه‌م ناوه هاتووه.

۷۸- *šeš-kal-la (Šeš-kalla)*: ده‌قی (۱، ۳۰)

ناویکی سومه‌ری نیرینه‌یه، به واتای ”براکه پاله‌وانه“.^{۲۷۵} له ناو + ئاو‌ه‌لناو پیکهاتووه. *šeš* وه‌ک ده‌سته‌واژه‌یه‌کی ئه‌ندامانی خیزان واتای ”برا“ ده‌دات، له پیکهاته‌ی ناوی سومه‌ری به‌کارهاتووه.^{۲۷۶} به‌رامبه‌ری *šeš* له ئه‌که‌دیدا *ahū*.^{۲۷۷} *kal-la* به واتای ”پاله‌وان“ دیت. *kalla* یه‌کیکه له‌و ره‌گه‌زانه‌ی که به شیوه‌یه‌کی تایبته وه‌ک سیفه‌تیک یاخود نازناویک به‌کار ده‌هینریت له ده‌ست‌نیشاندنی ناوه که‌سییه‌کان به تایبته له‌گه‌ل ناوه‌کانی (باوک *a*، برا *šeš*، دایک *Ama*، پاشا *Lugal*).^{۲۷۸} *Šeš-kalla* یه‌کیکه بووه له ناوه زور باوه‌کانی سه‌رده‌می ئوری سییه‌م و له زوربه‌ی شاره‌کانی (ئومما، گیرسو، نیپور، پوزریش-داگان، ئیریس‌اگرگ، گه‌رشانه) ناوی هاتووه. ئه‌م ناوه هه‌لگری ناو‌نیشانی زوریک له پیشه‌کانی وه‌ک (جووتیار، فه‌رمانبه‌ر، نووسه‌ر، بازرگان، وه‌ستا، چیشته لینه‌ر، سه‌روکی فه‌رمانبه‌رانی په‌رستگا، شایته، نیردراوی پاشا، چاودیر) بووه. له ده‌قه‌کانی ئیریس‌اگرگ وه‌ک سه‌ربازی پاشا *agà-ús* ناوی دهرکه‌وتووه.

۷۹- *nanna-kù-zu (dNanna-kuzu)*: ده‌قی (۱)

ناویکی سومه‌ری نیرینه‌یه، به واتای ”خواوه‌ند) نه‌ننا ژیره/کارامه‌یه“.^{۲۷۹} له ناو+ئاوه‌لناو پیکهاتووه. به‌شی یه‌که‌می ناوه‌که ”خواوه‌ند) نه‌ننا“، به‌شی دووه‌می ناوه‌که *kù-zu* ئاو‌ه‌لناوه به‌واتای ”ژیر/کارامه“.^{۲۷۹} یه‌کیکه له ناوه ده‌گمه‌نه‌کان و یه‌که‌م جاره له‌م ده‌قه‌دا (*SM.037085*) که میژوو‌ه‌که‌ی بو سالی دووه‌می فه‌رمانه‌وایی ئیبی-سین ده‌گه‌رپته‌وه ئه‌م ناوه دهرکه‌وتووه. ناوی *Šeš-kuzu* به هه‌لگری ناو‌نیشانی نوسه‌ری پاشا *dub-sar lugal* هاتووه.

۸۰- *šu-dsuen-ba-ni (Šu-Suen-bani)*: ده‌قی (۱۸)

ناویکه ئه‌که‌دییه، به واتای ”شو-سین به‌دیینه‌ره“.^{۲۸۰} ئه‌م ناوه له هه‌ر شاریکدا به پیشه‌یه‌کی جیاوازه‌رکه‌وتووه. له ده‌قه‌کانی گه‌رشانه *Šu-Suen-bani* به پیشه‌ی سه‌رتاش *šu-i* هاتووه.^{۲۸۰} له ده‌قه‌کانی گیرسو وه‌ک فه‌رمانه‌وا *ensí* ی شاری سابوم *Sabum^{ki}* ناوی هاتووه.^{۲۸۱} له هه‌مان کاتدا

²⁷⁴ Buccellati, G., *The Amorites of the Ur III Period*, 1966, p. 71.

²⁷⁵ Andersson, *op. cit.*, p. 60.

²⁷⁶ Limet, “Onomastique Sumérienne,” p. 853.

²⁷⁷ Sallaberger, *MSZ*, p. 928.

²⁷⁸ Limet, “L’anthroponymie Sumérienne Dans Les Documents de La 3e Dynastie d’Ur,” p. 259.

²⁷⁹ Sallaberger, *MSZ*, p. 562.

²⁸⁰ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 583.

²⁸¹ (*ITT 2, 00773; ITT 2, 01030; ITT 2, 03782; TCTI 2, 03437*)

له دهقه‌کانی ئیریساگریگ به هه‌لگری پیشه‌ی به‌له‌مه‌وان و وهک نیرداوی پاشا rá-gaba lú-kin-gi4-a lugal ناوی هاتوو. ٢٨٢

٨١- (Šu-Suen-Ĥamati) ^dš-u-dsuen-ĥa-ma-ti: دهقی (٦)

ناویکی سومه‌رییه، به واتای ”شو-سین به‌شکو بۆ من بژی؟“ ناوه‌که له دوو به‌ش پیکهاتوو، به‌شی یه‌که‌می ناوه‌که ناسراوه، که ناوی پاشا شو-سینه، به‌شی دووهم Ĥamati شیوه‌یه‌کی زاره‌کیه بۆ دهربرینی ئاواتیک / خۆزگه‌یه‌ک به‌کار دیت و یه‌کیکه له پیکهاته‌ی ناوی سومه‌ری به‌واتای ”به‌شکو بۆ من بژی“. ٢٨٣ Šu-Suen-Ĥamati یه‌کیکه له ناوه زۆر ده‌گمه‌نه‌کان و به‌ریژه‌یه‌کی که‌م له شاره‌کانی (ئومما، گهرشانه، پوزریش-داگان، گیرسو، ئیریساگریگ) هاتوو. که ته‌نیا ٣ جار له دهقه‌کانی شاری ئیریساگریگ به‌پیشه‌ی به‌رپرسیار giri^{٢٨٤} و چاودیر ugula دهرکه‌وتوو. ٢٨٥

له مۆریکی خۆیدا ŠuSuen-ĥamati وهک خزمه‌تکاری Šu-kabta ناوی هاتوو (CDLI Seals 005709).

1. ^dš-u-dsuen-ĥa-ma-ti

2. ARÁD šu-kab-tá a-zu

به هه‌مان شیوه له دوو دهقی تری مۆرکراودا له شاری گهرشانه (CUSAS 03, 0750; CUSAS 03, 1248) ئه‌وه پشت‌راست ده‌کاته‌وه ŠuSuen-ĥamati خزمه‌تکاری Šu-kabta بووه. له شاری پوزریش-داگان ناوی به‌هه‌لگری پیشه‌ی سه‌رتاش šu-i ناوی هاتوو.

٨٢- (Šulgi-mati/mati) ^dš-ul-gi-ma-ti: دهقی (٨)

دانیانین له بنه‌چه‌ی ئه‌م ناوه، ده‌کریت ناویکی سومه‌ری بوو بیت یاخود ئه‌که‌دی. ئه‌گهر وا بخه‌ملینین ناوه‌که سومه‌ری بوو بیت، ئه‌وا ده‌گونجیت له‌گه‌ل واتای ناوی Ĥa-ma-ti ”به‌شکو بۆ من بژی“ به‌راووردبکه‌ین به‌تایبه‌ت بره‌گی دووهمی ناوی ĥa-ma-ti که له ma-ti پیکهاتوو و به‌واتای ”بۆ من بژی“ لیک‌دریته‌وه. له‌م حاله‌تدا ئه‌گهر ئه‌م لیک‌دانه‌وه‌یه‌مان راست بیت، ئه‌وا ده‌شی ناوی Šulgi-mati به‌واتای ”شولگی بۆ من بژی“ بدات. له لایه‌کی تره‌وه ده‌کریت ناوه‌که ئه‌که‌دی بوو بیت و له‌و حاله‌تدا ره‌نگه بره‌گی دووهمی ناوه‌که به‌وشه‌ی ئه‌که‌دی māti دابنریت، که له باری ریزمانی دانه‌پال (جر) دایه و واتای ”وولات“ ده‌دات. ٢٨٦ ئه‌وا ناوه‌که واتای ”شولگی وولات/خاکی منه“ ده‌دات. Šulgi-mati له دهقه‌کانی ئیریساگریگ به‌پیشه‌ی به‌له‌مه‌وان و وهک نیرداوی پاشا rá-gaba lú-kíg-gi4-a lugal ناوی هاتوو. ئه‌رکه‌که‌ی وهک نیرداوی پاشا په‌یوه‌ندی‌دار بووه به‌کو‌کردنه‌وه‌ی کریکار-سه‌ربازه‌کان بۆ دروینه‌ی جو/دانه‌ویله (ده‌روانریته خشته‌ی ٦).

282 (IM 3, 033; NISABA 15, 0705).

283 Limet, “Onomastique Sumérienne,” p. 852.

284 SM.040094; NISABA 15, 0909

285 NISABA 15, 1060

286 CAD, Vol. M1, p. 414.

۸۳- šul-gi-mu-daḥ (Šulgi-mudaḥ): دهقی (۲۲)

ناویکی سومه‌رییه، به واتای ”شولگی زیادیکرد“، پیده‌چیت مه‌به‌ست پیی ”زیادکردنی منداڵ بیټ بو خیزان“.^{۲۸۷} Šulgi-mudaḥ ناویکی که‌مه و ته‌نیا له ده‌قه‌کانی شاری ئومامادا ده‌رکه‌وتوو. ئەم ناوه له سی به‌ش پیکهاتوو، به‌شی یه‌که‌می ناوه‌که ناسراوه، به‌شی دووه‌می ناوه‌که mu ئامرازی پرسته‌ی فرمانی (ventive)، به‌شی سییه‌می ناوه‌که daḥ فرمانه به‌واتایی (زیادکردن، یارمه‌تی) به‌رامبه‌ری له ئەکه‌دیدا ašābu.^{۲۸۸} به‌ پیی ده‌قیکی مۆرکراو (IM.204924) Šulgi-mudaḥ وه‌ک خزمه‌تکار لای Šara-kam ی نوسه‌ر ناوی هاتوو.^{۲۸۹}

1. ^dšara-kam
2. dub-sar
3. ^dšul-gi-mu-daḥ

به‌ پیی ده‌قه‌کان هاتنی ناوی Šulgi-mudaḥ واته بو ماوه‌ی نزیکه‌ی ۲۳ سال. له نیوان سالانی ۴۸ ی فه‌رمانه‌ه‌وایی شولگی بو سالی چواره‌می فه‌رمانه‌ه‌ایی ئیپی-سین دا بووه.^{۲۹۰} پیده‌چیت mudah وه‌ک پیکهاته‌یه‌کی ناوی سومه‌ری به‌کار هاتیبیت، به‌ تاییه‌ت هاوشیوه‌ی ئەم ناوه له ده‌قه‌کاندا هاتوو، له وانه: ^dNanna-mu-daḥ, ^dŠarā- mu-daḥ, Lugal- mu-daḥ, Dingir- mu-daḥ.

۸۴- šu-dam-ki-na (Šu-damkina): دهقی (۲۹)

ناویکی سومه‌رییه؟ برگی دووه‌می ناوه‌که ناوه‌که سومه‌رییه به‌ واتای ”هاوسه‌ر“، برگی سییه‌می ناوه‌که kina فرمانیکی ئەکه‌دییه بو که‌سی سییه‌می تاک له چاوگی kanû وه‌رگیراوه به‌ واتای ”پته‌و/جیگیر“.^{۲۹۱} زانیاری پیویست له‌به‌رده‌ستدا نیه به‌هوی که‌می ده‌رکه‌وتنی ئەم ناوه له‌ده‌قه‌کاندا. له‌م ده‌قه‌ی توژیینه‌وه‌که (SM.036001) وه‌ک شایه‌ت igi ناوی هاتوو.

۸۵- šu-^diškur (Šu-Adad): دهقی (۴)

ئەم ناوه ده‌کریت سومه‌ری بوو بیټ، واتای ”ده‌ستی ئیشکور“ ده‌دات، له هه‌مان کاتدا ده‌شکریت ناویکی ئەکه‌دی بوو بیټ، به‌ واتای ”ئو هی ئەده‌د“ دیت. زۆرتین ده‌رکه‌وتنی ئەم ناوه له ده‌قه‌کانی ئیریساگریگ به‌ پله‌ی یه‌که‌م به‌ هه‌لگری پیشه‌ی سه‌رتاش šu-i بووه، که له کۆی ۹۴ ده‌ق، له ۵۱ ده‌قدا ناوی وه‌ک سه‌رتاش هاتوو. به‌ پله‌ی دووه‌م وه‌ک نیردرای پاشا lu kin-gi-a lugal ناوی ده‌رکه‌وتوو. Šu-Adad ئەرکه‌که‌ی وه‌ک نیردرای پاشا له ده‌قه‌کانی ئیریساگریگ زیاتر په‌یوه‌ندیار بووه، به‌ گه‌شتکردن بو شاره‌ هاو سنوورییه‌کانی ده‌وله‌تی ئوری سییه‌م له‌وانه شاری دیر به‌ پله‌ی

²⁸⁷ Limet, “Onomastique Sumérienne.” p. 853.

²⁸⁸ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 360.

^{۲۸۹} سعدون، راهی، أبازر، نصوص مسمارية غير منشورة في المتحف العراقي من عصر أور الثالثة (۲۱۱۴-۲۰۰۴ ق.م)، دار السميع للطباعة و النشر، المطبعة غاندى، ط ۱، طهران، ۲۰۲۰، ص. ۹۲.

²⁹⁰ Ismael, Kh. S. and Abdulrahman, Sh. W., “New Texts from the Iraq Museum on Šulgi-Mudaḥ and Šara-Dān,” *ZA* 109, no. 2, 2019, p. 128.

^{۲۹۱} الهموندى، آرام جلال حسن، ”دراسة تحليلية لأسماء الاعلام في مدينة بيكاسى ”تل أبو عنتيك“ في عصر البابلي القديم (۲۰۰۴-۱۵۹۵ ق.م)، ”گوفارى زانكو بو زانسته مرفوقايه‌تیه‌كان، ب. ۱۸، ژ. ۲، ۲۰۱۴، ص. ۱۶۱.

یەكەم دواتر كیماش و خورتوم لەگەڵ شوشین. تەنیا لە ٤ دەقی تردا هاتوو، كە *Šu-Adad* چەند ئەركی تری جیاوازی پێ سپێراوه و پەيوەندی بە گەشتکردن نەبوو بۆ شارە هوسنورییەکانی دەوڵەتی ئوری سێیەم، كە لەسەرەوه ئاماژەى پیکرا (دەرپوانریتە خشتەى ٣٦). *Šu-Adad* كورپىكى هەبوو بە ناوى i-di (Fs Pomponio 184, 2; CDLI Seals 001651).

1. i-di

2. dumu šu-^diškur

٨٦ – *šū-^dšul-gi (šū-Šulgi)*: دەقى (٢)

ئەم ناوہ دەرکری سومەرى بێت بە واتای ”دەستى شولگى“، لە هەمان کاتدا دەشى ناویكى ئەكەدیش بێت بە واتای ”ئەو هى شولگى“. ئەم ناوہ لە شارەکانى (پوزریش-داگان، گیرسو، ئومما، ئیريساگرىگ) دەرکەوتوو. ناوى *Šu-Šulgi* بە هەلگری ناوئیشانى كورپى سەرۆك وەزیر/ كورپى گەورە راپوێژكار *dumu sukkal-mah* هاتوو ناوہكەى بە زۆرى لەو دەقاندەدا دەرکەوتوو، كە پەيوەست بوو بە ئەركى كۆکردنەوهى كرىكار-سەربازەكان بۆ دروینەى دانەوێڵە. لە پینچ دەقدا كە مێژووہكەيان بۆ سالى يەكەمى فەرمانرەواى ئىبى-سین دەگەریتەوه و تيايدا تومارى بەشە خۆراكە دراوہ بە *Šu-Šulgi* وەك پشتگیری بۆ ئەركى كۆکردنەوهى كرىكار-سەربازەكان بۆ دروینەى دانەوێڵە. لە چوار دەقى تردا *Šu-Šulgi* چەند ئەركىكى جیاواز تری پێ سپێراوه و كە پەيوەندی بە كارى دروینەى دانەوێڵە نەبوو (دەرپوانریتە خشتەى ٢٢).

٨٧ – *šū-eš¹⁸-tár (Šu-eštar)*: دەقى (٥، ٢٣)

ناویكى ئەكەدى نیرینەیه، بە واتای ”ئەو هى ئیشتارە“.^{٢٩٢} ناوہكە لە دوو بەش راناو+ناو پیکهاتوو. بەشى يەكەمى ناوہكە *šū* راناوى سەربەخۆیە بۆ كەسى سێیەمى تاك (نیر) بە واتای ”ئەو“.^{٢٩٣} بەشى دووهمى ناوہكە ناسراوه كە ناوى خواوہند ئیشتارە بە ئەكەدى. *Šu-eštar* نوسەر و خزمەتكارى *Šu-kabta* بوو.^{٢٩٤} يەكێك بوو لە ناوہ زۆر باوہكانى سەردەمى ئورى سێیەم و لە زۆربەى شارەكانى (ئومما، ئیريساگرىگ، نەپپور، گیرسو، پوزریش-داگان) دا دەرکەوتوو و بە هەمان شێوہ ناویكى زۆر باو بوو لە گەرشانە و تەنیا لە دەقەكانى ئەم شارەدا ٩ كەس بەو ناوہوہ بە هەلگری ناوئیشانى جیاواز (نوسەر، وەزیری شاهانە، خاوہن كۆیلە) هاتوو.^{٢٩٥} لە دەقەكانى ئیريساگرىگ تا كاتى ئامادەکردنى ئەم تووژینەوہیە بە پى ئەو راپوێتییەى كە لە (CDLI) لە لایەن تووژەرەوہ ئەجامدراوہ، ١٩٨ جار ناوى *Šu-eštar* هاتوو، لەم ژمارەى ٥٤ جار وەك نیردراوى پاشا ناوى هاتوو. لە كۆى ئەو ژمارەى ٥ دەقدا وەك نیردراوى پاشا ئەركى رۆشتنى بۆ شارى كیماش پێ سپێراوه، لە ١٠ دەقدا وەك نیردراو بۆ شارى دیر، هەرەها لە ١٣ دەقدا وەك نیردراوى

²⁹² Heimpel, *CUSAS* 5, p. 357.

²⁹³ Huehnergard, *op. cit.*, p. 11

²⁹⁴ Heimpel, *op. cit.*, p. 40.

²⁹⁵ *Op. cit.*, p. 146.

پاشا ئەرکی گرتنی کریکار-سهربازه هه لاتووہکانی له ئەستۆ گرتووہ. ناوی شو-ئیشتار له ئەرشیفی SI.A-a وەک پیشەیی کاپتن/نەقیب nu-bānda^{۲۹۶} و چاودیر ugula هاتووہ،^{۲۹۷} که قەرزى له بازرگان SI.A-a وەرگرتووہ. هەرودها له ئەرشیفی بازرگان تورام-ئیلی Turam-īli ناوی دوو بازرگان dam-gār به ناوی شو-ئیشتار Šu-eštar هاتووہ، یه کیکیان کوری zuzu، ئەوی تریان کوری Puzur-Adad، به پیتی یه کیک له دەقەکان ئاماژە به خیزانی zuzu کراوہ، که ۵ کوری هه بووہ، یه کیک له وانه Šu-eštar بووہ، ئەوانی تر (Alatum, Nur-īli, Šu-Mama, Iddin-ilum) بوون. وەک له مۆری سەر دەقەکاندا ئاماژی پیدراوہ zuzu خۆی بازرگان بووہ و کورەکانیشی دواى خۆی هه مان پیشەیی باوکیان هه لێزاردووہ.^{۲۹۸}

۸۸- šu-ga-tum (Šugatum): دەقی (۲)

ناویکی ئەکەدییه، پیدەچیت واتای ”شیوہدار؟“ بدات، ئەگەر برگەى دووہمی ناوہکە له وشەى gattu ی ئەکەدی وەرگیرا بیت، واتای ”شیوہ“ دەدات.^{۲۹۹} ئەمە تەنیا خەمڵاندنیکە و لێی دانیانین. ئەم ناوہ له شارەکانی (ئومما، گیرسو، نەپپور، ئیریساکریگ) دا هاتووہ. Šugatum له دەقەکانی ئیریساکریگ وەک نێردراوی پاشا بەزۆری ناوی لهو دەقەکاندا هاتووہ که ئەرکەکەى پەيوەستە بە راوہ دوونان و گرتنی هه لاتووہکان.^{۳۰۰} ناوی Šugatum تا ئامادەکردنی ئەم توێژینەوہ و لهو دەقەکانەى له (CDLI) بلاوکراوہ تەوہ، تەنیا ۴۷ جار له دەقەکانی بنەمالەى سییەمی ئور دەرکەوتووہ. لەم ژمارە ۲۹ جار له دەقەکانی شارى ئیریساکریگدا هاتووہ، که ۲۳ جار ناوی وەک نێردراوی پاشا هاتووہ، که میژووہکەى بۆ سالی دووہمی فەرمانرەوایی ئیبی-سین دەگەریتەوہ و تیايدا بەشە خۆراک که پیکهاتووہ له (شۆربا و ماسی یاخود نان و بیرە) تۆمارکراوہ و وەک پالپشتییەک بۆ Šugatum نێردراوی پاشا له کاتی ئەنجامدانی ئەرکەکەى بۆ گرتنی کریکار-سهربازه هه لاتووہکان و کۆیلەى نینخورساگ.^{۳۰۱} تەنیا له ۶ دەقی تردا Šugatum ناوی وەک نێردراوی پاشا هاتووہ، ئەرکی تری جیاوازی پى سپێراوہ بەدەر لهو ئەرکەى که له سەرودە ئاماژەى پیکرا.

۸۹- šu-ī-lī (Šu-Īli): دەقی (۲۶)

ناویکی ئەکەدییه، به واتای ”ئەو هی خوداوہند“. یه کیکە له ناوہ باوہکان و له زۆریک له شارەکانی (ئومما، پوزریش-داگان، ئیریساکریگ، گیرسو، گەرشانە) هاتووہ. له دەقەکانی ئیریساکریگ šu-īli به هه لگری چەند پیشەیهک به تاییبەت (نێردراوی پاشا، شوانی میگەل na-gada)

²⁹⁶ Garfinkle, CUSAS 22, p. 72.

²⁹⁷ Op. cit., p. 184.

²⁹⁸ Op. cit., CUSAS 22, p. 193.

²⁹⁹ CAD, Vol. G, p. 58.

³⁰⁰ Reid, op. cit., pp. 583-584.

³⁰¹ Ibid.

دەرکه وتوو. به لآم بۆ یه کهم جاره له م دهقه دا (SM.039191) به پیشه ی کریکاری که نالی ئاو a-igi-du8 ناوی هاتوو. ^{۳۰۲}

۹۰- *Šu-kabta* (*Šu-kab-tá*): دهقی (۱۵، ۱۶، ۱۹، ۲۰، ۲۱)

ناویکی ئه که دی نیرینه یه، به واتایی "ئه و هی kabta" ^{۳۰۳} برگی دی دووه می ناوه که رهنگه له وشه ی kabtu وهرگیرابیت، که ئاو له ناوه به واتای "گه وره، سه نگین" دیت. ^{۳۰۴} kabta ناوی خواوه ند بووه، که له دهقه کانی هه زاره ی دووه م و یه که می پ.ز دا دەرکه وتوو، به هه مان شیوه له ناوه که سییه کانی سه رده می بابلی کون و کاشییه کاندای هاتوو. ^{۳۰۵} به لآم ناوی kabta کۆنتره و له ناوه که سییه کانی سه رده می ئوری سییه م دا دەرکه وتوو. به هه لگری دوو ناو نیشان پزیشک a-zu و جه نه رآل šagina ناوی هاتوو. ^{۳۰۶} یه که م دەرکه وتنی ئه م ناوه له دهقه کانی پوزریش-داگان بۆ سالی یه که می فه رمانره وایی ئیبی-سین ده گه پیتته وه. به هه مان شیوه یه که م دەرکه وتنی وه ک پیشه ی پزیشک بۆ سالی دووه می فه رمانره وایی شو-سین (BM 019484) ده گه پیتته وه. زانیارییه کی که م هه یه له سه ر پیشه که ی وه ک دکتور پیتش دەرکه وتنی له ئه رشیفی گه رشانه. ^{۳۰۷} له مۆره که ی خۆیدا وه ک جه نه رآل šagina وه سفی کراوه، هه روه ها له مۆری ژیر ده سته و خزمه تکاره کانی به پیشه ی پزیشک و کوری Naram-īli کار به ده سته ی ناسراو له پوزریش-داگان ناوی هاتوو. ^{۳۰۸} سه باره ت به خیزانی Šu-kabta تا ئیستا به پیی ناوه رۆکی ده که کان وا زانراوه که دوو خوشکی هه بووه، به ناوه کانی Agati و Anati (CUSAS 3, 1474)، به لآم له یه کیک له دهقه کانی ئه م توژی نه وه یه دا (SM. 038810) ناوی Šat-īli که ناویکی دیار بووه له دهقه کانی بنه ماله ی سییه می ئوردا وه ک خوشکی Šu-kabta ناوی هاتوو. به پیی ناوه رۆکی ئه م دهقه دهرده که ویت که Šu-kabta سی خوشکی هه بووه، نه ک دوو خوشک. هه روه ها ۱ کچی هه بووه به ناوی Eštar-ummi (CUSAS 3, 1102). ^{۳۰۹} وا دهرده که ویت که Nawir-ilum برای Šu-kabta بوو بیت و په یوه ندی نیوانیان له دهقه کانی گه رشانه دا زیاتر رپوونکراوه ته وه، له چه ند ده قیکدا که ته رخانکرا بوون بۆ ماته مینی Nawir-ilum و له چه ند ده قیکی تردا ناوی ئه م دوو که سه پیکه وه هاتوو. ^{۳۱۰} به پیی مۆره کانی دوو ژیر ده سته ی نارام-ئیلی Naram-īli که نازناوی به رپرسی دهرگاوان (به رپرسی عه مبارکردن) ی له پوزریش-داگان هه بووه، باوکی Šu-kabta بووه، که له هه مان کاتدا له گه رشانه له سالی پینجه م تا سالی هه شته می فه رمانره وایی شوسی چالاکی

³⁰² (SM.039191)

³⁰³ Heimpel, *CUSAS* 5, p. 357.

³⁰⁴ *CAD*, Vol. K, p. 24.

³⁰⁵ Lambert, W. G., "Kabta," *RIA* 5, (1976-1980), p. 284.

³⁰⁶ Kleinerman, "Doctor Šu-Kabta's Family Practice," p. 1.

³⁰⁷ Owen, D. I., "Šu-Kabta," *RIA* 13, (2011), p. 199.

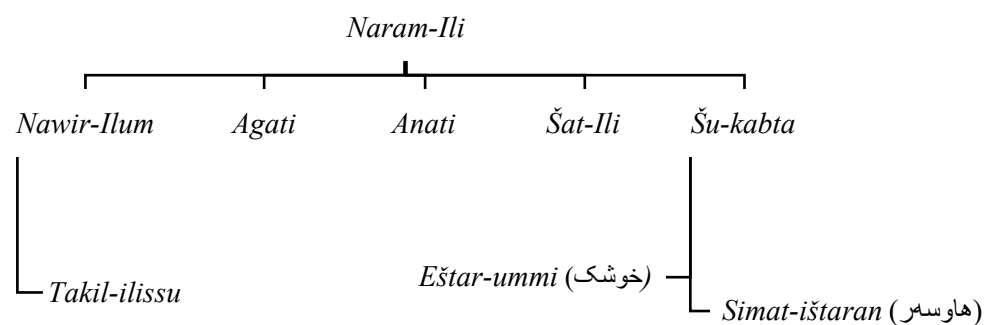
³⁰⁸ Yuhong, W., "Naram-Ili, Šu-Kabta and Nawir-Ilum in the Archives of Garšana, Puzriš-Dagan and Umma," *JAC* 23, (2008), p. 8.

³⁰⁹ Owen, "Šu-Kabta," *op. cit.*, p. 199.

³¹⁰ Kleinerman, *op. cit.*, p. 178.

هه‌بووه.³¹¹ پیده‌چیت *Šu-kabta* له‌گه‌ل *Simat-ištaran* که ده‌کاته کچی ئەمار-سین هاوسه‌رگیری کردبیت، به رای Yuhong هه‌ر له‌به‌ر ئەم هۆکاره‌ بووه *Šu-kabta* وه‌ک سه‌رۆکی مائی شاهانه له شاری گه‌رشانه دامه‌زینراو پله‌که‌ی به‌رزکرایه‌وه بو‌جه‌نه‌رال پيش سالی پینجه‌می فه‌رمانه‌وایی شو-سین و دوی ئەوه‌ی Arad-Nanna گه‌رشانه‌ی به‌جیه‌یشته *Šu-kabta* به‌رپرسیاریه‌تی گه‌رشانه‌ی له ئەستۆ گرت.³¹² *Šu-kabta* له سالی هه‌شته‌م مانگی ۱۱ فه‌رمانه‌وایی شو-سین کۆچی دوی کردووه، هاوسه‌ره‌که‌ی *Simat (ME)-ištaran* ده‌ستی به‌سه‌ر کاره‌کانیدا گرت و وه‌ک سه‌رۆکی خیزانی گه‌رشانه له سالی هه‌شته‌می فه‌رمانه‌وایی شو-سین بو‌ سالی چواره‌می ئیبی-سین بو‌ ماوه‌ی زیاتر له چوار سال به‌رده‌وام بوو، به‌لام پۆستی جه‌نه‌رال له لایه‌ن تاکیل-ئیلیسو *Takil-ilissu* کوری *Nawir-ilum* ئەکه‌دی له سالی نویه‌می شو-سین وه‌رگیرا.³¹³ ره‌نگه‌ به‌رزکردنه‌وه‌ی پله‌ی *Takil-ilissu* بو‌جه‌نه‌رال به‌هۆی هاوسه‌رگیری بیت له‌گه‌ل *Simat (ME)-ištaran* هاوسه‌ری پیشووی *Šu-kabta* و له هه‌مان کاتدا ده‌کاته پوری خۆی.³¹⁴ به‌ پیتی ده‌قه‌کان *Nawir-ilum* له مانگی ۱۰ ی سالی هه‌شته‌می فه‌رمانه‌وایی شو-سین کۆچی دوی کردووه، ته‌نیا مانگیک دواتر و له مانگی ۱۱ ی هه‌مان سالدا *Šu-kabta* ی برای مردووه، به رای Yuhong له وانه‌یه له سالی هه‌شته‌می فه‌رمانه‌وایی شو-سین له شاری گه‌رشانه په‌تایه‌ک هه‌بوو بیت ده‌کریت هۆکار بوو بیت بو‌ ئەوه‌ی دوو پزیشک *Šu-kabta* و *Nawir-ilum* له مانگه‌کانی ۱۰ و ۱۱ دا مردوون، هه‌روه‌ها *Naram-ili* ی باوکیان نزیکه‌ی ۸ مانگ پيش ئەوان کۆچی دوی کرد.³¹⁵

1. šu-kab-tá
2. a-zu
3. dumu na-ra-am-i-lí
4. sukkal i-duš

شیوه‌ی ۱۵: خیزانی *Šu-kabta*

³¹¹ Yuhong, "Naram-Ili, Šu-Kabta and Nawir-Ilum in the Archives of Garšana, Puzriš-Dagan and Umma," p. 9.

³¹² *Op. cit.*, pp. 8-9.

³¹³ *Op. cit.*, pp. 9-10.

³¹⁴ *Op. cit.*, p. 10.

³¹⁵ *Op. cit.*, p. 9.

۹۱- *šul-mi-dub (Šulmi-dub)*: دهقی (۱۶)

ناویکی سومه‌ری دهگمه‌نه، یه‌که‌م جاره ئه‌م ناوه له دهقه‌کانی بنه‌ماله‌ی سییه‌می ئور دهرده‌که‌ویت، له‌م دهقه‌دا (SM.038810) که میژووه‌که‌ی بۆ سالی حه‌وته‌می فه‌رمان‌ره‌وایی شو-سین ده‌گه‌رپه‌ته‌وه، Šulmi-dub به‌هه‌لگری ناونیشانی دارتاش naḡar ناوی هاتووه، که پارچه‌یه‌ک گوشتی گای قه‌له‌وی سه‌ربروای پیدراوه.

۹۲- *tu-ra-am-i-lī (Turam-īlī)*: دهقی (۲۶، ۳۰)

ناویکی ئه‌که‌دی نیرینه‌یه، به‌واتای ”جاریکی تر رووم تیکه خودای من“^{۳۱۶} یه‌کیکه له ناوه زور ناسراوه‌کانی سه‌رده‌می ئوری سییه‌م. *Turam-īlī* ناوی یه‌کیک بووه له بازارگانه زور ناسراوه‌کان و له دهقه‌کانی تل الویلایه ناوی هاتووه. له دهقه‌کانی ئه‌م توپزینه‌وه‌یه‌دا ناوی *Turam-īlī* دووجار دهرکه‌وتووه. جاریک وه‌ک شایه‌ت igi له به‌لگه‌نامه‌یه‌کی یاسای (SM.037745). هه‌روه‌ها له‌م دهقه‌دا (SM.039191) وه‌ک خاوه‌ن به‌له‌می ۴۵۰۰۰ لیتری ناوی هاتووه.

۹۳- *ù-da-ti (Udati)*: دهقی (۱۶)

یه‌کیکه له ناوه دهگمه‌نه‌کان که ته‌نیا سی جار له دهقه‌کاندا هاتووه، له دوو دهقی گه‌رشانه‌دا هاتووه، که له دهقی‌کیاندا به‌هه‌لگری ناونیشانی په‌رستار emé-ga هاتووه.^{۳۱۷} له‌م دهقه‌دا (SM.038810) به‌بی ناونیشان ناوی هاتووه، که پارچه‌یه‌ک گوشتی گای قه‌له‌وی پیدراوه.

۹۴- *ù-ma-ni (Umani)*: دهقی (۳۰)

ناویکی ئه‌که‌دیه‌یه؟ به‌واتای ”سه‌رکه‌وتنی ئه‌وه؟“ یه‌کیکه له ناوه باوه‌کان له شاری ئومما. له چه‌ند دهقی‌کدا که له لایه‌ن *Umani* مۆرکراوه، وه‌ک کوری Namḡani ناوی هاتووه.^{۳۱۸}

1. ù-ma-ni
2. dub-sar
3. dumu nam-ḡa-ni

له لایه‌کی دیکه‌وه *Umani* وه‌ک خزمه‌تکاری ur-sa₆-ga چه‌نه‌رالی ئومما ناوی هاتووه.^{۳۱۹} دوو کوری هه‌بووه به‌ناوی lú^d-en-líl که پیشه‌ی نوسه‌ر بووه.^{۳۲۰} له‌گه‌ل da-a-ga.^{۳۲۱}

1. ur-sa₆-ga
2. šagina
3. umma^{ki}
4. ù-ma-ni
5. kurušda ARÁD-[zu]

³¹⁶ Hilgert, *Akkadisch in Der Ur Iii-Zeit*, p. 70.

³¹⁷ *CUSAS* 40, 0757; 0220; *CUSAS* 03, 0492

³¹⁸ Sigrist, *AUCT* 3, (Seals: 217-224), p. 76.

³¹⁹ (AAICAB 1/3, pl. 222, Bod S 178)

³²⁰ AAICAB 1/4, Bod S 459

³²¹ BPOA 06, 0508

به پيى دهقه كانى ئومما ناوى *Umani* به چوار كه سايه تى جياواز جيا بكريته وه، كه ناسراوترينيان كورپى *Namhani* بووه، كه له سه ره وه ئاماژه ي پيدار. ئەوى تريان كورپى *Ur-gešgiĝir* بووه.^{۳۲۲}

1. ù-ma-ni
2. dub-sar
3. dumu ur-gešgiĝir

۹۵- *ù-šu-ur-ba-šu (Ušur-bašu)* : دهقى (۱)

يه كيكه له ناوه-*nin* زور دهگمه نه كان و ته نيا ۶ جار له دهقه كاندا هاتووه، كه له پينج دهقى ئيريساگرگ و له دهقيني پوزریش-داگان دا دهركه وتووه. *Lú-saga* له موره كهيدا (CDLI Seals 006504) وهك كورپى *Ušur-bašu* ناوى هاتووه.

1. lú-ga-saga
2. rá-gaba
3. dumu ù-šu-ur-ba-šu

له ۳ دهقدا له ئيريساگرگ *Ušur-bašu* وهك نيردراوى پاشا ناوى هاتووه و چهند ئهركيني جياوازي پي سپيرراوه (دهروانريته خشته ي ۱۲).

۹۶- *um-mi-^dkab-tá (Ummi-kabta)* : دهقى (۱۹)

ناويكى ئه كه دى ميينه يه، به واتاي ”دايكم (خواهه ند) كه بتايه“.^{۳۲۳} دهركه وتنى ئه م ناوه بو سالانى چه وتهم وهه شته مى فه رمانه وايى شو-سين دهگه رپته وه. *Ummi-kabta* يه كييك بووه له ناوه زور دهگمه نه كان و ته نيا هه شت جار له دهقه كانى گه رشانه به هه لگري ناو نيشانى كچى مال *dumu-munus é-a* هاتووه. ناوه روكى دهقه كان دابين كردنى پيداويستيه كان له ئاژهل، جو، قاميش، ئارد له گهل برويش بو *Ummi-kabta* له خوده گریت، هه روه ها ناردنى خورى جوراوجور و وهرگرتنى له لايه ن *asṭaqqar*.^{۳۲۴} رينووسى ئه م ناوه به م شيويه له دهقه كاندا هاتووه: *um-mi-^dkab-tá*،^{۳۲۵} *um-mi-kab-tá*،^{۳۲۶} *um-mi-kab-ta*،^{۳۲۷}

۹۷- *ur-^dba-ba (Ur-baba)* : دهقى (۲)

ناويكى سومه ريبه، به واتاي ”به نده ي خواهه ند بابا“. ئه م ناوه له دهقه كاندا به هه لگري چهند پيشه يهك نوسه ر *dub-sar*، نوسه رى پاشا *dub-sar lugal*، مه يته ر *šùš*، نيردراوى پاشا *lú kin-gi4-a*، به رپرسيار *giri* دهركه وتووه. *Ur-baba* له موره كهيدا (CDLI Seals 004774) وهك كورپى *Lú-ab-ú* ناوى هاتووه. له دهقه كانى ئيريساگرگ وهك نيردراوى پاشا چهند ئهركيني جياوازي پي سپيرراوه (دهروانريته خشته ي ۲۰).

³²² BPOA 01, 0820, 1350, 1479; BPOA 02, 2013; BPOA 06, 0452, 0471

³²³ Heimpel, *CUSAS* 5, p. 358.

³²⁴ Kleinerman and Owen, *op. cit.*, p. 592.

³²⁵ SM.039483

³²⁶ *CUSAS* 03, 1495; *CUSAS* 03, 0409; *CUSAS* 03, 0421; *CUSAS* 03, 1016; *CUSAS* 03, 1191

³²⁷ *CUSAS* 03, 0416; *CUSAS* 03, 0671

1. ur-^dba-ba₆
2. dub-sar
3. dumu lú-^dab-ú

۹۸- ur-dub-la-maḥ-a, ur-dub-lá-maḥ-a (Ur-dublamaha) دهقی (۱، ۲)

ناویکی سومه‌ری نیرینه‌یه. به واتای ”به‌نده‌ی تاوهری دهروازهی گه‌وره؟“. یه‌کیکه له ناوه زۆر ده‌گمه‌نه‌کان، له ده‌قه‌کانی شاری ئیریس‌اگریگ وه‌ک نیردرای پاشا ناوی هاتووه و به زۆری ئه‌رکی گه‌شتکردنی پی سپیراوه بو شاره‌کانی دیر، کیماش (ده‌روانریته خسته‌ی ۸). هه‌روه‌ها له شاره‌کانی (ئومما، ئور، نه‌پپور) ناوی هاتووه. به‌شی یه‌که‌می ناوه‌که ur ناسراوه به واتای ”به‌نده“، به‌شی دووه‌می ناوه‌که Dublamaha پیده‌چیت مه‌به‌ست لی‌ی ئه‌و Dublamah یه بوو بیت که به‌شیک بووه له کۆمه‌لگای په‌رس‌تگای Ekišnugal (temple complex) ی تایبه‌ت به خواوه‌ند نه‌ننا،^{۳۲۸} که گرنگترین مه‌زارگه‌ی خوداوه‌ند نه‌ننا بووه له شاری ئور.^{۳۲۹} Dublamah واتای ”تاوهری دهروازهی گه‌وره“ ده‌دات^{۳۳۰} و راپه‌ویک بووه بو هه‌یوانیکی پیروز که چوارده‌وری گیراوه به په‌رس‌تگا و زه‌قوره‌ی نه‌ننا.^{۳۳۱} رینووسی ناوه‌که به دوو شیوه ur-dub-la-maḥ-a, ur-dub-lá-maḥ له ده‌قه‌کاندا هاتووه.

۹۹- ur-^den-gal-du-du (Ur-engal-dudu) دهقی (۲۶)

ناویکی سومه‌رییه، به واتای ”به‌نده‌ی (خواوه‌ند) ئینگال-دودو“. ئه‌م ناوه به زۆری له شاری گیرسو ده‌رکه‌وتووه. له ئیریس‌اگریگ ناوی Ur-engal-dudu له ۹ ده‌قدا به ناو‌نیشانی جه‌نه‌رال šagina هاتووه، پیکه‌وه له‌گه‌ل Šarakam ی نوسه‌ر ئه‌رکی به‌رپرسیاریه‌تی giri مامه‌له‌کانیان له ئه‌ستوگرتووه ۱۰۰- Ur-^{ges}giḡir: دهقی (۳)

ناویکی سومه‌رییه، به واتای ”به‌نده‌ی عاره‌بانه“. به‌شی یه‌که‌می ناوه‌که به واتای ”به‌نده“ دیت، به‌شی دووه‌می ناوه‌که ^{ges}giḡir به واتای ”عاره‌بانه“ به‌رامبه‌ری له ئه‌کیدا narkabtu^{۳۳۲} دوور نییه وشه‌ی ”جه‌نجه‌ر“ی کوردی راسته‌وخۆ له وشه‌ی gigir سومه‌رییه‌وه وه‌رگیرابیت و زۆر پی ده‌چی هه‌مان وشه‌ بیت و هه‌زاران سا‌له له کوردستان ده‌ماوده‌م ماوه‌ته‌وه، به تایبه‌ت نا‌کری وشه‌ی گیگیر له رپی زمانیکی وه‌ک ئه‌که‌دییه‌وه هاتبیته ناوه‌وه، چونکه ئه‌که‌دییه‌کان له جپی وشه‌ی gigir وشه‌ی narkabtu(m) یان بو عاره‌بانه به‌کاره‌یتاوه.^{۳۳۳} Ur-^{ges}giḡir یه‌کیکه له ناوه زۆر باوه‌کانی له سه‌رده‌می ئوری سینیهم به تایبه‌تی له شاری ئومما و گیرسو، به هه‌مان شیوه له پوزریش-داگان و ئیریس‌اگریگ ده‌رکه‌وتووه. Ur-^{ges}giḡir وه‌ک نیردرای پاشا له شاری ئیریس‌اگریگ ناوه‌که‌ی به زۆری له ده‌قانه

³²⁸ Steinkeller, P., “A Note on Sa-Bar= sa-par₄/pār “Casting Net,” ZA 75, no. 1, (1985), p. 39.

³²⁹ Black, and Anthony Green., *op. cit.*, p. 135.

³³⁰ Ouyang, X. and Brookman, W. R., “The Cuneiform Collection of the Peabody Essex Museum in Salem, Massachusetts,” *CDLJ*, (2012), 1. p. 41.

³³¹ Steinkeller, *op. cit.*, p. 39.

³³² Sallaberger, *MSZ*, p. 315.

^{۳۳۳} ئه‌حمه‌د، کوزاد محمه‌د، ”زمانی کوردی ئه‌وديو قوناغی هیندو-ئهورپی کورته‌یه‌ک له‌سه‌ر پيشینه‌ زمانه‌وانییه‌کان و کاریگه‌رییان،“ لا.

چالاکیه کارگیپیه‌کانی Ur-ḥendursag دابه‌ش ده‌کریت بۆ: ۱- خه‌رجی (zi-ga) که به‌زۆری ناوی له‌و ده‌قانه‌دا هاتوو که په‌یوه‌ندی‌دار بووه به‌ خه‌رجی لاشه‌ی ئاژهل و بالنده‌ی جو‌راو‌جو‌ر له‌گه‌ل شو‌ربا و ماسی بۆ کریکارانی جو‌لا ژن gemé uš-bar-e íb-gu⁷. ۲- وه‌ک سه‌ره‌په‌شتیاری کریکاری نه‌خۆش هاتوو.^{۳۳۰} به‌لام له‌شاری گیرسو ده‌رکه‌وتن و چالاکیه‌کانی ئەم ناوه‌ جیاواز بووه، بۆیه ده‌کریت به‌ دوو که‌سایه‌تی جیاواز لیک‌بدریته‌وه.

۱۰۲- ur-me-da (Urmeda): ده‌قی (۲)

ناویکی ئەکه‌دییه‌ زۆر ده‌گمه‌نه و ته‌نیا دوو جار له‌ ده‌قه‌کانی سه‌رده‌می بنه‌ماله‌ی سه‌ییه‌می ئوردا هاتوو، ئەویش به‌ هه‌لگری ناو‌نیشانی نیردرای پاشا له‌ ده‌قه‌کانی ئیریس‌اگریگ دا ده‌رکه‌وتوو (ده‌روانریته‌ خسته‌ی ۲۴).

۱۰۳- ur-sag-ku5 (Ursagku): ده‌قی (۷)

ناویکی سومه‌رییه، به‌ واتای ”پاله‌وان بریار ده‌دات“. له‌ ناو+ فرمان پیکهاتوو. Ur-sag به‌ واتای ”پاله‌وان“ به‌رامبه‌ری له‌ ئەکه‌دییدا qarrādu^{۳۳۶} ku5 فرمانه‌ چه‌ند واتایه‌کی جیاواز ”برین، جیاکردنه‌وه، جیا‌بو‌ونه‌وه، بریاردان“. ده‌شی له‌م ناوه‌ی سه‌ره‌وه‌دا به‌ واتای ”بریاردان“ بدات.

۱۰۴- ur-^dšu-^dsuen (Ur-ŠuSeun): ده‌قی (۲)

ناویکی سومه‌رییه به‌ واتای ”به‌نده‌ی شو-سین“. ئەم ناوه‌ به‌ پله‌ی یه‌که‌م له‌ شاری ئیریس‌اگریگ له‌ نیوان سالانی یه‌که‌م و دووه‌می فه‌رمانه‌وایی ئیبی-سین ده‌رکه‌وتوو. Ur-ŠuSeun هاوشیوه‌ی نیردراو‌ه‌کانی پاشا، به‌لام به‌ هه‌لگری پیشه‌ی یاریده‌ده‌ری سه‌روک وه‌زیران/ یاریده‌ده‌ری گه‌وره‌ راویژکار egir sukkal-mah^۳ چه‌ند ئەرکیکی دیاریکراوی پی سپیرراوه (ده‌روانریته‌ خسته‌ی ۱۴).

۱۰۵- ur-^dšul-gi (Ur-šulgi): ده‌قی (۲۶)

ناویکی سومه‌رییه نیرینه‌یه، به‌ واتای ”به‌نده‌ی شولگی“. ئەم ناوه له‌ ده‌قه‌کانی ئیریس‌اگریگ به‌ هه‌لگری چه‌ند ناو‌نیشانی‌ک باده‌وان sagi، نیردرای پاشا هاتوو. له‌م ده‌قه‌ی تو‌یژینه‌وه‌که‌دا Ur-Šulgira (SM.039191) خاوه‌ن به‌له‌می ۳۰ گو‌ر له‌ قوربانیه‌کان sizkúr ناوی هاتوو.

۱۰۶- ur-^dšul-pa-è (Ur-šulpaē): ده‌قی (۳)

ناویکی سومه‌رییه نیرینه‌یه، به‌ واتای ”به‌نده‌ی (خاوه‌ند) شولپای“. پیکهاتوو له‌ ناو + ناوی خوداوه‌ند. Šulpaē ناوی خوداوه‌ندیکی سومه‌رییه به‌ واتای ”گه‌نجیک که ئاشکرایه“. ^{۳۳۸} یاخود به‌ واتای ”گه‌نجیک ده‌ره‌وش‌یته‌وه/ گه‌نجیک به‌ ده‌ره‌وش‌اوه‌یی دیته‌ده‌ره‌وه“. ^{۳۳۹} له‌ لیستی ناوی خوداوه‌نده‌کانی سه‌رده‌می سه‌ره‌له‌دانی بنه‌ماله‌کان ناوی هاتوو و می‌ردی خاوه‌ندی

³³⁵ Fs Milano 340 03; Fs Milano 340-341 04; NISABA 15, 0098; NISABA 15, 0102

³³⁶ Sallaberger, MSZ, p. 1053.

³³⁷ Andersson, *op. cit.*, p. 225.

³³⁸ Frayne and Stuckey, *op. cit.*, p. 334.

³³⁹ Delnero, P., “Šulpa’ē,” *RIA* 13, (2011), p. 262.

له‌دايکببون/دايک نينخورساگ بووه.^{٣٤٠} Ur-Šulpae يه‌کيکه بووه له ناوه زور باوه‌کانی سه‌ردهمی ئوری سییه‌م. له ده‌قه‌کانی ئیريساگرگ چهند ناویک به ناوی Ur-Šulpae ده‌رکه‌وتووه، که به پیی مؤره‌کانیان ده‌توانریت به پینج که‌سی جیاواز جیا‌بکرینه‌وه،^{٣٤١} که به زوری به هه‌لگری دوو ناویشان هاتووه، يه‌که‌م: نیردراوی پاشا، دووه‌م: ”پاسه‌وانی شیر“ sipa ur-mah. له‌پال پیشه‌ی شوانی ئاسای مه‌ر و بز، له ده‌قه‌کانی ئیريساگرگ چهند پیشه‌یه‌کی تر ده‌رکه‌وتوون له وانه ”به‌راز به‌ختوکهر“ sipa-šāḥ، ”شیر به‌ختوکهر (پاسه‌وانی شیر)“ sipa ur-mah، ”سه‌گ به‌ختوکهر/ مه‌شقپیکه‌ری سه‌گ“ sip-ur-gi7-ra.^{٣٤٢} Ur-Šulpae له ده‌قه‌کانی ئیريساگرگ وه‌ک نیردراوی پاشا چهند ئه‌رکیکی جیاوازی پی سپیرراوه (ده‌روانریته خشته‌ی ٢٩).

١٠٧-Ur-zu: ده‌قی (٤، ٢٦)

ناویکی سومه‌ری نیرینه، به واتای ”خزمه‌تکار ده‌زانیت“. ئه‌نده‌رسن رای وایه ئه‌م ناوه کورتکراوه‌ی ناوی ur^d-en-zu يه.^{٣٤٣} ئه‌م ناوه ته‌نیا به هه‌لگری پیشه‌ی وه‌ستا šidim له ده‌قه‌کانی ئیريساگرگ ده‌رکه‌وتووه. Ur-zu ناوه‌که‌ی له‌وه‌ده‌قانه‌دا هاتووه، که په‌یوه‌ندیداره به کاری ریککردن و ئاماده‌کردنی رینگای گه‌شتکردن (رینگای کاروان سه‌رای) پاشا. له ١٢ ده‌قدا که میژووه‌که‌ی بۆ سالی حه‌وته‌م و هه‌شته‌می فه‌رمانه‌ه‌وایی ئه‌مار-سین ده‌گه‌ریته‌وه.^{٣٤٤} که تیايدا تۆماری به‌شه خۆراکه بۆ Ur-zu وه‌ک پالپشتیه‌ک بۆ گه‌شته‌که‌ی بۆ ئاماده‌کردنی رینگای گه‌شتکردن/رینگای کاروان سه‌رای پاشا u4 é kaskal lugal sa gi4-gi4-dè im-e-re-ša-a. ناوی Ur-zu له‌م ده‌قه‌ی تووژینه‌وه‌که (SM.039191) هاتووه، که په‌یوه‌ندی به‌گواستنه‌ی به‌له‌م هه‌یه.

١٠٨-ša-lu-um (Šalum): ده‌قی (٣)

ناویکی ئه‌که‌دیه‌ ره‌نگه له وشه‌ی šalālu^{٣٤٥} وه‌رگیراییت به واتای ”خه‌وتووه‌که/جی به خۆنه‌گر“ دیت، ناویکی ناسراو بووه له گه‌رشانه.^{٣٤٦} Šalum له ده‌قه‌کانی ئیريساگرگ به ناویشان نیردراوی پاشا ناوی هاتووه و به تاییه‌ت ناوه‌که‌ی په‌یوه‌ندیداره به ئه‌رکی برینه‌وه‌ی مه‌ر. له ١٥ ده‌قدا که میژووه‌که‌یان بۆ سالی دووه‌می فه‌رمانه‌ه‌وایی ئیبی-سین ده‌گه‌ریته‌وه، تیايدا تۆماری به‌شه خۆراک دراوه به Šalum وه‌ک پشتگیری بۆ ئه‌نجامدانی گه‌شته‌که‌ی بۆ کوکردنه‌وه‌ی کریکار-سه‌رباز بۆ برینه‌وه‌ی مه‌ر.

³⁴⁰ Delnero, *op. cit.*, p.262.

بۆ زانیاری زیاتر ده‌روانریته ئه‌م مۆرانه:

³⁴¹ CDLI Seals 005401, CDLI Seals 005404, CDLI Seals 005407, CDLI Seals 005427, CDLI Seals 005929

³⁴² Owen, *op. cit.*, p. 110-111.

³⁴³ Andersson, *op. cit.*, p. 63.

بۆ زانیاری زیاتر ده‌روانریته:

³⁴⁴ (CUSAS 40, 0013; CUSAS 40, 0104; CUSAS 40, 0192; CUSAS 40, 0208; CUSAS 40, 0578; CUSAS 40, 0684; CUSAS 40, 0854; CUSAS 40, 0970; IM 221998; NISABA 15, 0021; NISABA 15, 0023; SM.040488).

³⁴⁵ CAD, Vol. S, p. 67.

³⁴⁶ Owen, NISABA 15, p. 523.

”صالوم نیردراوی پاشا، کاتیک هات بۆ کۆکردنه وهی کریکار-سهربازهکان بۆ برینه وهی مه پ”

ša-lu-um lú-kin-gi4-a-lugal u4 erín udu ur4-dè im-gen-na-a

تهنیا له ۵ دهقدا ناوی *Şalum* وهک نیردراوی پاشا هاتوو، که په یوهندی به ئه رکی برینه وهی مه ره وه

نییه. ۳۴۷

۱۰۹ - şí-şur-IR: دهقی (۲)

ئه م ناوه تهنیا له یهک دهقی توێژینه وه که دا (SM.037284) ده رکه وتوو، که میژوو هکه ی بۆ سالی

دوو وه می فه رمانه وایی ئیبی-سین ده گه رپته وه به ناو نیشانی نیردراوی پاشا ناوی هاتوو، کاتیک

پۆشتوو بۆ لای کۆمیسهری سکا لاکار/دادوهری.

---

³⁴⁷ CUSAS 40, 0062; CUSAS 40, 0777; NISABA 15, 0520; NISABA 15, 0747; NISABA 15, 0816

دەرئەنجام

- ۱- لە ئەنجامی شیکردنەوەی دەقەکانی تووژینه‌وه‌که دەرکەوت دەقەکانی (۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷) بۆ پوزریش-داگان و هەروەها دەقەکانی (۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳) بۆ شارێ گەرشانە دەگەرینه‌وه.
- ۲- دەرکەوتنی دەسته‌واژه‌یه‌کی نوێ و دەگمەن "نێردراوی شاژن" *lú-kin-gi4-a nin* که بۆ یەکەم جارە ئەم دەسته‌واژه‌یه‌ له به‌لگه‌نامه میخییەکانی بنه‌ماله‌ی سییه‌می ئور دەرده‌که‌ویت.
- ۳- دەرکەوتنی ناوی دوو فیستیقالێکی نوێ و دەگمەن بۆ یەکەم جارە له دەقەکانی ئەم تووژینه‌وه‌یه به‌ ناوی "فیستیقالی لاکێ ناژەلی مردوو" *ezem-ad7*، هەروەها "فیستیقالی گەورە/مەزن" *ezem-mah*.
- ۴- دەرکەوتنی دەسته‌واژه‌ی *é-uz-ga šà é-gal* بۆ یەکەم جارە له دەقیکی ئەم تووژینه‌وه‌یه‌دا ئەوه پشت راستدەکاتەوه که *é-uz-ga* سەرباری ئەوه‌ی هەندیک له تووژران رایان وابوو که له دەرده‌وی کۆشک بووه و شوینی هەوانه‌وه‌ی پاشا بووه، به‌لام به‌ پێی ناوه‌پۆکی ئەم دەقه (SM.038823) دەرده‌که‌ویت *é-uz-ga* له ناو کۆشک بووه. که رهنگه‌ میوانخانه‌ی پاشا بوو بیت له‌ناو کۆشک.
- ۵- دەرکەوتنی زاراوه‌یه‌کی نوێ له دوو ده‌قی ئەم تووژینه‌وه‌یه‌دا *dag-zi-um-šè* که زاراوه‌یه‌کی ناروونه‌ یه‌که‌م جارە له دەقەکانی ئوری سییه‌م دا دەرده‌که‌ویت.
- ۶- دەرکەوتنی بابەتیکی نوێ له ناوه‌پۆکی نامه‌ کاگیربیه‌کاندا له دەقیکی ئەم تووژینه‌وه‌یه، که په‌یوه‌ندی به‌ ئاودان/ئاودیری کیلگه‌یه‌کی کشتوکالییه‌وه‌ هه‌یه له ناوچه‌ی گوئیدینا *Gu'edenna*.
- ۷- دەرکەوتنی ناوی شات-ئیلی *Šat-Īli* ناویکی ناسراو بووه له دەقەکانی گەرشانە، بۆ یەکەم جارە له دەقیکی تووژینه‌وه‌که (SM.038810) وه‌ک خوشکی شوکه‌بتا ناوی هاتوو.
- ۸- دەرکەوتنی جوړیکی کراسی گرانبه‌های نه‌خشینراو *ṯug bar-dul5 sù-a lugal* که ته‌نیا له لایه‌ن پاشاوه‌ به‌کاره‌ینراوه.
- ۹- دەرکەوتنی حاله‌تیکی ریزمانی زۆر ده‌گمەن له دەقەکانی سه‌رده‌می بنه‌ماله‌ی سییه‌می ئور ئەویش ئامرازی نه‌رینی *la* یه، ئامرازی نه‌رئ به‌زۆری له‌م سه‌رده‌مه‌دا *nu* به‌کارهاتوو، به‌لام له‌م ده‌قه‌ی تووژینه‌وه‌که‌دا (SM.036019) که بۆ شارێ ئومما ده‌گه‌رپه‌ته‌وه‌ جیا‌تی ئامرازی *la* به‌کارهاتوو. ئەمه‌ش یه‌کیکه‌ له‌ حاله‌ته‌ زۆر ده‌گمەن و که‌مه‌کان له‌م سه‌رده‌مه‌دا.
- ۱۰- دەرکەوتنی چه‌ند ناویکی نوێی که‌سی له دەقەکانی ئەم تووژینه‌وه‌یه‌دا وه‌ک (*mu-e-zé-pi-ni*، *(d)Adad-nuri*، *šī-šur-IR*، *ma-da-mu-gen7*).

پاشكۆكان

لیستی خشتهکان

خشتهی ۱: لیستی دهقه میخیهکانی توژیینهوهکه (ئامادهکردنی: توژیهر)

میژووی دهقهکان (رۆژ/مانگ/سال)	ناوه رۆکی دهقهکان	پینوانهکان (سم)	ژ. موزهخانهی دهقهکان	ژ. ریزبهندی
IS 2/4/17	خهرجی zi-ga	2.2 x 5 x 9.4	SM.037085	۱
IS 2/8/20	خهرجی zi-ga	2.2 X 4.7 X 9.1	SM.037284	۲
IS 2/12/29	خهرجی zi-ga	2.1 X 4.7 X 7.4	SM.039883	۳
IS 2/11/17	خهرجی zi-ga	2.2 X 3.9 X 6.7	SM.040488	۴
IS 2/7/28	خهرجی zi-ga	1.6 X 3.3 X 4.6	SM.040261	۵
-/7/-	خهرجی zi-ga	1.5 X 3.6 X 4	SM.040094	۶
AS 8/5/-	خهرجی zi-ga	1.5 X 3.2 X 3.6	SM.040378	۷
IS 2/11/-	خهرجی zi-ga	1.9 X 4.5 X 7.4	SM.039965	۸
AS 2/2/-	خهرجی zi-ga	1.8 X 4 X 7.1	SM.037286	۹
Š 9/1/-	خهرجی zi-ga	1.7 X 3.5 X 4	SM.038721	۱۰
Š 9/10/-	خهرجی zi-ga	2 X 4.3 X 5.7	SM.038726	۱۱
Š 9/2/-	خهرجی zi-ga	1.8 X 4.3 X 5.2	SM.038820	۱۲
Š 9/1/-	خهرجی zi-ga	1.9 X 4.5 X 6	SM.038868	۱۳
Š 9/6/-	خهرجی zi-ga	1.9 X 4.6 X 6.6	SM.039472	۱۴
Š 9/9/-	خهرجی zi-ga	1.8 X 4.3 3.6	SM.039602	۱۵
Š 7/1/25	خهرجی zi-ga	1.8 X 4 X 4.9	SM.038810	۱۶
Š 6/2/-	خهرجی zi-ga	1.9 X 4.7 X 6.9	SM.038823	۱۷
Š 8/7/-	خهرجی zi-ga	1.9 X 4.5 X 5.4	SM.038873	۱۸
Š 7/4/-	خهرجی zi-ga	1.8 X 4.3 X 5.8	SM.039483	۱۹
Š 8/12/-	خهرجی zi-ga	1.9 X 4.4 X 5.6	SM.039520	۲۰
Š 7/11/-	خهرجی zi-ga	2 X 4.5 X 6.6	SM.039482	۲۱
Š 6/3/-	خهرجکردن ki PN -ta	1.4 X 3.5 X 4.1	SM.036154	۲۲
Š 7/9/-	پسولهی وهرگرتن šu-ba-ti	1.5 X 3.4 X 3.8	SM.038642	۲۳
IS 2/10/-	پسولهی وهرگرتن šu-ba-ti	1.5 X 3.3 X 3.5	SM.040560	۲۴
Š 9/7/-	پسولهی وهرگرتن šu-ba-ti	1.6 X 3.8 X 4.5	SM.038661	۲۵
AS 9/2/-	گواستنهوه	2.4 X 5.1 X 12.1	SM.039191	۲۶
-	نامه	1.7 X 3.8 X 3.9	SM.036019	۲۷
-	نامه	1.7 X 3.5 X 3.6	SM.038349	۲۸
AS 8/10/-	گریبهست	1.7 X 3.8 X 4.3	SM.036001	۲۹
Š 45/10/-	یاسایی	2.7 X 4.8 X 8.3	SM.037745	۳۰

خشته‌ی ۲: لیستی ناوی مانگه‌کانی توپژینه‌وه‌که به پینی ریزبه‌ندی دهقه‌کان (ناماده‌کردنی: توپژهر)

ژ. دیر	ژماره‌ی مؤزه‌خانه‌ی دهقه‌کان	ناوی مانگه‌کان	ریزبه‌ندی دهقه‌کان
1: rev. 19	SM.037085	iti ezem- ^d li ₉ -si ₄	۱
2: rev. 21	SM.037284	iti níg- ^d en-líl-la	۲
3: rev. 9	SM.039883	še-kíg-ku ₅	۳
4: rev. 12	SM.040488	iti-ezem-a-dara ₄	۴
5: rev. 6	SM.040261	níg- ^d en-líl-la	۵
6: rev. 3	SM.040094	gi-sig-ga	۶
7: rev. 5	SM.040378	ezem-a-bi	۷
8: rev. 9	SM.039965	ezem-a-dara ₄	۸
9: obv. 3	SM.037286	ezem-an-na	۹
9: obv. 6		še-kíg-ku ₅	
9: obv. 11		šeš-da-gu ₇	
9: rev. 3		u ₅ -bí-kú	
10: rev. 6	SM.038721	maš-dà-gu ₇	۱۰
11: rev. 7	SM.038726	ezem-an-na	۱۱
12: rev. 9	SM.038820	maš-dà-gu ₇	۱۲
13: rev. 4	SM.038868	maš-dà-gu ₇	۱۳
14: rev. 6	SM.039472	á-ki-ti	۱۴
15: rev. 8	SM.039602	ezem- ^d šul-gi	۱۵
16: rev. 8	SM.038810	maš-dà-gu ₇	۱۶
17: rev. 11	SM.038823	ezem- ^d šul-gi	۱۷
18: rev. 8	SM.038873	ezem- ^d šul-gi	۱۸
19: rev. 6	SM.039483	ezem- ^d nin-a-zu	۱۹
20: rev. 8	SM.039520	še-kíg-ku ₅	۲۰
21: rev. 12	SM.039482	ezem-me-ki-gál	۲۱
22: rev. 2	SM.036154	še-kar-ra-gál	۲۲
23: rev. 2	SM.038642	kir ₁₁ -si-ak	۲۳
24: rev. 2	SM.040560	níg-e-ga	۲۴
25: rev. 5	SM.038661	ezem- ^d šul-gi	۲۵
26: rev. 17	SM.039191	šu-gar-gal	۲۶
-	SM.036019	-	۲۷
-	SM.038349	-	۲۸
29: rev. 5	SM.036001	ezem- ^d šul-gi	۲۹
30: rev. 7	SM.037745	ezem- ^d šul-gi	۳۰

خشته‌ی ۳: سالنامه‌ی ئەو شارە سومەرییانه‌ی که ناوی مانگه‌کانی له دهقه‌کانی ئەم توێژینه‌وه‌یه‌دا دەرکه‌وتوو (ئاماده‌کردنی: توێژەر)

	ئیریساکریگ			ئومما	پوزریش-داگان، ئور، گەرشانە (پیش سالی سێیه‌می فەرمانه‌وایی شو-سین)	پوزریش-داگان، ئور، گەرشانە (دوای سالی سێیه‌می فەرمانه‌وایی شو-سین)
ژ. مانگ	(Owen, <i>NISABA</i> 15, p. 72)	(Cohen 2015, p. 209)	(Ozaki 2016, p. 135)	(Cohen 2015, pp. 84-85)	(Cohen 2015, pp. 84-85)	(Sallaberger 2021, pp. 28-29)
I	šu-ġar-ra / šu-ġar-gal	šu-ġar-ra / šu-ġar-gal	šu-ġar-ra	še-kíg-ku ₅	maš-da-gu ₇	še-kíg-ku ₅
II	ġi ^s apin	ġi ^s apin	šu-ġar-gal	maš-da-gu ₇	zah _x -da-gu ₇	maš-kù-gu ₇ / mašda-gu ₇
III	kir ₁₁ -si-ak	kir ₁₁ -si-ak	ġi ^s apin	zah _x -da-gu ₇	u ₅ -bì-gu ₇	ŠEŠ-da-gu ₇
IV	ezem- ^d li ₉ -si ₄	ezem- ^d li ₉ -si ₄	ezem- ^d li ₉ -si ₄	u ₅ -bì-gu ₇	ki-sík- ^d nin-a-zu	u ₅ /ub-bì ^{mušen} -gu ₇
V	ezem-a-bi	ezem-a-bi	ezem-a-bi	ki-sík- ^d nin-a-zu	ezem- ^d nin-a-zu	ki-sík- ^d nin-a-zu
VI	gi-sig-ga	gi-sig-ga	gi-sig-ga	ezem- ^d nin-a-zu	á-ki-ti	ezem- ^d nin-a-zu
VII	ezem- ^d šul-gi	ezem- ^d šul-gi	ezem- ^d šul-gi	á-ki-ti	ezem- ^d šul-gi	á-ki-ti
VIII	ni- ^d en-líl-lá	ni- ^d en-líl-lá	ni- ^d en-líl-lá	ezem- ^d šul-gi	ezem- ^d šu- ^d suen	ezem- ^d šul-ge
IX	ezem-a-dara ₄	ezem-maḥ	kir ₁₁ -si-ak	ezem- ^d šu- ^d suen	ezem-maḥ	šu-eša / ezem- ^d Šu- ^d suen
X	ni-e-ga	ni-e-ga	ni-e-ga	ezem-maḥ	ezem-an-na	ezem-maḥ
XI	ezem-an-na	ezem-a-dara ₄	ezem-a-dara ₄	ezem-an-na	ezem-me-ki-gál	ezem-an-na
XII	še-gur ₁₀ -ku ₅	še-gur ₁₀ -ku ₅	še-gur ₁₀ -ku ₅	ezem-me-ki-gál	diri ezem-me-ki-gál	ezem-me-ki-gál

خشته ی ۴: لیستی ناوی مانگه‌کانی دهرکه‌وتوو له توپژینه‌وهکه و به‌راووردکرنیان به سالنامه‌ی ناوخویی شاره‌کانی سه‌رده‌می بنه‌ماله‌ی سینه‌می ئور (ناماده‌کردنی: توپژه‌ر)

ناوی مانگ	ئه‌ده‌ب Adab	نه‌یپوور Nippur (Ur III)	ئور Ur (Ur III)	گیرسو Girsu (Ur III)	پوزریش-داگان دوا‌ی شو-سین ۳ Puzriš-dagan	ئوما Umma	گه‌رشانه Garšana	ئیریساکریگ Irisagrig
iti ezem- ^d li ₉ -si ₄				۳		۹		۴
iti níg- ^d en-líl-la								۸
še-kíg-ku ₅	۱۲	۱۲	۱	۱۱	۱	۱	۱	۱۲
gi-sig-ga								۶
iti-ezem-a-dara ₄								۱۱
ezem- ^d šul-gi			۸			۱۰	۸	۷
ezem-an-na					۱۱		۱۱	
šeš-da-gu ₇			۳		۳		۳	
u ₅ -bí-kú					۴		۴	
maš-dà-gu ₇					۲		۲	
á-ki-ti	۵		۷		۷		۷	
ezem- ^d nin-a-zu					۶		۶	
ezem-me-ki-gál			۱۲		۱۲		۱۲	
kir ₁₁ -si-ak								۹
níg-e-ga								۱۰
ezem-a-bi								۵
ezem-a-dara ₄								۱۱
šu-gar-gal								۲
še-kar-ra-gál						۳		

خشته ی ۵: ناوی کلیشه میژووویهکان (ناوی سال) به پئی ریزبهندی کرۆتولوجی دهقهکانی توپژینه و دهقه
(ئامادهکردنی: توپژهر)

ژ. دهق و دیزهکە ی	میژوووهکە ی	ناوی سالهکان	ژ. مۆزهخانه ی دهقهکان	ریزبهندی دهقهکان
30: rev. 8	Š 45	mu ^d šul-gi lugal ur-bí-lum ^{ki} lu-lu-bu ^{ki} si-mu-ru-um ^{ki} ù kár-ḫar ^{ki} [aš-šè sag]- du-bi [šu búr-ra bí-ra-a]	SM.037745	۳۰
9: rev. 10	AS 2	mu ^d Amar- ^d Suen lugal-e ur-bí-lum ^{ki} mu-ḫul	SM.037286	۹
5: rev. 7	AS 7	mu ḫu-úḫ-nu-ri ^{ki} ba-ḫul	SM.040261	۵
4: rev. 13	AS 7	mu ḫu-úḫ-nu-ri ^{ki} ba-ḫul	SM.040488	۴
29: rev. 7	AS 8	mu en eridu ^{ki} ba-ḫun/ḫuḡ	SM.036001	۲۹
7: rev. 6	AS 8	mu en eridu ^{ki} ba-ḫun/ḫuḡ	SM.040378	۷
26: rev. 18	AS 9	mu en ^d nanna kar-zi-da ba-ḫun/ḫuḡ	SM.039191	۲۶
22: rev. 3	ŠS 6	mu ús-sa bàd mar-tu ba-dù mu ús-sa- bi	SM.036154	۲۲
17: rev. 12	ŠS 6	mu ^d Šu- ^d Suen-lugal uri ⁵ ^{ki} -ma-ke ₄ na- rú-a maḫ ^d en-líl ^d nin-líl-ra	SM.038823	۱۷
16: rev. 9	ŠS 7	mu ^d šu- ^d suen lugal uri ⁵ ^{ki} -ma-ke ₄ ma-da za-ša-li ^{ki} mu-ḫul	SM.038810	۱۶
19: rev. 7	ŠS 7	mu ^d šu- ^d suen lugal uri ⁵ ^{ki} -ma-ke ₄ ma-da za-ab-ša-li ^{ki} mu-ḫul	SM.039483	۱۹
21: rev. 13	ŠS 7	mu ^d šu- ^d suen lugal uri ⁵ ^{ki} -ma-ke ₄ ma-da za-ab-ša-li ^{ki} mu-ḫul	SM.039482	۲۱
23: rev. 3	ŠS 7	mu ^d šu- ^d suen lugal uri ⁵ ^{ki} -ma-ke ₄ ma-da za-ab-ša-li ^{ki} mu-ḫul	SM.038642	۲۳
18: rev. 9	ŠS 8	mu ^d Šu- ^d Suen lugal uri ⁵ ^{ki} -ma-ke ₄ má- gur ₈ maḫ ^d en-líl ^d nin-líl	SM.038873	۱۸
20: rev. 9	ŠS 8	mu ^d Šu- ^d Suen lugal uri ⁵ ^{ki} -ma-ke ₄ má- gur ₈ maḫ ^d en-líl ^d nin-líl	SM.039520	۲۰
10: rev. 7	ŠS 9	mu ^d šu- ^d suen lugal uri ⁵ ^{ki} -ma-ke ₄ é ^d šara-umma ^{ki} -ka mu-dù	SM.038721	۱۰
11: rev. 8	ŠS 9	mu ^d šu- ^d suen lugal uri ⁵ ^{ki} -ma-ke ₄ é ^d šara-umma ^{ki} -ka mu-dù	SM.038726	۱۱
12: rev. 10	ŠS 9	mu ^d šu- ^d suen lugal uri ⁵ ^{ki} -ma-ke ₄ é ^d šara-umma ^{ki} -ka mu-dù	SM.038820	۱۲
13: rev. 5	ŠS 9	mu ^d šu- ^d suen lugal uri ⁵ ^{ki} -ma-ke ₄ é ^d šara-umma ^{ki} -ka mu-dù	SM.038868	۱۳

14: rev. 7	ŠS 9	mu dšu-dsuen lugal uri ^{5ki} -ma-ke ₄ é dšara-umma ^{ki} -ka mu-dù	SM.039472	١٤
15: rev. 9	ŠS 9	mu dšu-dsuen lugal uri ^{5ki} -ma-ke ₄ é dšara-umma ^{ki} -ka mu-dù	SM.039602	١٥
25: rev. 6	ŠS 9	mu dšu-dsuen lugal uri ^{5ki} -ma-ke ₄ é dšara-umma ^{ki} -ka mu-dù	SM.038661	٢٥
1: rev. 20	IS 2	mu en dInanna unu(g) ^{ki} -ga máš-e ì-pàd	SM.037085	١
2: rev. 22	IS 2	mu en dInanna unu(g) ^{ki} -ga máš-e ì-pàd	SM.037284	٢
3: rev. 10	IS 2	mu en dInanna unu(g) ^{ki} -ga máš-e ì-pàd	SM.039883	٣
24: rev. 3	IS 2	mu en dInanna unu(g) ^{ki} -ga máš-e ì-pàd	SM.040560	٢٤
8: rev. 10	IS 2	mu en dInanna unu(g) ^{ki} -ga máš-e ì-pàd	SM.039965	٨
	-	-	SM.036019	٢٧
	-	-	SM.038349	٢٨
	-	-	SM.040094	٦

خشتهی ژماره (٦) یه که کانی قه باره: Units of Volume

<i>gur/ kurru</i>	<i>bariga/ parsiktu</i>	<i>bán/ sūtu</i>	<i>sila/ qū</i>	<i>gín/ šiqu</i>	ناوی یه که کانی قه باره
	← 5	← 6	← 10	← 60	
300 L	60 L	10 L	1 L	16.6 mL	هاوتای له پیوه ری ئیستادا (لیتر)

وهرگیراو له: **MesoCalc:** <http://baptiste.meles.free.fr/site/mesocalc.html>

خشتهی ئهركی نیردراوهکانی پاشا

خشتهی ۷: ئهركهکانی **Šulgi-mati** وهك نیردراوی پاشا له ئیریساگریگ (ئامادهکردنی: توێژهه)

وهرگیرانی Translation	ئهركهكهی Assignment	میژوههكهی Date	دهق Text	ژ.
كاتیك هاتن بۆ كۆكردنهوهی كریكاره-سهربازهكان بۆ خهرمان كوتانی جۆ	u ₄ erín še geš ra-ra zi-zi-dè im-e-re-ša-a	IS 2 IS 2 IS 2 IS 2 IS 2 IS 2 IS 2 IS 2	BDTNS 203135 NISABA 15, 0692 NISABA 15, 0693 NISABA 15, 0703 NISABA 15, 0704 NISABA 15, 0727 NISABA 15, 0752 NISABA 15, 0850 SM.037085	۱
كاتیك هاتن بۆ دروستکردنی په‌رستگای شو-سین	u ₄ é ^d š ^d u-suen dù-ù-dè im-e-re-ša-a	ŠS 2 ŠS 2	CUSAS 40, 0002 CUSAS 40, 1534	۲
كاتیك هاتن بۆ كۆكردنهوهی كریكاره-سهربازهكان بۆ دروینهی جۆ	u ₄ erín še gur ₁₀ - gur ₁₀ zi-zi-dè im-e-re-ša-a	IS 1 IS 1 IS 1 IS 1	CUSAS 40, 0290 IM.227444 NISABA 15, 0653 NISABA 15, 0655	۳
كاتیك هاتن بۆ كۆكردنهوهی كریكاره-سهربازهكان كه گورزه جۆیان له سه‌ر یهك كۆكردبووهوه	u ₄ erín še zàr tab-ba zi-zi-dè im-e-re-ša-a	IS 2 IS 2 IS 2	NISABA 15, 0697 NISABA 15, 0698 NISABA 15, 0118	۴
كاتیك هاتن بۆ كۆكردنهوهی ...	[u ₄ ....] zi-zi-dè im-e-re-ša-a	IS 2	NISABA 15, 0728	۵

خشتهی ۸: ئهركهکانی **Puzur-mama** وهك نیردراوی پاشا له ئیریساگریگ (ئامادهکردنی: توێژهه)

وهرگیرانی Translation	ئهركهكهی Assignment	میژوههكهی Date	دهق Text	ژ.
كاتیك هاتن بۆ كۆكردنهوهی كریكاره-سهربازهكان بۆ گیره‌کردنی جۆ	u ₄ erín še geš ra-ra zi-zi-dè im-e-re-ša-a	IS 2 IS 2 IS 2 IS 2 IS 2 IS 2 IS 2 IS 2 IS 2 IS 2 IS 2 IS 2 IS 2	BDTNS 203135 CUSAS 40, 0587 NISABA 15, 0692 NISABA 15, 0702 NISABA 15, 0703 NISABA 15, 0704 NISABA 15, 0705 NISABA 15, 0723 NISABA 15, 0724 NISABA 15, 0725 NISABA 15, 0728 NISABA 15, 0754 NISABA 15, 0850	۱

		IS 2	SM.037085	
کاتیک هاتن بۆ (کۆکردنه وهی) کریکار-سه ربازه کان بۆ گیره کردنی جۆ	u ₄ erín še geš ra-ra im-e-re-ša-a	IS 2	NISABA 15, 0700	۲
کاتیک هاتن بۆ کۆکردنه وهی کریکار-سه ربازه کان بۆ کونجی	u ₄ erín še še geš-i zi-zi-dè im-e-re-ša-a	IS 2	NISABA 15, 0691	۳
کاتیک هاتن بۆ کۆکردنه وهی کریکار-سه ربازه کان بۆ دروینهی جۆ	u ₄ erín še gur ₁₀ -gur ₁₀ zi-zi-dè im-e-re-ša-a	IS 1 IS 1	CUSAS 40, 0290 NISABA 15, 0655	۴
کاتیک هاتن بۆ کۆکردنه وهی کریکار-سه ربازه کان که گورزه جۆیان له سه ریه ک کۆکردبو وه	u ₄ erín še zàr tab-ba zi-zi-dè im-e-re-ša-a	IS 2 IS 2 IS 2 IS 2	CUSAS 40, 0291 NISABA 15, 0118 NISABA 15, 0697 NISABA 15, 0698 NISABA 15, 0699	۵
کاتیک هات بۆ بردنی ئه و جۆیهی (دانه وینه) که له سه ر زهوی بوو	u ₄ še sila-a gál-la è-dè im-gen-na-a	ŠS 5	NISABA 15, 0317	۶

خشتهی ژماره ۹: ئه رکه کانی **Ur-dublamaha** وه ک نیردراوی پاشا له ئیریساگریگ (ئاماده کردنی: توپژهر)

ژ.	دهق	میژوه کهی Date	وه سفی ئه رکه کهی Assignment	وه رگیرانی Translation
۱	CUSAS 40, 0774 NISABA 15, 0751	IS 1 IS 2	u ₄ ki-maš ^{ki} -šè ba-gen-na-a	کاتیک هات بۆ کیماش
۲	NISABA 15, 0653	ŠS 1	u ₄ ki lugal-má-gur ₈ -re-šè im-e-re-ša-a	کاتیک هاتن بۆ شوینی (چاوپیکه وتنی) Lugal- magur
۳	NISABA 15, 0821 NISABA 15, 0832 SM.037284	ŠS 2 IS 2 IS 2	u ₄ BĀD.AN ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-e-re-ša-a	کاتیک له دیره وه بۆ شوینی (چاوپیکه وتنی) پاشا هاتن
۴	SM.037085	IS 2	u ₄ ki-maš ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-gen-na-a	کاتیک له کیماشه وه بۆ شوینی (چاوپیکه وتنی) پاشا هات

خشتهی ژماره ۱۰: ئه رکه کانی **Dingir-kal** وه ک نیردراوی پاشا له ئیریساگریگ (ئاماده کردنی: توپژهر)

ژ.	دهق	میژوه کهی Date	ئه رکه کهی Assignment	وه رگیرانی Translation
۱	SM.037085	IS 2	u ₄ ki-maš ^{ki} -šè ba-gen-na-a	کاتیک هات بۆ کیماش
۲	CUSAS 40, 1842	ŠS 6	u ₄ ki lugal-ta kaskal-šè ba-re-e-[ša-a]	کاتیک له شوینی پاشا وه پۆشتن بۆ گه شته که بیان
۳	CUSAS 40, 1240 NISABA 15, 0743	IS 2 IS 2	u ₄ BĀD.AN ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-e-re-ša-a	کاتیک له دیره وه هاتن بۆ شوینی (چاوپیکه وتنی) پاشا

		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0747	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0775	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0837	
کاتیک له دیره وه هات بو شوینی (چاوپیکه وتنی) پاشا	u ₄ BĀD.AN ^{ki} -ta ki lugal-še ba-gen-na-a	IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0842	٤
کاتیک هاتن بو دیر	u ₄ BĀD.AN ^{ki} -še ba-e-re-ša-a	ŠS 5	<i>NISABA</i> 15, 0328	٥
کاتیک هاتن بو دیر	u ₄ [BĀD.AN] ^{ki} -še im-[e-re-ša-a]	IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0807	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0834	
کاتیک هات بو دیر	u ₄ BĀD.AN ^{ki} -še ba-gen-na-a	IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0698	٦
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0773	
کاتیک له کیماشه وه بو شوینی (چاوپیکه وتنی) پاشا هات	u ₄ ki-maš ^{ki} -ta ki lugal-še ba-gen-na-a	IS 2	Fs Civil90, 313-314 02	٧
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0754	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0804	
کاتیک هات بو ئیمیدنگیر	u ₄ im-dì-dingir ^{ki} -še ba-e-re-ša-a	AS 9	<i>NISABA</i> 15, 0142	٨
کاتیک هات بو خورتوم	u ₄ hu-ur-tum ^{ki} -še ba-gen-na-a	ŠS 5	<i>NISABA</i> 15, 0317	٩

خشته ی ژماره ١١: ئه رکه کانی *Hulal* وه ک نیردراوی پاشا له ئیریساکریگ (ئاماده کردنی: تویره ر)

Translation وه رگیرانی	Assignment ئه رکه که ی	میژوه که ی Date	دهق	ژ.
کاتیک هات بو گویدریژ (هیستر) ی زیگوم	u ₄ kaskal ^{anše} kúnga zi-gu ₅ -um-še im-gen-na-a	IS 2	Fs Civil90, 313-314 02	١
		IS 2	IM 226003	
		IS 2	IM 221951	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0725	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0726	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0728	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0730	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0731	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0732	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0738	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0752	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0753	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0754	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0755	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0765	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0766	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0767	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0768	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0769	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0804	
		IS 2	SM.037085	
کاتیک هاتن بو گویدریژ (هیستر) ی زیگوم	u ₄ kaskal ^{anše} kúnga zi-gu ₅ -um-še im-e-re-ša-a	IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0720	٢
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0721	

کاتیک هات بۆ پشکنینی گویدریتزهکانی دهشت	u ₄ anše-edin-na igi du ₈ -dè im- gen-na-a	ŠS 5	NISABA 15, 0327	۳
کاتیک هاتن بۆ (شاری) خورتی	u ₄ hu-ur-tiki-šè im-e-re-ša-a	ŠS 5	NISABA 15, 0331	۴

خشتهی ژماره ۱۲: ئهركهكانی *tāb-lli* وهك نیردراوی پاشا له ئیریسایرگ (ئامادهکردنی: توێژهه)

وهرگیرانی Translation	ئهركهكهی Assignment	میژوووهكهی Date	دهق Text	ژ.
کاتیک هات بۆ (دابینکردنی) پیداویستییهکانی لهنگه رگه ی به له می شاهانه	u ₄ níg-gù-dé mar-sa má-lugal-ka- šè im-gen-na-a	IS 1 IS 2 IS 2 IS 2 IS 2	NISABA 15, 0585 NISABA 15, 0753 NISABA 15, 0755 NISABA 15, 0756 NISABA 15, 0790 SM.037284	۱
کاتیک هاتن بۆ رۆنی کونجی و خوری	u ₄ i-geš ù siki-šè im-e-re-ša-a	AS 9	NISABA 15, 0170	۲

خشتهی ژماره ۱۳: ئهركهكانی *Ušur-urbašū* وهك نیردراوی پاشا له ئیریسایرگ (ئامادهکردنی: توێژهه)

وهرگیرانی Translation	ئهركهكهی Assignment	میژوووهكهی Date	دهق Text	ژ.
کاتیک هات بۆ شوینی (چاوپیکه وتنی) ensí	u ₄ ensí-ka-šè im-gen-na-a	IS 2	SM.037085	۱
کاتیک هاتن بۆ دیر	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -šè ba-e-re-ša-a	ŠS 6	CUSAS 40, 0658	۲
کاتیک هات بۆ خوتوم	u ₄ hu-ut-tum ^{ki} -šè ba-gen-na-a	IS 1	Fs Salvini 371-375 01	۳

خشتهی ۱۴: کاری *Adad-bani* وهك نیردراوی پاشا له ئیریسایرگ (ئامادهکردنی: توێژهه)

وهرگیرانی Translation	ئهركهكهی Assignment	میژوووهكهی Date	دهق Text	ژ.
کاتیک هات بۆ دیر	u ₄ BĀD.AN ^{ki} -šè ba-gen-na	IS 1 IS 2	CUSAS 40, 0873 SM.037085	۱
کاتیک له دیره وه هاتن	u ₄ BĀD.AN ^{ki} -ta ba-e-re-ša-a	ŠS 3	NISABA 15, 0253	۲
کاتیک هاتن بۆ کوکردنه وهی کریکاره-سه ربازه کان بۆ خرمان کوستانی جو	u ₄ erín še geš ra-ra zi-zi-dè im-e- re-ša-a	ŠS 2	NISABA 15, 0222	۳

		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0756	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0806	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0807	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0816	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0817	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0820	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0821	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0822	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0823	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0832	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0833	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0834	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0835	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0836	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0837	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0838	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0839	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0840	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0842	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0843	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0850	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0851	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0852	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0853	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0854	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0855	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0858	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0866	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0888	
		-	<i>NISABA</i> 15, 1020	
		IS 2	<i>NISABA</i> 15, 1159	
		IS 2	SM.037284	
		IS 2	SM.4644	
کاتیک هاتن بۆ شوینی (چاوپیکه و تنی) پاشا	u ₄ ki ensí-ka-šè im-e-re-ša-a	IS 2	<i>CUSAS</i> 40, 0325	۲
	u ₄ numun šúm-sikil-šè im-e-re-ša-a	AS 8	<i>CUSAS</i> 40, 0367	۳
کاتیک له کیماشه وه هاتن، بۆ شوینی (چاوپیکه و تنی) پاشا	u ₄ ki-maš ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-e-re-ša-a	IS 1	<i>CUSAS</i> 40, 0615	۴
کاتیک له دیره وه هاتن، بۆ شوینی (چاوپیکه و تنی) پاشا	u ₄ BĀD.AN ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-e-re-ša-a	ŠS 8	<i>CUSAS</i> 40, 1786	۵
کاتیک هات بۆ زیتیان	u ₄ zi-ti-an ^{ki} -šè ba-gen-na-a	IS 1	Fs Salvini 371-375 01	۶
کاتیک بۆ ریگای گویدریژی پاشا هاتن	u ₄ kaskal anše-lugal-šè im-e-re-ša-a	IS 1	Fs Salvini 371-375 01	۷

کاتیک له گهل (ټهوان) هات بو شوینی شازاده - <i>Palašu-rama's</i>	u ₄ ki pá-la-šu-ra-ma dumu-munus lugal-še mu-da-gen-na-a	ŠS 5	<i>NISABA</i> 15, 0319	۸
--	--	------	------------------------	---

خشته ی ژماره ۱۷: کاره کانی **Akalla** وهک نیردراوی پاشا له ئیریساگریگ (ناماده کردنی: توپژهر)

وهرگیرانی Translation	ټه رکه که ی Assignment	میژووه که ی Date	دهق Text	ژ.
کاتیک پوشت بو شاری دیر	u ₄ BĀD.AN ^{ki} -še ba-gen-na-a	IS 1	<i>CUSAS</i> 40, 0424	۱
کاتیک پوشتن بو شاری دیر	u ₄ BĀD.AN ^{ki} -še ba-e-re-ša-a	ŠS 3 IS 2 IS 2	<i>NISABA</i> 15, 0243 <i>NISABA</i> 15, 0821 SM.037284	۲
کاتیک له شاری دیره وه هاتن بو شوینی (چاوپیکه تنی) پاشا	u ₄ BĀD.AN ^{ki} -ta ki lugal-še ba-e-re-ša-a	ŠS 9	<i>NISABA</i> 15, 0520	۳

خشته ی ۱۸: ټه رکی **Lu šalim** وهک نیردراوی پاشا له ئیریساگریگ (ناماده کردنی: توپژهر)

وهرگیرانی Translation	ټه رکه که ی Assignment	میژووه که ی Date	دهق Text	ژ.
کاتیک هاتن بو دیر کاتیک هات بو دیر	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -še ba-e-re-ša-a u ₄ BĀD-AN ^{ki} -še ba-gen-na-a	IS 2 ŠS 5 IS 2 IS 2 IS 2	<i>CUSAS</i> 40, 1520 <i>NISABA</i> 15, 0325 <i>NISABA</i> 15, 0821 <i>NISABA</i> 15, 0866 <i>NISABA</i> 15, 0872	۱
کاتیک له دیره وه هاتن بو شوینی (چاوپیکه وتنی) پاشا	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -ta ki lugal-še ba-gen-na-a	IS 2	<i>CUSAS</i> 40, 0372	۲
کاتیک هات بو کیماش	u ₄ ki-maš ^{ki} -še ba-gen-na	ŠS 7	<i>CUSAS</i> 40, 0417	۳
کاتیک هاتن بو گوشتی ووردکراو	u ₄ uzu-dar-e im-e-re-ša-a	IS 1 IS 1	<i>CUSAS</i> 40, 0774 <i>CUSAS</i> 40, 1375	۴
کاتیک هاتن بو جومالکردنی (پاککردنه وهی) زهوی	u ₄ saḥar zi-zi-dè im-e-re-ša-a u ₄ erín saḥar zi-zi-dè im-e-re-ša-a	IS 1 IS 1	<i>CUSAS</i> 40, 0916 <i>NISABA</i> 15, 0653	۵
کاتیک هاتن بو ناماده کردنی نان	u ₄ indà sa gi ₄ -gi ₄ -dè im-gen-na-a	ŠS 7 ŠS 7	<i>CUSAS</i> 40, 0949 <i>CUSAS</i> 40, 1779	۶
کاتیک هاتن بو کهره	u ₄ i-nun-še im-gen-na-a	IS 2	<i>CUSAS</i> 40, 1240	۷
کاتیک هاتن بو لای پاشا	u ₄ lugal-še im-e-re-ša-a	AS 8	<i>NISABA</i> 15, 0079	۸
کاتیک هاتن بو گرتنی کریکار- سه ربازان، خزمه تکاری کوشک	u ₄ zāh ARĀD-é-gal dab ₅ -ba-dè im-gen-na-a	AS 8	<i>NISABA</i> 15, 0103	۹

کاتیک هاتن بۆ کۆکردنه وهی کرێکاره-سه ربازه کان بۆ دروینهی جۆ	u ₄ erín še gur ₁₀ - gur ₁₀ zi-zi-dè im-e-re-ša-a	AS 9	NISABA 15, 0144	۱۰
کاتیک هات بۆ گرتنی چهته کان	u ₄ lú sa-gaz dab ₅ -ba-dè im-gen-na-a	IS 1	NISABA 15, 0574	۱۱
کاتیک هات بۆ سکرتری سکا لاکار	u ₄ maškim lú di-da-ka-šè im-gen-na-a	IS 1	NISABA 15, 0620	۱۲

خشتهی ۱۹: کاری **Namhani** وهک نیردراوی پاشا له ئیریساگریگ (ئاماده کردنی: توێژهه)

وهرگیرانی Translation	ئه رکه که ی Assignment	میژوو ده که ی Date	دهق Text	ژ.
کاتیک هاتن بۆ دیر	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -šè ba-e-re-ša-a	ŠS 1	NISABA 15, 0196	۱
کاتیک هاتن بۆ کیماش	u ₄ ki-maš ^{ki} -šè ba-e-re-ša-a	AS 8 AS 8	CUSAS 40, 0544 NISABA 15, 0099	۲
کاتیک هات بۆ کیمو مالی (رووپینوی) کیلگه که	u ₄ a-šà nigin-dè im-gen-na-a	AS 8	NISABA 15, 0103	۴
کاتیک هاتن بۆ جۆمال کردنی (پاک کردنه وهی) زهوی	u ₄ saḥar zi-zi-dè im-e-re-ša-a	IS 1	NISABA 15, 0638	۵
کاتیک هاتن بۆ شوینی (چاوپیکه وتنی) ensí	u ₄ ki ensí-ka-šè im-e-re-ša-a	IS 2 IS 2	NISABA 15, 0820 SM.037284	۶
کاتیک له دیره وه هاتن بۆ شوینی (چاوپیکه وتنی) پاشا	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -ta u ₄ ki lugal-šè ba-e-re-ša-a	IS 2	NISABA 15, 0821	۷
کاتیک هات بۆ هینانی دانه ویله	u ₄ še-šè im-gen-na-a	ŠS 1	SM.4651	۸

خشتهی ۲۰: ئه رکه که کان **Ili-šipti** وهک نیردراوی پاشا له ئیریساگریگ (ئاماده کردنی: توێژهه)

وهرگیرانی Translation	ئه رکه که ی Assignment	میژوو ده که ی Date	دهق Text	ژ.
کاتیک له دیره وه هاتن بۆ شوینی (چاوپیکه وتنی) پاشا	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-e-re-ša-a	IS 2 IS 2	NISABA 15, 0821 SM.037284	۱
کاتیک له کیماش وه هاتن بۆ شوینی (چاوپیکه وتنی) پاشا	u ₄ ki-maš ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-e-re-ša-a	IS 1	NISABA 15, 0651	۲
کاتیک هات بۆ کیماش	u ₄ ki-maš ^{ki} -šè ba-gen-na-a	IS 1	NISABA 15, 0595	۳
کاتیک هات بۆ خارش	u ₄ ḥa-ar-šī ^{ki} -šè ba-e-re-ša-a	IS 1	NISABA 15, 0562	۴

خشته ی ۲۱: ئه‌رکه‌کانی **Ur-baba** وه‌ک نیردرای پاشا له ئیریساگریگ (ئاماده‌کردنی: توێژه‌ر)

ژ.	دهق Text	میژوو‌ه‌که‌ی Date	ئه‌رکه‌که‌ی Assignment	وه‌رگیرانی Translation
۱	CUSAS 40, 0141	AS 8	u ₄ ki da-da-ni-še im-e-re-ša-a	کاتیگ هات بۆ شوینی (چاوپیکه‌وتنی) دادانی
۲	CUSAS 40, 0277 CUSAS 40, 1843	IS 1 IS 1	1) u ₄ ki ensí-ka-še im-gen-na-a 2) u ₄ ki ensí-ka-še im-e-re-ša-a	۱) کاتیگ هات بۆ شوینی (چاوپیکه‌وتنی) ensí ۲) کاتیگ هاتن بۆ شوینی (چاوپیکه‌وتنی) ensí
۳	CUSAS 40, 1113	IS 1	u ₄ ki lugal-še im-e-re-ša-a	کاتیگ هاتن بۆ شوینی (چاوپیکه‌وتنی) پاشا
۴	CUSAS 40, 0290 NISABA 15, 0653 NISABA 15, 0655	IS 1 IS 1 IS 1	u ₄ erín še gur ₁₀ -gur ₁₀ zi-zi-dè im-e-re-ša-a	کاتیگ هاتن بۆ کوکرده‌وه‌ی کریکاره-سه‌ربازه‌کان بۆ دروینه‌ی جۆ
۵	CUSAS 40, 0291 NISABA 15, 0698	IS 2 IS 2	u ₄ erín še zàr tab-ba zi-zi-dè im-e-re-ša-a	کاتیگ هاتن بۆ کوکرده‌وه‌ی کریکاره-سه‌ربازه‌کان که گورزه جۆیان له‌سه‌ر یه‌ک کوکرده‌بووه‌وه
۶	NISABA 15, 0691	IS 2	u ₄ erín še geš-ì zi-zi-dè im-e-re- ša-a	کاتیگ هاتن بۆ کوکرده‌وه‌ی کریکاره-سه‌ربازه‌کان بۆ کونجی
۷	CUSAS 40, 0703	AS 8	u ₄ BÀD-AN ^{ki} -še ba-e-re-ša-a	کاتیگ هاتن بۆ دیر
۸	CUSAS 40, 1793	ŠS 7	u ₄ BÀD-AN ^{ki} -še im-gen-na-a	کاتیگ هات بۆ دیر
۹	CUSAS 40, 0830	AS 8	u ₄ eréš{sar}<ki>-še im-gen-na- a	
۱۰	CUSAS 40, 0953	IS 2	u ₄ maškim lú di-da-ka-še im- gen-na-a	کاتیگ هات بۆ سکرتری سکالاکار
۱۱	Fs Salvini 371-375 01	IS 1	u ₄ še-še im-e-re-ša-a	کاتیگ هاتن بۆ جۆ (دانه‌ویلّه)
۱۲	NISABA 15, 0651	IS 1	u ₄ níg-gur ₁₁ en-um-ì-lí-še im- gen-na-a	کاتیگ هات بۆ خواهن‌دریتی <i>Enum-ili</i>
۱۳	SM.037284	IS 2	u ₄ BÀD-AN ^{ki} ki lugal-še ba-e- re-ša-a	کاتیگ له‌دیره‌وه‌هاتن بۆ شوینی (چاوپیکه‌وتنی) پاشا

خشته ی ۲۲: ئه‌رکه‌کانی **Ahu-šuni** وه‌ک نیردرای پاشا (ئاماده‌کردنی: توێژه‌ر)

ژ.	دهق Text	میژوو‌ه‌که‌ی Date	ئه‌رکه‌که‌ی Assignment	وه‌رگیرانی Translation
۱	CUSAS 03, 1490 NISABA 15, 0770 NISABA 15, 0771 NISABA 15, 0772	IS 2 IS 2 IS 2 IS 2	u ₄ ki ensí-ka-še im-gen-na-a	کاتیگ هات بۆ شوینی (چاوپیکه‌وتنی) پاشا

کاتیک هاتن بۆ دیر	u ₄ BÁD.AN ^{ki} -šè ba-e-re-ša-a	IS 2 AS 8	CUSAS 40, 0496 CUSAS 40, 1850	۲
کاتیک هات بۆ کیماش	u ₄ ki-maš ^{ki} -šè ba-gen-na-a	ŠS 7	CUSAS 40, 0612	۳
کاتیک له دیرهوه هاتن، بۆ شوینی (چاوپیکهوتنی) پاشا	u ₄ BÁD.AN ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-e-re-ša-a	ŠS 7	CUSAS 40, 0884	۴
کاتیک هاتن بۆ دینیکتوم	u ₄ di-ni-ik-tum ^{ki} -šè ba-e-re-ša-a	IS 2	SM.037284	۵
کاتیک هاتن بۆ خەرمان کوتین	u ₄ še geš ra-ra zi-zi-dè im-gen-na-a	IS 2	IM 226003	۶

خشتهی ۲۳: ئەرکهکانی **Šu-Šulgi** وهک نیردرای پاشا له شاری ئیریساگریگ (ئامادهکردنی: توپزهەر)

Translation وەرگیرانی	Assignment ئەرکهکهی	میژوووهکهی Date	Text دهق	ژ.
کاتیک هاتن بۆ کۆکردنهوهی کریکارسهربازهکان بۆ دروینهی جۆ	u ₄ erín še gur ₁₀ -gur ₁₀ zi-zi-dè im-e-re-ša-a	IS 1 IS 1 IS 1 IS 1 IS 1	CUSAS 40, 0005 NISABA 15, 0557 NISABA 15, 0558 NISABA 15, 0563 NISABA 15, 0584	۱
کاتیک هات بۆ شوینی (چاوپیکهوتنی) ensí	u ₄ ensí-ka-šè im-gen-na-a	IS 1 IS 1	CUSAS 40, 1519 NISABA 15, 0561	۲
کاتیک هاتن بۆ برویش	u ₄ dabin-šè im-e-re-ša-a	ŠS 2	NISABA 15, 0216	۳
کاتیک هات بۆ لای سکریتی سکااکار	u ₄ maškim lú-di-da-ka-šè im-gen-na-a	IS 2	SM.037284	۴

خشتهی ۲۴: ئەرکهکانی **Erranui'd** وهک نیردرای پاشا له ئیریساگریگ (ئامادهکردنی: توپزهەر)

Translation وەرگیرانی	Assignment ئەرکهکهی	میژوووهکهی Date	Text دهق	ژ.
کاتیک هاتن بۆ لای سکریتی سکااکار	u ₄ maškim lú di-da-ka ba-e-re-ša-a	IS 2 IS 2	CUSAS 40, 1454 NISABA 15, 0785	۱
کاتیک هاتن بۆ کیماش	u ₄ ki-maš ^{ki} -šè ba-e-re-ša-a	ŠS 7	CUSAS 40, 0421	۲
کاتیک هاتن بۆ شوینی (چاوپیکهوتنی) ensí	u ₄ ki ensí-ka-šè im-e-re-ša-a	IS 2	SM.037284	۳
کاتیک هات بۆ پيشالی خورما	u ₄ mangaga-šè[im-gen-na-a]	AS 8	CUSAS 40, 1465	۴
کاتیک هات بۆ کیتومالی (رووپییوی) کیلگهکه	u ₄ a-šà nigin-dè im-e-re-ša-a	AS 9	NISABA 15, 0143	۵
کاتیک هاتن بۆ پونی کونجی و خوری	u ₄ ì-geš ù siki-šè im-e-re-ša-a	AS 9	NISABA 15, 0170	۶

خشته ی ۲۵: ئه ركه كانى *Urmeda* وهك نيردراوى پاشا له ئيريساگرىگ (ئاماده كردنى: تويزهر)

ژ.	دهق Text	میزوووه كەى Date	ئه ركه كەى Assignment	وه رگيرانى Translation
۱	NISABA 15, 0743	IS 2	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-e-re-ša-a	كاتىك له ديره وه هاتن بو شويى (چاوپيكه وتنى) پاشا
۲	SM.037284	IS 2	u ₄ ensí-ka-šè im-e-re-ša-a	كاتىك هات بو شويى (چاوپيكه وتنى) ensí

خشته ی ۲۶: ئه ركه كانى *Puzur-Eštar* وهك نيردراوى پاشا له ئيريساگرىگ (ئاماده كردنى: تويزهر)

ژ.	دهق Text	میزوووه كەى Date	ئه ركه كەى Assignment	وه رگيرانى Translation
۱	CUSAS 40, 0105 CUSAS 40, 0641 CUSAS 40, 1112 NISABA 15, 0559 NISABA 15, 0768 NISABA 15, 0776 SM.039883	IS 2 IS 2 AS 8 IS 1 IS 2 IS 2 IS 2	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -šè ba-e-re-ša-a	كاتىك هاتن بو دير
۲	NISABA 15, 0872	IS 2	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-e-re-ša-a	كاتىك له ديره وه هاتن بو شويى (چاوپيكه وتنى) پاشا
۳	NISABA 15, 0651	IS 1	u ₄ ki-maš ^{ki} -šè ba-gen-na-a	كاتىك هات بو كيماش
۴	CUSAS 40, 0212	IS 1	u ₄ maškim lú di-da-ka-šè im-gen-na-a	كاتىك هات بو سكرتيرى سكالاکار / بهرپرسى دادوهرى
۵	CUSAS 40, 0258	AS 8	u ₄ gu ₄ šabra-e-ne igi du ₈ -dè im-e-re-ša-a	كاتىك هات بو پشكنينى گای چاوديرى كيلگه كان
۶	NISABA 15, 0650	IS 1	u ₄ siki-šè im-gen-na-a	كاتىك هات بو خورى
۷	IM.202736/2	ŠS 7	u ₄ zi-ti-an ^{ki} -ta ki-ki lugal-šè ba-gen-na-a	كاتىك له زيتيانه وه هات بو شويى (چاوپيكه وتنى) پاشا

خشته ی ۲۷: ئه ركه كانى *Idi-Illum* وهك نيردراوى پاشا له ئيريساگرىگ (ئاماده كردنى: تويزهر)

ژ.	دهق Text	میزوووه كەى Date	ئه ركه كەى Assignment	وه رگيرانى Translation
۱	CUSAS 40, 0566 CUSAS 40, 1479 NISABA 15, 0242	ŠS 8 ŠS 5 ŠS 3	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-gen-na-a	كاتىك له ديره وه هات بو شويى (چاوپيكه وتنى) پاشا
۲	CUSAS 40, 0050 CUSAS 40, 0641 NISABA 15, 0059 SM.039883	ŠS 4 IS 2 AS 7 IS 2	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -šè ba-gen-na-a u ₄ BĀD-AN ^{ki} -šè ba-e-re-ša-a	كاتىك هات بو شارى دير كاتىك هاتن بو شارى دير
۳	CUSAS 40, 0838	AS 8	u ₄ ki-maš ^{ki} -šè ba-gen-na	كاتىك هات بو كيماش

کاتیک هاتن بۆ کیماش	u ₄ ki-maš ^{ki} -šè ba-e-re-ša-a	AS 7	SM.040488	٤
کاتیک هات بۆ خارشى	u ₄ ḥa-ar-š ⁱ ^{ki} -šè ba-gen-na	ŠS 4	CUSAS 40, 0877	٥
کاتیک هات بۆ تال (حه بلی) پیشالی خورما	u ₄ šu-sar mangaga-šè im-gen-na-a	ŠS 6 ŠS 5	CUSAS 03, 1478 CUSAS 40, 0971	٦
کاتیک هات بۆ گرتنى کریکار و خزمه تکاره هه لاتوو هکان کوشک	u ₄ erín zàḥ ARÁD é-gal dab ₅ -ba-dè im-gen-na-a	SŠ 2	CUSAS 40, 1602	٧
کاتیک هاتن بۆ شوینی (چاوپیکه وتنى) دادانى	u ₄ ki da-da-ni-šè im-e-re-ša-a	AS 8	CUSAS 40, 0141	٨
کاتیک هات بۆ (گرتنى) چه ته کان	u ₄ lú <sa-gaz> gaz-dè im-gen-na-a	ŠS 6	CUSAS 40, 0695	٩
کاتیک هاتن بۆ رووپییوی کیلگه کان	u ₄ a-šà nigin-dè im-e-re-ša-a	AS 7 AS 7 AS 7	NISABA 15, 0039 NISABA 15, 0040 CUSAS 40, 0217	١٠
کاتیک هات بۆ شوینی (چاوپیکه وتنى) ensí	u ₄ ki ensí-<ka>-šè im-gen-na-a	ŠS 9	NISABA 15, 0512	١١
کاتیک هاتن بۆ شوینی (چاوپیکه وتنى) ensí	u ₄ ki ensí-ka-šè im-e-re-ša-a	IS 2 IS 2 IS 2 IS 2	NISABA 15, 0690 NISABA 15, 0694 NISABA 15, 0707 NISABA 15, 0850	١٢

خشته ی ٢٨: ئه رکه کانی *Dan-Ili* وه ک نیردراوی پاشا له ئیریساگریگ (ئاماده کردنی: توێژهر)

Translation	Assignment	میژوو هکە ی Date	دهق Text	ژ.
کاتیک له دیره وه هاتن بۆ شوینی (چاوپیکه وتنى) پاشا	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-e-re-ša-a	IS 2 IS 2 AS 7	CUSAS 40, 0216 CUSAS 40, 0641 NISABA 15, 0045 SM.039883	١
کاتیک هات بۆ پاسه وانیکردنی رۆنی کونجی	u ₄ en-nu še-geš-i-šè im-gen-na-a	ŠS 7 ŠS 7	CUSAS 40, 0403 CUSAS 40, 0885	٢
کاتیک هات بۆ کیماش	u ₄ ki-maš ^{ki} -šè ba-gen-na	ŠS 9	NISABA 15, 0479	٣

خشته ی ٢٩: ئه رکه کانی *Idi-Suen* وه ک نیردراوی پاشا له ئیریساگریگ (ئاماده کردنی: توێژهر)

Translation	Assignment	میژوو هکە ی Date	دهق Text	ژ.
کاتیک له دیره وه هاتن بۆ شوینی (چاوپیکه وتنى) پاشا	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-e-re-ša-a	IS 2 IS 1 IS 2 IS 2 IS 2	SM.039883 CUSAS 40, 0199 CUSAS 40, 0641 NISABA 15, 0727 NISABA 15, 0772	١

کاتیک هات بۆ دیر	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -šè ba-gen-na-a	ŠS 8 IS 2	CUSAS 40, 0566 NISABA 15, 0701	۲
کاتیک دهقه میخیه که ی سه روک وهزیرانیان له شاره وه هینا بۆ شار	u ₄ dub sukkal-mah iri ^{ki} -ta iri ^{ki} -šè mu-de ₆ -ša-a	IS 1 IS 1	CUSAS 40, 0033 NISABA 15, 0618	۳
کاتیک هات دهریاوان	u ₄ má-lah ₅ -šè im-gen-na-a	ŠS 8	CUSAS 40, 0169	۵
کاتیک له سیگراشیوه هاتن بۆ شوینی (چاوپیکه وتنی) پاشا	u ₄ si-ig-ra-šè ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-gen-na-a	IS 1 IS 1 IS 1	CUSAS 40, 0184 CUSAS 40, 0653 NISABA 15, 0575	۶
کاتیک هات بۆ سکرتری سکا لاکار	u ₄ maškim lú di-da-ka-šè im-gen-na-a	ŠS 2	NISABA 15, 0215	۷
کاتیک گای بۆ کوشک هینا له سیماشکوم	u ₄ gu ₄ si-maš-kum ^{ki} -ta é-gal-šè mu-la-ḫa-a	IS 1 IS 1	CUSAS 40, 0564 NISABA 15, 0619	۸

خشته ی ۳۰: ئه رکه کانی **Ur-Šulpae** وهک یاریده دهری سه روک وهزیر له ئیریساگریگ (ئاماده کردنی: تویدهر)

وهرگیرانی Translation	ئه رکه که ی Assignment	میژوهه که ی Date	دهق Text	ژ.
کاتیک له کیماشه وه هاتن بۆ شوینی (چاوپیکه وتنی) پاشا	u ₄ ki-maš ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-e-re-ša-a	IS 2	CUSAS 40, 0103	۱
کاتیک هاتن بۆ کیماش	u ₄ ki-maš ^{ki} -šè ba-e-re-ša-a	IS 1	NISABA 15, 0600	۲
کاتیک هات بۆ شوینی (چاوپیکه وتنی) پاشا	u ₄ ki lugal-šè [im-gen-na-a]	IS 2	NISABA 15, 0738	۳
کاتیک هات بۆ کیومالی (پروپینی) کینگه که	u ₄ a-ša nigin-dè im-gen-na-a	IS 1 IS 1 IS 1 IS 1 IS 1 IS 1 IS 1 IS 2 IS 2	CUSAS 40, 0398 CUSAS 40, 1568 CUSAS 40, 1581 NISABA 15, 0576 NISABA 15, 0774 NISABA 15, 0779	۴
کاتیک هاتن بۆ کیومالی (پروپینی) کینگه که	u ₄ a-ša nigin-dè ba-e-re-ša-a	IS 1 IS 1 IS 1	CUSAS 40, 0337 CUSAS 40, 0277 CUSAS 40, 0188	۵
کاتیک هاتن بۆ کۆکردنه وه ی سه رباژ-کرینکاره کان له کوشک بۆ (پاککردنه وه ی) قور و لیته له که نالی ماما شه رپرات	u ₄ erin ša é-gal sahar ⁱ⁷ ma-ma-šar-ra-at zi-zi-dè im-e-re-ša-a	IS 2	CUSAS 40, 0641	۶
کاتیک هات بۆ دیر	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -šè im-gen-na-a	IS 2 AS 8	CUSAS 40, 1454 CUSAS 40, 1465	۷
کاتیک هاتن بۆ دیر	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -šè ba-e-re-ša-a	IS 2	NISABA 15, 0839	۸

کاتیک له دیره وه هات بۆ شوینی (چاوپیکه وتنی) پاشا	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-gen-na-a	IS 2	NISABA 15, 0780	۹
کاتیک کویدریژ (هیستی) ی زیگوم دیاریکرا بوون	u ₄ anše kúnga zi-gu ₅ -um gub-ba	AS 8	NISABA 15, 0129	۱۰
کاتیک هات بۆ سکرتری سکا لاکار	u ₄ maškim lú di-da-ka-šè im-gen-na-a	IS 1 IS 1	NISABA 15, 0577 CUSAS 40, 0317	۱۱
کاتیک هاتن بۆ کۆکردنه وهی کریکار سه ربازه کان بۆ گیره کردنی جز	u ₄ erín še geš ra-ra zi-zi-dè im-gen-na-a	IS 1	CUSAS 40, 0077	۱۲

خشته ی ۳۱: ئه رکه کانی **Ur-gešgigir** وهک نیردراوی پاشا له ئیریساکریگ (ئاماده کردنی: توێژه ر)

وهرگیرانی Translation	ئه رکه کە ی Assignment	میژوهه کە ی Date	دهق Text	ژ.
کاتیک هات بۆ پۆن (که ره)	u ₄ i-nun-šè im-gen-na-a	IS 2 IS 1 IS 2 IS 1 ŠS 7 IS 2 IS 2 IS 2 IS 2 IS 2 IS 2	BDTNS 203135 CUSAS 40, 0062 CUSAS 40, 0291 CUSAS 40, 0318 CUSAS 40, 0477 NISABA 15, 0690 NISABA 15, 0691 NISABA 15, 0692 NISABA 15, 0693 NISABA 15, 0698 NISABA 15, 0850	۱
کاتیک هاتن بۆ کۆکردنه وهی سه رباز-کریکاره کان له کۆشک بۆ (پاککردنه وهی) قور و لیته له که نالی ماما شه رپرات	u ₄ erín šà é-gal sahar i ⁷ ma-ma-šar-ra-at zi-zi-dè im-e-re-ša-a	IS 2 IS 2 IS 2 IS 2 IS 2	CUSAS 40, 0372 CUSAS 40, 0641 CUSAS 40, 1520 NISABA 15, 0742 NISABA 15, 0743 SM.039883	۲
کاتیک له دیره وه هاتن بۆ شوینی (چاوپیکه وتنی) پاشا	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-e-re-ša-a	AS 8	CUSAS 40, 0360	۳
کاتیک له دیره وه هات بۆ شوینی (چاوپیکه وتنی) پاشا	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-gen-na-a		IM.206788	۴
کاتیک هاتن بۆ دیر	u ₄ BĀD-AN ^{ki} -šè ba-e-re-ša-a	IS 2	CUSAS 40, 0734	۵

خشته ی ۳۲: ئه رکه کانی **Ilum-súbani** وهک نیردراوی پاشا له ئیریساکریگ (ئاماده کردنی: توێژه ر)

وهرگیرانی Translation	ئه رکه کە ی Assignment	میژوهه کە ی Date	دهق Text	ژ.
کاتیک هاتن بۆ کۆکردنه وهی سه ربازه-کریکاره کان له کۆشک	u ₄ erín šà é-gal sahar i ⁷ ma-ma-šar-ra-at zi-zi-dè im-e-re-ša-a	IS 2 IS 2	CUSAS 40, 0641 SM.039883	۱

بۇ (پاککردنه و لادانی) قور و لیته له که نالی ماما-شه پرات				
--	--	--	--	--

خشته ی ۳۳: ئه رکه کانی **Inah-Ilum** وهک نیردراوی پاشا له ئیریساگریگ (ئاماده کردنی: توپژهر)

ژ.	دهق Text	میژووه که ی Date	ئه رکه که ی Assignment	وه رگی رانی Translation
۱	<i>NISABA</i> 15, 0576 <i>NISABA</i> 15, 0577	IS 1 IS 1	u ₄ erín udu ur ₄ -dè zi-zi-dè im-e-re-ša-a	کاتیک هاتن بۇ کو کردنه وه ی سه ربا ز-کریکاره کان بۇ برینه وه ی مه ر
۲	<i>CUSAS</i> 40, 0105	IS 2	u ₄ BÀD-AN ^{ki} -šè ba-e-re-ša-a	کاتیک هاتن بۇ شاری دیر
۳	<i>NISABA</i> 15, 0729	IS 2	u ₄ ki-maš ^{ki} -šè ba-gen-na	کاتیک هات بۇ کیماش

خشته ی ۳۴: ئه رکه کانی **Martu-saga** وهک نیردراوی پاشا له ئیریساگریگ (ئاماده کردنی: توپژهر)

ژ.	دهق Text	میژووه که ی Date	ئه رکه که ی Assignment	وه رگی رانی Translation
۱	<i>CUSAS</i> 40, 1910 <i>NISABA</i> 15, 0103	AS 7 AS 8	u ₄ erín zàh lú iri-sa ₁₂ -rig ^{ki} im-gen-na-a	کاتیک هات بۇ گرتنی سه ربا ز- کریکاره هه لاتووه کان، پیاوانی ئیریساگریگ
۲	<i>NISABA</i> 15, 0034 <i>NISABA</i> 15, 0050 <i>NISABA</i> 15, 0059 <i>NISABA</i> 15, 0556 <i>NISABA</i> 15, 0560	AS 7 AS 7 AS 7 - IS 1	u ₄ erín zàh lú iri-sa ₁₂ -rig ^{ki} im-e-re-ša-a	کاتیک هاتن بۇ گرتنی سه ربا ز- کریکاره هه لاتووه کان، پیاوانی ئیریساگریگ
۳	<i>CUSAS</i> 40, 0946 <i>CUSAS</i> 40, 0995	ŠS 7 AS 7	u ₄ erín zàh ARÁD é-gal dab ₅ -ba-dè im-gen-na-a	کاتیک هات بۇ گرتنی کریکار- سه ربا ز و خزمه تکاره هه لاتووه کانی کوشک
۴	SM.040261 <i>NISABA</i> 15, 0041 <i>NISABA</i> 15, 0095 <i>NISABA</i> 15, 0100	AS 7 AS 7 AS 8 AS 8	u ₄ erín zàh lú iri-sa ₁₂ -rig ^{ki} mu-la-ḫa-a	کاتیک سه ربا ز-کریکاره هه لاتووه کانی هینا، پیاوانی ئیریساگریگ
۵	<i>NISABA</i> 15, 0242	ŠS 3	u ₄ še-geš-ì níg-ba lugal-šè im-gen-na-a	کاتیک بۇ کونجی هات، دیاری شاهانه

خشته ی ۳۵: ئه رکه کانی **Bilalum** وهک نیردراوی پاشا له ئیریساگریگ (ئاماده کردنی: توپژهر)

ژ.	دهق Text	میژووه که ی Date	ئه رکه که ی Assignment	وه رگی رانی Translation
۱	BDTNS 203125 <i>NISABA</i> 15, 0043	AS 7 AS 7	u ₄ še-geš-ì an-za-gàr-ta mu-de ₆ -a	کاتیک هاتن بۇ کو کردنه وه ی سه ربا زه-کریکاره کان له کوشک

بۆ (پاککردنەو و لادانی) قور و لیتە لە کەنالی ماما-شەپرات		AS 7 AS 7	NISABA 15, 0045 SM.040261	
کاتیک هات بۆ سکریتی شوانەکان	u ₄ maškim sipa-šè im-gen-na-a	AS 8	NISABA 15, 0097	۲

خشتە ی ۳۶: ئەرکەکانی *Ili-kibri* وەک نیردراوی پاشا لە ئیریساکریگ (ئامادەکردنی: توێژەر)

وەرگیرانی Translation	ئەرکەکی Assignment	میژوووەکی Date	دەق Text	ژ.
کاتیک هات بۆ کوندە ی ئاو	u ₄ kuš ^{kuš} ummù-šè im-gen-na-a	- AS 7 AS 7 AS 7 AS 7	CUSAS 40, 0208 NISABA 15, 0040 NISABA 15, 0057 NISABA 15, 1118 SM.040488	۱
کاتیک هاتن بۆ کۆکردنەو و سەرباز-کریکارەکان بۆ برینەو و مەر	u ₄ erín udu ur ₄ -dè zi-zi-dè im-e-re-ša-a	AS 8 AS 8 AS 8 IS 2	CUSAS 40, 1850 New IM 3, 030 NISABA 15, 0128 NISABA 15, 0129 NISABA 15, 0876	۲
کاتیک هات بۆ دیر	u ₄ BÀD.AN ^{ki} -šè ba-gen-na-a	AS 7	NISABA 15, 0060	۳
کاتیک هات بۆ کۆکردنەو و برینەو و مەر	u ₄ udu ur ₄ -dè zi-zi-dè im-gen-na-a	AS 8	NISABA 15, 0127	۴
کاتیک هات برینەو و مەر	u ₄ udu ur ₄ -dè im-gen-na-a	AS 8	NISABA 15, 0127	۵
کاتیک هاتن بۆ دیر	u ₄ BÀD.AN ^{ki} -šè ba-e-re-ša-a	ŠS 2	NISABA 15, 0222	۶

خشتە ی ۳۷: ئەرکەکانی *Šu-Adad* وەک نیردراوی پاشا لە ئیریساکریگ (ئامادەکردنی: توێژەر)

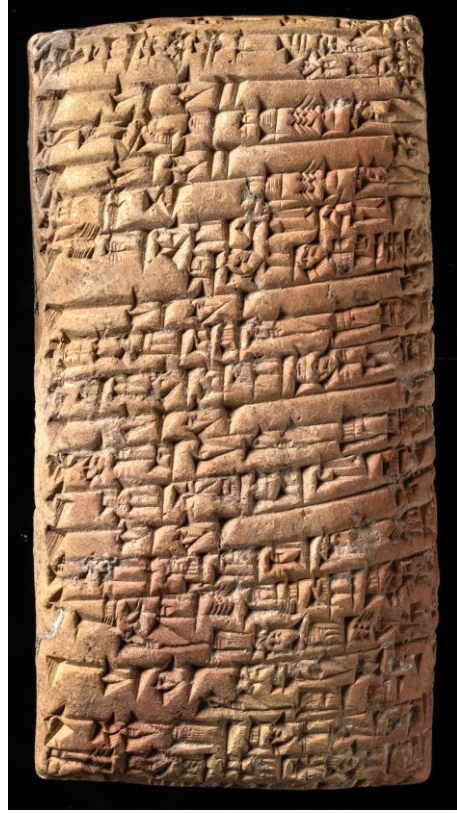
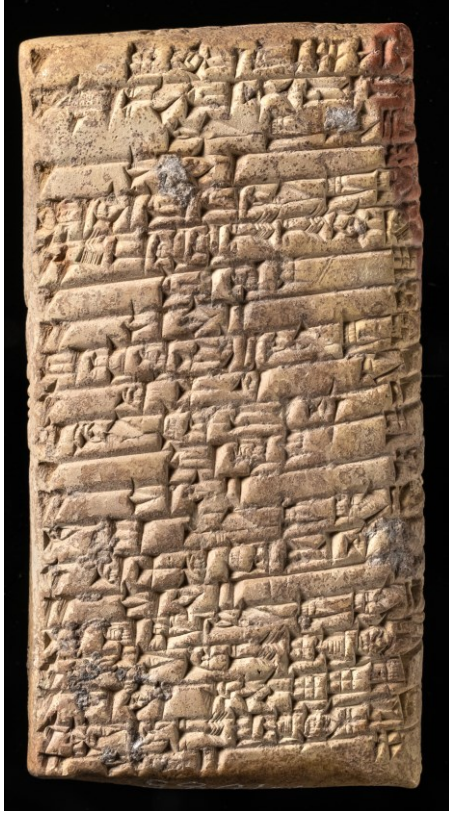
وەرگیرانی Translation	ئەرکەکی Assignment	میژوووەکی Date	دەق Text	ژ.
کاتیک هاتن بۆ دیر	u ₄ BÀD-AN ^{ki} -šè ba-e-re-ša-a	AS 8 AS 8 IS 1	CUSAS 40, 0453 CUSAS 40, 0599 CUSAS 40, 0748	۱
کاتیک هات بۆ دیر	u ₄ BÀD-AN ^{ki} -šè im-gen-na-a	ŠS 9	CUSAS 40, 1122	۲
کاتیک لە دیرەو هاتن بۆ شوینی (چاوپیکەوتنی) پاشا	u ₄ BÀD-AN ^{ki} -ta ki lugal-šè ba-e-re-ša-a	AS 8 IS 2	CUSAS 40, 0684 NISABA 15, 0808	۳
کاتیک هاتن بۆ کیماش	u ₄ ki-maš ^{ki} -šè ba-gen-na-a	ŠS 1 AS 7	CUSAS 40, 0346 SM.040488	۴
کاتیک هات بۆ خورتوم	u ₄ hu-ur-tum ^{ki} -šè ba-gen-na-a	ŠS 5	NISABA 15, 0335	۵
کاتیک هات بۆ شوشین	u ₄ šušin ^{ki} -šè ba-gen-na-a	IS 2	NISABA 15, 0691	۶
کاتیک هاتن بۆ کیتومالی (پروپینی) کینگە	u ₄ a-ša nigin-dè im-e-re-ša-a	AS 9	NISABA 15, 0142	۷

کاتیک هاتن بۆ کۆکردنه وهی کرێکار-سهربازهکان بۆ دروینیهی جۆ	u ₄ erín še gur ₁₀ -gur ₁₀ zi-zi-dè im-e-re-ša-a	ŠS 5	CUSAS 40, 0592	۸
کاتیک هات بۆ شوینیهی (چاوپیکهوتنی) ensí	u ₄ ensí-ka-šè im-gen-na-a	ŠS 7	CUSAS 40, 0612	۹
کاتیک هات بۆ رۆنی ماسی	u ₄ ì-ku ₆ -šè im-gen-na-a	AS 7	CUSAS 40, 0192	۱۰

خشتهی ۳۸: ئهركهكانی *Ennam-Suen* وهك نیردراوی پاشا له ئیریساکریگ (ئامادهکردنی: توپژهر)

Translation وەرگیرانی	Assignment ئهركهكهی	میژوووهكهی Date	Text دهق	ژ.
کاتیک هات بۆ گرتنی چهتهکان	u ₄ lú-sa-gaz dab ₅ -ba-dè im-gen-na-a	AS 7 AS 7 AS 7 AS 7 AS 7 AS 7 IS 2 AS 7	CUSAS 40, 0192 CUSAS 40, 0947 CUSAS 40, 1599 NISABA 15, 0022 NISABA 15, 0057 NISABA 15, 0060 NISABA 15, 0874 SM.040488	۱
کاتیک هات بۆ خوبوم	u ₄ hu-bu-um ^{ki} -šè ba-gen-na-a	ŠS 7	CUSAS 40, 0994	۲
کاتیک هاتن بۆ دیر	u ₄ BĀD.AN ^{ki} -šè ba-e-re-ša-a	IS 2 IS 2	New IM 3, 006 NISABA 15, 0768	۳

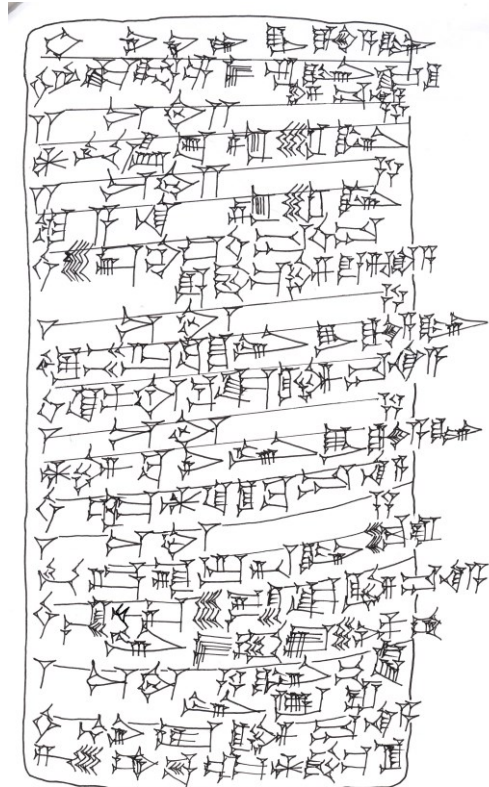
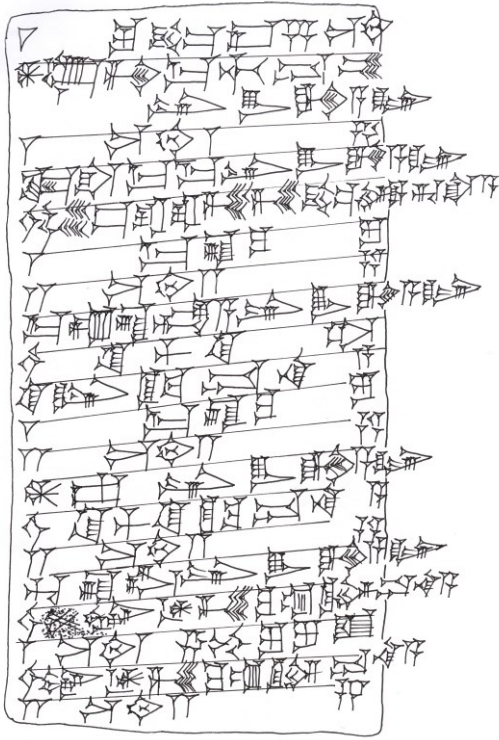
ليستی وینہ و کۆپی دهقه کان

Le. ed.

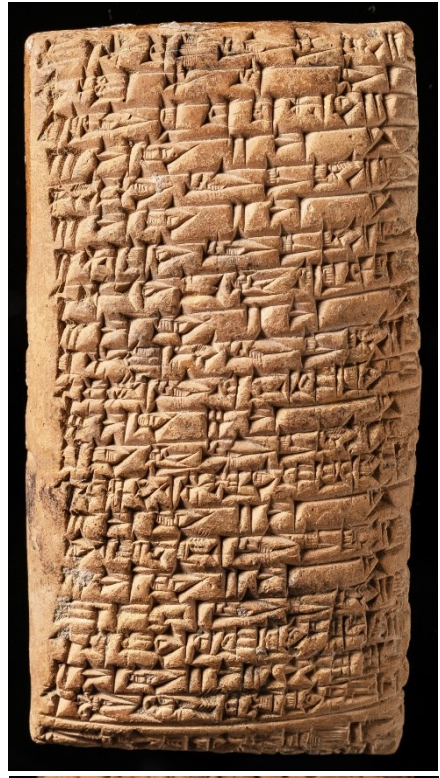
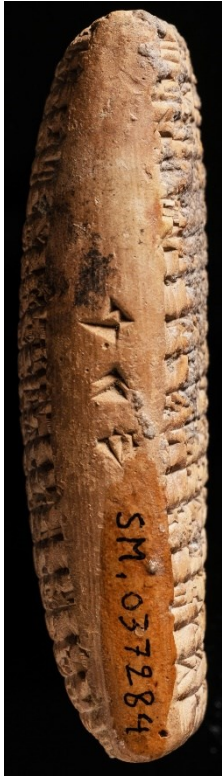
Obv.

Rev.

U. ed.

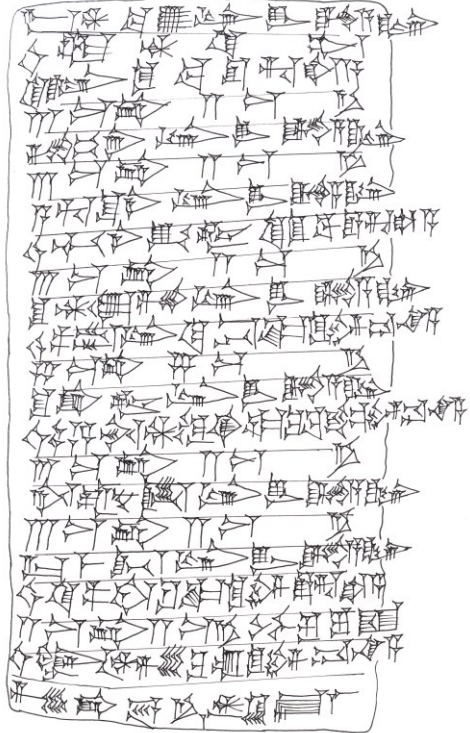
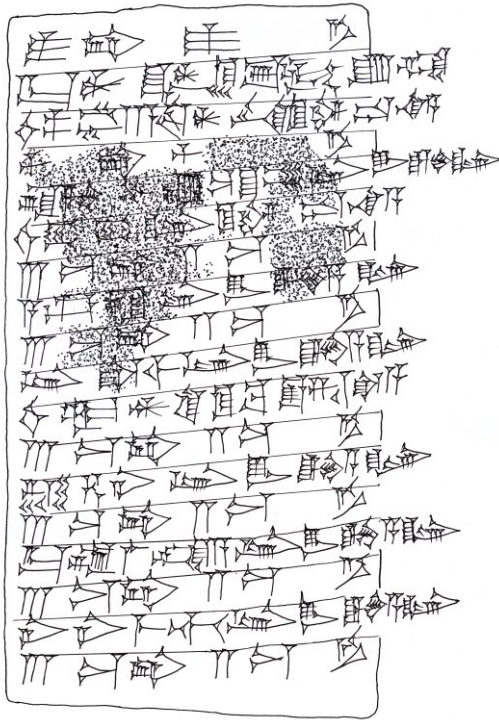
دهقی ۱: SM.037085 (وینه و کوی: تویژەر)

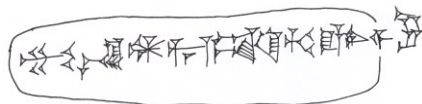
Le. ed.

Obv.

Rev.

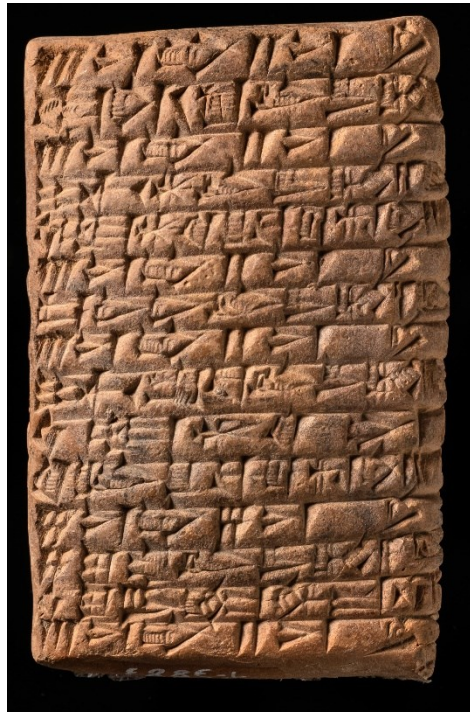

U. ed.

دهقی ۲: SM.037284 (ویننه و کوپی: تویردهر)

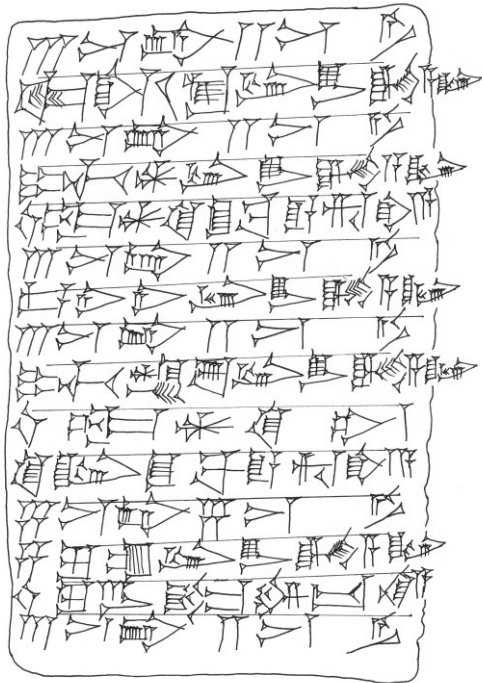

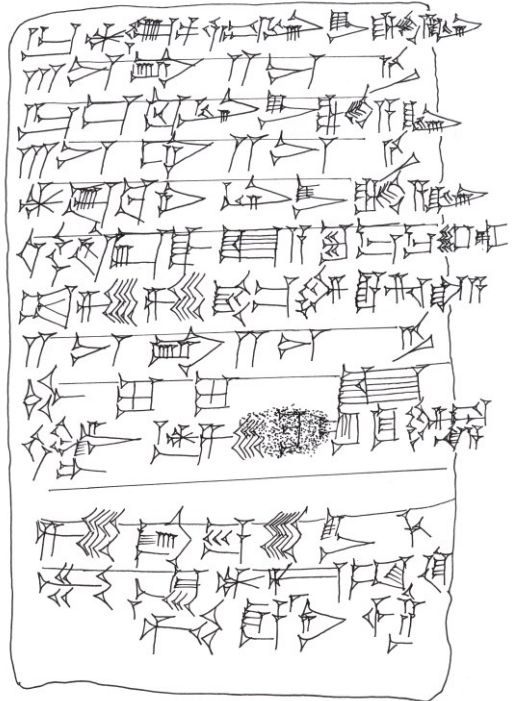
Le. ed.

Obv.

Rev.

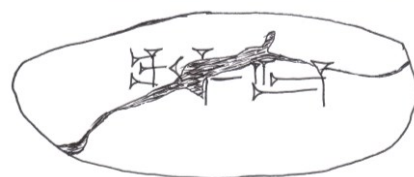
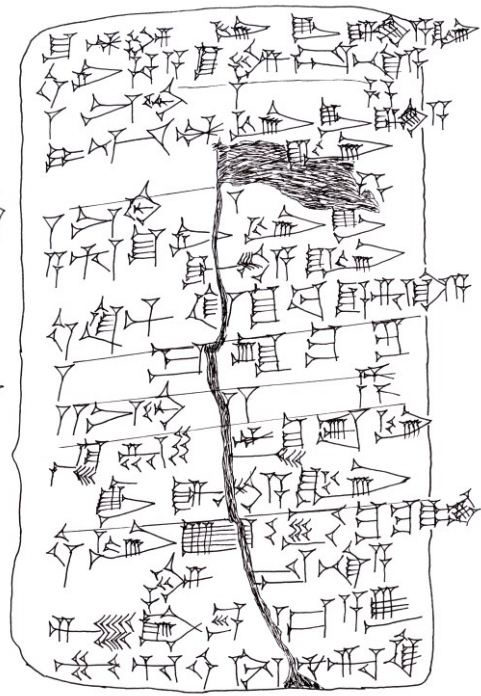
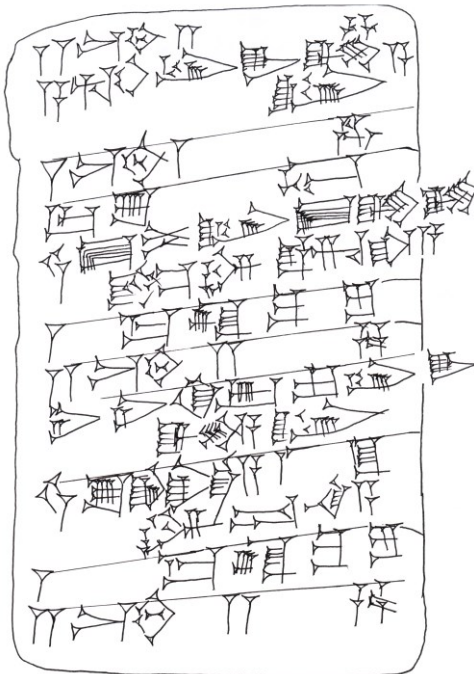
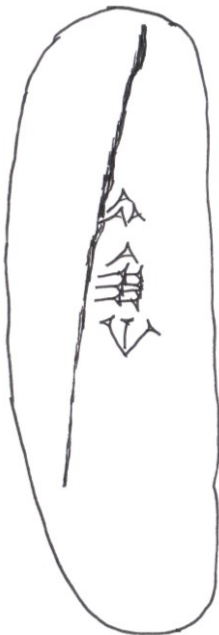
دهقی ۳: SM.039883 (ویننه و کوپی: تویردر)

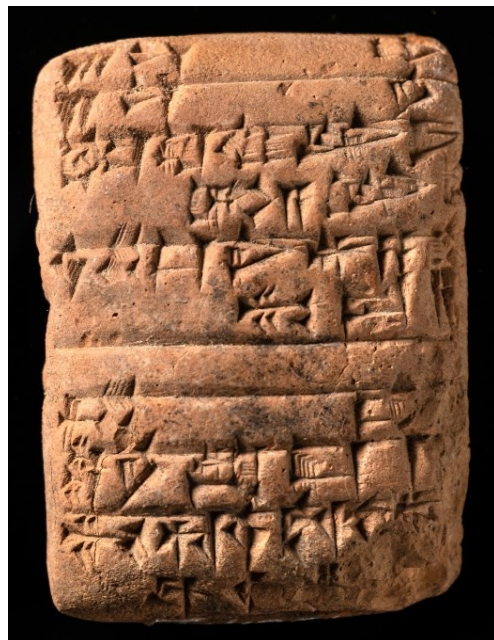
Le. ed.

Obv.

Rev.

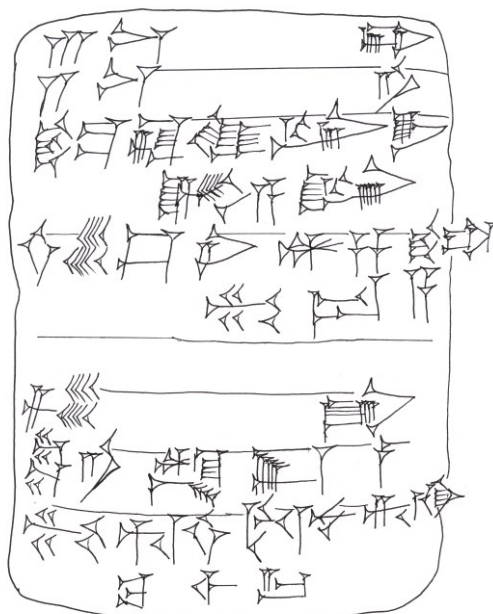
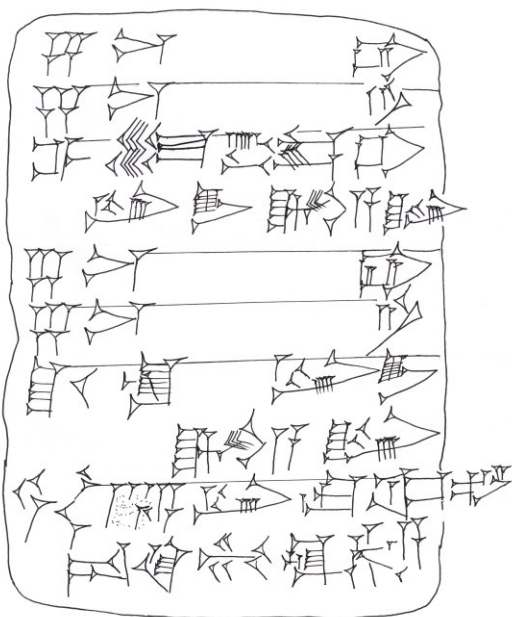
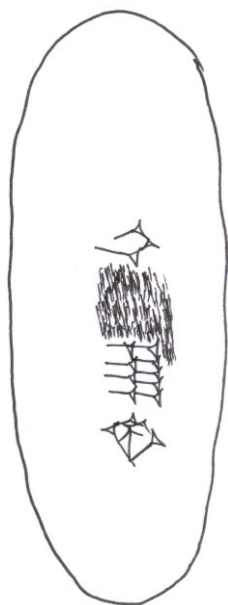
U. ed. دهقی ٤: SM.040488 (وینه و کوی: تویره)

Le. ed.

Obv.

Rev.

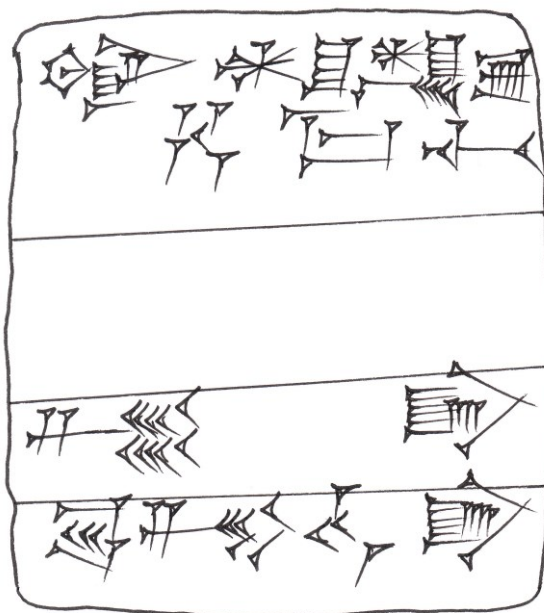
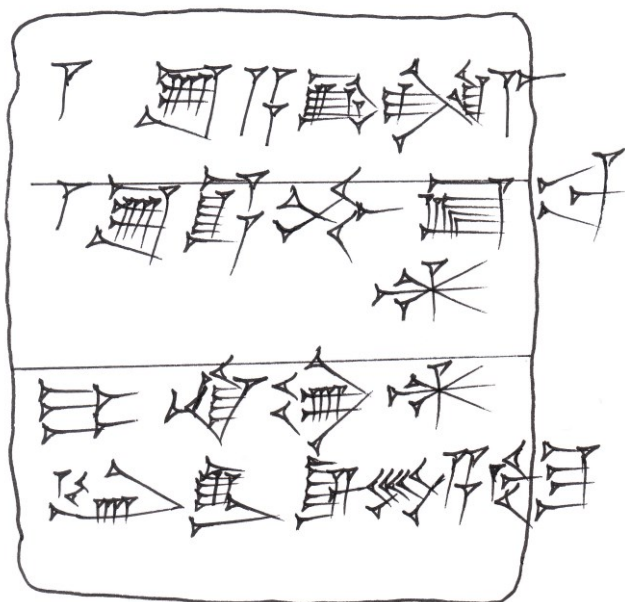

دهقی ۵: SM.040261 (وینہ و کوی: تویرہ)

Obv.

Rev.

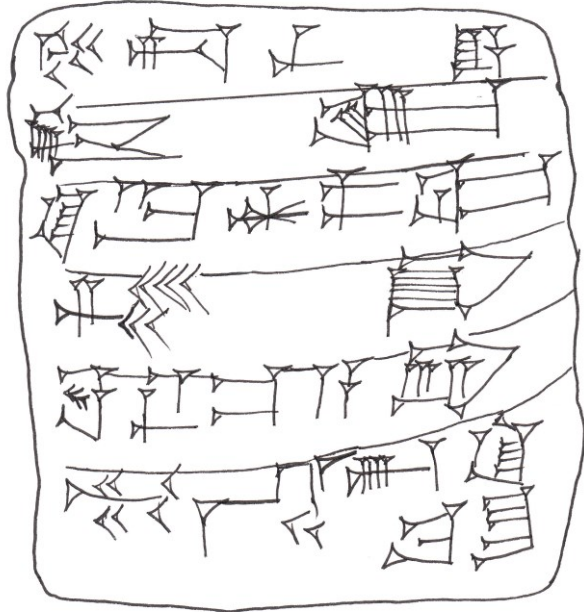
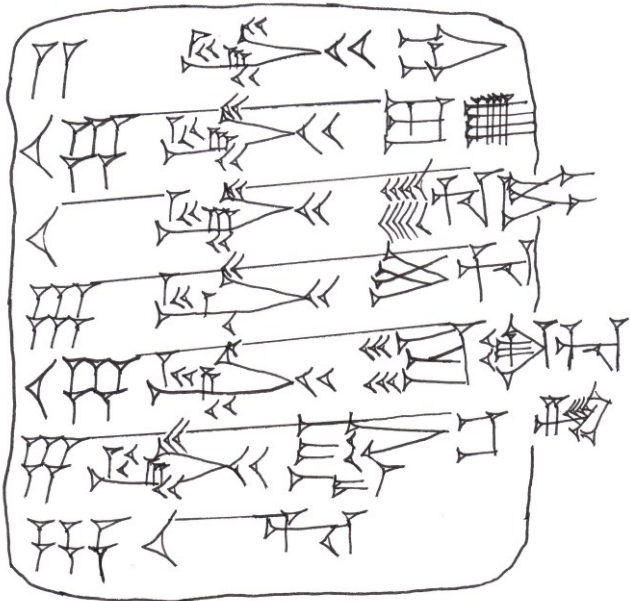

دهقی ۶: SM.040094 (ویننه و کوپی: توینژهر)

Obv.

Rev.

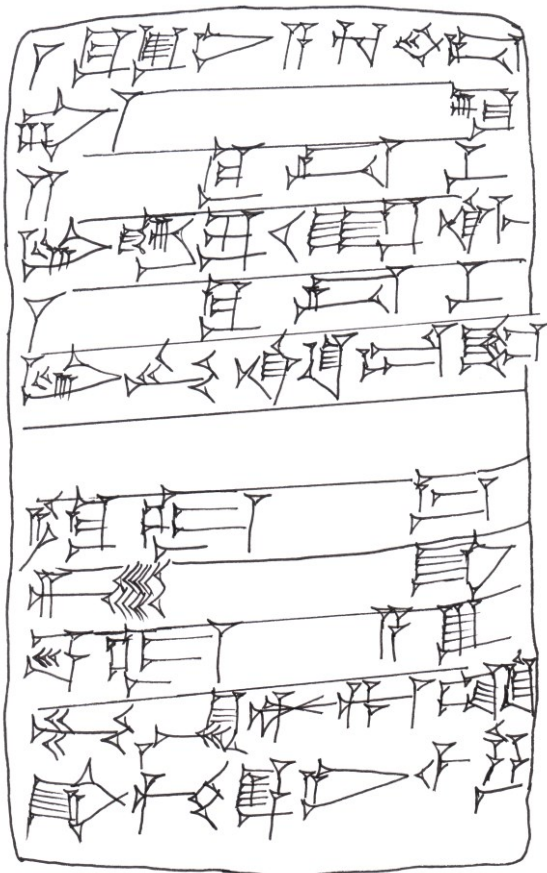
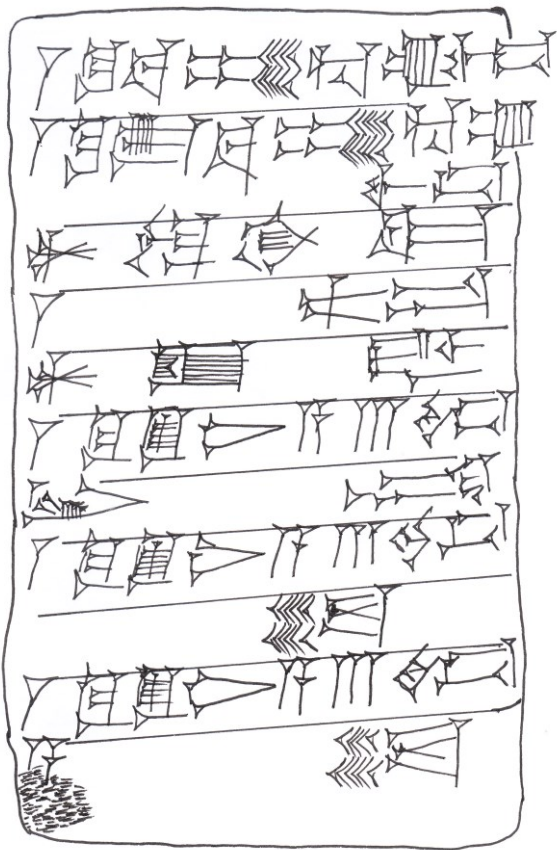
دهقی ۷: SM.040378 (وینه و کوی: تویتذر)

Obv.

Rev.

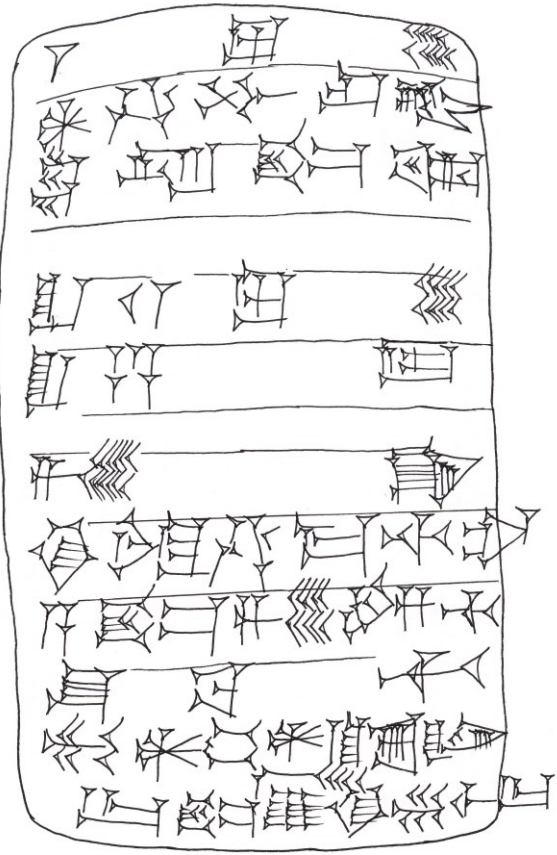
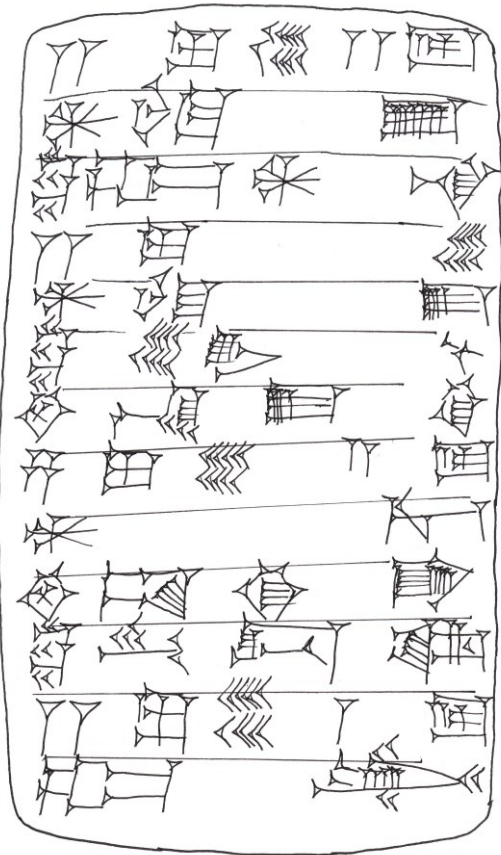

دهقی ۸: SM.039965 (ویننه و کوپی: توپژدر)

Obv.

Rev.

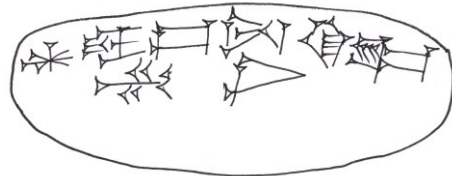
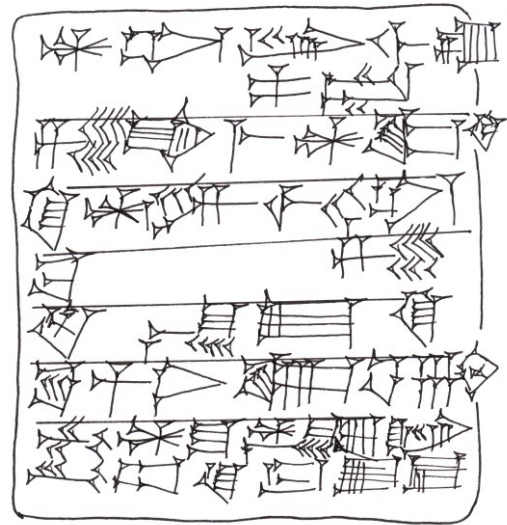
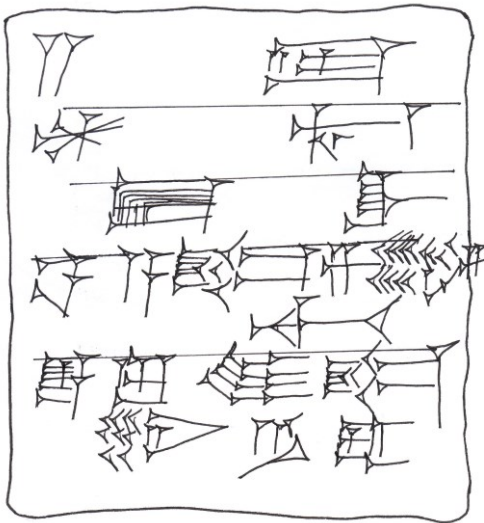
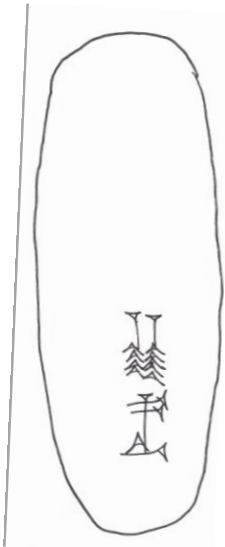
دهقی ۹: SM.037286 (وینه و کوپی: توپژەر)

Le. ed.

Obv.

Rev.

U. ed.

دهقی ۱۰: SM.038721 (ویننه و کوپی: تویره)

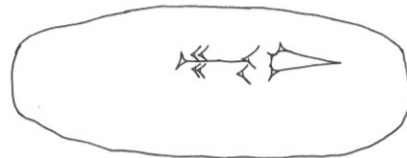
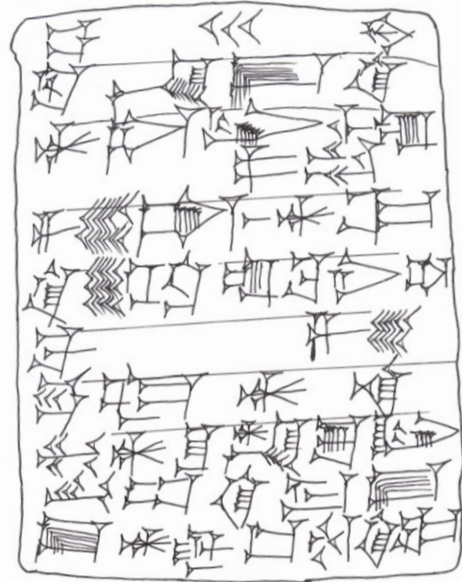
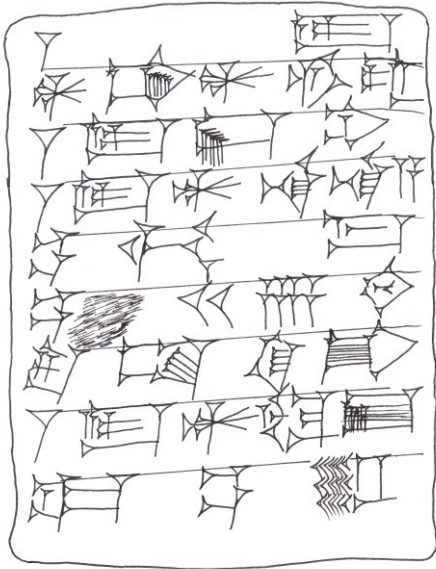
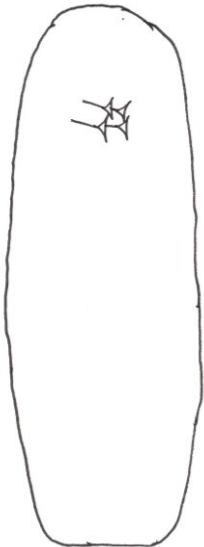

Le. ed.

Obv.

Rev.

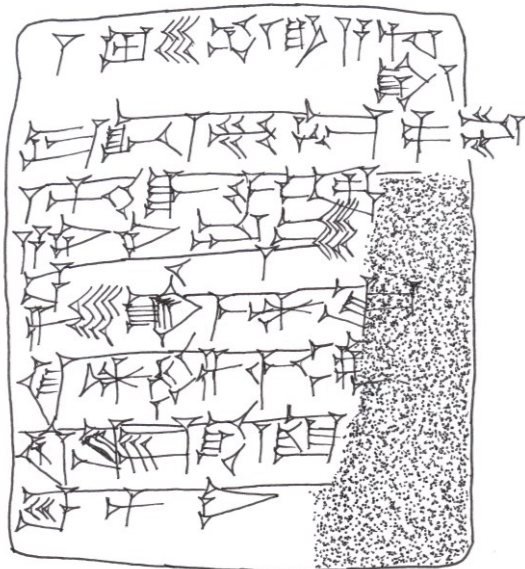
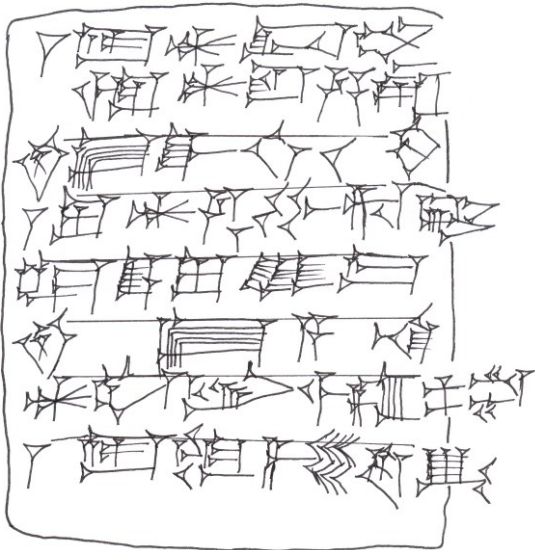
U. ed.

دهقی ۱۱: SM.038726 (وینه و کوی: توپژەر)

Obv.

Rev.

U. ed.

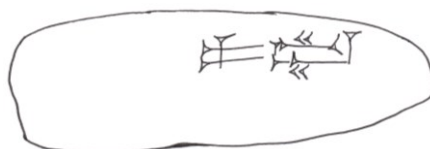
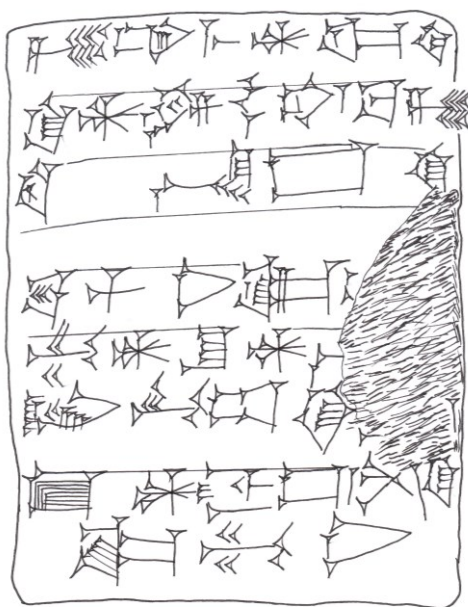
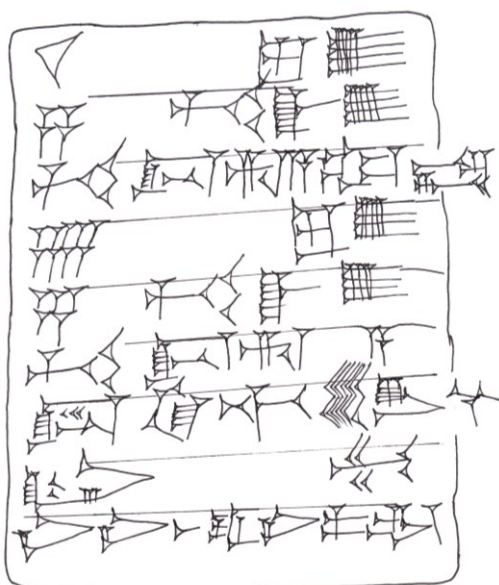
دهقی ۱۲: SM.038820 (وینه و کوپی: تویر) (وینه و کوپی: تویر)

Le. ed.

Obv.

Rev.

U. ed.

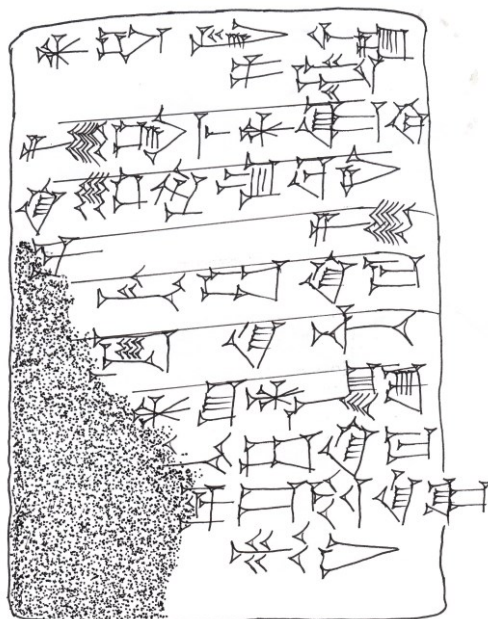
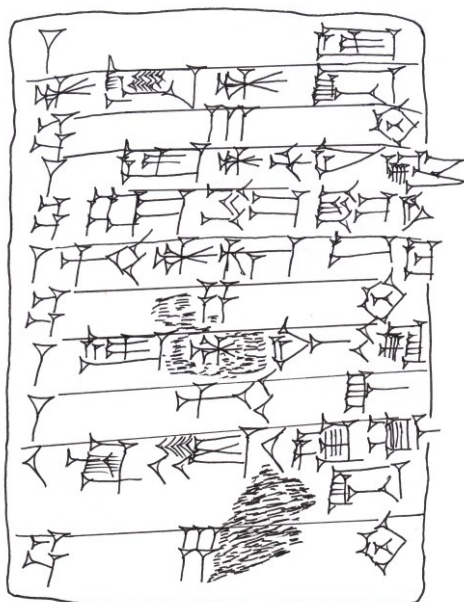
دهقی ۱۳: SM.038868 (وینه و کوپی: تویره)

Le. ed.

Obv.

Rev.

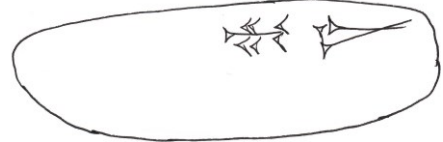
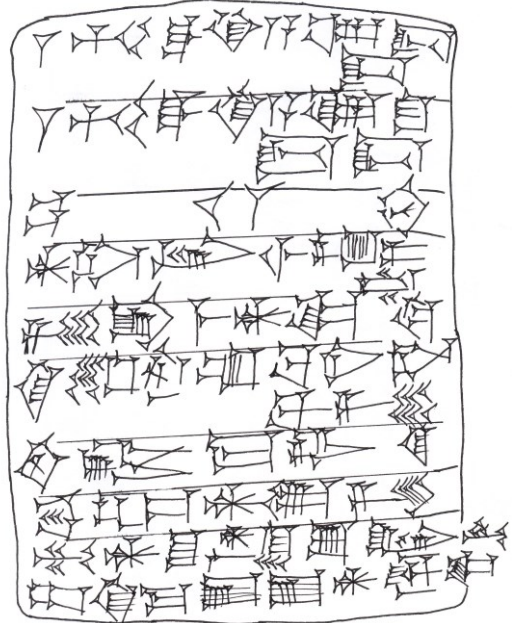
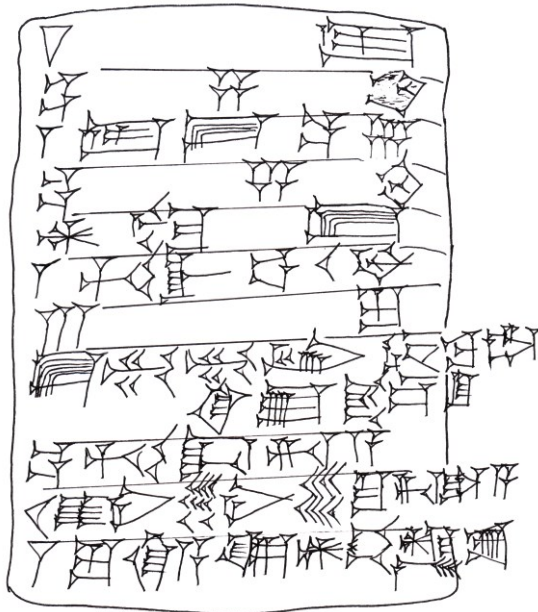
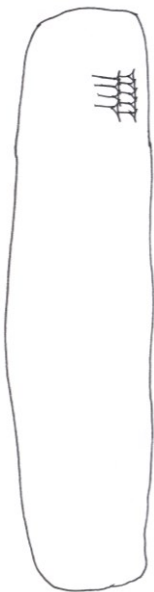
دهقی ۱۴: SM.039472 (وینه و کوپی: تویرده)

Le. ed.

Obv.

Rev.

U. ed.

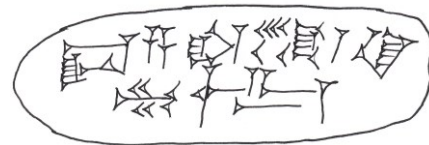
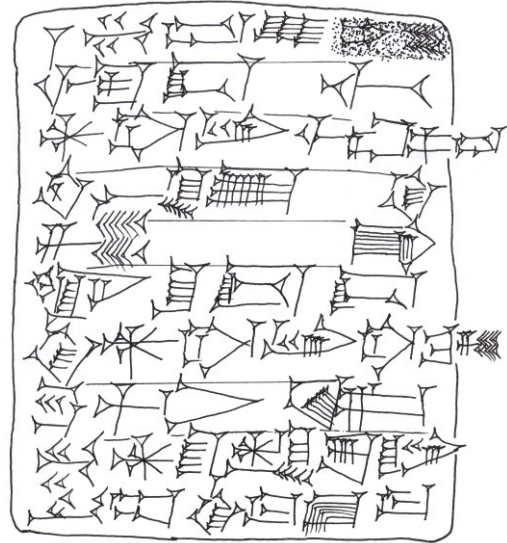
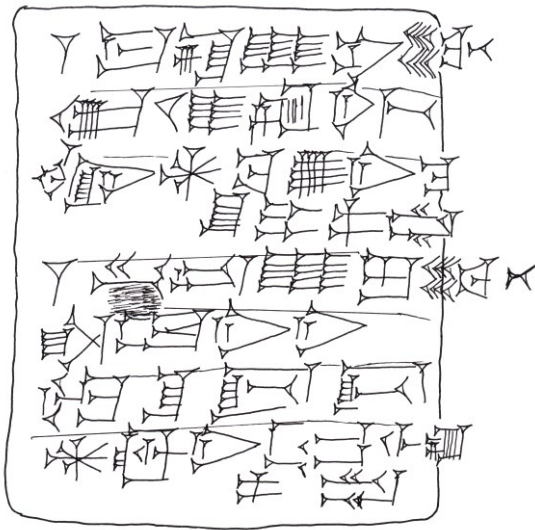
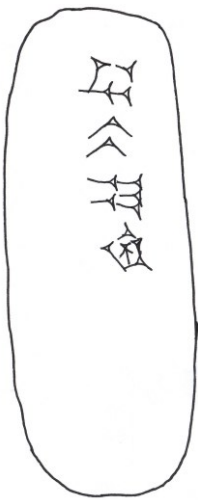
دهقی ۱۵: SM.039602 (وینه و کوی: توپژەر)

Le. ed.

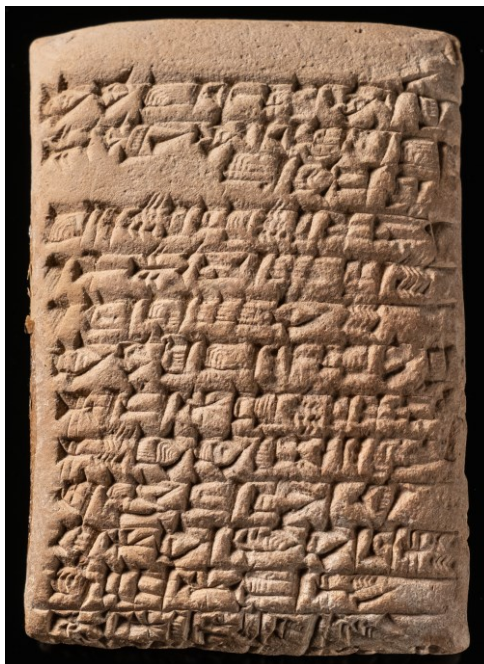
Obv.

Rev.

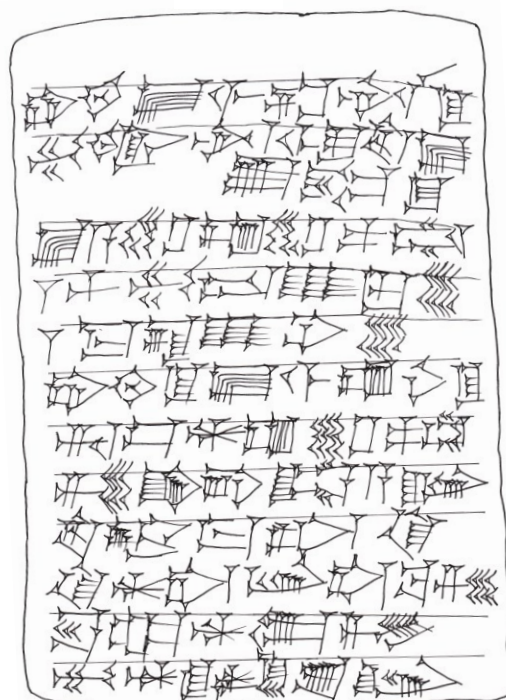
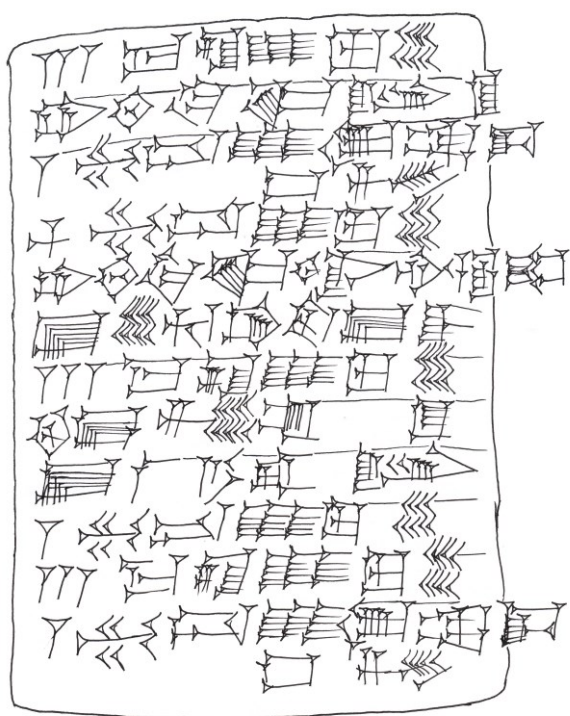
U. ed.

دهقی ۱۶: SM.038810 (ویننه و کوپی: تویر) (ویننه و کوپی: تویر)

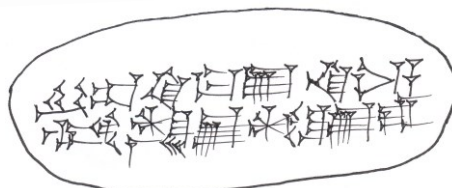

Obv.

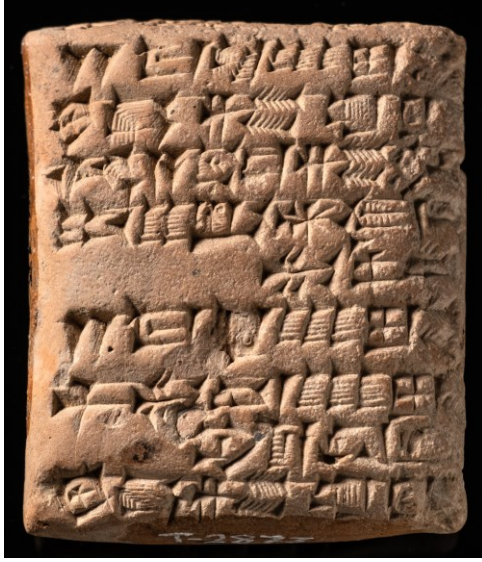
Rev.

U. ed.

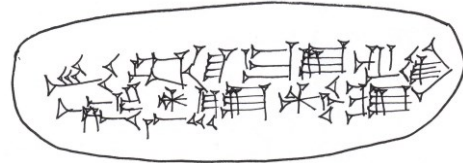
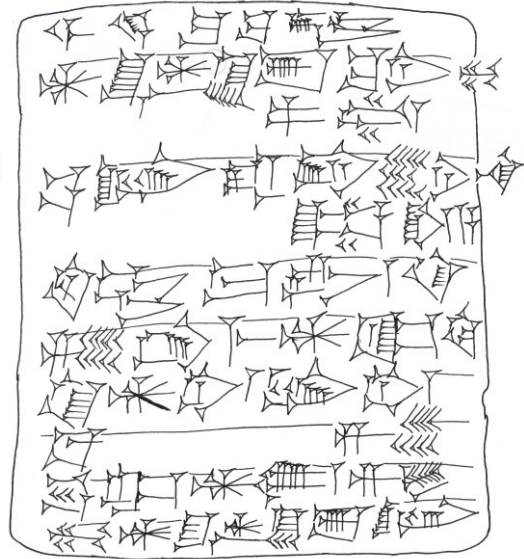
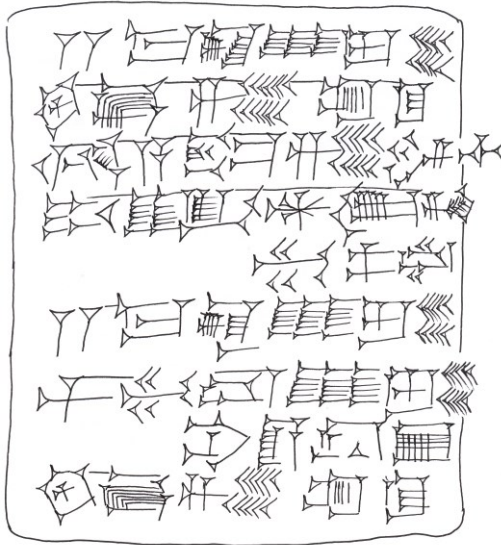
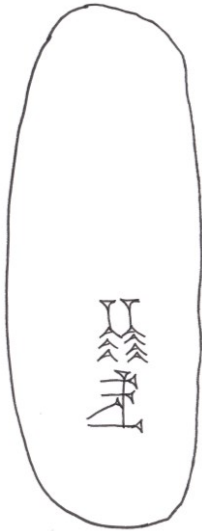
دهقی ۱۷: SM.038823 (وینه و کوی: تویردر)

Le. ed.

Obv.

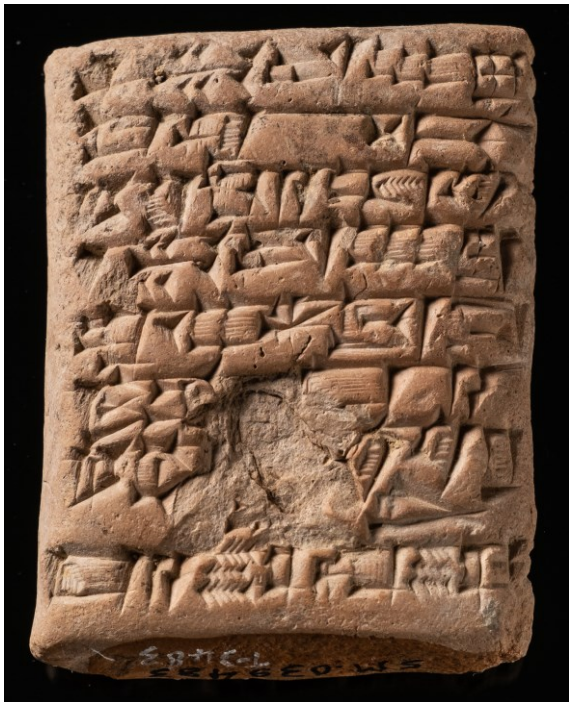
Rev.

U. ed.

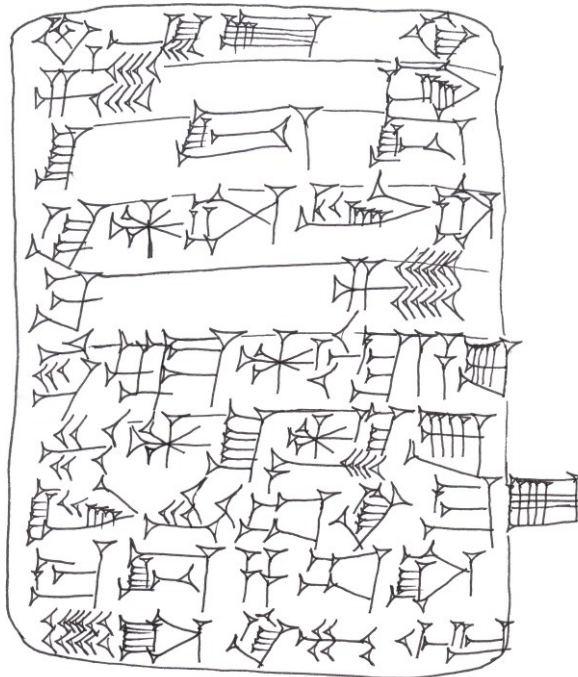
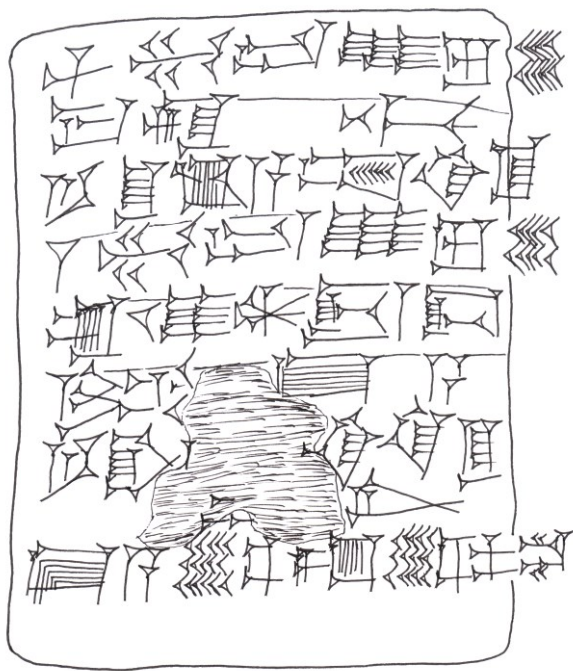
دهقی ۱۸: SM.038873 (وینه و کوپی: تویرده)

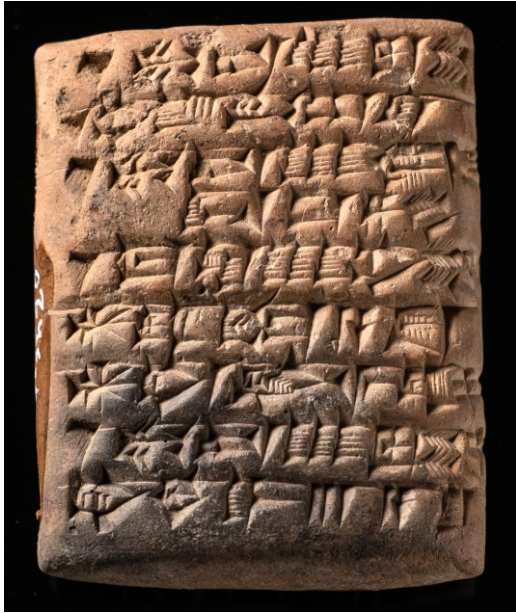

Obv.

Rev.

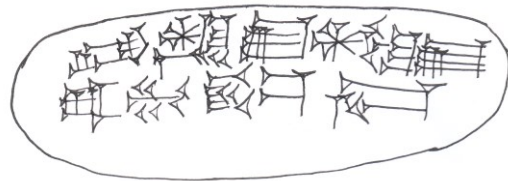
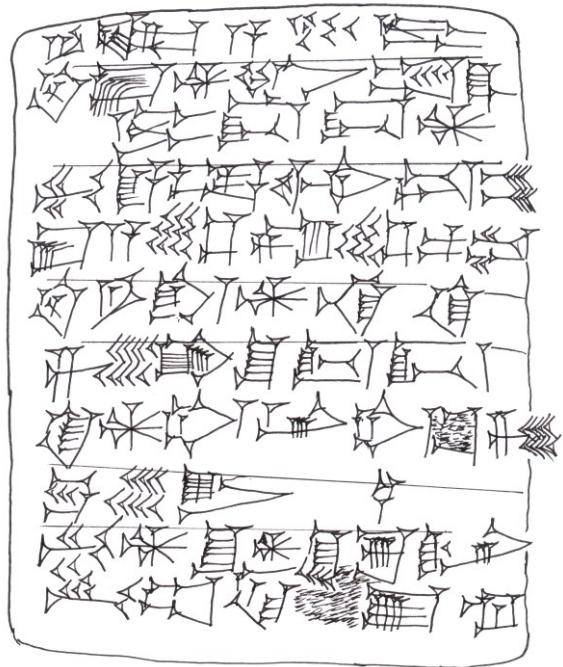
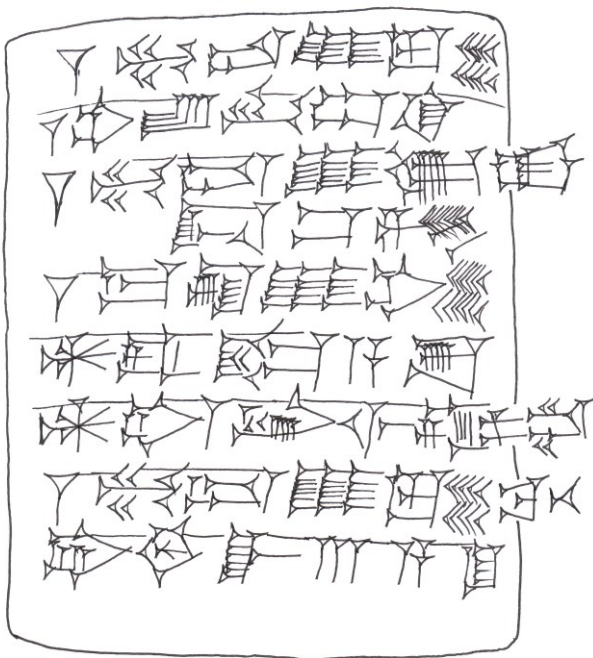

دهقی ۱۹: SM.039483 (وینہ و کوپی: تویتھر)

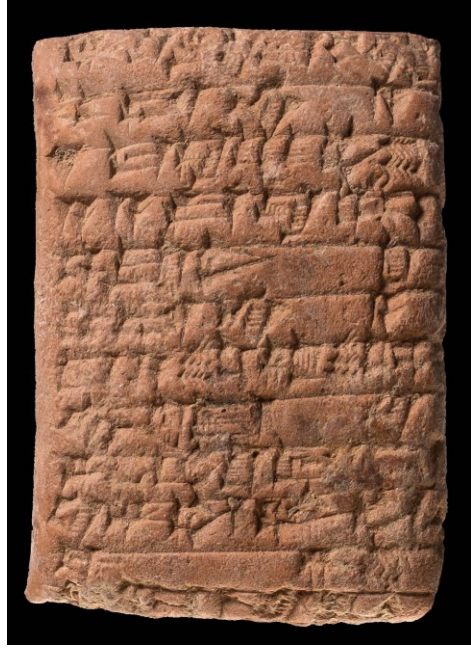
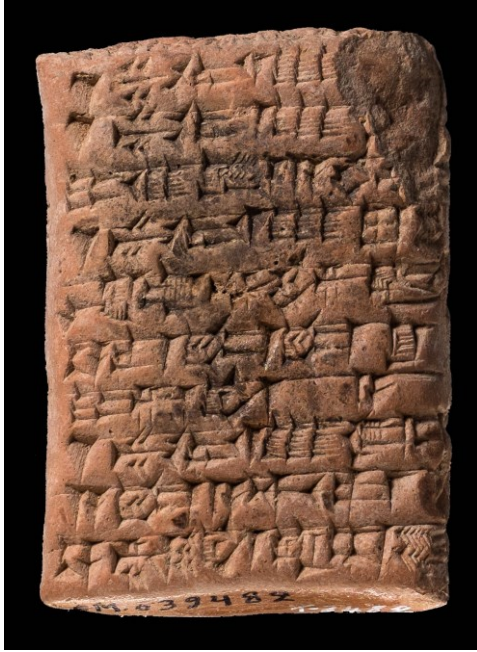
Obv.

Rev.

U. ed.

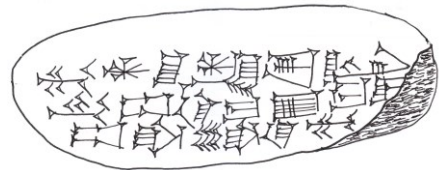
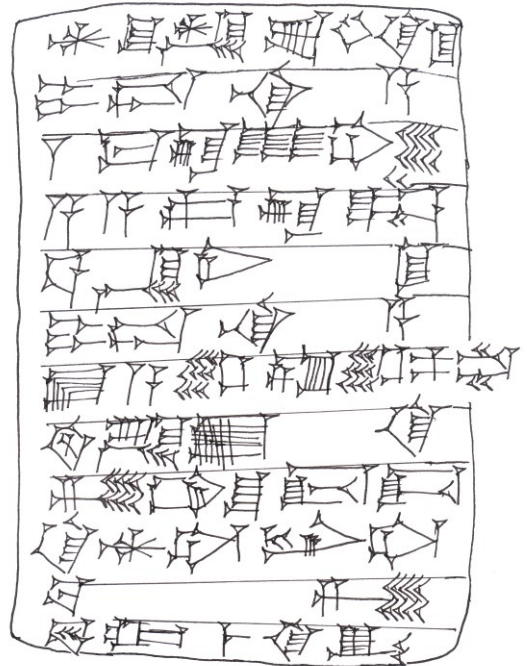
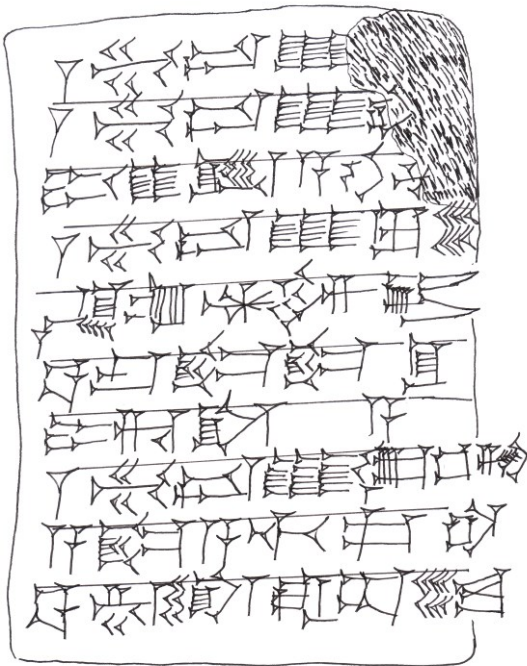
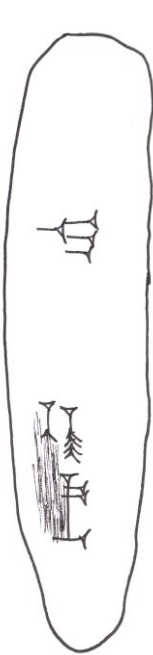
دهقی ۲۰: SM.039520 (ویننه و کوپی: تویدهر)

Le. ed.

Obv.

Rev.

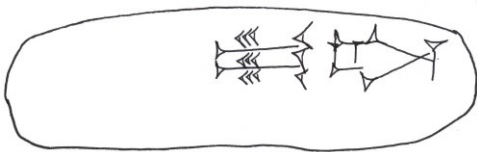
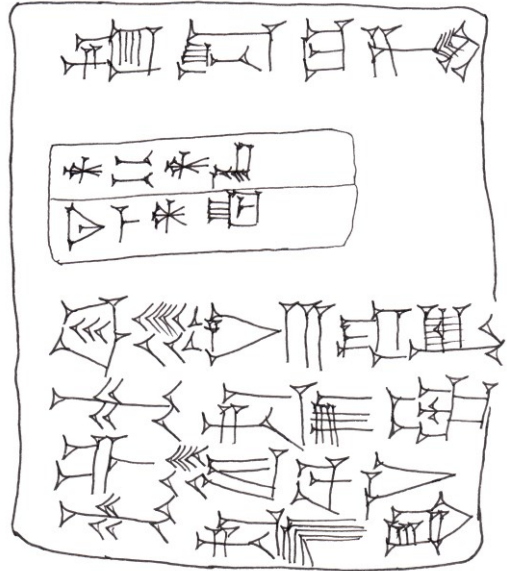
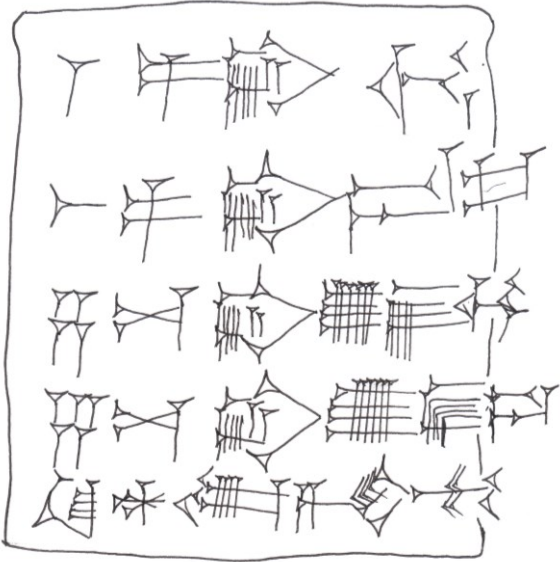
U. ed.

دهقی ۲۱: SM.039482 (ویننه و کوپی: تویرهر)

Obv.

Rev.

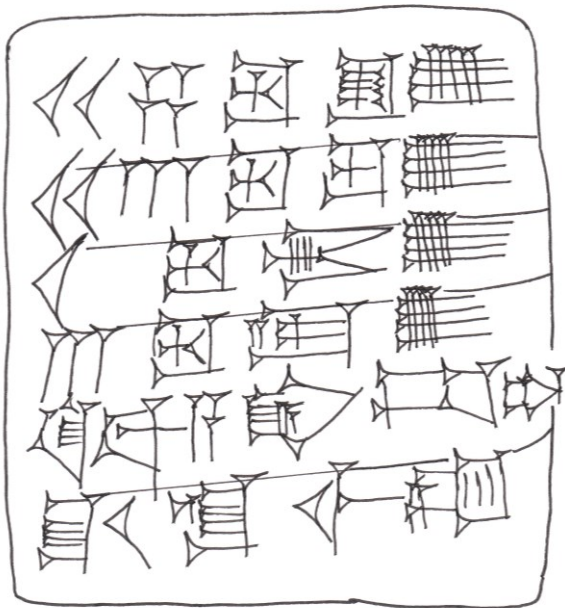

Lo. ed.

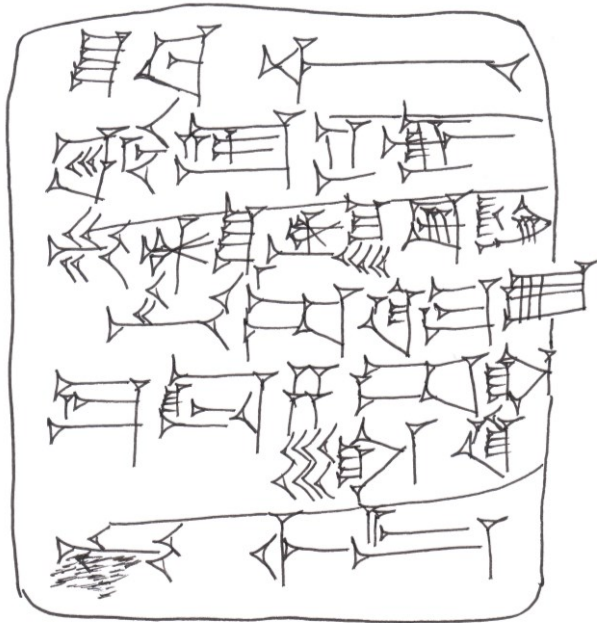
دهقی ۲۲: SM.036154 (ویننه و کوپی: توپژهر)

Obv.

Rev.

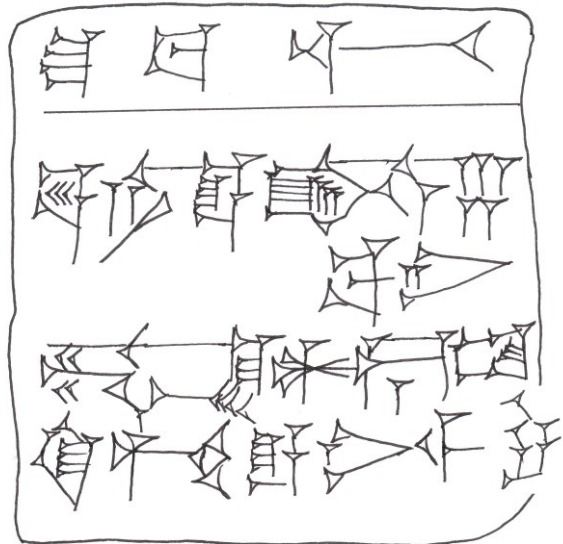
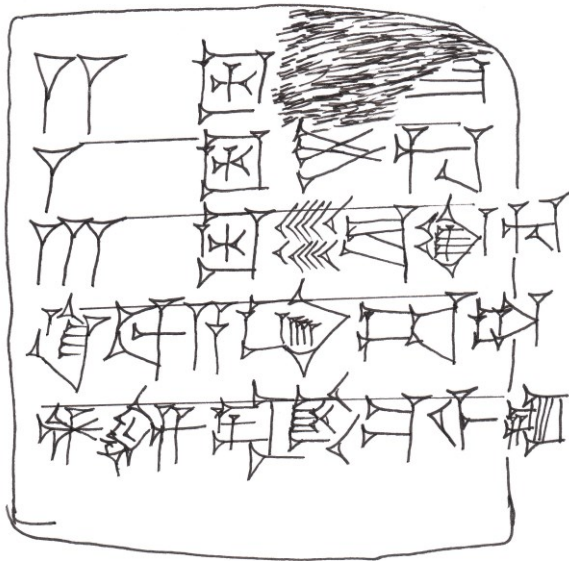

دهقی ۲۳: SM.038642 (وینه و کوی: تویتزه)

Obv.

Rev.

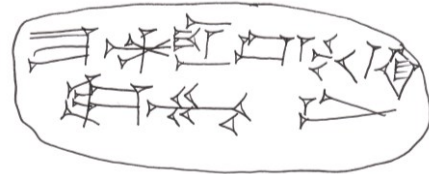
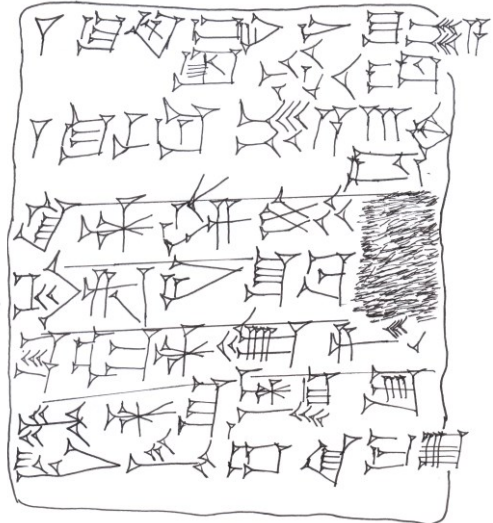
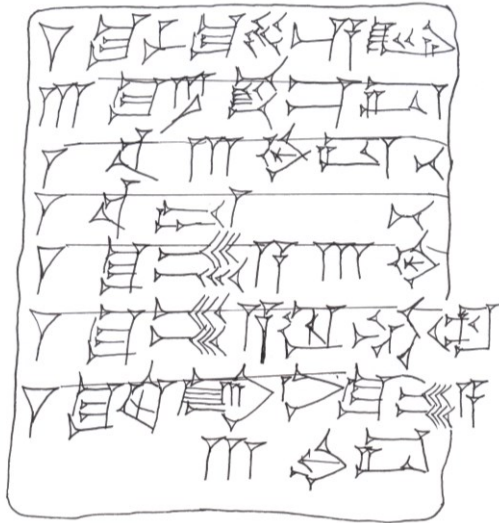
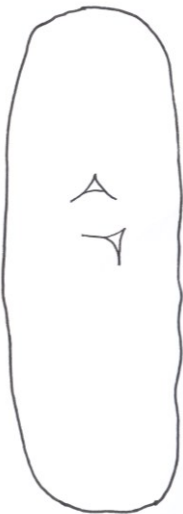
دهقی ۲۴: SM.040560 (ویننه و کوپی: تویره)

Le. ed.

Obv.

Rev.

U. ed.

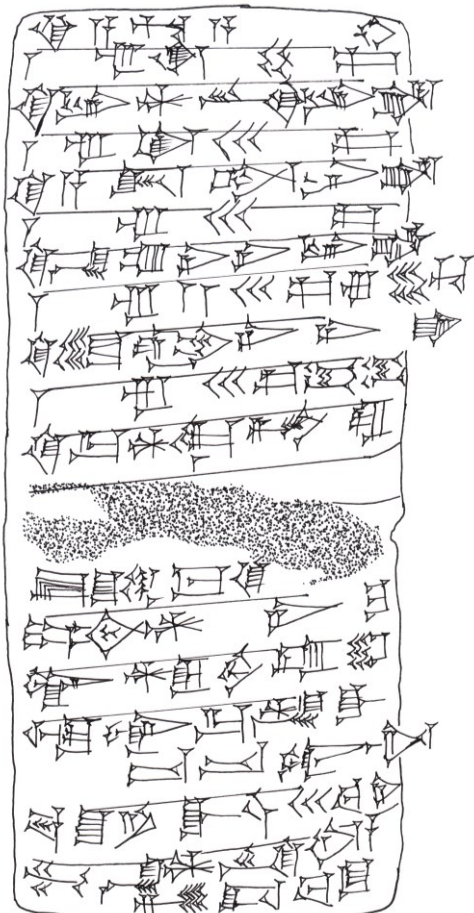
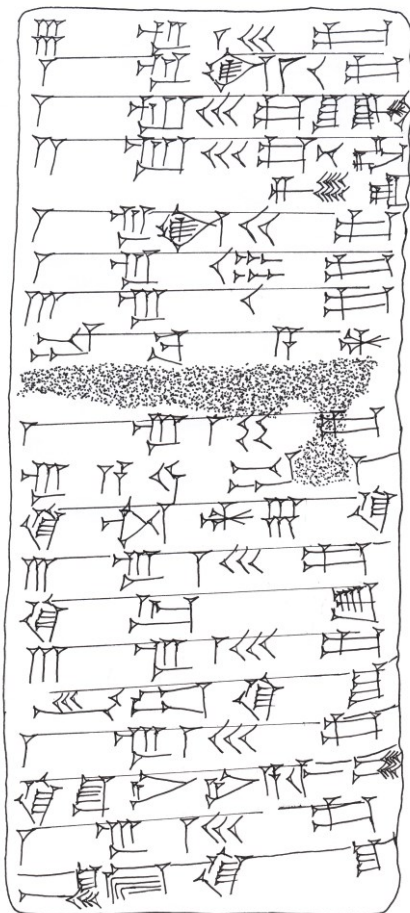
دهقی ۲۵: SM.038661 (وینہ و کوپی: توپژەر)

Obv.

Rev.

دهقی ۲۶: SM.039191 (وینه و کوی: توپژدر)

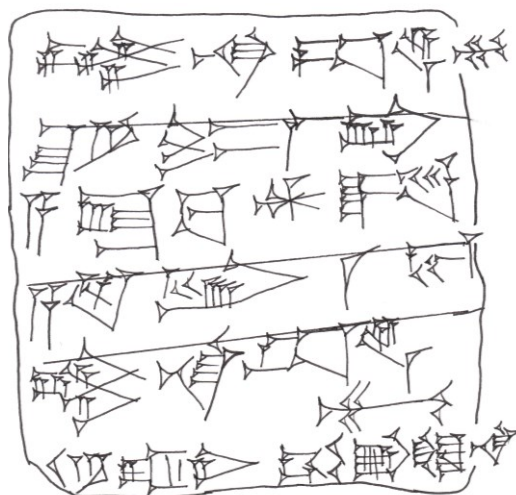
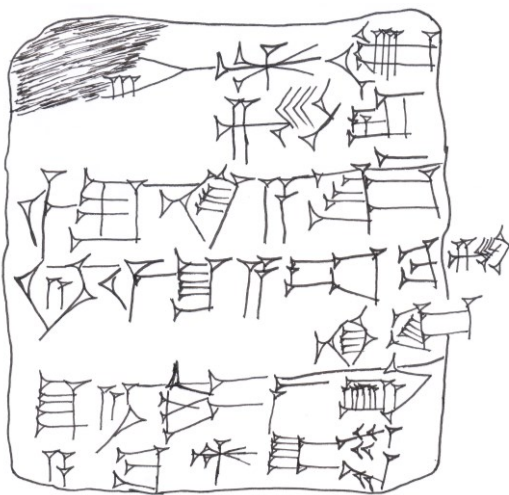

Le. ed.

Obv.

Rev.

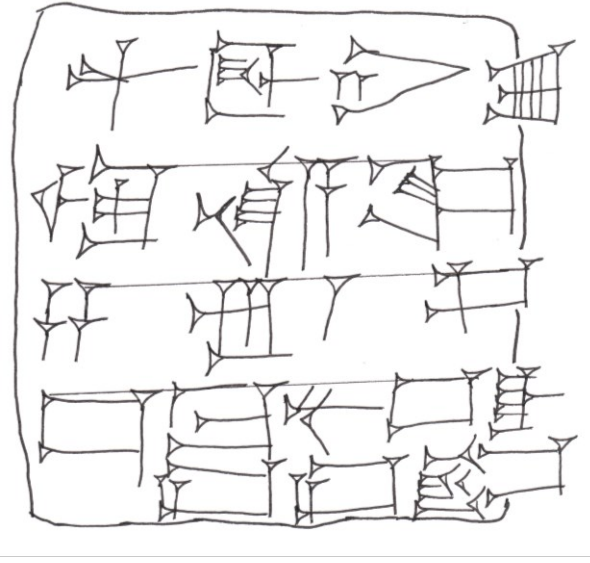

U. ed.

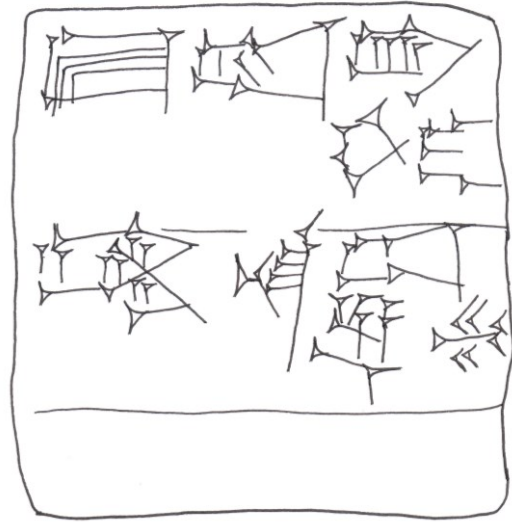
دهقی ۲۷: SM.036019 (ویننه و کوی: تویره)

Obv.

Rev.

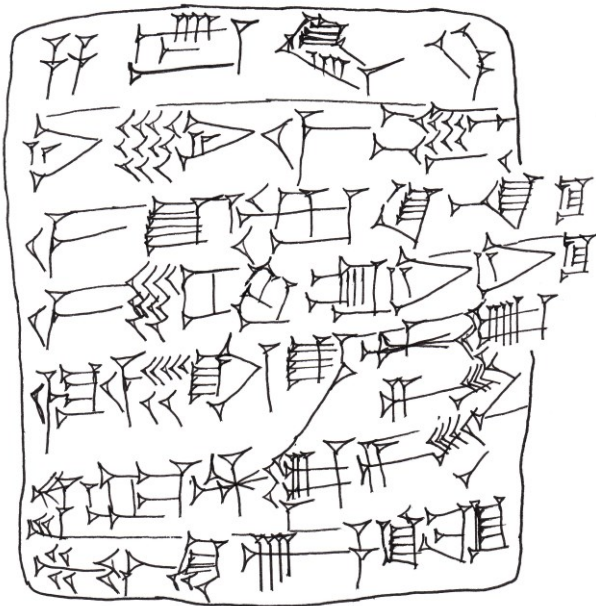
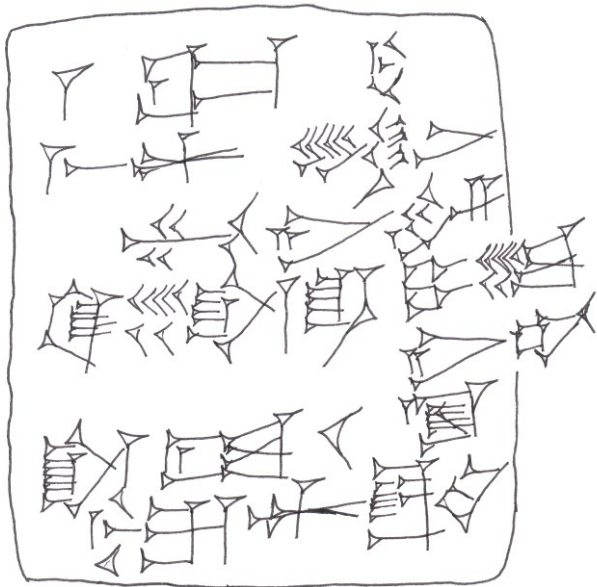

دهقی ۲۸: SM.038349 (وینه و کوپی: تویتزه)

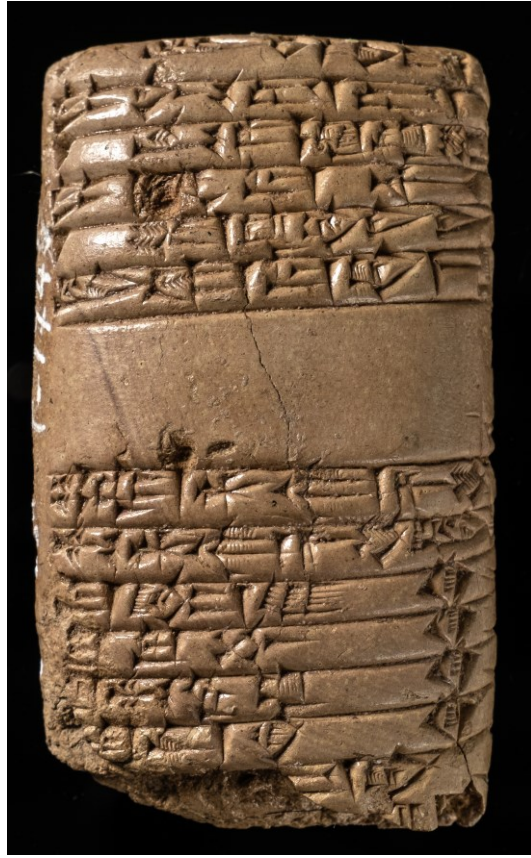

Obv.

Rev.

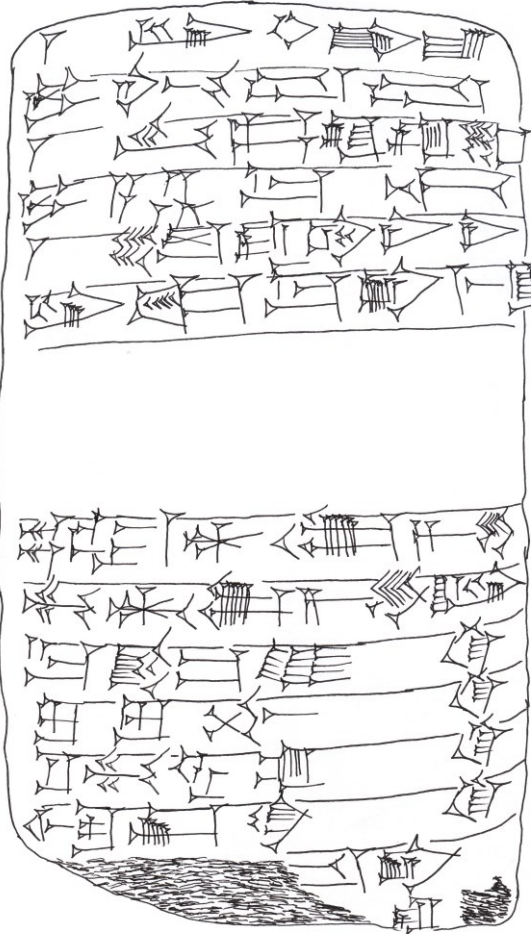
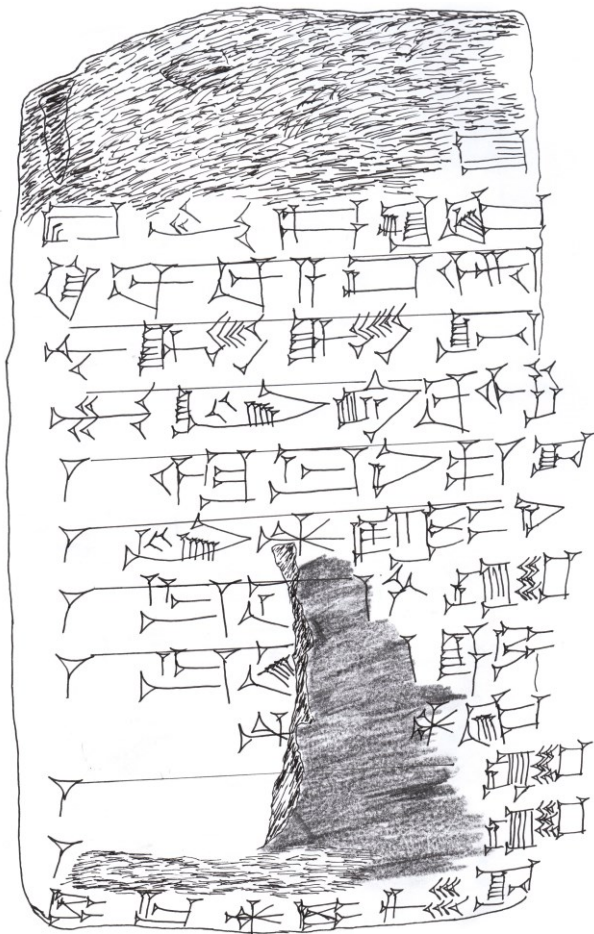

دهقی ۲۹: SM.036001 (وینه و کوپی: تویتزه)

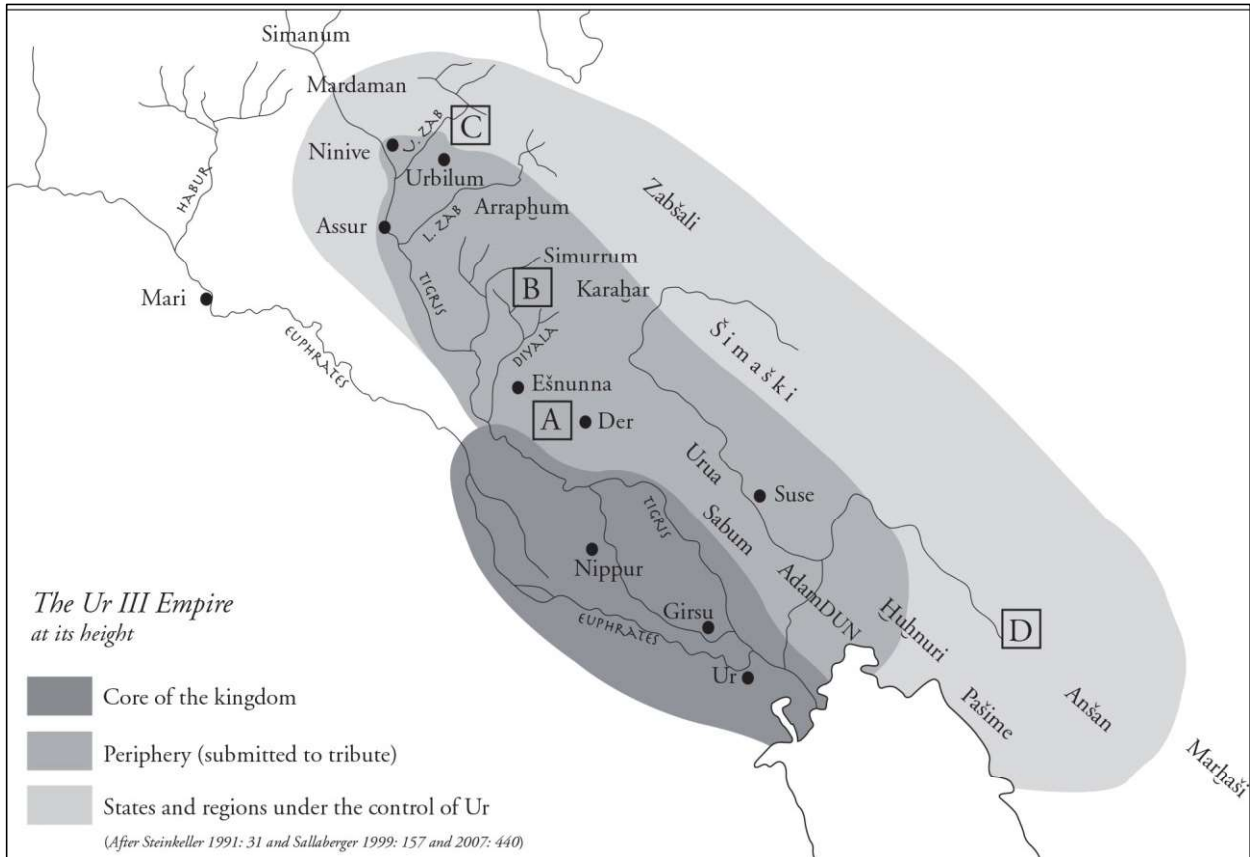
Obv.

Rev.

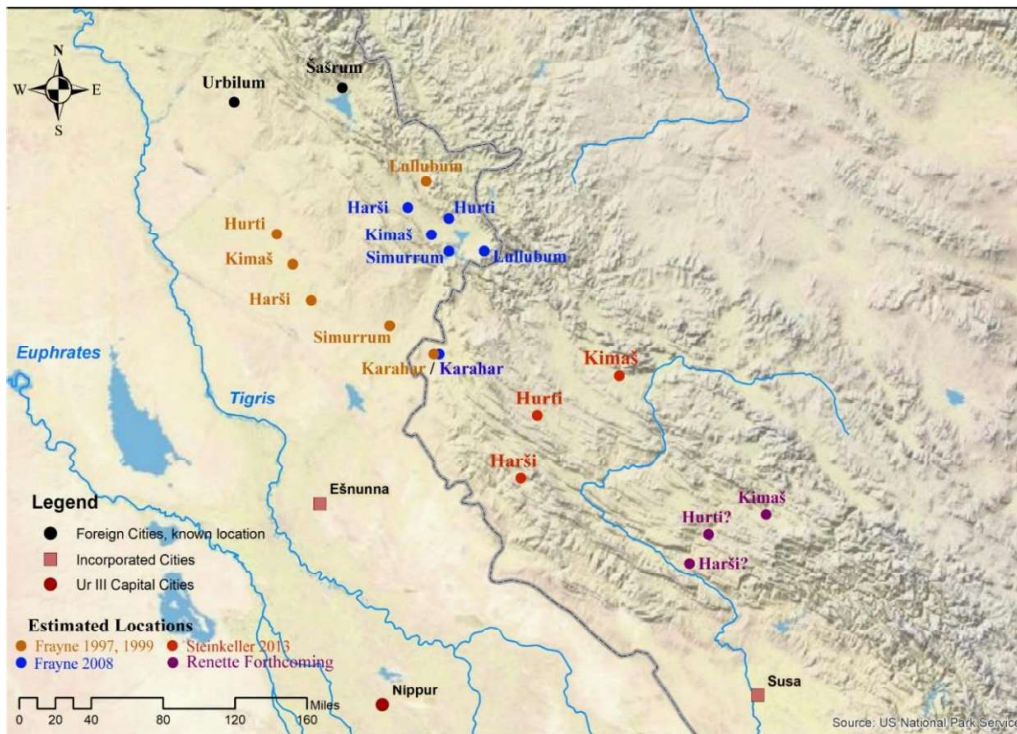
دهقی ۳۰: SM.037745 (وینه و کوپی: تویره)

نه‌خشه‌کان

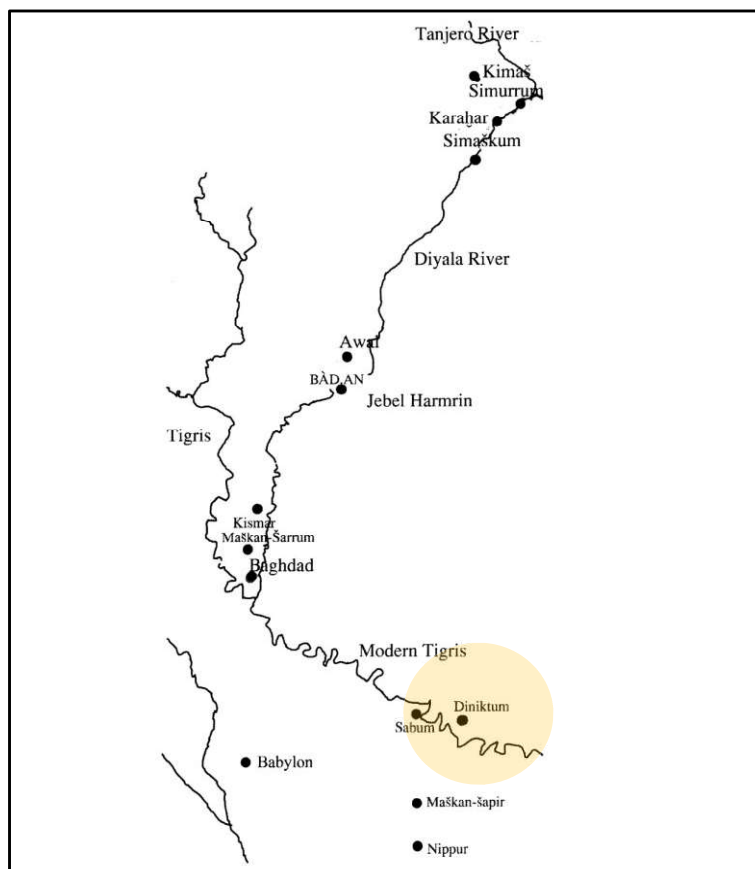

نه‌خشه‌ی (۱): شوینی شاره سومه‌رییه‌کان و ناوچه و شاره هاوسنورییه‌کانیان.

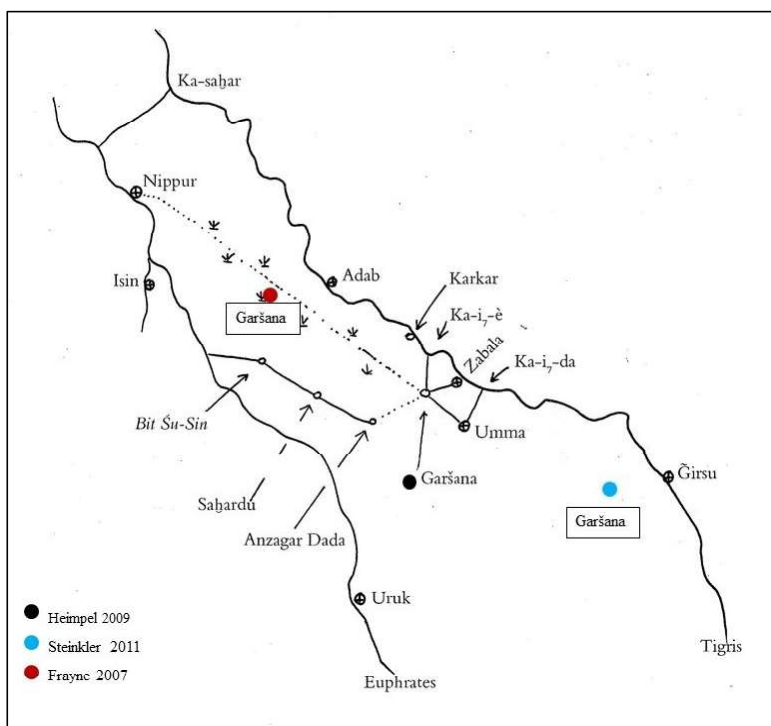
وهرگیراوه له: Lafont, *op. cit.*, p. 3.

نه خشه‌ی (۲): شوینی خه‌ملینراوی کیماش. وەرگیراوه له
 Patterson, *op. cit.*, p. 203

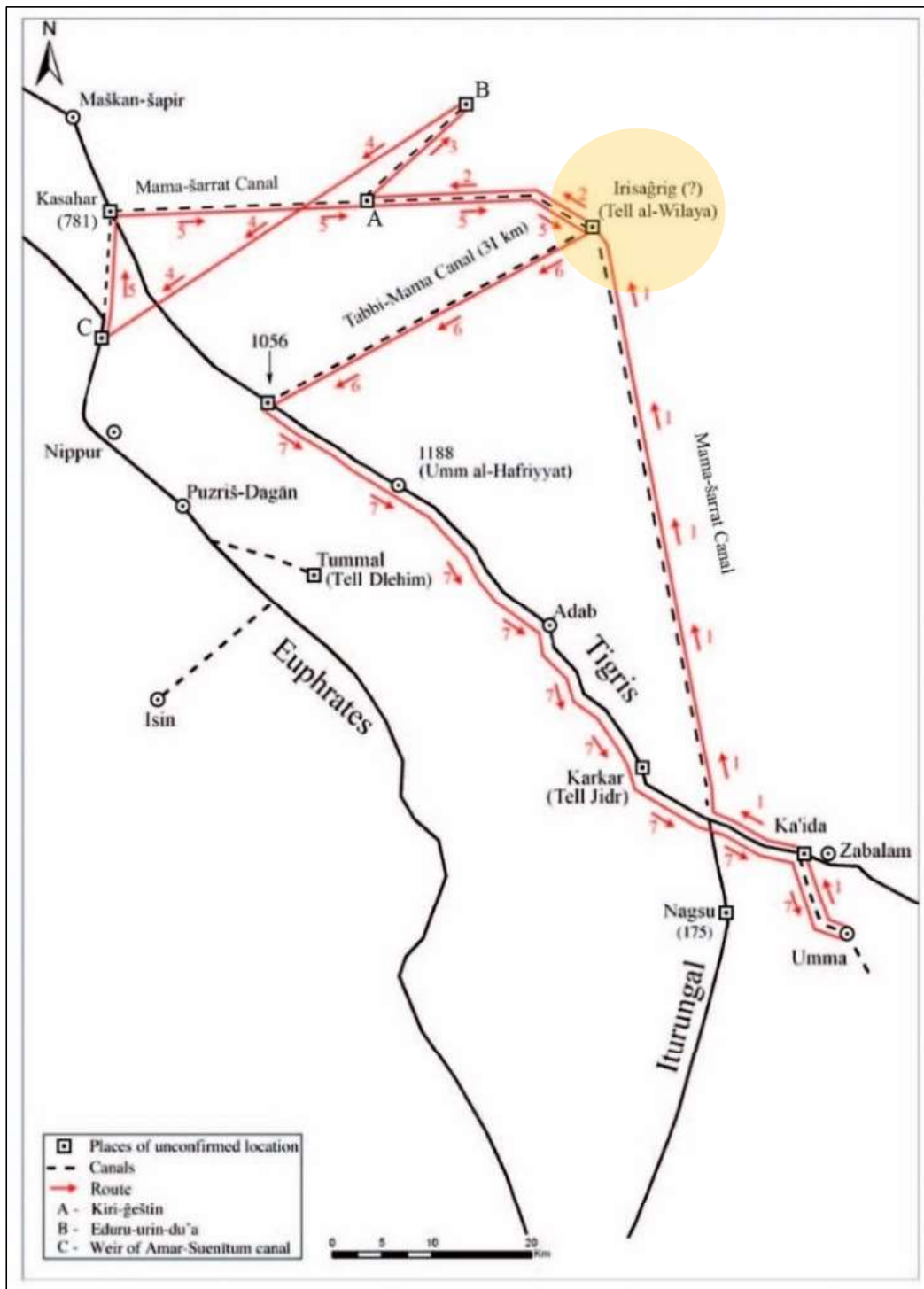
نه خشه‌ی (۳): شوینی پیشنیارکراوی (دینیکتوم) له لایه‌ن فره‌ین.
 وەرگیراوه له: Owen, *NISABA* 15, p.194.

نه‌خشه‌ی (٤): شوینی خه‌ملینراوی گه‌رشانه له سنوری نیوان ئوما له‌گه‌ل
 گیرسو/له‌گه‌ش به زیادکردنه‌وه وەرگیراوه له: Heimpel, *CUSAS* 5, p. 9

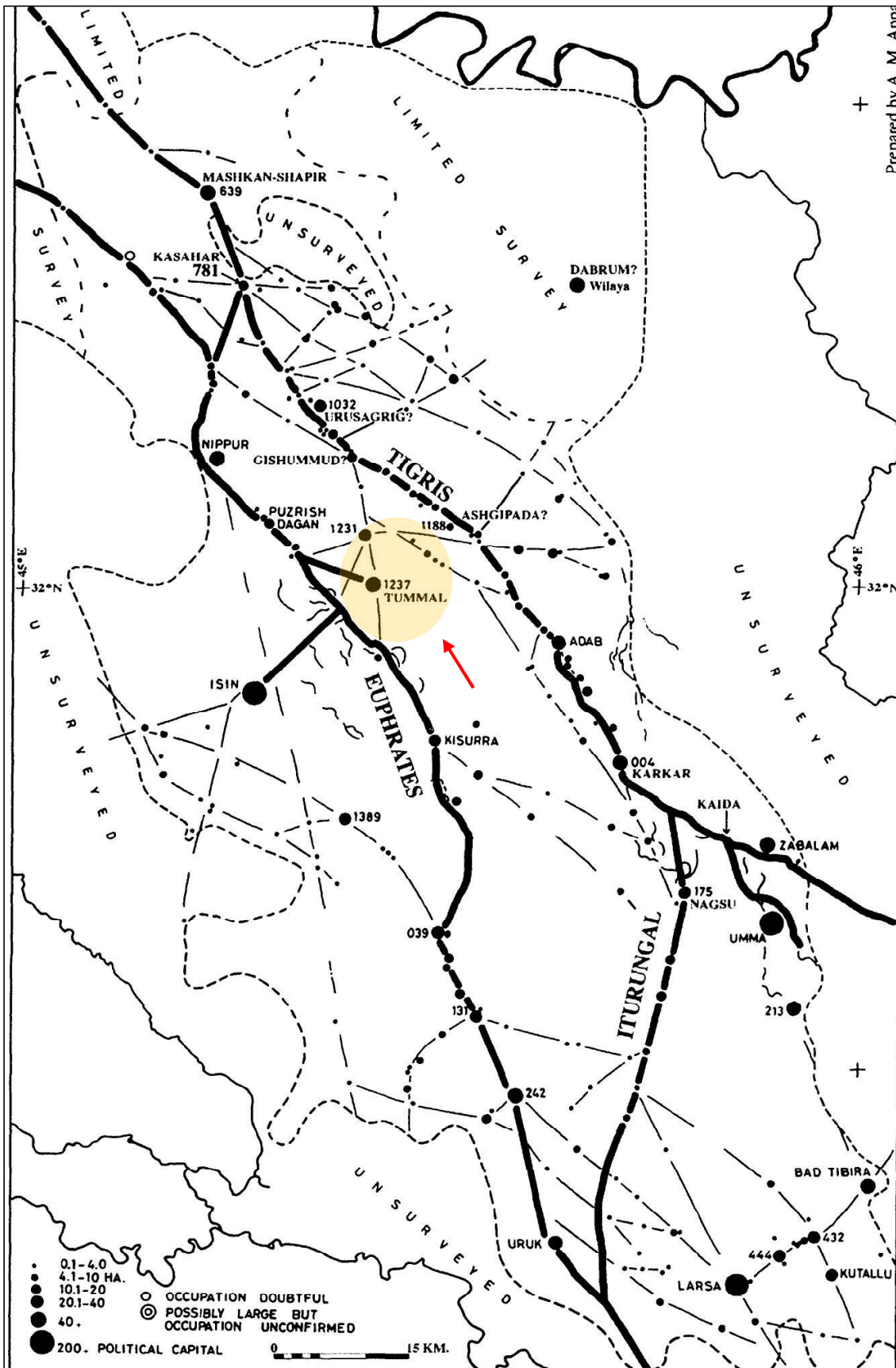

نه‌خشه‌ی (٥): شوینی خه‌ملینراوی گه‌رشانه له سنوری نیوان ئوما له‌گه‌ل
 گیرسو وەرگیراوه له: Molina and Steinkler., *op. cit.*, p. 236

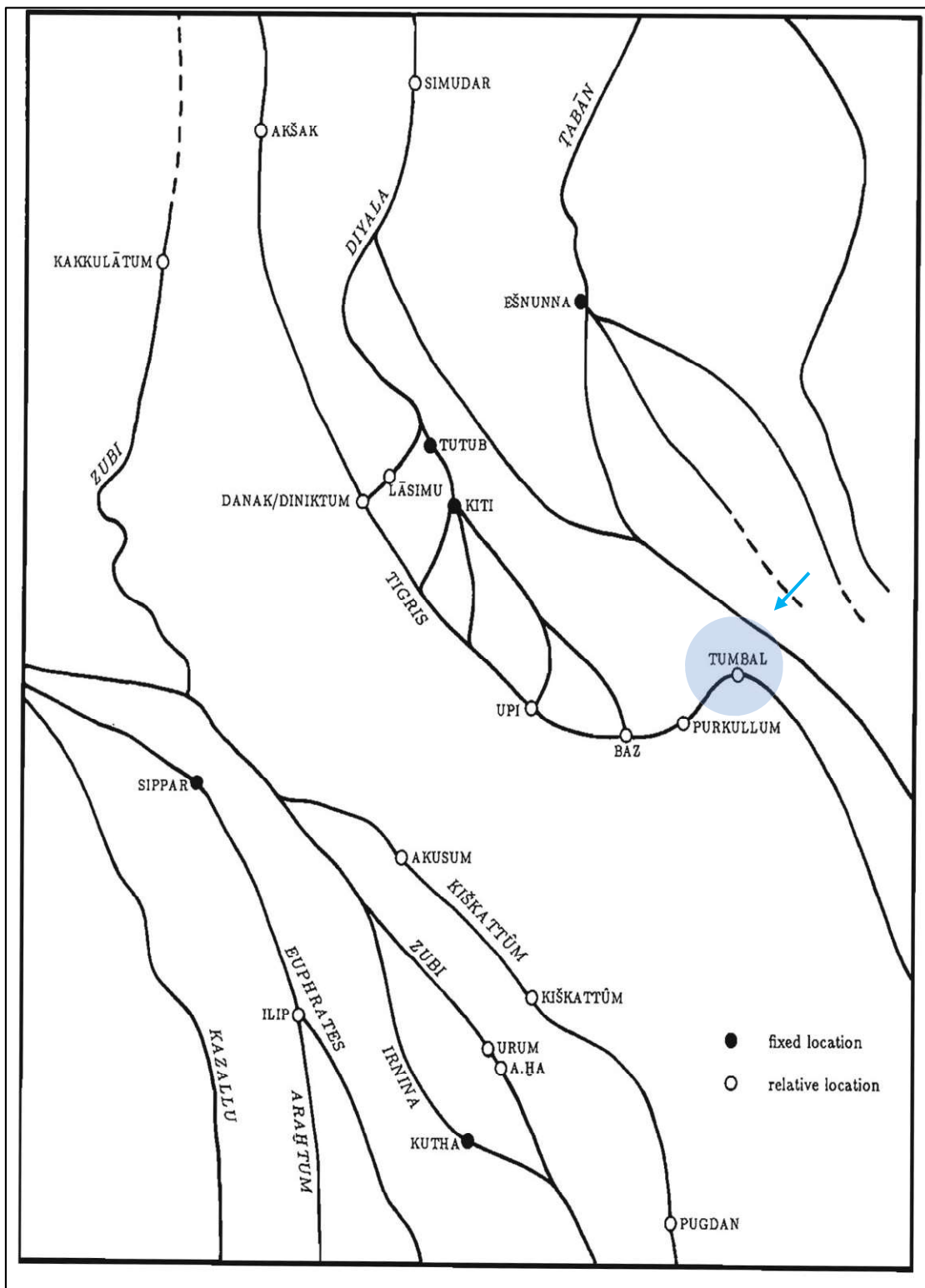

نه‌خشه‌ی (٦): شوینی پیشنیارکراوی که‌نالی ئاوی ماما-شه‌پرات به‌گویره‌ی دووباره
 داپشته‌وه‌ی له‌لایهن فیانو. وه‌رگیراو له: Viano, *op. cit.*, p. 47.

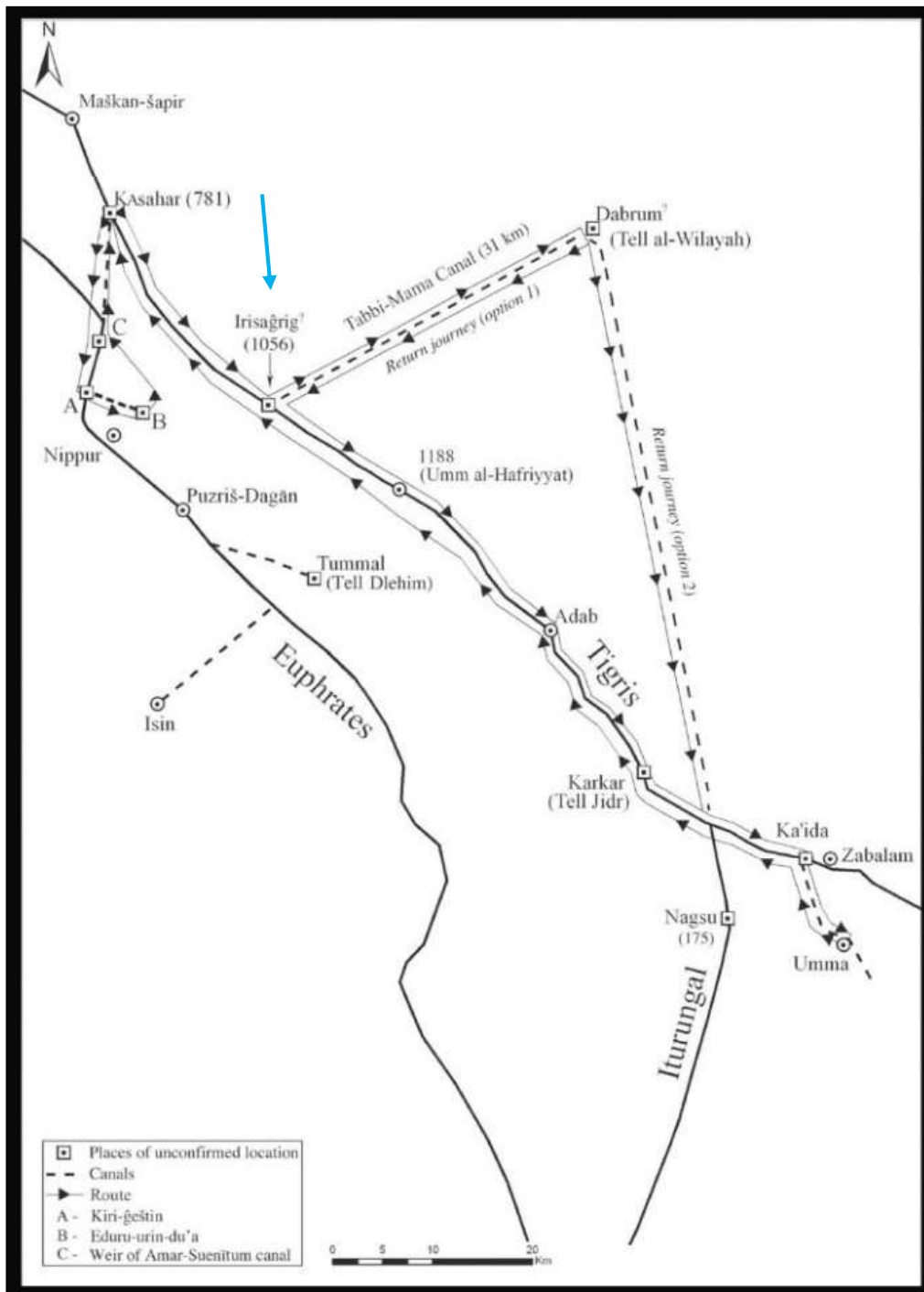

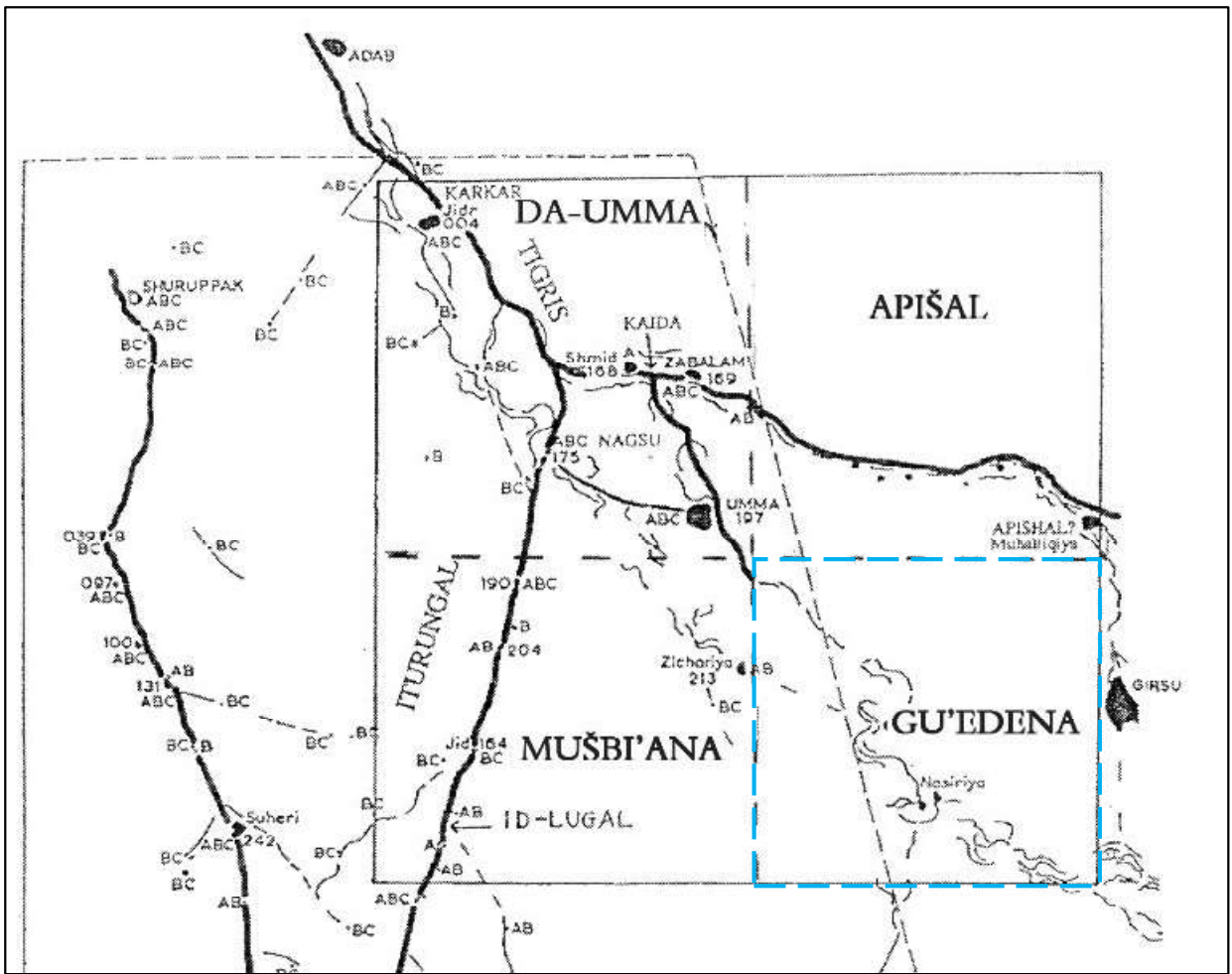
نه‌خشه‌ی (۷): شوینی پیشنیارکراوی توممال وهرگیراو له:
 Steinkeller, New Light on the Hydrology and Topography..., p. 20

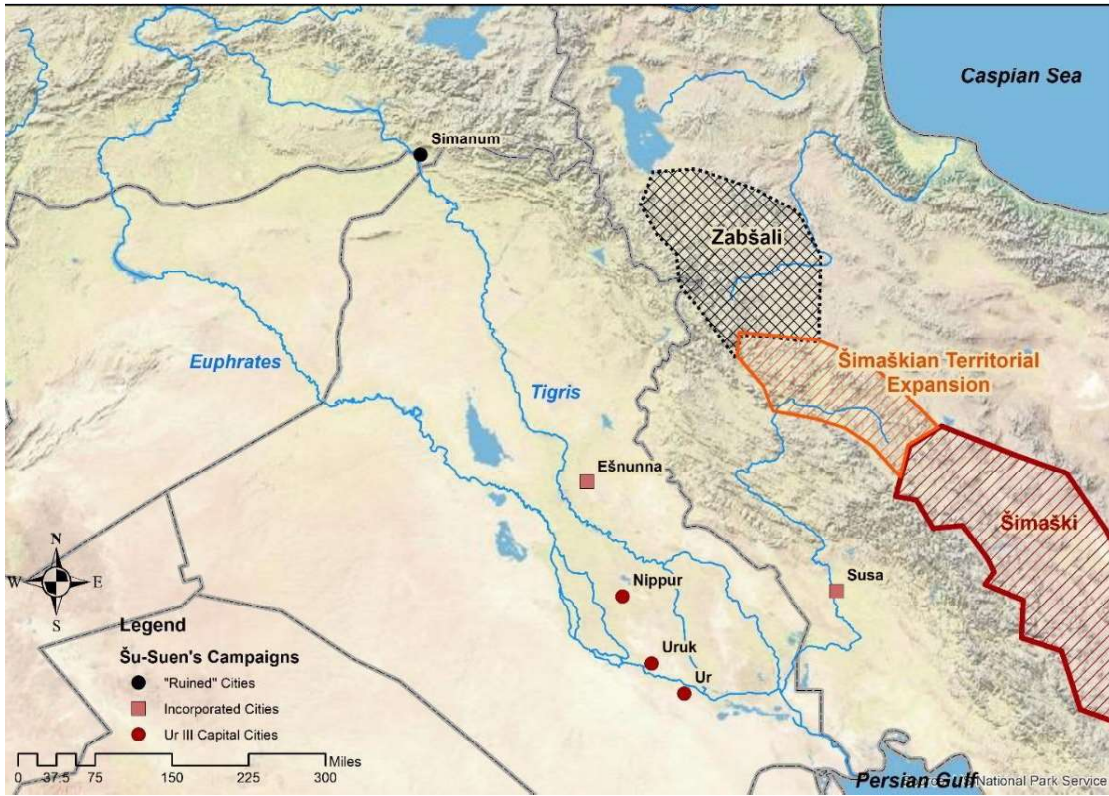
نه‌خشه‌ی (۸): شوینی پیشنیازکراوی شاری تومبال ودرگیراوه
 Frayne, *EDGN*, p. 43.

نه خشه ی (۹): شوینی شاری ئیریساکریگ به گویره ی دوباره دارشته وه ی ڤیگه ی
 ئاوی نیوان ئوما و ئیریساکریگ لایه ن مؤلینا. وه رگیراوه له:
 Molina, *On the Location of Irisaḡriḡp*. 69.

نه‌خشه‌ی (۱۰): ناوچه‌ی گوئیدیننا Gu'edenna له ههریمی ئوما. وەرگیراو له Steinkeller, "On the Location of the Town of Garšana ....." p. 3.

نه خشه‌ی (۱۱): شوینی زابشالی. وەرگیراو له:

Patterson, *op. cit.*, p. 276.

نه خشه‌ی (۱۲) شوینی خوخنوری (ته‌په‌بۆرمی). وەرگیراوه له:

Patterson, *op. cit.*, p. 274.

پیرستی ناوہ کہسییہکان: Index of Personal Names

-A-

Abba-gina

a-ab-ba-gi-na, 27: obv. 3

A'a-kalla

a-a-kal-la simug 21: rev. 4

Abiati

a-bí-a-ti ugula geš-da 21: obv. 9

Abī-simtī

a-bí-si-im-ti, 9: rev. 8, 10: obv. 4
18: obv. 3

Adalal

a-da-lál lú lúnga 26: rev. 5

Adad-bāni

^dIškur-ba-ni, lú-kíg-gi₄-a lugal 1: rev. 12

Adad-illat

^dIškur-illat, 25: rev. 3

Adad-nūri

^dIškur-LÁḪ, 13: rev. 2

Adad-rābi

^dAdad-ra-bí agrig 24: obv. 5

^dAdad-damiq

^dIškur-SIG₅, 10: rev. 3, 12: rev. 7

Aḫamati

a-ḫa-ma-ti, 30: rev. 4

Aḫušuni

a-ḫu-a-ḫi, 26: rev. 1

Aḫu-ṭāb

a-ḫu-DU₁₀ lú-kíg-gi₄-a lugal 4: obv. 2

Aḫušuni

a-ḫu-šu-ni lú-kíg-gi₄-a lugal, 2: rev. 7, 4:
rev. 6

A-Ili

A-i-lí rá-gaba, 12: rev. 4

Akalla

a-kal-la lú-kíg-gi₄-a lugal, 2: obv. 8

Amrini

am-ri-ni, 25: rev. 4

Antalu

an-ta-lú, 16: rev. 7, 19: rev. 4, 17: rev.
10, 18: rev. 6, 20: rev. 7, 21: rev. 10

an-ta-lú, agrig maškim, 10: rev. 1, 9:
rev. 3, 12: obv. 6, 14: rev. 1, 15: rev. 4,
16: rev. 3, 20: obv. 6

Arad-ašgi

arád-^daš-gi₅, 26: obv. 12

-B-

Ba'aga

ba-a-ga kurušda, 23: obv. 5, 24: obv. 4

Baba-idab

^dba-ba₆-i-dab₅ šu-i maškim, 16: obv. 3

Bilalum

bí-la-lum lú-kíg-gi₄-a lugal, 5: rev. 3

-D-

Dada

da-da, 15: rev. 1

Dada-Ilum

da-da-an, 20: rev. 2

Dakugi

da-ku-gi₄, 22: rev. 1

Dingir-kal

dingir-kal lú-kíg-gi₄-a lugal, 1: obv. 13

Ṭāb-Ili

DU₁₀-i-lí lú-kíg-gi₄-a lugal, 1: rev. 1

-E-

Ea-šar

é-a-šar dub-sar maškim, 17: rev. 3, 19:
obv. 8, 20: rev. 4, 21: rev. 7

Ennam-Suen

en-nam-^dSuen lú-kíg-gi₄-a lugal, 4: rev.
10

Ennam-Adad

en-um-^dIŠKUR, 21: obv. 5

Enum-Ili

en-um-i-lí lú lúnga, 26: rev. 7

Erra-nu'id

ér-ra-nu-id lú-kíg-gi₄-a lugal, 2: rev. 15

Eštar-tukul

eš₁₈-tár-tu-kúl ummeda^{da}, 14: obv. 10

E-urbi-du

é-úr-bi-du₁₀, 28: rev. 1

-G-**Gududu**

gu-du-du: 30: rev. 2

-Ĝ-**Ĝulal***ĝu-la-al* lú-kíg-gi₄-a lugal, 1: obv. 16**-I-****Iṭur-Ilum***i-ṭur*-Dingir: 26: rev. 14**Idi-Ilum***i-dì*-Dingir lú-kíg-gi₄-a lugal, 3: obv. 4,
4: rev. 4**Idi-Suen***i-dì^dsuen* lú-kíg-gi₄-a lugal, 3: obv. 9**Ili-ašrani***ì-lì-aš-ra-ni* šabra maškim, 13: obv. 9**Ili-kibri***ì-lì-ki-ib-rì* lú-kíg-gi₄-a lugal, 4: obv. 8**Ili-šipti***ì-lì-šip-ti* lú-kíg-gi₄-a lugal, 2: obv. 17**Imiq-Šulgi***i-mi-iq^dšul-gi* muḥaldim maškim, 18:
obv. 4**Imid-Aḫi***i-mi-id-a-ḫi* nu-bandà, 21: obv. 3**Inaḫ-Ilum***i-na-aḫ-dingir* lú-kíg-gi₄-a nin 4: obv. 3*Ilum-rabi*Dingir-*ra-bí* - a-zu, 20: obv. 5**Ilum-subani**Dingir-sú-ba-ni lú-kíg-gi₄-a lugal, 3: rev.
5**-K-****Dan-Ili**KAL-*ì-lì* lú-kíg-gi₄-a lugal, 3: obv. 7**Kubatum***ku-ba-tum*, 18: rev. 1**-L-****Laqipūp***la-qì-pu-um* sagi lú-kíg-gi₄-a lugal, 2:
obv. 5**Iibur-Aḫuša***li-bur-a-ḫu-ša*, 12: rev. 1**Libur-Šulgi***li-bur^dšul-gi*, 29; rev. 5**Libur-iduni***li-bur-i-dú-ni*, 29: obv. 3**Lu-Dingira**

lú-dingir-ra, 30: obv. 8

Lu-dugalú-du₁₀-ga sukka, 30: rev. 1**Lu-Nanna**lú-^dNanna lú lúnga, 26: rev. 3**Lugal-amarku**

lugal-amar-kù lú ùr-ra 1: rev. 17

Lu-šalim*lú-ša-lim* lú-kíg-gi₄-a lugal, 2: obv. 10**Lu-Šulgi**lú-^dšul-gi, 27: obv. 1**-M-****Mada-mugen**ma-da-mu-gen₇ maškim, 12: rev. 2**Malati***ma-la-ti*, 19: obv. 2**Martu-saga**mar-tu-sa₆-ga lú-kíg-gi₄-a-lugal, 5: obv.
3**Mueze-pini**

mu-e-zé-pi-ni, 20: rev. 3

-N-**Namḫani**nam-ḫa-ni lú-kíg-gi₄-a lugal, 2: obv. 13**Nin-ana**

nin-a-na dub-sar lugal, 1: rev. 6

Nin-ḫamati

nin-ḫa-ma-ti: 9: rev. 7

-P-**Pululu**pu-lu-lu - šùš 1: obv. 18, 2: rev. 19, 3:
rev. 8**Puzur-Eštar***puzur₄eš₁₈tár* lú-kíg-gi₄-a lugal, 3: obv.
2**Puzur-mama***puzur₄ma-ma* lú-kíg-gi₄-a lugal, 2: obv.
4**-R-****Riṣ-Ilum***ri-iṣ*-Dingir dub-sar maškim, 17: rev. 7

-S-

Simat-Ištarn

ME-^dištaran: 10: rev. 2, 9: rev. 4, 12:
rev. 6, 13: rev. 1, 14: rev. 2, 15: rev. 5,
18: rev. 5

Simat-Nissaba

ME-^dnissaba: 29: obv. 2

-Ṣ-

Ṣalum

ṣa-lu-um lú-kíg-gi₄-a lugal, 3: obv. 1

-Š-

Šat-Eštar

ša-at-eš₁₈-tár, 29: obv. 4

Šat-Ili

ša-at-ì-lí nin₉, 16: obv. 5-6

Šara-isa

^dšará-ì-sa₆ agrig maškim, 16: obv. 7

Šara-izu

^dšára-ì-zu, 28: obv. 1

Šara-kam

^dšára-kam, 29: obv. 4
^dšára-kam dub-sar, 26: rev. 15

Šarrum-bāni

šar-ru-um-ba-ni, 9: rev. 5, 14: rev. 3, 15:
rev. 6

Šarrum-Ili

šar-ru-um-ì-li, 29: rev. 4

Šeš-kalla

šeš-kal-la, 30: obv. 4
šeš-kal-la agà-ús lugal, 1: rev. 15
šeš-kal-la dub-sar, 30: rev. 3

Šeš-kuzu

^dšeš-kù-zu dub-sar lugal, 1: rev. 4

Šusuen-bāni

^dŠu-^dSuen-ba-ni muḫaldim maškim, 18:
rev. 2

Šusuen-Ḥamati

^dŠu-^dSuen-ḥa-ma-ti-giri, 6: rev. 1

Šulgi-mati

^dšul-gi-ma-ti -rá-gaba lú-kíg-gi₄-a lugal,
1: obv. 2

Šulgi-mudaḥ

^dšul-gi-mu-daḥ, 22: obv. 5

Šudam-kina

šu-dam-ki-na, 29: rev. 3

Šu-Adad

šu-^diškur lú-kíg-gi₄-a lugal, 4: rev. 1

Šu-Šulgi

šu-^dšul-gi - lú-kíg-gi₄-a lugal, 2: rev. 10

Šu-Eštar

šu-eš₁₈-tár lú-kíg-gi₄-a-lugal, 5: obv. 6
šu-eš₁₈-tár agrig, 23: obv. 6

Šugatum

šu-ga-tum lú-kíg-gi₄-a lugal, 2: rev. 12

Šu-Ili

šu-ì-lí a-igi-du₈, 26: obv. 18

Šu-kabta

šu-kab-tá, 15: rev. 2, 19: rev. 3, 20: rev.
6, 21: rev. 9, 16: rev. 6

Šulmi-dub

šul-mi-dub nagar, 16: obv. 2

-T-

Turam-Ili

tu-ra-am-ì-lí, 30: rev. 5, 26: rev. 9

-U-

Udati

ù-da-ti, 16: rev. 2

Umani

ù-ma-ni ugula geš-da, 30: obv. 7

Ušur-urbašu

ù-šur-ur-ba-šu lú-kíg-gi₄-a lugal, 1: rev.
9

Ummi-kabta

um-mi-^dkab-tá dumu-munu šà-é-a, 19:
obv. 6

Ur-Baba

ur-^dba-ba₆ lú-kíg-gi₄-a lugal, 2: rev. 1

Ur-dublamaha

ur-dub-la-maḥ-a lú-kíg-gi₄-a lugal, 1:
obv. 8
ur-dub-lá-maḥ-a lú-kíg-gi₄-a lugal, 2:
obv. 15

Ur-Dumuzida

ur-^ddumu-zi-da, 30: obv. 13

Ur-Engal-dudu

ur-^den-gal-du-du šagina, 26: rev. 16

Ur-Gigir

ur-^{geš}gigir lú-kíg-gi₄-a lugal, 3: rev. 3

Ur-Ḥendursag

ur-^dḥen-dur-sag, 7: rev. 3

Urmeda

ur-me-da lú-kíg-gi₄-a lugal, 2: rev. 17

Ur-sagku

*ur-sag-ku*₅, 30: obv. 9

Ur-Šusuen

ur-^dšu-^dsuen egir sukkal-maḥ, 2: obv. 2

Ur-Šulgi

ur-^dŠul-gi, 26: rev. 11

Ur-Šulpae

ur-^dšul-pa-è lú-kíg-gi₄-a lugal, 3: rev. 1

Ur-zu

ur-zu, 26: obv. 14

ur-zu šidim 4: obv. 4

-Š-

Šalum

ša-lu-um lú-kíg-gi₄-a lugal, 3: obv. 13

-Z-

Šiṣur-IR

ši-ṣur-IR lú-kíg-gi₄-a lugal, 2: rev. 5

ناوی تهواو نهکراو

Ur-[e₁₁]-e, 30: obv. 11

^d[Šára?]-an-dùl, 30: obv. 11

Wa-ta-[...], 12: rev. 3

^dAmar-^dEN.[ZU-...], (Seal), 22: rev.

^dIškur-nuri, 13: rev. 2

پیرستی ناوی شار و شونیه جوگرافیہکان: Index of Toponyms

BÀD.AN^{ki}: (دیر)

- BÀD.AN^{ki}-šè, 1: rev. 13, 2: obv. 11, 3: obv. 5

- BÀD.AN^{ki}-ta, 2: rev. 2, 3: obv. 10

dì-ni-ik-tum^{ki}: (دینیکتوم)

- dì-ni-ik-tum^{ki}-šè, 2: rev. 8

eridu^{ki}: (ئیریدو) 29: rev. 7, 7: rev. 6

gar-ša-an-na^{ki}: (گہرشانہ)

- gar-ša-an-na^{ki}, 19: obv. 7

- šà gar-ša-an-na^{ki}, 20: rev. 5

gú-eden-na: (گوئیدینا)

- šuku-ra-né gú-eden-na, 27: rev. 5

ḥu-úḥ-nu-ri^{ki}: (خوخنوری) 5: rev. 7, 4: rev.

13

iri-sa₁₂-rig^{7ki}: (ئیریسارگیک)

- erín zàḥ lú iri-sa₁₂-rig^{7ki},

5: obv. 7

kár-ḥar^{ki}: (کارخار) 30: rev. 12

ki-maš^{ki}: (کیماش)

- ki-maš^{ki}-ta, 1: obv. 9

- ki-maš^{ki}-šè, 1: obv. 14, 4: rev. 7

lu-lu-bu^{ki}: (لولوبو) 30: rev. 10

ⁱ⁷ma-ma-šar-ra-at: (مام-شہرپرات) 3: rev. 6

nibru^{ki}: (نیپور)

- šà nibru^{ki}, 9: obv. 7, 10: rev. 5, 9: rev. 2,

13: rev. 3, 16: rev. 4, 19: rev. 1, 21: rev. 8

- nibru^{ki}-šè, 26: obv. 20

puzur₄-iš^dda-gan^{ki}: (پورزیش-داگان)

12: rev. 8

si-mu-ru-um^{ki}: (سیموروم) 30: rev. 11

^dšu-^dsuen-du₁₀^{ki}: (شوسین-طاب)

- ^dšu-^dsuen-du₁₀^{ki}-šè, 21: rev. 1

tum-ba-al^{ki}: (تومبال) 15: obv. 8

tum-ma-al^{ki}: (توممال)

- šà tum-ma-al^{ki}, 15: rev. 7, 17: rev. 9, 18: rev. 4

umma^{ki}: (ئومما) 27: left.edge, 10: rev. 7, 9:

rev. 8, 12: rev. 30, 13: rev. 5, 14: rev. 7, 25: rev. 6

unu(g)^{ki}: (ئوروک)

- šà unu(g)^{ki}, 9: obv.10, 9: obv. 7, 24: rev. 3

- unu(g)^{ki} (year name), 1: rev. 20, 2: rev. 22, 3: rev. 10, 8: rev. 10

uris^{ki}: (ئور) 10: rev. 7, 9: rev. 8, 12: rev. 10,

13: rev. 5, 14: rev. 5, 15: rev. 9, 14: rev. 7,

15: rev. 9, 16: rev. 9, 17: rev. 12, 18: rev. 9,

19: rev. 7, 21: rev. 13, 23: rev. 3, 25: rev. 6

- uri₅^{ki}-šè, 26: obv. 16

- šà uri₅^{ki}, 14: rev. 5

ur-bí-lum^{ki}: (ئوریلوم) 30: rev. 9, 9: rev. 10

za-ab-ša-li^{ki}: (زہبشالی) 19: rev. 7, 21: rev.

13, 23: rev. 3

- za-ša-li^{ki}, 16: rev. 9

پیرستی ناوی خواوہندہکان: Index of Divine Names

- an-na**, rev. 5, 14: rev. 7, 15: rev. 9, 25: rev. 6, 8:
rev. 18
-(Month Name), ezem-an-na, 9: rev. 7
- an-nu-ni-tum**, 14: obv. 4
- ^dá-an-da**, 14: obv. 2
- ^dda-gan**, 12: obv. 1
- ^den-líl**,
-(Month Name), níg-^den-líl, 2: rev. 21, 5:
rev. 6
-(Year Name), 17: rev. 12, 18: rev. 9, 20:
rev. 9
- ^dga-na-sur-ra**, 9: obv. 2
- ^dgu-la**, 14: obv. 8
- ^dha-bu-rí/ri-tum**, 9: rev. 2, 12: obv. 3
- ^dInanna^{geš}tukul**, 14: obv. 6
- ^dInanna**, 9: rev. 9, 10: obv. 2
-(Year Name), 1: rev. 20, 2: rev. 22, 3: rev.
10, 24: rev. 3
- ^diš-asar**, 8: obv. 5
- ^diš-ḫa-ra**, 12: obv. 1
- ^dli₉-si₄**,
-(Month Name), ezem-^dli₉-si₄ 1: rev. 19
- ^dna-na-a**, 9: obv. 4
- ^dnanna**, 26: rev. 18
- ^dnè-eri₁₁-gal**, 20: rev. 2
- ^dnin-a-zu**,
-(Month Name), ezem-^dnin-a-zu, 19: rev. 6
- ^dnin-ḫur-sag**, 8: obv. 3
- arád ^dnin-ḫur-sag, 2: rev. 13
- ^dnin-líl**, 9: obv. 2, 9: obv. 5, 9: obv. 8, 127:
obv. 5,
-(Year Name), 17: rev. 12, 18: rev. 9, 20:
rev. 9
- nin-zi-šà-gal**, 12: obv. 7
- ^dšára**,
-(Year Name), é ^dšára, 10: rev. 7, 9: rev. 8,
12: rev. 10

پیرستی زاراه و ووشهکان: Index of Terms and words

a, 27: obv. 3, 27: rev. 2

àd,

- àd gukkal ú, 23: obv. 1, 24: obv. 1

- àd ir₇^{mušen} > ir₇^{mušen}

- àd sila₄ ú, 23: obv. 4

- àd tu-gur₈^{mušen}, 24: obv. 3

- àd ud₅ ú, 23: obv. 3

- àd udu ú, 23: obv. 2

ad₇,

- ad₇ gu₄ > gu₄

- ad₇ ir₇^{mušen} > ir₇^{mušen}

- ad₇ peš-geš-gi, > peš-geš-gi

- ad₇ tu-gur₈^{mušen} > tu-gur₈^{mušen}

- ad₇ udu ú > udu

- ad₇ uz-tur > uz-tur

al-zi-ra, 26: obv. 4

arád, 17: rev. 1, 17: rev. 6

- arád ^dnin-ḥur-sag, 2: rev. 13

a-ša, 27: rev. 3

- a-ša ^dnanna, 2: obv. 3

ba-tab duḥ-ḥu-um, 8: obv. 1

- àga ba-tab duḥ-ḥu-um, 8: obv. 2

buru₁₄, 1: rev. 14, 21: rev. 5

dag-zi-um, 17: obv. 8, 18: obv. 2, 18: obv. 7

dam, 29: obv. 4

dug,

- ^{dug}úttul-gal, 20: obv. 8

dumu, 30: obv. 9, 30: obv. 11, 30: rev. 2,

30: rev. 4, 20: rev. 1, 20: rev. 2

- dumu-munus, 19: obv. 6

dú-ra, 1: rev. 15

é, 30: obv. 3, 9: obv. 3, 15: obv. 3

é agrig, 17: obv. 1, 17: rev. 6

é-ba-an, 6: obv. 2

é-gal, 3: rev. 6, 10: obv. 3, 12: obv. 2, 17:

obv. 6, 17: rev. 2

é-muḥaldim, 15: obv. 8

é-kaskal, 4: obv. 5

é-lá, 17: obv. 9

é ^dšára, (Year Name), 10: rev. 7, 9: rev. 8,

12: rev. 10, 13: rev. 5, 14: rev. 7, 15: rev. 9,

25: rev. 6

é-šu-šum-ma, 26: rev. 13

é-uz-ga, 17: obv. 6

en, (Year Name), 1: rev. 20, 2: rev. 22, 3:

rev. 10, 29: rev. 7, 24: rev. 3, 7: rev. 6, 8:

rev. 10, 26: rev. 18

en-nu-gá, 1: rev. 14

kuš^e-sír, 6: obv. 2

ezem,

- ezem-a-bi, 7: rev. 5

- ezem-ad₇, 9: obv. 13

- ezem-a-dara₄, 4: rev. 12, 8: rev. 9

- ezem-a-na, 1: obv. 3, 9: rev. 7

- ezem-e-lu-núm, 12: obv. 4

- ezem-^dli₉-si₄, 1: rev. 19

- ezem-ma, 8: rev. 7

- ezem-maḥ, 13: obv. 3

- ezem-me-ki-gál, 21: rev. 12

- ezem-ne-izi-gar, 14: obv. 5

- ezem-^dnin-a-zu, 19: rev. 6

- ezem-^dšul-gi, 29: rev. 6, 30: rev. 7, 15: rev.

8, 17: rev. 11, 18: rev. 8, 25: rev. 5

ga-ba-ri, 18: left.edge

gada,

- gada gen, 8: obv. 4

- gada gen sumun, 25: obv. 4, 25: obv. 5

gešgal, 28: obv. 4

gána,

- gána gu₄, 1: rev. 7

gen₇, 7: rev. 3

geš-gi, 17: obv. 12

gín, 29: rev. 1

gu₄, 20: obv. 2

- ad₇ gu₄ 7: obv. 1

gur, 28: obv. 4, 26: obv. 1, 26: obv. 2, 26:

obv. 3, 26: obv. 4, 26: obv. 5, 26: obv. 6, 26:

obv. 7, 26: obv. 10, 26: obv. 11, 26: obv. 12,

26: obv. 13, 26: obv. 14, 26: obv. 15, 26:

obv. 16, 26: obv. 17, 26: obv. 18, 26: obv.

19, 26: rev. 12, 26: rev. 4, 26: rev. 6, 26: rev.

8, 26: rev. 10, 22: obv. 2

ì,

- ì-ku₆, 4: rev. 2

igi...šè, 29: rev. 3, 29: rev. 4

igi-kár, 18: rev. 1
íti, (Month Name) 1: rev. 19, 2: rev. 21, 3: rev. 9, 6: rev. 3, 5: rev. 6, 4: rev. 12, 9: obv. 3, 9: obv. 6, 9: obv. 11, 9: rev. 3, 10: rev. 6, 11: rev. 7, 12: rev. 9, 13: rev. 4, 14: rev. 6, 15: rev. 8, 16: rev. 8, 17: rev. 11, 18: rev. 8, 19: rev. 6, 20: rev. 8, 21: rev. 12, 23: rev. 2, 24: rev. 2, 25: rev. 5, 8: rev. 9, 26: rev. 17, 22: rev. 2
ir₇mušen,
- ad₇ ir₇^{mušen}, 7: obv. 4
- àd ir₇^{mušen}, 24: obv. 2
kaš, 2: obv. 1, 2: obv. 4, 2: obv. 7, 2: obv. 9, 2: obv. 12, 2: obv. 14, 2: obv. 16, 2: obv. 18, 2: rev. 4, 2: rev. 6, 2: rev. 9, 2: rev. 11, 2: rev. 14, 2: rev. 16, 2: rev. 19, 3: obv. 1, 3: obv. 3, 3: obv. 6, 3: obv. 8, 3: obv. 12, 3: obv. 15, 3: rev. 2, 3: rev. 4, 3: rev. 7, 5: obv. 1, 5: obv. 4, 5: rev. 1, 18: rev. 3
- kaš dida du, 22: obv. 4
- kaš dida sag₁₀, 22: obv. 3
- kaš du, 22: obv. 2
- kaš-sag₁₀, 22: obv. 1, 22: obv.
kaš-de-a lugal, 17: rev. 8
ki-a-nag,
- ki-a-nag^damar-^dsuen, 15: obv. 11
- ki-a-nag da-da, 15: rev. 1
- ki-a-nag šu-kab-tá, 15: rev. 2
ku₆, 1: obv. 3, 1: obv. 7, 1: obv. 12, 1: obv. 15, 1: obv. 18, 1: obv. 20, 1: rev. 3, 1: rev. 5, 1: rev. 8, 1: rev. 11, 1: rev. 14, 1: rev. 17, 4: obv. 1, 4: obv. 3, 4: obv. 7, 4: obv. 11, 4: rev. 3, 4: rev. 5, 4: rev. 9,
kù-babbar, 29: rev. 1
^{anše}**kúngazi-gus-um**, 1: obv. 17, 2: rev. 20, 3: rev. 8
libir, 27: obv. 3
má, 28: obv. 3, 26: obv. 1, 26: obv. 3, 26: obv. 4, 26: obv. 6, 26: obv. 7, 26: obv. 10, 26: obv. 13, 26: obv. 15, 26: obv. 17, 26: obv. 19, 26: rev. 6, 26: rev. 8, 26: rev. 10
- má a-è-a, 26: obv. 11
- má-gur₈, 26: obv. 2, 26: obv. 5, 26: rev. 2, 26: rev. 4

- má-gur₈, (Year Name), 18: rev. 9, 20: rev. 9
- má lugal, 1: rev. 2
ma-da, (Year Name), 16: obv. 9, 19: rev. 7, 21: rev. 13, 23: rev. 3
ma-la-ku,
- *ma-la-ku* udu, 1: obv. 6, 1: obv. 11, 4: obv. 6, 4: obv. 10, 4: rev. 8
ma-la-lum,
- *ma-la-lum* gu₄ niga, 16: obv. 1, 17: obv. 5
- *ma-la-lum* udu niga, 17: obv. 7, 17: obv. 11, 18: obv. 1, 18: obv. 4, 19: obv. 1, 19: obv. 4
^{geš}**ma-nu**, 28: obv. 4
mar-sa, 1: rev. 2
máš, 14: obv. 6
- máš-gal, 12: rev. 3, 14: obv. 9, 15: obv. 6, 15: rev. 1, 15: rev. 2
- máš-gal ú, 13: obv. 2, 13: obv. 5
maš-da-ri-a, 13: obv. 3, 13: obv. 6, 15: obv. 9
máš-e, (Year Name), 1: rev. 20, 2: rev. 22, 3: rev. 10, 24: rev. 3, 8: rev. 10
mu, (Year Name), 1: rev. 20, 2: rev. 22, 3: rev. 10, 5: rev. 7, 4: rev. 13, 29: rev. 7, 30: rev. 8, 29: rev. 10, 10: rev. 7, 11: rev. 8, 12: rev. 10, 13: rev. 5, 14: rev. 7, 15: rev. 9, 16: rev. 9, 17: rev. 12, 18: rev. 9, 19: rev. 7, 20: rev. 9, 21: rev. 13, 23: rev. 3, 24: rev. 3, 7: rev. 6, 25: rev. 6, 8: rev. 10, 26: rev. 18, 22: rev. 3
mu-du-lum, 21: obv. 1
- *mu-du-lum* šáḫ-zé-da geš-gi, 17: obv. 3, 17: obv. 12, 20: obv. 3, 21: obv. 8
- *mu-du-lum* gu₄ niga, 16: rev. 1, 20: obv. 4, 21: obv. 2, 21: rev. 3
- *mu-du-lum* udu niga, 16: obv. 4, 17: obv. 1, 17: obv. 4, 17: obv. 10, 17: rev. 4, 18: obv. 6, 20: obv. 1, 20: obv. 7, 21: obv. 4
mun-gazi, 1: rev. 18
mušen-tur, 7: obv. 7
na-rú-a, (Year Name), 17: rev. 12
níg,
- (Month Name) níg-^den-líl, 2: rev. 21, 5: rev. 6

níg-dab₅, 8: rev. 7
níg-gu₇-a, 20: rev. 1
níg-gù-dé, 1: rev. 2
^{túg}**níg-lám**, 25: obv. 2
níg-šu-tak₄, 19: obv. 3
nin₉, 16: obv. 6
ninda, 2: obv. 1, 2: obv. 4, 2: obv. 7, 2: obv. 9, 2: obv. 12, 2: obv. 14, 2: obv. 16, 2: obv. 18, 2: rev. 4, 2: rev. 6, 2: rev. 9, 2: rev. 11, 2: rev. 14, 2: rev. 16, 2: rev. 19, 3: obv. 1, 3: obv. 3, 3: obv. 6, 3: obv. 8, 3: obv. 12, 3: obv. 15, 3: rev. 2, 3: rev. 4, 3: rev. 7, 5: obv. 2, 5: obv. 5, 5: rev. 2
peš-geš-gi, 27: obv. 6
šà, 3: rev. 6, 9: obv. 7, 9: obv. 10, 10: obv. 3, 10: rev. 5, 11: obv. 7, 11: rev. 1, 12: obv. 2, 12: obv. 5, 13: rev. 3, 14: rev. 5, 15: rev. 7, 16: rev. 4, 17: obv. 6, 17: obv. 8, 17: rev. 2, 17: rev. 9, 18: rev. 4, 19: rev. 1, 21: rev. 8
sá-du₁₁, 17: obv. 2, 17: obv. 5
sag,
 - sag munus, 29: obv. 1
 - sag u₄-sakar, 11: obv. 9
^{túg}**šà-ga-du**, 25: rev. 1
še, 1: obv. 5, 1: rev. 7
 - še geš-ì, 5: rev. 4
saga₁₀ (sig₅),
 - saga₁₀-ma, 11: obv. 5
 - kaš dida saga₁₀ > kaš
 - kaš-saga₁₀ > kaš
saḥar, 3: rev. 6
šila, 1: obv. 1, 1: obv. 3, 1: obv. 7, 1: obv. 12, 1: obv. 15, 1: obv. 18, 1: obv. 20, 1: rev. 3, 1: rev. 5, 1: rev. 8, 1: rev. 11, 1: rev. 14, 1: rev. 17, 2: obv. 7, 2: obv. 9, 2: obv. 12, 2: obv. 14, 2: obv. 16, 2: obv. 18, 2: rev. 4, 2: rev. 6, 2: rev. 9, 2: rev. 11, 2: rev. 14, 2: rev. 16, 2: rev. 19, 3: obv. 1, 3: obv. 3, 3: obv. 6, 3: obv. 8, 3: obv. 12, 3: obv. 15, 3: rev. 2, 3: rev. 4, 3: rev. 7, 5: obv. 1, 5: obv. 2, 5: obv. 4, 5: obv. 5, 5: rev. 1, 5: rev. 2, 4: obv. 1, 4: obv. 3, 4: obv. 7, 4: obv. 11, 4: rev. 3, 4: rev. 5, 4: rev. 9
šila₄, 9: obv. 8, 9: obv. 12, 10: obv. 1, 11: obv. 1, 11: obv. 4, 12: obv. 1, 12: obv. 7, 14:

obv. 1, 14: obv. 4, 14: obv. 8, 15: obv. 1, 15: obv. 3
 - àd sila₄ ú > àd
sízkur, 2: obv. 6, 26: rev. 10
šu-gi₄, 26: obv. 3
šuku, 25: obv. 2, 25: rev. 5, left.edge
sumun, 25: obv. 3, 25: obv. 4
tál, 8: obv. 1, 8: obv. 2
šunigin, 9: rev. 4, 9: rev. 5
tu₇, 1: obv. 1, 1: obv. 3, 1: obv. 7, 1: obv. 12, 1: obv. 15, 1: obv. 18, 1: obv. 20, 1: rev. 3, 1: rev. 5, 1: rev. 8, 1: rev. 11, 1: rev. 14, 1: rev. 17, 4: obv. 1, 4: obv. 3, 4: obv. 7, 4: obv. 11, 4: rev. 3, 4: rev. 5, 4: rev. 9
 - dug tu₇, 17: obv. 2, 17: obv. 5, 17: rev. 1, 17: rev. 6
tu-gur₈^{mušen}, 7: obv. 5
túg,
 - túg àga ba-tab *duḥ-ḥu-um* > àga ba-tab *duḥ-ḥu-um*
 - túg bar-dul₅ sù-a, 25: obv. 1
 - túg bar-si du₈-a, 25: re. 2
 - túg ba-tab *duḥ-ḥu-um* > ba-tab *duḥ-ḥu-um*
 - túg siki dù-a, 8: obv. 6, 8: obv. 8, 8: obv. 10, 8: rev. 1
túg-duš-a, 25: obv. 5, 25: obv. 6, 25: obv. 7
 - túg-du₈-a siki gír-gul, 25: obv. 6
tukum-bé, 27: obv. 4, 27: rev. 2
ú,
 - udu ú > udu
udu, 12: obv. 3, 15: obv. 7, 15: obv. 11
 - àd udu ú, 23: obv. 2
 - ad₇ udu ú, 7: obv. 7: obv. 2
 - *ma-la-ku* udu > *ma-la-ku*
 - *ma-la-lum* udu niga > *ma-la-lum*
 - *mu-du-lum* udu niga > *mu-du-lum*
 - udu niga, 9: obv. 1, 9: obv. 4, 9: obv. 8, 9: obv. 12, 9: rev. 1, 9: rev. 4, 12: rev. 1
 - udu še₆-gá, 1: obv. 1
 - udu ú, 13: obv. 1, 13: obv. 4
^{kuš}**ummù**, 6: obv. 1
^{kuš}**ummu_x**, 4: obv. 9
ur₄,
 - ur₄-dè, 3: obv. 14

túguš-bar, 8: rev. 3, 8: rev. 5

dugúttul-gal, 20: obv. 8

uz-tur, 7: obv. 3

zàh, 2: rev. 13, 5: obv. 7

Index of Verbs: پیوستی فرمانهکان

dab₅,

- dab₅-ba-dè, 2: rev. 14, 4: rev. 11
- i-dab₅, 26: rev. 14
- nu-un-dab₅, 27: left.edge

dé,

- a ba-na-dé, 27: obv. 4
- a la-ba-an-dé, 27: rev. 2
- in-na-dé-ša-a, 18: rev. 3

de₆,

- mu-de₆-a, 5: rev. 4

du₁₁(g₄),

- ù-na-a-du₁₁, 27: obv. 2, 28: obv. 2

è,

- geš è-è-dè, 1: rev. 7

er(e),

- ba-e-re-ša-a, 2: obv. 11, 2: rev. 3, 2: rev. 8, 2: rev. 19, 3: obv. 5, 3: obv. 11, 6: rev. 7
- im-e-re-ša-a, 3: rev. 6, 4: obv. 5
- i-re-ša-a, 21: obv. 7

gá,

- ba-a-gá-ar, 30: obv. 5
- gá-gá-dè, 28: obv. 4

gál,

- [i]n-gál, 27: rev. 5

gar,

- bí-in-gar-ra, 10: obv. 5
- gar-ra, 17: obv. 9

gen,

- ba-gen-na-a, 1: obv. 10, 1: obv. 14, 1: rev. 13
- i-gen-na-a, 21: rev. 2, 21: rev. 6
- im-gen-na-na, 1: obv. 17, 1: obv. 19, 1: rev. 2, 1: rev. 10, 1: rev. 16, 1: rev. 18, 2: obv. 3, 2: obv. 6, 2: rev. 11, 2: rev. 14, 2: rev. 21, 3: obv. 14, 3: rev. 8, 4: obv. 4, 4: rev. 2, 4: rev. 11

gu₇,

- íb-gu₇, 7: rev. 2

gub,

- gub-ba-àm, 26: obv. 8
- gub-dè, 8: rev. 6

kur₉(ku₄),

- mi-ni-in-kur₉-re-ša-a, 15: obv. 10

lah,

- mu-la-ḥa-a, 5: obv. 7

pàd,

- ba-pà, 30: obv. 7

ra,

- bí-ra-a, 30: rev. 14
- geš ra-ra, 1: obv. 5
- šu-búr-ra, 30: rev. 14

sa...gi₄,

- sa gi₄-gi₄-dè, 4: obv. 5

sa₁₀,

- i-im-ši-sa₁₀, 9: rev. 2

sìg,

- in-sìg-ga, 1: rev. 16

šu....ti,

- šu-ba-ti, 29: rev. 9, 23: rev. 1, 24: rev. 1, 25: rev. 4

šúm,

- ḥé-na-ab-šúm-mu, 27: rev. 1, 27: rev. 4, 28: rev. 2

úš,

- ba-úš, 16: obv. 1, 16: obv. 4, 20: obv. 4, 20: obv. 7

zi,

- zi-zi-dè, 1: obv. 5, 3: rev. 6

zig,

- ba-zi, 10: rev. 4, 11: rev. 6, 13: rev. 2, 14: rev. 4, 15: rev. 6, 15: rev. 7, 17: rev. 10, 18: rev. 7, 19: rev. 5, 20: rev. 7, 21: rev. 11
- zi-ga, 1: rev. 19, 2: rev. 22, 3: rev. 9, 6: rev. 2, 5: rev. 5, 4: rev. 12, 8: rev. 8, 9: rev. 6, 10: rev. 2, 11: rev. 14, 12: rev. 6, 13: rev. 1, 14: rev. 2, 15: rev. 5, 16: rev. 5, 17: rev. 8, 18: rev. 4, 19: rev. 2, 20: rev. 6, 21: rev. 9,

Profession Names : ناوی پیشه و پۆستهکان

a-igi-duš, 26: obv. 18

a-zu, 20: obv. 5

àga-ús,

- àga-ús lugal, 1: rev. 15

agrig,

- agrig maškim, 10: rev. 1, 11: rev. 3, 12:

obv. 6, 14: rev. 1, 15: rev. 4, 16: obv. 7, 16:

rev. 3, 20: obv. 6

dub-sar, 30: obv. 10, 30: obv. 12, 30:

obv. 13, 30: rev. 3, 26: rev. 15

- dub-sar lugal, 1: rev. 4, 1: rev. 6

- dub-sar maškim, 17: rev. 3, 17: rev. 7, 19:

obv. 8, 20: rev. 4, 21: rev. 7

ensí, 1: rev. 10, 2: rev. 18, 2: obv. 6

erín, 1: obv. 5, 2: rev. 13, 3: rev. 6, 5: obv. 7

géme, 20: rev. 1

- géme uš-bar-e, 7: rev. 1

giri, 6: rev. 1, 16: obv. 3, 16: rev. 6, 26: rev.

15, 26: rev. 16

guruš, 21: obv. 9

kišib, 22: rev. 1

kurušda, 23: obv. 5, 24: obv, 4

lukur, (Seal) 22: rev.

lú-di-da, 2: rev. 11

lú inim-ma, 30: rev. 6

lú lùnga, 26: re. 3, 26: rev. 5, 26: rev. 7

lú sa-gaz, 1: rev. 16, 4: rev. 11

lugal, 1: obv. 10, 2: rev. 3, 3: obv. 11, 4:

obv. 5, 30: obv. 7, 17: obv. 9, 18: rev. 3

lú-kíg-gi4-a lugal, 1: obv. 2, 1: obv. 4, 1:

obv. 8, 1: obv. 13, 1: obv. 16, 1: rev. 1, 1:

rev. 9, 1: rev. 12, 2: obv. 8, 2: obv. 10, 2:

obv. 13, 2: obv. 15, 2: obv. 17, 2: rev. 1, 2:

rev. 5, 2: rev. 7, 2: rev. 10, 2: rev. 12, 2: rev.

15, 2: rev. 17, 3: obv. 2, 3: obv. 4, 3: obv. 7,

3: obv. 9, 3: obv. 13, 3: rev. 1, 3: rev. 3, 3:

rev. 3, 3: rev. 5, 3: rev. 5: obv. 3, 5: obv. 6,

5: rev. 3, 4: obv. 2, 4: obv. 8, 4: rev. 1, 4:

rev. 4, 4: rev. 6, 4: rev. 10

lú-kíg-gi4-a nin, 4: obv. 3

lú-ùr-ra, 1: rev. 17

maškim, 2: obv. 3, 2: rev. 11, 10: rev. 1, 11:

rev. 3, 12: obv.6, 12: rev. 2, 13: obv. 9, 14:

rev. 1, 15: rev. 4, 16: obv. 3, 16: obv. 7, 16:

rev. 3, 17: rev. 3, 17: rev. 7, 18: obv. 4, 18:

rev. 2, 19: obv. 8, 20: obv. 6, 20: rev. 4, 21:

rev. 7

muḫaldim, 18: obv. 4, 18: rev. 2

nagar, 16: obv. 2

nu-bànd, 21: obv. 3

rá-gaba, 1: obv. 2, 12: rev. 4, 20: rev. 3

šabra,

- šabra maškim, 13: obv. 9

sagi, 2: obv. 5

šagina, 17: rev. 2, 27: rev. 16

šidím, 4: obv. 4

- šidim maškim, 12: rev. 2

simug (si7), 21: rev. 4

šu-i,

- šu-i maškim, 16: obv. 3

sukkal, 30: rev. 1

- egir sukkal-maḫ, 2: obv. 2

šùš, 1: obv. 18, 2: rev. 20

ugula geš-da, 30: obv. 7, 21: obv. 9

ummeda^{da}, 14: obv. 10

پیرستی ناوی مانگه‌کان: Index of Month Names

á-ki-ti,	14: rev. 6
ezem-a-bi,	7: rev. 5
ezem-a-dara₄,	5: rev. 12, 8: rev. 9
ezem-an-na,	9: obv. 3, 11: rev. 7
ezem-^dli₉-si₄,	1: rev. 19
ezem-^dnin-a-zu,	19: rev. 6
ezem-^dšul-gi,	29: rev. 5, 30: rev. 7, 15: rev. 8, 17: rev. 11, 18: rev. 8, 25: rev. 5
ezem-me-ki-gál,	21: rev. 12
gi-sig-ga,	6: rev. 3
kir₁₁-si-ak,	23: rev. 2
maš-dà-gu₇,	10: rev. 6, 12: rev. 9, 13: rev. 4, 16: rev. 8
níg-^den-líl-la,	2: rev. 21, 5: rev. 6
níg-e-ga,	24: rev. 2
še-kar-ra-gál,	22: rev. 2
še-kíg-ku₅,	3: rev. 9, 9: obv. 6, 20: rev. 8
šeš-da-gu₇,	9: obv. 11
šu-gar-gal,	26: rev. 17
us-bí-kú,	9: rev. 3

سه‌چاوه‌کان

۱- سه‌چاوه‌ کوردییه‌کان:

۱. ئەحمەد، کۆزاد محەمەد، کوردستانی ناوەراست له نیوهدی یه‌که‌می هه‌زاره‌ی دووه‌می پ.ز. دا، چ. هه‌مدی، سلیمانی، ۲۰۰۷.
۲. _____، ”زمانی کوردی ئەودوو قۆناغی هیندو-ئوروپی کورتیه‌یک له‌سه‌ر پێشینه‌ زمانه‌وانییه‌کان و کاریگه‌رییان،” گۆفاری بنکه‌ی ژین، ژ. ۲، ۲۰۱۰.
۳. دیاکانوف، میخایلیوفیچ. ئیگیه‌ر، میژووی میدیا، وه‌رگێرانی: پێشه‌وا خالید، چ، تاران، ۲۰۲۱.

۲- سه‌چاوه‌ عه‌ره‌بییه‌کان:

۴. باقر، طه، مقدمه‌ فی التاريخ الحضارات القديمة، ج. ۱، ط. دار الوراق، بیروت، ۲۰۰۹.
۵. الجبوري، علی. یاسین، قاموس اللغة السومرية، الاكديّة، العربية، أبو ظبی، ۲۰۱۰.
۶. الجنابي، جاسم عبد الامير جاسم، نصوص إدارية غير منشورة من (۲۱۱۲-۲۰۰۴ ق.م)، أطروحة دكتوراه، جامعة بغداد، ۲۰۱۸.
۷. سعدون، أبازر راهی، نصوص مسمارية غير منشورة في المتحف العراقي من عصر أور الثالثة (۲۱۱۴-۲۰۰۴ ق.م)، دار السميع للطباعة و النشر، المطبعة غاندى ط ۱، طهران، ۲۰۲۰.
۸. _____، صناعة الاقمشة في بلاد الرافدين، دار السميع للطباعة و النشر، المطبعة غاندى ط ۱، طهران، ۲۰۲۰.
۹. حسین، هجار محمد احمد، نصوص مسمارية غير منشورة من عصر اور الثالثة محفوظة في متحف السلیمانیة، رسالة ماجستير غير منشورة، جامعة الموصل، ۲۰۲۰.
۱۰. المتولي، نواله أحمد محمود، مدخل في دراسة الحياة الاقتصادية لدولة أور الثالثة في ضوء الوثائق المسمارية (المنشورة و غير المنشورة)، بغداد، ۲۰۰۷.
۱۱. مكايي، دوروثی، مدن العراق القديمة، ترجمة و شرحه و علق معه: يوسف يعقوب مسكونی، ط، الثانية، بغداد، ۱۹۵۲.
۱۲. الهموندى، آرام جلال حسن، ”دراسة تحليلية لأسماء الاعلام في مدينة بيكاسى ”تل أبو عنتيك“ في عصر البابلي القديم (۲۰۰۴-۱۵۹۵ ق.م)، ”گۆفاری زانكو بو زانسته مرفقايه‌تبييه‌کان، ب. ۱۸، ژ. ۲، ۲۰۱۴.

۳- سه‌چاوه‌ فارسىییه‌کان:

۱۳. اسمعیلي جلودار، محمد اسماعیل، ”پیشنهادی بر جای نام شناسی محدوده زبشلی در دوره ایلام بر اساس داده های باستان شناختی و کتیبه‌های میان رودانی،” پژوهشهای علوم تاریخی، سال ۸، شماره ۲، ۲۰۱۶.

14. Adams, R. McC., *Heartland of Cities: Surveys of Ancient Settlement and Land Use on the Central Foodplain of the Euphrates*, Chicago, 1981.
15. Ahmed, K. M., *The Beginnings of Ancient Kurdistan (c. 2500-1500 BC): A Historical and Cultural Synthesis*, PhD diss., Universiteit Leiden, Leiden, 2012.
16. _____, “Review of MAC GINNIS, J. — *A City from the Dawn of History. Erbil in the Cuneiform Sources*. Oxbow Books, Oxford, 2014”, *Bibliotheca Orientalis* LXXII, 2015. 686-690.
17. Allred, L. B., *Cooks and Kitchens: Centralized Food Production in Late Third Millennium Mesopotamia*, PhD diss., Johns Hopkins University, Baltimore, 2006.
18. _____, “Provisioning the agà- ús in the Ur III Period,” in: *Paper Presented at the 216th Annual Meeting of the American Oriental Society*, Seattle, 2006.
19. Andersson, J., *Kingship in the Early Mesopotamian Onomasticon 2800–2200 BCE*, PhD diss., Acta Universitatis Upsaliensis, 2012.
20. Beaugead, A. C., “Les Textiles Du Moyen-Euphrate à l’époque Paléo-Babylonienne d’après Un Ouvrage Recent,” in: *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First BC. Millennia*, ed. C. Michel and M.L. Nosch, Oxford, 2010,
21. Bertman, S., *Handbook to Life in Ancient Mesopotamia*, Oxford, 2003.
22. Black, J., “Some Sumerian Adjectives,” *ASJ* 22, (2000): 3–27.
23. _____ and Green, A., *Gods , Demons and Gods , Derrons an Symbols Symbolsof Symbols of Ancient Mesopotamia Gods*, London, 1992.
24. Caplice, R. and Snell. D., *Introduction to Akkadian*, Fourth edition, Roma, 2002.
25. Catherine, M., *Altbabylonische Zeichenliste der sumerisch-literarischen Texte*, Academic Press/Vandenhoeck & Ruprecht, 2006.
26. Charpin, D., “La «toponymie En Miroir» dans Le Proche-Orient Amorrite,” *RA* 97, no. 1 (2003): 3-34.
27. Cohen, M. E., *The Cultic Calendars of the Ancient Near East*, CDL Press, Bethesda, 1993.
28. _____, *Festivals and Calendars of the Ancient Near East* , CDL Press, Bethesda, 2015.

29. Cole, S. W. and Gasche, H., “Second-and First-Millennium BC Rivers in Northern Babylonia,” in: *Changing Watercourses in Babylonia*, Ghent, 1998.
30. Cooper, M., “The Dyke College Texts,” *ASJ* 7, (1985): 97-128.
31. Curtis, J. B., “Ur III Texts in the Bible Lands Museum,” *ASJ* 16, (1994), 77-114.
32. Dahl, J. L., *The Ruling Family of Ur III Umma: A Prosopographical Analysis of an Elite Family in Southern Iraq 4000 Years Ago*, Leiden, 2007.
33. _____, and Laurent F. Hebenstreit. “17 Ur III texts in a private collection in Paris,” *RA* 101.1, (2007), 35-49.
34. De Maaijer, R., “Review of Marcel Sigrist Drehem,” *JESHO* 39, (1996): 185.
35. Delnero, P., “Šulpa’e,” *RIA* 13, 2011.
36. Edzard, D. O., “Ḫabūrītum,” *RIA* 4, (1972-1975).
37. _____, *Sumerian Grammar*, Brill, 2003.
38. _____, and Farber, G., *Die Orts- und Gewässernamen der Zeit der 3. Dynastie von Ur*, RGTC 2, Wiesbaden: Reichert, 1974.
39. Emelianov, V., “Akkadian Loanwords in Sumerian Revised,” *ALP* 10, no. 1 (2014), 483-514.
40. Englund, R. K., “Ur III Sundries,” *ASJ* 14, (1992), 77–102.
41. _____, “The Ur III Collection of the CMAA,” *CDLJ* 11 (2002), 1-15.
42. Feliu, L., *The God Dagan in Bronze Age Syria*, Translated by Wilfred G.E. Watson, Leiden & Boston, 2003.
43. Firth, R., “Synchronization of the Drehem, Nippur and Umma Calendars During the Latter Part of Ur III,” *CDLJ* 1, (2016), 1-12.
44. _____ and Nosch, M., “Spinning and weaving wool in Ur III administrative texts.” *JCS* 64 no.1 (2012), 65-82.
45. Foster, B. R., “Clothing in Sargonic Mesopotamia: Visual and Written Evidence,” in *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First BC. Millennia*, ed. C. Michel and M.L. Nosch, Oxford, 2010, 134-135.
46. Foxvog, D. A., *Elementary Sumerian Glossary*, California, revised, 2016.
47. _____, *Introduction to Sumerian Grammar*, California, revised, 2016.
48. Pomponio, F., “New Texts Regarding the Neo-Sumerian Textiles.” in: *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First BC. Millennia*, ed. C. Michel and M.L. Nosch, Oxford, 2010: 188-200.

49. Frayne, D. R., *Old Babylonian Period (2003-1595 BC)*, RIME 4, Toronto, 1990.
50. _____., *The Early Dynastic List of Geographical Names*, AOS 74, New Haven, 1992.
51. _____., *Sargonic and Gutian Periods (2334-2113 BC)*, RIME 2, Toronto, 1993.
52. _____., *Ur III Period (2112-2004 BC)*, RIME 3/2, Toronto, University of Toronto, 1997.
53. _____., “The Zagros Campaigns of the Ur III Kings,” *CSMSJ* 3, (2008), 38-46.
54. _____., “The Location of *Al-Šarrākī* and the Precinct of Keš. In *Cuneiform Texts Primarily from Iri-Saġrig/Āl-Šarrākī and the History of Ur III Period*, NISABA 15/1, CDL Press, Bethesda, 2013.
55. _____ and Stuckey, J. H., *A Handbook of Gods and Goddesses of the Ancient Near East*, Pennsylvania, 2021.
56. Garfinkle, S. J., *Entrepreneurs and Enterprise in Early Mesopotamia: A Study of Three Archives from the Third Dynasty of Ur*, CUSAS 22, CDL Press, Bethesda, 2012.
57. _____, S. J., Sauren, H., and Van de Mieroop, M., *UR III tablets from the Columbia University Libraries*, CUSAS 16, Bethesda, 2010.
58. Gentili, P., “Wandering through Time: The Chronology of Tell Mohammed,” *SCO* , 2011. 39-55.
59. Gelb. I. J. et al., *The Assyrian Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago*, CAD, Chicago, 1957 ff.
60. George, A., *House Most High: The Temples of Ancient Mesopotamia*, Vol. 5 Eisenbrauns, 1993.
61. Grégoire, J. P., *Archives Administratives Sumériennes*, Paris, 1970.
62. Halloran, J. A., *Sumerian Lexicon*, Los Angeles, 2006.
63. Harris, R., “The Archive of the Sin Temple in Khafajah (Tutub),” *JCS* 9 no. 2, 1955. 31-58.
64. Hayes, J. L., *A Manual of Sumerian Grammar and Texts*, California, 2000.
65. Heimpel, W., “Towards an Understanding of the Term Sikkum,” *RA* 88, 1994. 5-31.
66. _____., *Workers and Construction Work at Garšana*, CUSAS 5, CDL Press, Bethesda, 2009.
67. Hilgert, M., *Drehem Administrative Documents from the Reign of Šulgi*, OIP 115, Chicago, 1998.
68. _____., *Akkadisch in der Ur iii-Zeit*. Münster: Rhema, 2002.

69. _____., *Drehem Administrative Documents from the Reign of Amar-Suena*, OIP 121, Chicago, 2003.
70. Hübner, B. and Reizammer. A., *Sumerisch-Deutsches Glossar III M-Z*, 1986.
71. Huehnergard, J., *A Grammar of Akkadian*, Atlanta, Georgia 1998.
72. Ismael, Kh. S. and Abdulrahman, Sh. W., “New Texts from the Iraq Museum on Šulgi-Mudaḥ and Šara-Dān,” *ZA* 109, no. 2 (2019).
73. Jagersma, A., *A Descriptive Grammar of Sumerian*. Leiden: Faculty of the Humanities, Leiden University, 2010.
74. Junna, W. and Yuhong, W., “A Research on the Incoming (Mu-Túm) Archive of Queen Šulgi-Simti’s Animal Institution,” *JAC* 26, (2011), 41-61.
75. Kamil, A., *L’archive D’e Ešidum, Un Entrepreneur Du Temps des Rois d’Ur*, PhD diss. Université Paris 1, Paris, 2015.
76. Klein, J., “Nippur,” *RIA* 9, (1998): 532-539.
77. Kleinerman, “Doctor Šu-Kabta’s Family Practice,” in: *Garšana Studies*, ed. David I. Owen, *CUSAS* 6, CDL Press, Bethesda, 2011, 177-181.
78. _____ and Owen, D. I., *The Analytical Concordance to the Garšana Archives*, *CUSAS* 4, CDL Press, Bethesda, 2009.
79. Lafont, B., “The Army of the Kings of Ur: The Textual Evidence,” *CDLJ* 5, (2009), 1-25.
80. Lambert, W. G., “The Names of Umma,” *JANES* 49, no. 1, 1990: 75-80.
81. _____., “Kabta,” *RIA* 5, 1976-1980.
82. Li, Zhi., *Support for messengers: road stations in the Ur III period*, PhD diss., LMU, München, 2021.
83. Lieck, Gwendolyn., *A Dictionary of Ancient Near eastern Mythology*, New York, 2003.
84. Limet, H., *L’anthroponymie Sumérienne Dans Les Documents de La 3e Dynastie d’Ur*, Paris, 1968.
85. _____., “Onomastique sumérienne,” in: *Halbband: Ein internationale Handbuch zur Onomastik*, ed. Ernst Eichler, Gerold Hilty, Heinrich Löffler, Hugo Steger and Ladislav Zgusta, Berlin an New York, 2008, 851-854.

86. Liu, Ch., *Organization, Administrative Practices and Written Documentation at Puzriš-Dagan during the Reign of Amar-Suen*, PhD diss., Universität Heidelberg, 2015.
87. _____ and John. N., “Cuneiform Texts in the Special Collections of Knox College,” *CDLB* 5, 2015, 1-4.
88. Lloyd, S., *The Archaeology of Mesopotamia: From the Old Stone Age to the Persian Conquest*, Thames and Hudson, 1984.
89. MacGinnis. J., *A City from the Dawn of History: Erbil in the Cuneiform Sources*, Oxford, 2014.
90. Maekawa, K., “The Ass and the Onager in Sumer in the Late Third Millennium BC,” *ASJ* 1, (1979): 35-62.
91. _____, “The Agricultural Texts of Ur III Lagash of the British Museum (X),” *ASJ* 14, (1995): 175-232.
92. Sigrist, M., *Neo-Sumerian Account Texts in the Horn Archaeological Museum*, III Michigan, 1988.
93. Michalowski, P., *The Correspondence of the Kings of Ur: An Epistolary History of Ancient Mesopotamian Kingdom*, MesCiv 15. Winona Lake: Eisenbrauns, 2011.
94. _____, “Of Bears and Men. Thoughts on the End of Šulgi’s Reign and on the Ensuing Succession,” *Literature as Politics, Politics as Literature. Essays on the Ancient Near East in Honor of Peter Machinist*, ed. David S. Vanderhooft and Abraham Winitzer, Eisenbrauns, 2013, 285-320.
95. Michalowski, P. and Daneshmand, P., “An Ur III Tablet from Iran,” *JCS* 57, no. 1 (2005), 31-36.
96. Michel, C. and Klaas, Veenhof., “The Textiles Traded by the Assyrians in Anatolia (19th-18th Centuries BC),” in: *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First BC. Millennia*, ed. C. Michel and M.L. Nosch, Oxford, (2010), 210-271.
97. Molina, M., “Court Officials at Umma in Ur III Times,” *ZA* 103 no. 2, (2013), 125-148.
98. _____, “On the Location of Irisağrig,” in *From the 21st Century BC to the 21st Century AD Proceedings of the International Conference on Neo-Sumerian Studies Held in Madrid 22-24 July 2010*, ed. Steven J. Garfinkle and Manuel Molina, Eisenbrauns, (2013), 59-88.
99. _____, “Textos Cuneiformes Sumerios de La Antigua Ciudad de Irisağrig,” in *Ex Baetica Romam: Homenaje a José Remesal Rodríguez*, eds. Víctor Revilla Calvo, Antonio Aguilera Martín, Lluís Pons Pujol, Manel García Sánchez, Barcelona, (2020), 17-48.

100. _____ and Steinkeller, P., “New Data on GARšana and the Border Zone between Umma and Girsu/Lagaš.” *The First Ninety Years. A Sumerian Celebration in Honor of Miguel Civil*, Boston and Berlin, (2017), 231-249.
101. Neumann, H., “Beer as a Means of Compensation for Work in Mesopotamia during the Ur III Period,” *history and culture of drinks in the ancient Near East; papers of a symposium held in Rome, May 17-19, 1990*, ed. Lucio Milano, Rome, (1994): 321-331.
102. Al-Mutawalli, N., Sallaberger, W., and Shalkham, A. U., “The Cuneiform Documents from the Iraqi Excavation at Drehem,” *ZA* 107, no. 2, (2017): 151-217.
103. Ouyang, X., *Monetary Role of Silver and Its Administration in Mesopotamia During the Ur III Period, (c. 2112-2004 BCE): A Case Study of the Umma Province*, Madrid, 2013.
104. _____. and Brookman, W. R., “The Cuneiform Collection of the Peabody Essex Museum in Salem, Massachusetts,” *CDLJ* 1, (2012), 1-58.
105. Owen, D. I., “Ur III Geographical and Prosopographical Notes.” in: *Crossing Boundaries and Linking Horizons: Studies in Honor of Michael C. Astour on his 80th Birthday*, eds. G. Young, M. Chavalas, and R. Averbeck, Bethesda, (1997), 367-398.
106. _____, “Šu-Kabta,” *RIA*. XIII L, (2011), p. 199.
107. _____, *Cuneiform Texts Primarily from Iri-Saĝrig/Āl-Šarrākī and the History of the Ur III Period*, *NISABA* 15/1, CDL Press, Bethesda, 2013.
108. _____, “URU-Saĝrig,” *RIA* 14, (2014), 1-3.
109. _____, “Garšana Notes,” *RA*, Vol. 110, no. 1, (2016), 199.
110. _____, “New Iri-Saĝrig Ration Distribution and Related Texts,” *Over the Mountains and Far Away. Studies in Near Eastern History and Archaeology presented to Mirjo Salvini on the Occasion of His 80th Birthday*, eds. Pavel S. Avetisyan, Roberto Dan and Yervand H. Grekyan, Oxford (2019), 371-380.
111. _____. and Mayr, R. H., *The Garšana Archives*, *CUSAS* 3, Bethesda, 2007.
112. Ozaki, T., “On the Calendar of Urusaĝrig,” *ZA* 106, no. 2, (2016), 127-137.
113. _____. Sigrist, M. and Steinkeller, Piotr., “New Light on the History of Irišaĝrig in Post-Ur III Times,” *ZA* 111, no. 1, (2021), 28-37.
114. Patterson, D., *Elements of the Neo-Sumerian Military*, PhD diss., (University of Pennsylvania, 2018).
115. Potts, D., *The Archaeology of Elam, Formation and Transformation of an Ancient Iranian State*, Cambridge, 1999.
116. Potts, D. T., “Adamšah, Kimaš and the Miners of Lagaš.” *Your Praise Is Sweet: A Memorial Volume for Jeremy Black from Students, Colleagues and Friends*, ed. Heather D. Baker, Eleanor Robson, and Gábor Zólyomi, London, 2010, 234-257.

117. Reid, J. N., “Runaways and Fugitive-Catchers during the Third Dynasty of Ur,” *JESHO*, 4 (2015), 576-605.
118. Roaf, M., *Mesopotamia and the Ancient Near East*, Stonehenge Presss, 2004.
119. Robson, E. and Clark, K., “The Cuneiform Tablet Collection of Florida State University,” *CDLJ* 2, (2009), 1-14.
120. Rubio, G., “Sumerian Temples and Arabian Horses: On Sumerian e₂-gal,” *The First Ninety Years: A Sumerian Celebration in Honor of Miguel Civil* 12, (2017), 284-299.
121. _____ and Woods, Ch., “Two Views on the Relative Temporal Clause,” in *Cuneiform Texts Primarily from Iri-Sağrig/Āl-Šarrākī and the History of the Ur III Period*, *NISABA* 15/1, CDL Press, Bethesda, 2013, 195-200.
122. Saber Amiri Parian, “A New Edition of the Elamite Version of the Behistun Inscription (II),” *CDLB* 1, (2020), 1-15.
123. Sallaberger, W., *Der Kultische Kalender Der Ur III-Zeit*, Berlin, 1993.
124. _____, “Sumerian Language Use at Garšana. On Orthography, Grammar, and Akkado-Sumerian Bilingualism,” in: *Garšana Studies*, ed. David I. Owen, *CUSAS* 6, CDL Press, Bethesda, (2011), 335-372.
125. _____, *Sumerischer Zettelkasten*, Munich, 2020.
126. _____, “The Emergence of Calendars in the Third Millennium BCE: Deities, Festivals, Seasons, and the Cultural Construction of Time,” in: *Calendars and Festivals in Mesopotamia in the Third and Second Millennia BC Edited by Daisuke Shibata and Shigeo Yamada*, ed. Daisuke Shibata and Shigeo Yamada *Studia Chaburensia* 9, Wiesbaden, (2021), 1-34.
127. _____, W. and Westenholz, A., *Mesopotamien Akkade-Zeit und Ur III-Zeit*, *OBO*, Göttingen, 1999.
128. Salonen. A., *Zum Verständnis des éumerischen Schiffbautextes AO 5673 mit Berücksichtigung, des Textes VAT 7035*, Helsingforsiae, Helsinke, 1938.
129. Schneider, N., “Die Keilschriftzeichen der Wirtschaftsurkunden von Ur III: nebst ihren charakteristischen Schreibvarianten,” Roma, 1935.
130. Schmitt, R., “The Bisitun Inscriptions of Darius the Great: Old Persian Text,” *Corpus Inscriptionum Iranicarum* 1, (1991).
131. Selz, G. J., “To Carry Coals to Newcastle or Observations Concerning Sign Formation as an Early Concept in Mesopotamian,” in: *The First Ninety Years: A Sumerian Celebration in Honor of Miguel Civil*, ed, Lluís Feliu, Fumi Karahashi and Gonzalo Rubio, Vol. 12, Berlin, (2017), 300-310.

132. Seri, A., “The Mesopotamian Collection in the Kalamazoo Valley Museum,” *CDLJ* 1, (2007), 1-45.
133. Shaffer, A. and Wasserman, N., “Iddi(n)-Sîn, King of Simurrum: A New Rock-Relief Inscription and a Reverential Seal” *ZA* 93, (2003), 1-52.
134. Sharlach, T., “Foreign Influences on the Religion of the Ur III Court,” *SCCNH* 10, no. 3, (2002), 91-114.
135. _____., An Ox of One's Own Royal Wives and Religion at the Court of the Third Dynasty of Ur, *SANER* Vol. 18, 2017
136. Sigrist, M., *Neo-Sumerian Texts From The Royal Ontario Museum*, Vol. I, (CDL Press, Bethesda, 1995.
137. _____., *Neo-Sumerian Texts From The Royal Ontario Museum*, Vol. II, (CDL Press, Bethesda, 1995.
138. Skjærvø, P. O., *An Introduction to Old Persian*, 2016.
139. Snell, D. C., *Ledgers and Prices: Early Mesopotamian Merchant Accounts*, Yale Univ. Press, 1982.
140. _____., “The Ur III Tablets in the Emory University Museum,” *ASJ* 9, (1987), 203-275.
141. _____., “The Lager Texts: Transliteration, Translations and Notes,” *ASJ* 11, (1989), 155-224.
142. Sollerberger, E., “Mami-Šarrat,” *RIA* 7 (1987), 329.
143. Stamm, J. J., *Die Akkadische Namengebung*, Darmstadt, 1968.
144. Steinkeller, P., “More on the Ur III Royal Wives,” *ASJ* 3, (1981), 77-92.
145. _____., “A Note on Sa-Bar= sa-par₄pār “Casting Net,” *ZA* 75, no. 1, (1985), 39-46.
146. _____., “The Foresters of Umma: Toward a Definition of Ur III Labor,” *Labor in the Ancient Near East* ed. Marvin. A. Powell, New Haven, 1987, 73-116.
147. _____., *Sale Documents of the Ur-III-Period*, Stuttgart, 1989.
148. _____., “New Light on the Hydrology and Topography of Southern Babylonia in the Third Millennium,” *ZA* 91, (2001), 22-84.
149. _____., “New Light on Šimaški and Its Rulers,” *ZA* 97, (2007), 215-232.
150. _____., “On the Location of the Town of GARšana and Related Matters” in: *Garšana studies*, ed. David I. Owen, *CUSAS* 6, (Bethesda, 2011), 1-18.
151. Such-Gutiérrez, M., “Simat-Ištaran,” *RIA* 13, (2009), 505.
152. _____., “Der Kalendar von Adab Im 3. Jahrtausend,” in: *Time and History in the Ancient Near East: Proceedings of the 56th Rencontre Assyriologique Internationale*, July 26th-30th, 2010, eds. Lluís Feliu, J. Llop, A. Millet Albà, and Joaquin Sanmartín, Barcelona, 2013, 325-340.

153. _____., “The Texts from the 3rd Millennium BC at the Oriental Museum, University of Durham (England),” *CDLJ* 3, (2015), 1-49.
154. Jáka-Sövegjártó, S., “The Sumerian verb *hug*,” in: *Studies in Economic and Social History of the Ancient Near East in Memory of Péter Vargyas*, Vol. 2, ed. Zoltán Csabai, Budapest, (2014), 119-138.
155. Taher, S. M., “*The Technical Vocabulary of Boat Building in the Documentation of Umma from the Ur III Period*,” *Sumer* 67, 2016, p. 51. 49-75.
156. Tsouparopoulou, Ch., “A Reconstruction of the Puzriš-Dagan Central Livestock Agenc,” *CDLJ* 2, (2013), 1-15.
157. Uchitel, A., “Erín-Èš-Didli,” *ASJ* 14, (1992), 317-338.
158. Unger, E., “Eridu,” *RIA* 2, 1938, Berlin and Leipzig.
159. Van de Mierop, M., *The Ancient Mesopotamian City*, Oxford, 1997.
160. Veldhuis, N., “Orthography and Politics: Adda, ‘Carcass’ and Kur₉, ‘to Enter,’” in: *On the Third Dynasty of Ur: Studies in Honor of Marcel Sigrist*, *JCS* 55, ed. Piotr Michalowski, Boston, 2008. 223-229.
161. Viano, M., “On the Location of Irisağrig Once Again,” *JCS* 71, no. 1, (2019), 35-52.
162. Waetzoldt, H., *Untersuchungen Zur Neusumerischen Textilindustrie*, Roma, 1972.
163. _____., “The Colours and Variety of Fabrics from Mesopotamia during the Ur III Period (2050 BC),” in: *Textile Terminologies in the Ancient Near East and Mediterranean from the Third to the First BC, Millennia*, eds. C. Michel and M.L. Nosch, (Oxford, 2010), 201-209.
164. Weiershäuser, F., *Die Königlichen Frauen Der III. Dynastie von Ur*, (Göttingen, 2008).
165. Widell, M., “The Ur III Calendar(s) of Turam-Ili,” *CDLJ* 2, (2003), 1-7.
166. _____., “The Sumerian Expression *igi-kar₂* Revisited.” *Iraq* 70 (2008): 131-145.
167. _____., “Who’s Who in ‘A Balbale to Bau for Šu-Suen’ (Šu-Suen A),” *JANES* 70, no. 2, (2011), 289-302.
168. Wilcke, C., *Early ancient Near Eastern law a history of its beginnings the early dynastic and Sargonic periods*, München, 2003.
169. Yoshikawa, M., “Looking for Tummal,” *ASJ* 11 (1989), 285-291.
170. Yuhong, W., “The Ewes without Lambs and Lambs Cooked in É-Uz-Ga,” *The Private House of Kings in the Drehem Archives*, *JAC* 11, (1996), 65-110.

171. _____, “Naram-Ili, Šu-Kabta and Nawir-Ilum in the Archives of Garšana, Puzriš-Dagan and Umma,” *JAC* 23, (2008),
172. _____ and Junna, W., “The Identifications of Šulgi-Simti, Wife of Šulgi, with Abi-Simti, Mother of Amar-Sin and Šu-Sin, and of Ur-Sin, the Crown Prince, with Amar-Sin,” *JAC* 27, (2012), 1-27.
173. Zarins, J., “Magan Shipbuilders at the Ur III Lagash State Dockyards (2062-2025 BC),” *Intercultural Relations Between South and Southwest Asia. Studies in: Commemoration of ECL During Caspers (1934–1996)*, eds. E. Olijdam & R.H. Spoor, Oxford, 2008, 209-229.
174. Zólyomi, G., *An Introduction to the Grammar of Sumerian*, Budapest, 2017.
175. Zwaid, W. H., “A New Text from Ur III Dynasty on Ba’aga, the Fattener,” *Journal of College of Education/Wasit* 2, no. 45, (2021), 187-206.

کورتکراوه کانی لینکی ئینته رنیت

CDLI: Cuneiform Digital Library Initiative <<http://cdli.ucla.edu/>> (Los Angeles/Berlin)

ePSD: electronic Pennsylvania Sumerian Dictionary Project
<<http://psd.museum.upenn.edu/epsd/index.html>> (Philadelphia)

BDTNS: Base de Datos de Textos Neosumerios <<http://bdtns.filol.csic.es/>> (Madrid)

ePSD2: The Pennsylvania Sumerian Dictionary <<http://oracc.museum.upenn.edu/epsd2/sux>>

MesoCalc: <http://baptiste.meles.free.fr/site/mesocalc.html>

پوخته

بنه ماله‌ی سینه‌می ئور میژوووه‌که‌ی بۆ (۲۱۱۲-۲۰۰۴ پ.ز.) ده‌گه‌رپته‌وه، به‌یه‌کیک له‌باشترین سه‌رده‌مه‌کان داده‌نریت، له‌میژووی خوره‌لاتی نزیک‌ی کۆن له‌رووی دۆکۆمیتنکردنی به‌لگه‌مانه‌ جۆراو جۆره‌کان که‌مه‌زهنده‌ ده‌گریت به‌زیاتر له‌ ۱۰۳,۲۶۴ هه‌زار ده‌قی میخی به‌پیی ئاماری (BDTNS) که‌له‌مۆزه‌خانه‌ و شوینه‌ ئه‌نتیکه‌کانی تر له‌ سه‌رانسه‌ری جیهاندا پاریزراون. ئه‌م به‌لگه‌نامانه‌ به‌نزیکه‌یی هه‌موو چالاکیه‌کانی جۆراو جۆره‌کانی ده‌وله‌تی ده‌گرته‌وه‌ به‌تایبه‌ت له‌ رووی به‌رپوه‌بردنی کارگیر‌ی و ئابووریه‌وه.

ئه‌م نامه‌یه‌ له‌ ۳۰ ده‌قی میخی بلاونه‌کراوه‌ی سه‌رده‌می بنه‌ماله‌ی سینه‌می ئور پیکدیت که‌له‌مۆزه‌خانه‌ی سلیمانی پاریزراون. بابته‌ی ده‌قه‌کان جۆراو جۆرن و بواره‌کانی ئابووری و کارگیر‌ی و یاسای و گواستنه‌وه‌ له‌خۆ ده‌گریت. به‌پیی ناوه‌رۆک و پیکهاته‌ی ناوی مانگه‌کانی ده‌رکه‌وتوو له‌ ده‌قه‌کانی ئه‌م توێژینه‌وه‌یه‌دا ده‌توانریت به‌شپوه‌یه‌کی ئاسایی سه‌رچاوه‌ و شوینی بنه‌رته‌ی ئه‌م ده‌قانه‌ ببه‌ستریته‌وه‌ به‌هه‌ر چوار شاری ئیریساکریگ، گه‌رشانه، پوزریش-داگان، ئومما. هه‌روه‌ها میژووی ئه‌م ده‌قانه‌ به‌پیی کلێشه‌ میژووییه‌کانی (ناوی سه‌اله‌کان) بۆ سه‌رده‌می فه‌رمانه‌ه‌وایی هه‌ر چوار پاشای بنه‌ماله‌ی سینه‌می ئور شولگی (۲۰۹۵۲-۲۰۴۵ پ.ز.)، ئه‌مار-سین (۲۰۴۴-۲۰۳۶ پ.ز.)، شو-سین (۲۰۳۵-۲۰۲۷ پ.ز.) هه‌روه‌ها ئیبی-سین (۲۰۲۶-۲۰۰۳ پ.ز.) ده‌گه‌رپته‌وه. که‌کۆنترین ده‌قی ئه‌م توێژینه‌وه‌یه‌ بۆ سه‌الی چل و پینجه‌می فه‌رمانه‌ه‌وایی شولگی ده‌گه‌رپته‌وه، له‌کاتیکدا نویتیرینیان بۆ سه‌الی دووه‌می فه‌رمانه‌ه‌وایی ئیبی-سین ده‌گه‌رپته‌وه.

پیکهاته‌ی توێژینه‌وه‌که‌ پینشه‌کی و سه‌ی به‌ش له‌خۆده‌گریت.

به‌شی یه‌که‌م تایبه‌ت کراوه‌ به‌توێژینه‌وه‌ له‌ ده‌قه‌ میخییه‌کان که‌بابته‌ی سه‌ره‌کی توێژینه‌وه‌که‌یه‌ و دابه‌شکراوه‌ به‌سه‌ر دوو ته‌وه‌ردا، له‌ته‌وه‌ری یه‌که‌م ته‌رخانکراوه‌ بۆ ناوه‌رۆکی گشتی ده‌قه‌کان و بابته‌کانیان، ته‌وه‌ری دووه‌م پیکدیت له‌خویندنه‌وه‌ و وه‌رگیران و شیکار کردنی ده‌سته‌واژه‌ و زاراوه‌کانی ناو ئه‌م ده‌قه‌کان.

به‌شی دووه‌می توێژینه‌وه‌که‌ به‌هه‌مان شیوه‌ دابه‌شکراوه‌ به‌سه‌ر دوو ته‌وه‌ردا، که‌ته‌وه‌ری یه‌که‌می تایبه‌ت کراوه‌ به‌توێژینه‌وه‌ له‌ ناوی مانگه‌کان و کلێشه‌ میژووییه‌کان (ناوی سه‌اله‌کان). ته‌وه‌ری دووه‌می ته‌رخانکراوه‌ بۆ شیکار کردنی ناوی شار و شوینه‌ جوگرافیه‌کانی ده‌رکه‌وتوو له‌ ناو ده‌قه‌کان و کلێشه‌ میژووییه‌کان.

به‌شی سینه‌می توێژینه‌وه‌که‌ ته‌رخانکراوه‌ بۆ شیکار کردنی ناوی پیشه‌ و پۆسته‌کان له‌گه‌ل شیکاری ناوه‌که‌سییه‌کان.

توێژینه‌وه‌که‌ به‌ده‌ره‌نجامیکی کۆتایی پیددیت که‌گرنگترین ئه‌و خالانه‌ له‌خۆ ده‌گریت که‌له‌ئهنجامی ئه‌م توێژینه‌وه‌یه‌ پیی گه‌شتووین. هه‌روه‌ها توێژینه‌وه‌ چهند پاشکویه‌ک له‌خۆده‌گریت که‌پیکدیت له‌خشته‌ی ده‌قه‌کانی توێژینه‌وه‌که‌ و ناوه‌رۆکه‌کانیان، خشته‌ی ناوی مانگه‌کان و ناوی کلێشه‌

میژووییه‌کان له‌گه‌ل خشته‌ی ئه‌رکه‌کانی نیردراوه‌کانی پاشا. له پاشان پیرسته‌کان له خۆده‌گریت که پیکدی‌ت له پیرستی ناوه‌که‌سییه‌کان، ناوی شار و شوینه جوگرافییه‌کان، ناوی خوداوه‌نده‌کان، ناوی ووشه و دهسته‌واژه‌کان، پیرستی فرمانه‌کان و ناوی پیشه و پۆسته‌کان هه‌روه‌ها نه‌خشه‌کان که گرنگترین نه‌خشه‌ی ئه‌و شار و شوینه جوگرافیانه‌ی له ده‌قه‌کاندا ده‌رکه‌وتوون له‌خۆ ده‌گریت. پاشکۆی وینه و کۆپی ده‌قه میخیییه‌کانی توژیینه‌وه‌که له‌گه‌ل لیستی سه‌رچاوه‌کانی به‌کارهاتوو له توژیینه‌وه‌که، له کۆتایدا پوخته‌یه‌ک به زمانه‌کانی کوردی و عه‌ره‌بی له‌گه‌ل ئینگلیزی له‌خۆ ده‌گریت.

الملخص

يعود تاريخ سلالة أور الثالثة إلى (٢١١٢-٢٠٠٤ ق.م.) وتعتبر من أفضل الفترات في تاريخ الشرق الأدنى القديم من حيث توثيق الوثائق المختلفة، حيث تم حصول عن أكثر من ١٠٣,٢٦٤ رقم طينية في المتاحف والمواقع الأثرية حسب BDTNS. غطت هذه الوثائق معظم جوانب إدارة الدولة، وخاصة الإدارية والاقتصادية.

تحتوي هذه الرسالة على ٣٠ نصا مسماريا غير منشور من سلالة أور الثالثة محفوظة في متحف السليمانية. النصوص متنوعة و تناولت موضوعات مثل الاقتصادي والإداري والقانوني والنقل. استنادا إلى محتويات الرقم الطينية وأسماء الأشهر التي ظهرت في نصوص هذه الدراسة، يمكن أن تنسب أصول ومصادر هذه النصوص بوجه عام إلى أربع مدن وهي: إيري ساغريغ، كرشانه، پوزريش-داگان و اوما. أرخت هذه النصوص أيضا وفقا للصيغة التاريخية (أسماء السنوات) لحكم الملوك الأربعة من سلالة أور الثالثة شولكي (٢٠٩٢-٢٠٤٥ ق.م.)، أمار-سين (٢٠٤٤-٢٠٣٦ ق.م.)، شو-سين (٢٠٣٥-٢٠٢٧ ق.م.)، و إبي-سين (٢٠٢٦-٢٠٠٤ ق.م.). يعود أقدم نص لهذه الدراسة إلى السنة الخامسة والأربعين من حكم شولكي، أما الأحدث يعود إلى السنة الثانية من حكم إبي-سين. شملت هذه الدراسة مقدمة وثلاثة فصول.

يحتوي الفصل الأول على دراسة النصوص المسمارية وهي الموضوع الرئيسي للبحث وينقسم إلى مبحثين. يحتوي المبحث الأول على المحتوى العام للنصوص وموضوعها. أما المبحث الثاني فخصصت لقراءة النصوص و ترجمتها وتحليلها.

الفصل الثاني من الدراسة تضمنت مبحثين، المبحث الأول يحتوي على دراسة أسماء الأشهر و الصيغ التاريخية (أسماء السنة)، أما المبحث الثاني فخصص للتحليل الأسماء الجغرافية التي ظهرت في سياقات النصوص. أما الفصل الثالث في المبحث الأول فقد خصص لدراسة وتحليل أسماء المهن والوظائف، ويحتوي المبحث الثاني على دراسة الأسماء الشخصية.

وختتمت الدراسة بخاتمة تضمنت أهم الاستنتاجات التي توصلت إليها الدراسة. كما احتوت الدراسة على ملاحق عدة تتكون من جداول بنصوص الدراسة ومحتوياتها وجدول أسماء الأشهر وصيغ التاريخ وجدول تكاليفات مبعوثي الملك. ثم تحتوي على قائمة فهارس أسماء الشخصية، وأسماء المدن، والأسماء الجغرافية، وأسماء آلهة، والكلمات والمصطلحات، وقوائم الأفعال وأسماء المهن والوظائف، بالإضافة إلى احتوائه على أهم خرائط المدن والأماكن الجغرافية. يحتوي الملحق أيضا على صور فوتوغرافية واستنساخات نصوص مسمارية، بالإضافة إلى قائمة بالمصادر والمراجع فضلا عن ذلك، ملخصا لدراسة باللغات الكردية والعربية والإنجليزية.

Abstract

The Third Dynasty of Ur dates back to (2110-2003 B.C) considered one of the best periods in the history of the ancient Near East in terms of documented. There are about 103,264 Ur III documents preserved in museums and antiquity sites according to the **BDTNS** until February 2022. They covered nearly every aspect of state management, especially the economic and administrative aspects.

There are 30 unpublished cuneiform texts in this thesis that are preserved in the Slemani Museum, which dates back to the third dynasty of Ur. The texts cover a wide range of topics, including economics, administration, legal, and transportation. According to the content and structure of the month names in the texts, these texts are generally associated with four cities: Irisagrig, Garšana, Puzriš-Dagan, and Umma. These texts according to date formulas (year names) are dates back to the reigns of the four kings of the third dynasty of Ur Šulgi (20952-2045 BC), Amar-Sîn (2044-2036 BC), Šu-Sîn (2035-2027 BC) and Ibbi-Sîn (2026-2004 BC). The oldest text of this study dates back to the forty-fifth year of Šulgi's reign, whereas the newest one dates back to the second year of Ibbi-Sîn's reign.

This study includes an introduction and three chapters.

The first chapter is devoted to the study of cuneiform texts, which is the main topic of the study. It consists of two sections. The first section deals with the general content and subjects of the texts. The second section included the transliteration and translation of the cuneiform texts.

The second chapter includes two sections. The first section is devoted to the study of calendars (month names) and date formulas (year names), while the second section contains the analysis of Geographical names which appear in the contexts of the texts and date formulas.

The third chapter of the study consists of two sections. A first section analyses profession and position names, while section two analyses personal names.

A conclusion is drawn at the end of the study that highlights the major points we have reached. Additionally, the study contains several appendices, such as a table of the text and its contents, a table of the month names and the date formulas, as well as a table of the king's envoy's assignments. Although there are indexes of personal names, city names, geographical names, Divine names, word and term names, verb lists, profession and position names, and the most important maps of cities and places. Lastly, the appendix included photographs and cuneiform texts as well as a list of references.

Finally, there is a summary provided in Kurdish, Arabic, and English.

Kurdistan Region/ Iraq
Ministry of Higher Education and Scientific Research
University of Sulaimani
College of Humanities/ Department of Archaeology

**A selection of Unpublished Documents from the Third
Dynasty of Ur (2112-2004 B.C.) in the Slemani Museum**
(Translation and Analyzing Linguistically and Civilizational)

A Thesis submitted by Hayman Noori Fattah
to the Concill of the College of Humanities University of Sulaimani
as Partial of the Requirements for Obtaining a Master Degree in Archaeology

Supervised by
Dr. Rafda Abdullah Abdulsamad

2022 A.D

1443 A.H